

Version Pular
Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of
Guinea

Version Pular Fuuta-Jallon

The New Testament in the Fouta-Jallon Pular language of Guinea

copyright © 2010 Pioneer Bible Translators

Language: Pular

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation, published by Pioneer Bible Translators, was published in 2011.

If you are interested in obtaining a printed copy, please contact wab.admin@pbti.org.

The translation was completed in collaboration with Christian Reformed World Mission.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 29 Jan 2022

024b8126-79ef-5039-bc54-7d61889f8ae6

Contents

Matta	1
Markuusa	70
Luuka	113
Yuuhanna	187
Deftere Kuude Sahaabaabe Ben	241
Roomu	310
1 Korenti	340
2 Korenti	368
Galaasi	386
Efeesi	396
Filipii	406
Koloosi	413
1 Tesalonii	420
2 Tesalonii	426
1 Timotee	430
2 Timotee	438
Tiituusa	444
Filimuunu	448
Yahuudiyankeefe	450
Yaaquuba	472
1 Petruusu	479
2 Petruusu	487
1 Yuuhanna	492
2 Yuuhanna	500
3 Yuuhanna	501
Yuudu	502
Fenjinannde	505

NO MATTA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

*Taariika fii Iwdi Iisaa Almasiihu on
(Luk. 3.23-38)*

¹ Taariika iwdi Iisaa *Almasiihu mo Daawuuda mo Ibraahiima.

² Ko Ibraahiima jibini Issaaqa, Issaaqa jibini Yaaquuba, Yaaquuba jibini Yahuuda e musibbe mun ben,

³ Yahuuda kadi jibini Faarisa e Zaaraha, tawi yumma ben no wi'ee Tamaaru. Faarisa jibini Hasruunu, Hasruunu jibini Araama,

⁴ Araama jibini Ammiina-Daaba, Ammiina-Daaba jibini Nahasuuna, Nahasuuna jibini Salmaana,

⁵ Raabi* jibinani Salmaana Bo'aaza, Rugiyata jibinani Bo'aaza Obiida, Obiida jibini Yassaa'u,

⁶ Yassaa'u jibini Daawuuda lando on, oo wonnoodo beyngu Uriyaa jibinani mo kanko Daawuuda Sulaymaana.

⁷ Sulaymaana jibini Rahabaama, Rahabaama jibini Abi-iyaa. Abiyya jibini Asaa,

⁸ Asaa jibini Yuhusaafata, Yuhusaafata jibini Yuuraama, Yuuraama jibini Uziiya,

⁹ Uziiya jibini Yotaana, Yotaana jibini Ahaaza, Ahaaza jibini Hazikiiya,

¹⁰ Hazikiiya jibini Manase, Manase jibini Amuunu, Amuunu jibini Yuusiya,

¹¹ Yuusiya jibini Yeekoniya e musibbe mun ben fewndo egginegol nabee *Baabiila.

¹² Bawto egginegol nabee Baabiila ngol, Yeekoniya jibini Sa'alti'iila, Sa'alti'iila jibini Zarubaabila,

¹³ Zarubaabila jibini Abiyuuda, Abiyuuda jibini Alyaqi-ima, Alyaqiima jibini Aazuru,

¹⁴ Aazuru jibini Saduuqa, Saduuqa jibini Akiima, Akiima jibini Eliyuuda.

¹⁵ Eliyuuda jibini Eliyaasaru, Eliyaasaru jibini Mataana, Mataana jibini Yaaquuba.

¹⁶ Yaaquuba jibini Yuusufu moodibbo Mariyama on, on jibinnoodo Iisaa wi'aado Almasiihu on.

¹⁷ Gila e Ibraahiima haa e Daawuuda, fow mun hawri jamaanuujj sappoo e nay. Gila e Daawuuda kadi haa e egginegol nabee Baabiila hawri jamaanuujj sappoo e nay.

Gila egginegol nabee Baabiila kadi haa e Almasiihu on ko jamaanuujɪ sappoo e nay.

*Fii jibineede Iisaa Almasiihu on
(Luk. 2.1-7)*

¹⁸ E hino no Iisaa Almasiihu on jibiniraa. Tawi ko Yuusufu yami Mariyama yumma makko. Ado be yiidude, tawi kanko jiwo on ko o sowiido e dow bawgal *Ruuhu Seniido on.

¹⁹ Tawi Yuusufu, on yamufo mo, ko gorko feewufo, hari o faalaaka mo wirtude, o miijii accitugol mo e nder gundoo.

²⁰ Nde tawnoo himo miijii d'un, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo e koydol, wi'i mo: «Yuusufu mo Daawuuda, wota a hulu yettugol Mariyama, o wona beyngu maa, ko fii biɖfo mo o saawi on ko immorde e Ruuhu Seniido on.

²¹ O heboyay biɖfo, innoyaa mo Iisaa, ko fii ko kanko dandoyta jamaa makko on lette junuubaaji maɓɓe d'in.»

²² Dun fow wadiri fii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon no laatora, wonde:

²³ «Awa, jiwo mo andaali gorko on reeday, o firtoo boobo gorko, o innee Imanu'illa.» Ko woni firo d'un ko: «Alla no wondi e men.»^a

²⁴ Bay kanko Yuusufu o finii, o wadi ko malaa'ikaajo Joomiraado on yamiri mo kon, o yetti beyngu makko, o addi ka makko.

²⁵ Kono laatii o yiidaali e debbo on haa nde o firtinoo on biɖfo gorko, o inni mo Iisaa.

2

Fii no Jom-Gande'en Ardi Bayti-Lahiimi

¹ Bay wonii Iisaa jibinaama Bayti-Lahiimi, d'un ko e nder diiwal *Yahuuda fewndo laamu *Heroodu, onsay gandidube iwri funnaange ari *Yerusalaam,

² be wi'i: «Ko honto oo lando *Yahuudiyankeefe ardo e jibineede woni? Ko fii men yi'ii hoodere makko nden ka funnaange, men arii sujjangol mo.»

³ Bay kanko Heroodu lando on o nanii d'un, o jiiɓii, o jiiɓodi e be Yerusalaam ben fow.

⁴ Onsay o mottindiri hooreefe *yottinoobe sadaka ben fow e jannoobe fii Sariya on fii landagol be ko honto *Almasiihu on haanaa jibinireede.

⁵ Ben wi'i mo: «Ko Bayti-Lahiimi e nder ngal diiwal Yahuuda. Ko fii e hino ko annabaajo on windi kon:

⁶ «Ko an yo kofolun Bayti-Lahiimi,
jeyaakun e nder leydi bolondaa Yahuuda,
hinaa a gasoohun hayfineede e yeeso

^a 1:23 1.23 Isa. 7.14

diya kofooli hittudfi e nder Yahuuda.

Ko fii lando yaltay e maa

ko ardo jamaa an *Isra'iila on.»^b

⁷ Onsay Heroodu noddi ben gandidufe e gundoo, o torii be yo be tentinan mo saa'i mo hoodere nden feepi e mun on.

⁸ Onsay o immiini be Bayti-Lahiimi, o wi'i be: «Yahee humpitoyodon no laabiri fii kun paykun. Si on yi'oyii kun, humpiton mi min kadi, mi yaha mi sujjana kun.»

⁹ Bay wonii be nanii ko lando on wi'i kon, be yahi. Tawi hoodere nde be yi'unoo ka funnaange nden no wontirde yeeso maɓɓe. Bay wonii nde hewtii fewndo ka paykun kun woni don, nde darii.

¹⁰ Bay kambe gandidufe ben be yiitii hoodere nden, be heewi weltaare.

¹¹ Onsay be naati ka suudu, be yi'i paykun kun e yumma mun Mariyama, be jiccii, be sujjani kun. E hoore don be yaltini jawle maɓɓe, be okkori kun kanje e urngallo no wi'ee libaana e *mirri.

¹² Onsay Allaahu on andini be e koydol wonde hita be yiltito ka Heroodu. Be rewti laawol goo, be hooti ka leydi maɓɓe.

Fii no Yuusufu Yaltiri Misira

¹³ Bay wonii ben gandidufe yahii, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Yuusufu e koydol, o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, dogaa yahaa *Misira, wonaa ton haa nde mi wi'i yo a artu woo. Ko fii Heroodu dabbitoyay paykun kun fii warugol kun.»

¹⁴ Yuusufu immii jemma, yetti paykun kun e yumma mun, yahi Misira.

¹⁵ O woni ton haa Heroodu maayi. Ko nii ko Joomiraado on daalirnoo annabaajo on kon laatori, wonde: «Mi noddii Bidfo an on yo o yaltu Misira.»^c

¹⁶ Bay Heroodu yi'ii wonde gandidufe ben janfike mo, o tikki. Onsay o yamiri yo be waroy kala paykun gorun kun duubi didi maa jaasukun don wonkun e nder Bayti-Lahiimi e kofoloy takkiikoy don koy, don yaadi e saa'i mo gandidufe ben feppinannoo mo on.

¹⁷ Ko nii ko daaliranoo annabi Yereemiya kon laatori, wonde:

¹⁸ «Hito nanike ka wi'etee don Raama:

wullaandu e sowru tiidundu.

Tawi ko Raahiilu woni wullude bibbe mun ben,

o jabaano yarlineede, ko fii be woodaaka han kadi.»^d

Fii no Yuusufu Yiltitori Leydi Isra'iila

¹⁹ Bay wonii Heroodu maayii, malaa'ikaajo Joomiraado on feepani Yuusufu e koydol Misira,

²⁰ o wi'i mo: «Immo, yettaa paykun kun e yumma mun, yiltitodaa leydi Isra'iila, ko fii faalanoobe warude paykun kun ben maayii.»

²¹ Onsay Yuusufu yetti paykun kun e yumma mun, o yahi leydi Isra'iila.

²² Kono o nani wonde Arkalaawu laamike diiwal Yahuuda ngal lonto ben mun Heroodu, o huli wonoygol ton. Allaahu on banginani mo e koydol, o yaari e ngal diiwal Jaliilu,

²³ o wonoyi e saare no wi'ee Naasirata, fii no ko daaliranoo annabaabe ben kon laatora, wonde: «O noddoyte Naasir-ayankoojo.»

3

Fii no Yaayaa Lootiraynoo Maande Tuubuubuyee Waajo (Mrk. 1.1-8; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-23)

¹ Ko e on saa'i don, Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on feepi, tawi himo waajoo ka wulaa diiwal Yahuuda,

² himo wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

³ Tawi ko fii makko annabi *Isaaya wowlunoo, o wi'i: «Kaa hawa ko hawa ewnotoodo ka wulaa, wi'a:

«Moyyinee laawol Joomiraado on,
fewnon juri makko din!»^d

⁴ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngelooba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o jaamata.

⁵ Hofube Yerusalaam ben e be ka diiwal Yahuuda ben fow e kodooli hundudi Yurdayniwol din fow ari e makko.

⁶ Be qirritii junuubaaji maabe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁷ Bay o yi'ii *Fariisiyaabe e *Sadduusiyaabe buy no arude fii *lootegol maande tuubuubuyee, o wi'i be: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?»

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii.

⁹ Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dee kaaye doo fiibe Ibraahiima.

¹⁰ Toode teenirde nden no waalii ka binde lefde. Kala leggal ngal rimataa fiibe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!

¹¹ «Min ko ndiyan mi woni on lootirde maande tuubuubuyee. Kono on aroyoowo baawo an no furi lan doole,

awa kadi mi hewtaa hay solugol pafe makko den. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on.

¹² Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo ko o hennira bete^e makko on, o mooba naametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge dfaanotaako.»

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mrk. 1.9-11; Luk. 3.21-22)

¹³ Onsay Iisaa iwri Jaliilu, o ari Yurdayniwol ka Yaayaa, fii yo on lootu mo.

¹⁴ Kono Yaayaa salii, wi'i: «Ko min haani arude yo a lootan! Kono an a arii yo mi loote!»

¹⁵ Kono Iisaa jaabii mo wi'i: «Accu wonira non, ko fii ko nii haanirani en timmingol peewal ngal fow.» Ko e hoore dun Yaayaa jabi mo lootude.

¹⁶ No Iisaa gayniranoo looteede, o yawi ka ndiyan, tun kammu ngun udditii, o yi'i Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.

¹⁷ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko oo woni Bidfo an Yidaafo, mo mi welteri on!»

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa

(Mrk. 1.12-13; Luk. 4.1-13)

¹ Bawto dun, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa fii no Ibuliisa ndarndora mo.

² O hoori balde cappande nay, jemma e jalorma. Bawto dun o weelaa.

³ Ndarndotoodo on badii mo, wi'i: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir dee kaaye yo de wontu naametee.»

⁴ Iisaa jaabii: «No windii wondema: <Nedfo hinaa naametee tun wuurirta, kono ko kala kongudi iwrudi ka Alla.> »^f

⁵ Ibuliisa nawri mo kadi ka saare hormorde, dun ko Yerusalaam, o jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo:

⁶ «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don cikkodaa ka leydi, ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, be tamboro-maa juude mabbe den, fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

⁷ Iisaa jaabii mo wi'i: «No windii kadi wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

⁸ Ibuliisa nawri mo kadi e fello toowungo fota, o holli mo laamateeriji aduna on fow e darja mun.

e 3:12 3.12 Maa: «gete». f 4:4 4.4 Yaj. 8.3 g 4:6 4.6 Zab. 91.11-12 h 4:7 4.7 Yaj. 6.16

⁹ O wi'i mo: «Mi okkete d'un fow si a jiccike, a sujjanii lan.»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Pottito, yo Ibuliisa, ko fii no windii: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »¹

¹¹ Onsay Ibuliisa pottitii mo. Bawto d'un malaa'ikaabe badii Iisaa fii kurkanagol mo.

Fii Ardu Iisaa ndun Jaliilu e Kafernahuum
(Mrk. 1.14-15; Luk. 4.14-15)

¹² Bay Iisaa andii Yaayaa wattaama e joge, o yahi Jaliilu.

¹³ O eggi Naasirata, o yahi, o hodoyi Kafernahuum ka daande weendu ka kernidi don e Zabuluunu e Naftali,

¹⁴ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁵ «Ko an yo leydi Zabuluunu e Naftali
leyde wonde ka daande weendu,
gafa Yurdayniwol,
d'un ko Jaliilu ka d'iya leyyi hodi e mun.

¹⁶ Oo jamaa wondo e nder niwre
yi'ii ndaygu moolanaangu,
e hoore ben joodiibe e ndin leydi
ndi dowdi mayde woni e mun,
ndaygu jalbanii be.» j

¹⁷ Gila d'un Iisaa fudfdii waajaade, wi'a: «Tuubee, ko fii laamu kammu ngun badike!»

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben
(Mrk. 1.16-20; Luk. 5.1-11)

¹⁸ E nder ko o yiilotoo e daande *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i musibbe d'ido no bugoo *jalaaji ka weendu, tawi ben ko yungoobe: godfo on no wi'ee Sim'uunu, mo o jammoyta Petruusu, oya on no wi'ee Andaraawu, mijjiraawo makko kanko Sim'uunu on.

¹⁹ O wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»

²⁰ Don kisan be acciti jalaaji d'in, be jokki mo.

²¹ E nder yaadu maɓbe ndun, Iisaa yi'i musibbe d'ido goo kadi, tawi ben ko Yaaquuba e mijan mun Yuuhanna, ben ko biɓbe Zabadii. Tawi ben no wondi e ben mun Zabadii ka nder laana, hiɓe moyyintina jalaaji maɓbe. Kanko Iisaa o noddi be.

²² Don kisan be acci don laana kan e ben maɓbe, be jokki mo.

²³ Tawi Iisaa no yiiloo e nder Jaliilu fow, janna ka nder juulirde, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, e himo pawndora kala noone jabbeeli e nawnaaje yimbe ben.

²⁴ Fii makko andii e nder Sirii on fow. O addanaa kala tampirɗo nawnaare e noonee muuseendiiji e ɓe jinna e iirotoobe e maaya-banduube, o ndikkini ɓe.

²⁵ Jamaa moolanaaɗo iwruɗo Jaliilu e *Dekapooli e Yerusalaam e diiwal Yahuuda ngal e ɓe gaɗa Yurdayniwol jokki mo.

5

Fii Waaju ngun ka hoore Fello

(Mrk. 3.13; Luk. 6.12-13, 20-26)

¹ Bay Iisaa yi'ii jamaa on, o yawi ka fello, o joodii, taalibaabe makko ɓen kadi ɓadii mo.

² Onsay o woni e jannugol jamaa on, wi'a:

³ «Yondiniibe ka ɓernde ɓen ko malaabe,
ɓay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

⁴ Yoomube ɓen ko malaabe,
ɓay ɓerde maɓɓe ɓuttinoyte.

⁵ Newiibe ɓen ko malaabe,
ɓay ɓe ronoyay leydi ndin.^k

⁶ Weelaabe ɗonɗaa peewal ɓen ko malaabe,
ɓay ɓe harnoyte.

⁷ Yurmeteebe ɓen ko malaabe,
ɓay ɓe yurminoyte.

⁸ Laaba-ɓerndeebe ɓen ko malaabe,
ɓay ɓe yi'oyay Alla.

⁹ Buttinoobe ɓen ko malaabe,
ɓay ɓe noddroyte ɓiɓɓe Alla.

¹⁰ Cukketeebe sabu peewal ngal ko malaabe,
ɓay laamu kammu ngun ko kambe wonani.

¹¹ «On wonay malaabe nde ɓe yenni on e nde ɓe cukkii on e nde ɓe fawi penaale e kala bone e hoore mon sabu an.

¹² Weltee, wonon e nder welo-welo, ɓay hidfon maranaa njoddi mawndi ka kammu, ko fii ko nii ɓe cukkornoo annabaabe adinoobe on ɓen.

¹³ «Ko onon woni landan aduna on. Kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Haray ɗan alaa nafa fus si hinaa bugegol ka yaasi, ɗan yaabee.

¹⁴ «Ko onon woni ndaygu aduna on. Si saare wonii e hoore fello, haray nde waawetaake suudeede.

¹⁵ Hay gooto hubɓintaa lampu, hippa mo e miran, kono o waɗay mo e kene, o ndayginana kala wondo ka nder suudu.

¹⁶ Yo ndaygu mon ngun jalbir nii yeeso yimbe ɓen, fii no ɓe yi'ira kuude mon moyye ɗen, ɓe mawnina Ben mon Wondo ka kammu on.»

^k 5:5 5.5 Maa: «aduna on».

Fii Laatingol Sariya on

17 «Wota on sikku ko mi arani ko fii firtugol Sariya on maa ko annabaabe ben wi'i kon. Min mi ardaali fii firtugol dī, kono ko fii laatingol dī.

18 Ka haqiiqa mi andinii on, haa kammu ngun e leydi ndin muta, ko hay ciifun e tobbere iwataa e nder bindol Sariya on, haa fow laatoo.

19 Kala non bonnuɗo gootel e burngel fandude e yamirooje den, janni kadi yimbe ben warrugol wano non, o innete burɗo fandude e laamateeri kammu ngun. Kono kala doftiido janni, on innete tedduɗo e nder laamateeri kammu ngun.

20 Awa mi andinii on, si peewal mon ngal buraali ngal jannoobe fii Sariya on ben ngal e ngal *Fariisiyaaabe ben ngal, on naatataa ka laamateeri kammu few.

21 «On nanii wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota a ittu hoore^m, kala on ittudo hoore jaawete.>

22 Kono min mi wi'ay on, kala tikkando musidɗo mun jaawete. Kala wi'udo musidɗo mun kadi <komoojo> jaawete yeeso dental fewjoobe ben. Kala non wi'udo musidɗo mun <la'iifu> haray no e laawol yiite jahannama.

23 «Si hida sakkaade ka juulirde, a anditii don wonde musidɗo maa no monoran-maa godɗun,

24 haray accu don ittugol sadaka maa on, yahaa taho moyyintinoyaa hakkunde maa e musidɗo maa on, si araa non ittaa sadaka maa on.

25 «Eto no faamondiriraa e mo habidudaa on kisan fewndo wonuɗon ka d'atal, fii wota on mo habidudaa watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude suufaajo on, on wade ka kaso.

26 Ko fii ka haqiiqa mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuudu sakkitoro on.

27 «On nanii kadi wi'aama wonde: <wota a jeenu.>ⁿ

28 Kono min mi wi'ay on, kala ndaarudo debbo fii himmangol mo, haray ontigi jeenii mo ka bernde mun.

29 Si tawii yiitere maa jaamere nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde, bugodaa nde ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra, edii ka bandu maa ndun fow bugee ka jahannama.

30 Si tawii jungo maa jaamo ngon kadi wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo, bugodaa ka wodɗiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka teral maa gootal hayra edii ka bandu maa ndun fow yaha ka jahannama.

31 «Wi'aama kadi, kala on accitudo beyngu mun haray yo o wafan mo kaydi sertigal.»

32 Kono min mi wi'ay on, kala on accitudo beyngu mun, si hinaa hara on jeenu, haray o wafii mo jeenoowo. Kala non kadi yettudo debbo seedaado haray onfon kadi jeenii.

33 «On nanii kadi wonde maamaabe men ben wi'ano: <Wota mo firta woondoore, hunnu woondooje de woon-dandaa Joomiraado on den.>»

34 Kono min mi wi'ay on, wota on woondudu toode, wota on woondir kammu ngun, ko fii ko ngu jullere laamu Alla.

35 Wota on woondir kadi leydi ndin, ko fii ko ndi ndadfdudi tundaaje makko den, maa woondiron Yerusalaam, ko fii ko saare Lando Mawdo on non.

36 Wota mo woondira hoore mun nden kadi, ko fii on waawaa rawninde maa bawlinde hay cukulol gootol.

37 Yo <hiiyii> mon on wonu <hiiyii>, <oo'o> mon on wona <oo'o.> Ko beyditaa e dfun woo, haray ko e Ibuliisa iwri.

38 «On nanii kadi wi'aama wonde: <ko yiitere yobirtee yiitere, jiiire yobiree jiiire.>»

39 Kono min mi wi'ay on, wota mo dartoo bonfo, awa kadi mo bantike ma e wabbugo jaamo, tufan mo ngoya kadi.

40 On mo faala-maa nabude ka jaawoore fii yettugol ma fokiya on, accidu mo e waramba on kadi.

41 On mo karhu-maa kadi rondanagol mo dongal, nabaa yeru sagara gooto, naban mo yeru sagara didi.

42 Okkor on toriido ma, wota a huccu kadi on faalaado ma jawlaade.

43 «On nanii kadi wi'aama wonde: <Yo a yidu gidu maa, apan gapo maa.>»

44 Kono min mi wi'ay on: yiddee aybe mon ben, toranodon wonbe cukkaade on ben,

45 dfun on wonay bibbe Ben mon Wondo ka kammu on. Ko fii himo fudinana bonbe ben e moyyube ben naange makko ngen, himo saayinana kadi feewube ben e be feewaa ben ndiyan dan.

46 Si tawii non ko yidube on ben tun yidufon, haray ko mbarjaari hondi heboyton? E hinaa yantiroobe sagalle janfa ben kadi ko non warrata?

47 Si tawii ko musibbe mon ben tun hiwrotodon, haray ko hondun wadufon ko beyditii? Hinaa be gomdinaa ben kadi ko non warrata?

48 Awa wonee timmuube wano Ben mon kammuyankeejo on woniri Timmufo non.»

6

Fii no Iisaa Waajori fii Sakkagol e Juulugol e Hoorugol

¹ «Reenee e wadirgol golle mon moyye den yiingo. Si hinaa d'un on hebataa njoddi ka Ben mon Wondo ka kammu on.

² «Nde hidon okkora misikinbe ben, wota on wuttu *liite yeeso mon wano faasiqiibe ben gerdata non ka juulirde e ka date fii no yimbe ben mantira be. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on be hendike mbarjaari mabbe ndin.

³ Nde hidon okkora misikinbe ben, wota jungo mon nano ngon andu ko jaamo ngon wadi kon,

⁴ fii no dokkal mon ngal wonira e gundoo, d'un Ben mon, on Yi'oowo ko yi'otaako, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁵ «Nde hidon juula kadi wota on wa'u wa faasiqiibe ben, ben yidube juulugol hara no darii ka nder juulirde e ka sera ballane fii hollitagol yimbe ben. Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, be hendike mbarjaari mabbe ndin.

⁶ Kono onon, nde hidon juula, naatee ka nder cuudi mon, ombon baafe mon den, juulon e Ben mon mo yi'otaako on. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako kon, jonnitoyay on mbarjaari mon ndin.

⁷ «Nde hidon juula, wota on fillifillinno haalaaji duudufudi wano be wonaa Yahuudiyanke ben non, ko fii ben no sikka ko no be dudfiniri haalaaji woo be jabirantee.

⁸ Wota on nandintino e mabbe, ko fii Ben mon no andi ko hondun faaladon ado on toraade mo.

⁹ «Ko nii haanudon tororde Alla:

«Baaba amen Wondo ka kammu,
yo innde maa nden hormore,

¹⁰ yo laamu maa ngun feepu,
yo faale maa on wadu ka aduna

wano woniri non ka kammuuli.

¹¹ Okkor men hande paametee haanando men on.

¹² Yaafanodaa men bonnereiji amen din,

wano menen kadi men yaaforani bonnube men ben non.

¹³ Wota a naadu men e jarrabuyee,

kono jattin men Bondo on.

Ko fii ko an heerori laamu e bawgal e mangu, haa poomaa.

Aamiina.»

¹⁴ «Si on yaafanike yimbe ben bonnereiji mabbe din, haray Baaba mon kammuyankeejo on yaafanto on onon kadi bonnereiji mon din.

¹⁵ Kono si on yaafanaaki yimbe ben, haray Ben mon kadi yaafantaako on bonnereiji mon din.

16 «Nde hidfon hoora, wota on jirbin geece mon den wa faasiqiibe ben, ko fii kambe be waylay geece maɓbe den fii hollugol yimbe ben wonde hibe hoori. Ka haqiiqa mi andinii on, kambe be hendike mbarjaari maɓbe ndin.

17 Kono onon, nde hidfon hoora, urnee ko'e mon den, looton geece mon den,

18 fii wota on hollu yimbe ben wonde hidfon hoori, hara ko Ben mon mo yi'otaako on tun yi'i kon ko wadufon e nder gundoo. Dun, Ben mon Yi'oowo ko yi'otaako on, jonnitay on mbarjaari mon ndin.»

Fii Keyee Haqinqindo on
(Luk. 12.33-34)

19 «Wota on moobu jawle ka hoore leydi, ka de bonirta wudugol e kornugol, e ka wuybe fusata yetta.

20 Kono moobee de ka kammu ka de wudataa e ka de kornataa e ka wuybe fusataa yetta.

21 Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.

22 «Ko yiitere woni ndaygu bandu. Si tawii yiitere nden no selli, haray bandu ndun fow no ndaygi.

23 On mo yiitere mun jawi, haray bandu ontigi ndun fow no e nder niwre. Si tawii non ngun ndaygu wongu e ontigi ko niwre, haray ko embere honto nden niwre mawni!

24 «Hay gooto waawataa gollande jeybe dun difo, ko si o anay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla rewon jawdi.

25 «Ko dun wadi si mi wi'ay on: wota on aanu fii ko jaamon maa ko yaron e nder ngurndan mon dan, maa fii ko bornon balli mon din. Taw si hinaa ngurndan buri neema, awa kadi bandu buri koltu?

26 Ndaaree colli din ka kammu: di sankataa, di wa'ataa, di moobataa hay huunde e nder caagaaje, kono Ben mon Kammuyankeejo on no wurni di. E taw si on buraa di hittude?

27 Ko hombo e mon, e nder annde mun, waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal gootal?

28 «E ko hondun aananton fii concii? Ndaaree no dui piindiji ka gese fudirta njanda: hara-le di gollataa, di sannataa.

29 Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

30 Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hudo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko buri dun, onon bee fanda-gomfinalbe?

³¹ Awa wota on aanu haa wi'on: <ko hondun men jaamata?> maa: <ko hondun men yarata?> maa: <ko hondun men bornotoo?>

³² Dun, ko be gomdinaa ben dabbaata dun. Kono Ben mon Kammuyankeejo on no andi hidon handi e dun.

³³ Kono dabbee taho laamu makko ngun e peewal makko ngal, din piiji fow beydanoyte on.

³⁴ Awa wota on aanu fii jango, ko fii jango aananay hoore mun. Nalaande bee arday e maapunde mun.»

7

Fii Naawugol e Etugol

(Luk. 6.37-42)

¹ «Wota on paawu fii wota on jaawe.

² Ko fii, ko wano paawirdon non paawirtefon, e ko sariyaare nde etirdon nden etirantefon.

³ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

⁴ Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa on: <Accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa>, e hara falimawal no ka yiitere maa an?

⁵ Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittiranaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.

⁶ «Wota on yettu ko hormortee kon, jonnon bareeji din, fii wota di yiltito di yakka on. Wota on bugo kadi kode mon lambiri den yeeso koseeji din, sakko di yaaba de.

⁷ «Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hodfee, on udditante.

⁸ Ko fii kala toriido okkorte, kala dabbugo hebay, awa kadi kala on hoddiido udditante.

⁹ «Ko hombo e mon, bidfo mun torotoo dun bireedi, ontigi jonna mo hayre?

¹⁰ Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

¹¹ Si tawii non hay onon bonbe ben hidon waawi wafande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo moyyereeji!

¹² Wafanee yimbe ben wano faaliradon yo be wafan on non. Ko fii ko dun Sariya on e annabaabe ben wi'i.»

Fii Date den Didī

(Luk. 13.24)

¹³ «Naatiree ka dambugal faadungal. Ko fii dambugal nawrayngal e hayrannde ngal ko yaajungal. Datal nawrayngal e hayrannde ngal kadi ko weefungal, awa-le duudube naatiray don.

14 Kono dambugal nawrayngal e ngurndan ngal e d'atal nawrayngal e ngurndan ngal ko faadufe, kono ko seedaabe hebata den.»

Fii Waditiibe ko Annabaabe
(Luk. 6.43-44)

15 «Awa reenee e waditiibe annaba ben, ko fii be arday e mon wa baali, kono hara ka nder ko be caapaali hunyudi.

16 Ko kuude mabbe den anditirton be. E hara en ittay sungalaŋ e hoore bulle-kopon, maa yibbe e hoore bulle-baali?

17 Kala leggal moyyal ko fiɓɓe moyyube rimata, kono leggal bongal ko fiɓɓe bonɓe rimata.

18 Leggal moyyal waawataa rimude fiɓɓe bonɓe, leggal bongal kadi waawataa rimude fiɓɓe moyyube.

19 Kala leggal ngal rimataa fiɓɓe moyyube ko soppeteengal bugee ka yiite.

20 Awa ko kuude mabbe den anditirton be.

21 «Hinaa wi'oobe lan <Kooahoojo, Kooahoojo> ben fow naatata ka laamateeri kammu, kono ko wadaye ko Baaba an Wondo ka kammu on faalaa kon tun.

22 Nden jande, buy wi'oyay lan: <Kooahoojo, Kooahoojo! Taw si hinaa e innde maa men haaliraynoo ko Alla longini men, men radora kadi jinnaaji e innde maa, men wada kadi kaawakeeji moyyi buy e innde maa?>

23 Onsay mi wi'oyay be: <Mi andaano on few. Pottitee lan, yo onon wadfoobe ko boni!>

24 «Awa kala nanuɗo dii konguɗi an, huutori di, wa'ay wa faamuɗo, darnuɗo suudu mun e hoore fetere.

25 Ndiyan dan saayi, waameeji diin ari, keneeli diin wifii, diin piyii e ndun suudu, ndu ronka yanude, ko fii hari ko e fetere ndu darii.

26 Kono kala nanuɗo konguɗi an diin, huutoraali di, on no wa'i wa njofoojo darnuɗo suudu mun e hoore njaare.

27 Ndiyan dan saayi, waameeji diin ari, keneeli diin wifii, diin piyii e ndun suudu, ndu yani, yanal tiidungal.»

28 Bay wonii Iisaa timminii yewtere mun nden, jamaa on naldi fii ko o jannaynoo kon,

29 ko fii hari himo jannirde be bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

8

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mrk. 1.40-45; Luk. 5.12-16)

1 Bay wonii Iisaa tippike ka fello, jamaa moolanaaɗo jokki mo.

² Onsay mo damajan ari jiccii yeeso makko, wi'i: «Koohoojo, si hidfon faalaa, hidfon waawi lan sellinde, mi laaba.»

³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido faalaa, laato selludo, laabaa.» Don kisan o selli damajan dan, o laabi.

⁴ E hoore d'un Iisaa wi'i mo: «Reeno wota a wowlan d'un hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka wano Muusaa yamiri non, fii yo d'un wonan be seedee.»

Fii no Iisaa Selliniri Kurkaadu Suufaajo

(Luk. 7.1-10; Yhn. 4.43-54)

⁵ Bay wonii Iisaa naatii Kafernahuum, hooreejo suufaabe teemedere badii mo, jeeji,

⁶ wi'i: «Koohoojo, kurkaadu an ndun no waalii ka suudu, bandu makko ndun no maayi, awa kadi himo tampi fota.»

⁷ Iisaa wi'i mo: «Mi yahay, mi sellina mo.»

⁸ Onsay kanko hooreejo suufaabe ben o jaabii mo, o wi'i: «Koohoojo, mi foddaa e mo'on ka suudu an. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

⁹ Ko fii min tigi, ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu d'un>, ndu wadafay.»

¹⁰ Bay Iisaa nanii d'un, o njalɗi, o wi'i jokkuba mo ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali neddo gomɗinirdo wa oo.

¹¹ Mi andinii on, duudube iwroyay funnaange e hiraange, be nafodoya e Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba ka laamateeri kammu.

¹² Kono haanunoobe ronude laamateeri ndin ben bugete ka niwre ka furi wocɗude, ka wullaandu e njatindiro jiiye woni ton.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i on hooreejo suufaabe ben: «Yahu, yo d'un wonirane wano gomɗinirdaa non.» E on saa'i tigi kurkaadu ndun sellinaa.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy

(Mrk. 1.29-34; Luk. 4.38-41)

¹⁴ Bawto d'un Iisaa yahi ka galle Petruusu, o tawi esiraawo Petruusu suddiido on no waalii nawnaare nguli-bandu.

¹⁵ O meemi jungo on ngon, nguli-bandu kin yalti e makko. Onsay on immii, o woni e kurkanagol Iisaa.

¹⁶ Bay nibbii, be addani mo duudube be jinna nangi, o raɗori d'in jinnaaji kongol makko ngol, o sellini nawnuɓe ben fow.

17 Ko nii ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatori, wonde: «O yettii nawnaaje men den, o fawtike jabbeli men dɪn.»^r

18 Bay Iisaa yi'ii jamaa hundufo mo on, o yamiri taalibaabe makko ben yo be lumbitu gada.

19 Jannoowo fii Sariya on goo badii mo, wi'i: «Karamoko'en, mi jokkete kala ka yaarudaa.»

20 Iisaa jaabii mo wi'i: «Ndoni dɪn no mari gayde mun, awa kadi colli dɪn ka weeyo no mari j akkaaji mun, kono *Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

21 Godfo e taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo, newnanee lan taho mi yaha, mi wattinoya ben an en.»

22 Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Jokkan, accaa maybe ben wattina maybe mun ben.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mrk. 4.35; Luk. 8.22-25)

23 Bawto dɪn Iisaa bakii ka laana, taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

24 Onsay waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu haa morloode ndiyan den watti diwude laana kan, tawi kanko himo daanii.

25 Be ari, be findini mo, be wi'i: «Koohoojo, dandu en, en mulay woni!»

26 O wi'i be: «Ko fii hondun hulandon, onon bee fanda-gomdinalbe?» Onsay o immii, o tojani hendu ndun e morloode ndiyan den, deeyaango tiidungo wadi.

27 Ben njaldi fota, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli dɪn e baharu on doftoto mo!»

Fii no Jinnanoobe Didfo Selliniraa

(Mrk. 5.1-20; Luk. 8.26-39)

28 Bay wonii o hewtoyii gada weendu ndun, dɪn ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe, jinnaabe didfo sortii ka berde, ari fottugol e makko. Tawi hakkee ko ben hulbinii, hay gooto suusataano rewude don.

29 Ben sonki e makko, be wi'i: «Ko hondun faalanadfaa men, an oo *Bidfo Alla. E hara ko ardudfaa dfoo ko fii lettugol men hara saa'i on hewtaali?»

30 Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka wodditii be.

31 Onsay jinnaaji dɪn jeeji mo, di wi'i: «Si a radfoto men, nawru men e ngoo wuro kose.»

32 O wi'i di: «Yahee!» Onsay di yalti e ben, di naatoyi e nder dɪn koseeji. Tun, koseeji dɪn fow giddi ka falo, di unoyii ka weendu, di muli ka nder ndiyan.

³³ Ornaynoobe dī ben dogi, yahi ka saare, fillitoyii ko wadī kon fow, tentinii ko hebi ben jinnanoobe kon.

³⁴ Onsay yimbe saare nden fow yalti fii fottugol e Iisaa. Nde be yīrunoo mo, be jeeji mo wodfditagol leydi mabbe ndin.

9

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo (Mrk. 2.1-12; Luk. 5.17-26)

¹ Bawto dūn Iisaa bakii dōn e laana, o lumboyi weendu ndun, o yahi ka saare makko.

² Be addani mo maaya-banduujo waaliido e boggi-dimbordī. Bay Iisaa yi'ii gomdinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Wakkilo yo boobo an. Junuubaaji maa dīn yaafaama.»

³ Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on wi'indiri: «Oo neddo no hoynude Alla!»

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi miijooji mabbe dīn, o wi'i be: «Ko hondun joganidon dīi miijooji bondi ka berde mon?»

⁵ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa dīn yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e dīi doo buri weebude?

⁶ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordī maa dīn, hootaa ka maa.»

⁷ On immii, o hooti ka makko.

⁸ Bay jamaa on yi'ii dūn, be huli, be mawnini Alla, on yedudo yimbe ben sifa ngal bawgal.

Fii no Matta Jokkiri Iisaa (Mrk. 2.13-17; Luk. 5.27-32)

⁹ Wa ko Iisaa iwata dōn, o yi'i goddo no wi'ee Matta no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru, jokkaa mi!» Kanko Matta o immii, o jokki mo.

¹⁰ Bawto dūn, Iisaa joodii fii jaamugol ka suudu Matta, tawi *yantoobe sagalle e junuubankeebe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben.

¹¹ Bay *Fariisiyaabe ben yi'ii dūn, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun karamoko mon jaamidanta e yantoobe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹² Bay wonii Iisaa nanii dūn, o wi'i: «Hinaa sellube ben hatonjini e pawndoowo, kono ko pawbe ben.

¹³ Allaahu non no daali: <Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.>^S Awa, yahee andinoyodon ko woni firo dūn. Ko fii min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben.»

*Landal fii Hoorugol**(Mrk. 2.18-22; Luk. 5.33-39)*

¹⁴ Onsay taalibaabe Yaayaa ben ari e Iisaa, be wi'i mo: «Ko fii hondun menen e Fariisiyaabe ben men hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

¹⁵ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no haani yoomude yeru hibe wondi e jom jomba? Nalaade aroyay nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe, onsay be hooray.

¹⁶ Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidfo. Ko fii ceelol ngol pooday dolokke on, haa wuddere nden furta yaajude.

¹⁷ Njaram kesan men loowetaake e nder bootooji guri kiddi. Si hinaa dun, guri din seekoto, njaram dan hibba, bootooji guri din kadi bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee, di fow di maroda.»

*Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, Sellini Debbo**(Mrk. 5.21-43; Luk. 8.40-56)*

¹⁸ Wa fewndo ko Iisaa yewtata be dii kongudi, hooreejo goo hewti, jiccii yeeso makko, wi'i: «Jiwo an on maayii jooni jooni! Kono aree *fawon juude mon den e hoore makko, o wuuritay.»

¹⁹ Iisaa e taalibaabe mun ben immii jokki mo.

²⁰ Onsay debbo wonnoodo soncaade gila duubi sappoo e didi ari wontiri baawo Iisaa, o meemi kombol dolokke makko on.

²¹ Ko fii hari on debbo no mijoo wonde: «Si mi waawii tun meemude dolokke makko on, mi ndikkay.»

²² Onsay Iisaa yeyyitii. Bay o yi'ii mo, o wi'i: «Wakkilo, yo jiwo an! Gomdinal maa ngal sellinii ma.» On debbo selli e on saa'i tigi.

²³ Bay Iisaa hewtii ka suudu on hooreejo, o yi'ii ko wuttoobe ceri ben^t e jamaa on woni e nder jii boldu kon,

²⁴ o wi'i be: «Pottitee, jiwo on maayaali, o daani.» Be jali mo.

²⁵ Bay wonii jamaa on yaltinaama, onsay o naati, o nangi jungo jiwo on, jiwo on immii.

²⁶ Fii dun andii e leydi ndin fow.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe Difo

²⁷ Wa ko Iisaa iwata don, bumbe difo jokki mo, no ewnoo wi'a: «Yurminee men, yo bii Daawuuda!»

²⁸ Bay o hewtii ka suudu, bumbe ben badii mo. Iisaa wi'i be: «Hidon sikka mido waawi wadude dun?»

^t 9:23 9.23 E naamu Yahuudiyankabee ben, si godfo maayiino ko wuttoobe ceri ben e rewbe todfaabe fii wullugol noddeteno fii ko wulla mayfo on.

Be jaabii mo: «Hiiyii, yaa an Koohoojo.»

²⁹ Onsay o meemi be gite den, o wi'i: «Yo d'un woniran on wano gomd'inirdon non.»

³⁰ Gite mabbe den wunti. Iisaa yamiri be d'undoo, o sattini, o wi'i: «Reenee wota gooto andu.»

³¹ Kono nde be yaltirnoo, be nangi e fillagol e nder leydi ndin fow ko Iisaa wadani be kon.

Fii no Iisaa Selliniri Mbobooyo mo Jinna Nangi

³² Wa ko Iisaa e taalibaabe mun ben fokkitata, be addani mo mbobooyo mo jinna nangi.

³³ Bay wonii jinnawii ngin radaama, mbobooyo on wowli. E nder ko jamaa on njaldi kon, be wi'i: «Haa hande sifa d'un yi'aaka e leydi Isra'iila ndin!»

³⁴ Kono Fariisiyaabe ben kapun wi'i: «Ko tippude e lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in.»

Fii no Iisaa Yurmiraaja Jamaa on

(Mrk. 6.34; Luk. 10.2)

³⁵ Tawi Iisaa no yiilotonoo e ca'e den fow e kodooli d'in, janna ka nder juulirde mabbe, waajoo fii Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun, jawnda kadi kala nawnaaje e jebbeeli.

³⁶ Bay o yi'ii jamaa on, o yurmaa, ko fii hari hiibe aybi, hiibe njakkiraa ballo wa baali di alaa ngaynaako.

³⁷ Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Baagol ngol no duudi, kono wa'oobe ben duudaa.

³⁸ Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'oobe ka baagol makko.»

10

Fii no Iisaa Nuliri Sahaabaabe mun ben Sappoo e Did'o

(Mrk. 3.13-19; Luk. 6.12-16)

¹ Bawto d'un, Iisaa noddi *sahaabaabe makko ben sappoo e dido, o okki be bawgal radagol jinnaaji d'in e sellingol kala jaw e kala nawnaare.

² E hino inde ben sahaabaabe sappoo e dido: arano on e mabbe ko Sim'uunu, jammaado on Petruusu, e Andaraawu neene-gooto makko on, e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on,

³ e Filiipu e Bartolomaawu e Tooma e Matta, yantaynoodo sagalle on, e Yaaquuba mo Alfaa, e Taddaawu,

⁴ e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodo mo on.

⁵ Ko bee sappoo e didoobe doo Iisaa immini bawto o yamirde be d'undoo: «Wota on yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben e wota on naatu ka ca'e Samariyankeebe ben.

⁶ Kono yaaree ka baali suudu *Isra'iila majjudi dɛn.

⁷ E nder yaadu mon ndun, waajodon wonde laamu kammu ngun badike.

⁸ Nawndon jawbe ben, immintinon maybe ben, sellinon be damajan ben, be laaba, radofon jinnaaji dɛn. On hendike dɛn e hoore on ittaa hay huunde, onon kadi okkee dɛn, hara on ittinaali hay huunde.

⁹ Wota on datto kanje maa kaalisi maa sila, yoobofon,

¹⁰ maa bonfo fii yaadu ndun, maa dolokkaaji didi, maa pade, maa tuggordu. Ko fii golloowo no handi e jaamete mun.

¹¹ «Kala saare maa hodo ka naatufon, andee si tawii no woodi don godfo hebuliido jabugol on, haray weeree ka makko haa nde hidon yaha.

¹² Nde hidon naata e suudu, salminee.

¹³ Si yimbe ndun suudu jabii on, haray yo buttu mon on wonu e mabbe, kono si tawii be jabaali on, haray yo buttu mon on artan on.

¹⁴ Si tawii non on jabaaka, maa kongudi mon dɛn hedaaka, haray yaltee e ndun suudu maa e nden saare, honkon mbullaari teppe mon dɛn.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, jande jaawoore nden ko dee ca'e Saduuma e *Amuura buretee hoynaneede edii nden saare dɛn.

¹⁶ «Jooni mido imminirde on wa baali e hakkunde caapaali, awa reenoree wa mboddi, neworon wa gabooji.

¹⁷ Reenofon e yimbe ben, ko fii be naboyay on ka jaawirdi, be foccoya on ka juulirde mabbe.

¹⁸ On nabete ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, seeditofon fii an yeeso mabbe, kambe e be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁹ «Kono tuma be watti on e joge, wota on jiboyo ko honno haalirton maa ko wi'on. Ko fii ko wowloyton kon longinte on e on saa'i tigi.

²⁰ Ko fii wonaa onon yewtoyta, kono ko Ruuhu Ben mon on yewtiroyta on.

²¹ Ko fii godfo yettoyay musidfo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidfo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree.

²² Fow apoyay on sabu innde an nden. Kono mo najjriike dɛn haa ka lannoode, o dandoyte.

²³ Kono si on cukkaama e ndee saare dfo, dogee yaaron e wonde goo. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, on waawataa yahude e ca'e Isra'iilayanke dɛn fow ado *Bii-Aaden on arude.

24 «Awa taalibaajo buraa karamoko mun, wano non kadi kurkaadu buraa jeydo dun.

25 Yonanii taalibaajo ka o wa'a wa karamoko makko, kurkaadu ndun kadi wa'a wa jom mun. Si be jammii non jom suudu ndun *Balzabuula, haray ko haa honto non be jammata yimbe suudu makko ndun!

26 Awa wota on hulu be few, ko fii alaa ko suudfii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

27 Ko mi wowlani on kon ka niwre, fejpinee dun tumbere jalorma. Ko sowndadon kon kadi, ewnee dun ka warnakke.

28 Awa wota on hulu waroobe bandu ben, hara waawataa warude wonkii. Kono hulee waawudo mulude wonkii e bandu on ka jahannama.

29 Hinaa seresereji didi no yeeyee tammaaru wooturu? Kono hay wooturu yanataa e leydi e baawo muyde Ben mon.

30 Onon e hoore mon, hay cukuli ko'e mon den fow no limaa.

31 Awa, wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

32 «Ko dun wadi, kala qirritiido fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi qirritoyto fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

33 Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, min kadi mi yeddoyay fii makko yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

34 «Wota on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani. Wonaa buttu mi addi, kono ko kaafa.

35 Ko mi arani ko liddondiral: gorko e ben mun liddondira, jiwo e yumma mun liddondira, jiwo e esiraawo mun debbo liddondira.

36 Yimbe suudu ontigi ndun wona aybe makko.

37 «Kala yidudo ben mun maa yumma mun buri lan min, haray ontigi foddaa e an. Kala yidudo kadi bidfo mun gorko maa bidfo mun jiwo buri lan, haray ontigi foddaa e an.

38 Kala mo yettaali leggal mun altindiraangal* ngal, jokkimmi, haray ontigi foddaa e an.^u

39 Kala faalaado dandude ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kala non mo ngurndan mun dan hayriraa sabu an min, o hettoyay dan.

40 «Kala jabudo on haray jabii lan, kala non jabudo lan haray o jabii Nuludo lan on.

^u 10:38 10.38 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

⁴¹ Kala jabuɗo annabaajo sabu on ko annabaajo, o hebay mbarjaari annabaajo. Kala jabuɗo feewuɗo sabu on ko feewuɗo, o hebay mbarjaari feewuɗo.

⁴² Ka haqiiqa mi andinii on, kala okkordo godɗo e koy taalibahoy an ndiyan buubufan, sabu kun ko taalibahun an, o faɗataa mbarjaari makko ndin few.»

11

Fii Lande Yaayaa den

(Luk. 7.18-35)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii yamirde *sahaabaabe makko ben sappoo e dɗo, o iwi dɗon, o yahi e ca'e diiwal ngal fii jannugol waajoo.

² Fewndo Yaayaa woni ka nder kaso, o nani fii kuude *Almasihu on no wowlee. Onsay o immiini taalibaabe makko ben

³ ko landoyoo mo, wi'a: «Taw si ko onon woni haanuɗo arude on, kaa hara yo men habbo godɗo goo?»

⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Yahee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanuɗon kon,

⁵ wonde: bumbɛ ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

⁶ Kala mo feggaaki e an ko malaado.»^W

⁷ Bay be yiltitike, onsay Iisaa fudɗii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata?»

⁸ Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko nedɗo borniido concii dimi? Ndaaree, bee borniibe concii dimi no e nder galleeji laamu.

⁹ Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo.

¹⁰ Ko oo dɗo woni mo fii mun windii on, wonde:

<Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,

fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^Y

¹¹ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burɗo Yaayaa *lotoowo maande tuubuubuyee on. Kono non burɗo fandude on ka laamateeri kammu no furi mo teddude.

¹² Gila e Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on haa hande laamu kammu ngun no jaarude yeeso e nder doole, tawi dooloobe ben no etaade fii halorgol ngu.

^W 11:6 11.6 Maa: «Kala mo ronkaali gomɗinde lan ko malaado.» ^Y 11:10 11.10 Mal. 3.1

¹³ Ko fii ko haa e Yaayaa annabaabe ben fow e Sariya on haalunoo ko Alla longini d'un.

¹⁴ Si hidon faalaa jabude d'un, ko kanko woni Iiliya, on haanunoodo arude.

¹⁵ Mo no mari noppi yo nanu!

¹⁶ «Hara ko e hondun mi ebbindirta nguu jamaanu? Hingu nandi e faybe, joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

¹⁷ <Men wuttanii on ceri, on amaali, men yimanii on gimdi yurmudi, on wullaali!>

¹⁸ Ko fii Yaayaa arno, o naamataano, o yarataano ko mandilinta, wi'udon: <On ko mo jinna!>

¹⁹ Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon: <On ko reerefudo, yaroowo, weldudo e yantooŋe sagalle e junuubanke'en!> Kono kuude faamu Allaahu on den hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii Ca'e Saliife Gomfinde den
(Luk. 10.12-15)

²⁰ Onsay Iisaa woni e felugol ca'e de o buri wafude kaawakeeji moyyi e mun den, sabu ko de tuubaali kon,

²¹ o wi'i: «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wafunoodi ka mon ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordii, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

²² Ko d'un wadi si mi wi'ay on, pande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

²³ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama. Ko fii si tawno dii kaawakeeji moyyi wafudi e maa wadirno non e ndee saare wi'eteende *Saduuma, harayno haa hande hinde woodaa.

²⁴ Ko d'un wadi si mi wi'ay on, pande jaawoore nden ko ndee saare Saduuma buretee hoynaneede edii ndee saare doo.»

Fii no Iisaa Noddiri en e Makko
(Luk. 10.21-22)

²⁵ E on saa'i don, Iisaa yetti haala kan, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamuŋe e bee gandidube, feppinandaa d'un bee faybe.

²⁶ Hiiyii, ko fii ko d'un wonnoo yidi maa on, yo Baaba.

²⁷ «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa Bidfo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa Baabaajo on si hinaa Bidfo on e on mo Bidfo on faalaa mo feppinande.

²⁸ «Aree e an, on fow, yo rondiibe ko teddi haa ronki, mi fowtina on.

²⁹ Jabon yankinanagol ko mi fawi on kon, jabon janndeeji an din. Ko fii min ko mi newiido, yankiniido kadi e bernde, dun on hebay fowtunde fii wonkiiji mon din.

³⁰ Ko fii ko mi fawata on kon no weli nabude, awa dongal ngal mi fawata on ngal ko hayfungal.»

12

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mrk. 2.23-28; Luk. 6.1-5)

¹ E on saa'i don, tawi Iisaa no rewude e gese ngawri jande aseweere nden, dun ko *jalaande fowteteende nden. Tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di jaama, ko fii hari hibe weelaa.

² Bay *Fariisiyaabe ben yi'i den, be wi'i mo kanko Iisaa: «E hino taalibaabe maa ben no wafude ko dagaaki e jalaande fowteteende nden!»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wafunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoo be e makko ben?»

⁴ O naati ka nder suudu Alla, onsay be jaami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata hinaa kanko, hinaa be o wondunoo ben daganinoo jaamugol, kono ko *yottinoobe sadaka ben tun daganinoo jaamugol de.

⁵ Kaa on jangaali ka Sariya wonde e aseweeje den hooreebe yottinoobe sadaka ben no bonna Sariya jalaande fowteteende nden ka nder *juulirde mawnde, hara fawaaki be?

⁶ Kono mi andinii on, burdo juulirde mawnde nden no doo.

⁷ Allaahu on no daali: «Ko yurmeende mi faalaa, wonaa sadaka.» Y Si hidon andunoo ko dun firi, on felataano yimbe be bonnaa.

⁸ Ko fii ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo

(Mrk. 3.1-6; Luk. 6.6-11)

⁹ Onsay o iwi don, o naatoyi ka nder juulirde mabbe.

¹⁰ Tawi maaya-jungoojo no nder ton. Nde tawnoo hibe faalaa toonude Iisaa, be landii mo, be wi'i: «E hara no dagii ka goddo pawndee e asewe?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko hombo e mon, si no mari baalii gootii, ngin ara e yanude e ngayka e aseweere, hara o ronkay ngii nangude, yawna?»

¹² E ko haa honto non nedfo hitti buri baalii! Awa no dagii wadugol ko moyyi jande jalaande fowteteende nden.»

¹³ Onsay o wi'i on nedfo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, ngo selliri wa ngoya.

¹⁴ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, fewjodi no be warira mo.

Fii Kurkaadu ndu Alla Subii ndun

¹⁵ Bay Iisaa faamii nden ebboore mabbe, o iwi fon. Buy jokki mo, o sellini be fow.

¹⁶ O yamiri be wota be feɲnin fii makko,

¹⁷ fii no ko daaliranoo annabi Isaaya kon laatora, wonde:

¹⁸ «E hino kurkaadu an ndu mi subii ndun,
on yidaado an mo mi weltori.

Mi waday Ruuhu an on e makko,
o feɲninanoya leyyi din peewal ngal.

¹⁹ O yeddondiroytaa e godfo, o sonkoytaa,
e hay gooto nanoytaa hito makko ka ballaje.

²⁰ O heloytaa kudol bayyungol,
o roccinoytaa sarbu wondo e suurude,
haa o folna peewal ngal.

²¹ Onsay leyyi din tanyinoroyay innde makko nden.»^Z

Fii no Iisaa Jaabori Tooje de O Toojaa

(Mrk. 3.22-30; Luk. 11.14-23)

²² Bawto fon be addani mo mo jinna nangi, tawi on ko mboboojo bundo, o sellini mo. Onsay on mboboojo wowli, yi'i.

²³ Tawi fon no naldini jamaa on fota, be wi'i: «Taw si ko oo woni *Almasiihu mo Daawuuda?»

²⁴ Bay Fariisiyaabe ben nanii fon, be wi'i: «Oo nedfo ko e innde *Balzabuula lando jinnaaji din tun o woni radorde jinnaaji din!»

²⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi ko be miiyii, o wi'i be: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. E kala saare maa suudu, si liddondirii kapun tigi, haray waawataa tabitude.

²⁶ Si tawii non Ibuliisa radfike Ibuliisa, o liddike hoore makko kanko tigi. Haray ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?

²⁷ Si tawii non min ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji din, haray be mon ben non ko tippude e hombo woni di radorde? Ko fon wadi si kambe tigi be naawoyay on.

²⁸ Kono si tawii ko tippude e Ruuhu Alla on mi woni radorde jinnaaji din, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

29 «Maa ko honno gofdo waawirta naatude e nder suudu neddo dolnufo, mooba keyeeji on din, ado o habbude on neddo dolnufo taho. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

30 Awa, kala mo aldaa e an haray ko gajo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitude haray ko saakoowo.

31 «Ko dun wadi si mi wi'ay on, kala junuubu maa hoyre yaafante yimbe ben, kono hoyre hoynufo Ruuhu Alla on yaafetaake few.

32 Kala wowlufo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala wowlufo *Ruuhu Seniido on ko boni, o yaafantaake e oo aduna fewndiido doo, e aroyoowo on kadi.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Luk. 6.43-45)

33 «Si leggal no moyyi, haray bibbe maggal on no moyyi. Si leggal moyyaa, haray bibbe maggal on moyyaa. Ko fii leggal kala no anditiree bibbe mun ben.

34 Ko onon yo iwdi kuura! Ko honno wowlirton ko moyyi, hara ko on bonbe? Ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.

35 Neddo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki mun, neddo bonfo on kadi yaltina bonki ka bonki mun.

36 Awa mi andinii on, jande jaawoore nden yimbe ben hasborte kala kongudi mehi di be wowlaynoo.

37 Ko fii ko kongudi maa din jaawirtedaa feewudo maa bonfo.»

Fii no Iisaa Tororaa Wadugol Maande

(Mrk. 8.11-12; Luk. 11.29-32)

38 Onsay wobbe e jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben yetti haala kan, wi'i: «Karamoko, meden faalaa yo a wadan men maande hawniinde, men yi'a.»

39 O jaabii be, o wi'i: «Jamaanu bonngu jinoowu no dabba maande, kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde annabi Yuunusa.

40 Ko fii ko wano Yuunusa wonirnoo ka nder reedu lingii njanii ngin non balde tati^a, ko wano non Bii-Aaden on wonirta ka nder leydi balde tati.

41 Awa kadi jande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, yimbe *Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu kon ko be hedinoon ngun waaju Yuunusa, be tuubi, hara-le burdo Yuunusa no doo.

42 Nande jaawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no jaawee woo, onsay oo debbo laaminoofo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu

iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara hedítoó ngun faamu Sulaymaana, hara-le burdo Sulaymaana no doo.

⁴³ «Nde jinnawii yalti e neddo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali,

⁴⁴ ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.> Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fittaama labbinaama.

⁴⁵ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedidi burdi ngii hunyude, di naata don, di hoda. Onsay sakkitorde on neddo buray aranun dun bonude. Ko wano non woniranta nguu jamaanu bonngu.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mrk. 3.31-35; Luk. 8.19-21)

⁴⁶ E nder ko Iisaa yewtata jamaa on kon, tawi yumma makko e yumma-gootoobe makko ben no darii ka yaasi, no faalaa yiidude e makko.

⁴⁷ Onsay goddo wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa on yewtude.»

⁴⁸ Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni yumma an e ko hombe woni yumma-gootoobe an ben?»

⁴⁹ Onsay o sappii taalibaabe makko ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootoobe an ben.

⁵⁰ Ko fii kala wadudo faale Ben an Wondo ka kammu on, haray ko on woni yumma-gotoo an on e bandiraawo an on e yumma an.»

13

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mrk. 4.1-20; Luk. 8.4-15)

¹ Nden jande Iisaa yalti ka suudu, o joodoyii ka daande weendu.

² Hakkee ko jamaa moobinoodo takko makko on duudi, o bakii e laakun, o joodii, tawi jamaa on fow kapun no ka daande weendu.

³ O yewtiri be piiji buy mise, o wi'i: «Ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka fatal, colli din ari modi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa. De fufi hepa sabu dewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi, de yoori, sabu angal ka dadi din siŋoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de rimi, cawti goo gabbe teemedere, cawti goo gabbe cappande jeegoo, cawti goo gabbe cappande tati.

⁹ Mo no mari noppi yo nanu!»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben badii mo, wi'i: «Ko fii hondun yewtiranton be mise?»

¹¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu kammu ngun, kono kambe be yedaaka dun.

¹² Ko fii ko mardo beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

¹³ Ko wadi si mido yewtirde be mise, ko bay hibe ndaara, kono be yi'ataa, hibe jentoo, kono be nanataa, be faamataa.

¹⁴ Fii ko Alla longinnoo Isaaya kon no laatora e mabbe, wonde:

<Pellet hidon nana,
kono on faamataa few.
Pellet hidon ndaara,
kono on yi'ataa few.

¹⁵ Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude.

Be uddii noppi mabbe din,
awa kadi be ombii gite den,
sakko be yiira gite mabbe den,
maa be nanira noppi mabbe din,
maa be faamira berde mabbe den,
haa be tuuba, mi sellina be.>^b

¹⁶ «Onon non, gite mon den malii ko fii hide yi'ude, noppi mon din malii ko fii hidi nanude.

¹⁷ Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, annabaabe e feewube buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.

¹⁸ «Kono onon, hedee firo ngal misal remoowo on.

¹⁹ Nde goddo hedii daalol *laamu Alla ngun, ronki ngol faamude, bondo on aray, itta ko aawaa kon ka bernde makko. Dun no wa'i wa nde awdi sankaa ndin saami ka fatal.

²⁰ Nde awdi sankaa ndin saami ka kaaye, dun no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, o jaba ngol heja e nder weltaare.

²¹ Kono o alaa dadi, ko fii hinaa o tabitudo. Nde satteendeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol makko daalol ngol, o tertoto kisan.

²² Nde awdi sankaa ndin saami ka sooyoore, dun no wa'i wa nde goddo nani daalol ngol, hara ngol rimataa e makko ko fii haray ngol modiraama anndeeji aduna e dayniro jawle.

²³ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka leydi moyyiri, d'un no wa'i wa nde godfo nani daalol ngol, faami, ngol rimi e makko, wobbe ben laabi teemedere, wobbe ben laabi cappande jeegoo, beya ben laabi cappande tati.»

Misal Yettaangal e Gajo Sankoowo Kenkesama

²⁴ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa nde aaden sanki awdi moyyiri e ngesa mun.

²⁵ Kono wa ko yimbe ben dfaanii, gajo makko on ari, sanki kenkesama ka ngesa makko ngawri, o yahi.

²⁶ Bay wonii ngawri ndin fudii haa mawnii sawtii, kenkesama on kadi yaltiti.

²⁷ «Kurkaaduube jom suudu ndun ari, wi'i mo: «Jom amen, e hinaa awdi moyyiri sankudon ka ngesa mon? E hara ko honto oo kenkesama iwri?»

²⁸ «O jaabii be, o wi'i: «Ko gajo wadi d'un.»

«Onsay kurkaaduube ben wi'i mo: «Hidon faalaa yo men yahu men boroya d'un?»

²⁹ «O jaabii be: «Oo'o, fii wota on boror ngawri ndin nde hidon bora kenkesama on.

³⁰ Accee di njandida haa ka baagol. Si baagol ngol fewndike, mi wi'ay wa'oobe ben yo be boru taho kenkesama on, be habbira ba'e ba'e fii ko sunnee, be mooba ngawri ndin ka tumusuuje an.» »

Misal Yettaangal e Abbere Bene

(Mrk. 4.30-32; Luk. 13.18-19)

³¹ Iisaa addani be misal goo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa abbere bene, nde godfo yetti, aawi e ngesa mun.

³² Pellet, ko nden buri fandude e ko aawetee kon fow, kono nde nde fudi, haray ko nden buri mawnude kala ko tutetee e naakoo, nde wonta leggal haa ka tawata colli din ka weeyo aray, hofa e caldi maggal on.»

Misal Yettaangal e Lewen

(Luk. 13.20-21)

³³ Iisaa addani be ngal misal d'oo kadi, o wi'i be: «Laamu kammu ngun no wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya d'un, on lewen wona sabu d'un fow yura.»

³⁴ Iisaa yewtiri d'un jamaa on mise. O yewtirtaano be si wonaa mise,

³⁵ fii no ko daaliranoo annabaajo on kon laatora, wonde: «Mi udditay hunduko an kon fii yewtirngol mise, mi fejnina piiji suudinoofi gila ka fudfoode.»^c

Firo Misal Yettaangal e Kenkesama

³⁶ Onsay Iisaa acci don jamaa on, o naati ka suudu. Taalibaabe makko ben badii mo, be wi'i: «Sifanee men ngal misal kenkesama ka ngesa.»

³⁷ O jaabii be, o wi'i: «Sankudo awdi moyyiri on ko *Bii-Aaden on.

³⁸ Ngesa mban ko aduna on. Awdi moyyiri ndin, ko ben woni bibbe laamateeri ndin. Kenkesama on non ko ben woni bibbe bondo on.

³⁹ Gajo sankudo kenkesama on, ko on woni Ibuliisa. Baagol ngol non ko lannoode aduna on, wa'ooobe ben ko ben woni malaa'ikaabe ben.

⁴⁰ Wano kenkesama on borirtee non fii bugegol ka yiite, ko non woniroyta nde aduna on lanni.

⁴¹ Bii-Aaden on imminoyay malaa'ikaabe mun ben ko suuta e nder laamateeri makko ndin fegginaybe ben fow e wadoobe ko boni ben,

⁴² be bugoo be ka nder beembal yiite ka wullaandu e natindiro piye woni ton.

⁴³ Kono feewube ben jalbiroyay wa naange ka nder laamateeri Ben maabe. Mo no mari noppi, yo nanu!»

Mise Ebbindiraade e Laamu Alla ngun

⁴⁴ Iisaa wi'i kadi: «Laamu kammu ngun no wa'i wa keyee suudiido e nder ngesa mo neddo goo arata yi'a suuda. E nder weltaare makko nden o yaha, o yeeya kala ko o jogii, o sooda mban ngesa.

⁴⁵ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa njulaajo wondo dabude lambiri.

⁴⁶ Bay o yi'ii satta-cogguure, o yahi, o yeeyiti kala ko o jeynoo, o soodi nde.

⁴⁷ «Laamu kammu ngun no wa'i kadi wa *jalaaji bugaadi e nder maayo, moobi noone liyyi fow.

⁴⁸ Bay di heewii, di poodaa ka pencen, joodaa. Moyyi din yettaa wattaa ka miranji, bondi din bugaa.

⁴⁹ Ko non kadi woniroyta nde aduna on lanni. Malaa'ikaabe ben yahoyay sendindira bonbe ben e moyyube ben.

⁵⁰ Be bugoo bonbe ben ka beembal yiite ka wullaandu e natindiro piye woni ton.

⁵¹ «E hara on faamii dun fow?»

Be jaabii: «Hiiyii!»

⁵² O wi'i be kadi: «Ko dun wadi, kala jannoowo jamaa on fii Sariya on, si no jannaa fii laamu kammu ngun, no wa'i wa nde jom suudu no yaltina e nder marga mun keyeeji kesi e kidfi.»

⁵³ Bay wonii Iisaa gaynii dee mise, o iwi don.

Fii no be Naasirata ben Yawori Iisaa
(Mrk. 6.1-6; Luk. 4.16-30)

⁵⁴ Iisaa yahi ka o ne'aa don, don ko Naasirata, o woni e waajagol ka nder juulirde mabbe. Dun njaldini be haa be wi'i: «Ko honto nguu faamu e dƙi kaawakeeji moyyi iwrani mo?»

⁵⁵ E hinaa bid'ƙo minisiyeejo on nii? Hinaa yumma makko wi'etee Mariyama? E hara neene-gootoobe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Sim'uunu e Yuudu?

⁵⁶ E hinaa bandiraabe makko ben fow no wondi e men? E hara ko honto don fow iwrani mo?»

⁵⁷ Dun haɗi be gomdingol mo.

Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵⁸ Laatii o wadfaali don kaawakeeji moyyi buy sabu angal gomɗinal mabbe ngal.

14

Fii no Yaayaa Wariraa
(Mrk. 6.14-29; Luk. 9.7-9)

¹ Ko e on saa'i don, *Heroodu lando diiwal Jaliilu ngal nani fii Iisaa no wowlee.

² O wi'i kurkaaduube makko ben: «Ko Yaayaa lootaynooɗo maande tuubuubuyee on nii! O immitike e hakkunde maybe ben! Ko don waɗi si himo mari bawgal waɗugol kaawakeeji moyyi!»

³ Ko Heroodu wi'irnoo don ko bay hari o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o waɗii e kaso sabu oo debbo wi'eteɗo Heroodiyya, beyngu Filiipu, yumma-gooto makko on nun kanko Heroodu,

⁴ ko fii hari Yaayaa wi'ii mo kanko Heroodu wonde daganaaki mo ka o yetta on debbo.

⁵ O faalaa mo warude, kono o huli jamaa on, ko fii hari hibe jogori Yaayaa wa annabaajo.

⁶ Kono e nder palaande anditugol jibineede makko nden kanko Heroodu, jiwo Heroodiyya on ami e hakkunde saatinaabe ben. Dun weli Heroodu

⁷ haa o fodi on jiwo e hoore woondoore wonde o waɗanay mo kala ko o torii mo fewndo don.

⁸ Tippude e ko yumma makko kanko jiwo on lowi mo kon, on jiwo wi'i: «Jonnan ɗoo hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on nden, hara hinde tumbaa e miran.»

⁹ Onsay lando on aani. Kono sabu woondooje makko don, e be o saatinnoo ben, o yamiri yo nde jonne mo.

¹⁰ O immini ko tayoya hoore Yaayaa nden ka kaso,

¹¹ nde addaa e miran, d'un jonnaa jiwo on, kanko kadi o nabani nde yumma makko.

¹² Onsay taalibaafe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, surroyi. Be yahi, be humpitoyi Iisaa.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)*

¹³ Bay Iisaa nanii d'un, o iwi don e laana ndiyan, kanko tun o yahi e nokkuure wulfinnde. Jamaa on humpitii d'un, be iwi ka ca'e, be seppi, be jokki mo.

¹⁴ Bay o iwii ka laana, o yi'i jamaa moolanaado, o yurmaa be, o jawndi jawbe wonnoobe don ben.

¹⁵ Bay niɓɓii, taalibaafe ben ɓadii mo, wi'i: «Doo ko nokkuure wulfinnde nii, jallal ngal poodfike. Accitee jamaa on, be yaha ka kodooli, be ɗaɓɓa ko be jaama.»

¹⁶ Iisaa jaabii be, wi'i: «Jaraa ka be yaha. Onon tigi okkoree be ko be jaama.»

¹⁷ Kono be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi ɗiɗi pet men mari ɗoo!»

¹⁸ Kanko kadi o wi'i be: «Addanee lan d'undoo.»

¹⁹ Onsay o yamiri jamaaji ɗin yo be joodo ka huɗo. O yetti bireediije ɗen jowi e liyyi ɗin ɗiɗi, o ɓanti gite ɗen, o fewtini ka kammu. O du'ii, o tayiti bireedi on, o jonni taalibaafe ben, taalibaafe ben hewtini jamaa on.

²⁰ Fow jaami haa haari. Be moobiti debeeje sappoo e ɗiɗi tew kunte ko lutti.

²¹ Tawi ben naamube ko wa be worbe guluuje njowo, hara rewbe e faybe lintaka.

*Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan
(Mrk. 6.45-52; Yhn. 6.16-21)*

²² Bawto d'un kisan, Iisaa yamiri taalibaafe mun ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gaɗa fewndo o yiltata jamaa on.

²³ Bay wonii o yiltii be, o yawi ka fello fii juulugol toroo ka weddii. Bay niɓɓii, tawi ko kanko tun woni don.

²⁴ Tawi laana kan wodɗitorii leydi ndin wa palande teemedɗe, awa kadi morloode ndiyan ɗan no piyaade e makka, ko fii hari hika tiindondiri e hendu ndun.

²⁵ Ka subaka, Iisaa sutori e maɓɓe, himo seppa ka hoore ndiyan.

²⁶ Bay taalibaafe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be huli, be wi'i: «Ko mbeelu!» E nder kulol maɓɓe ngol be sonki.

²⁷ Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

28 Onsay Petruusu jaabii mo, wi'i: «Si tawii ko onon, yo Koohoojo, yamiree lan yo mi rewu ka hoore ndiyan, mi yaha ka wondon ton.»

29 Iisaa wi'i mo: «Aru!»

Onsay Petruusu tippii ka laana, o seppi ka hoore ndiyan, o yahi fottoygol e Iisaa.

30 Kono bay o yi'ii ko hendu ndun tiidfi kon, o huli. Tun o fuddii mutude, o sonki, o wi'i: «Dandee lan, yo Koohoojo!»

31 Iisaa fonti jungo mun ngon, nangi mo, o wi'i: «Ko an yo fanda-gomdinaljo, ko hondun sikkitantodaa?»

32 Onsay be yawi ka laana, hendu ndun deyyiti.

33 Wonnoobe ka laana ben sujani mo, wi'i: «Ka haqiiqa, ko a *Bidfo Alla!»

34 Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewti Jaani-Saarata.

35 Yimbe nden nokkuure anditi Iisaa, be nuli e banjееji don din fow. Be addani mo pawbe ben fow,

36 be jeeji mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on, onsay meemunooobe mo ben fow ndikki.

15

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun din (Mrk. 7.1-23)

1 Onsay *Fariisiyaabe e jannoobe fii Sariya on iwri Yerusalem, ari tawi Iisaa, be landii mo, be wi'i:

2 «Ko fii hondun taalibaabe maa ben jaggitanta naamuuji mawbe ben? Ko fii be soodotaako nde hiibe naama.»

3 O jaabii be, o wi'i: «Onon non ko hondun jaggitanton yamirooje Alla den sabu naamuuji mon din?»

4 Ko fii Allaahu on no daali: «Teddin yumma maa e ben maa»,^d awa kadi: «on mo hudfi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.»^d

5 Kono onon, hidon wi'a wonde kala wi'udfo ben mun maa yumma mun: «mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon»,

6 haray fawaaki ontigi wallugol ben mun maa yumma mun. Si ko nii, haray on mehindinii daaluyee Alla on sabu naamu mon on.

7 Ko onon yo faasiqiibe, Isaaya no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, o wi'i:

8 «Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono berde mabbe den no wodfondiri e an fota.

9 Ko e nder meere be woni lan rewude, jandeeji di be woni jannude din ko di yimbe ben sinci.»^e

^d 15:4 15.4 Egg. 20.12 e Yaj. 5.16 ^d 15:4 15.4 Egg. 21.17 e Lew. 20.9 ^e 15:9 15.9 Isa. 29.13

¹⁰ Onsay Iisaa noddi jamaa on e makko, o wi'i be: «Hedee, faamon.

¹¹ Hinaa ko naatiri ka hunduko tuuninta neddo, kono ko ko yaltirta ka hunduko kon tuuninta neddo.»

¹² Onsay taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Hidon andi Fariisiyaabe ben mettinii sabu nanugol ngol kongol?»

¹³ O jaabii be, o wi'i: «Kala ko tutaa, ko tawi hinaa Ben an Kammuyankeejo on tuti, borete.

¹⁴ Tertee be, ko bumbe woni dowude bumbe. Si bundo non dowii bundo, be didoo non be yanay e nder ngayka.»

¹⁵ Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Sifanee men fii ngal misal.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo: «E onon kadi haa jooni ko on be alaa faamu?

¹⁷ E on andaa kala ko naati ka hunduko ko ka nder reedu yahata, bawto dfun hawkoyee ka weddii?

¹⁸ Kono ko yaltiri ka hunduko kon ko ka bernde iwri, e ko dfun-le tuuninta neddo.

¹⁹ Ko fii, ko e nder bernde neddo miijooji bondi yaltata, kapun e waru-hoore e jinaa e cagayaagal e nguyka e seeditagol fenaande e hoyre.

²⁰ Ko dfun woni ko tuuninta neddo. Kono naamugol hara soodaaki, dfun tuunintaa neddo.»

Fii no Debbo Kanaaniyankeejo on Gomdiniri

(Mrk. 7.24-30)

²¹ Bay Iisaa iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi dee ca'e Tiiri e Siduuna.

²² Tun, debbo Kanaaniyankeejo hofudofon ari tawi mo, no ewnoo, wi'a: «Koohoojo, bii Daawuuda, yurminee lan! Jinna no tampini jiwo an on no hawnori!»

²³ Laatii kanko Iisaa o jaabaaki mo hay kongol. Taalibaabe makko ben badii mo, wi'i: «Yiltee oo debbo, ko fii himo sonkude baawo men.»

²⁴ O jaabii, o wi'i: «Ko fii ko baali suudu Isra'iila majjudi dfin tun mi addiraa.»

²⁵ Kono kanko debbo on o ari, o jiccii yeeso makko e hoore himo wi'a: «Koohoojo, faabee lan!»

²⁶ O jaabii debbo on, o wi'i: «Moyyaa ka bireedi paykoy koy yettee, buganee bareeji dfin.»

²⁷ Debbo on jaabii: «Hiyyii, Koohoojo, kono hay bareeji dfin naamay ko iwata ka taabal jom majji, saama kon.»

²⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Debbo, gomdinal maa ngal no tiidi. Yo wonirane no faaliradfaa non.» E on saa'i tigi jiwo makko on ndikki.

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo

(Mrk. 8.1-10)

²⁹ Bay feyyii e d̄un, Iisaa iwi e nden nokkuure, o takkii sera *Weendu Jaliilu ndun. O yawoyi d̄on e fello, o joodii.

³⁰ Jamaa moolanaado kadi badii mo, wondude e bofooobe e bumbe e layooobe e pahidube-mbobidi e jawbe goo buy. Be wallini ben e ley koyde makko, o sellini be.

³¹ Bay jamaa on yi'ii pahidube-mbobidi ben wowlii, layooobe ben kadi hettii cellal, bofooobe ben yahii, bumbe ben yi'ii, be ṅaldi, be mawnini Alla Isra'iilayankeebe ben.

³² Onsay Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i: «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be paama. Mi faalaaka be yiltude hibe weelaa, sakko be lo'a ka laawol.»

³³ Kono taalibaabe ben wi'i mo: «Ko honto men hebata bireedi ko yonata oo jamaa doo fow e ndee nokkuure wuldfinnde?»

³⁴ Iisaa landii be, wi'i: «Ko bireediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko bireediije jeedidi e likkoy toso koy seeda.»

³⁵ Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi.

³⁶ Bay o yettii bireediije d̄en jeedidi e liyyi d̄in, o jarnii Alla, o tayiti, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben, taalibaabe ben kadi hewtini jamaa on.

³⁷ Fow paami haa haari, moobitaa debeeje jeedidi tew ko lutti.

³⁸ Tawi ben paamube ko be worbe guluuje nayo, hara rewbe e faybe lintaaka.

³⁹ Bawto d̄un o yilti jamaa on, o bakii e laana, o yahi e ndii leydi Magaduuna.

16

Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande (Mrk. 8.11-13; Luk. 12.54-56)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e *Sadduusiyaabe ben badii mo kanko Iisaa fii ndarndagol mo, be torii mo yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

² Iisaa jaabii be, wi'i: «Kiikiide on wi'ay: <Yaasi on hentoto, fii ko kammu ngun wojji kon.>

³ Bimbi kadi wi'on: <Hande wundinay, ko fii kammu ngun no wojji bawli.> Hidon waawi faamude fii ko feeji ka kammu kon, kono on waawataa faamude fii maandeeji saa'iiji d̄in?

⁴ Jamaanu bonngu jinoowu no d̄abba maande, kono ngu jonnetaake maande goo, si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.» Onsay o acci be d̄on, o yahi.

*Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben
(Mrk. 8.14-21)*

⁵ Ko be lumbitata, taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi.

⁶ Iisaa wi'i be: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

⁷ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri d'un, ko fii en yettaali bireedi.»

⁸ Bay Iisaa andii d'un, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon d'un, onon bee fanda-gomdinalbe? Ko fii on yettaali bireedi?»

⁹ Jaka on faamaali haa jooni, on anditaali fii bireediije jowi senditananoode worbe guluuje njowo den, e ko debeeje jelu artirnodon ko lutti?

¹⁰ E bireediije den jeedidi senditananoode worbe guluuje nayo den, e yeru debeeje ko artirnodon ko lutti?

¹¹ Ko honno woniri on faamaali wonde hinaa fii bireedi mi wowlani on? Kono reenee e lewen Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben!»

¹² Onsay be faami ko o inni yo be reeno, ko e jannde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, hinaa e lewen wadeteedo e bireedi.

*Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mrk. 8.27-30; Luk. 9.18-21)*

¹³ Nde Iisaa naatunoo Seezariiya-Filiipu, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni *Bii-Aaden on?»

¹⁴ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko onon woni Yeremiiya maa goddo goo e annabaabe ben.»

¹⁵ O wi'i be: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

¹⁶ Sim'uunu Petruusu jaabii mo wi'i: «Ko onon woni *Almasihu on, on *Biddo Alla Wuurudo on!»

¹⁷ Iisaa yettiti haala kan, wi'i mo: «A malii, yo Sim'uunu mo Yuunusa, ko fii hinaa bandu e yiiyan fejjinan-maa d'un, kono ko Ben an, on Wondo ka kammu.

¹⁸ Min non mi wi'ii an Petruusu, ko a fetere.^f Ko e hoore ndee fetere mi darnata *moftal an ngal, hay doole jahannama foolataa ngal.

¹⁹ Awa kadi mi jonnoyte saabiije laamateeri kammu ngun: ko tonudaa ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, ko jabudaa ka leydi woo haray jabaama ka kammu.»

²⁰ Onsay o yamiri taalibaabe ben, o tentini, wota be wowlan hay gooto wonde ko kanko woni Almasihu on.

^f 16:18 16.18 Ndee innde «Petruusu» no firi «fetere».

Fii Tampereeji Iisaa dīn e Artugol makko ngol
(Mrk. 8.31-9.1; Luk. 9.22-27)

²¹ Gila nden jande, Iisaa fudfdii hollude taalibaabe mun ben wonde ko bee o yaha Yerusalaam, o tampinoyee fota immorde e mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.

²² Onsay Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol wi'a: «Yo Allaahu on reenu on, yo Koohoojo, hara dūn hewtaali on!»

²³ Kono Iisaa yeyyitii, wi'i Petruusu: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, bay an ko a fegginoowo lan! Ko fii miijooji maa dīn hinaa dī Alla, kono ko dī yimbe ben!»

²⁴ Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal, g o jokkammi.

²⁵ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, o hettay dan.

²⁶ E ko nafa hondun woodani neddo hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin? Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

²⁷ Ko fii Bii-Aaden on ardoyay e mangural Ben mun ngal, wondude e malaa'ikaabe mun ben, o jonnita mo kala njoddi kuude mun.

²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude Bii-Aaden on no arda e laamu mun ngun.»

17

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin
(Mrk. 9.2-10; Luk. 9.28-36)

¹ Balde jeegoo bawto dūn, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo.

² Mbaadi makko ndin waylii yeeso maɓbe, yeeso makko ngon jalbiri wa naange, concī makko dīn kadi rawniri wa ndaygu.

³ Muusaa e Iiliya feeɓani be, tawi hiibe yewtida e makko kanko Iisaa.

⁴ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Koohoojo, no moyyi ka wonen doo. Si hidon faalaa toode mi darnay doo togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.»

g 16:24 16.24 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

⁵ Wa fewndo ko o wowlata d̄un, duulere jalbunde tippii buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo d̄oo ko Bid̄do an yidaado, mo mi welta on. Hefitee mo!»

⁶ Bay wonii kambe taalibaabe ben be nanii d̄un, be hebi kulol tiidungol, be suuyi, be sujji.

⁷ Kono Iisaa badii, meemi be, o wi'i: «Immee! Wota on hulu!»

⁸ Onsay be banti gite den, be tawi be yi'itaali hay gooto, si hinaa Iisaa tun.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be, wi'i: «Wota on wowlan hay gooto fii ko yi'udon kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.»

¹⁰ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliya aray, wattitoo fow.

¹² Kono mi andinii on Iiliya ariino, kono be anditaali mo, be wadiri mo no be faaliraa non. Ko wano non kadi be tampinirta Bii-Aaden on.»

¹³ Onsay taalibaabe ben faami wonde ko fii Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on o yewti be.

Fii no Paykun Jinnaakun Selliniraa

(Mrk. 9.14-29; Luk. 9.37-43)

¹⁴ Bay wonii be hewtii takko jamaa on, onsay gorke goo ari jiccii yeeso Iisaa, o wi'i:

¹⁵ «Koohojo, yurminee bid̄do an on. Ko o iirotoodo, himo tampi fota. Soono woo o yanay ka yiite e ka ndiyan.

¹⁶ Mi addii mo ka taalibaabe mon ben, kono be waawaali mo pawndude.»

¹⁷ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomdinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi muɲpantoo on? Addanee lan mo d̄oo.»

¹⁸ Iisaa tonani jinnawii ngin, ngii yalti e paykun kun, kun ndikki e on saa'i tigi.

¹⁹ Onsay taalibaabe ben gundii Iisaa, wi'i mo: «Ko fii hondun menen men waawaali radfaade ngii jinnawii?»

²⁰ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ko sabu ko gomdinal mon ngal fand̄i kon. Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, hay si tawii gomdinal mon ngal no fota e abbere bene, si on wi'iino ngoo fello: «Iwu d̄oo!», ngo iwayno. Harayno hay huunde alaa ko ronkaynodon.

²¹ Kono sifa ngii jinnawii, ko toraare Alla e hoorugol tun yaltinta ngii.»

Fii Mayde Iisaa nden e Ummutal Makko ngal

(Mrk. 9.30-32; Luk. 9.43-45)

²² Nande goo tawi Iisaa e taalibaabe mun ben no mottondiri Jaliilu, o wi'i be: «Bii-Aaden on wattete e juude yimbe ben,

²³ be wara mo, ka palaande tammere o immintinoyee.» Dun aanini be fota.

Fii Yobugol Sagalle Juulirde Mawnde nden

²⁴ Fewndo ko be naatata Kafernahuu, yantoo be sagalle fii *juulirde mawnde nden ari, be tawi Petruusu, be landii mo, be wi'i: «E hara karamoko mon yobataa sagalle fii juulirde mawnde nden?»

²⁵ Kono o jaabii be, o wi'i: «Oo'o, be yobay!»

Bay wonii Petruusu naatii ka suudu, Iisaa attii mo landaade, o wi'i: «Sim'uunu, ko hondun sikkudfaa? Ko hombo lambe leydi yantata sagalle? Ko bibbe mabbe ben kaa ko heddiibe ben?»

²⁶ O jaabii mo, o wi'i: «Ko heddiibe ben.»

Iisaa wi'i mo: «Awa yobugol dun fawaaki bibbe ben kan.

²⁷ Kono fii wota en mettin berde ben yantoo be sagalle, yahu ka weendu, bugodaa ndolinwal maa ngal ka ndiyan, nangaa lingii adiingii modude ngin, udditaa hunduko maggii on, a taway ton tammaaru kaalisi ndu mbuudi nay. Yettaa ndu, jonnaa ben yantoo be fii sagalle men den enen difo.»

18

Fii Burfo Teddude on ka Laamu Kammu (Mrk. 9.33-37; Luk. 9.46-48)

¹ E on saa'i don taalibaabe ben badii mo kanko Iisaa, be wi'i mo: «Ko hombo furi teddude ka laamu kammu ngun?»

² Onsay Iisaa noddi paykun, o jodfini kun hakkunde mabbe,

³ o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si on waylaali jikku mon on, wa'on wa paykoy, on naatataa few ka laamu kammu.

⁴ Ko dun wadi, kala jippindo hoore mun, wa'i wa kun paykun doo, o wonay burfo teddude on ka laamu kammu.

⁵ Awa kadi kala jabudo paykun wa kun doo, e innde an, haray ko min tigi o jabi.

⁶ Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomdinkoy lan, haray ko furi mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka ndanka baharu.

⁷ «Bone wonanii oo aduna sabu d'ii piiji fegginaydi. Ko fii bee pegge wada, kono bone wonanii on neddo wondo sabu haa dun wadi!

⁸ Si tawii jungo maa ngon maa koyngal maa ngal wonay sabu ko feggin-maa, haray tayu de, bugodaa ka woddfiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo maa taya-koyngaljo, edii a jogaade koyde didi maa juude didi bugedaa ka yiite poomayan-keewe.

⁹ Si tawii-le ko yiitere maa nden wonata sabu ko feggin-maa, haray awu nde, bugodaa ka woddfiti-maa. Ko fii no buru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite didi, bugedaa ka yiite jahannama.»

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii
(Luk. 15.1-7)

¹⁰ «Wota on hayfin hay gootun e koy paykoy. Ko fii mi andinii on, malaa'ikaabe makkoy on ka kammu no darii tabiti yeeso Ben an Wondo ka kammu on.

¹¹ Ko fii ko addi *Bii-Aaden on, ko fii dandugol majjube ben.

¹² «Ko hondun sikkudon? Si godfo no mari baali teemedere, si gootii e din majjii, e hara o accataa diya cappande jeenay e jeenay ka hoore fello, o dabbitoya ngiya majjungii?

¹³ Si o aru ngii e yiitude, ka haqiiqa mi andinii on, o weltoray ngii furi diya cappande jeenay e jeenay di majjaali.

¹⁴ Ko wano non, hinaa e sago Ben mon Wondo ka kammu on si gooto e bee faybe no majja.»

Fii Yaafondirgol e Yaafaneede

¹⁵ «Si musidfo maa fawprike e maa, yahu yiidaa e makko, hara ko an tun kanko tun. Si o jabanii ma, haray a hettii musidfo maa on.

¹⁶ Kono si o jabanaali ma, haray dabbu gooto maa difo, wattidaa e maa, fii kala ko yewtaa yo jaawiroye kongudi seedebe difo maa tato.

¹⁷ Si o jabanaali bendon kadi, haray yeeto *moftal ngal. Si o jabanaali non moftal ngal kadi, haray yo o jogore wa mo gomdinaa maa wa yantiroowo sagalle janfa.

¹⁸ «Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, ko tonudon ka leydi woo haray tonjaama ka kammu, e ko jabudon ka leydi woo haray jabaama ka kammu.

¹⁹ Ka haqiiqa mi andinii on kadi, si difo e hakkunde mon nanondirii ka hoore leydi fii toragol kala ko woni, Ben an Wondo ka kammu on okkay be dun.

²⁰ Ko fii ka difo maa tato mottondiri e innde an woo, haray mido hakkunde mabbe.»

21 Onsay Petruusu ɓadii, wi'i mo: «Koohoojo, ko haa laabi jelu mi haani yaafaade musidɗo an, si himo fawɗaade e an? Ko haa laabi jeefidɗi?»

22 Iisaa jaabii mo: «Mi wi'aali ma dey ko haa laabi jeefidɗi, kono ko haa cappande jeefidɗi laabi jeefidɗi.

23 Ko ɗun wadi, laamu kammu ngun no wa'i wa lando faalanooɗo yo jiyaabe mun hunito ɗun.

24 No on lando fudɗornoo, ɓe addani mo godɗo joganiidɗo mo ujune kaalisi.

25 Nde tawnoo alaa ko o yobira, jom makko yamiri yo o yeeyite, kanko e ɓeyngu makko e ɓiɓɓe makko ɓen e kala ko o joginoo, pamaande nden yobee.

26 «Onsay jiyaado on suuyi ka leydi, jiccii yeeso makko, wi'i: <Koohoojo, muɗɗanee lan, mi yobay on fow!»

27 Jom makko yurmaa mo, o yaafanii mo pamaande nden, o acciti mo, o yahi.

28 «Ko on jiyaado yaltata ɗon, o yiidi e ɗimmoojo makko goo, joganiidɗo mo *dinaruujii teemedere. O nangi mo, o ɗeddi, e hoore himo wi'a: <Yoban ko joganiidɗa mi kon!»

29 On ɗimmoojo makko yani e ley koyɗe makko, jeeji mo, wi'i: <Muɗɗano lan, mi yobete!»

30 Kono o jabaali. O nabi mo, o sokoyi haa o yoba mo ko o joganii mo kon.

31 Bay ɗimmooɓe makko ɓen yi'ii kon ko wadi, ɓe aani fota, ɓe yahi, ɓe fillitanii jom mabɓe ko wadi kon fow.

32 «Onsay jom mabɓe noddi on jiyaado, o wi'i mo: <Ko an, yo jiyaado bonɗo, mi yaafanike ma pamaande maa nden fow, bay a jeejii lan.

33 An kadi a waawataano yurmeede ɗimmoojo maa on, wano mi yurmira-maa non?»

34 Jom makko tikki, o wattidi mo e lettoobe ɓen haa nde o yobi ko o jawlii kon fow woo.

35 Ko nii Ben an Kammuyankeejo on wadirta on, si mo kala e mon yaafanaaki musidɗo mun on ka ɓernde mun.»

19

Fii Sertigal Yettindirɓe (Mrk. 10.1-12)

1 Bay wonii Iisaa gaynii ɗin yewtereeri, o iwi Jaliilu ɗon, o ari ka seraaji diiwal Yahuuda gada Yurdayniwol.

2 Jamaa moolanaado jokki mo. O sellini ɓe ɗon.

3 Onsay *Fariisiyaabe goo ɓadii mo fii ndarndagol mo, ɓe wi'i: «E hara no daganii godɗo accitugol ɓeyngu mun fii ko woni woo?»

⁴ O jaabii be, o wi'i: «On jangaali wonde ka fudfoode, Tagudo on tagii be, o wadi be gorko e debbo,

⁵ o daali: «Ko d'un wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe d'ifo be wona gooto.»^h

⁶ Dun haray hinaa be d'ifo hande kadi, kono ko gooto. Awa wota godfo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

⁷ Kono Fariisiyaabe ben landii mo, wi'i: «Ko hondun non Muusaa yamirani accitoowo beyngu mun woo yo wafan mo kaydi sertigal, si o accita mo?»

⁸ Kanko Iisaa o jaabii be, o wi'i: «Ko sabu cattal mon bernde ngal wadi si Muusaa newnani on accitugol rewbe mon ben, kono ka fudfoode hari hinaa non.

⁹ Kono mi andinii on, kala accitudo beyngu mun yetti godfo goo, si wonaa hara on jeenu, haray ontigi jeenii.»

¹⁰ Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «Si tawii ko nii woniri hakkunde gorko e debbo, haray nafa alaa himo tigga.»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa fow jabata ngol kongol, kono ko yefaabe d'un ben tun.

¹² Ko fii no woodi mayraabe hara ko hebidaabe e mun, no woodi wobbe kadi hara ko be bujaabe, no woodi wobbe kadi hara ko ruudife fii laamu kammu ngun. On waawudo jabude yo jabu!»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mrk. 10.13-16; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy, fii yo o *fawu juude makko den e makkoy, o du'anoo koy, kono taalibaabe ben tojani ben.

¹⁴ Iisaa wi'i: «Tertee paykoy koy, wota on hadu koy arugol e an, ko fii laamu kammu ngun ko sifa makkoy wonani.»

¹⁵ Onsay o fawi juude makko den e makkoy, o du'anii koy, o iwi don.

Fii Suka Galo on

(Mrk. 10.17-31; Luk. 18.18-30)

¹⁶ Godfo goo kadi badii Iisaa, wi'i mo: «Karamoko, hara ko hondun e ko moyyi mi haani wafude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁷ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun landortaa mi fii ko moyyi kon? Ko gooto pet moyyi. Si hidfa faalaa naatude aljanna, dofto yamirooje den.»

¹⁸ O jaabii: «Honde?»

Iisaa jaabii mo: «Wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a seedito fenaande, wota a wuju,

¹⁹teddinaa kadi yumma maa e ben maaⁱ, yidíraa jokondo maa on wano yidírdaa hoore maa non.»^j

²⁰On suka wi'i mo: «Midfo wadude dñun fow. E hara ko hondñun ñakkanimmi kadi?»

²¹Iisaa wi'i mo: «Si hida faalaa wonude timmufo, yahu yeeyitaa ko mardaa kon, okkaa miskinbe ben, dñun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²²Bay on suka nanii dñin kongudí, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ka haqiiqa mi andinii on, no sattani jom jawle ka o naata ka laamu kammu.

²⁴Mi andinii on kadi, no furi weebande ngelooba ka mba rewaa e wuddere meselal edii ka jom jawle naata ka *laamu Alla.»

²⁵Bay taalibaabe ben nanii dñun, be ñaldí fota, be wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁶Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako nedñanke, kono fow no waawanoo Alla.»

²⁷Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on. Ko honno non woniranoyta men?»

²⁸Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, nde *Bii-Aaden on joodii ka jullere mun laamu darjinnde, tuma nde kala huunde no heydintinee, onon jokkunooŋe lan ben kadi, on joodoyto e julle laamu sappoo e dídí, laamoyodon *bolondaaji Isra'iila dñin sappoo e dídí.

²⁹Awa kadi kala accudo suudu mun ndun e musibbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun dñen sabu innde an nden, o heboyay ko furi dñun laabi teemedere ka aduna doo, o ronoyay kadi ngurndan poomayankejan dñan.

³⁰Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

20

Misal Yettaangal e Jom Ngesa e Golloobe mun

¹«Ko fii laamu kammu ngun no wa'i wa jom galle, yaltudo bimbi law fii yettugol golloobe ko golla ka ngesa mun *wiñju.

²Be fotti e njoddi, ñallal kala *dinaruuru. Onsay o immini be ka ngesa makko wiñju.

³ O yaltoyi ka walluhaa, o yi'i wobbe ka fottirde, tawi ben alaa wadude hay huunde.

⁴ O wi'i ben: <Onon kadi yahee ka ngesa an wiiju, mi yobiray on no haaniri.> Ben yahi.

⁵ O yaltoyi kadi ka ado fanaa e ka baawo fanaa, o wadiri wano non.

⁶ O yaltoyi kadi ka alansaraa, o tawi wobbe ka fottirde kadi, o wi'i ben: <Ko fii hondun jallandon foon, hay huunde on alaa wadude?>

⁷ Ben jaabii mo, be wi'i: <Ko fii men hebaali golle.> O wi'i ben kadi: <Awa, yahee ka ngesa an wiiju.>

⁸ «Bay nibbii, jom ngesa wiiju mban wi'i mbatulaajo mun on: <Noddu golloobe ben, yobaa be njoddi mabbe ndin. Fuddora yettaabe sakkitorun ben, sakkitoraa adaabe yetteede ben.>

⁹ Yettaabe ka alansaraa ben ari, mo kala e mabbe hendii dinaruuru.

¹⁰ Attaabe yetteede ben kadi ari, e hoore no sikka hebay kohuri fun. Kono kambe kadi mo bee e mabbe hendii dinaruuru.

¹¹ Bay be hendike, be njurjurti jom galle on,

¹² be wi'i: <Bee sakkitiibe arude ko saa'i gooto pet golli! A fonnii be e amen, menen bee tudiiibe yangi e nguleendi jallal ngal peetu?>

¹³ O jaabii godfo e mabbe, o wi'i: <Njaatigi an, mi janfaaki ma, hinaa en fottuno dinaruuru?>

¹⁴ Yettu ko maa kon, yahaa. Ko e yidi an wadi si mido jonnude sakkitiido arude on wa ko maa kon.

¹⁵ E hara mi newnanaaka wadifgol ko mi jeyi kon no mi faaliraa woo? Kaa ko fii mido moyyi ndaarirtaa mi gite bonde?>

¹⁶ «Ko wano nii kadi baawoobe ben wontiroyta yeeso, yeesoobe ben kadi wontiroya baawo.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mrk. 10.32-34; Luk. 18.31-34)

¹⁷ Fewndo ko be yahata Yerusalaam, Iisaa pottini taalibaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be:

¹⁸ «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden on wattete e juude hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede.

¹⁹ Be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, ben jala mo, be focca mo, be fempa. Bawto fun o immintinoyee ka jalaande tammere.»

Fii ko Yumma Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mrk. 10.35-45)

²⁰ Onsay yumma faybe Zabadii ben e bibbe mun ben badii Iisaa, be jiccii fii toragol mo.

²¹ Kanko Iisaa o wi'i mo: «Ko hondun faaladfaa?»

Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Yamiree yo bee bibbe an doo dido joodoyo ka laamateeri mon, goddo on wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

²² Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun?»

Be jaabii: «Men waaway.»

²³ O wi'i be: «Ko goonga on yariray jardukun an kun. Kono fii joodoyagol ka jaamo an maa ka nano an, hinaa min yefata dun, kono ko Ben an yefata dun be o ebbani fii dun ben.»

²⁴ Bay beya taalibaabe sappo nanii dun, be seytinani ben neene-gootoobe dido.

²⁵ Onsay Iisaa noddii be, o wi'i: «Hidon andi hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe.

²⁶ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde tedduo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

²⁷ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccudo mon.

²⁸ Ko wano non, *Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

*Fii no Iisaa Wuntiniri Bumbe dido Yeerikoo
(Mrk. 10.46-52; Luk. 18.35-43)*

²⁹ Bay wonii be yaltii Yeerikoo, jamaa duududo jokki mo kanko Iisaa.

³⁰ Tawi bumbe dido no joodii ka sera laawol. Be nani wonde Iisaa no feyyude, be ewnii, be wi'i: «Yurminee men, yo Koochojo, bii Daawuuda!»

³¹ Jamaa on feli be fii yo be fanku. Kono be burti ewnaade, wi'a: «Yurminee men, yo Koochojo, bii Daawuuda!»

³² Onsay Iisaa dartii, o noddii be, o wi'i: «Ko hondun faaladon yo mi wadan on?»

³³ Be wi'i mo: «Ko yo men wuntu, yo Koochojo!»

³⁴ Iisaa yurmaa be, o meemi gite mabbe den. Be wunti kisan, be jokki mo.

21

*Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam
(Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-44; Yhn. 12.12-19)*

¹ Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii, d'un ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaaabe makko dido,

² o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo, on taway don kisan mbabba no humii, hara himba wondi e mbabun mabba. Hunton di, addanon mi.

³ Si godfo aru on e landaade godfun, on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e majji.» Onsay o accay di ara.»

⁴ Dun wadiri fii ko daaliranoo annabaajo on kon no laatora:

⁵ «Wi'u jamaa *Siyuuna on:

«E hino lando maa on ka arata e maa,

himo wadfdii mbabba,

himo yawi e hoore mbabun keccun,

e hoore bikkun mbabba,

himo heewi newaare.» »k

⁶ Taalibaaabe ben yahi, wadi ko Iisaa yamiri be kon.

⁷ Be addoyi mbabba mban e mbabun mabba on. Be ndadfdani mo conci mabbe din e hoore majji, o joodii don.

⁸ Tawi yimbe duudube e nder jamaa on no ndadfdanaynoo mo conci mun din ka laawol, wobbe ben taya caldi ledde den, ndadfdana mo ka laawol.

⁹ Tawi jamaa hikkornoodo yeeso e iwtirnoodo baawo Iisaa on no ewnaade, wi'a:

«Hosannaa*, yo fii Daawuuda!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on,

darja burdo toowude wonanii ma.»m

¹⁰ Bay wonii o naatii Yerusalaam, saare nden fow meminii, wi'i: «Ko hombo woni oo?»

¹¹ Jamaa on jaabii, wi'i: «Ko annabi Iisaa oo jeyaado Naasirata, d'un ko e nder Jaliilu.»

*Fii no Iisaa Rad'ori Yeeyooobe ben ka Juulirde Mawnde
(Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)*

¹² Bay wonii Iisaa naatii ka dingiral *juulirde mawnde, o radii yeeyaynoobe ton ben fow e soodaynoobe ben. O wayliti taabe wadaynoobe sensa-sensita ben, e julle yeeyaynoobe gabooji ben,

¹³ hara himo wi'ora be: «No windii: «Suudu an ndun innoyte suudu torordu Alla»,ⁿ kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»

¹⁴ Tawi bumbe e layoobe no badaade mo ka juulirde, o sellina be.

¹⁵ Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben yi'ii kaawakeeji moyyi di o wadi din,

e ko faybe ben ewnotoo kon ka juulirde mawnde wi'a «Hosannaa*, yo fii Daawuuda», be seytini,

¹⁶ be wi'i mo: «A nanii ko be woni wi'ude kon?»

Iisaa jaabii be: «Hiiyii, e hara haa hande on jangaali dñi konguđi wonde: «Ko kundule faybe ben e muynoobe ben hebirtaa mantoore?» »[†]

¹⁷ O acci be đon, o yalti saare nden, o yahi *Betanii, o waali ton.

Fii no Yibbehi kin Hudiraa
(Mrk. 11.12-14, 20-26)

¹⁸ Ko Iisaa yiltitotoo ka saare bimbi, o weelaa.

¹⁹ O yi'i yibbehi ka laawol, o badii ki. Kono ko kaaki tun o tawi e makki. Onsay o wi'i ki: «A rimitataa hande kadi.» E on saa'i đon kisan yibbehi kin yoori.

²⁰ Bay taalibaabe ben yi'ii đun, be ñalđi, be wi'i: «Ko honno kii yibbehi yooriri kisan?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, si tawii hidon gomđini, hara on sikkitaaki, wonaa ko wadfaa e kii yibbehi kon tun wadoton. Kono kadi, si on wi'ii ngoo fello yo ngo boro đoo, ngo yaha ka baharu, đun wadfaa.

²² Kala ko landorđon gomđinal e nder toragol Alla, on hebay.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mrk. 11.27-33; Luk. 20.1-8)

²³ Bawto đun Iisaa naati ka juulirde mawnde. E nder ko o jannata kon, hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on ari, wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wonđaa wadude đun, e ko e ley kongol hombo wonđaa?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde đun.

²⁵ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e nedđanke?»

Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomđinen mo?

²⁶ Si en jaabike mo-le ko e nedđanke đun iwri, haray hulen jamaa on.» (Ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo.)

²⁷ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa!»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde đun.»

Misal Yettaangal e Bibbe Dido

28 Iisaa wi'i be kadi: «Ko hondun miijidon e dundoo? Hari goddo no mari bibbe dido. O wi'i arano on e ben: <Biddo an, yahu golloyaa hande ka ngesa an *wiiju.>

29 On jaabii mo wi'i: <Mi woniraa!> Bawto fun o ninsiti, o yahi ka ngesa.

30 Ben mabbe badii dimmo on kadi, o yamiriri on kadi wano non. Ondon jaabii wi'i: <Midu woniri fun, yo baaben!> Kono o yahaali.

31 Ko hombo e ben dido wadi faale baaba mun on?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko arano on.»

Iisaa kadi wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben attike on ka *laamu Alla.

32 Ko fii Yaayaa ariino e laawol feewungol, ronkudon mo gomdinde. Kono yantiroobe sagalle janfa ben e cagaabe ben gomdini mo. Onon non, ben yi'unoobe fun, on tuubaano bawto fun, gomdindon mo.»

Misal Yettaangal e Halfinaabe Ngesa Wiiju
(Mrk. 12.1-12; Luk. 20.9-19)

33 «Hedee kadi misal goo: No woodunoo jom galleejo, tutunoodo *wiiju. O howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooobe wiiju ben, o yahi safaari.

34 Bay saa'i sopitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadi makko haa e remooobe wiiju ben fii yo be jonnu be bibbe wiiju.

35 «Kono ben remooobe wiiju hendii din kurkaadi, piyi goddo on, wari oya, be ferii goddo goo kaaye.

36 O immiini kurkaadi makko goo kadi burbe beya aranun duudude, remooobe wiiju ben wadiri bendon kadi wano non.

37 Ka sakkitorun o immiini biddo makko on haa e mabbe, himo wi'a: <Be teddinay biddo an on.>

38 Kono bay remooobe wiiju ben yi'ii biddo on, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on! Aree waren mo, fun en hendoto ndondi makko ndin.>

39 Onsay be nangi mo, be nabi ka baawo tutateeri wiiju, be wari.»

40 Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, nde jom tutateeri wiiju ndin ari, ko hondun o wadata ben remooobe wiiju?»

41 Ben hooreebe jaabii mo, be wi'i: «O re'iray ben bonbe no yurmiri, onsay o halfina tutateeri ndin remooobe goo, hara ko jonnitoobe mo bibbe wiiju ben ka dabbunde.»

42 Onsay Iisaa wi'i be: «E hara on jangaali haa hande ko bindi din wi'i kon? Ko fii hidfi wi'i wonde:

<Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sofbundu.

Dun ko e Joomiraado on iwri,
 d̄un no hawnii e gite men!> ¶

⁴³ «Ko d̄un wad̄i si mi wi'ay on, laamu Alla ngun yettitante on, ngu yed̄ee jamaa wad̄aydo ko Alla yid̄i kon.

⁴⁴ Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto, kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»P

⁴⁵ Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben nanii d̄en mise, be andi ko fii maβbe Iisaa woni wowlude.

⁴⁶ Be woni e d̄abbugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on, ko fii hari jamaa on no jogori mo wa annabaajo.

22

Misal Yettaangal e Saatinaabe e Peera (Luk. 14.15-24)

¹ Iisaa yewtiri be kadi misal, o wi'i be:

² «Laamu Alla ngun no wa'i wa lando, wad̄udo caatal fii peera bid̄do mun.

³ O nuli kurkaadi makko d̄in yo noddoy saatinaabe ben ka caatal. Kono tawi ben faalaaka arude.

⁴ O nuli kadi kurkaadi goo, o wi'i: <Yahee wi'on saatinaabe ben: Mi ebbindike fii caate den. Ga'oy an koy e daabeeji an fayudi d̄in hirsama. Fow gasii. Aree ka caatal!>

⁵ Kono be foygiti fii ngal caatal, be yahi, oya on ka ngesa mun, god̄do on ka ngeygu mun.

⁶ Beya heddiibe nangi kurkaadi d̄in, tampini, wari.

⁷ Lando on tikki. O immini suufaabe makko ben, o muloyi ben ittube ko'e, o sunni saare maβbe nden.

⁸ Onsay o wi'i kurkaadi makko d̄in: <Caatal ngal fewndike, kono saatinanoobe ben handaa e mun.

⁹ Jooni, yahee ka d̄ate-cele, saatinon kala mo yi'udon ton ka caatal!>

¹⁰ Onsay kurkaadi makko d̄in yahi ka d̄ate, be mottindiri kala be be tawnoo ton, bonbe e moyyube, haa suudu ka caatal ngal wadata d̄on heewi yimbe.

¹¹ Bay lando on arii yi'ugol arube tawegol ben, o haynii d̄on god̄do mo bornaaki conci peera.

¹² Lando on wi'i mo: <Njaatigi an, ko honno waawirdaa arude doo, a bornaaki conci peera?> On ned̄do fanki.

¹³ Onsay lando on wi'i kurkaadi d̄in: <Habbee mo juude e koyde, bugodon mo ka niwre ka buri wod̄fude, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton!>

14 Ko fii noddaabe ben no duufi, kono ko seedaabe subaa.»

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle
(Mrk. 12.13-17; Luk. 20.20-26)

15 Onsay *Fariisiyaabe ben yahi, fewjodi fii no be nangira Iisaa kongufi makko dfin.

16 Be immini e makko taalibaabe maɓbe ben, e yimbe *Heroodu ben, ben wi'i mo: «Karamoko, meden andi ko on nundube, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben.

17 Yeetee men jooni ko miijidon: E hara no haani ka men yoba lando mawɗo Roomu on sagalle, kaa haanaa?»

18 Kono nde tawnoo Iisaa no andi miijooji maɓbe bondi dfin, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi, faasiqiibe?»

19 Hollee lan wuundu yobeteendu sagalle.» Onsay be yeebani mo *dinaruuru.

20 O landii be, o wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

21 Be jaabii: «Ko lando mawɗo Roomu on.»

Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawɗo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

22 Be ɗaldi fii kon ko be nani, be acci mo dfon, be yahi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(Mrk. 12.18-27; Luk. 20.27-40)

23 Nden pande tigi *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa,

24 be wi'i mo: «Karamoko'en, Muusaa no wi'i wonde si godɗo maayii, o accaali fiɓbe, haray mijjiraawo makko on no haani yettude on keynguujoo mo o acci, fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

25 Tawi no woodunoo hakkunde amen fiɓbe njeedido. Arano on jombi, maayi. Nde tawnoo o accaali jurriya, mijan makko roni debbo on.

26 Dimmo on kadi woniri wano non, tammo on kadi wano non, haa be njeedidoo non be timmi.

27 Bawto maɓbe be fow, debbo on kadi maayi.

28 Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

29 Iisaa jaabii be, wi'i: «Hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi dfin, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

30 Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli.

³¹ E on jangaali ko Alla daalani on kon fii ummutal maybe ben, wonde:

³² «Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?» ¶ Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben.»

³³ Jamaa hedinoodo on njaldi fii janndeeji di Iisaa janynoo din.

Fii Yamirooje Burde Mawnude den
(Mrk. 12.28-34; Luk. 10.25-28)

³⁴ Bay Fariisiyaabe ben humpitike wonde o fankinii Sadduusiyaabe ben, be mottondiri.

³⁵ Goddo e mabbe, waawudo fii Sariya on, landii mo dundoo fii ndarndagol mo, o wi'i:

³⁶ «Karamoko'en, ko yamiroore honde buri mawnude ka Sariya?»

³⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow.»^r

³⁸ Ko dun woni yamiroore aranere nden e mawnde nden.

³⁹ E hino dimmere nden ko wa mayre: Yo a yidir pokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.^{s22.39}

⁴⁰ Ko e dee yamirooje doo didi Sariya on fow e annabaabe ben tippi.»

Fii Hakkunde Almasihu on e Daawuuda
(Mrk. 12.25-37; Luk. 20.41-44)

⁴¹ Nde tawnoo Fariisiyaabe ben no moobondiri, Iisaa landii be dundoo,

⁴² o wi'i: «Ko hondun miijidon fii *Almasihu on, ko o jurriya hombo?»

Be jaabii mo: «Ko Daawuuda.»

⁴³ Onsay Iisaa wi'i be: «Ko honno Daawuuda noddiri mo Joomi? Bay ko Ruuhu Allaahu on ardii mo fewndo o wi'i:

⁴⁴ «Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^t

⁴⁵ «Si Daawuuda tigi wi'ii Almasihu on «Joomi», haray ko honno non Almasihu on woniri jurriya makko?»

⁴⁶ Laatii hay gooto waawaali mo jaabaade hay kongol. Gila nden pande hay gooto suusaali landaade mo.

23

Fii no Iisaa Feliri Hooreebe Diina ben
(Mrk. 12.38-39; Luk. 11.39-52, 20.45-46)

¶ 22:32 22.32 Egg. 3.6 r 22:37 22.37 Yap. 6.5 s22.39 22:39 Lew. 19.18

t 22:44 22.44 Zab. 110.1

1 Onsay Iisaa yewti jamaa on e taalibaabe mun ben,

2 o wi'i: «Ko jannoobe fii Sariya on ben e *Fariisiyaabe ben newnanaa jannugol fii Sariya Muusaa on.

3 Awa doftée, wadon kala ko be wi'i on, hara on wadiraali wa kuude mabbe den. Ko fii be wowlay, hara be wadataa.

4 Hibe habba dolle teddude, mettude nabude, be fawa de e hoore balbe yimbe ben, hara kambe tigi be faalaaka de memminirde hay hoore hondu fii wallugol be.

5 Kuude mabbe de be wadata den fow ko fii yo yimbe ben yi'an be. Awa kadi hibe yarḡa *paaloy bindi mabbe koy^U, be juutina binsanji conci mabbe.^W

6 Hibe yidi ndadɗule arane den ka nafagol e saffeeji arani dɗin ka juulirde,

7 e hiwreede ka fottirde. Hibe yidi kadi yo yimbe ben noddir be karamoko'en.

8 Kono onon, wota on wadu haa noddedon karamoko, ko fii ko gooto woni Karamoko mon, onon on fow ko on musibbe.

9 Awa kadi, wota on noddu hay gooto baaba ka hoore leydi doo, ko fii ko gooto woni Ben mon, dɗun-le ko on Wondo ka kammu.

10 Wota on wadu haa noddedon yeesoojo, ko fii ko gooto woni Yeesoojo mon on, on-le ko *Almasiihu on.

11 Yo burɗo teddude on e hakkunde mon wonu kurkaadu mon.

12 Ko fii mawnintiniido woo jippinoyte, jippindo hoore mun woo kadi mawninoyte.

13 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon falande yimbe ben laamu kammu ngun, hara on naatataa, on accataa faalaabe naatude ben naata.

14 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jatta galleeji keynguube, hidon juutina julde fii yiingo. Sabu dɗun on heboyay naawooje burde sattude.

15 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, dɗun ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon jinda ka baharu e ka leydi fii silmingol gooto. Nde on silmi, wadon mo biɗɗo jahannama nde laabi dɗiɗi buri ko mon kon!

16 «Bone wonanii on, yo bumbé dowooɓe, wi'a: <Si godɗo woondirii *juulirde mawnde nden, haray hinaa huunde. Kono si godɗo woondirii kanje juulirde mawnde nden, haray dɗun farlike mo.>

17 Ko onon yo njoofoobe e bumbe! Ko hondun buri mawnude hakkunde kaŋŋe den e juulirde mawnde labbinde kaŋŋe den nden?

18 Maadun hidon wi'a: Si godfo woondirii *layyorde nden, haray d'un hinaa huunde, kono si godfo woondirii ko sakkaa kon ka hoore layyorde, haray d'un farlike mo.

19 Ko onon yo bumbe, ko hondun buri mawnude hakkunde ko sakkaa kon e layyorde labbinaynde ko sakkaa kon?

20 Awa, kala on woondirdo layyorde nden, haray o woondirii nde, kayre e kala ko woni e mayre.

21 Awa kadi kala woondirdo juulirde mawnde nden, haray o woondirii nde, kayre e Hodufo e mayre on.

22 Kala woondirdo kammu ngun kadi, haray o woondirii jullere laamu Alla nden e Joodiido e mayre on.

23 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon ittana naana e suukooran e namaku farilla, hara hidon welsindanii ko buri hittude kon ka Sariya, d'un ko peewal ngal e yurmeende nden e sella-findeyaagal ngal. Hara-le ko d'un haanunodon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddii kon.

24 Ko onon yo bumbe dwofoobe, sukkitooobe buubii ka yarata, hara-le on moday ngelooba!

25 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay ko baawo miranji d'in tun labbinton, hara hidi heewi miile e angal waawugol hoore mun.

26 Ko onon yo Fariisiyaabe bumbe, adee labbinon taho nder miranji d'in, fii no baawo on kadi laabira.

27 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon wa'i wa genaale rawninaade fotude e kene, hara nder majje on no heewi tew yi'e maybe e kala noone tuundi.

28 Onon kadi ko nii! Ka kene hidon wa'ani yimbe ben wa feewube, kono hara ka nder hidon heewi faasiqankaaku e angal peewal.

29 «Bone wonanii on, yo faasiqiibe, d'un ko onon jannoobe fii Sariya on e Fariisiyaabe ben, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, para kadi maandeeji genaale feewube ben,

30 hara kadi hidon wi'a: <Si tawno mefen woodanoo e tawnde baabiraabe amen ben, men wontidataano e mabbe fii hibbugol yiiyan annabaabe ben.>

31 Ko nii wondon seeditorde e hoore mon tigi, wonde ko on bibbe ben warunoobe annabaabe ben.

32 Awa juurinee sariyaare baabiraabe mon ben!

³³ «Ko onon, yo bolle, iwdi kuura! Ko honno non dadirton donkinireede jahannama?

³⁴ Ko dʋun wadi si mido nabande on annabaabe e faamube e jannoobe, waroyon wobbe, fempon wobbe, foccon beya ka juulirde mon, cukkodon be gila e saare hebi e saare,

³⁵ fii yo yiiyan kala feewudo hibbaadan yantu e hoore mon, dʋun non ko gila e yiiyan Haabiila dʋan, on feewudo, haa addani e yiiyan Zakariyaa, oo bidɔo oo wi'eteedo Berekiya, on mo warunodon hakkunde layyorde nden e juulirde mawnde nden,

³⁶ ko fii ka haqiiqa mi andinii on, dʋun fow yantoyay e hoore nguu jamaanu.

³⁷ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppi e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dʋun!

³⁸ Awa nokkuure mon nden eggaama, nde caabii!

³⁹ Ko fii mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: <Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!> »y

24

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 13.1-2; Luk. 21.5-6)

¹ Bay wonii Iisaa fokkitii yaltude ka *juulirde mawnde, taalibaabe makko ben badii mo fii hollugol mo darnoodi juulirde nden.

² Kono o jaabii be, o wi'i: «On yi'ii dʋun fow? Ka haqiiqa mi andinii on, hay hayre e hoore hayre luttoytaa dʋoo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodoyii ka Fello *Zaytuuni. Taalibaabe ben ari tawi mo e gundoo, be wi'i mo: «Yeetee men, ko honde tuma dʋun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande aroygol mon ngol e lannoode aduna on?»

⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee fii wota gooto faljin on,

⁵ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe dʋuudube.

⁶ On nanoyay kadi fii hareeji no wowlee, e haalaaji fii gereeji. Awa wota on hulu, ko fii bee dʋun wada. Kono hinaa don wonata lannoode nden.

⁷ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi dʋin. Laama-teerijji dʋin kadi immondirana, nokkeeli goo heegeeji wada, kapun e dimbande leydi.

⁸ Kono ko d̄fun fow wonata fuf̄doode sattendeeji nanditaydi e muuseendi n̄ata d̄in.

⁹ «Awa be wattoyay on e juude tampinoobe ben, be wara on. Leyyi d̄in fow kadi āpa on sabu innde an nden.

¹⁰ Buy seloyay gomd̄inal ngal, be janfondira, be āpindira.

¹¹ Awa wad̄itiibe annaba d̄uud̄ube yaltitoyay, be faljina yimbe buy.

¹² Sabu beydagol angal peewal ngal, giggol d̄uud̄ube d̄uytoyto,

¹³ kono kala n̄ap̄niido haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ Oo Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun fepp̄inte e aduna on fow, fii no leyyi d̄in fow nanira seeditoore nden. Ko onsay aduna on lannata.

¹⁵ «Awa, nde yi'ufon huunde harmunde caabinaynde nde annabi Danu'iila wowlunoo fii mun nden daakanike nokkuure hormorde nden wooY, (haray yo jangoowo on faamu),

¹⁶ onsay yo hod̄ube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

¹⁷ On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tipp̄ano ko woni kon ka nder suudu.

¹⁸ On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on.

¹⁹ E nder den balde d̄on, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

²⁰ Awa toree fii wota ndun dogudu mon ardu ndungu maa e *j̄alaande fowteteende e mun nden.

²¹ Ko fii onsay satteende mawnde wad̄ay, nde sifa mun wadaali gila aduna dawi haa hande, e nde buri mun wad̄itataa han kadi.

²² Si tawno den j̄alaade rabb̄ind̄inanooka, hay gooto dadataano. Kono sabu subaabe ben, den j̄alaade rabb̄ind̄inte.

²³ «Awa si god̄do aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no d̄oo!> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo.

²⁴ Ko fii wad̄itiibe almasiihu e wad̄itiibe annaba feep̄oyay, be wad̄oya maandeeji njani e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

²⁵ Awa mi *hiitanike on fii d̄fun.

²⁶ «Awa si be wi'ii on: <E hino himo ka wulaa>, wota on yahu, maa: <Himo ka nder cuudi>, wota on hoolo!

²⁷ Awa ko wano mayande mayirta non iwra ka funnaange, jalba haa ka hirnaange, ko wano non ardu *Bii-Aaden on woniroyta.

²⁸ Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.

29 «Kisan ɓawto satteende ɗen jalaade, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa, koode ɗen ka kammu kadi yana, ko tiidɗi kon ka kammu kadi dimboyoo.>^Z

30 «Ko onsay maande Bii-Aaden on feepata ka kammu, bolondaaji ɗin fow ka hoore leydi fesa, ɓe yi'oya non Bii-Aaden on no ara e duule iwruɗe ka kammu, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

31 Onsay o nuliroya malaa'ikaabe makko ɓen hito moolanaango *liital, ɓe mooba subaabe makko ɓen, gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hebi jaamo, gila ka kammuuli ɗin fudɗi haa ka ɗi haadi.

32 «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki ɗin heccidiri, ɗi wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon ɓadike.

33 Ko wano non kadi, no yiirufon ɗii piiji fow no wafa woo, haray andee wonde Bii-Aaden on ɓadike ka dambugal.

34 Ka haqiiqa mi andinii on, ɗun fow wafay ado nguu jamaanu feyyude.

35 Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min konguɗi an ɗin feyyataa.»

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on
(Mrk. 13.32-37; Luk. 17.26-36)

36 «Kono hay gooto andaa fii nden jalaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ɓen ka kammuuli, hinaa hay Biɗɗo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden jalaande e on saa'i.

37 Ko wafunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wafoyay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on.

38 Ko fii, e ɗee jalaade ado waamere nden wafude, hari yimɓe ɓen no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa jande Nuuhu naatunoo ka laana.

39 Be sogitaaki hay huunde haa nde waamere nden arnoo, nde yooli ɓe ɓe fow. Ko wano non woniroyta ardu Bii-Aaden on.

40 «Onsay yimɓe ɗiɗo wondufe e ngesa woota, goɗɗo e maɓɓe yettete, oya on lutta.

41 Wano non kadi, rewɓe ɗiɗo wonɓe unidude, goɗɗo e maɓɓe yettete, oya on lutta.

42 Awa wattanee yiila, ko fii on andaa ko e jalaande honde Joomiraado mon on aroyta.

43 Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol e nder jemma on, o wattanayno yiila, hara o accaali galle makko ɗen fusee.

44 Ko d'un wad'i, onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Golloowo Holniido e Golloowo Bondo
(Luk. 12.41-48)

45 «Hara ko jiyaado hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaadi mun din e saa'i haanudo?

46 Maloore wonanii on jiyaado, mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

47 Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow.

48 Kono si tawii on jiyaado ko bondo, wi'oowo: «Jom an neebii araali»,

49 onsay, o nangana tilfugol dimmoobe makko ben, hara kanko himo jaama yarida e mandiloobe ben,

50 jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo, e saa'i mo o sogitaaki,

51 o letta mo lette sattude, o wada mo ka faasiqiibe ben wadatee ton, ka wullaandu e natindiro jiiye woni ton.

25

Misal Yettaangal e Jiwbe Sappo

1 «Awa laamu kammu ngun no wa'i wa nde jiwbe sappo yetti lampuuji mun, yahi fii fottoygol e jom jomba.

2 Tawi njowo e mabbe ko njofooobe, beya njowo ko faamube.

3 Ko njofooobe ben yettata lampuuji mun din, be ronki naborde nebban ko be hubbinira di,

4 kono faamube ben kapun ardi e lampuuji e tindohoy nebban.

5 Nde tawnoo jom jomba neebii, fow soyyii daanii.

6 «Bay wonii tumbere jemma, ewnaa: «E hino jom jomba! Yaltee fii jabbagol mo!»

7 Onsay ben jiwbe immii, be ebbindanii lampuuji mabbe din.

8 Njofooobe ben wi'i faamube ben: «Okkoree men nebban, ko fii lampuuji amen din no e fii daanagol!»

9 Faamube ben jaabii be, wi'i: «Oo'o, dan yonataa! Yahee soodoyon ka yeeyoobe ben.»

10 «Fewndo ko be yahi soodoygol, jom jomba hewti. Hebulinoobe ben naatidi e makko ka peera, baafe den ombaa.

11 Bay nettii, beya jiwbe kadi ari, be wi'i: «Koohoojo, Koohoojo, udditanee men!»

12 Kono o jaabii be, o wi'i: «Ka haqiiqa, mi andaa on!» »

13 Onsay Iisaa wi'i: «Awa wattanee yiila, ko fii on andaa jalaande e saa'i nde mi arata.»

Misal Yettaangal e Kurkaaduube Tato

(Luk. 19.11-27)

¹⁴ «Laamu Alla ngun no wa'i kadi wa neddo fokkitudo safaari. O noddi kurkaaduube mun, o halfini be jawle makko den.

¹⁵ O jonni goddo on *talanji jowi, o jonni oya talanji didi, o jonni tammo on talanru wooturu, mo bee e taaqa mun, onsay o yahi e safaari makko.

¹⁶ Don kisan hendiido talanji jowi din yahi gollitiroyi di, o heboyi talanji jowi e hoore majji.

¹⁷ Wano non kadi hendiido talanji didi on, o hebi e hoore majji talanji didi.

¹⁸ Kono hendinoodo talanru wooturu on, o yahi, o jasi ngayka, o iri mbuudi jom makko din.

¹⁹ «Bay neeboyii, jom ben kurkaaduube arti. O landitii be ko honno be golliri.

²⁰ Hendinoodo talanji jowi on badii, o addidi di e talanji jowi goo kadi, o wi'i: «Koochojo, on acciranno talanji jowi, awa e hino talanji jowi kadi ko mi hebi e hoore majji kon.»

²¹ Jom makko wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduwo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

²² «Hendinoodo talanji didi on kapun kadi badii, wi'i: «Koochojo, on acciranno talanji didi, e hino talanji didi ko mi hebi e hoore majji kon.»

²³ Jom makko wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduwo moyyo holniido. Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadete e hoore ko duudi. Weltodu e jom maa!»

²⁴ «Hendinoodo talanru wooturu on kapun kadi badii, wi'i: «Koochojo, bay mido andunoo ko a neddo sattudo fii, sojitoowo ko a aawaa e wa'oowo ko a sankaa,

²⁵ mi huli, mi yahi, mi iroyi talanru maa ndun ka nder leydi. E hino ndu, jabu ko jeydaa kon.»

²⁶ «Jom makko jaabii mo wi'i: «Ko an yo jiyaado bondo puydo! E hidfa andunoo mi sojitay ko mi aawaa, maa mi wa'ay ko mi sankaa?»

²⁷ Awa, hidfa haanunoo accude mbuudi an din e juude gollitiroobe di ben^a, dun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di mi jeynoo din e hoore tono!»

²⁸ «Onsay jom makko wi'i: «Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido talanji sappo din!»

²⁹ Ko fii ko mardo on beydantee haa duuda, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.

^a 25:27 25.27 Accugol mbuudi e «juude gollitiroowo di on», no firi wallingol di ka «banki».

³⁰ Awa, jiyaado fussaaciijo on, bugee mo ka niwre ka furi wofdude, ka wullaandu e njatindiro jiiye woni ton!> »

Fii Naawoore Sakkitorde nden

³¹ «Tuma *Bii-Aaden on ardoyi e mangural mun ngal, wondude e malaa'ikaabe ben fow, o joodfoyto ka jullere makko laamu darjinnde.

³² Onsay leyyi dɪn fow mottindirte yeeso makko. O sendindira yimbe ben, wano ngaynaako sendindirirta baali e be'i.

³³ O wafira baali dɪn ka sengo makko jaamo, be'i dɪn ka sengo makko nano.

³⁴ «Onsay Lando on wi'ay wonirbe ka sengo mun jaamo ben: <Aree, yo be Ben an barkini! Hendodon ndondi laamateeri eɓbananoondi on ndin gila ka fufɗoode aduna on.

³⁵ Ko fii mi weelano, okkordon mi ko mi jaama, mi donɗano, okkordon mi ko mi yara, mi wonno kodo, wernudon mi,

³⁶ mi holi, holtindon mi, mi jawi, dankidon mi, mi soka, ndaarudon mi.>

³⁷ «Onsay feewube ben jaaboyto mo, wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, men okkor-maa ko jaamaa, maa ka donɗadaa, men okkor-maa ko yaraa?

³⁸ E ko honde tuma men yi'u-maa ko a kodo, men wernu-maa, e ka holudaa, men holtin-maa?

³⁹ E ko honde tuma men yi'u-maa hida nawni, maa hida sokii, men yahi e maa?>

⁴⁰ Onsay Lando on jaaboto be, wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadani dɪn burɗo fandude e musifbe an ben, tawi ko min wadandon dɪn.>

⁴¹ «Bawto dɪn o wi'a wontirbe ka nano makko ben: <Pottitee lan, yo hudaabe, yahee ka yiite poomayankeewe eɓbanaange Ibuliisa e malaa'ikaabe mun.

⁴² Ko fii mi weelano, on okkoraano lan ko mi jaama, mi donɗaa, on okkoraali lan mi yara,

⁴³ mi woni kodo, on wernaali lan, mi holi, on holtinaali lan, mi nawni, mi soka, on ndaaraali lan!>

⁴⁴ «Onsay kambe kadi be jaaboyto, be wi'a: <Joomi, ko honde tuma men yi'u-maa hida weelaa, maa hida donɗaa, maa ko a kodo, maa hida holi, maa hida nawni, maa e kaso, men wallaali ma?>

⁴⁵ «Onsay o jaaboyto be, o wi'a: <Ka haqiiqa mi andinii on, nde tawnoo on wadanaali dɪn godɗo e bee burbe fandude, tawi ko min woni on wadanaali dɪn!>

⁴⁶ Ben non nawrete ka lette poomayankeeje. Kono feewube ben nawrete ka *ngurndan poomayankejan.»

26

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa
(Mrk. 14.1-2; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Bay wonii Iisaa gaynii dīn yewtereeri fow, o wi'i taalibaabe makko ben:

² «Hidfon andi si balde didi feyyi, *Juldeere Yawtaneede nden waday, awa *Bii-Aaden on wattete e joge fii yo o fempe e *leggal altindiraangal.»

³ Tawi onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on no moobondiri ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, dūn ko oo wi'eteedo Qayaafa.

⁴ Be haldi nangirgol Iisaa yoyre, be wara.

⁵ Kono fow e mun be wi'i: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wadu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa
(Mrk. 14.3-9; Yhn. 12.1-8)

⁶ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii, ka suudu Sim'uunu, oo nawnunoodo damajan,

⁷ debbo ari tawi mo kanko Iisaa. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri satta-cogguuri. Wa fewndo ko Iisaa joodii fii nafagol, kanko debbo on o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁸ Bay wonii taalibaabe ben yi'ii dūn, be seytini, be wi'i: «Ko hondun woni nafa ndee bonnere?»

⁹ En waawayno yeeyude ndii angiri ko satti, jonna coggu mayri on miskinbe ben.»

¹⁰ Bay Iisaa andii dūn, o wi'i be: «Ko hondun sattinanton oo debbo? Ko fii ko kuugal moyyal o wadanimmi.

¹¹ Miskinbe ben kan, hidfon wondi e mabbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

¹² Ko o hibbiri ndii angiri ka bandu an, ko fii no mi hebulanora surreede.

¹³ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feppinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wadi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa
(Mrk. 14.10-11; Luk. 22.3-6)

¹⁴ Onsay godfo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido, dūn ko Yudaasi Iskariiyu, yahi ka hooreebe yottinoobe sadaka ben,

¹⁵ o wi'i: «Ko hondun waawoton mi okkude, mi watta Iisaa e juude mon?» Be limani mo tammaaji cappande tati kaalisi.^b

¹⁶ Gila ontuma himo dabbe feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

¹⁷ Ka jallal aranal *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, taalibaabe ben ari, wi'i Iisaa: «Ko honto faaladon yo men moyyanonoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹⁸ O jaabii be, o wi'i: «Yahee ka saare haa ka kaariijo, wi'on mo: <Karamoko'en wi'ii woo: Saa'i mabbe on badike, ko ka mon be juulidata e taalibaabe mabbe ben Juldeere Yawtaneede nden.> »

¹⁹ Taalibaabe ben wadoyi ko Iisaa yamiri be kon, be moyyini nafakka juldeere nden.

²⁰ Bay nibbii, kanko Iisaa o badii fii nafagol, wondude e sappoo e didoobe ben.

²¹ E nder ko be jaamata kon, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, goddo e mon janfoto lan.»

²² Be aani fota. Onsay mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara Koohoojo, ko min?»

²³ O jaabii be, o wi'i: «Ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto janfotoo lan.

²⁴ Awa Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on. Ko burnoo moyyande on neddo ko si o jibinanooka!»

²⁵ Onsay Yudaasi, dun ko janfotoodo mo on, yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, e hara ko min?»

Iisaa jaabii: «Ko wano wi'irdaa non!»

²⁶ E nder ko be jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni taalibaabe ben, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, dundoo ko bandu an ndun nii.»

²⁷ O yetti kadi jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, e hoore himo wi'a: «On fow yaree.

²⁸ Ko fii dun ko yiyan an dan nii, yiyan *ahadi hibboyteefan dan fii yaafuyee junuubaaji duudufe.

²⁹ Mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe *wiiju haa pande mi yaridoyta e mon njaram wiiju kesan ka laamateeri Baaba an.»

³⁰ Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddanne Petruusu nden

(Mrk. 14.27-31; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)

³¹ Onsay Iisaa wi'i be: «E nder oo jemma, on fow on selay lan, ko fii no windii: <Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.>C

³² Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

33 Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i mo: «Hay si fow selay on, min non mi selataa on few.»

34 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude, haray a yeddii fii an laabi tati.»

35 Petruusu jaabii mo kadi, wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Taalibaabe ben fow kadi wi'iri non.

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mrk. 14.32-42; Luk. 22.39-46)

36 Bawto don Iisaa yaadi e mabbe e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani, o wi'i taalibaabe ben: «Joodee doo haa mi wodditoo fii toragol.»

37 O nabori Petruusu e bibbe Zabadii ben difo. Onsay o fuddii hebude annde e sokola,

38 o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee doo, hiiren.»

39 Onsay o yahi yeeso seeda, o sujji, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si no gasa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

40 O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Jaka on waawaali hiiridude e an hay saa'i gooto?»

41 Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

42 O wodditii be kadi dimmun, o torori nii, o wi'i: «Baaba an, si tawii gasataa ka kun jardukun tampere pottitoo lan, hara mi yaraali kun, yo faale maa on wadu.»

43 O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite mabbe den teddi.

44 O acci be don, o yahi, o wodditii be kadi, o torii kadi tammun, o fillitii din kongufi.

45 Onsay o arti e taalibaabe ben, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Awa jooni saa'i on badike, Bii-Aaden on no wateede e juude junuubanke'en.

46 Immee mahen, ko fii wondo janfaade lan on badike!»

Fii no Iisaa Nangiraa
(Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)

47 E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e difoobe ben, hewtidii e jamaa duudufu jogiifo kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe jamaa on.

48 Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hiraawoo, haray ko on. Nangee mo.»

49 Tun o ɓadii Iisaa, e hoore himo wi'a: «On jaaraama karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

50 Iisaa wi'i mo: «Gido an, wadu ko arɗaa wadugol kon.» Onsay ben yimbe ɓadii, fawi Iisaa juude, ɓe nangi mo.

51 Tun, godɗo e wondunoobe e Iisaa ben fonti jungo, sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawɗo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

52 Onsay Iisaa wi'i mo: «Wattu kaafa maa kan ka ka wonnoo ɗon, ko fii yettube kaafa ɓen fow, ko kaafa mulirtee.

53 Kaa a sikku mi waawataa toraade Ben an ballal, o addanammi kisan ɓuri koneeli sappoo e ɗiɗi malaa'ika?

54 Kono si ɗun wadɗii, haray ko honno ko bindi ɗin wi'i kon laatorta? Bay ko ɗi wi'i kon ko nii haani wonirde!»

55 Onsay Iisaa wi'i jamaa on: «Hiɗon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan, wa si ko nguɗjo arandon? E hin-le jande woo miɗo joodii ka *juulirde mawnde, miɗo janna, on nangaali lan.

56 Kono ɗun fow ko wadiri ko fii ko annabaabe ɓen windunoo kon yo laato.» Onsay taalibaabe ɓen fow acci mo ɗon, dogi.

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreeɓe Diina ɓen

(Mrk. 14.53-65; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 19-24)

57 Onsay nangube Iisaa ɓen nabi mo ka yottinoowo mawɗo sadaka on, ɗun ko Qayaafa, ka jannoobe fii Sariya on e mawɓe ɓen mottondiri ɗon.

58 Tawi Petruusu no iwtiri ɓaawo makko ka wofɗitii haa ka tata yottinoowo mawɗo sadaka on. O naati, o joododi e aynooɓe ɓen fii andugol ko honno ɗun wattinirta.

59 Tawi hooreeɓe yottinoobe sadaka ɓen e dental fewjooɓe ɓen fow no ɗabɓa seedeje fenaandeeje goo e hoore Iisaa fii no ɓe warira mo,

60 kono ɓe hebaali, fii kala seeditotoobe penaale ɗuudube arii.

Kono ɓawto ɗun yimbe ɗiɗo ari,

61 ɓe wi'i: «Oo wi'ii no waawi lancude juulirde Alla mawnde nden, darnitoo nde e nder balɗe tati.»

62 Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on immii, wi'i mo: «A jaabotaako hay huunde e ko ɓee woni seeditaade e hoore maa kon?»

63 Kono Iisaa fanɗi. Yottinoowo mawɗo sadaka on wi'i mo: «Mi woondinirii ma Alla Wuurudo on, yeeto men si ko an woni *Almasiihu on, ɗun ko *Biɗɗo Alla on.»

64 Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko wano wi'irɗaa non. E hoore ɗun mi andinii on, gila jooni on yi'ay Bii-Aaden on no joodii

ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruude ka kammu.»

⁶⁵ Onsay yottinoowo mawdo sadaka on seeki conci mun din, wi'i: «O hoyonii Alla! Ko seedeeji hondii kadi faaladen? On nanii hoyre makko nden!

⁶⁶ Ko hondun sikkudon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Himo foddi e mayde!»

⁶⁷ Onsay be tutti mo ka yeeso, be uttii mo, wofbe ben bantii mo

⁶⁸ e hoore hibe wi'a: «Ko an yo Almasiihu, hotto ko hombo luubi-maa!»

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

⁶⁹ Onsay tawi Petruusu no joodii ka nder tata. Debbo kurkaaduujo ari badii mo, wi'i: «An kadi hidfa wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Jaliilu.»

⁷⁰ Kono o yeddi yeeso fow, o wi'i: «Mi andaa ko wonfaa wowlude!»

⁷¹ Wa ko o fokkitiri ka dambugal njanal, debbo kurkaaduujo goo kadi yi'i mo, wi'i wonnoofe don ben: «Oo no wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁷² O yeddi kadi e nder woondoore, o wi'i: «Mi andaa oo neddo!»

⁷³ Bay nettii seeda, wonnoofe don ben badii, wi'i Petruusu: «Ka haqiiqa ko a goddo e mabbe, ko fii haala maa kan no holli iwdi maa ndin.»

⁷⁴ Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo neddo!» Tun, ndontoori ndin yoggi.

⁷⁵ Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol, wonde: «Ado ndonto yoggude, a yedday fii an laabi tati.» Onsay o yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

27

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

¹ Bay weetii, hooreebe *yottinoofe sadaka ben fow e mawbe jamaa on fewjodi fii no be warira Iisaa.

² Bay wonii be habbii mo, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu, don ko hooreejo diiwal ngal.

Fii no Yudaasi Wartori

(Sah. 1.18-19)

³ Bay Yudaasi janfiido mo on tawii Iisaa happanaama wareede, o ninsi, o natti tammaaji cappande tati kaalisi din ka hooreebe yottinoofe sadaka ben e ka mawbe ben,

⁴ e hoore himo wi'a: «Mi wadii junuubu, fawugol mo bonnaa mayde.»

Be jaabii mo, be wi'i: «Haaju amen e d'un? Dun ko haaju maa!»

⁵ Onsay Yudaasi bugii tammaaji kaalisi d'in ka nder *juulirde mawnde, o iwi don, o yahi, o wengitoyii.

⁶ Hooreebe yottinoobe sadaka ben moobiti tammaaji kaalisi d'in, be wi'i: «Dagaaki ka di watee ka marirde laabunde, ko fii ko di coggu yiiyan.»

⁷ Bay wonii be fottanii, be yetti d'in mbuudi, be soodi ngesa mahoowo paya fii ko wona berde hobbe.

⁸ Ko d'un wadi si mban ngesa no wi'ee haa hande Ngesa Yiiyan.

⁹ Ko nii ko annabi Yeremiiya wi'unoo kon laatori, wonde: «Be yettii tammaaji cappande tati kaalisi d'in, d'un ko mbuudi di *Isra'iilayankeebe ben fottunoo yobugol fii makko d'in,

¹⁰ be soodii di ngesa mahoowo paya, wano Joomiraado on yamirirnoo lan non.»^d

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mrk. 15.2-15; Luk. 23.2-5, 13-25; Yhn. 18.29-40)

¹¹ Bay wonii Iisaa bannaama yeeso hooreejo diiwal ngal, kanko hooreejo on o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

¹² Kono o jaabaaki huunde e ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben toonata mo kon.

¹³ Onsay Pilaatu landii mo, wi'i: «A nanaali koo ko be woni seeditaade e hoore maa fow?»

¹⁴ Kono Iisaa jaabaaki mo hay huunde e d'un. Dun njalfini hooreejo diiwal ngal fota.

¹⁵ Tawi juldeere kala, hooreejo diiwal ngal no woowi accitande be kasoojo gooto, mo jamaa on torinoo fii mun woo.

¹⁶ Hari hibe marnoo kasoojo andanoodo fii mun, wi'eteedo Barabaasi.

¹⁷ Nde tawnoo hibe moobondiri, Pilaatu landii be, o wi'i: «Ko hombo e bee faaladon yo mi accitan on? Ko Barabaasi kaa ko Iisaa, wi'eteedo *Almasiihu on?»

¹⁸ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu be wadiri Iisaa e joge.

¹⁹ Wa fewndo ko o joodfii himo naawude ka naawirdu, beyngu makko nuli e makko, wi'i: «Wota a ukko e fi oo feewudo, ko fii hande mi tampii fota e koydol fii makko.»

²⁰ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben yuuni jamaa on tortagol Barabaasi, be wara Iisaa.

^d 27:10 27.10 Yer. 18.2-3 e Zak. 11.12-13.

21 Onsay hooreejo diiwal ngal yetti haala kan, wi'i be: «Ko hombo e hakkunde bee dīdo faaladon yo mi accitan on?»

Be jaabii: «Ko Barabaasi!»

22 Pilaatu wi'i be kadi: «Ko hondun non mi wadata Iisaa, oo wi'eteedo Almasiihu?»

Fow jaabii: «Ko yo o fempe!»

23 Kanko hooreejo diiwal ngal, o wi'i: «Hara ko bone hombo oo wadī?»

Be furti ewnaade, wi'a: «Yo o fempe!»

24 Bay Pilaatu tawii alaa waawude huunde, awa kadi murtaldu ndun beydoto woni, onsay o yetti ndiyan, o soodii e tawnde jamaa on, o wi'i: «Min mi tawetaake e hibbugol yiiyan oo dān! Dun ko onon wonani!»

25 Onsay jamaa on fow jaabii, wi'i: «Si men toonu mo, yo yiiyan makko dān hibbitu e hoore amen, e hoore bibbe amen ben kadi!»

26 Bawto dūn, Pilaatu accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

Fii no Suufaabe ben Wadiri Iisaa Jalnori

(Mrk. 15.16-20; Luk. 23.11; Yhn. 19.2-3)

27 Onsay suufaabe hooreejo diiwal ngal nabi Iisaa ka nder suudu laamu, be mottindiri dental suufaabe ben fow, be hunditi mo.

28 Be forti mo concī dīn, be borni mo dolokke bodēejo.^d

29 Be sacci katanwol bulle, be wadī ka hoore makko, be tambini mo kalinwol ka jungo makko jaamo. E hoore dūn be ari, be jicci yeeso makko e nder jalnori, e hoore hibe wi'a: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!»

30 Be tutti mo, be yetti kalinwol ngol, be tappiri mo ka hoore.

31 Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be forti mo dolokke on, be borni mo concī makko dīn, be nabi mo fii fempoyegol.

Fii no Iisaa Wariraa

(Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)

32 Ko be yaltata, be fotti e gorko mo Sirenii wi'eteedo Sim'uunu, be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

33 Bay wonii be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo dūn ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

34 be okkori mo njaram jillaadan hahhannde. Kono bay o mettike dān, o jabaali yarude.

^d 27:28 27.28 Ko dolokke bodēejo lando on bornotonoo.

³⁵ Bay wonii be fempii mo, be sendiri concii makko dɪn urba.^e

³⁶ E hoore dɪn be joodii dɪn, be ayni mo.

³⁷ Be wadɪ ka dow hoore makko bindi bangindɪ fii ko o happiranaa kon, dɪn ko: «Ko oo woni Iisaa Landɔ Yahuudiyanke'en.»

³⁸ Tawi wuybe dido no fempidaa e makko, goddo on ka sengo makko naamo, oya on ka nano makko.

³⁹ Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore,

⁴⁰ hara hibe wi'a: «An oo wi'unoodo lancay juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati, dandito an tigi! Si tawii ko an woni *Biddo Alla on, tippo ka leggal altindiraangal dɪn!»

⁴¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben kapun kadi no jalaynoo mo, wi'a:

⁴² «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko? Si ko o lando Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, dɪn en gomdinay mo.

⁴³ Bay himo halfinii e Alla, yo Allaahu on dandu mo jooni si himo yidi mo, ko fii o wi'ii ko o Biddo Alla!»

⁴⁴ Tawi wuybe be o fempidaa ben no yennira mo wano non kapun kadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.25-30)

⁴⁵ Gila naange e hoore, niwre wadɪ e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

⁴⁶ Telen wa ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^f (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

⁴⁷ Wobbe e wonnoobe dɪn ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «O noddii Iiliya!»

⁴⁸ Tun, goddo e mabbe dogi, yettoyi linsere, o bubbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wadɪ nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru.

⁴⁹ Kono beya wi'i: «Accu, ndaaren si Iiliya aray danda mo.»

⁵⁰ Iisaa ewnii kadi ko tiidi, o timmi.

⁵¹ Onsay *wirngallo ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley. Leydi ndin dimbii, pete den feccii.

⁵² Genaale den udditii, balli yimbe Alla maayunoobe buy immitii,

⁵³ be yalti ka genaale, be naati ka saare hormorde sawto immitagol Iisaa, be feepani yimbe duudube.

⁵⁴ Bay hooreejo suufaabe ben e wondunoobe e makko ben fii aynugol Iisaa yi'ii ko leydi ndin dimbii kon e ko ari e wadude kon, be huli fota, be wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo ko Bidfo Alla!»

⁵⁵ Tawi rewbe duudube no ka wodditii, no ndaara, tawi ko ben tigi jokkunoo Iisaa gila Jaliilu fii ko kurkanoo mo.

⁵⁶ Tawi no tawdanoo e maɓɓe Mariyama jeyaado Magaduuna, e Mariyama yumma Yaaquuba e Yuusufu, e yumma bibbe Zabadii ben.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mrk. 15.42-47; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42)

⁵⁷ Bay nibbii, aaden aldudo, wi'eteedo Yuusufu jeyaado Raamati ari, tawi on kadi ko taalibaajo Iisaa.

⁵⁸ O yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on. Onsay Pilaatu yamiri jonnugol mo mo.

⁵⁹ Bawto d'un, kanko Yuusufu o yetti furee on, o tumbi e kasannge laabudo,

⁶⁰ o belnoyi mo e qaburu keso mo o asunoo e feto fii hoore makko. O talli hayre njannde, o wadi ka dambugal qaburu, o yahi.

⁶¹ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya no joodii don, fewtondiri e yenaande nden.

Fii no be Ayniri Yenaande Iisaa nden

⁶² Bimbi nden pande, d'un ko pande bawto hebulanagol fii *aseweere nden, hooreebe yottinoobe sadaka ben e *Fariisiyaabe ben yaadi ka Pilaatu.

⁶³ Be wi'i: «Koohoojo, men anditii, oo majjinoowo wi'uno wa fewndo ko o wuuri, si balde tati feyyii o immitoto.

⁶⁴ Awa yamir fii yo yenaande nden ayne haa ka palaande tammere, fii wota taalibaabe makko ben aru wujjita furee on, wi'a jamaa on wonde o immitike e hakkunde maybe ben. Dun, nden majjinannde don buray aranere nden.»

⁶⁵ Onsay Pilaatu wi'i be: «E hino suufaabe ko yaha ayna. Yahee ayninon be yenaande nden yeru no waawirdon woo.»

⁶⁶ Onsay be yahi ka yenaande, be burti hibbude hayre nden, nota. Be jodfani don aynoobe ben.

28

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10)

¹ Bay *palaande fowteteende nden feyyii, e alat ka subaka, d'un ko jallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama oya yahi ndaarugol yenaande nden.

2 Tawi dimbannde leydi tiidunde wad̄ii, ko fii hari malaa'ikaajo Joomiraado on tippike iwruḁe ka kammu, tallii hayre ombiranoonde yenaande nden, jood̄fike e hoore mayre.

3 Tawi yeeso makko ngon no wa'i wa ndaygu, dolokke makko on kadi no rawniri wa cuddi.

4 Hakkee ko ben suufaabe aynunoobe ḁon diwni kulol, be wa'i wa maybe.

5 Kono malaa'ikaajo on wi'i ben rewbe: «Onon wota on hulu, ko fii mido andi ko Iisaa fempaado on wondon ḁaḁbitude.

6 Awa o alaa ḁoo, o immitike, wano o wiirunoo non. Aree ndaaron nokkuure ka o belinoo ḁon.

7 Yahon tinna, andinoyon taalibaabe makko ben wonde o immintinaama e hakkunde maybe ben, awa kadi o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo. Awa, mi yeetike on ḁun.»

8 Onsay be pottitii yenaande nden hepa, e hoore hibe huli, wondude e weltaare mawnde. Be dogi fii yeetoyagol taalibaabe ben on kibaaru.

9 Onsay Iisaa ari fotti e maḁbe, o wi'i be: «Mi salminii on!» Onsay be ḁadii, be nangi koyḁe makko ḁen, be sujiani mo.

10 Bawto ḁun Iisaa wi'i be: «Wota on hulu. Yahee, humpitoyon musibbe an ben, yo be yahu Jaliilu, ko ton be yi'oytammi.»

Fii ko Suufaabe ben Sifi kon

11 Wa fewndo ko ben rewbe woni ka laawol, tawi wobbe e suufaabe ben naatii ka saare, be yeetike hooreebe *yottinoobe sadaka ben ko wadi kon fow.

12 Bay wonii ben hooreebe yottinoobe sadaka mottondirii e mawbe ben, be fewjodi, be yeeni suufaabe ben kaalisi ḁuududo,

13 be wi'i be: «On wi'ay wonde taalibaabe makko ben arno jemma, wujjiti mo fewndo ko ḁaanidon.

14 Si hooreejo diiwal ngal non aru e nanude fii ḁun, men yahay, men yewta mo haa o hooloo, men itta on e annde.»

15 Onsay suufaabe ben yetti kaalisi on, be wad̄iri wano be wi'iraa non. Kaa haala lolli e hakkunde Yahuudiyankeebe ben haa weetaango hande ngoo.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben

(Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49; Yhn. 20.19-23; Sah. 1.6-8)

16 Taalibaabe ben sappoo e goo yahi Jaliilu, e hoore ngoo fello ngo Iisaa toḁḁaninoo be.

17 Bay wonii be yi'ii mo, be sujiani mo. Kono wobbe e maḁbe sikkitii.

¹⁸ Iisaa badii be, wi'iri be nii: «Mi yedaama kala bawgal ka kammu e ka hoore leydi,

¹⁹ awa yahee, wadon leyyi din fow taalibaaɓe, *looton be maande kisiyee e innde Baabaajo on e Bidɗo on e *Ruuhu Seniido on,

²⁰ waajodfon be doftagol ko mi yamiri on kon fow. Awa, mido wondi e mon pande woo, haa ka lannoode aduna.»

NO MARKUUSA YOTTINIRI LINJIILA ON NON

Fii Waaju Annabi Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Luk. 3.1-18; Yhn. 1.19-28)

¹ Ko fudfoode Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu, *Bidfo Alla on, nii.

² Wano windori non ka deftere annabi *Isaaya: «Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa, fii ko fertano-maa laawol maa ngol.»

³ «Kaa hawa ko hawa ewnotofo ka wulaa, wi'a: <Moyyinee laawol Joomiraado on, fewnon juri makko din!> »^a

⁴ Yaayaa yaltiti no *loota maande tuubuubuyee ka wulaa, e himo waajoo yimbe ben yo be aru, be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji maabe din yaafe.

⁵ Yimbe diiwal *Yahuuda ngal fow e hodube *Yerusalaam ben fow ari e makko. Be qirritii junuubaaji maabe din, o looti be maande tuubuubuyee ka maayo Yurdayniwol.

⁶ Tawi dolokke Yaayaa on ko leebi ngeloba, dattol keeci makko din ko guri. Tawi ko kanu e njuuri buruure o jaamata.

⁷ Kanko Yaayaa o wi'i: «Burfo lan doole on no arude baawo an mo mi hewtaa hay ugginagol, firta boggi pade mun.

⁸ Min ko ndiyan mi woni on lootirde, kono kanko ko *Ruuhu Seniifo on o lootirta on.»

Fii Lootegol Iisaa e Ndarndegol Makko

(Mat. 3.13-17; Luk. 3.21-22)

⁹ Ko e on saa'i don Iisaa iwi saare Naasirata e nder Jaliilu. Yaayaa looti mo Yurdayniwol.

¹⁰ E saa'i mo o yawaynoo ka ndiyan on, o yi'i kammu ngun no udditoo, Ruuhu Allaahu on no tippora e makko wa gabooru.

¹¹ Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidaado on, mido weltor-maa.»

¹² Onsay kisan, Ruuhu Allaahu on nawri Iisaa ka wulaa.

¹³ O woni ka wulaa e nder balde cappande nay, Ibuliisa no ndarndoo mo. Tawi ko kulle buruure den o wondi, malaa'ikaabe ben no kurkanoo mo.

Fii Be Iisaa Adii Noddude ben

(Mat. 4.12-22; Luk. 4.14-15)

14 Bay wonii Yaayaa wattaama e joge, Iisaa yahi Jaliilu, tawi himo waajoo fii Kibaaru Moyyo Alla on,

15 himo wi'a: «Saa'i on hewtii, awa kadi *laamu Alla ngun badike! Tuubee, gomdinon Kibaaru Moyyo on!»

16 E nder ko o takkotoo *Weendu Jaliilu ndun kon, o yi'i Sim'uunu e Andaraawu minjiraawo mun on no bugoo *jalaaji ka weendu, ko fii hari ko be yungoobe.

17 Iisaa wi'i be: «Jokkee lan, mi wattay on yungoobe yimbe.»

18 Don kisan be acciti jalaaji dɪn, be jokki mo.

19 No be yaarunoo seeda, Iisaa yi'i Yaaquuba bidɔ Zabadii on, e Yuuhanna minan makko kanko Yaaquuba, tawi ben kadi no e nder laana, hibe moyyintina jalaaji mabbe.

20 Kanko Iisaa o noddi be kisan, be acci dɔn ben mabbe Zabadii ka nder laana, wondude e yettanoobe golle ben, be jokki mo.

Fii no Iisaa Raɔori Jinnawii e nder Nedɔ

(Luk. 4.31-37)

21 Be yahi Kafernahuum. E *palaande fowteteende nden, dɔn ko aseweere nden, Iisaa naati ka juulirde, woni e jannugol.

22 Ko o jannaynoo kon ɲaldini jamaa on, ko fii himo janniraynoo bawgal, hara wonaa wano jannoobe fii Sariya on ben janniraynoo non.

23 Hawrondiri nedɔ no ka juulirde mabbe dɔn mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:

24 «Hey ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

25 Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yalaa e oo nedɔ!»

26 Onsay ngin jinnawii yeyi on nedɔ, ngii yalti e makko, hingii haaca ko tiidi.

27 Fow ɲaldi, landondiri, be wi'i: «Ko hondun woni du'un? Ko jannde heyre arunde bawgal. Himo yamira hay jinnaaji bondi dɪn, di doftoo mo!»

28 Onsay kisan, kibaaru fii makko lolli e nder diiwal Jaliilu ngal fow.

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnuɓe buy

(Mat. 8.14-17; Luk. 4.38-41)

29 Bay be yaltii ka juulirde dɔn, kambe e Yaaquuba e Yuuhanna, be yahi ka galle Sim'uunu e Andaraawu.

30 Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no waalii nawnare nguli-bandu. Tun, be wowlani Iisaa fii makko.

³¹ Iisaa badii mo, nangi jungo ngon, immini mo. Ngulibandu kin yalti e makko, kanko debbo on o woni e kurkanagol be.

³² Bay nibbii, wonii naange ngen mutii, be addani mo jawbe ben fow e be jinna nangi ben fow.

³³ Tawi saare nden fow no mottondiri ka yeeso dambugal.

³⁴ O sellini jawbe buy, tampirnoobe jabbeeli nooneeji nooneeji. O radii kadi jinnaaji buy, o salii di wowla, bay hari hidii andi mo.

Fii no Iisaa Waajori e nder Jaliilu

(Luk. 4.42-44)

³⁵ Bimbi nden jande subaka, tawi hentaaki taho, o immii, o yalti, o yaari e nokkuure wulfinnde, o woni e toragol Alla.

³⁶ Onsay Sim'uunu e be o wondunoo ben woni e dabbitugol mo.

³⁷ Bay wonii be yi'ii mo, be wi'i mo: «Fow no dabbitude on.»

³⁸ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Yahen ka koofooli kawtirdi e doo, fii yo mi waajo ton kadi, ko fii ko d'fun addimmi.»

³⁹ Onsay o yahi e nder Jaliilu fow, himo waajoo e nder juulirde den, radoo jinna.

Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan

(Mat. 8.1-4; Luk. 5.12-16)

⁴⁰ Onsay mo damajan ari e makko, jiccii, jeeji mo, wi'i: «Si hidon yidi, hidon waawi lan sellinde, mi laaba.»

⁴¹ Iisaa yurmaa mo, fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido yidi, laato selludo laabaa.»

⁴² Don kisan, damajan dan iwi e makko, o selli, o laabi.

⁴³ Iisaa immintini mo kisan e hoore yamiroore sattunde,

⁴⁴ o wi'i mo: «Reeno wota a wowlan d'fun hay gooto, kono yahu hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa sadaka fii ko labbinadaa kon wano Muusaa yamiri non, fii yo d'fun wonan be seedee.»

⁴⁵ Bay wonii on neddo yahii, o woni e wowlugol towna ko wadi kon, e lollingol haa tawi Iisaa waawataa naatude han kadi e saare e kene, kono ko ka baawo ka wulfini o wonaynoo. Tawi no iwree e cende den fow, aree e makko.

2

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo

(Mat. 9.1-8; Luk. 5.17-26)

¹ Balde seeda bawto d'un, Iisaa arti Kafernahuum, yimbe ben andi wonde himo ka suudu.

² Yimbe duudube moobii don, tawi hay ka dambugal alaa ka rewee, Iisaa no yewta be daaluyee on.

³ Yimbe nayo rondii maaya-banduujo, addani mo.

⁴ Nde tawnoo be waawataa mo hewtinde Iisaa sabu duudugol jamaa on, be tufi warpakere nden fewndo ka Iisaa woni don, be tippindini on maaya-banduujo e boggi dimbordfi din.

⁵ Bay Iisaa yi'ii gomdinal mabbe ngal, o wi'i maaya-banduujo on: «Boobo an, junuubaaji maa din yaafaama.»

⁶ Tawi wobbe e jannoobe fii Sariya on no don, hibe miijoo ka berde mabbe:

⁷ «Ko fii hondun oo kan wowliranta nii? Dun ko hoynugol Alla! Ko hombo waawi yaafaade junuubi, ko wonaa Alla?»

⁸ Iisaa andiri kisan ruuhu mun on miijooji mabbe din. O wi'i be: «Ko hondun miijantodon dun ka berde mon?»

⁹ Enee, hakkunde wi'ugol maaya-banduujo <junuubaaji maa din yaafaama> e <immo yettaa boggi-dimbordfi maa din, yahaa>, ko hondun e dfi doo buri weebude?

¹⁰ Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna doo fii yaafagol junuubaaji»,

¹¹ o wi'i jukkudo on: «Mi yamirii ma, immo yettaa boggi-dimbordfi maa din, hootaa ka maa.»

¹² On immii don kisan yeeso mabbe, o yetti boggi dimbordfi makko din, o yalti. Sabu dun wadfi be fow be haawii, tawi hibe mawnina Alla, wi'a: «Hari haa hande men yi'aali sifa dun!»

Fii no Lewi Jokkiri Iisaa

(Mat. 9.9-13; Luk. 5.27-32)

¹³ Iisaa yiltori kadi ka daande weendu. Jamaa on fow ari e makko, o woni e jannugol be.

¹⁴ Wa ko Iisaa feyyata, o yi'i Lewi mo Alfaa no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i mo: «Aru jokkaa mi!» Kanko Lewi o immii, o jokki mo.

¹⁵ Bawto dun, Iisaa joodii fii naamugol ka suudu Lewi, tawi *yantooobe sagalle duudube e junuubankeebe duudube no joododi e makko, wondude e taalibaabe makko ben, ko fii hari jokkunoobe mo ben no duudi.

¹⁶ Bay jannoobe fii Sariya on, be fedde *Fariisiyaabe ben, yi'ii himo naamida e yantooobe sagalle ben e junuubanke'en, be wi'i taalibaabe makko ben: «E ko fii hondun oo naamidanta e yantooobe sagalle ben e junuubanke'en?»

¹⁷ Bay wonii Iisaa nanii dun, o wi'i be: «Hinaa sellube ben hatonjini e jawndoowo, kono ko jawbe ben. Awa min, wonaa noddugol feewube ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Luk. 5.33-39)

18 Tawi taalibaabe Yaayaa ben e Fariisiyaabe ben kapun no hoori. Be ari, be wi'i Iisaa: «Ko fii hondun taalibaabe Yaayaa ben e be Fariisiyaabe ben kapun hooranta, hara taalibaabe maa ben kan alaa hoorude?»

19 Iisaa jaabii be, wi'i: «Taw si njaatigiibe jom jomba no waawi hoorude nde hibe wondi e jom jomba? Be gasataa hoorude yeru jom jomba no wondi e mabbe.

20 Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde mabbe. Onsay e den balde don be hooray.

21 «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso walkira dolokke kidfo. Dun haray kesun don naboray fow, wuddere nden burta yaajude.

22 Hay gooto kadi loowataa njaram kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa don, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri. Onsay njaram dan woo, bootooji guri din woo, bona. Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.»

Landal fii Nalaande Fowteteende nden
(Mat. 12.1-18; Luk. 6.1-5)

23 E aseweere goo, don ko *jalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri. E nder yaadu mabbe ndun, tawi taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese.

24 Fariisiyaabe ben wi'i mo: «Ko hondun bee wadanta ko dagaaki e jalaande fowteteende nden?»

25 Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali haa hande ko Daawuuda wadunoo kon fewndo o weelaa, o faalaa ko o naama, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben?»

26 O naati ka nder suudu Alla fewndo oo *yottinoowo mawfo sadaka wi'eteedo Abiijaataaraa, o naami bireediije weebitaade fii sadaka den, de tawata ko yottinoobe sadaka ben tun daganinoo naamugol, o okkori kadi wondube e makko ben.»

27 O wi'i be kadi: «Aseweere nden ko fii yimbe ben taganaa, yimbe ben taganaaka fii aseweere nden.

28 Ko don si ko Bii-Aaden on woni jom hay jalaande fowteteende nden.»

3

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo
(Mat. 12.9-14; Luk. 6.6-11)

1 Iisaa naatiti kadi ka juulirde. Tawi maaya-jungoojo no nder ton.

2 Nde tawnoo *Fariisiyaabe ben no faalaa toopude Iisaa, be ayni mo, hibe ndaara si o pawnday mo e *jalaande fowteteende nden.

³ Iisaa wi'i on maaya-jungoojo: «Immo darodaa ka hakkunde d'oo.»

⁴ Ontuma Iisaa landii ben: «E hara no dagii ka god'fo wada ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e *aseweere?» Kono be deyyi.

⁵ Onsay Iisaa ndaari be e hoore himo tikki, aani fii sattere berde ma'bbe den. O wi'i on ned'fo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli.

⁶ Onsay Fariisiyaabe ben yalti, be woni e fewjodugol e yimbe *Heroodu lando on fii no be warira Iisaa.

Fii no Jamaa on Iwri hen fow, Ari e Iisaa

⁷ Bawto d'un, Iisaa e taalibaabe mun ben yaari ka weendu. Jamaa moolanaado iwru'fo ka diiwal Jaliilu e ka diiwal Yahuuda

⁸ e Yerusalaam e Iduuma e leyde wonirde gada Yurdayniwol den e dii ban'jeeji Tiiri e Siduuna jokki mo. On jamaa, nanunoodo ko o wonnoo wadude kon fow ari e makko.

⁹ Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben yo be dabban mo laakun fii wota jamaa on biyu mo.

¹⁰ Nde tawnoo himo sellinde yimbe duudube, tam-pirnoobe jabbeeli ben fow wubbi e makko fii meemugol mo.

¹¹ Kono be jinna nangi ben, si yi'ii Iisaa, jiccotono yeeso makko, ewnoo, wi'a: «Ko a *Bid'fo Alla!»

¹² Kono kanko Iisaa o yamirayno d'in jinnaaji, o tentina wota di fe'jin fii makko.

*Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben
(Mat. 10.1-4; Luk. 6.12-16)*

¹³ Bawto d'un, Iisaa yawi e fello, o noddi be o faalaa ben, ben ari e makko.

¹⁴ O subii sappoo e dido, o to'ddii be *sahaabaabe, ko o wonda e mun, ko o immina waajoyoo,

¹⁵ wondude e bawgal fii radagol jinnaaji d'in.

¹⁶ Ben sappoo e dido, be o to'ddii, ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu,

¹⁷ e Yaaquuba mo Zabadii, e Yuuhanna neene-gooto on on (ben be Iisaa jammi Bowanesiisa, ko woni firo d'un ko «bibbe-far'pitere»),

¹⁸ e Andaraawu e Filiipu e Bartolomaawu e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Taddaawu e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotii be ben,

¹⁹ e Yudaasi Iskariiyu, janfoytodoo mo on.

*Fii no Iisaa Jaabori Toope de O Toopaa
(Mat. 12.22-32; Luk. 11.14-23)*

²⁰ Bawto dūn, kanko Iisaa o arti ka suudu. Yimbe ben moobii kadi haa ka tawata kanko e taalibaabe makko ben be waawataa hay naamude.

²¹ Bay sibbe Iisaa ben nanii dūn, be ari nangugol mo, ko fii hari hibe wi'a: «O wilike!»

²² Nde tawnoo jannooḅe fii Sariya on, iwruḅe Yerusalem ben, no wi'a: «Balzabuula* no e makko, ko tippude e lando jinnaaji dīn o woni radorde jinnaaji dīn.»

²³ Onsay Iisaa noddi be, yewtiri be misal, o wi'i: «Ko honno Ibuliisa waawirta radorde Ibuliisa?»

²⁴ Si tawii laamateeri liddondirii kayri tigi, haray ndin laamateeri waawataa tabitude.

²⁵ Awa kadi si suudu liddondirii, ndun suudu waawataa tabitude.

²⁶ Si tawii non Ibuliisa dartike hoore mun tigi, o liddike hoore makko, haray o waawataa tabitude, haray fii makko lannii.

²⁷ Ko fii hay gooto waawataa naatude e nder galle neddo dolnudo, o mooba keyeeji on dīn, ado o habbude on neddo dolnudo. Ko onsay doo o waawata moobude ko woni ka suudu on kon.

²⁸ Ka haqiiqa mi andinii on, yimbe ben yaafante junuubaaji dīn fow e hoyreeji di be hoynata dīn,

²⁹ kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on hebataa yaa-fuyee few, haray himo fawtii junuubu haa poomaa.»

³⁰ Ko Iisaa wi'iri be dūn, ko bay hibe wi'ude: «Jinna no e makko.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Luk. 8.19-21)

³¹ Onsay yumma Iisaa e yumma-gootooḅe makko ben ari, darii ka yaasi. Be immini goddo ko noddana be mo.

³² Tawi jamaa on no joodii, hundi mo, be wi'i mo: «Yumma mon e yumma-gootooḅe mon ben no darii ka yaasi, hibe dabbitude on.»

³³ Iisaa jaabii be, o wi'i: «Ko hombo woni yumma an e yumma-gootooḅe an ben?»

³⁴ Onsay o layyi gite e hoore joodiibe hundi mo ben, o wi'i: «E hino yumma an e yumma-gootooḅe an ben.

³⁵ Ko fii kala wadudo faale Alla on, haray ko on woni yumma-gooto an on e bandiraawo an on e yumma an.»

4

Misal Yettaangal e Remoowo

(Mat. 13.1-23; Luk. 8.4-15)

¹ Iisaa woni kadi e waajagol ka daande weendu. Hakkee ko jamaa moobinooḅo takko makko on duufi, o bakii e

laakun ka nder weendu, o joodfii, jamaa on fow woni ka daande weendu.

² O janniri be piiji buy mise. E nder ko o waajotoo kon, o wi'i:

³ «Hedfee, ko remoowo yaltunoo sankugol.

⁴ E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka d'atal, colli d'in ari modi de.

⁵ Godde den yani e hoore kaaye, ka leydi duudaa, de fufi hepa sabu dewlugol leydi ndin.

⁶ Bay naange ngen yaltii, de sumi de yoori sabu angal ka dadi d'in siŋoo.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fufidi e mayre, sooyoore nden modi de, laatii de rimaali few.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fufi, de mawni, de sawti, cawti goo gabbe cappande tati, cawti goo cappande jeegoo, cawti goo teemedere.»

⁹ E hoore d'un, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

¹⁰ Bay luttii mo kanko tun, d'owtunoobe mo ben e *sahaabaabe sappoo e didoobe ben woni e landagol mo firo dee mise.

¹¹ O wi'i be: «Onon on yedaama gundoo *laamu Alla ngun, kono bee ka yaasi, be wowlirante fow mise,

¹² fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa, fii wota be tuubu, junuubaaji maŋbe d'in yaafee.»^b

¹³ O wi'i be kadi: «On faamaali ngal misal doo? Ko honno non faamiroyton deya mise fow?

¹⁴ Remoowo on sanki awdi ndin, d'un ko daalol ngol.

¹⁵ Wobbe no wa'i wa nde awdi sankaa ka d'atal ka daalol ngol sankaa don. Be nana ngol tun, Ibuliisa ara, itta daalol sankaangol e maŋbe ngol.

¹⁶ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka kaaye. Nde be nani daalol ngol, be jaba ngol hepa e nder weltaare.

¹⁷ Kono be alaa dadi, ko fii hinaa be tabituŋbe. Nde satteendeeji maa cukkeede aroyi sabu jokkugol maŋbe daalol ngol, be tertoto kisan.

¹⁸ Wobbe goo kadi no wa'i wa nde awdi sankaa ka sooyoore. Ko ben woni nannoobe daalol ngol,

¹⁹ kono ngol ronka rimude e maŋbe, ko fii haray ngol modifiraama anndeeji aduna e d'ayniro jawle e faaleeji ngurndan goo.

²⁰ Beya ben non no wa'i wa nde awdi sankaa ka leydi moyyiri. Ko ben woni nannoobe daalol ngol, jaba, ngol rima

e maɓɓe, wɔɓɓe goo laabi cappandɛ tati, wɔɓɓe goo laabi cappandɛ jeegoo, ɓeya ɓen laabi teemedere.»

Misal Yettaangal e Lampu

(Luk. 8.16-18)

²¹ O wi'i ɓe kadi: «Taw si hara lampu ko ka wirnii wadeteɛ maa ko e ley danki? E hara hinaa ka kene?»

²² Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi kala gundoo ko sakkitorɗa ko feepugol.

²³ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

²⁴ O wi'i ɓe kadi: «Wattanee yiila e ko heɗotodon kon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon, beyditanedon kadi.

²⁵ Ko fii ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Eɓɓindiriraa e Awdi

²⁶ O wi'i ɓe kadi: «Laamu Alla ngun no wa'i wa nde neɗɗo yetti awdi, sanki ka leydi.

²⁷ Woni o ɗaanii woo, o ɗaanaaki woo, jemma e jalorma awdi ndin fuday, njanda, hara ko no o andiraa.

²⁸ Leydi ndin fudinay hoore mun, ndi adora puɗol ngol, hikka cawtol ngol, si gabbe ɗen kadi moyyinoo moyya ka cawtol.

²⁹ No gabbe ɗen ɓendiri, wortowal ngal no yetteede, ko fii haray baagol ngol fewndike.»

Fii no Laamateeri Alla ndin Eɓɓindiriraa e Bene

(Mat. 13.31-32; Luk. 13.18-19)

³⁰ O wi'i kadi: «Ko hondun eɓɓindirɗen e laamu Alla ngun, maa ko misal hongal hollirɗen ɗun?»

³¹ Hingu wa'i wa abbere bene, kon ko ɓuri faɗude e ko aaweteɛ kon fow ka leydi.

³² Kono si wonii nde aawaama, nde hawtoo, nde njanda, nde ɓura ko aaweteɛ e naakoo kon fow, nde wadɗa caldi njani haa ka tawata colli ɗin ka weeyo waaway hoɗude ka ley ɗowdi makki.»

³³ Ko mise buy wa'itaynoode nii o yewtiraynoo ɓe daaluyee on, noone no ɓe waawiraynoo faamirde.

³⁴ O yewtirtaano ɓe si wonaa mise, kono si wonii ka weddii o sifantono fow taalibaabe makko ɓen.

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Luk. 8.22-25)

³⁵ Nden pande kiikiide Iisaa wi'i ɓe: «Lumbiten gaɗa.»

³⁶ Be acciti jamaa on, ɓe nabori Iisaa ka weendu e nder laakun kun o wonnoo e mun kun, laaɗe goo ɗowti ɓe.

³⁷ Tun waabiliire tiidunde wondunde e hendu woni e wifugol, tawi morloode ndiyan den no piyoo e laakun kun, kun heewa ndiyan.

³⁸ Tawi kanko Iisaa himo awlii ngawlu, daanii baawo. Be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, e on kippataa fii ko men woni mulude kon?»

³⁹ O immii, o tojani hendu ndun, o wi'i ndiyan dan: «Deeyu, fankaa!» Hendu ndun deyyi, deeyaango tiidungo wadi.

⁴⁰ E hoore dun o wi'i be: «Ko fii hondun hulandon? E hara on alaa gomdinal haa jooni?»

⁴¹ Be huli kulol tiidungol, be wi'indiri: «Ko hombo woni oo? Ko fii hay keneeli din e baharu on doftoto mo!»

5

Fii no Jinnanoobe Didfo Selliniraa (Mat. 8.28-34; Luk. 8.26-39)

¹ Be hewtoyi gada weendu ndun, dun ko e ndii leydi bee Gadariyankoobe.

² Nde Iisaa tippornoo ka laana, aaden mo jinna woni e mun iwri ka genaale, ari yeeso makko.

³ Tawi ka on mari hodo ko ka genaale. Hari hay gooto waawataa mo habbude hande kadi, hay si tawii non ko jolokooje.

⁴ Ko fii hari soono woo o dumbete, o jolkee, o taya jolokooje den, o hela dumbirde den. Tawi hay gooto waawataa mo dahude.

⁵ Tawi jemma e palorma ko ka genaale e ka pelle o tabiti, e himo sonka, barmintinora kaaye.

⁶ No o haccornoo Iisaa ka woddi, o dogi, o ari, o jiccii yeeso makko,

⁷ o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Ko hondun faalanadfaa lan, an oo *Bidfo Alla Jom Bural? Mi torike ma fii Alla, wota a lettan!»

⁸ Ko fii hari Iisaa no wi'ude ngii: «Yaltu e oo nedfo, yo jinnawii!»

⁹ Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedfaa?»

On jaabii: «Ko <Konu>, ko fii meden duufi!»

¹⁰ Awa kadi hidi jeejaynoo mo fota fii wota o yaltin di leydi ndin.

¹¹ Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka binde falo don.

¹² Onsay jinnaaji din jeeji Iisaa, hidi wi'a: «Nawru men e ddi koseeji fii no men naatira e nder majji!»

13 O newnani dī dūn. Jinnaaji dīn yalti e on neddo, dī naati e nder dīn koseeji. Onsay koseeji dīn gididi ka falo, dī unoyii ka weendu, dī yoolii, tawi ko wa dī guluuji didi.

14 Onsay ornaynoobe dī ben dogi, be fillitoyii dūn ka saare e ka fulawaaji, yimbe ben ari yi'ugol kon ko wadi.

15 Bay be arii e Iisaa, be yi'ii on mo konu jinna wonnoo e mun no joodii bornii, wondi e hakkille timmude, be huli.

16 Yi'unoobe ko wadi kon fillitanii be ko wadi e hoore jinnanoodo on kon e ko wadi e koseeji dīn kon.

17 Onsay be woni e jeejugol Iisaa fii yo o yaltu ka leydi mabbe.

18 Wa ko kanko Iisaa o yawata ka laana, jinnanoodo on torii mo yo o accu be wonda.

19 Laatii Iisaa newnanaali mo, kono o wi'i mo: «Yahu ka mon, dūn ko ka sibbe maa ben, fillitanoodaa be ko Joomiraado on wafan-maa kon fow e ko honno o yurmira-maa.»

20 Onsay o yahi, o woni e fillitagol e nder *Dekapooli ko Iisaa wafani mo kon fow. Hediiibe mo ben fow njaldi.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Luk. 8.40-56)

21 Bay Iisaa yettii laana kan, lumbitoyii gada, jamaa moolanaado ari, moobii takko makko kadi ka daande weendu.

22 Tun goddo e hooreebe juulirde nden wi'eteedo Yaayirusu, ari. Bay o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko.

23 O torii mo, o jeeji e hoore himo wi'a: «Biddo an jiwo on no e daande mayde. Seenee fawon sookeeje mon den e makko fii no o dadira, o wuura.»

24 Onsay Iisaa yaadi e makko.

Jamaa duududo jokki mo, bittiri mo cende den fow.

25 Tawi kadi debbo no don, hebii duubi sappoo e didi himo soncaade.

26 Tawi o tampii fota e juude pawndoobe duudube, awa kadi o ittii ko o jogii fow, dūn nafaali huunde, kono paw ngun burtu.

27 Bay o nanii fii Iisaa no wowlee, o ari e jamaa on, o wontiri baawo Iisaa, o meemi dolokke makko on,

28 ko fii hari kanko debbo on himo miijoo: «Si mi waawii tun meemude concii makko dīn, mi ndikkay.»

29 E on saa'i tigi ko o soncotonoo kon tayi, o andi ka bandu makko wonde o ndikkii paw makko ngun.

30 Tun Iisaa andi wonde bawgal makko ngal gollii goddun. O yeyyitii e hakkunde mbatu ngun, o wi'i: «Ko hombo meemi concii an dīn?»

31 Taalibaabe makko ben wi'i mo: «Ndaaree jamaa ko bitti on, si hidon maaka <ko hombo meemi lan?> »

32 Onsay o layyi gite takko makko fii yo o yi'u wadufuɗo ɗun on.

33 Nde tawnoo debbo on no andi ko feyyi e makko kon, o huli, o diwni, o ari o yani e ley koyɗe Iisaa, o wowlani mo goonga on fow.

34 Kono Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomɗinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu, sellaa naw ngu wondudaa ngun.»

35 Wa fewndo ko Iisaa yewtata ɗun, wofbe e jeyaabe ka hooreejo juulirde nden iwi ton ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Ko fii hondun sonjantaa oo karamokoojo?»

36 Kono bay Iisaa nanii ɗun, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomɗin tun.»

37 Kono laatii Iisaa jabaano hay gooto ɗowta mo, si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna neene-gooto Yaaquuba on.

38 Bay be hewtii ka hooreejo juulirde nden, kanko Iisaa o yi'ii jiiɓoldu ndun e ko yimbe ben wullata fesa ko tiidɗi kon.

39 O naati, o wi'i be: «Ko hondun woni nduu jiiɓoldu e ɗii gondɗi? Ko fii jiwo on maayaali, o ɗaani.»

40 Be jali mo.

Onsay o yaltini be fow, o yetti ben jiwo on e yumma jiwo on, wondude e ɗowtunoobe mo ben, be naati ka jiwo on woni ɗon.

41 O nangi jungo jiwo on, o wi'i mo: «Talitaa kumi!» (ko woni firo ɗun: «Mi wi'ii ma: <Jiwo, immo!> »)

42 Don kisan jiwo on immii, o woni e jindugol, ko fii hari ko mo o duubi sappoo e ɗiɗi. Kaawee mawɗo hebi be.

43 Iisaa yamiri be, tentini, wota hay gooto andu ɗun. O wi'i be yo be okkor jiwo on ko o jaama.

6

*Fii no be Naasirata ben Salori Gomɗinde Iisaa
(Mat. 13.53-58; Luk. 4.16-30)*

1 Onsay Iisaa iwi ɗon, o yahi ka leydi makko. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

2 Bay wonii *ɗalaande fowteteende nden hewtii, ɗun ko *aseweere nden, o woni e waajagol ka juulirde. Tawi ɗuudube no hedotonoo mo. Be ɗalɗi, be wi'i: «Dun ko honto iwrani oo? Ko hongu woni nguu faamu ngu oo yedaa, e ko honno sifa ɗii kaawakeeji moyyi woni waɗirde e juude makko?»

3 E hinaa minisiyeejo on nii? Hinaa kanko woni biɗɗo Mariyama on? E hara neene-gootooɗe makko ben hinaa Yaaquuba e Yuusufu e Yuudu e Sim'uunu? E hinaa

bandiraabe makko ben no wondi e men dfoo?» Dun hadi be gomdingol mo.

⁴ Kono Iisaa wi'i be: «Annabaajo ko ka leydi mun tun e ka musidal mun e ka beynguure mun yawaa.»

⁵ Laatii o waawaali wadude don kaawake woo, si hinaa *fawugol juude e hoore nawnube goo, sellina be.

⁶ Kono o naldii sabu angal gomdinal mabbe ngal. O jindi e kodooli hundudi don din, o janni.

Fii no Iisaa Nulirnoo Sahaabaabe mun ben Sappoo e Didoo
(Mat. 10.2-20; Luk. 9.1-6)

⁷ Onsay o noddii sappoo e didoo be ben, o woni be e imminirgol dido dido e hoore jonnugol be bawgal radagol jinnaaji din.

⁸ E hoore don, himo yamiri be wota be yettu hay huunde ko be yoofoo, si hinaa tuggordu wooturu tun: hinaa bireedi, hinaa bonfooji, hinaa yettugol dattol mbuudi.

⁹ Kono o wi'i be: «On wattoto pafe, kono wota on borno dolokkaaji didi.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Kala suudu ndu naatoydon e mun, weeree don haa nde hidon iwa e nden nokkuure woo.

¹¹ Kono si woodii e saare nde yimbe ben jabaali on, hedii on, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo don wonan be seedee ella mabbe on.»

¹² Be yahi be waajoyii fii yo yimbe ben tuubu.

¹³ Tawi hibe radoo jinnaaji duudufu, juura nebbe e jawbe duudube, sellina be.

Fii Mayde Annabi Yaayaa nden
(Mat. 14.1-12; Luk. 9.7-9)

¹⁴ Heroodu* lando on humpitii don. E hoore don tawi innde Iisaa nden lollii, hibe wi'a: «Yaayaa lootaynoodo maande tuubuubuyee on immitike e hakkunde maybe ben! Ko don wadi si himo mari bawgal wadugol kaawakeeji moyyi.»

¹⁵ Tawi wobbe ben no wi'a wondema ko Iiliya, beya ben kadi no wi'a ko annabaajo wa godfo e annabaabe hibbe ben.

¹⁶ Kono bay Heroodu nanii don, tawi himo wi'a: «Ko Yaayaa, on mo mi wadi haa daande mun tayaa. Ko on woni ko immitii!»

¹⁷ Ko fii hari kanko Heroodu tigi o nangiino Yaayaa, o jolkii mo, o wadi e kaso, sabu oo debbo wi'eteedo Heroodiia mo kanko Heroodu o yetti, tawi-le on ko beyngu Filiipu, yumma-goto makko on nun kanko Heroodu,

¹⁸ sabu ko Yaayaa wi'unoo mo kon wonde daganaaki mo ka o yetta beyngu yumma-goto makko on.

19 Tawi oo debbo wi'eteedo Heroodiia no haamanii mo kanko Yaayaa, no faalaa mo warude, kono o waawaali,

20 ko fii hari Heroodu no huli Yaayaa, sabu ko o andi kon on ko neddo feewudo laabudo, jaka himo hiwunoo mo. Tawi himo yidunoo hedagol mo, fii kala si o nanii himo yewta, o jibotono fota.

21 Kono jande goo kanko Heroodiia o hebi sabu weebando mo e nder ngal caatal, ngal Heroodu wadani be o lammini ben e hooreebe suufaabe makko ben e hooreebe ben Jaliilu fii anditugol jibineede makko kanko Heroodu ngol.

22 E nder dun, jiwo Heroodiia on naati, ami, o weli Heroodu e saatinaabe ben.

Onsay lando on wi'i jiwo on: «Toro lan kala ko faaladaa, mi wadante.»

23 O wadani mo ndee woondoore doo, o wi'i: «Kala ko toridaa mi, mi wadante, hay si ko feccere laamateeri an ndin.»

24 Kanko jiwo on o yalti, o landii yumma makko: «Ko hondun mi landotoo?»

Neene makko jaabii mo wi'i: «Ko hoore Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on.»

25 Kanko jiwo on o hawjiti kisan, o naati, o ari e lando on, o wi'i: «Mido faalaa yo a jonnann doo hoore Yaayaa lootoowo on kisan, hara hinde tumbaa e miran!»

26 Onsay lando on aani, kono sabu woondooje makko den, e be o saatinnoo ben, tawi o faalaaka mo salanaade.

27 O immiini kisan suufaajo, o yamiri mo addoygol hoore Yaayaa nden. Suufaajo on yahi, tayoyi hoore Yaayaa nden ka kaso,

28 o addi hoore nden e nder miran, o jinni jiwo on. Jiwo on kadi jonnoyi nde yumma mun.

29 Bay wonii dun andike, taalibaabe Yaayaa ben ari, yetti furee makko on, be surroyi.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Luk. 9.10-17; Yhn. 6.1-14)*

30 Sahaabaabe* ben mottondiri takko Iisaa, be sifanii mo ko be wadi kon fow e ko be janni kon.

31 Onsay o wi'i be: «Aree ka weddii, hara ko ka wulfini, fowtodon seeda.» Ko fii hari yimbe buy no wada yaha ara, tawi Iisaa e taalibaabe mun ben alaa hay feere no be jaamira.

32 Onsay kambe tun be bakii e laana fii yahugol e nokkuure wulfinnde.

33 Buy yi'i hiibe yaha, anditi be. Yimbe ben ka ca'e fow dogi, aditoyii be ka be yahaynoo ton.

³⁴ Bay wonii kanko Iisaa o tippike ka laana, o yi'i jamaa duudfudo, o yurmaa be, ko fii hari hiibe wa'i wa baali di alaa ngaynaako. Onsay o woni be e jannugol piiji duudufi.

³⁵ Nde tawnoo pallal ngal poofike, taalibaabe makko ben badii mo wi'i: «Ndee nokkuure ko wulfinnde, awa kadi pallal ngal poofike.

³⁶ Accitee be, be yaha ka fulawaaji e ka kodfooli kawtirdi e doo, be dafboya ko be paama.»

³⁷ Iisaa jaabii be wi'i: «Onon tigi okkoree be ko be paama.»

Kono be wi'i mo: «E hara men yahay, men soodoya bireedi yeru *dinaruujii teemedfe didi, men okkora be ko be paama?»

³⁸ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Ko bireediije jelu mardon? Yahee ndaaroyon.» Be yahi, be humpitoyii, be ari, be wi'i mo: «Ko bireediije jowi e liyyi didi.»

³⁹ Onsay o yamiri be yo be jodfinir be fow mojobe mojobe ka hoore hudo hecco.

⁴⁰ Be jodfiniri be saffeeji saffeeji, di yimbe teemedere, e di yimbe cappande njowo.

⁴¹ O yetti bireediije den jowi e liyyi din didi, o banti gite den, o fewtini ka kammu, o du'ii. Onsay o tayiti bireedi on, o woni e jonnugol taalibaabe ben ko hewtina jamaa on. O senditi kadi liyyi din e hakkunde fow.

⁴² Fow paami haa haari.

⁴³ Be moobiti debeeje sappoo e didi tew kunte bireedi e liyyi.

⁴⁴ Ben paamunoobe on bireedi hari ko be worbe guluuje njowo.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Yhn. 6.16-21)

⁴⁵ Bawto dun kisan, o yamiri taalibaabe makko ben yo be bako ka laana, be hikkoo yeeso makko, be lumba gada, telen Bayti-Sa'iida, e nder ko o yiltata jamaa on kon.

⁴⁶ Bay o waynondirii e maŋbe, o yawi ka fello fii toragol Alla.

⁴⁷ Bay nibbii, tawi laana kan no ka tumbo weendu, kanko Iisaa tun himo ka leydi.

⁴⁸ O andi hiibe e nder satteende fota e nder awyingol laakun kun, ko fii hari hiibe tiindondiri e hendu ndun. Wa fewndo ka subaka, o sutori e maŋbe, himo seppa ka hoore ndiyan, tawi himo faalaa be feyyitaade.

⁴⁹ Bay taalibaabe ben yi'ii himo seppa ka hoore ndiyan, be sikki ko mbeelu, be sonki,

⁵⁰ ko fii hari be fow be yi'ii mo, be hulii.

Iisaa wi'i be kisan: «Hoolee, ko min nii! Wota on hulu!»

⁵¹ Onsay o yawi ka laana takko maɓɓe, hendu ndun deyyiti. Be fow be ɲaldi fota,

⁵² ko fii hari be faamaali kaawake moyyo wafudo on ka bireediije, ɓay hari berde maɓɓe den no uddi.

⁵³ Bay be gaynii lumbude weendu ndun, be hewtii Jaani-Saarata, be saani laana kan.

⁵⁴ Bay be tippike ka laana, yimbe ben anditi kisan Iisaa.

⁵⁵ Be dogi e diiwal ngal fow, be woni e addangol mo nawnube e hoore ɓoggi-dimbordi, kala ka andanoo himo don.

⁵⁶ Kala ka o naatunoo, woni ka koɗooli, woni ka ca'e maa ka fulawaaji, be addayno nawnube ben ka fottirde, be jeeja mo yo o newnan be tun be meema kombol dolokke makko on. Meemunooɓe ngol ben fow ndikki.

7

Fii Fariisiyaabe ben e Aadaaji mun dɪn (Mat. 15.1-9)

¹ Onsay *Fariisiyaabe ben e wobbe e jannoobe fii Sariya on, iwranoobe Yerusalem, moobii takko Iisaa.

² Be yi'i wobbe e taalibaabe makko ben no ɲaamira juude tuunude, e maanaa de soodaaka.

³ (Tawi-le Fariisiyaabe ben e *Yahuudiyankeebe ben fow ɲaamataano si soodaaki haa laabi, ko fii hiɓe jogitinoo naamuuji mawbe maɓɓe ben.

⁴ Si be iwtiino ka fottirde, be ɲaamiino woo nde be labbinii. Hiɓe joginoo kadi naamuuji buy di be wafaynoo, wano lawyugol jardukoy koy e payande den e miranji dɪn.)

⁵ Onsay Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on landii mo kanko Iisaa, be wi'i: «Ko hondun hadi taalibaabe maa ben jokka naamuuji mawbe ben? E ko fii hondun be ɲaamata, hara be soodaaki?»

⁶ Iisaa jaabii be wi'i: «Isaaya* no haalunoo ko Alla longini mo fii mon moyya, yo faasiqiibe, wano windori non: <Oo jamaa ko ka toni mun woni lan mawninde, kono berde maɓɓe den no wofɗondiri e an fota.

⁷ Ko e nder meere be woni lan rewude, janndeeji di be woni jannude dɪn ko di yimbe ben sinci.>^C

⁸ «Hidon tertaade yamirooje Alla den, jogitoo naamuuji yimbe ben.»

⁹ O beyditi, o wi'i: «Hidon bugitoo few yamirooje Alla den fii huutorgol naamuuji mon dɪn,

10 ko fii Muusaa no wi'i: <Teddin yumma maa e ben maa>, awa kadi: <on mo hudfi ben mun maa yumma mun donkinirte mayde.>

11 Kono onon hidfon wi'a godfo no waawi wi'ude ben mun maa yumma mun: <Mi yedii Alla ko mi nafiraynoo on kon.>

12 E nder wi'ugol mon dun, on accataa ontigi wadana ben mun maa yumma mun hay huunde han kadi.

13 Ko nii wondfon mehindirde daaluyee Alla on tippude e naamu mon mo sincanadon on. Hidfon wada kadi piiji duudufdi goo nandufi e mun!»

Fii ko Tuuninta Nefdo kon
(Mat. 15.10-20)

14 Iisaa nodditi kadi jamaa on, o wi'i be: «Hedee lan on fow, faamon.

15 Hay huunde alaa e kene naataynde e nefdo, tuunina mo, kono ko ko yaltata e nefdo kon tuuninta mo.

16 Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

17 Bay wonii o naatoyii e suudu ka wodditii jamaa on, taalibaabe makko ben landii mo fii ngal misal.

18 O wi'i be: «E jaka, onon kadi ko on be alaa faamu? E on andaa hay huunde alaa e kene naataynde e nefdo, waawaynde tuuninde mo?

19 Ko fii dun naatataa ka bernde makko, kono ko ka reedu makko yaarata, dun yaltinoyee ka baawo.» (Tawi ko o wi'i don ko wonde naameteeji din fow no laabi.)

20 O wi'i kadi: «Ko ko yaltata e nefdo kon woni ko tuuninta mo,

21 ko fii, ko e nder bernde nefdo miijooji bondi yaltata, kapun e cagayaagal e nguyka e waru-hoore e

22 jeeno e miile e hunyeendi e janfa e jiibaare e nawliigu e hoyre e mawnintinaare e njofoyaagal.

23 Dii piiji bondi fow ko yaltaydi e nder nefdo, tuunina mo.»

Fii no Gomfinal Debbo Feniisiyankeejo Bangiri
(Mat. 15.21-28)

24 Bay kanko Iisaa o iwii e nden nokkuure, o yahi e ndii leydi ndee saare Tiiri. O naati don e suudu, tawi o yidaa hay gooto anda. Kono o waawaali suudaade,

25 ko fii hari debbo mo tawata jinna no nangi bidfo mun jiwo, naniino fii makko kanko Iisaa no wowlee, o ari, o yani e ley koyde makko.

26 Tawi on debbo ko *Gereekiyankeejo, mo iwdi mun woni Fenisii, dun ko e nder Sirii. O torii mo radanagol mo jinnawii wongii e jiwo makko on ngin.

27 Iisaa wi'i mo: «Accu taho faybe ben haara, ko fii moyyaa ka birediije paykoy koy yettee, buganee bareeji dɪn.»

28 Debbo on jaabii mo: «Hiiyii, Koohojo, kono hay bareeji wondi ka ley taabal dɪn jaamay ko paykoy koy samminta kon.»

29 Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Sabu ngol kongol, yahu, jinnawii ngin yaltii e jiwo maa on.»

30 Bay wonii kanko debbo on o naatoyii ka suudu makko, o tawi bidɔo makko jiwo on no waalii ka danki, awa kadi jinnawii ngin yaltii e makko.

Fii no Iisaa Selliniri Pahidufɔ-Mbobidɪ

31 Onsay Iisaa iwi e ndin leydi Tiiri, o tayiti leydi Siduuna ndin, o artiri *Dekapooli telen ka *Weendu Jaliilu.

32 Be addani mo pahidufɔ-mbobidɪ, be jeeji mo *fawugol juude dɛn e hoore on, sellina mo.

33 O nabi mo sera, ka wodɔitii jamaa on, o ukki kolli makko dɪn ka nder noppi nawnufɔ on, o tutti, o meemini denngal on ngal.

34 Onsay o banti gite makko dɛn, o fewtini ka kammu, o tayiti foofaango, o wi'i: «Efataa!» (Dun no firi: «Uddito!»)

35 Tun kisan noppi makko dɪn udditii, denngal makko ngal kadi bowri, o woni e wowlugol no feewiri.

36 Iisaa yamiri be wota be wowlan dɛn hay gooto, kono, ko no o hadirnoo be woo, be burtiraynoo lollinirde.

37 Be woni e nder ɲalaw tiidufɔ, be wi'i: «Ko o wadata kon fow ko ko moyyi. O naninay hay pahidufɛ ben, o wowlina kadi mbobidufɛ ben!»

8

Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Nayo

(Mat. 15.32-39)

1 E dɛn balde don, nde tawnoo jamaa moolanaado kadi no don, awa kadi alaa ko be jaama, Iisaa noddi taalibaabe mun ben, o wi'i:

2 «Oo jamaa no yurmammi, wonii nii balde tati hibe wondi e an, be alaa ko be jaama.

3 Si mi yiltii be ka maɓbe hibe weelaa, be lo'ay ka laawol, ko fii wobbe e maɓbe ko ka wodɔi iwi.»

4 Kono taalibaabe makko ben jaabii mo, wi'i: «Ko honto men hebata bireedi e ndee nokkuure wulɔfinnde ko haarata bee?»

5 Iisaa landii be, wi'i: «Ko birediije jelu mardon?»

Be jaabii mo, be wi'i: «Ko de jeedɔi.»

6 Onsay o torii jamaa on joodagol ka leydi, o yetti birediije dɛn jeedɔi. Bay o jarnii Alla, o tayiti, o jonni

taalibaabe makko ben fii yo be hewtin jamaa on, kambe kadi be hewtini.

⁷ Tawi hibe marnoo kadi liyyi seeda. Dun kadi, bay Iisaa gaynii du'aade, o wi'i yo be hewtin be.

⁸ Be jaami haa be haari, moobitaa debeeje jeedidi tew ko lutti.

⁹ Tawi ben ko wa be worbe guluuje nayo. Bawto d'un Iisaa yilti be.

¹⁰ Ontuma o bakodi e taalibaabe makko ben e laana ndiyan, o yahi e ndii leydi Dalmanuuta.^d

*Fii no Iisaa Tororaa Hollugol Maande
(Mat. 16.1-4)*

¹¹ Onsay *Fariisiyaabe ben ari, fuddii yeddondirde e Iisaa. Be landii mo fii ndarndagol mo, yo o hollu be maande iwrunde ka kammu.

¹² Iisaa tayiti foofaango tiifungo, o wi'i: «Ko fii hondun nguu jamaanu landorta maande? Ka haqiiqa mi andinii on, nguu jamaanu jonnetaake maande.»

¹³ Onsay o acci be don, o bakii kadi e laana fii lumbugol gada.

*Fii <Lewen> Fariisiyaabe ben e mo Heroodu Land'o on
(Mat. 16.5-12)*

¹⁴ Laatii taalibaabe ben yejjiti yettorde bireedi, tawi ko bireediwal gootal pet be mari ka nder laana.

¹⁵ Iisaa yamiri be dundoo, o wi'i: «Reenee fota e lewen Fariisiyaabe ben e lewen *Heroodu on.»

¹⁶ Taalibaabe ben wi'indiri: «Ko o wi'iri dun, ko fi en maraa bireedi.»

¹⁷ Iisaa andi ko be wi'i kon, o wi'i be: «Ko fii hondun wi'andon ko bay on maraa bireedi? E on andaali, e on faamaali kadi? E hara berde mon den sattii?»

¹⁸ Hidon jogii gite, e hara on yi'ataa? Hidon mari noppi, e hara on nanataa?

¹⁹ Fewndo mi tayiti bireediije den jowi fii yimbe ben guluuje njowo, e on anditaali ko debeeje jelu heewude tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii mo: «Ko de sappoo e didi.»

²⁰ «Bay kadi mi tayitii bireediije den jeedidi fii yimbe ben guluuje nayo, ko debeeje jelu tew kunte bireedi artirnodon?»

Be jaabii: «Ko de jeedidi.»

²¹ O wi'i be kadi: «Hara on faamaali haa jooni?»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundo goo Bayti-Sa'iida

^d 8:10 8.10 «Dalmanuuta» no wi'ee kadi «Magaduuna».

22 Bawto d'fun be yahi Bayti-Sa'iida. Be addani mo bundo, be jeeji mo yo o meemu mo fii yo o sellin mo.

23 Onsay o jogii jungo bundo on, o nabi mo ka baawo hodo. O wad'i tuuta ka gite on, o *fawi juude makko den e hoore makko, o landii mo, o wi'i: «Hida yi'ude god'dun?»

24 O banti gite den, o wi'i: «Mid'o haccaade yimbe, kono mid'o yiirude be wa led'de wonde yahude.»

25 Iisaa waditi kadi juude den ka gite makko. Bundo on ndaari tenyini, o ndikki, o yi'i fow ko laabi.

26 Onsay Iisaa immintini mo yo o hootu ka makko e hoore himo wi'a: «Wota a naatu ka hodo.»

Fii Qirritannde Petruusu nden

(Mat. 16.13-20; Luk. 9.18-21)

27 Nde Iisaa naatunoo e kodooli Seezariiya-Filiipu d'in, o landii taalibaabe makko ben ngal landal doo, o wi'i: «E wi'i yimbe ben, ko hombo woni lan min?»

28 Be jaabii mo: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iiliya, wobbe goo kadi no wi'a ko on god'do goo e annabaabe ben.»

29 O landii be kadi, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasiihu on!»

30 Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan hay gooto ko hombo woni mo.

Fii Tampereji Iisaa d'in e Artugol makko ngol

(Mat. 16.21-28; Luk. 9.22-27)

31 Onsay o fuddii be jannude wonde bee *Bii-Aaden on tampa fota, awa kadi mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben haa nabani jannoobe fii Sariya on wikkoyto mo, o waree, o immintinoyee ka palaande tammere.

32 Tawi ko no laabiri o yewtata d'ii piiji. Petruusu pottini mo sera, o woni mo e felugol.

33 Kono Iisaa yeyyitii, o ndaari taalibaabe makko ben, o feli Petruusu, o wi'i mo: «Yilto baawo an, yo Ibuliisa, ko fii miijooji maa d'in hinaa di Alla, kono ko di yimbe ben!»

34 Onsay o noddi jamaa on e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta *leggal makko altindiraangal ngal,^d o jokkammi.

35 Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min e Kibaaru Moyyo on, haray ontigi dandoyay dan.

36 E ko nafa hondun woodani ned'do hebugol aduna on fow, hayra wonkii mun kin?

^d 8:34 8.34 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

³⁷ Maa ko hondun neddo ittata fii sottugol wonkii mun kin?

³⁸ Awa kadi, kala hersirdo lan, hersiri kongudi an din e hakkunde oo jamaa jinoowo wada junuubi, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural Ben makko ngal wondude e malaa'ikaabe laabube ben.»

9

¹ O wi'i be kadi: «Ka haqiiqa mi andinii on, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude *laamu Alla ngun no ardi e doole.»

*Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin
(Mat. 17.1-13; Luk. 9.28-36)*

² Balde jeegoo bawto dun, Iisaa yetti Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna, o nabi be kambe tun e hoore fello toowungo. Mbaadi makko ndin waylii yeeso mabbe,

³ concii makko din jalbi. Hakkee ko di rawni alaa wuppoowo e hoore ndii leydi labbiniroowo non.

⁴ Iiliya e Muusaa feenani be, be woni e yewtidugol e makko kanko Iisaa.

⁵ Onsay Petruusu yetti haala kan, o wi'i Iisaa: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iiliya kadi wonndu.»

⁶ (Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude, ko fii hari kambe tato kulol heewii e mabbe.)

⁷ Tun duulere ari buumi be. Onsay hawa yalti ka duulere, wi'i: «Oo doo ko Biddo an yidaado. Heditee mo!»

⁸ Tun taalibaabe ben ndaari binde don, be yi'itaali hay gooto, si hinaa kambe tun e Iisaa.

⁹ E nder ko be tippotoo kon ka fello, Iisaa yamiri be wota be wowlan hay gooto ko be yi'i kon, haa nde *Bii-Aaden on immintinaa e hakkunde maybe ben woo.

¹⁰ Be maanditii ngol kongol e nder yeddondirgol hakkunde mabbe, hibe wi'a: «Ko hondun woni immitagol e hakkunde maybe ben?»

¹¹ Onsay taalibaabe ben landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun jannoobe fii Sariya on ben wi'anta wonde ko Iiliya haani arude taho?»

¹² O jaabii be, o wi'i: «Ko goonga Iiliya aray taho, wattitoo fow. Ko hondun windii fii Bii-Aaden on? Hinaa o tampay fota, o wikkee?»

¹³ Kono mi andinii on Iiliya ariino, kono be wafiri mo no be faaliraa non, wano windori fii makko non.»

*Fii no Iisaa Selliniri Jinnaado goo
(Mat. 17.14-21; Luk. 9.37-43)*

14 Bay be hewtitii takko taalibaaŕe ben, be yi'i jamaa duududo e jannooŕe fii Sariya on takko maŕbe no yed-dondira e maŕbe.

15 No jamaa on yiirunoo Iisaa, be ŕaldŕi fota, be dogi fii hiwroyagol mo.

16 Kanko Iisaa o landii be, o wi'i: «Ko e hoore hondfun wondon yeddondirde e maŕbe?»

17 Onsay gorko goo e nder jamaa on jaabii mo wi'i: «Karamoko'en, mi addanii on oo biidŕo an gorko, mo jinnawii mbobindŕinayngii nangi.

18 Tuma ngii nangi mo woo, ngii libay mo ka leydi, o yaltina ngurda, o ŕatindira jiiye den, o yooro ken. Mi torike taalibaaŕe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

19 Iisaa jaabii be, wi'i: «Onon ko on jamaanu ngu gomdŕinaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon? E ko haa honde tuma mi muŕpantoo on? Addanee lan mo doo.»

20 Onsay be addani mo mo. No paykun kun yiirunoo Iisaa, jinnawii ngin iirini kun, kun yani ka leydi, kun woni e tallagol, yaltina ngurda.

21 Onsay Iisaa landii ben paykun kun: «Ko gila honde tuma dŕun hewtitii kun?»

Ben makkun jaabii: «Ko gila e booboyaagal makko.

22 Awa kadi soono woo jinnawii ngin bugoto kun ka yiite e ka ndiyan fii mulugol kun. Kono si tawii hidŕon waawi goddŕun, yurmee men, wallon men!»

23 Iisaa kadi wi'i mo: «Wi'udŕaa si midŕo waawi! Fow no newanii gomdŕindo!»

24 Tun ben paykun kun ewnii, wi'i: «Midŕo gomdŕini! Kono wallitee lan ko fii gomdŕinal an ngal no ŕakkanimmi!»

25 Bay Iisaa yi'ii jamaa on no dogo, ara e maŕbe, onsay o toŕani jinnawii ngin, o wi'i: «Ko an, yo jinnawii mbobindŕinayngii, mi wi'ii ma yo a yaltu e makko, wota a naatitu e makko hande kadi!»

26 Onsay ngii haaci, e hoore iiringol kun ko tiidŕi, ngii yalti e makkun. Paykun kun wa'i wa maykun, haa dŕuudube wi'i: «Kun maayii!»

27 Kono Iisaa jogii kun, immini, kun darii.

28 Bay wonii Iisaa naatii ka suudu, taalibaaŕe makko ben landii mo e gundoo, be wi'i: «Ko fii hondfun menen men waawaali radaade ngii jinnawii?»

29 O wi'i be: «Sifa ngii jinnawii, ko toragol Alla tun waawata ngii yaltinde.»

30 Onsay be iwi dŕon, be tayitoyi Jaliilu. Tawi Iisaa faalaaka andee ko honto o woni,

31 ko fii hari himo jannude taalibaaɓe makko ɓen, o wi'a ɓe: «Bii-Aaden on wattete e juude yimɓe ɓen, ɓe wara mo. Balɗe tati ɓawto maygol makko, o immitoo.»

32 Kono hari taalibaaɓe ɓen alaa faamude ɗin konguɗi, awa kadi ɓe huli landitagol mo ɗi.

Fii Burɗo Teddude on e Hakkunde Maɓɓe
(Mat. 18.1-5; Luk. 9.46-48)

33 Onsay ɓe hewti Kafernahuum. Bay ɓe naatii ka suudu, Iisaa landii ɓe, wi'i: «Ko e hoore honɗun wonnoɗon yeddondirde ka laawol?»

34 Kono ɓe deyyi, ko fii hari ka laawol ɓe yewtidii fii andugol ko hombo ɓuri teddude.

35 Onsay kanko Iisaa o joodii, o noddi sappoo e ɗiɗoobe ɓen, o wi'i ɓe: «Mo no faalaa wonude arano, o wonay sakkitoro e ɗi fow, kurkaadu fow.»

36 Onsay o yetti paykun, o jodɗini kun hakkunde maɓɓe. Bay o hirbika kun, o wi'i ɓe:

37 «Kala jabuɗo paykun tosokun e innde an, haray ko min tigi o jabi. Awa-le kala jabuɗo lan, haray hinaa min tigi o jabi, kono ko Nuluɗo lan on.»

38 Onsay Yuuhanna wi'i mo: «Karamoko'en, men yi'ii godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men toɗani mo ɗun ɓay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

39 Kono Iisaa wi'i: «Wota on toɗan mo ɗun. Ko fii hay gooto waawataa wafude kaawake moyyo e innde an, yiltoo kisan ɓawto ɗun, wowlammi ko boni.

40 Ko fii kala mo wonaa gajo men, haray ko gidɗo men.

41 Awa kadi, kala okkordɗo on ndiyan yareteedan e innde an min, fii ko on ɓe *Almasiihu on, ka haqiiqa mi andinii on o faɗataa mbarjaari makko ndin few.

42 «Kono on mo woni sabu feggingol gokkun e koy paykoy gomɗinkoy lan, haray ko ɓuri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu.

43-44 Si tawii jungo maa ngon wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngo. Ko fii no ɓuru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-jungoojo, edii a jogaade juude ɗiɗi yahaa ka jahannama, ka yiite nge ɗaanotaako.

45-46 Si tawii-le koyngal maa ngal wonay sabu haa feggodaa, haray tayu ngal. Ko fii no ɓuru-maa moyyande ka naataa ka ngurndan, hara ko a taya-koyngaljo, edii a jogaade koyɗe ɗiɗi, bugedaa ka jahannama.

47 Si tawii-le yiitere maa nden wonay sabu haa feggodaa, haray awu nde. Ko fii no ɓuru-maa moyyande ka naataa ka *laamateeri Alla hara ko mo a yiitere wootere, edii a jogaade gite ɗiɗi, bugedaa ka jahannama

⁴⁸ ka gildi mabbe dɪn maayataa dɔn e ka yiite ngen daanotaako dɔn.

⁴⁹ «Ko fii kala nedɔo lensinirte yiite.

⁵⁰ Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee? Wadee landan e mon onon tigi, wondon e hoore buttu.»

10

Fii Sertigal Yettindirbe

(Mat. 19.1-12; Luk. 16.18)

¹ Onsay Iisaa iwi dɔn, o ari ka seraaɟi diiwal Yahuuda gaɟa Yurdayniwol, jamaa on moobii kadi takko makko. Wano o woowiri non, o woni e jannugol be kadi.

² Onsay *Fariisiyaabe goo baɟii mo fii ndarndagol mo, be wi'i: «E hara no daganii godɔo accitugol beyngu mun?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Ko hondun Muusaa yamiri on?»

⁴ Fariisiyaabe ben wi'i: «Muusaa no newnani ontigi wadangol beyngu mun kaydi sertigal, accita mo.»

⁵ Iisaa kadi wi'i be: «Ko sabu cattal mon bernde ngal waɟi si Muusaa windani on nden yamiroore.

⁶ Kono ka fudɔoode, Alla tagii be, o waɟi be gorke e debbo.

⁷ «Ko dɔn waɟi si gorke selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun,

⁸ onsay kambe dɪdo be wona gooto.»^e

Dun haray hinaa be dɪdo hande kadi, kono ko gooto.

⁹ Awa wota godɔo sendindir ko Alla hawtindiri kon.»

¹⁰ Bay wonii be naatoyii ka suudu, taalibaabe ben landii mo kadi fii dɔn.

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Kala accitudo beyngu mun, yetti godɔo goo, haray ontigi jeenii e telen-ma makko.

¹² Si debbo kadi seedii e moodi mun, yettoyaama ka godɔo, haray on debbo kadi jeenii.»

Fii no Iisaa Du'orani Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Luk. 18.15-17)

¹³ Onsay yimbe ben addani mo paykoy fii yo o meemu koy, kono taalibaabe ben toɟani ben.

¹⁴ Bay wonii Iisaa yi'ii dɔn, o tikki, o wi'i: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haɟu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

¹⁵ Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

¹⁶ Bawto dɔn o hirbii paykoy koy, o *fawi juude makko dɔn e makkoy, o du'anii koy.

Fii Hooreejo Aldufo on
(*Mat. 19.16-30; Luk. 18.18-30*)

¹⁷ Bay wonii Iisaa fokkitii, onsay godfo dogi, ari, jiccii yeeso makko. O landii mo, o wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurndan poomayankejan dan?»

¹⁸ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

¹⁹ Hida andi yamirooje den: dun ko wota a ittu hoore, wota a jeenu, wota a wujju, wota a seedito fenaande, wota a janfo hay gooto, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^f

²⁰ O jaabii, o wi'i: «Karamoko'en, mido wadude dun fow gila e cukankaaku an.»

²¹ Bay Iisaa ndaaririi mo giggol, o wi'i mo: «No njakkan-maa fahin huunde wootere: yahu yeeyitaa kala ko jeydaa, okkaa miskinbe ben, dun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

²² Bay on nanii din kongufi, o jirbinii, o yahi himo aani, ko fii hari himo aldi fota.

Fii Accube ko Jeyi kon fow, Jokki Iisaa

²³ Onsay kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Emba no sattani jom jawle en ka be naata ka laamu Alla.»

²⁴ Taalibaabe ben njaldfi fii din yewtereji. Kanko Iisaa o fillitii kadi, o wi'i be: «Faybe an, emba naatugol ka laamu Alla no satti.

²⁵ No furi weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

²⁶ Taalibaabe ben burti njaldude kadi, be woni e wi'indirgol: «E hara ko hombo dandoytee?»

²⁷ Iisaa ndaari be, wi'i: «Dun waawantaako neddanke, kono Alla kan wonaa non, kala huunde no waawanoo mo.»

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii, o wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e musifbe mun ben e bandiraabe mun ben e yumma mun e ben mun e bibbe mun ben e gese mun den sabu innde an nden e Kibaaru Moyyo on,

³⁰ o heboyay ko furi dun laabi teemedere: cuufi e musifbe e bandiraabe e neeniraaabe e bibbe e gese e cukkeede ka aduna foo. Ka aduna aroyoowo o heboyay ngurndan poomayankejan.

³¹ Kono wonbe yeeso buy wontiroyay baawo, baawoobe ben wontiroya yeeso.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Luk. 18.31-34)

³² Nde tawnoo hibe ka laawol fii yahugol Yerusalaam, Iisaa wonti yeeso mabbe, taalibaabe ben njaldi, jokkunoobe ben kadi huli. Iisaa pottini sappoo e didoobe ben sera, o woni be e yewtugol ko heboyta mo kon.

³³ O wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Bii-Aaden* on wattete e juude hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, be happana mo wareede, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben,

³⁴ ben jala mo, be tutta e hoore makko, be focca mo, onsay be wara mo. Balde tati bawto d'un o immitoo.»

Fii ko Yaaquuba e Yuuhanna Torii Iisaa kon

(Mat. 20.20-28; Luk. 22.25-27)

³⁵ Onsay Yaaquuba e Yuuhanna, d'un ko bibbe Zabadii ben, badii Iisaa, be wi'i mo: «Karamoko'en meden faalaa yo on wadan men ko men torotoo on kon.»

³⁶ O wi'i be: «Ko hondun faaladon yo mi wadan on?»

³⁷ Be wi'i mo: «Ko yo on newnan men joodoyagol ka laamu mon darjinngu, godfo e amen wonira ka jaamo mon, oya on ka nano mon.»

³⁸ Kono Iisaa wi'i be: «On andaa ko wondon lan toraade. E hara on waaway yarirde jardukun tampere kun mi yarirta kun, maa looteede lootande tampere nde mi lootoytee nden?»

³⁹ Be jaabii: «Men waaway.»

Iisaa wi'i be kadi: «Ko goonga on yariray jardukun kun mi yarirta kun, e on lootete lootande tampere nde mi lootoytee nden.

⁴⁰ Kono fii joodoyagol ka jaamo an maa ka nano an, hinaa min yedata d'un: don no yedaa be fii mun ebbanaa ben.»

⁴¹ Bay beya taalibaabe sappo nanii d'un, be fud'dii seyтинande Yaaquuba e Yuuhanna.

⁴² Onsay Iisaa noddi be, o wi'i: «Hidon andi bee be jogitorden wa hooreebe diya leyyi no laamori di doole, awa kadi lambe mabbe ben no feyyintini laamu ngun e hoore mabbe.

⁴³ Kono onon, wota on wa'u wa ben. Kala faalaado wonde teddufo e hakkunde mon, yo wonu kurkaadu mon.

⁴⁴ Awa kadi kala faalaado wonde yeesoojo e hakkunde mon, yo wonu maccudo fow,

⁴⁵ ko fii Bii-Aaden on ardaali fii kurkanegol, kono ko fii kurkanagol, okkitira ngurndan mun dan fii cottudi duudube.»

Fii no Iisaa Wuntiniri Bundfo Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Luk. 18.35-43)

46 Onsay be hewti Yeerikoo. Bay wonii kanko Iisaa e taalibaabe makko ben e jamaa duududo on be yaltii don, tawi bundo torotoodo no wi'ee Bartimaawu, on ko bidfo oo wi'eteedo Timaawu, no joodii ka sera laawol.

47 O nani wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude. Onsay o woni e ewnagol, wi'a: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

48 Duudufe feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

49 Onsay Iisaa dartii, o wi'i: «Noddee mo!»

Be noddi bundo on, e hoore hibe wi'a mo: «Wakkilo, immodaa, himo noddude ma!»

50 Bundo on kadi bugii dolokke mun on, immii tinna, o ari e Iisaa.

51 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

Kanko bundo on o wi'i mo: «Karamoko'en, ko yo mi hettu giide an den.»

52 Iisaa wi'i mo kadi: «Yahu, gomdinal maa ngal hisinii ma.» Don kisan o wunti, o woni e jokkugol Iisaa e yaadu ndun.

11

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Luk. 19.28-40; Yhn. 12.12-19)

1 Bay wonii be badike Yerusalaam haa be hewtii Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, kanko Iisaa o nuli taalibaabe makko dfo,

2 o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo on taway don mbabun kun godfo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

3 Si godfo aru on e landaade: «Ko hondun wadanton dun?», on wi'ay mo: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun. O artiray kun ko neebaa.» »

4 Onsay be yahi, be tawi mbabun no humii ka yaasi e binde dambugal ka d'atal, be hunti kun.

5 Wobbe e wonnoobe don ben wi'i be: «Ko hondun wadi si hidon huntude mbabun kun?»

6 Be jaabori no Iisaa wiirunoo be non. Onsay be acci be yahi.

7 Be addani Iisaa mbabun kun. Be ndad'dani mo concii mabbe din e hoore makkun. Iisaa joodii e hoore makkun.

8 Yimbe buy ndad'dani mo concii mun din ka laawol, wobbe caldi di be saltii ka buruure din.

9 Tawi hikkornoobe yeeso makko ben e iwtirnoobe baawo ben no ewnaade wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraadon!

10 Barki wonanii nguu laamu wongu arude,
dun ko nguu laamu ben men Daawuuda!
Darja burdo toowude wonanii ma!»g

11 Bay Iisaa naatii Yerusalaam, o yahi ka *juulirde mawnde, o taskii fow. Nde tawnoo nibbii, o yahi Betanii kanko e sappoo e didoobe ben.

Fii no Iisaa Hudiri Yibbehi
(Mat. 21.18-19)

12 Bimbi nden pande, ko be yaltata Betanii, kanko Iisaa o weelaa.

13 O haynii yibbehi maruki haako ka wodditii. O yahi ndaarugol si o taway ton godfun. Bay o badike o tawi ko haako tun, ko fii hari hinaa dabbunde yibbe.

14 Onsay o wi'i ki: «Wota godfo naamitu hande kadi bibbe maa ben.» Taalibaabe makko ben nani ko o wi'i kon.

Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde
(Mat. 21.12-17; Luk. 19.45-48; Yhn. 2.13-16)

15 Bay be hewtii Yerusalaam, Iisaa naatiri ka dingiral juulirde mawnde, o woni e radagol yeeyaynoobe ben e soodaynoobe ben ka juulirde. O wayliti taabe wadaynoobe sensa-sensita ben e julle yeeyaynoobe gabooji ben.

16 Tawi o jabataa hay gooto nabora godfun ka nder dingiral juulirde,

17 e hoore himo jannaynoo be, wi'a: «Hinaa no windii: <Suudu an ndun innoyte suudu torordu ndu leyyi din fow torotoo Alla e mun?»^h Kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»^l

18 Kono bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on nanii dun, be woni e dabbugol feere no be sahinbinira mo. Kono tawi hibe huli mo, ko fii hari jamaa on fow no njalfidi e ko o jannata kon.

19 Bay nibbii, Iisaa e taalibaabe mun ben yalti ka saare.

Jannde fii Yibbehi kin
(Mat. 21.20-22)

20 Wa ko be feyyata bimbi, taalibaabe ben yi'i kiya yibbehi no yoori haa ka dadi.

21 Onsay Petruusu anditi ko feyyi kon. O wi'i Iisaa: «Karamoko'en, ndaaree! Yibbehi ki hudfunodon kin yoorii!»

22 Iisaa yetti haala kan, wi'i be: «Gomdinee Alla!

²³ Ko fii, ka haqiiqa mi andinii on, si godfo wi'u ngoo fello yo ngo boro doo, ngo yaha ka baharu, hara o sikkitaaki ka bernde makko, hara himo gomdini ko o wi'i kon waday, dun wadante mo.

²⁴ Ko dun wadi si mi wi'ay on, kala ko landidon e nder toragol Alla, hoolee on hendike dun, dun wadante on.

²⁵ Nde hidon toroo Alla, hara hidon seyтинani godfo, yaafee mo, fii no Ben mon Wondo ka kammu on yaaforana on onon kadi bonnereiji mon din.

²⁶ Kono si on yaafanaaki be, haray Ben mon Wondo ka kammu on kapun kadi yaafantaako on bonnereiji mon din.»

Lande fii Bawgal Iisaa ngal

(Mat. 21.23-27; Luk. 20.1-8)

²⁷ Be yiltitii kadi Yerusalaam. E nder ko Iisaa jindata kon ka nder juulirde mawnde, hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on wondude e mawbe ben ari e makko.

²⁸ Be wi'i mo: «Ko e ley kongol hombo wondaa wadude dun e ko e ley kongol hombo wondaa fii ko wondaa wadude koo?»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere. Si on jaabike lan, onsay mi yeetoto on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dun.

³⁰ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko honto iwri: ko ka arsi, kaa ko e neddanke? Jaabee lan.»

³¹ Kono be wi'indiri: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo?

³² Si en jaabike mo-le ko e neddanke dun iwri.» (E hin-le hibe huli jamaa on, ko fii fow no jogori Yaayaa wa annabaajo tigi.)

³³ Onsay be jaabii Iisaa: «Men andaa.»

Kanko kadi o wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wadirde dun.»

12

Misal Yettaangal e Halfinaabe Tutateeri Wiiju

(Mat. 21.33-46; Luk. 20.9-19)

¹ Bawto dun Iisaa woni kadi yewtirgol be mise, o wi'i be: «Godfo tutuno *wiiju, o howi tutateeri ndin, o jasi ngayka fii ka wiiju on oyyee, o wadi bente ka reenoowo on wona, o halfini ndi remooobe wiiju ben, o yahi safaari.

² Bay saa'i sopitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remooobe wiiju ben fii yo ben jonnann mo bibbe wiiju gebal makko ngal.

³ Kono ben hendii mo piyi, be immintini mo juude mehe.

⁴ O immini kurkaadu makko goo kadi, be piyi ondon kadi e hoore, be hersini.

⁵ O immini kadi tammo, be wari on. E d'uudube be o imminnoo piyaa, wobbe waraa.

⁶ «Tawi ko bidfo makko yidaado on tun o luttirnoo. Ka sakkitorun o immini mo haa e mabbe, himo wi'a: <Be teddinay bidfo an on.>

⁷ «Kono kambe remooɓe wiiju ben be haldi: <Bay ko oo woni ronoowo on, waren mo, d'un ndondi ndin wontanay en!>

⁸ Onsay be nangi mo, be wari, be bugii ka ɓaawo tutateeri wiiju.»

⁹ Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben? On aray, re'a ben remooɓe wiiju, o jonna tutateeri ndin wobbe goo.»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i be kadi: «E hara on jangaali ko bindi d'in wi'i kon? Ko fii hid'i wi'i wonde: <Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden wontii hittunde ka soɓbundu.

¹¹ Dun ko e Joomiraado on iwri, d'un no hawnii e gite men!> »j

¹² Bay be faamii wonde ko fii mabbe Iisaa wadani ngal misal, be woni e d'abbugol feere no be nangira mo, kono hari hibe huli jamaa on. Onsay be acci mo don, be yahi.

*Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle
(Mat. 22.15-22; Luk. 20.20-26)*

¹³ Onsay be immini e Iisaa *Fariisiyaabe goo e yimbe Heroodu goo fii ko nangira mo kongud'i makko d'in.

¹⁴ Ben ari, wi'i mo: «Karamoko'en meden andi ko on nundube, awa kadi on denyotaako hay gooto, ko fii on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga. E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle, kaa haanaa? Meden haani yobude kaa men haanaa yobude?»

¹⁵ Nde tawnoo Iisaa no andi faasiqiyaagal mabbe ngal, o jaabii be, o wi'i: «Ko fii hondun ndarndorton mi? Addanee lan *dinaruuru, mi ndaara.»

¹⁶ Be addi wooturu. Iisaa landii be wi'i: «Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

¹⁷ Onsay o wi'i be: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.» Be njalɗi e makko.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal

(Mat. 22.23-33; Luk. 20.27-40)

¹⁸ Sadduusiyaabe*, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo:

¹⁹ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e baawo biddo, haray mijjiraawo on maydo no haani yettude on keynguujoo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁰ Tawa non ben bibbe ko be njeedido. Arano on jombii, maayii, accaali jurriya.

²¹ Dimmo on kadi yettii on keynguujoo, maayii, accaali jurriya. Tammo on kadi wano non.

²² Tawii hay gooto e ben njeedido accaali jurriya. Bay feyyii e mabbe be fow, debbo on kadi maayii.

²³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

²⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «E hino ko wadi kon si hidon e nder palji, ko fii on alaa faamude bindi din, on alaa faamude kadi bawgal Alla ngal.

²⁵ Ko fii ka ummutal, worbe ben resataa, rewbe ben kadi resetaake, kono be wa'ay wa malaa'ikaabe ben ka kammuuli.

²⁶ E on jangaali ka deftere Muusaa fii maybe ben kan e ummutal mabbe ngal, ko Alla daalani mo kon ka binde pitahun, wonde: <Ko min woni Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba?>^k

²⁷ Awa Alla wonaa Alla maybe ben kono ko o Alla wurbe ben. Awa on faljii few!»

Fii Yamirooje Burde Mawnude den

(Mat. 22.34-40; Luk. 10.25-28)

²⁸ Goddo e jannoobe fii Sariya on ben, bay nanii ko be yewtidi kon, o ndaarii kadi o tawii Iisaa jaaborii no moyyiri, o badii, o landii mo: «E nder yamirooje den fow ko hondun adii?»

²⁹ Iisaa jaabii, wi'i: «E hino ko adii kon: <Heditee yo *Banii-Isra'iila'en, Alla Joomiraado men on ko Joomiraado gooto,

³⁰ awa kadi yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e hakkil maa kin fow e doole maa den fow.>^m

³¹ E hino ko hikki fon kon: <Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non. Yamirooje goo burde dee mawnude alaa.> »ⁿ

32 On jannoowo fii Sariya on wi'i mo: «Moyyii, yo karamoko'en, on wowlii goonga wi'ugol Alla ko Bajjo, godfo goo kadi alaa ko wonaa kanko,

33 yidfira mo bernde mun nden fow e hakkil mun kin fow e doole mun den fow, e yidirgol jokondo mun wa hoore mun, dun no buri sadakaaji sunneteedi din fow e diya sadakaaji fow.»

34 Bay Iisaa ndaarii tawii o jaaborii hakkil, o wi'i mo: «A wodfondiraa e *laamu Alla ngun.» Bawto dun hay gooto suusaali mo landaade.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Luk. 20.41-44)

35 Wa fewndo ko Iisaa jannata ka *juulirde mawnde, o wi'i: «Ko honno jannoobe fii Sariya on ben waawiri wi'ude wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?

36 E hin-le, immorde e *Ruuhu Seniido on, Daawuuda tigi no wi'i:

«Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

haa mi wadfa aybe maa ben ka ley teppe maa.»¹

37 «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on «Joomi», haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

Tawi jamaa duudufo no hedii mo e nder weltaare.

38 O wi'i be e nder ko o waajotoo kon: «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, dun ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fottirde,

39 yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndadfula arane den ka nafagol.

40 Hibe jatta galleeji keynguuibe, hibe junna julde mabbe fii yiingo. Awa ben heboyay naawooje burde sattude.»

Fii Sadaka mo Keynguujo on Itti on
(Luk. 21.1-4)

41 Onsay Iisaa joodii ka yeeso arkawal sadaka, o woni e ndaarugol wadaynoobe ton kaalisi ben. Aldufe buy wadi ton kaalisi duudufo.

42 O yi'i kadi keynguujo baaso no liba ton tammahoy didoy, fotaykoy e peccun gootun si mbuudu feccaama nay.

43 Onsay kanko Iisaa o noddii taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, ko oo keynguujo baaso itti kon no buri ko beya fow itti kon wadi ka arkawal sadaka.

44 Ko fii beya fow ko ko burtani dun kon be wadi, kono kanko keynguujo on e waasidufe, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadofay ton.»

¹ 12:36 12.36 Zab. 110.1

13

*Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Luk. 21.5-6)*

¹ Wa fewndo ko Iisaa iwata ka *juulirde mawnde, godfo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Karamoko'en, ndaaree kaaye labaafe e darnoodi fotundi!»

² Iisaa jaabii mo, wi'i: «A yi'ii ndii darnoodi mawndi? Hay hayre e hoore hayre luttooytaa doo ko lancaaka.»

³ Onsay o joodfoyii ka Fello *Zaytuuni yeeso juulirde nden. Onsay Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna e Andaraawu landii mo e gundoo,

⁴ be wi'i: «Yeeto men ko honde tuma fun wadoyta, e ko hondun wonoyta maande laatagol fun fow?»

⁵ Onsay Iisaa wi'i be: «Reenee fii wota hay gooto faljin on,

⁶ ko fii buy aroyay baarora innde an nden, hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on. Awa ben faljinoyay yimbe duudube.

⁷ Awa kadi, nde nanoydon fii hareeji no wowlee woo, e haalaaji fii gereeji, haray wota on hulu, ko fii bee fun wada, kono hinaa don wonata lannoode nden.

⁸ Hareeji kadi wadoyay hakkunde leyyi din. Laama-teerijji din kadi immondirana, dimbande leydi wadira e nokkeeli goo, heegeeji kadi wada. Ko fun wonata fudfoode sattendeeji nanditaydi e muuseendi nata din.

⁹ «Awa reenee hoore mon, ko fii be naboyay on ka naawirdi, be foccoya on ka juulirde, nabedon ka yeesoobe ben e ka lambe ben sabu an, fii ko wonana be seedee.

¹⁰ Kono ko adii kon bee Kibaaru Moyyo on feppinane leyyi din fow.

¹¹ Kono tuma be nabi on fii wattugol on e joge, wota on jiboyo ko wi'on. Kono wowlee ko longinadon e on saa'i don kon tigi. Ko fii haray hinaa onon woni wowlude, kono ko *Ruuhu Seniido on.

¹² Ko fii godfo yettoyay musidfo mun, watta mo e joge fii yo o ware, baabaajo kadi warra non bidfo mun. Faybe ben kadi hawtanoyoo mawbe mun ben, be wona sabu haa be waree.

¹³ Fow ajoyay on sabu innde an nden. Kono mo nappike fun haa ka lannoode, o dandoyte.

¹⁴ «Nde yi'udon huunde harmunde caabinaynde nden daakike ka nde haanaa wonude don woo,‡ (haray yo jangoowo on faamu), onsay yo hodube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle.

‡ 13:14 13.14 Dan. 9.27, 11.31, 12.11

15 On wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano godfun ka nder suudu.

16 On wondo kadi ka ngesa wota yiltito fii yettugol dolokke mun on.

17 E nder den balde fon, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben.

18 Awa toree fii wota fun ardu ndungu.

19 Ko fii satteende waday e den palaade nde sifa mun wadaali haa hande, gila ka fudfoode aduna mo Alla tagi, e nde buri mun waditataa han kadi.

20 Si tawno Joomiraado on rabbindinaano den palaade, hay gooto dadataano, kono o rabbindinay de sabu subaabe be o subii ben.

21 «Awa si godfo aru on e wi'oyde wonde: <Almasiihu on no doo!> maa <himo daa!>, wota on hoolo mo.

22 Ko fii waditiibe almasiihu e waditiibe annaba feenoyay, be wadoya maandeeji e kaawakeeji fii no be faljinira hay subaabe ben, si no gasaynoo.

23 Awa reenee, ko fii mi *hiitanike on fii fun fow.»

Fii Ardu Bii-Aaden on, fun ko Iisaa
(Mat. 24.29-31; Luk. 21.25-28)

24 «Kono e den palaade, bawto nden satteende, <Naange ngen nibbitay, tawa lewru ndun jalbataa,

25 koode fon ka kammu kadi yana, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.>P

26 «Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duule, hara himo arda e bawgal mawngal e mangural.

27 Onsay o nuloya malaa'ikaabe makko ben, o mooba subaabe makko ben gila funnaange hebi hirnaange e gila nano hefi jaamo, gila ka leydi haa ka kattudi kammuuli.

28 «Yo misal yibbehi kin wonan on gandal. Nde caldi makki on heccifiri, di wiliti, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

29 Ko wano non kadi, no yiirufon dii piiji no wada woo, haray andee wonde *Bii-Aaden on badike ka dambugal.

30 Ka haqiiqa mi andinii on, fun fow waday ado nguu jamaanu feyyude.

31 Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudfi an din feyyataa.

32 «Kono hay gooto andaa fi nden palaande e on saa'i, hinaa hay malaa'ikaabe ben ka kammuuli, hinaa hay Bidfo on, kono ko Baabaajo on tun andi fii nden palaande e on saa'i.

33 Awa reenee, wattanon yiila! Ko fi on andaa nde on saa'i wonata.

³⁴ Dun no wa'i wa nefdo wondo yahude safaari, acca suudu mun, o halfina mo kala e kurkaaduube makko ben golle mun, o yamira wondo ka dambugal on aynugol.

³⁵ Awa, wattanee yiila, ko fii on andaa nde jom suudu ndun artata, si ko kiikiife, maa si ko tumbere jemma, maa si ko nde ndonto no yogga, maa si ko bimbi.

³⁶ Hulee wota o aru cuppet, o tawa hidon dfaanii.

³⁷ Ko mi wowlani on kon, ko fow mi wowlani: wattanee yiila!»

14

Fii no Hooreebe Diina ben Haldiri Janfagol Iisaa
(Mat. 26.1-5; Luk. 22.1-2; Yhn. 11.45-53)

¹ Tawi, si balde didi feyyii, *Juldeere Yawtaneede nden e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den wafay.¶ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dabbaynoo ko honno be nangirta Iisaa yoyre, be wara mo.

² Tawi hibe wi'a: «Hinaa ka fewndo juldeere, fii wota murtaldu wafu e hakkunde jamaa on.»

Fii no Debbo Juuriri Nebban ka hoore Iisaa
(Mat. 26.6-13; Yhn. 12.1-8)

³ Nde tawnoo Iisaa no ka saare *Betanii ka suudu Sim'uunu oo nawnunoodo damajan, wa fewndo ko o joodfii fii nafagol, debbo naati. Tawi on debbo no jogii tindohun hayre daneere tew angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>. On debbo fusi tindohun kun, o juuri angiri ndin ka hoore Iisaa.

⁴ Wobbe e taalibaabe ben seytini, be wi'indiri: «Ko hondun woni nafa bonnugol ndii angiri?»

⁵ Ko fii en waawayno ndi yeeyude buri *dinaruujj teemedde tati, okken miskinbe ben!» Onsay be feli debbo on.

⁶ Kono Iisaa wi'i: «Tertee mo! Ko fii hondun sattinanton mo? Ko kuugal moyyal o wafanimmi.

⁷ Miskinbe ben kan, hidon wondi e maβbe soono woo, on waaway be wafande ko moyyi nde faaladon woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

⁸ Kanko debbo on o wafii ko o waawi kon: o urnii bandu an ndun ado ndu surreede.

⁹ Ka haqiiqa mi andinii on, kala ka oo Kibaaru Moyyo feppinaa e aduna on, fii koo ko oo debbo wafi kadi sifete, o anditane.»

Fii no Yudaasi Janfori Iisaa
(Mat. 26.14-16; Luk. 22.3-6)

10 Onsay godfo e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e dido, dun ko Yudaasi Iskariiyu, yahi tawoyi hooreebe yottinoobe sadaka ben, fii no o wattira Iisaa e juude mabbe.

11 Be hedii mo, be weltori dun, be fodi mo yeenugol mo kaalisi. Onsay, kanko Yudaasi, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude mabbe.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Luk. 22.7-23; Yhn. 13.21-30)

12 Ka jallal aranal Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen den, dun ko jande baalun kun hirsetee, taalibaabe Iisaa ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyananoy on nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

13 Onsay o immini dido e taalibaabe makko ben, o wi'i be: «Yahee ka saare. On fottay e gorko rondiido loonde ndiyan, on jokkay mo.

14 Ka o naatiri woo, on wi'ay jom ndun suudu: <Karamoko'en wi'ii men yo men lando on ko honto be weerata, be nafoda e taalibaabe mabbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?>

15 Ontuma o hollay on konkooru njanndu, weyyitaandu wertaa, ka koore dow. Ko don moyyinton.»

16 Bay taalibaabe ben yahii, be hewtoyii ka saare, be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

17 Bay nibbii, kanko Iisaa o ardi e sappoo e didoobe ben.

18 Wa fewndo ko be joodii, hibe nafaade, kanko Iisaa o wi'i be: «Ka haqiiqa mi andinii on, godfo e mon, mo mi woni hawtidude, janfoto lan.»

19 Onsay be fuddii aanude fota, mo bee e mabbe woni e wi'ugol mo: «E hara ko min?»

20 O jaabii be, o wi'i: «Ko godfo e onon sappoo e didoobe ben, dun ko on mo mi yollidi jungo e miran gooto.

21 Awa *Bii-Aaden on no yahude wano fii makko windori non, kono bone wonanii on janfotoodo Bii-Aaden on! Ko burnoo moyyande on nedfo ko si o jibinanooka!»

22 E nder ko be jaamata kon, Iisaa yetti bireedi. Bay o gaynii du'aade, o tayiti, o jonni be, e hoore himo wi'a: «Jabee jaamon, dundoo ko bandu an ndun nii.»

23 O yetti kadi jardukun wadforkun njaram, o jarni Alla, o jonni be, be fow be yari.

24 O wi'i be kadi: «Dundoo ko yiiyan an dan nii, yiiyan *ahadi hibboyteedan fii duudube.

25 Ko fii ka haqiiqa mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe *wiiju haa jande mi yaritoyta njaram wiiju kesan ka *laamateeri Alla.»

26 Bay wonii be beytii beyti Zabuura, be yahi ka Fello *Zaytuuni.

*Fii no Iisaa Hiitori fii Yeddandde Petruusu nden
(Mat. 26.31-35; Luk. 22.31-34; Yhn. 13.36-38)*

27 Onsay Iisaa wi'i be: «On fow on selay lan, ko fii no windii: <Mi waray ngaynaako on, wuro baali ngon saakoo.>^r

28 Kono tuma mi immintinaa, mi hikkanto on yeeso, tawoyon mi Jaliilu.»

29 Petruusu wi'i mo: «Hay si fow selay on, min dun wonantaa lan!»

30 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii ma, hande e oo jemma tigi, ado ndonto yoggude laabi d'idi, haray a yeddii fii an laabi tati.»

31 Kono Petruusu tentini fota, o wi'i: «Hay si tawii bee mi maayida e mon, mi yeddataa fii mon few!» Beya fow kadi wi'iri non.

*Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mat. 26.36-46; Luk. 22.39-46)*

32 Bawto dun be yahi e ndee nokkuure wi'eteende *Jatsaymaani. Kanko Iisaa o wi'i taalibaabe makko ben: «Joodee doo haa mi toroyoo.»

33 O nabori Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna. Onsay, o fuddii hebude annde e sokola,

34 o wi'i be: «Wonkii an kin no aani haa e mayde. Wonee doo, hiiren.»

35 O yahi yeeso seeda, o sujji, o torii, o wi'i: «Si no gasa yo oo saa'i yawtan.»

36 O wi'i kadi: «Abba*, Baaba an, hidfa waawi kala huunde. Yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

37 O artoyi e taalibaabe ben, o tawi be daanike. O wi'i Petruusu: «Sim'uunu, a daanike? Jaka a waawaali hiirude hay saa'i gooto?»

38 Hiiree torodon fii wota on naatu e jarrabi. Wonkii kin no yidi wadugol ko moyyi, kono bandu ndun no lo'i.»

39 O wodditii be kadi dimmun, o torii, o fillitii diya kongudi.

40 O artoyi kadi, o tawi be daanike, ko fii hari gite mabbe den teddii. Tawi be andaa ko be wi'a mo.

41 O artoyi tammun, o wi'i be: «E on daani kadi, fowtidon? Jooni yonii, saa'i on hewtii. Awa Bii-Aaden on no watteede e juude junuubanke'en.

42 Immee mahen, ko fii wonda janfaade lan on badike!»

*Fii no Iisaa Nangiraa**(Mat. 26.47-56; Luk. 22.47-53; Yhn. 18.3-12)*

⁴³ E nder ko o yewtata kon, hawrondiri Yudaasi, tawdaado e sappoo e didoobe ben, hewtidii e jamaa jogidfo kaafaaje e bedi, immorde e hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e mawbe ben.

⁴⁴ Tawi wondo mo janfaade on wadaniino be ndee maande doo, o wi'i: «Mo mi hirbii woo, haray ko on. Nangee mo, nabon, aynon mo fota.»

⁴⁵ Tun o hewti, o badii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Karamoko'en!» Onsay o hirbii mo.

⁴⁶ Onsay ben yimbe fawi Iisaa juude, be nangi mo.

⁴⁷ Tun godfo e wonnoobe don ben sorti kaafa mun kan, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru ndun.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi fii nangugol lan wa si ko ngujjo arandon?»

⁴⁹ E hin-le mido wondi e mon pande woo ka *juulirde mawnde, mido janna, on nangaali lan. Kono dun wadiri fii ko windanoo kon yo laato.»

⁵⁰ Onsay be o wondunoo ben fow acci mo don, dogi.

⁵¹ Suka waaniido suddaare tun jokki mo, be nangi mo kanko kadi.

⁵² Kono o sortii, o acci don suddaare nden, o dogi, o bornaaki.

*Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben**(Mat. 26.57-68; Luk. 22.54, 22.63-71; Yhn. 18.12-14, 18.19-24)*

⁵³ Onsay be nabi Iisaa ka yottinoowo mawdo sadaka on, ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben fow mottondiri don.

⁵⁴ Tawi Petruusu no iwtiri baawo makko ka woddfitii haa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on, o joododi e aynoobe ben, tawi himo iwlaade ka binde yiite.

⁵⁵ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow no dabba seedeeji e hoore Iisaa fii no be warira mo, kono laatii be hebaali.

⁵⁶ Ko fii hari duufube no seeditoo penaale e hoore makko, kono tawi seedeeji maŋbe din yaadaa.

⁵⁷ Kono wobbe immii, seeditii fenaande e hoore makko, tawi hiŋbe wi'a:

⁵⁸ «Men nanii himo wi'a o lancay ndee juulirde mawnde darniraande juude yimbe, o darna wonnde goo e nder balde tati, nde tawata hinaa darniraande juude yimbe.»

⁵⁹ Tawi hay e hoore dun seedee maŋbe on yaadaa.

60 Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on immii ka hakkunde dental, o landii Iisaa, o wi'i: «A jaabotaako hay huunde e ko bee woni seeditaade e hoore maa kon?»

61 Kono Iisaa fanki, o jaabaaki hay huunde.

Yottinoowo mawɗo sadaka on landii mo kadi, wi'i: «E hara ko an woni *Almasiihu on, ɗun ko *Bidɗo Alla Jom Barki on?»

62 Iisaa jaabii, wi'i: «Ko min. On yi'ay kadi Bii-Aaden on no joodii ka sengo jaamo Jom Bawgal on, no arda e duule iwruude ka kammu.»

63 Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on seeki concii mun ɗin, wi'i: «Ko seedeji hondii kadi faaladen?»

64 On nanii hoyre makko nden. Ko hondun fottandon e ɗun?»

Fow happirani mo foddugol e mayde.

65 Wobbe woni e tutugol mo, e buumugol mo yeeso ngon, e uttagol mo e hoore hiibe wi'a mo: «Hotto!». Aynoobe ben kadi jabbori mo bante.

Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa

(Mat. 26.69-75; Luk. 22.54-62; Yhn. 18.15-18, 25-27)

66 Fewndo ko Petruusu joodii ley ka nder tata, godɗo e rewbe kurkaaduube ka yottinoowo mawɗo sadaka on ari.

67 O yi'i Petruusu ka iwlootoo, o tenyini mo, o wi'i mo: «An kadi, hiɗa wondunoo e Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

68 O yeddi e hoore himo wi'a: «Mi andaa, mi faamaali ko hondun wondaa wi'ude.» O yalti, o yaari ka ley jimbe, tun ndontoori ndin yoggi.

69 On debbo kurkaaduujoo ndaari mo, wi'i wonnoobe ɗon ben kadi: «Oo ko tawdaado e mabbe.»

70 O yeddi kadi.

Bay nettii seeda, wonnoobe ɗon ben wi'i Petruusu: «Ko haqiiqa, an ko a godɗo e mabbe. Ko fii ko mo a Jaliilu.»

71 Onsay o woni e huditagol woonda, wi'a: «Mi andaa oo nedɗo mo wondon wowlude fii mun!»

72 Tun ka ɗimmun ndontoori ndin yoggi. Petruusu anditi kisan kongol ngol Iisaa wi'unoo mo ngol: «Ado ndonto yoggude laabi ɗiɗi, haray a yeddi fii an laabi tati.» Onsay o ugginii o wulli.

15

Fii no Iisaa Nabiraa ka Pilaatu

(Mat. 27.1-2, 11-26; Luk. 23.1-7, 13-25; Yhn. 18.28-40)

1 Bay weetii, hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mawbe ben e jannoobe fii Sariya on ben e dental fewjoobe ben fow yewtidani. Be habbi Iisaa, be nabi mo, be watti e juude Pilaatu.

² Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo: «Ko wano wi'irdaa non.»

³ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben no libi toope duufude e hoore makko.

⁴ Pilaatu landitii mo kadi, wi'i: «A jaabotaako hay huunde? A nanii dee toope de be woni libude e hoore maa fow?»

⁵ Kono Iisaa jaabaaki hay huunde e mun. Dun njalfini Pilaatu.

⁶ Tawi juldeere kala, o accitanay be kasoojo gooto mo be torinoo mo fii mun woo.

⁷ Hari goddo no wi'ee Barabaasi no ka kaso, wondude e wadunoobe gere, e nder gere on be itti hoore.

⁸ Onsay jamaa on yawi tawoyi Pilaatu, be woni e toragol mo, wi'a yo o wadan be ko woowani be kon.

⁹ Pilaatu jaabii be, wi'i: «Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

¹⁰ Ko fii hari himo andunoo ko sabu nawliigu wadi si hooreebe yottinoobe sadaka ben wadiri mo e joge.

¹¹ Kono hooreebe yottinoobe sadaka ben yuuni jamaa on fii yo Pilaatu accitan be Barabaasi.

¹² Pilaatu yettiti kadi haala kan, o wi'i be: «Ko hondun non faaladon yo mi wadu oo mo wi'oton lando Yahuudiyankeebe ben?»

¹³ Be ewnii kadi, be wi'i: «Fempee mo!»

¹⁴ Pilaatu wi'i be kadi: «E hara ko hondun oo bonni?»

Be furti kadi sonkude, ewnoo, wi'a: «Fempee mo!»

¹⁵ Nde tawnoo Pilaatu no faalaa weltinde jamaa on, o accitani be Barabaasi. Bay wonii Iisaa gaynaama focceede, kanko Pilaatu o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe.

*Fii no Suufaabe ben Wadiri Jalnori e hoore Iisaa
(Mat. 27.27-31; Yhn. 19.2-3)*

¹⁶ Onsay suufaabe ben naadi Iisaa ka nder tata, e maanaa ka nder suudu laamu. Be nodditi dental suufaabe ben fow,

¹⁷ be borni mo dolokke boddejo,^s be wadi ka hoore makko katanwol bulle saccaangol.

¹⁸ E hoore dun, be woni e hiwragol mo, wi'a: «Salmi-naango e maa, yaa an Lando Yahuudiyankeebe!»

¹⁹ Be tappiri mo kadi kalinwol ka hoore, be tutti mo, be jiccii, be sujjinkinanii mo.

²⁰ Bay wonii be gaynii mo wadude jalnori, be borti mo dolokke boddejo on, be borni mo concii makko din, be nabi mo fii fempyegol.

^S 15:17 15.17 Ko dolokke boddejo lando on bornotonoo.

*Fii no Iisaa Wariraa**(Mat. 27.32-44; Luk. 23.26-43; Yhn. 19.17-27)*

²¹ Tawi godfo no wi'ee Sim'uunu mo Sirenii no iwaynoo ngesa, rewi don. Tawi ko on woni ben Aleksander e Rufuusa. Be karhi mo nabugol *leggal Iisaa altindiraangal ngal.

²² Onsay be nabi Iisaa e ndee nokkuure wi'eteende Golgotaa, ko woni firo don ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

²³ Be okkori mo njaram jillaadan *mirri, kono laatii o jabaali dan yarude.

²⁴ Onsay be fempi mo. Be sendiri conci makko din urbat fii andugol mo kala ko gasata hendaade.

²⁵ Wa ko be fempata mo, tawi ko e walluhaa on.

²⁶ Hari dundoo no windii fii ko o happiranaa kon: «Ko lando Yahuudiyanke'en.»

²⁷ Tawi wuybe dido no fempidaa e makko, godfo on ka sengo makko naamo, oya on ka nano makko.

²⁸ Ko nii ko bindi din wi'unoo kon laatori, wonde: «O wattidete e bonbe ben.»^u

²⁹ Tawi feyyoobe ben no hoyna mo, hayla hoore, wi'a: «Hey, an oo wi'unoodo lancay *juulirde mawnde nden, darnita nde e nder balde tati,

³⁰ awa dandito an tigi, tippodaa ka leggal altindiraangal don!»

³¹ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben kadi no jalaynoo mo hakkunde maŋbe, wi'a: «O dandii beya, kono o waawataa dandude hoore makko!

³² Si ko o *Almasiihu on, don ko lando *Isra'iila'en, yo o jippo ka leggal altindiraangal, yi'en, don en gomdinay mo!» Tawi fempidaabe e makko ben kadi no hoynaynoo mo.

*Fii Mayde Iisaa nden**(Mat. 27.45-56; Luk. 23.44-49; Yhn. 19.28-30)*

³³ Gila naange e hoore, niwre wafi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

³⁴ Wa fewndo ka baawo fanaa, Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Iilooyi, Iilooyi, lama sabaxtanii?»^w. (Dun no firi: Alla an, Alla an, ko fii hondun tertanidaa mi?)

³⁵ Wobbe e wonnoobe don ben nani ko o wi'i kon, be wi'i: «On nani, o noddii Iiliya!»

³⁶ Tun godfo e maŋbe dogi, yettoyi linsere, o bubbini nde haa nde loppii ndiyan lammudan, o wafi nde e tuggordu, o townani mo fii yo o yaru, e hoore himo wi'a: «Accee, ndaaren si Iiliya aray, tippina mo.»

³⁷ Iisaa ewnii ko tiidi, onsay o timmi.

^t 15:24 15.24 Zab. 22.19 ^u 15:28 15.28 Isa. 53.12 ^w 15:34 15.34 Zab. 22.2

³⁸ Wirngallo* ngon ka juulirde mawnde seekii, woni pecce didi, gila dow haa ley.

³⁹ Bay hooreejo suufaabe wonnodo yeeso makko kanko Iisaa on yi'ii no o timmiri non, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko *Biddo Alla!»

⁴⁰ Tawi rewbe kadi no ka woɗɗitii, no ndaara. Tawi no tawdaa e mabbe Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba tosooko on e Yuusufu, e Saliimatu.

⁴¹ Tawi ko ben jokkunoo mo kanko Iisaa, no kurkanoo mo wa fewndo ko o wonnoo Jaliilu, e duudufe goo kadi be o yaadunoo Yerusalaam.

Fii no Iisaa Surriraa

(*Mat. 27.57-61; Luk. 23.50-56; Yhn. 19.38-42*)

⁴² Hawrondiri nibbii, tawi ko hebulanagol *jalaande fowteteende nden.

⁴³ Onsay oo wi'eteedo Yuusufu hewti. On ko hooloraado goo e ngal dental mabbe, on ko jeyaado Raamati, tawi on kapun tigi ko *laamu Alla ngun o tijjii. O hebi cuucal yahugol ka Pilaatu, toroo mo hettugol furee Iisaa on.

⁴⁴ Pilaatu naldɪ ko tawi o maayii kon. O noddi hooreejo suufaabe ben, o landii mo si tawii o maayiino.

⁴⁵ Bay hooreejo on humpitii mo ɗun, o jonniti Yuusufu furee Iisaa on.

⁴⁶ Kanko Yuusufu o soodoyi kasanngɛ, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasanngɛ, o belnoyi mo e qaburu asaado e fetɔ. O talli hayre, o wadɪ ka dambugal qaburu.

⁴⁷ Tawi Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yuusufu no ndaara ka o belniraa.

16

Fii Ummutal Iisaa Almasiihu on

(*Mat. 28.1-8; Luk. 24.1-12; Yhn. 20.1-10*)

¹ Bay *jalaande fowteteende nden feyyii, ɗun ko aseweere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna e Mariyama yumma Yaaquuba, e Saliimatu soodi tiiri fii ko be fulla e furee Iisaa on.

² E alat, ɗun ko pallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, ɗun ko ka puɗal naange.

³ Tawi hiɓe wi'indira: «Taw ko hombo tallanta en hayre wonde nden ka dambugal yenaande nden?»

⁴ Tun be banti gite, be haynii, be tawi nden hayre njannde tallaama.

⁵ Be naati ka nder yenaande, be yi'i suka gorko, no bornii daneeji, no joodori ka sengo jaamo. Be ṅaldi, be huli.

⁶ On wi'i be: «Wota on hulu! Iisaa oo jeyaado Naasirata, fempaado on, mo wondon dabbitude on, immitike, o alaa doo. E hino nokkuure ka o belnanoo don.

⁷ Awa yahee andinoyon taalibaabe makko ben e Petruusu, o adoyto on Jaliilu. Ko ton yi'oyton mo, wano o wiirunoo on non.»

⁸ Onsay be dogi be yalti ka yenaande ko fii hari diwnol e kaawee hebii be. Kono laatii be wowlanaali hay gooto huunde, ko fii hari hiḅe huli.

Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben Sappoo e Go'o
(Mat. 28.9-10; Yhn. 20.11-18)

⁹ Bay Iisaa immitike e jalaande aranere nden e nder yontere nden bimbi, ko o adii hollitaade ko Mariyama jeyaado Magaduuna, on mo o yaltinnoo jinnaaji jeedidfi e mun.

¹⁰ On yahi, o bangananoyi don be Iisaa wondunoo ben, tawi ben no yoomi, no wulla.

¹¹ Bay be nanii wonde himo wuuri, awa kadi kanko debbo on o yi'ii mo, laatii be hoolaaki mo.

¹² Bawto don, tawi dido e maḅbe no e hoore laawol, no yahaynoo e fulawaa, kanko Iisaa o feejirani be noone goo.

¹³ Ben kadi arti, holliti don beya, laatii be hoolaaki ben kadi.

¹⁴ Ka sakkitorun o feejnani sappoo e go'oobe ben, wa fewndo ko be joodii fii jaamugol, o feli be sabu angal gomdinal maḅbe ngal e cattal berde maḅbe den, fii ko be hoolaaki yi'unoobe mo ben kon bawto o immintineede.

¹⁵ E hoore don o wi'i be: «Yahee e aduna on fow, fejjinanon tageefo ngon fow Kibaaru Moyyo on.

¹⁶ Kala on gomdindo, *lootaa maande kisiyee, dandoyte, kono kala on mo gomdinaali, happante.

¹⁷ E hino maandeeji wondaydi e ben gomdinbe: e innde an be radoyto jinnaaji din, be wowla kadi e *haalaaji goo,

¹⁸ be nanga bolle, si be yaru kadi njaram waroojan, don masinbintaa be. Si be *fawoyii kadi juude maḅbe den e hoore nawnube ben, ben ndikkay.»

¹⁹ Bay Iisaa Joomi on gaynii be yewtude, o yentinaa ka kammu, o joodori ka sengo jaamo Alla.

²⁰ Kambe kadi be yahi, be waajoyii hen fow, tawi Joomiraado on no gollidude e maḅbe, o haqinqiniri daalol ngol maandeeji di ngol wondunoo din.

NO LUUKA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Hunorde

¹ Bay woodiino yimbe d'uudube, nangannoobe wallifagol fillayeeji fii piiji feyyunoodi hakkunde men,

² wano bee tawanoobe gila ka fudfoode yottinirnoo non e men, ben seeditorbe gite mun, wonti kurkantooobe daaluyee on,

³ min kadi mi taw no hawranimmi, yo Tawaafilu teddufo, tippude e koo ko mi tefi, mi fensiti gila ka fudfoode, weebitirangol on d'un bindudi rewruni,

⁴ fii no andiron pellital wongal ngal e nder d'ii janndeeji di jannadon.

Fii Feppinannde Jibineede Yaayaa

⁵ Fewndo *Heroodu laaminoo diiwal *Yahuuda ngal, wooduno *yottinoowo sadaka wi'eteedo Zakariyaa'u jeyaafo e mojobere oo wi'eteedo Abiyya. Sonna makko ko e lepol *Haaruuna jeyaa, on no wi'ee Elisabaatu.

⁶ Be didoo non ko be feewube yeeso Alla, awa kadi hibe jokkunoo yamirooje e sariyaaji Joomiraado on e baawo feloore.

⁷ Kono tawi be maraa bidfo, bay hari Elisabaatu wonaa jiidotoofo, awa kadi mo kala e mabbe nawyii.

⁸ Tawi non e nder ko kanko Zakariyaa'u o gollaynoo golle yottingol sadakaaji ka Alla, d'un ko fewndo ko mojobere makko nden ardinaa yottingol sadakaaji,

⁹ o toddorano urba tippude e naamuuji mabbe kambe yottinoobe sadaka ben naatugol ka nder juulirde Joomiraado on, fii ittugol sadaka urngallooji sunneteedi.

¹⁰ Fewndo on saa'i ittugol sadaka urngallooji, tawi jamaa on fow no juula ka yaasi.

¹¹ Ko fewndo on saa'i malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, no darii ka naamo ittirde sadaka urngallooji.

¹² Bay Zakariyaa'u yi'ii on malaa'ikaajo, o d'enyii, o huli.

¹³ Kono malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu, yo Zakariyaa'u, ko fii toraare maa nden jabaama. Sonna maa Elisabaatu jibinante boobo gorke, a innay on Yaayaa.

¹⁴ O wonane welo-welo e weltaare, awa kadi yimbe buy weltoray jibinegol makko,

¹⁵ sabu o wonay aaden mawfo yeeso Joomiraado on. O yaroytaa njaram mandilinaydan e kala ko caakinta. *Ruuhu Seniifo on wonoyay e makko gila ka teege yumma makko,

16 awa kadi o artiroyay *Banii-Isra'iilayankeebe buy e laawol Joomiraado on, on Alla maŋbe.

17 O yaaray yeeso Joomiraado on e nder ruuhu e doole wa Iiliya, fii no o artira berde baabiraabe e telen-ma biŋbe mun, o artira murtuŋbe ben e telen-ma faamu feewuŋbe ben, e fii no o ebbirana Joomiraado on jamaa hebulaniido mo.»

18 Zakariyaa'u wi'i malaa'ikaajo on: «Ko honno ŋun henirantammi? Ko fii mi nawyii, awa ŋeyngu an kadi wonii nayejo.»

19 Malaa'ikaajo on jaabii mo: «Ko min woni Jibriilu, darotoodo takko Allaahu on. Ko mi imminaado fii yewtugol ma, humpite oo kibaaru moyyo.

20 Jooni, a mbobiday, a waawataa wowlude ŋoo e ŋun laataade, sabu a hoolaaki ŋii konguŋi an laatoytoodi e saa'i happaado on.»

21 Tawi non jamaa on no habbii Zakariyaa'u, hibe jibii ko honŋun neebini mo ka nder *juulirde mawnde ton.

22 Bay o yaltii, o waawaali ŋe yewtude hay fus. Be ndaari, ŋe tawi o feŋŋinanaama ka nder juulirde mawnde ton. O woni e ebbirangol ŋe juude, o luti mbobidude.

23 Bay palaade makko yottingol sadakaaji ŋen timmii, o yiltitii ka suudu makko.

24 Bay feyyii e ŋun, sonna makko Elisabaatu yetti reedu. O suuŋitii e nder lebbi jowi, himo wi'a:

25 «E hino ko Joomiraado on waŋanimmi kon,
o yeyyitike lan jooni,
o ittanii lan kaa hersa
ka mi wondunoo e hakkunde ŋee yimŋe.»

Fii Feŋŋinannde Jibineede Iisaa

26 Ka lewru jeegaburu, Allaahu on nuli oo malaa'ikaajo wi'eteedo Jibriilu e ndee saare Naasirata jeyaande e ngal diiwal Jaliilu

27 haa e oo jiwo wi'eteedo Mariyama, mo gorko wi'eteedo Yuusufu jeyaado e bolondaa Daawuuda yami.

28 Malaa'ikaajo on naati ka on jiwo, wi'i: «Mi salminii ma, an oo yedaado sulfu. Joomiraado on no wondi e maa.»

29 Ngol kongol jibi mo, o miijii ko honŋun e salminaango nii.

30 Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Wota a hulu yo Mariyama, sabu a hebbii sulfu immorde ka Allaahu on.

31 Awa a yettay reedu, jibinaa boobo gorko, innoyaa mo Iisaa.

32 O wonay mawŋo, o noddiree Gedal Jom Bural on. Allaahu Joomiraado on jonnoyay mo jullere laamu maama makko Daawuuda nden.

33 O laamoyto suudu Yaaquuba ndun haa poomaa, awa kadi laamu makko ngun lannataa.»

34 Mariyama wi'i malaa'ikaajo on: «E ko honno d'un laatorra, bay mi andaali gorko?»

35 Malaa'ikaajo on jaabii mo, wi'i: «Ruuhu Seniido on aray e maa, bawgal Jom Bural on duwirte^a dowdi mun ndin. Ko d'un si boobo *seniido heboyteedo on noddroyte *Biddo Alla.

36 Jooni non, Elisabaatu oo musiddo maa ko sowiido, o sowike kanko kadi e nder nayeewu makko boobo gorko. On wi'anoodo jiidotaako no e nder lewru jeegaburu mun

37 sabu alaa ko Allaahu on ronki.»

38 Onsay Mariyama wi'i: «Min ko mi kordo Joomiraado on. Yo woniranan wano wiirudon non.» Onsay malaa'ikaajo on yahi.

Fii no Mariyama Humpitoroyi Elisabaatu

39 E nder den balde don, Mariyama immii no hepji yahugol e saare goo ka hoore pelle e nder ndii leydi bolondaa Yahuuda.

40 O naati ka suudu Zakariyaa'u, o salmini Elisabaatu.

41 No Elisabaatu nanirnoo salminaango Mariyama ngon, biddo makko on memminii ka nder reedu makko, kanko Elisabaatu o heewi Ruuhu Seniido on,

42 o ewnii ko tiidi, o wi'i: «An ko a barkinaado e hakkunde rewbe ben, awa kadi biddo mo saawudaa on ko barkinaado!»

43 E ko honno mi newniranaa yo yumma Koohoojo an on seeno ka an.

44 No hito salminaango maa ngon naatirnoo ka noppi an, boobo mo mi saawi on memminii weltaare ka reedu an.

45 On hooliido ko Joomiraado on fodi d'un kon ko laatotoodun, haray ko malaado!»

Beytol Mariyama ngol

46 Onsay Mariyama wi'i:

«Wonkii an kin no manta Joomiraado on.

47 Ruuhu an on no weltanii Allaahu on,
on Dandoowo lan,

48 bay o liiyii giide makko den e ndee lo'ere an
min oo kordo makko.

Ko d'un wadi, gila hande kala jamaanu aroyayngu
wi'oyay ko mi barkinaado,

49 bay Jom Bawgal on wadani lan piiji mawnudi,
innde makko nden ko hormorteende.

50 Awa kadi yurmeende makko nden no layude
e hoore ben huloobe mo,

^a 1:35 1.35 Maa: «duhirte».

gila e jamaanu hebi e jamaanu.

- 51 O golliri doole jungo makko ngon golle mawfe.
O saakiti ben wafube e berde mun miijooji townitaare.
- 52 O jippini ben marbe doole ka julle mun laamu.
O towni lo'ube ben.
- 53 O harniri weelaabe ben piiji moyyi.
O radii aldube ben juude mehe.
- 54 O faabii *Isra'iila'en, ben jiyaabe makko.
O anditi fii yurmeende makko nden,
- 55 wano o fodirnoo maamaabe men ben
e Ibraahiima e jurriya mun on non haa poomaa.»
- 56 Mariyama wondi don e Elisabaatu e nder lebbi tati. Onsay
o yiltitii ka makko.

Fii Jibineede Yaayaa

- 57 Bay hewtii ka Elisabaatu jibinta, o jibini boobo gorko.
- 58 No kawtalbe makko ben e sibbe makko ben humpi-
tornoo nden yurmeende nde Joomiraado on yedi mo, be
weltodi e makko.
- 59 Ka jallal jeetatabal, be ari *sunningol boobo on, be
faalaa mo innitirde ben makko Zakariyaa'u.
- 60 Kono yumma makko yetti haala kan, wi'i: «Oo'o, ko
Yaayaa o inetee!»
- 61 Be wi'i mo: «Hay gooto e musibbe maa ben innaaka
nden innde don!»
- 62 Be landori ben boobo on ebbirangol mo juude fii
andugol ko honno o innata boobo on.
- 63 Zakariyaa'u torii alluwal, o windi don: «Ko Yaayaa o
inetee.» Onsay be fow be njaldi.
- 64 Don kisan, o hetti hunduko makko kon e denngal
makko ngal, o wowli, o jarni Alla.
- 65 Onsay yimbe kawtal ngal fow huli, awa kadi kodooli
wondi ka hoore pelle Yahuuda din fow hollondiri fii kon ko
wadi don.
- 66 Kala nanudo dun miijii e bernde mun, wi'i: «Ko
hondun oo boobo laatotoo?» Tawi bawgal Joomiraado on
no wondi e makko.

Beytol Zakariyaa'u ngol

- 67 Bay Zakariyaa'u ben boobo on heewii Ruuhu Seniido
on, o woni e haalugol ko o longinaa, o wi'i:
- 68 «Mantoore wonanii Joomiraado on, on Alla Isra'iila'en,
e nder ko o faabii o sotti jamaa makko on kon.
- 69 O yedii en Dandoowo mawdo
e nder nduu suudu Daawuuda, on jiyaado makko
- 70 wano o daalirnoo e kundule annabaabe makko laafube
ben
gila e duubi feyyunoodi,

- 71 hisingol en e juude aybe men e kala aɗube en.
 72 Ko nii o yedirnoo maamiraabe men ben yurmeende,
 o anditi *ahadi makko seniindi ndin,
 73 ɗun ko woondoore nde o woondannoo ben men Ibraahi-
 ima nden
 74 fii jatingol en e juude aybe men ben
 e newnangol en rewugol mo e ɓaawo kulol
 75 e nder laabal e peewal yeeso makko,
 e nder ngurndan men ɗan fow.
 76 An-le oo boobo, a innete annabaajo Alla Jom Bural on,
 sabu a hikkanto Joomiraado on yeeso
 fii moyyinangol mo laawi makko ɗin,
 77 fii no o andinira jamaa makko on wonde
 ko yaafuyee junuubaaji maɓɓe ɗin o yedirta ɓe kisiyee,
 78 ko fii Alla men on ko heewuɗo yurmeende,
 ɗun ko nden nde o imminirani en ndaygu immorde ka
 dow
 79 fii ndayginangol wonɓe ka niwre ben
 e ben joodiibe ka ɗowdi mayde
 e fii ardagol en e laawol ɓuttu.»
 80 Paykun kun njandi, ruuhu makko on kadi tiidi. Ko ka
 wulaa o daakinoo haa pande o feepannoo *Banii-Isra'iila'en.

2

Fii Jibineede Iisaa

(Mat. 1.18-25)

¹ E nder ɗen balɗe ɗon Awgustu lando mawɗo Roomu on
yamiri winditagol laamateeri makko ndin fow.

² Fewndo nden winditannde aranere, hari ko Kiriniyu
woni ko halfinaa ardagol leydi Sirii ndin.

³ Mo kala winditorayno ka saare mun.

⁴ Yuusufu kapun kadi iwri ka diiwal Jaliilu e ndee
saare Naasirata fii yahugol ka diiwal Yahuuda, ka saare
Daawuuda wi'eteende Bayti-Lahiimi, ɓay hari ko o jeyaado
e nder ɓeynguure Daawuuda nden, awa kadi ko e ndun
suudu o jeyaa,

⁵ fii no o winditodira e Mariyama on yamaado makko,
tawi on ko sowiido.

⁶ Fewndo ɓe wonnoo ɗon, saa'i ka Mariyama jibinta
hewti.

⁷ O firtii dikkuru makko ndun. O buumi mo e wudere, o
wallini e nder kunnawal jamminirgal daabeeji, ɓay hari ɓe
hebaali werde ka suudu hobɓe.

Fii Hakkunde Malaa'ikaabe ben e Ngaynaakoobe ben

⁸ Tawi e on jemma, no woodunoo e ngal diiwal ɗon
ngaynaakoobe daakinooɓe fii aynugol gureeli mun ɗin.

⁹ Malaa'ikaajo Joomiraado on feenjani be, annoora Joomiraado on jalbini nokkuure ka be woni don. Be huli fota.

¹⁰ Kono malaa'ikaajo on wi'i be: «Wota on hulu, sabu mido fejpinande on Kibaaru Moyyo mo welo-welo moolanaango wonanayngo jamaa on fow.

¹¹ Hande e ndee saare Daawuuda, on dajanaama ton Dandoowo, on-le ko *Almasiihu on, ko kanko woni Joomi on.

¹² Awa seedee mun, on taway boobo penu no buumaa e nder wudere, wallinaa e nder kunnawal.»

¹³ No o gaynirnoo wowlude dun, don kisan konu malaa'ikaabe moolanaangu tawti malaa'ikaajo on, no manta Allaahu on, hibe wi'a:

¹⁴ «Mangural wonanii Allaahu on ka kammu, buttu wonii e oo aduna, hakkunde ben be o wadani sulfu makko on!»

¹⁵ Bay malaa'ikaabe ben yentii, ngaynaakoobe ben wi'indiri: «Mahen Bayti-Lahiimi ndaaroyen ko wadi ton kon, dun ko koo ko Joomiraado on andini en fii mun!»

¹⁶ Be yahi hepa, be tawoyi Mariyama e Yuusufu ton, tawi boobo penu on kadi no wallinaa ka nder kunnawal.

¹⁷ Bay be yi'ii mo, be fillitii ko be wowlananoo kon fii on boobo.

¹⁸ Kala nanunoo be ko ben ngaynaakoobe yewtaynoo kon wontiri dun njalaw.

¹⁹ Mariyama mari dun fow ka bernde mun, maanditii fii miijitagol.

²⁰ Ontuma ngaynaakoobe ben yiltitii, hibe manta mawnina Allaahu on fii kala ko be nanunoo e ko be yi'i wano be wowlirananoo non tigi.

²¹ Bay balde jeetati den timmii, o sunninaa o innaa Iisaa, innde nde malaa'ikaajo on tod'daninoo boobo on nden ado neene makko saawude mo.

Fii no Iisaa Weebitiraa Yeeso Joomiraado on

²² Bay palaade fii labbinagol mabbe ngol timmii, wano Sariya Muusaa on wiirunoo non, be nabi boobo on *Yerusalaam fii weebitagol mo Joomiraado on,

²³ (wano windori non ka Sariya Joomiraado on: «Kala boobo gorko afo on ka neene mun ko Joomiraado on jeyi.»),^b

²⁴ e fii ittugol sadaka legetereeji didi maa gabooji kecci didi wano wiiranoo non ka Sariya Joomiraado on.

^b 2:23 2.23 Maa:«Kala boobo gorko afo on ka neene mun noddroyte laabudo Joomiraado on.» Egg. 13.2, 13.12 e Lew. 12.6

25 Tawi no woodunoo Yerusalaam gorko wi'eteedo Sim'uunu. On ko feewudo e kadi ko rewoowo Joomiraado on. Himo tijjaninoo *Isra'iila'en on Dandoowo, tawi kadi *Ruuhu Seniido on no e hoore makko.

26 Ruuhu Seniido on feɓɓinanno mo wonde o maayataa ado o yi'ude Almasiihu Joomiraado on.

27 Ruuhu Seniido on ardii mo haa ka *juulirde mawnde. Fewndo ko mawɓe paykun kun addata kun, ɗun ko Iisaa, fii laatinangol kun aadaaji maɓɓe tippude e Sariya Muusaa on,

28 kanko Sim'uunu o tambii paykun kun ka juude makko, o jarni Alla, o wi'i:

29 «Jooni non, yaa an Joomiraado,
a accay jiyaado maa on maaya e nder buttu
wano daalirannodaa mo non,

30 sabu mi yi'irii gite an den kisiyee iwruɗo e maa on,

31 mo moyyindaa yeeso jamaaji ɗin fow,

32 ɗun-le ko ndaygu hentinanayngu leyyi aduna on fow
e darja wonanayɗo jamaa maa *Isra'iila on.»

33 Ben makko e yumma makko ɗaldɗi fii ko wowlanoo fii makko kon.

34 Sim'uunu du'anii ɓe, wi'i Mariyama neene paykun kun: «Awa kun paykun wonoyay fii libugol wobɓe, ɓanta ɓeya e nder leydi Isra'iila ndin e fii wonugol maande nde yimbe ɓen yeddata,

35 e fii no miiɗooji ɓerde buy feepira. An kadi a heɓay nguli bernde wa tufiraande kaafa.»

36 Tawi no woodunoo ɗon kadi debbo haaloowo ko Alla longini ɗun wi'eteedo Hannatu, on ko geɗal Fanu'iila, jeyaado e bolondaa Asiira, duubindo fota. On ko yeru duubi jeedɗi wondunoo e moodi mun gila curbayaagal makko.

37 Ontuma o heynii haa o hebi duubi cappande jeetati e nay. E nder ɗun kadi, o iwataano ka juulirde mawnde, himo duuminoo ton e rewugol Alla, hoora, toroo jemma e jalorma.

38 On debbo hewti e on saa'i tigi, himo jarna Alla, himo wowlana kala tijjinooɗo hisineede ndee saare Yerusalaam fii kun paykun.

39 Bay Yuusufu e Mariyama wadɗi ko Sariya Joomiraado on yamiri kon fow, ɓe yiltitii ka saare maɓɓe Naasirata, ɗun ko e nder Jaliilu.

40 Tawi paykun kun no njandude tun tiida e nder ko kun heewata faamu kon. Awa kadi sulfu Alla on no e hoore makkun.

41 Tawi mawbe Iisaa ben yahayno hitaande kala Yerusalaam fii *Juldeere Yawtaneede nden^c.

42 Bay kun hebii duubi sappoo e dīdī, be yaadi e makkun e nden juldeere wano woowiri non.

43 Bay juldeere nden feyyii, mawbe paykun kun hooti, kono kapun paykun kun, dūn ko Iisaa, luttiti Yerusalaam, tawi mawbe makkun ben andaali.

44 Bay hibe sikka paykun kun no wondi e be be arduṅoo ben, be yahi yeru jallal. Onsay be woni e dābbitugol kun e hakkunde sibbe maḅbe ben e andindiraaḅe maḅbe ben.

45 Bay be yiitaali kun, be yiltitii Yerusalaam fii dābbitoygol kun.

46 Balde tati baawo dūn, be tawoyi kun ka juulirde mawnde, hikun joodii hakkunde karamokoobe ben, heditii be, e kadi hikun landotonoo be lande.

47 Nanunooḅe hikun yewta ben fow ṅaldī sabu hakkille makkun den e ko kun jaabotonoo kon.

48 Bay mawbe makkun ben yi'ii kun, be ṅaldī, neene makkun wi'i kun: «Boobo an, ko hondun wadandaa men dūn? E hino dūn fow min e ben maa meden dābbitude ma e nder sokola!»

49 Kun wi'i be: «Ko fii hondun dābbitirton mi? Hari on andaa mido haani wonude ka suudu Ben an?»

50 Kono kambe be faamaali ngol kongol ngol kun haalani be.

51 Ontuma kun yiltodi e maḅbe Naasirata, kun yankinani be. Neene makkun mari dīn piiji fow ka bernde mun maanditii.

52 Tawi kun paykun, dūn ko Iisaa, no mawnude tun, faamu makko on kadi ko yeeso tun woni yaarude, himo beydoo tun welude Allaahu on e yimbe ben.

3

Fii Waaju Yaayaa ngun

(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Yhn. 1.19-28)

1 Ka laamu Tibariiyu hebi duubi sappoo e jowi dōn, dūn ko lando mawdo Roomu on, fewndo onsay hari ko Pilaatu Pontii woni lando diiwal Yahuuda ngal, tawi ko *Heroodu laamii diiwal Jaliilu ngal, tawi ko Filiipu miṅpiraawo makko on kadi laamii dee leyde dōo, dūn ko Ituuriya e Taraahuuniti, tawi ko Lisaaniyu laamii diiwal Abiliya ngal,

2 fewndo Hannaana e Qayaafa wonnoo *yottinoobe mawbe sadaka, Allaahu on daalanno Yaayaa mo Zakariyaa'u ka wulaa.

³ Onsay Yaayaa yahi daande Yurdayniwol fow himo waa-joo yimbe ben yo be aru be *lootee maande tuubuubuyee fii yo junuubaaji mabbe dfin yaafe

⁴ wano windori non ka deftere fii dñi kongudñi annabi *Isaaya:

«Kaa hawa ko hawa ewnotoодо ka wulaa, wi'a: Moyyinee laawol Joomiraado on, fewnon juri makko dfin.

⁵ Ayde dñen fow uddete, pelle njane e tosooke dñen fow joltinee.

Date boyliide den fewnee, laawi kaanudñi dñen newdinee.

⁶ Kala nedfanke yi'ay kisiyee iwruдо ka Alla on.»^d

⁷ O wi'ayno dñen jamaaji araydñi e makko fii *lootegol maande tuubuubuyee: «Ko onon yo iwdi kuura! Ko hombo tindini on dogugol tikkere aroyaynde nden?

⁸ Awa yo kuude mon den hollu wonde on tuubii. Hara on hooloraali wi'ugol wonde ko Ibraahiima woni maama mon, ko fii mi andinii on, Alla no waawi wattude dñee kaaye doo biibe Ibraahiima.

⁹ Toode teenirde nden no waalii ka binde ledde. Kala leggal ngal rimataa biibe moyyube, ngal soppete, ngal bugee ka yiite!»

¹⁰ Onsay yimbe ben landii mo: «Ko hondfun men wadata jooni?»

¹¹ O jaabii be: «Kala mardo dolokkaaji didi yo sendodu dñi e mo maraa. Kala jogiido kadi jaametee yo o warru wano non.»

¹² Yantooße* sagalle ben ari e makko fii lootegol maande tuubuubuyee, be wi'i mo: «Karamoko, ko hondfun men haani wadude?»

¹³ O wi'i be: «Wota on yantu toonin ko yamiradon kon.»

¹⁴ Suufaabe goo kadi landii mo: «Menen-le, ko hondfun men haani wadude?»

O jaabii be: «Wota on jattu hay gooto kaalisi, wota on ittin hay gooto e hoore tooje, yo njoddi mon ndin yonu on.»

¹⁵ Tawi mo bee e mabbe no miijotonoo ka bernde mun si tawii wonaa Yaayaa woni *Almasiihu on, ko fii hari jamaa on no sabbinoo on.

¹⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min, ko ndiyan mi woni on lootirde, kono burdo lan doole on, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun, no arude. On non ko *Ruuhu Seniido on e yiite o lootirta on.

17 Himo jogii feeteewo makko ngon ka jungo, ko o hennira bete^d makko on, o mooba jaametee on ka beembal makko, o sunnira foron on yiite nge daanotaako.»

18 Tawi Yaayaa no fejjinanaynoo jamaa on Kibaaru Moyyo wondude e waajuuji heewudii.

19 Kono bay Yaayaa felii *Heroodu lando diiwal ngal, sabu ko on resi sonnaajo yumma-gooto mun on kon, dun ko debbo wi'eteedo Heroodiia, wondude e kala bonnereejii di o wadaynoo,

20 onsay Heroodu beyditiri dun hendagol Yaayaa, soka mo.

Fii no Iisaa Lootiraa

(Mat. 3.13-17; Mrk. 1.9-11)

21 Fewndo ko jamaa on fow ari fii lootegol maande tuubuubuyee, Iisaa kadi lootoraa. Fewndo ko o du'otoo, kammu ngun udditii,

22 Ruuhu Seniido on yetti mbaadi gabooru tippii e makko. Onsay hawa nanii ka kammu, no wi'a: «Ko an woni Bidfo an yidaado on, mido weltor-maa.»

Fii Iwdi Iisaa ndin

(Mat. 1.1-17)

23 Ko Iisaa fudfdii waajaade, ko wa mo duubi cappande tati. Ko o tuumanoodo wonugol gedal Yuusufu, on bidfo Helii,

24 mo Matsaata, mo Lewi, mo Malkii, mo Yannaa, mo Yuusufu,

25 mo Mataasiyaa, mo Amuusa, mo Naahuuma, mo Haslii, mo Najji,

26 mo Maasa, mo Mataasiyaa, mo Sim'ii, mo Yuusuka, mo Yahuuza,

27 mo Yuuhanna, mo Reesa, mo Zarubaabila, mo Sa'alti'iila, mo Neerii,

28 mo Malkii, mo Addii, mo Qusaama, mo Almudaama, mo Iiri,

29 mo Yuusii, mo Aliyaasaru, mo Yuriima, mo Matsaata, mo Lewi,

30 mo Sim'uunu, mo Yahuuda, mo Yuusufa, mo Yuunaana, mo Alyaqiima,

31 mo Malayaa, mo Maynaana, mo Mataasa, mo Naasaana, mo Daawuuda,

32 mo Yassaa'u, mo Obiida, mo Bo'aaza, mo Salmaana, mo Nahasuuna,

33 mo Ammiina-Daaba, mo Adumiina, mo Arnii, mo Hasruunu, mo Faarisa, mo Yahuuda,

^d 3:17 3.17 Maa: «gete».

³⁴ mo Yaaquuba, mo Issaaqa, mo Ibraahiima, mo Taaraha, mo Naahuura,

³⁵ mo Seruuja, mo Ra'uwa, mo Faalaja, mo Aabira, mo Saalaha,

³⁶ mo Kiinaana, mo Arfaksaada, mo Saama, mo Nuuhu, mo Laamaka,

³⁷ mo Matuusaalaha, mo Hanuuka, mo Yaarada, mo Mahalaliila, mo Kiinaana,

³⁸ mo Anuusa, mo Siita, mo *Aadama, mo Allaahu on.

4

Fii no Ibuliisa Ndarndori Iisaa
(Mat. 4.1-11; Mrk. 1.12-13)

¹ Iisaa iwi Yurdayniwol no heewi *Ruuhu Seniido on. Ruuhu on nawri mo ka wulaa.

² Ko ton Ibuliisa ndarndii mo fodde balde cappande nay. O jaamaali hay fus e nder den balde don fow. Bawto don o weelaa.

³ Onsay Ibuliisa wi'i mo: «Si tawii ko a *Bidfo Alla, yamir ndee hayre yo nde wontu jaametee.»

⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Nedfo hinaa jaametee tun wuurirta.> »^e

⁵ Onsay Ibuliisa nabi mo ka furi toowude, o holli mo laamateeriji aduna on fow yeru hinyaango yiitere.

⁶ O wi'i mo: «Mi jonnete laamu e hoore majji di fow wondude e darja majji on, bay mi jonnanooma di, awa-le mi okay di mo mi faalanaa woo.

⁷ Si tawii a sujjanii lan, dii fow wontante.»

⁸ Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Ko Alla Joomiraado maa on sujiantaa, rewaa mo kanko tun.> »^f

⁹ Ibuliisa nawri mo kadi Yerusalaam, jodfinoyi mo ka hoore warpakere *juulirde mawnde, o wi'i mo: «Si tawii ko a Bidfo Alla, hocco don, cikkodaa ka leydi,

¹⁰ ko fii no windii wondema: <O yamiray malaa'ikaabe makko ben fii maa, yo be reene,

¹¹ awa kadi be tamborte juude mabbe den fii wota koyngal maa ngal feggo e hayre.> »^g

¹² Iisaa jaabii mo, wi'i: «No windii wondema: <Wota a ndarndo Joomiraado on, on Alla maa.> »^h

¹³ Bay Ibuliisa lannii mo ndarndaade e dii doo fow, o pottitii mo haa o ebba feere goo.

Fii Golle Iisaa den Jaliilu
(Mat. 4.12-17; Mrk. 1.14-15)

14 Iisaa yiltodi e bawgal Ruuhu Allaahu on ka diiwal Jaliilu. Fii makko andii e nokkeeli heedudī d̄on d̄in fow.

15 O jannayno ka juulirde mabbe. Yimbe ben fow manti mo.

16 O yahi Naasirata ka o ne'aa d̄on. E *ɟalaande fowteteende nden, d̄un ko asewe, o naati ka juulirde wano o woowiri non. O immii fii jangugol.

17 O jonnaa deftere annabi Isaaya nden, o udditi nde, o hawrondiri e cortewol ka d̄und̄oo windii:

18 «Ruuhu Joomiraado on no e hoore an, sabu ko min woni Subaado on fii feɟɟinangol miskinbe ben Kibaaru Moyyo on.

O nelii lan

fii hollitugol nangaabe ben hettugol hoore mun,
hollita bumbɛ ben hettugol giide mun d̄en,
hollita njaggaabe ben kadi hettugol hoore mun,

19 e fii humpitugol on ndee hitaande nde Joomiraado on wadi moyyere mun nden e mun.»ⁱ

20 Ontuma o ɟobbi deftere nden, o jonni nde wallitotoodo on, o jottii. Tawi yimbe ben fow ka nder juulirde no punnii mo.

21 Onsay o wi'i be: «Oo daaluyee mo nanird̄on noppi mon d̄in laatike hande.»

22 Fow seeditanii mo, ɟald̄idi e d̄in kongud̄i makko moyyi d̄i o yewtaynoo, hibe wi'a: «Wonaa bid̄do Yuusufu on nii?»

23 Iisaa wi'i be: «Mido andi on wowlanay lan ngol tindol doo: Nawndoowo, ɟawndu hoore maa tigi. Kala ko men nani wadii Kafernahuu, wadu d̄un kadi ka leydi maa doo.»

24 O wi'i be kadi: «Mi wowlanay on haqiiqa, annabaajo hay e gooto teddinaaka ka leydi mun.

25 E hino goonga ko mi woni on wowlande: E fewndo jamaanu Iliiya, hari keynguube buy no woodi e nder leydi Isra'iila. Ko fewndo onsay wonnoo duubi tati e lebbi jeegoo kammu ngun no uddii ndiyan d̄an tobbaali, heege tiifunge wadi e leydi ndin fow,

26 kono hari Iliiya nulaaka e hay gooto e ben keynguube, si hinaa e debbo keynguujo mo Sarfati, d̄un ko e nder leydi Siduuna.

27 Tawi kadi e fewndo jamaanu annabi Iliyaasa, be d̄amajan buy no leydi Isra'iila, kono hari hay gooto e mabbe sellinaaka, si hinaa oo Siriyankeejo wi'eteedo Na'amaana.»

28 Bay be nani d̄ii kongud̄i makko, wonnoobe ka nder juulirde ben fow tikki.

²⁹ Be immii, be dupiri mo ka baawo saare, be nabi mo haa ka fello ngon yellitii don fii bugagol mo ley. Tawi nden saare ko e falo ngon fello darnaa.

³⁰ Kono o ukkitii hakkunde maɓɓe, o feyyi, o yahi.

*Fii no Iisaa Raɗori Jinna, Nawndiri Nabbeeli Buy
(Mrk. 1.21-28)*

³¹ Iisaa yahi Kafernahuum, nden saare ko jeyaande e diiwal Jaliilu, himo janna e palaande fowteteende nden, don ko aseweere nden.

³² Ko o jannaynoo kon ɗaldini jamaa on, sabu himo wowliraynoo bawgal.

³³ Tawi no ka nder juulirde ton neddo mo jinnawii bonngii nangi, on sonki, wi'i:

³⁴ «Hey, ko hondun faalanadaa men, an Iisaa oo jeyaado Naasirata? Hara ko mulugol men arandaa? Min mido andi ko hombo wonu-maa, ko a *Seniido mo Alla!»

³⁵ Onsay Iisaa yamiri ngii, wi'i: «Fanku, yaltaa e oo neddo!» Jinnawii ngin libi mo hakkunde maɓɓe, ngii yalti e makko, ngii barminaali mo.

³⁶ Fow ɗaldi, no wi'indira: «E ko hondun woni ngol kongol? Oo no yamira jinnaaji bondi din e hoore doole e bawgal, di yalta!»

³⁷ Kibaaru fii makko loli e nokkeeli heeduɗi don din fow.

³⁸ Bay o iwii ka juulirde, o yahi ka galle Sim'uunu. Tawi esiraawo Sim'uunu suddiido on no nawni nawnaare ngulibandu tiiduki. Be torii mo kanko Iisaa ballal.

³⁹ O ugginii e hoore makko, o yamiri nawnaare nden, nde yalti e makko. Don kisan on immii, o woni e kurkanagol be.

⁴⁰ Bay naange ngen mutii, kala marnooɓe jawdo noone jaw fow, be addi be e makko. O *fawi juude makko den e hoore mo kala e maɓɓe, o sellini be.

⁴¹ Tawi kadi jinnaaji no yaltude e buy e maɓɓe, hara hidfi sonka, wi'a: «Ko an woni Biddo Alla on!» Kono o tonjani di, o salii di wowla, bay hari hidfi andi ko kanko woni *Almasiihu on.

⁴² No weetirnoo bimbi, Iisaa yalti yaari e nokkuure wulɗinnde. Jamaaji din woni e dabɓitugol mo, be ari haa e makko. Be faalaa mo tongude don, hara o accaali be don.

⁴³ Kono o wi'i be: «Bee mi feppinana deya ca'e kadi Kibaaru Moyyo on, don ko kibaaru fii *laamu Alla ngon, sabu ko fii don mi neliraa.»

⁴⁴ Onsay o woni e waajagol ka juulirde diiwal Yahuuda.

5

*Fii Taalibaabe be Iisaa Adii Noddude ben
(Mat. 4.18-22; Mrk. 1.16-20)*

¹ Nande goo, tawi Iisaa no e daande nduu *Weendu Jaani-Saarata. Tawi jamaa no dupindira e fee makko fii hedagol daaluyee Allaahu on.

² O haynii laakoy d'ifoy ka sera weendu, tawi yungoobe ben no jippii fii lootugol *jalaaji mabbe d'in.

³ O yawi e gokkun e koy laakoy, d'un hawrondiri e kun Sim'uunu kun, o yamiri ondon wod'dintingol be pencen on seefa. Ontuma o joodii e nder makkun, o woni e jannugol jamaa on.

⁴ Bay o gaynii jannude, o wi'i Sim'uunu: «Nawru laakun kun ka luggi d'on, bugodon jalaaji mon d'in, nangan liyyi.»

⁵ Sim'uunu jaabii mo: «Jom amen, oo jemma feyyudo doo fow meden yungude, men hebaali hay fus. Kono sabu ko maakudon kon, mi bugoto jalaaji d'in.»

⁶ Bay be wad'ii d'un, be nangi liyyi duudufdi, benii jalaaji mabbe d'in fud'dii tayude.

⁷ Onsay be baayi beya wondibbe mabbe wonbe e kuma laakun fii ko ara wallitoo be. Ben ari be hebbini laakoy koy d'ifoy non, haa koy faalaa mutude.

⁸ Bay Sim'uunu Petruusu yi'ii d'un, o yani e ley koyde Iisaa, o wi'i: «Koohoojo an, wod'ditee lan, sabu min ko mi junuubankeejo!»

⁹ Nalaw hebi mo, hebidi mo e be o wondunoo ben fow, sabu ngol nangugol d'in liyyi.

¹⁰ Ko wano non kadi Yaaquuba e Yuuhanna bee bibbe Zabadii wondibbe Sim'uunu njaldirnoo.

Onsay Iisaa wi'i Sim'uunu: «Wota a hulu, gila jooni a wonay yungoowo yimbe.»

¹¹ Onsay be artiri laakoy koy ka pencen, be acci fow d'on, be jokki mo.

*Fii no Iisaa Nawndiri mo Damajan
(Mat. 8.1-4; Mrk. 1.40-45)*

¹² Tawi Iisaa no e saare goo. Onsay mo damajan heewi e bandu mun yi'i mo, ari yani yeeso makko. O jeeji mo, o wi'i: «Koohoojo, si hidon faalaa, hidon waawi lan sellinde, mi laaba!»

¹³ Iisaa fonti jungo mun ngon, meemi mo, wi'i: «Mido faalaa, laato selludo laabaa.» Don kisan damajan dan yalti e makko.

¹⁴ Onsay o wi'i mo: «Wota a wowlan d'un hay gooto. Kono non a yahay hollitoyodaa *yottinoowo sadaka on, ittaa

sadaka fii ko labbinadfaa kon wano Muusaa yamiri non fii yo d'fun wonan be seedee.»

¹⁵ Kono tawi innde makko nden no furtude lollude, jamaaji buy moobii fii jentagol mo e fii pawndegol jabbēeli mabbe,

¹⁶ kono tawi Iisaa no woowunoo pottitaade ka weddii, toroo Alla.

Fii no Iisaa Imminiri Maaya-Banduujo
(Mat. 9.1-8; Mrk. 2.1-12)

¹⁷ Nande goo tawi Iisaa no jannude. Hari *Fariisiyaabe e jannooɓe fii Sariya on no joodii d'fon, hiɓe iwri e kodooli diiwal Jaliilu ngal fow e diiwal Yahuuda ngal e ka saare Yerusalem. Tawi bawgal Joomiraado on no wondi e makko no o pawndira.

¹⁸ Tawi kadi wobbe arii no rondii jukkudo e boggi-dimbordii. Hiɓe d'abba fii no be naadira mo ka nder suudu, be wallina mo yeeso Iisaa.

¹⁹ Bay be hebaali ka be naadira mo sabu d'uudugol jamaa on, be yawdi e makko ka hoore suudu, be tufi ton yolnde, be tippindini mo e boggi-dimbordii d'in e hakkunde jamaa on yeeso Iisaa.

²⁰ Bay Iisaa yi'ii gomɗinal mabbe ngal, o wi'i: «Musidɗo, junuubaaji maa d'in yaafaama.»

²¹ Onsay Fariisiyaabe ben e jannooɓe fii Sariya on woni e wi'indirgol: «Ko hombo woni oo hoynoowo? Ko hombo waawi yaafaade junuubu ko wonaa Alla?»

²² Iisaa andi d'in miiɗooji mabbe, o wi'i: «Ko hondun miiɗantodon d'fun ka berde mon?»

²³ Enee, hakkunde wi'ugol <junuubaaji maa d'in yaafaama> e <immo yahaa>, ko hondun e d'ii d'oo furi weebude?»

²⁴ O wi'i kadi: «Fii no andiron wonde *Bii-Aaden on no mari bawgal ka aduna d'oo fii yaafagol junuubaaji», o wi'i jukkudo on: «Immo yettaa boggi-dimbordii maa d'in, hootaa ka maa.»

²⁵ On immii d'fon kisan e tawnde mabbe, o yetti boggi-dimbordii makko d'in, o hooti ka makko, himo manta Alla.

²⁶ Kaawee heɓi be fow, be manti Alla, be huli fota, hiɓe wi'a: «Hande men yi'ii huunde hawniinde!»

Fii no Matta Jokkiri Iisaa
(Mat. 9.9-13; Mrk. 2.13-17)

²⁷ Bawto d'fun, Iisaa yalti. Ko o yahata, o yi'i yantoowo sagalle wi'eteedo Lewi no joodii ka yantirde sagalle. O wi'i: «Aru jokkaa mi!»

²⁸ Lewi acci d'fon ko o joginoo kon fow, o immii, o jokki mo.

²⁹ Lewi wafani mo caatal mawngal ka mun, yimbe buy yantooŋe sagalle wondude e yimbe goo joododi e maŋŋe.

³⁰ Fariisiyaabe ben e jannoobe fii Sariya on jeyaabe e fedde maŋŋe nden ŋuni taalibaabe Iisaa ben, be wi'i be: «E ko fii hondun ŋaamidanton, yaridon e junuubankeebe ben e yantooŋe sagalle ben?»

³¹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa selluŋe ben hatonjini e ŋawndoowo, kono ko ŋawbe ben.

³² Min, wonaa noddugol feewuŋe ben mi arani, kono ko junuubankeebe ben fii yo be tuubu.»

Landal fii Hoorugol

(Mat. 9.14-17; Mrk. 2.18-22)

³³ Onsay wobbe wi'i mo kanko Iisaa: «Taalibaabe Yaayaa ben e taalibaabe Fariisiyaabe ben kapun hooray, juula soono woo. An-le, be maa ben no ŋaamude, yara!»

³⁴ Iisaa jaabii be wi'i: «Taw si on waaway hoorinde ŋjaatigiibe jom jomba ŋande peera on, hara himo wondi e maŋŋe?

³⁵ Aray e saa'i nde jom jomba pottinaa e hakkunde maŋŋe, onsay e den balde don be hooray.»

³⁶ O haalani be ngal misal doo, o wi'i: «Hay gooto yettataa ceelol bagi keso, walkira dolokke kidfo. Si hinaa don, haray ontigi bonnii kesun don, walkere nden kadi yaadataa e kidfun don.

³⁷ Hay gooto loowataa njaram *wiiju kesan e nder bootooji guri kidfi. Si hinaa don, dan njaram kesan wonay sabu ko feeri din guri, njaram dan hibba, bootooji guri din kadi bona.

³⁸ Kono njaram kesan ko e nder bootooji guri kesi loowetee.

³⁹ Kala yarudo njaram kidfan faaletaake njaram kesan, ko fii o wi'ay: «Ko kidfan dan furi welude.» »

6

Landal fii Nalaande Fowteteende nden

(Mat. 12.1-8; Mrk. 2.23-28)

¹ E aseweere goo, don ko *ŋalaande fowteteende nden, hari Iisaa no rewude e gese ngawri, taalibaabe makko ben no woocora cawti den gese, worsa di, ŋaama.

² Fariisiyaabe* goo wi'i: «Ko hondun wafanton koo ko dagaaki e ŋalaande fowteteende nden?»

³ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Hara on jangaali ko Daawuuda wafunoo kon fewndo o weelaa, kanko e yimbe wondunoobe e makko ben?

⁴ O naati ka nder suudu Alla, o yetti bireediije weebitaafe fii sadaka den, o naami ko daganinoo *yottinoobe sadaka ben tun kon, o okkori kadi wondufe e makko ben.»

⁵ Onsay o wi'i: «Ko *Bii-Aaden on woni jom jalaande fowteteende nden.»

Fii no Iisaa Selliniri Maaya-Jungoojo
(Mat. 12.9-14; Mrk. 3.1-6)

⁶ E aseweere goo, Iisaa naati ka juulirde, o woni e jannugol. Tawi goddo no nder ton mo jungo mun jaamo maayi.

⁷ Nde tawnoo jannooƙe fii Sariya on ben e Fariisiyaabe ben no faalaa heƙude ko ƙe lamitora, ƙe toɔna Iisaa, tawi hiƙe ndaara si o jawnday e asewe, dƙun ko jalaande fowteteende nden.

⁸ Kono tawi Iisaa no andunoo dƙin miiɔooji maƙƙe. Onsay o wi'i maaya-jungoojo on: «Immo daroƙaa ka hakkunde doo.» On immii, darii.

⁹ Onsay Iisaa wi'i ƙe: «Mi landike on, hara no dagii ka goddo waƙa ko moyyi maa ko boni, danda wonkii maa wona sabu makki e aseweere?»

¹⁰ Onsay o ndaari ƙe fow, o wi'i on neddo: «Fontu jungo maa ngon.» On fonti ngo, jungo makko ngon selli.

¹¹ Dun tikkini Fariisiyaabe ben e jannooƙe fii Sariya on ben fota, ƙe woni e yeddondirgol ko honɗun ƙe waƙata Iisaa.

Fii no Iisaa Subori Sahaabaabe mun ben
(Mat. 10.1-4; Mrk. 3.13-19)

¹² E nder den balde dƙon, Iisaa yaari ka fello fii toragol Alla, o waali toraade.

¹³ Bay weetii, o noddi taalibaabe makko ben, o subii sappoo e dido e maƙƙe, o toɗɗii ƙe *sahaabaabe:

¹⁴ dƙun ko Sim'uunu, on mo o jammi Petruusu, e Andaraawu neene-gooto Sim'uunu on, e Yaaquuba e Yuuhanna e Filiipu e Bartolomaawu

¹⁵ e Matta e Tooma e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben,

¹⁶ e Yahuuda mo Yaaquuba e Yudaasi Iskariiyu, janfoy-toodo mo on.

Fii Waaju ngun ka hoore Fello
(Mat. 4.23-25; Mrk. 3.7-11)

¹⁷ Iisaa jippodi e ben taalibaabe ƙe o subii, o darii e nokkuure ndeylere ka falo. Tawi taalibaabe makko dƙuudufe no e nden nokkuure, wondude e jamaa moolanaado iwruɗo e cende dƙen fow e diiwal Yahuuda ngal

e saare Yerusalaam nden e d̄ii ban̄jeeji Tiiri e Siduuna ka daande baharu.

¹⁸ Ben ko arnoobe hedagol mo e fii jawndegol jabbēeli mun. Be jinna tampinnoo ben sellinaa.

¹⁹ Awa kadi mo kala e maḅbe no faalanoo mo meemude, bay himo wondunoo e bawgal jawndaynoongal be fow.

²⁰ O b̄anti gite makko d̄en, o ndaari taalibaaḅe ben, o wi'i:

«On malii yo onon miskiḅe,

bay *laamu Alla ngun ko onon wonani.

²¹ On malii yo onon weelaḅe fewndo d̄oo, bay on harnoyte.

On malii yo onon wulloḅe fewndo d̄oo, bay on weltoyto.

²² On wonay malaḅe nde yimḅe ben api on e nde be rad̄ii on, be yenni on, be pid̄dini inde mon d̄en sabu Bii-Aaden on.

²³ Nden p̄ande, weltee, j̄iḅon welo-welo, bay hid̄on maranaa njod̄di mawndi ka kammu, ko fii ko nii kadi mawḅe maḅbe ben warraynoo annabaḅe ben.

²⁴ Kono bone wonanii on onon alduḅe ben, bay on hendike neweende ko mon kon!

²⁵ Bone wonanii on onon bee haaruḅe j̄ooni, bay on weeloyte.

Bone wonanii on onon bee jalooḅe hande, bay on yoomoyay wullon.

²⁶ Bone wonanii on nde yimḅe ben fow wowli on ko moyyi, bay ko non mawḅe maḅbe ben wowliraynoo fii bee wad̄itiibe annabaḅe.»

Fii Yidugol Aybe mun

²⁷ «Kono min mi wi'ay on yo onon bee hed̄iibe lan: Yid̄ee aybe mon ben, moyyod̄on e aḅube on ben,

²⁸ du'anodon hud̄ooḅe on ben, toranodon tampinoḅe on ben.

²⁹ Mo bantike ma e wab̄bugo, tud̄an mo ngoya kadi. Mo jattii ma waramba, wota a had̄u mo yettude fokiya on kadi.

³⁰ Okkor kala toriido ma, hara kadi a yantaali ko maa kon e juude jattube ma ben.

³¹ Wad̄anee yimḅe ben wano faalirad̄on yo be wad̄an on non.

³² «Si on yid̄ii yid̄ube on ben, haray ko moyyere honde heb̄oyton? Ko fii hay junuubankeḅe ben no yid̄i yid̄ube be ben.

³³ Si on moyyike e moyyiibe e mo'on ben, haray ko moyyere honde heb̄oyton? Hay junuubanke'en ko non warrata.

³⁴ Si on jawlii be tanyinidon yobitay on ben, haray ko moyyere honde heboyton? Hay junuubanke'en jawlindiray fii yo be yobitindir.

³⁵ Kono yidde aybe mon ben, wadanon be ko moyyi, jawlon be hara on habbaaki yobiteede. Dun on heboyay njoddi mawndi, wonoyon kadi fibbe Jom Bural on, sabu himo moyyani dullube ben e bonbe ben.

³⁶ Wonee yurmeteebe wano Baaba mon Jom Bural on woniri Yurmeteedo non.»

Fii Naawitagol

(Mat. 7.1-5)

³⁷ «Wota on jaawu, dun on jaawetaake. Wota on felu, dun on feletaake. Yaafee, dun on yaafoyte.

³⁸ Okkee, dun on okkorte. On etirante sariyaare yedfunde, timmunde, yeyaande haa juuri, wadanedon ka jiifaaji mon. Ko fii ko sariyaare nde etirdon nden etirantedon.»

³⁹ O wowlani be ngal misal doo, o wi'i: «Hara bundo no waawi dowude bundo? Hara be didoo non be yanidaali e nder ngayka?

⁴⁰ Taalibaajo buraa karamoko mun. Kono kala taalibaajo eltiido wa'ay wa karamoko mun.

⁴¹ «Ko honno yiirataa lojol wongol ka yiitere musidfo maa on, hara a yi'aali falimawal wongal ka yiitere maa ngal?

⁴² Ko honno wawrataa wi'ude musidfo maa: «Musidfo, accu mi ittane lojol ngol ka yiitere maa», hara an, a wattanaali yiila e falimawal wongal ka yiitere maa ngal? Ko an yo faasiqiijo, ittu taho falimawal wongal ka yiitere maa ngal, onsay non a yi'ay no ittirananaa musidfo maa on lojol wongol ka yiitere makko ngol.»

Misal Yettaangal e Leggal e Bibbe Mun

(Mat. 7.16-20, 12.33-35)

⁴³ «Leggal moyyal rimataa fibbe bonbe, wano non kadi leggal bongal rimataa fibbe moyyube.

⁴⁴ Leggal kala no anditiree fibbe mun: ko fii on ittataa yibbe e bulle-kopon, wano non kadi on ittataa sungalaj e bulle-bete.

⁴⁵ Nedfo moyyo on yaltinay moyyere ka moyyuki bernde mun, nedfo bondo on kadi yaltina bonki ka bonki mun, ko fii ko ko heewi e bernde woo hunduko wowlata.»

Fii Ninnugol Waajuuji din

(Mat. 7.24-27)

46 «Ko fii hondun noddanton mi <Koohoojo, Koohoojo>, hara on wadataa ko mi wi'i on kon?

47 Kala neddo ardo e an, nani waajuuji an din huutori di, mi hollay on no on wa'i.

48 On no wa'i wa darnudo suudu. Hara o jasu gaawol luggungol haa e fetere, o fudfii don mahude. Nde waamere nden wadi, ndiyan dan ari e suudu ndun, dan waawataa ndu dillinde, ko fii daroodi mayru on no tiidi.

49 Kono kala nanudo kongudi an din, huutoraali di, on no wa'i wa darnudo suudu ndu jasanaaka gaawol. Ilol ndiyan dan hawri e mayru tun, ndu yani kisan, fii mayru on mula few.»

7

Fii Kurkaadu Suufaajo on (Mat. 8.5-13; Yhn. 4.46-54)

1 Bay o gaynii waajaade jamaa heditiido mo on, o naati Kafernahuum.

2 Tawi hooreejo suufaabe teemedere no mari kurkaadu ndu o yidunoo, hari ndun no nawni haa moggo mayde.

3 Bay o nani fii Iisaa, o nuli mawbe *Yahuudiyankeebe goo e makko fii toragol mo arugol jawndana mo ndun kurkaadu makko.

4 Bay be arii be tawii Iisaa, be jeeji mo be multi, be wi'i: «Himo handi e wadaneede dun,

5 ko fii himo yidi lepol men ngol, awa-le kadi ko kanko darni juulirde amen nden.»

6 Iisaa yaadi e mabbe.

Bay o battike suudu hooreejo suufaabe ben, on suufaajo nuli yibbe mun goo e Iisaa ko wi'a mo: «Koohoojo, wota on tampintino, sabu mi foddaa e mo'on ka suudu an.

7 Ko dun wadi si min tigi mi foddaa e arugol haa ka mon. Kono maakee tun kongol gootol, kurkaadu an ndun ndikkay.

8 Ko fii min tigi ko mi wondo e ley kongol hooreebe goo, min kadi mido mari suufaabe wonbe e ley kongol an. Si mi wi'ii goddo e ben <yahu>, o yahay. Si mi wi'ii oya on <aru>, o aray. Awa kadi si mi wi'ii kurkaadu an ndun <wadu dun>, ndu wafay.»

9 Bay Iisaa nani din kongudi makko, o njaldi, o fewti e jamaa jokkudo mo on, o wi'i be: «Mi andinii on, hay ka *Isra'iila'en mi yi'aali neddo gomdinirdo wa oo.»

10 Bay nulanoobe ben yiltitike ka suudu, be tawti kurkaadu nawnunoondu ndun ndikkii.

Fii no Biddo Keynguujjo on Wurnitiraa

¹¹ E nder den balde don, Iisaa yahi e saare wi'eteende Naa'ina, taalibaabe makko ben wondude e jamaa duudufo yaadi e makko.

¹² Ko o hewtaynoo ka naatirgal saare, o fotti e rondiibe furee, hari on furee ko bidfo bajjo ka neene mun, tawi kadi neene makko ko keynguujjo. Tawi jamaa duudufo e nden saare no wondi e on debbo.

¹³ Bay Koochojo on yi'ii on keynguujjo, o yurmaa mo, o wi'i mo: «Wota a wullu!»

¹⁴ O badii furee on, o *fawi jungo makko ngon e hoore goyki kin, rondiibe furee on dartii, o wi'i: «Suka, mi yamirii ma yo a immo!»

¹⁵ Onsay mayfo on immii joodii, o fudfii yewtude. Iisaa jonniti mo yumma makko.

¹⁶ Be fow be huli, be manti Alla, be wi'i: «Annabaajo keldufo feepii e fewndo men. Allaahu on arii faabagol yimbe mun ben!»

¹⁷ Fii ngal kuugal makko lolli e diiwal Yahuuda ngal haa e banjeeji heeudu don din fow.

Fii Lande Yaayaa den
(Mat. 11.2-19)

¹⁸ Taalibaabe Yaayaa ben humpiti mo kanko Yaayaa kon ko wadi fow.

¹⁹ Yaayaa noddi difo e taalibaabe mun ben, o immini be e Koochojo on yo be lando mo: «Taw si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo godfo goo?»

²⁰ Bay ben imminaabe hewtii, be wi'i Iisaa: «Ko Yaayaa *lootoowo maande tuubuubuyee on immini men haa e mon fii landagol on si ko onon woni haanudo arude on, kaa hara yo men habbo godfo goo?»

²¹ Ko e on saa'i mo be hewti e mun tigi, Iisaa sellini pawbe e jukkube buy e jinnaabe, o wuntini kadi bumbe buy.

²² Ontuma o jaabii ben be Yaayaa immini, o wi'i be: «Ya-hee fillitanodon Yaayaa ko yi'udon kon e ko nanudon kon wonde, bumbe ben yi'ii, bofoobe ben yahii, be damajan ben sellinaama, be laabii, pahidube ben nanii, maybe no immintineede, Kibaaru Moyyo on no feppinaneede miskinbe ben.

²³ Kala mo feggaaki e an ko malaado.^k

²⁴ Bay ben be Yaayaa nelunoo yiltitike, onsay Iisaa fudfii yewtude jamaa on fii Yaayaa, o landii be dundoo, o wi'i: «Ko hondun yahunodon ndaaroygol ka wulaa? Hara ko kudol ngol hendu ndun dimbata?»

^k 7:23 7.23 Maa: «Kala mo ronkaali gomfinde lan ko malaado.»

25 Kaa ko hondun yahunodon ndaarugol? Ko nedfo borniido conci dimi? Ndaaree bee borniibe conci dimi, wuurube ngurndan moyyan no e nder galleeji laamu.

26 Ko hondun non yahunodon ndaarugol? Ko annabaajo? Hiiyii, min mi wi'ay on, ko ko furi annabaajo.

27 Ko oo doo woni mo fii mun windii on:
 <Awa, mido imminde nulaado an on yeeso maa,
 fii ko fertano-maa laawol maa ngol.>^m

28 «Mi andinii on, alaa mo suddiido jibini burdo Yaayaa. Kono non burdo fandude on ka laamateeri Alla no furi mo teddude.»

29 (Jamaa hedinoodo mo on e yantooobe sagalle ben jabi laawol Alla feewungol ngol e nder ko be lootanoo maande tuubuubuyee ko Yaayaa lootaynoo kon.

30 Kono Fariisiyaabe ben e waawube fii Sariya ben bugitii ko Allaahu on ebbannoo be kon, be salii Yaayaa loota be maande tuubuubuyee.)

31 «Hara ko e hondun mi ebbindirta bee yimbe nguu jamaanu? E ko hondun be nandi?

32 Hibe nandi e faybe joodiibe e kubitirde, hara ben no noddindira, wi'a:

<Men wuttanii on ceri, on amaali,
 men yimanii on gimdi yurmudi, on wullaali!>

33 «Ko fii Yaayaa lootoowo maande tuubuubuyee on arno, o jaamataano ko defaa, o yarataano ko mandilinta, wi'udon:
 <On ko mo jinna!>

34 Bii-Aaden* on kadi arii no jaama no yara, wi'udon:
 <On ko reeredufo, yaroowo, weldufo e yantooobe sagalle e junuubanke'en!>

35 Kono jabube faamu Allaahu on ben hollay wonde ko ngu feewungu.»

Fii no Debbo Junuubankeejo on Yaaforaa

36 Fariisiyaajo goo wi'eteedo Sim'uunu torii Iisaa hawtidugol e makko. Iisaa naati ka suudu Fariisiyaajo on, o toolii fii nafagol.

37 Tawi debbo junuubankeejo no e nden saare, on humpitii Iisaa no nafaade ka suudu Fariisiyaajo on. O ardi e tindohun hayre daneere tew angiri,

38 o wontiri baawo Iisaa, o ugginii ka hoore koyde makko, o wulli haa gondi makko din bubbini koyde Iisaa den. Ontuma debbo on fittiri de sukundu mun ndun, o lunnii de, o wuji de angiri.

39 Bay Fariisiyaajo noddunoodo Iisaa on yi'ii dun, o wi'i e bernde makko: «Si tawno oo ko annabaajo, o andayno ko

hombo woni oo debbo meemudo mo e ko honno on sifori, sabu oo ko junuubankeejo!»

⁴⁰ Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Sim'uunu, no woodi ko mi haalanay-maa.»

On jaabii: «Maakee yo karamoko'en.»

⁴¹ O wi'i: «Godfo no pawlunoo yimbe difo. Gooto on no joganii mo *dinaruuji teemedfe jowi, oya on ko *dinaruuji cappande jowi.

⁴² Bay ben hebaali ko yobitira mo, o yaafanii be difoo non ko be pawlii mo kon. Ko hombo e ben difo burata mo yidude?»

⁴³ Sim'uunu jaabii: «Haray ko burfo jamaande tiifunde on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaawirii no moyyiri.»

⁴⁴ O fewti e debbo on, o wi'i Sim'uunu: «A yi'ii oo debbo? An, mi naatii ka suudu maa, a okkoraali lan ndiyan ko mi sembora, kono oo doo buɓɓinirii koyde an den gondi mun din, o fittirii de sukundu makko ndun.

⁴⁵ A hirbanooki lan lunnidaa, kono kanko gila mi naati doo, himo lunnade lan koyde den.

⁴⁶ A wadaali nebban ka hoore an, kono kanko o wadii angiri ka koyde an.

⁴⁷ Awa mi andinii ma, junuubaaji makko e duufude yaafaama, ko fun wadi si giggol makko ngol no tiidi. Kono mo yaafaama seeda, ko seeda yidata.»

⁴⁸ Onsay o wi'i debbo on: «Junuubaaji maa din yaafaama.»

⁴⁹ Onsay jaamidaynoobe e makko ben mijji e berde mun: «Ko hombo woni oo nedfo yaafotofo hay junuubaaji?»

⁵⁰ Ontuma o wi'i debbo on: «Gomdinal maa ngal dandii ma. Yahu e hoore buttu.»

8

Fii Downtunooɓe Iisaa ben

¹ Bawto fun, Iisaa yahayno gila e saare hebi e saare, gila e hodo haa e kodolun wondude e *sahaabaabe makko ben sappoo e difo, hara himo waajoo fejjina Kibaaru Moyyo *laamu Alla ngun.

² Himo wondunoo kadi e rewbe goo pawndaabe jinnaaji bondi e jabweeli, wano Mariyama oo jammaado Mariyama Magaduuna, mo jinnaaji jeedifi yaltinaa e mun,

³ e Yuuwanna on ko sonnaajo Kuusa oo mbatulaajo *Heroodu, e Suusanatu, e wobbe goo wallitoraynoobe be keyeeji mun.

Misal Yettaangal e Remoowo
(Mat. 13.1-23; Mrk. 4.1-20)

⁴ Jamaa njano moobii, yimbe buy iwri e ca'e heewude, ari e makko. O wafani be ngal misal doo:

⁵ «Ko remoowo yaltunoo sankugol awdi mun ndin. E nder ko o sankata kon, gabbe goo yani ka d'atal, feyyoobe ben yaabi, colli d'in kadi modi de.

⁶ Godde den yani e hoore fetere, no de fudirnoo, de yoori, bay de alaa e buubol.

⁷ Godde goo kadi yani ka sooyoore, de fudidi e mayre, sooyoore nden modi de.

⁸ Godde goo yani ka leydi moyyiri. De fudi, de rimi cawti di gabbe teemedere.» Wa fewndo ko o yewtaynoo dun, o ewnii, o wi'i: «Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!»

⁹ Onsay taalibaabe makko ben landii mo ko ngal misal doo firi.

¹⁰ O jaabii be: «Onon on yedaama andugol gundooji laamu Alla ngun. Kono beya luttube, dun wowlirante be mise, fii yo be ndaaru, hara be yi'ataa, yo be nanu, hara be faamataa.ⁿ

¹¹ «E hino ko ngal misal firi: Awdi ndin ko daalol Alla ngol.

¹² Nde awdi sankaaandi ndin saami ka d'atal, dun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono Ibuliisa ara itta ngol e berde mabbe fii wota be gomdin sakko be dandee.

¹³ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka fetere, dun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, be jabira ngol weltaare. Kono be alaa dadi. Be gomdinay haa e saa'i, kono si be ndarndaama, be tertoo.

¹⁴ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka sooyoore, dun no wa'i wa nde wobbe nani daalol ngol, kono hara be modiraama anndeeji aduna e jawle aduna e faaleeji ngurndan aduna e nder yaadu mabbe ndun, be ronka rimude moyya.

¹⁵ Nde awdi sankaaandi ndin saami ka leydi moyyiri, dun no wa'i wa nde wobbe naniri daaluyee on bernde laabunde moyyunde, jogitoo mara. Ko ben woni rimoobe e nder wakkilaare.

Misal Yettaangal e Lampu (Mrk. 4.21-25)

¹⁶ «Hay gooto hubbintaa lampu buuma mo maa sorna mo e ley danki. Kono o jodfinay mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun.

¹⁷ Ko fii alaa ko suudii ko feepataa, kala gundoo ko sakkitorta ko feepoygol.

18 Awa wattanee yiila e no hedforton non, ko fii ko marɔo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay ko o sikki himo mari kon.»

Fii Beynguure Iisaa nden

(Mat. 12.46-50; Mrk. 3.31-35)

19 Yumma Iisaa e yumma-gootoobe makko ben ari, kono be waawaali tumbondirde e makko hakkee yimbe.

20 O humpitaa wonde: «Yumma mon e yumma-gootoobe mon ben no darii ka yaasi, hibe faalaa yiidude e mon.

21 Kono o jaabii be, o wi'i: «Yumma an e yumma-gootoobe an ben ko hedotoobe daaluyee Alla on, jinna mo.»

Fii no Iisaa Deeyiniri Waabiliire nden

(Mat. 8.23-27; Mrk. 4.35-41)

22 Nande goo Iisaa bakii e laakun wondude e taalibaabe mun ben. O wi'i be: «Lumbiten ka gada weendu.» Be yahi.

23 E nder ko be lumbata kon, Iisaa ɗaanii. Waabiliire tiidunde wondunde e hendu tippii ka weendu, laakun kun fudɗii heewude ndiyan, ɗun wonani be nawaare hulbiniinde.

24 Be ari, be findini mo, be wi'i: «Karamoko'en, Karamoko'en, en mulay woni!»

O immii, o toɗani hendu ndun e morloode ndiyan ɗen, ɗe deeyiti, onsay futtu wafi.

25 Ontuma o wi'i be: «Ko honto gomɗinal mon ngal woni?»

Be huli, be ɗalɗi, hibe wi'indira: «Ko hombo woni oo nedɗo yamiroowo hay hendu ndun e ndiyan ɗan, ɗun doftoo mo?»

Fii no Iisaa Selliniri Jinnaaɗo

(Mat. 8.28-34; Mrk. 5.1-20)

26 Be hewtoyi e ndii leydi bee Gadariyankoobe tiin-dondirndi e ngal diiwal Jaliilu.

27 Bay Iisaa jippike ka leydi, nedɗo jeyaadɗo e nden saare mo jinnaaji buy nangi, ari e makko. Tawi gila neebii o bornotaako concii, o naatataa e suudu, ko ka hakkunde genaale o hodunoo.

28 No o yiirunoo Iisaa, o sonki, o yani e ley koyɗe makko, o ewnii, himo wi'a: «Ko hondun faalanadɗaa lan an Iisaa *Bidɗo Alla Jom Bural on? Mi torike ma wota a lettan!»

29 Ngii jinnawii bonngii wi'i ɗun sabu ko Iisaa yamiraynoo ngin yaltugol e oo nedɗo kon. Tawi ngin jinnawii nangayno mo soono woo, o dumbree juude e koyɗe fii aynugol mo, kono o bonnayno ɗen jolokooje fow, onsay jinnawii ngin nawra mo ka wulaaji.

30 Onsay Iisaa landii mo: «Ko honno innetedɗaa?»

Tawde hari jinnaaji buy no e makko, o jaabii: «Ko Konu.»

³¹ Awa kadi hidfi jeejaynoo Iisaa fii wota o yamir di yahugol ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

³² Tawi wuro kose moolanaango no ooraynoo ka falo. Onsay jinnaaji dɪn jeeji Iisaa yo o accu di naata e dɪn koseeji. O newnani di dɪn.

³³ Jinnaaji dɪn yalti e on nedfo, di naati e nder dɪn koseeji. Onsay koseeji dɪn gididi ka falo, di unoyii ka weendu, di yoolii.

³⁴ Bay ornaynoobe di ben yi'ii dɪn, be dogi, be fillitoyii dɪn ka saare e ka fulawaaji.

³⁵ Onsay yimbe ben ari yi'ugol kon ko wafi. Be ari e Iisaa, be tawi on nedfo mo jinnaaji dɪn yalti e mun no joodfii ka ley koyde Iisaa, himo bornii, himo wondi e hakkille timmufe, be huli.

³⁶ Yi'unoobe ko wafi kon fillitanii be no jinnanoodo on selliniraa.

³⁷ Onsay jeyaabe e diiwal Gadariyankoobe ben fow torii mo yaltugol ka mabbe sabu kulol ngol be hebi don ngol. Ontuma Iisaa bakii ka laakun yiltitii.

³⁸ Onsay nedfo mo jinnaaji dɪn yaltinaa e mun on torii Iisaa wondugol e makko. Kono Iisaa yilti mo, o wi'i mo:

³⁹ «Hootu ka mon, fillitoyodaa ko Alla wafan-maa kon.» Onsay o yahi, o ukkii ka saare, o fillitii kala ko Iisaa wafani mo kon.

Fii no Iisaa Wurnitiri Jiwo, O Sellini Debbo

(Mat. 9.18-26; Mrk. 5.21-43)

⁴⁰ Bay Iisaa lumbitii, jamaa on jabpii mo, ko fii hari fow no sabbii mo.

⁴¹ Tun oo hooreejo juulirde mabbe wi'eteedo Yaayirusu ari e makko. Onsay o yani e ley koyde Iisaa, o torii mo hewtugol ka suudu makko,

⁴² Bay tawi jiwo makko bajjo mo wa duubi sappoo e didi no e daande mayde.

Wa fewndo kanko Iisaa o yahata ka oo nedfo, tawi jamaa on no bittiri mo cende den fow.

⁴³ Tawi kadi debbo no e nden nokkuure, hebii duubi sappoo e didi, himo soncaade. Awa kadi o ittii jawle makko fow o yobii jawndoobe ben, kono hay gooto e mabbe waawaali mo sellinde.

⁴⁴ On debbo wontiri baawo Iisaa. No o meemirnoo kombol dolokke makko on, ko o soncotonoo kon tayi.

⁴⁵ Onsay Iisaa wi'i: «Ko hombo meemimmi?»

Tun mo kala wi'i wonaa kapun. Onsay Petruusu wi'i: «Karamoko'en, jamaa on no hundi on, awa kadi hibe hibpii on!»

⁴⁶ Kono Iisaa jaabii, o wi'i: «Godfo meemii lan, ko fii mi andii wonde bawgal an ngal gollii godfun.»

⁴⁷ Nde debbo on tawnoo ko o wadi kon pulfitike, o ari himo diwna, o yani e ley koyde Iisaa, o furjiti yeeso jamaa on fow ko fii hondun o meemani mo e ko honno kadi o selliniraa don kisan.

⁴⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Jiwo an, gomdinal maa ngal sellinii ma. Yahu e hoore buttu.»

⁴⁹ Wa fewndo ko Iisaa yewtata d'un, gorko jeyaado ka hooreejo juulirde nden ari, wi'i mo: «Jiwo maa on maayii. Hay tertidaa sonjugol oo karamokoojo.»

⁵⁰ Kono bay Iisaa nanii d'un, o wi'i hooreejo juulirde nden: «Wota a hulu, gomdin tun, jiwo maa on hisay.»

⁵¹ Bay Iisaa hewtii ka hooreejo juulirde nden, o jabaano naatidude hay e gooto ka suudu si hinaa Petruusu e Yaaquuba e Yuuhanna wondude e yumma jiwo on e ben jiwo on.

⁵² Tawi fow no wulla fesa fii on jiwo. Onsay Iisaa wi'i: «Wota on wullu mo, ko fii o maayaali, o daani.»

⁵³ Onsay be jali mo, ko fii hibe andi jiwo on maayii.

⁵⁴ Onsay Iisaa nangi jungo jiwo on, o ewnii, o wi'i: «Jiwo, immo!»

⁵⁵ Tun wonkii jiwo on arti, o immii don kisan. Onsay Iisaa yamiri be okkorgol mo paametee.

⁵⁶ Kaawee hebi mawbe jiwo on. Kono o yamiri be wota be wowlan hay gooto kon ko wadi don.

9

Fii no Sahaabaabe ben Sappoo e Didfo Nuliraa (Mat. 10.2-20; Mrk. 6.7-13)

¹ O noddi be o subunoo ben sappoo e didfo, o okki be bawgal e doole e hoore jinnaaji din fow e fii sellingol jabbeeli.

² O immini be waajoyagol fii *laamu Alla ngun e sellingol jawbe ben.

³ O wi'i be: «Wota on yoobo hay huunde e nder yaadu mon ndun, gila e tuggordu maa bonfo maa paametee goo haa nabani e kaalisi. Awa kadi wota on yoobo dolokkaaji didi.»

⁴ O wi'i be kadi: «Kala suudu ka naatoydon, weeree don haa tuma fokkitudon woo,

⁵ e kala saare nde yimbe ben jabaali on e mun, nde hidon yalta don woo, honkee mbullaari teppe mon den fii yo d'un wonan be seedee ella mabbe on.»

⁶ Onsay be yahi kodolun e kodolii, hibe waajoo fii Kibaaru Moyyo on e kadi hibe sellina hen fow jawbe ben.

*Fii Njalaw Heroodu on
(Mat. 14.1-12; Mrk. 6.14-16)*

⁷ Heroodu* lando diiwal Jaliilu ngal humpitii fii ko woni wafude kon, dɔn jiiɓi mo ɓernde, sabu hari wobbe no wi'a ko Yaayaa immintinaa e hakkunde mayɓe ben,

⁸ wobbe ben no wi'a wondema ko Iliiya feepiti, wobbe goo no wi'a wondema ko godɗo e annabaabe hiɓbe ben immitii.

⁹ Kono Heroodu wi'i: «Mi tayiino daande Yaayaa nden, e hara ko hombo woni oo mo mi nanata fii mun nii?» Gila dɔn himo etoo no o yi'ira mo.

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Yhn. 6.1-14)*

¹⁰ Bay ben *sahaabaabe ɓe o imminoo hewtitii, ɓe sifanii mo kanko Iisaa ko ɓe wadoyi kon fow. Onsay o yaadi e mabbe haa e takko ndee saare Bayti-Sa'iida, ɓe baktii don.

¹¹ No yimbe ben humpitornoo dɔn, ɓe jokki mo. Onsay Iisaa tolni ɓe, o yewti ɓe fii laamu Alla ngun, o jawndi kadi ben hatonjinɓe e jawndeede.

¹² Tawi jallal ngal wodɗike. Onsay sappoo e diɗoobe ben ari e makko, ɓe wi'i mo: «Accitee non jamaa on, ɓe yaha ka kodooli e ka fulawaaji kawtirdi e dɗoo, ɓe dabbɗoya ko ɓe jaama e ka ɓe waaloo, ko fii ko e nokkuure wulɗinnde wonden dɗoo.»

¹³ Onsay Iisaa wi'i ɓe: «Onon tigi okkoree ɓe ko ɓe jaama.»

Kono ɓe jaabii, ɓe wi'i: «Ko bireediije jowi e liyyi diɗi pet men mari dɗoo, si hinaa hara menen tigi men yahay men soodoya ko oo jamaa dɗoo fow jaama!»

¹⁴ Tawi worɓe wonɓe dɔn ben tun ko wa ɓe guluuje njowo.

Onsay Iisaa yamiri taalibaabe mun ben, wi'i: «Jodɗiniree ɓe mojobe mojobe, mojobere kala cappandɗe njowo.»

¹⁵ Be jodɗiniri ɓe no o wi'iri ɓe non.

¹⁶ Onsay Iisaa yetti bireediije dɗen jowi e liyyi dɗin diɗi, o banti gite makko dɗen, o fewti ka kammu, o du'ii. Ontuma o tayiti dɗe, o woni e jonnugol taalibaabe makko ben fii yo ben hewtin jamaa on.

¹⁷ Fow jaami haa haari. Be moobiti debbeeje sappoo e diɗi kunte ko lutti.

*Fii Qirritannde Petruusu nden
(Mat. 16.13-19; Mrk. 8.27-30)*

¹⁸ Nande goo tawi Iisaa no wondi e taalibaabe mun ben ka wirnii, himo toraade Alla. Ontuma o landii ɓe dɗundoo, o wi'i: «E wi'i jamaa on, ko hombo woni lan min?»

¹⁹ Be jaabii mo, be wi'i: «Wobbe no wi'a ko onon woni Yaayaa lootaynoodo on, wobbe kadi no wi'a ko onon woni Iliiya, wobbe goo kadi no wi'a ko on annabaajo kidfo goo immintinaa.»

²⁰ Onsay o landii be, o wi'i: «Onon non wi'udon ko hombo woni lan min?»

Petruusu jaabii mo, wi'i: «Ko onon woni *Almasihu Alla on.»

²¹ Iisaa yamiri be, tentini, wota be wowlan dfun hay gooto.

²² O beyditi e dfun, o wi'i: «Maa *Bii-Aaden on tampa fota, mawbe ben e hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben fow wikkoo mo, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.»

²³ Onsay o wi'i be fow wonde: «Kala faalaado jokkude lan, yo o hayfintino, o yetta pande woo pande *leggal makko altindiraangal ngal,¹ o jokkammi.

²⁴ Kala faalaado dandude ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayriraa sabu an min, haray ontigi dandoyay dan.

²⁵ E ko nafa hondun woodani nefdo hebugol aduna on fow si o hayrintinike maa si o halkitike kanko tigi?

²⁶ Awa kadi, kala hersirfo lan, hersiri kongudi an din, Bii-Aaden on kadi hersiroyay mo tuma o ardoyi e mangural makko ngal e mangural Baabaajo on wondude e malaa'ikaabe laabufe ben.

²⁷ Midfo wowlande on goonga, no woodi wobbe e mon onon wonbe doo ben, be maayataa ado be yi'ude laamu Alla ngun.»

Fii Waylannde Mbaadi Iisaa ndin

(Mat. 17.1-8; Mrk. 9.2-8)

²⁸ Bay wa balde jeetati feyyii bawto yewtugol mo be din kongudi, onsay o noddii Petruusu e Yuuhanna e Yaaquuba, be yahi ka fello fii toragol Alla.

²⁹ Fewndo ko o torotoo, mbaadi yeeso makko ngon waylii, dolokke makko on wonti daneejo jalbufo.

³⁰ E nder dfun, yimbe difo feepi no yewtida e makko, tawi ben-le ko Muusaa e Iliiya.

³¹ Ben no feepidi e annoora, hibe yewta fii yaadu makko sakkitordu ndun Yerusalaam.

³² Tawi Petruusu e wondifbe mun ben no soyyaade, kono be nonti, be yi'i annoora Iisaa on e ben yimbe difo be o wondunoo e mun.

³³ Fewndo bee yimbe difo seedata e Iisaa, Petruusu wi'i mo: «Karamoko'en, no moyyi ka wonen doo. Darnen

¹ 9:23 9.23 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

togooji tati, onon wonndu, Muusaa wonndu, Iliiyya kadi wonndu.» Tawi kanko Petruusu o andaa ko o woni wowlude.

³⁴ Wa fewndo ko o wowlata d'un, duulere ari buumi be. Ko nden duulere buumata be, be huli.

³⁵ Onsay hawa yalti ka duulere, no wi'a: «Oo d'oo ko Bid'do an Subaado on. Heditee mo!»

³⁶ Bay ngol ewol wad'ii, be tawi ko Iisaa tun lutti d'on. Taalibaabe ben mari d'un fanki. Be fillitanaaki hay gooto kon ko be yi'i d'on e nder den balde d'on.

Fii no Iisaa Selliniri Paykun Jinnaakun

(Mat. 17.14-18; Mrk. 9.14-27)

³⁷ Bimbi nden jande ko be jippotoo ka ley fello, jamaa moolanaado ari fottugol e Iisaa.

³⁸ Onsay gorko goo ewnii ka hakkunde jamaa ton, o wi'i: «Karamoko'en, mi torike on tenyinee oo bid'do an, ko fii ko bajjo an on nii.

³⁹ Nde jinnawii ngin nangi mo woo, o sonkay, o iiroo, o yaltina ngurda. Ngii letta mo, awa kadi ko karahan ngii yaltirta e makko.

⁴⁰ Mi torike taalibaabe mon ben radagol ngii jinnawii, kono be waawaali.»

⁴¹ Iisaa jaabii, wi'i: «Onon ko on jamaanu boyliingu ngu gomd'inaa. Ko haa honde tuma mi wondata e mon, mido muppanoo on? Awa addu d'oo bid'do maa on.»

⁴² Wa ko o bannata paykun kun, jinnawii ngin libi kun ka leydi, kun iirii. Kono Iisaa tojani ngii. Onsay o sellini paykun kun, o jonniti kun ben makkun.

⁴³ Fow njald'i fii mangural Allaahu on.

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

(Mat. 17.22-23; Mrk. 9.30-32)

Wa fewndo ko fow njald'idi e ko o wad'aynoo kon kanko Iisaa, onsay o wi'i taalibaabe ben:

⁴⁴ «Onon heditee fota d'ii kongud'i d'oo: Bii-Aaden on janfoyte, watee e juude yimbe ben.»

⁴⁵ Kono hari taalibaabe ben alaa faamude d'in kongud'i, sabu hari hid'i wirnani be fii wota be andu ko d'i firi. Awa kadi hari hibe huli landitagol mo d'i.

Fii Bur'do Teddude on e Hakkunde Mabbe

(Mat. 18.1-5; Mrk. 9.33-37)

⁴⁶ Onsay yeddondiral wadi hakkunde mabbe fii andugol ko hombo e mabbe buri teddude.

⁴⁷ Nde tawnoo Iisaa kapun no andunoo d'in miijooji mabbe, o yetti paykun, o jod'dini takko makko.

48 Onsay o wi'i be: «Kala jabuɗo kun paykun e innde an, haray ko min o jabi. Awa kadi kala jabuɗo lan, haray ko Nuludo lan on o jabi. Ko fii ko burɗo fanɗude on e mon woni tedduɗo.»

49 Yuuhanna yetti haala kan, wi'i: «Karamoko'en, men yi'ii godɗo no raɗoo jinnaaji e innde mo'on. Men toɗani mo ɗun, bay o wondaa e amen fii jokkugol on.»

50 Onsay Iisaa wi'i mo: «Wota on toɗan mo ɗun. Ko fii kala mo wonaa gaɗo mon, haray ko giɗo mon.»

Fii no Samariyankeebe ben Salornoo Tolnude Iisaa

51 Bay wonii balɗe de Iisaa ittete e ka aduna ɗoo ɗen hewtii, o fi bi anniye e yahugol Yerusalaam.

52 O immini wobbe ko hikkoo yeeso makko, ben yahi haa e hoɗo Samariyankeebe goo fii ebbindanagol mo ɗon kanko Iisaa.

53 Kono ben yimbe jabaali mo tolnude, bay ko Yerusalaam o sutii.

54 Bay be yi'ii ɗun, Yaaquuba e Yuuhanna wi'i Iisaa: «Kooɗoojo amen, hiɗon faalaa yo men wi'u yo yiite ngen iwu ka kammu ara mula bee?»

55 Onsay Iisaa fewti e mabbe, feli be fota.

56 Ontuma be yaari e hoɗo goo.

Fii ben Faalaabe Jokkude Iisaa

(Mat. 8.19-22)

57 E nder ko be yahata kon, godɗo wi'i mo: «Mi jokkete kala ka jaaruɗaa.»

58 Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ndoni ɗin no mari gayɗe mun, awa kadi colli ɗin ka weeyo no mari pakkaaji mun, kono Bii-Aaden on kan alaa hay ka fowtina hoore mun nden.»

59 Iisaa wi'i godɗo goo: «Jokkan!»

On jaabii mo: «Kooɗoojo, newnanee lan taho, mi yaha mi wattinoya ben an en.»

60 Kono Iisaa jaabii mo, wi'i: «Accu maybe ben wattina maybe mun ben, kono an yahaa feɗɗinoyaa fii laamu Alla ngun.»

61 Godɗo goo kadi wi'i mo: «Kooɗoojo, mi jokkay on, kono newnanee lan taho, mi yaha mi waynoyoo beynguure an nden.»

62 Iisaa wi'i onɗon kadi: «Kala fawuɗo jungo mun e hoore kerri sarin, ontigi yeyyitii baawo, haray on nafataa laamu Alla ngun.»

10

Fii no Taalibaabe ben Cappande Njeedifo e Didfo Nuliraa
(Mat. 10.5-14)

¹ Bay feyyii e d'un, Koohoojo on todfii fahin taalibaabe cappande njeedifo e d'ifo. O imminiri be d'ifo d'ifo ko yaha adoyoo mo e ca'e den fow e kala nokkeeli di o rewoyta e mun.

² O wi'i be: «Baagol ngol no duudi, kono wa'ooobe ben duudaa. Awa jooni, toree non Jom baagol ngol yo o addu wa'ooobe ka baagol makko.

³ Jooni mido imminirde on wa baaloy e hakkunde caapaali, yahee.

⁴ Awa kadi wota on yoobo bonfohun kaalisi maa sasa maa pade goo, hara kadi on hiwraaki hay gooto ka hoore laawol.

⁵ Kala suudu ndu naatoton e mun, wi'ee taho: <Yo buttu wonu e nduu suudu!>

⁶ Si bii-buttu no e nder ndun suudu, buttu mon on juuroto mo. Si ko liddu mun, on buttu wontanay on.

⁷ Tabitee e ndun suudu don, naamon yaron ko be okkori on don woo, ko fii golloowo no handi e njoddi mun, hara on wadaali naata e nduu yalta e nduu.

⁸ «Kala saare nde naatudon e mun tolnadon, jaamee ko bannanadon kon.

⁹ Sellinon jawbe be tawdon don ben, wi'on be wonde *laamu Alla ngun badike be.

¹⁰ Kono kala saare nde naatudon e mun, be salii on tolnude, yahee ka fottirde mabbe, wi'on:

¹¹ <Men fidday e mon mbullaari saare mon nangundi men ndin e koyde! Kono andee tun wonde, laamu Alla ngun badike!>

¹² Mi andinii on, jande jaawoore nden ko ndee saare *Saduuma buretee hoynaneede edii nden saare don.

¹³ «Bone wonanii ndee saare Kuuraziin e ndee saare Bayti-Sa'iida! Ko fii si tawno d'ii kaawakeeji moyyi wadunoodi ka mon, ko non wadirnoo e dee ca'e Tiiri e Siduuna, harayno neebii ko jeyaabe e den ca'e bornii concii heynordii, be wujitii ndoondi fii hollugol wonde be tuubii.

¹⁴ Ko d'un wadi, jande jaawoore nden ko Tiiri e Siduuna buretee hoynaneede edii onon.

¹⁵ Onon non, bee be Kafernahuum, hidon sikka fii mon bantete haa ka aljanna? Oo'o, on bugete ka jahannama.

¹⁶ «Kala heditiido on onon bee taalibaabe an, haray ko min o heditii. Kala bugitiido on, haray ko min o bugitii. Awa-le kala bugitiido lan, haray ko Nuludfo lan on o bugitii.»

¹⁷ Ben cappande njeedifo e d'ifo artidi e weltaare, be wi'i: «Koohoojo amen, hay jinnaaji din yankinanike men e innde mon!»

¹⁸ Onsay o wi'i be: «Mi yi'ayno Ibuliisa no iwa ka kammu yanira wa farjitere.

19 Awa mi okkii on bawgal tippugol e bolle d'en e jahe d'en e kala bawde gajo on, hara hay fus hebaali on.

20 Wota on weltor ko jinnaaji d'in yankinani on kon. Kono weltoree ko inde mon d'en windaa ka kammuuli kon.»

Fii Weltaare Iisaa nden
(Mat. 11.25-27, 13.16-17)

21 Ko e on saa'i don tigi, Iisaa hebi weltaare fota immorde e *Ruuhu Seniido on, o wi'i: «Mi yettii ma yo Baaba, Jom leydi e kammu, fii koo ko wirnandaa d'un ben faamube e bee gandidube, feppinandaa d'un bee faybe. Hiyyii, ko fii ko d'un wonnoo yidi maa on yo Baaba.

22 «Awa, Baaba an wattii fow e juude an. Awa kadi hay gooto andaa ko hombo woni Bid'fo on si hinaa Baabaajo on, wano tawiri non kadi hay gooto andaa ko hombo woni Baabaajo on si hinaa Bid'fo on e on mo Bid'fo on faalaa mo feppinande.»

23 Onsay o fewtiti taalibaabe ben o wi'i be e qunuutu: «Gite yi'ude ko yi'udon kon malii!

24 Ko fii mi andinii on, annabaabe e lambe buy faalano yi'ude koo ko wondon yi'ude, kono be yi'aali. Be faalano kadi nanude koo ko wondon nanude, kono be nanaali.»

Misal Yettaangal e Samariyankeejo Moyyo on

25 Onsay godfo e waawube fii Sariya ben immii landii mo fii ndarndagol mo, o wi'i mo: «Karamoko'en, ko hondun mi haani wafude fii yo mi hebu dan *ngurndan poomayankejan?»

26 Onsay Iisaa wi'i mo: «Ko hondun windii ka defte Sariya? Ko honno faamirdaa d'un?»

27 O jaabii mo, o wi'i: «Yo a yidir Alla Joomiraado maa on bernde maa nden fow e wonkii maa kin fow e doole maa den fow e hakkil maa kin fow, yidiraa jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^P

28 Onsay Iisaa wi'i mo: «A jaaborii no moyyiri. Warru non, a hebay dan ngurndan.»

29 Kono tawi on no faalaa hollude pewal mun ngal, o wi'i Iisaa: «Ko hombo non woni on jokondo an?»

30 Iisaa jaabori mo nii, o wi'i: «Godfo no iwraynoo Yerusalaam, no yaha Yeerikoo. O hawrondiri e wuybe, ben boori mo, piyi mo haa moggo mayde, be yahi, be acci mo don.

31 Hawrondiri *yottinoowo sadaka no feyyaynoo don, o yi'i oo nedfo, o takkii mo, o feyyi.

32 Fahin *Lewiyankeejo ari tawi mo don, on kadi yi'i mo, takkii mo, feyyi.

³³ Kono Samariyankeejo wondo e nder safaari mun, ari tawi mo, yurmaa mo.

³⁴ Onsay o badii, o juurani mo njaram e nebban ka barmeeji, o habbi. Onsay o wadi mo ka mbaɗɗateeri makko, o nabi mo haa e suudu hobbɛ, o dankii mo.

³⁵ Bimbi mun, o yetti *dinaruujɗi didi, o jonni jom suudu hobbɛ ndun, o wi'i mo: «Dankor mo dii doo. Kala ko fawoyɗaa e hoore dii doo, mi yobitoyte tuma mi rewtoyi.»

»
³⁶ Ontuma Iisaa wi'i: «Ko hombo e bee doo tato woni nokondo oo mo bee wuyɓe yani e mun?»

³⁷ On waawuɗo fii Sariya jaabii, wi'i: «Ko yurmaaɗo mo on.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Yahu an kadi warraa non.»

Fii no Mariyatu e Mariyama Werniri Iisaa

³⁸ Fewndo Iisaa e taalibaabe mun ben wonnoo e hoore laawol, be naati don e hoɗo. Debbo wi'eteedo Mariyatu werni be ka mun.

³⁹ Tawi on no mari neene-gooto wi'eteedo Mariyama, on joodii e ley koyɗe Koohoojo on no heditoo konguɗi makko ɗin.

⁴⁰ Tawi Mariyatu kapun no jindidude e muraadi nder suudu ɗin. Onsay o ari, o wi'i: «Koohoojo an, on kippataa fii ko oo neene-gooto an accidimmi e deɗe golle doo kon fow? Wi'anee lan mo yo o wallito lan!»

⁴¹ Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Mariyatu, Mariyatu! Hida maapii aani fii piiji duuɗuɗi.

⁴² Kono ko huunde wootere tun hitti. Mariyama kapun subike ko buri hittude kon, ɗun-le o jabitantaake ɗun.»

11

Fii no Taalibaabe ben Haani Tororde Alla (Mat. 6.9-13, 7.7-11)

¹ Nande goo tawi Iisaa no toraade Alla nokku goo. Bay o gaynii toraade, goɗɗo e taalibaabe makko ben wi'i mo: «Koohoojo, tindinee men no torortee wano Yaayaa tindinirnoo non taalibaabe mun ben.»

² Onsay o wi'i be: «Nde hidon toroo, on wi'iray nii: «Baaba,

yo innde maa nden hormore,
yo laamu maa ngun feeɗu.

³ Okkor men jande woo jaametee haanandɗo men on.

⁴ Yaafanodaa men junuubaaji amen ɗin,

wano menen kadi men woni yaaforande kala bonnuɗo men.

Wota a naadu men e jarrabuyee.»

⁵ O wi'i kadi: «Si godfo e mon aru e immaade tumbere jemma, yaha ka njaatigi mun, o findina mo, o wi'a mo: <Njaatigi, jawlan bireediije tati,

⁶ ko fii mido hebi kodo ka jemma doo, mi alaa hay fus ko mi okkora mo.>

⁷ «Si on non mo o findinoyi wi'ii mo: <Mi torike ma wota a finnan, ko fii a taw mi falii baafal ngal, min e faybe an ben men waalike. Mi waawataa immaade fewndo doo, mi jonne bireedi!>

⁸ Mi andinii on, hay si o immaaki, o jonnira mo sabu njaatigiyaagal wongal hakkunde maɓɓe ngal, o jonniray mo kala ko o handi sabu ko on torotoofo habbitori angal hersa kon.

⁹ «Min-le mi wi'ii on: Toree, on okkorte. Dabbee, on hebay. Hodfoe, on udditante.

¹⁰ Ko fii kala toriifo okkorte, kala dabbufo hebay, awa kadi kala on hodfoe udditante.

¹¹ «Ko hombo e mon, bidfo mun torotoo d'un bireedi, ontigi jonna mo hayre? Maa o toroo mo lingii, ontigi jonna mo mboddi?

¹² Maa o toroo mo wofoonde, o jonna mo yaare?

¹³ Si tawii non hay onon bonɓe ben, hidon waawi wafande bibbe mon ben piiji moyyi, haray ko haa honto Ben mon Wondo ka kammu on okkorta ben toriibe mo *Ruuhu Seniifo on!»

Fii no Iisaa Radori Jinnaaji d'in

(Mat. 12.22-30; Mrk. 3.22-27)

¹⁴ Nande goo Iisaa radii jinnawii mbobindinngii godfo. No ngii yaltirnoo e ontigi, o wowli, jamaa wonnoofo don on fow mugaa.

¹⁵ Wobbe e maɓɓe wi'i: «Ko e immorde e *Balzabuula lando jinnaaji d'in o woni radorde jinnaaji d'in!»

¹⁶ Wobbe goo kadi fii ndarndagol mo torii mo hollugol be maande iwrunde ka kammu.

¹⁷ Nde tawnoo himo andi d'in miijooji maɓɓe, o wi'i: «Kala laamateeri liddondirndi, kayri tigi ndi caabay. Awa kadi si suudu liddondirii, ndu lancoto.

¹⁸ Onon hidon wi'a ko tippude e Balzabuula mi woni radorde jinnaaji d'in. Si tawii non Ibuliisa liddike hoore mun tigi, ko honno laamateeri makko ndin tabitirta?

¹⁹ Si tawii non wonii min ko tippude e Balzabuula mi radorta jinnaaji d'in, d'un haray onon be mon ben non ko tippude e hombo be radorta di? Ko d'un wadi si kambe tigi be jaawoyay on.

²⁰ Kono si tawii ko tippude e bawgal Alla ngal mi woni radorde jinnaaji d'in, haray *laamu Alla ngun arii haa e mon.

²¹ «Nde nedfo dolnudo jom aalaaji ayni galle mun woo, jawle mun den daday.

²² Kono si tawii burfo mo doole arii, yanii e makko, foolii mo, o jabitay din jogaaji di o hoolornoo, o sendita den jawle makko.

²³ «Kala mo aldaa e an, haray ko gapo an, awa kadi kala mo wallataa lan moobitudo, haray ko saakoowo.

²⁴ «Nde jinnawii yalti e nedfo woo, ngii hammiray ka wulaa, hara hingii dabba nokkuure fowtorde. Si ngii tawii ngii hebaali, ngii wi'ay: <Yo mi yiltito ka suudu ka mi iwnoo don.>

²⁵ Nde ngii hewtiti, ngii tawa ndun suudu fitaama labbinaama.

²⁶ Onsay ngii yahay, ngii dabboya jinnaaji jeedifi burfi ngii hunyude, di naata don, di hoda. Onsay sakkitorde on nedfo buray aranun dun bonude.»

²⁷ Fewndo ko Iisaa yewtaynoo dun, debbo ewnii ka hakkunde jamaa ton, wi'i: «Maloore wonanii nduu reedu saawundu ma e din endi di muynudaa!»

²⁸ Kono Iisaa jaabii, wi'i: «Maloore wonanii kan ben hedotoobe daaluyee Alla on, doftoo mo!»

Fii Maande Annabi Yuunusa nden
(Mat. 12.38-42)

²⁹ Nde tawnoo jamaa on no beydaade tun, onsay kanko Iisaa o wi'i: «Nguu jamaanu doo ko jamaanu bonngu, hingu dabba maande. Kono ngu jonnetaake maande si hinaa sifa ndee nde Yuunusa.

³⁰ Ko fii ko wano Yuunusa wonirannoo yimbe ndee saare *Niinawa maande non, ko wano non *Bii-Aaden on kadi woniranta nguu jamaanu doo maande.

³¹ Nande naawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no paawee woo, onsay oo debbo laaminoodo ndii leydi hikkorndi ka sengo jaamo immoyto, jaawoya be sabu iwugol mo haa ka kattudi leyde, ara heditoo ngun faamu Sulaymaana, hara-le burfo Sulaymaana no doo.

³² Awa kadi jande naawoore nden, nde yimbe nguu jamaanu doo no paawee woo, yimbe Niinawa ben kadi immoyto, jaawoya be sabu ko be hedinoo waaju Yuunusa ngun, be tuubi, hara-le burfo Yuunusa no doo.»

Misal Yettaangal e Lampu
(Mat. 5.15, 6.22-23; Mrk. 4.21)

³³ «Hay gooto hubbintaa lampu suuda mo maa hippa mo e ley siyonwal, kono o waday mo e kene fii no naatoobe ben yi'ira ndaygu ngun.

³⁴ Ko yiitere maa nden woni ndaygu bandu ndun. Si tawii yiitere maa nden no selli, haray bandu maa ndun fow no ndaygi. Si tawii non yiitere nden no pawe, haray bandu maa ndun no e nder niwre.

³⁵ Reenee wota ndaygu wongu e mon ngun wontan on niwre.

³⁶ Si tawii bandu mon ndun no ndaygi, hara teral mon hay gootal alaa ka niwre, d'un haray bandu mon ndun fow no ndaygiri wa nde ndaygu lampu jalbi e mon.»

Fii no Iisaa Hajori Fariisiyaabe ben

(Mat. 23.1-36; Mrk. 12.38-40)

³⁷ Wa fewndo ko Iisaa yewtaynoo d'un, *Fariisiyaajo goo torii mo yo be yaadu ka makko, be hirtodoya. Onsay o naati, o joodi fii naamugol.

³⁸ Kono Fariisiyaajo on nald'i ko Iisaa toolii fii naamugol kon soodaaki.

³⁹ Onsay Koohoojo on wi'i mo: «Onon bee Fariisiyaabe, ko baawo miranji din tun labbinton, hara hidon heewi miile e bonki.

⁴⁰ Onon ko on faada-hakkilbe, hara hinaa Tagudo baawo on tagi nder on kadi?

⁴¹ Okkoree waasube ben ko woni ka nder kon, onsay ko heddi kon fow laabanay on.

⁴² «Kono bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon ittana naana e suukooran e kala tutateeriji wondi e naakoo farilla, hara hidon welsindanii peewal ngal Alla yedata ngal e giggol makko ngol. Hara-le ko d'un haanunodon jokkude, tawa kadi on welsindaaki e ko heddi kon.

⁴³ «Bone wonanii on, onon bee Fariisiyaabe, bay hidon yidi saffawol aranol ngol ka juulirde e hiwreede ka fottirde.

⁴⁴ Bone wonanii on, bay hidon wa'i wa genaale de aldaa e maande, de goddo rewata e mun hara andaali!»¶

⁴⁵ Onsay goddo e hakkunde waawube fii Sariya ben yetti haala kan, wi'i mo: «Karamoko'en, si on maakirii nii, haray on aybinii men menen kadi!»

⁴⁶ Ontuma Iisaa jaabii mo, wi'i: «Bone wonanii on onon kadi bee waawube fii Sariya, bay hidon fawa yimbe ben dolle de be waawataa nabude, hara onon on fopportaa d'un hay hoore hondu fii wallugol be.

⁴⁷ «Bone wonanii on, bay hidon maha maandina genaale annabaabe ben, hara-le ko baabiraabe mon ben sahinbini be.

¶ 11:44 11.44 Tippude e Sariya Muusa on, si goddo meemi furee maa o rewii e yenaande, haray o wonii harmudo. Lew. 21.11, Ada. 19.11

⁴⁸ Dun no seedintini wonde hidon newni den kuude ben baabiraabe mon, bay ben sahinbiniino annabaabe ben, onon kadi hidon mahude maandina genaale mabbe den.

⁴⁹ Ko dun wadi si Alla, Jom faamu on, no daalunoo: «Mi nabanay be annabaabe e nulaabe, be wara wobbe e ben, be tampina beya ben»,

⁵⁰ fii no nguu jamaanu doo yantiroyee yiiyan annabaabe hibbanoodan dan gila ka fudfoode aduna,

⁵¹ dun ko gila e yiiyan Haabiila dan haa addani e yiiyan Zakariyaa dan, on waranoodo hakkunde *layyorde nden e *juulirde mawnde nden. Mi andinii on, pellet nguu jamaanu doo yantoyte fii dun.

⁵² «Bone wonanii on, onon bee waawube fii Sariya, bay on suudii saabiwal gandal ngal, on naataali, awa kadi on jabaali faalanoobe naatude ben naata!»

⁵³ Bay o yaltii don, jannoo be fii Sariya on ben wondude e Fariisiyaabe ben fudfii mo monanaade, landoo mo lande duudude,

⁵⁴ wadana mo pirci, fii tun no be nangira mo immorde e kongudi makko din.

12

Fii Hajannde e Waaju

(Mat. 10.26-28)

¹ Wa fewndo onsay, tawi yimbe guluuje guluuje moobondirii haa hibe yaabindira. Onsay Iisaa attii wi'i taalibaabe mun ben: «Reenee e lewen *Fariisiyaabe ben, dun ko faasiqankaaku ngun.

² Alaa ko suudii ko feepataa, awa kadi alaa gundoo mo andotaako.

³ Ko dun wadi, kala ko wowludon ka niwre feepay jalorma teddan, e kala ko sowndidon ka cuudi ewnorte ka warpakke.

⁴ «Mi andinii on yo yibbe an, wota on hulu waroobe bandu ben, toonin dun alaa ko be waawi.

⁵ Mi hollay on On mo gasoton hulude: hulee on Marfo bawgal warugol bugoo ka jahannama nde wari. Mi andinii on, ko on Marfo bawgal wadugol dun haanudon hulude.

⁶ Hinaa seresereji jowi no yeeyee tammaaji didi? Kono Allaahu on kapun yejjita hay gootun e majji.

⁷ Hay cukuli ko'e mon den fow no limaa. Wota on hulu, ko fii hidon buri seresereji buy hittude ka Alla.

⁸ «Mi andinii on, kala qirritido fii an yeeso yimbe ben, *Bii-Aaden on kadi qirritoyto fii makko yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

⁹ Kono kala yeddudo fii an yeeso yimbe ben, fii ontigi yeddoyte e yeeso malaa'ikaabe Alla ben.

¹⁰ Kala wowludo Bii-Aaden on ko boni, no ara ka yaafanee. Kono kala hoynudo *Ruuhu Seniido on yaafantaake.

¹¹ «Tuma noddadon ka juulirde e yeeso mawbe ben e laamiibe ben, wota on jiboyo ko jaabodon maa ko wi'on.

¹² Ko fii don kisan Ruuhu Seniido on tigi longinay on ko gasoton yewtude kon.»

Fii Galo Faafa-Hakkiljo

¹³ Goddo e hakkunde on jamaa wi'i Iisaa: «Karamoko'en, maakanee ben-gooto an on yo men sendodu ndondi amen ndin.»

¹⁴ O jaabii on neddo, o wi'i: «Ko hombo wadimmi jaawoowo maa sendanoowo on?»

¹⁵ O watti e dun: «Reenee wattanon yiila e kala miile, ko fii ko aaden aldi woo, ngurndan makko dan hinaa e dun humii.»

¹⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo, o wi'i: «No woodunoo neddo aldufo mo toore leydi mun moyyiri dun fota.

¹⁷ Tawi on neddo no miijotonoo, wi'a: «Ko honno mi wadata, ko fii mi alaa ka mi wada ngal copal an?»

¹⁸ O wi'itii: «E hino ko mi wadata kon: Mi lancay tumusuuje an den, mi moyyina burde de njandude ka mi loowa nende an den e piiji an din fow.

¹⁹ Jooni yo wonkii an, bay mido mari jawle buy ko yonatammi e nder duubi buy, yo mi fowto, mi jaama, mi yara, mi weltoo!»

²⁰ «Kono Allaahu on wi'i mo: «Ko an yo faafa-hakkiljo, e nder oo jemma doo tigi a yantete wonkii maa kin. E hara koo ko faandifaa, ko hombo dun wontanta?»

²¹ «Awa ko nii woniranta kala on moobudo jawle e baawo alfangol Alla.»

Fii Hakkunde Anndeeji e Keyeeji

(Mat. 6.25-34)

²² Onsay Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Ko dun wadi si mi wi'ay on wonde, wota on aanu fii ko jaamon e nder ngurndan mon dan maa fii ko bornon balli mon din.

²³ Ko fii ngurndan no buri neema, awa kadi bandu no buri koltu.

²⁴ Ndaaree kayakayaaji din: di sankataa, di wa'ataa, di alaa tumusuuje e caagaaje, kono Allaahu on no wurni di, hara-le hidon buri colli din hittude.

²⁵ Ko hombo e mon e nder annde mun waawata beydude ngurndan mun dan beru sogonal?

26 Si tawii non on waawataa hay ko buri lo'ude kon, haray ko hondun aananton fii ko lutti kon?

27 «Ndaaree no dīi piindiiji fufirra njanda, hara-le dīi gollataa, dīi sajjataa. Kono non mi andinii on, hay Sulaymaana e nder darja mun on fow holtiraali hay wa wootiri e majji.

28 Si tawii non Allaahu on no holtinirde non hay hufo wonuko hande ka ngesa kon, bugoyteeko jango ka yiite kon, hara o ronkay wafande on ko buri fun, onon bee fanda-gomdinalbe?

29 Onon non wota on yango fii ko jaamon maa ko yaron, wota fii fun maapin on.

30 Ko fii fun fow ko be gomdinaa ka aduna ben dabbata fun. Kono Ben mon Wondo ka kammu on no andi hidon handi e fun.

31 Kono dabbee tun laamu makko ngun, din piiji fow beydanoyte on.

32 «Ko onon yo wuro tosooko, wota on hulu fus, sabu Ben mon Wondo ka kammu on tawii no wela mo ka o yeda on laamu ngun.

33 Yeeyee ko jeyfon kon, okkoron miskinbe ben, moyyinee bonfooji dīi hiddataa, fun wonanay on keyee mo lannataa ka kammuuli, don mooyataa, awa kadi ngujo meemataa.

34 Ko fii ko ka keyee mon on woni woo, bernde mon nden wonata.»

Fii Reenugol e dow Hebulaare

35 «Wonee hebuliibe,^r hara lampuuji mon din no hubbi.

36 Wa'on wa nde jiyaado jijji jom mun, hara ko yahudo peera, hara no on hewtitiri hoddii, o udditanay mo.

37 Ben jiyaabe malii nde jom mabbe ari tawi hibe aynude. Ka haqiiqa mi andinii on, jom ben daditoto, o bannana be ko be jaama.

38 Ben jiyaabe be jom mun tawi no ayna tumbere jemma maa ka tatabal jemma, haray ben malii.

39 Ko fii andee fota, si tawno jom galle no andunoo nde ngujo on araynoo wujjugol, haray o accataano galle makko den fusee.

40 Awa onon kadi hebilee, ko fii Bii-Aaden on aroyay e saa'i nde on sogitaaki.»

Fii Jiyaado Holniido e Jiyaado Bondo

(Mat. 24.45-51)

41 Onsay Petruusu wi'i mo kanko Iisaa: «Koohoojo amen, hara ngal misal doo ko fii amen tun kaa ko fii yimbe ben fow?»

^r 12:35 12.35 Maa: «daditiibe».

⁴² Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Hara ko golloowo hombo reeniido holniido woni ko jom mun halfinta neemingol kurkaafi mun din e saa'i haanudo?»

⁴³ Maloore wonanii on jiyaado mo jom mun ari tawi no jokkiri non.

⁴⁴ Ka haqiiqa mi andinii on, o halfinay mo jawle makko den fow.

⁴⁵ Kono si on jiyaado wi'itike: «Jom an neebii araali», onsay, o nangana tilfugol kurkaaduube ben worbe e rewbe e paamugol yara haa mandila,

⁴⁶ jom on jiyaado aray nde on jiyaado sabbaaki mo e saa'i mo o sogitaaki, o letta mo lette sattufe, o wafa mo ka be gomdinaa ben wafetee ton.

⁴⁷ «Jiyaado andudo faaleeji jom mun din, kono o ebbindaaki, maa o wafaali faaleeji jom makko din, o piyete piggal duudungal.

⁴⁸ Kono si tawii non ontigi andaa faale jom mun on, o wafii kuufe foddufe e donkineede, o foccete ko hawri. On okkoraado ko duudi yantete ko duudi, awa kadi on halfinaado ko duudi landitoyte ko burti.»

Fii Liddondiral
(Mat. 10.34-36)

⁴⁹ «Midfo ari bugagol yiite e oo aduna, mi faalete hara nge hufbii!

⁵⁰ Kono no woodi loyegol ngol mi loyoytee, e maanaa dun ko tampere, doo yo dun sollitanan, haray midfo sonjii.

⁵¹ E hara on sikku ko addugol buttu e oo aduna mi arani? Oo'o, hinaa dun, kono ko liddondiral mi addi.

⁵² Ko fii gila jooni njowo wondube e nder suudu be woncondiray, tato liddondiray e beya dido, beya dido kadi liddondira e beya tato.

⁵³ Baaba liddondiray e bidfo, bidfo liddondira e baaba, neene liddondira e jiwo mun, jiwo kadi liddondira e neene mun, debbo liddondira e esiraawo mun jiwo, jiwo on kadi liddondira e esiraawo mun debbo.»

Fii Faamugol Firo Saa'iiji
(Mat. 16.2-3)

⁵⁴ Iisaa wi'i kadi jamaa on: «No yiirufon duulere no immori ka hirnaange, on wi'ay kisan «ndiyan dan aray», dun wonira non.

⁵⁵ Awa kadi no yiirufon hendu ndun iwrii sengo jaamo woo, on wi'ay «nguleendi ndin arii», dun kadi wafa.

⁵⁶ Ko onon yo faasiqiibe, on waawii faamude fii ko feeji ka leydi kon e ko feeji ka kammu kon. Ko fii hondun non on waawaali andude oo saa'i fewndiido doo?

⁵⁷ «Hara ko fii hondun onon on waawataa faamande hoore mon ko feewi kon?»

⁵⁸ Nde an e mo habidudaa hidfon yaha ka yeesoojo on woo, wadu feere no faamondiriron ka laawol, fii wota o watte e juude jaawoowo on, on jaawoowo kadi watte e juude aynoobe kaso ngon, ben sokoye.

⁵⁹ Mi andinii ma, a yaltataa don fannamaa a yobaali mbuufu sakkitoro on.»

13

Ewol Tuubuubuyee

¹ Ko fewndo onsay, wobbe ari fillitanii Iisaa fii bee be Jaliilu be Pilaatu warnoo fewndo be hirsata daabeeji fii ittugol sadakaaji maβbe.

² O jaabii be kanko Iisaa, o wi'i: «Hara on sikku ben be Jaliilu no buri Jaliiluyankooβe ben fow junuubu bay be lettarii non?»

³ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.

⁴ Kaa hara on sikku bee sappoo e njeetato, be nduu suudu aynirdu ka maadi Siluwaama yani e mun wari, no buri bee be Yerusalaam luttuβe fow bakkatu?»

⁵ Min mi wi'ay on - oo'o! Kono si on tuubaali onon kadi, on fow on re'ay.»

⁶ Onsay o wadani be ngal misal doo: «Tawi goddo no marnoo yibbehi ka tutateeri mun. O ari dabbugol bibbe e makki, o hebaali.

⁷ Onsay o wi'i gollanoowo mo on ka tutateeri: «Hebii nii duubi tati mido arude dabbugol bibbe e ngal leggal, mi hebaali. Hara ko nafa hondun ngal wonani doo? Jooni soppu ngal!»

⁸ «Kono golloowo on jaabii mo, wi'i: «Jom an, accee ngal doo ndee hitaande doo. Doo e dun mi jasay binde maggal on fow mi wadana ngal nolu.

⁹ No gasa ka ngal rima ko arata. Si ko liddle mun, onsay on soppoyay ngal.» »

Fii no Debbo Jukkunnaajo on Selliniraa e Aseweere

¹⁰ Tawi pande goo Iisaa no jannaynoo e juulirde goo e *jalaande fowteteende nden, dun ko asewe.

¹¹ Tawi no don debbo mo jinnawii jukkini hebii duubi sappoo e jeetati, himo turii, o waawataano bantaade few.

¹² Bay Iisaa yi'ii mo, o noddii mo, o wi'i: «Debbo, a sendaama e jukkere maa nden!»

¹³ Onsay Iisaa *fawi juude mun den e makko. Don kisan debbo on feewi e darnde, o manti Allaahu on.

14 Kono yeesoojo juulirde nden seytini kon ko Iisaa jawndi jande asewe, o wi'i jamaa on: «No woodi balde jeegoo gaseteede golleede e mun. Aree jawndedon e den balde don, hara hinaa e palaande asewe!»

15 Koohoojo on jaabii mo, wi'i: «Ko onon yo faasiqiibe! Hinaa mo kala e mo'on yaltinay nagge mun maa mbabba mun ka dingiraa mun jande asewe, naba yarnoya?»

16 Hara oo debbo iwdi Ibraahiima mo Ibuliisa habbi gila duubi sappoo e jeetati, haanaa ka o firtanee din kabbi jande palaande fowteteende nden?»

17 Bay o yewtirii non, dun hersini aybe makko ben fow, kono jamaa luttudo on weltori dii piiji hittudi di o wafaynoo.

Mise Yettaafe e Abbere Bene e Lewen
(Mat. 13.31-33; Mrk. 4.30-32)

18 O wi'i fahin: «Hara ko hondun *laamu Alla ngun nandi, maa ko hondun mi ebbindirta e maggu?»

19 Hingu wa'i wa abbere bene nde godfo yetti, bugii ka suntuure mun. Nden fudi, wonti leggal ngal colli din ka weeyo arata hoda e caldi mun.»

20 O wi'i kadi: «E ko hondun mi ebbindirta e laamu Alla ngun?»

21 Hingu wa'i wa lewen mo debbo yetti, jillindiri e sariyaare tati condi farin, o piya dun, on lewen wona sabu dun fow yura.»

Yewtere fii Damun Tosokun
(Mat. 7.13-14)

22 Ko Iisaa yahaynoo Yerusalaam, o rewayno kodolun e kodolii hara himo waajoo.

23 Godfo goo landii mo, wi'i: «Koohoojo, hara ko yimbe seedaabe tun dandoytee?»

Onsay o wi'i be:

24 «Etee no naatiron ka dambugal faadungal, ko fii mi andinii on, buy dabboyay no naatira don, kono be waawoytaa.

25 Nde jom galle den immii ombi baafal ngal woo, hara hidon ka yaasi, onsay on fudfoto honkande mo baafal ngal, wi'a: «Koohoojo, udditanee men!» O jaaboyto on, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto!»

26 «Wi'on kadi: «Men jaamuno men yaridi e mon, awa kadi on waajotono ka date amen.»

27 O jaaboo on kadi, o wi'a: «Min mi andaa ko on be honto. Onon bee wafaynoobe ko boylii fow, pottitee lan!»

28 «Tuma yi'udon Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba e beya annabaabe heddiibe fow ka nder laamateeri Alla, tawa

onon ko on bugoyteebe ka yaasi, ka wullaandu e njatindiro jiiye woni ton.

²⁹ Iwroyte funnaange e hirnaange, nano e jaamo, be nafodoya ka laamateeri Alla.

³⁰ Awa andee wonde, no woodi baawoobe wontiroyaybe yeeso, wano tawiri non kadi no woodi yeesoobe wontiroyaybe baawo.»

Fii no Iisaa Aanirani Yerusalaam
(Mat. 23.37-39)

³¹ Ko e on saa'i don *Fariisiyaabe goo ari wi'i mo kanko Iisaa: «Yahu iwaa doo, ko fii *Heroodu no faalaa sahinbinde ma!»

³² O wi'i be: «Yahee hollon ndun saafaandu: Mido rafaade jinnaaji din, mi sellina pawbe ben hande e jango, ka jalaande tammere haray timmanii lan.

³³ Kono bee mi seppa hande e jango e fad'di-jango, ko fii haanaa ka annabaajo waree ko wonaa Yerusalaam.

³⁴ «Ee Yerusalaam! Ee Yerusalaam! Ko an yo saare sahinbinoore annabaabe, wariroore nelaabe e mun kaaye! Ko haa honto mi faalanoo moobude bee faybe maa wano gertogal moobirta coppi e ley gabitti mun, e hin-le on jabaali dun!

³⁵ Awa nokkuure mon nden eggaama. Kono mi andinii on, on yitataa lan haa jande wi'oyton: «Yo barki wonan oo wondo arude e innde Joomiraado on!»^S

14

Fii no Iisaa Nawndiri Nawnudo Goo

¹ E *aseweere goo, dun ko *jalaande fowteteende nden, Iisaa naati e suudu hooreejo Fariisiyaabe ben fii nafagol, tawi ben Fariisiyaabe no tenyina mo.

² Tawi aaden buutudo no yeeso makko don.

³ Onsay Iisaa landii waawube fii Sariya ben e Fariisiyaabe ben, o wi'i: «Hara no dagii ka pawndee e aseweere kaa dagaaki?»

⁴ Kono be fow be deyyi. Onsay o yetti on pawdo, o sellini, o acciti mo, on yahi.

⁵ Onsay o wi'i be: «Ko hombo e mon, si bid'do mun maa nagge mun aru e yanude e nder woyndu, salotoo nge yawnude maa yawna mo don kisan fii nden jande ko asewe?»

⁶ Laatii be waawaali jaabaade hay huunde e dun.

Fii no Saatinirtee

⁷ Bay o yi'ii no ben saatinanoobe suboraynoo ndadfdule yeesooje den, o wadani be ngal misal doo, o wi'i be:

⁸ «Si on aru e saatineede e peera, wota on wonu ka ndadfdule yeesooje fii hita taw burdo on hittude no saatinaa don

⁹ haa saatindo on on ara wi'a on: <Accanee oo dfo ndadfdudi ndin.> Onsay on hersay ruttagol ka ndadfdudi baawoori.

¹⁰ Kono tuma saatinadon woo, wontiree baawo fii tuma nde saatindo on on ari woo, yo o wi'u on: <Gido an, aru wonaa yeeso gaa.> Onsay dun wonanay on teddungal e tawnde ben be saatindinadon fow.

¹¹ Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

¹² Onsay kanko Iisaa o wi'i saatindo mo on: «Nde hida soyyina maa hirtina woo, wota a saatin yiɓbe maa ben maa neene-gotoobe maa ben maa musifbe maa ben maa kawtalbe maa aldube ben, fii wota kambe kadi be saatine jande goo, dun wonane njoddi.

¹³ Kono nde wadataa caatal woo, saatin miskinbe ben e jukkunnaabe ben, e maanaa bofoobe ben e bumbe ben.

¹⁴ Dun a wonoyay malaado, ko fii ben alaa ko yobitire, a yobitoyte jande ummutal feewube ben.»

*Misal Yettaangal e Saatinanoobe fii Nafagol
(Mat. 22.1-10)*

¹⁵ Bay goddo e be o nafodaynoo ben nanii din kongudi makko kanko Iisaa, o wi'i mo: «Maloore wonanoyay on nafoytoodo ka *laamateeri Alla!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Nande goo goddo waduno caatal moolanaangal, o saatini yimbe buy.

¹⁷ Bay nafagol ngol fewndike, o nuli kurkaadu makko ndun yo on yahu wi'a be o saatinnoo ben yo ben aru, ko fii hebulaama.

¹⁸ «Kono be fow be kuylitidi. Arano on e mabbe wi'i ndun kurkaadu: <Midfo soodi ngesa, bee mi yaha mi ndaaroya mba. Mi torike mo yo o yaafo lan.>

¹⁹ Goddo on wi'i: <Midfo soodi kalali sappo, midfo yahude mi lasindoo di, mi torike mo yo o yaafo lan.>

²⁰ Goddo goo kadi wi'i: <Midfo jombi neebaali, ko dun hadata mi yaha.>

²¹ «Bay kurkaadu ndun hewtitii, o yottintini e jom makko ko o nulaa kon fow. Onsay jom galle on tikki, o wi'i ndun kurkaadu makko: <Yahu kisan e date den fow, njane e tosooke, addanoyaa mi miskinbe ben e jukkunnaabe ben e bumbe ben e bofoobe ben fow.>

22 «Kurkaadu ndun wi'i: <Jom an, ko yamirdon kon wadaama, kono haa jooni ka joodee no lutti.>

23 «Onsay jom galle den wi'i kurkaadu ndun: <Yahu haa ka fulawaa, takkodaa kowle den fow, rewa e datoy koy fow, etodaa no yimbe ben arda fii no ka an heewira.>

24 Ko fii mi andinii on, hay gooto e bee be mi saatinoo aranun mettotaako oo nafakka an!> »

Fii no Iisaa Haanaa Jokkireede
(Mat. 10.37-38)

25 Tawi jamaa moolanaado no jokkondirnoo e Iisaa. O fewtiti be, o wi'i:

26 «Si goddo arii e an, hara o woniraa selugol ben makko e yumma makko e beyngu makko e bibbe makko ben e neene-gootoobe makko ben worbe e rewbe haa nabani wonkii makko kin tigi, haray ondon waawataa wonude taalibaajo an.

27 Awa kadi kala mo yettaali *leggal mun altindiraangal ngal jokkimmi, haray ontigi waawataa wonude taalibaajo an.^t

28 «Hara ko hombo e mon si no faalaa darnude koore, ronkata joodaade taho, taskoo fii ko o ebbi kon si ko ko yonata?

29 Kulol wota ootigi fuddo ronka gaynude, fii wota yi'ube mo e dun ben fow jalu mo,

30 wi'a: <Oo neddo fuddino darnude, kono o waawaali lannitaade!>

31 «Maa hara ko lando hombo fokkitanta habidooygol e lando goo mo konu mun woni embere yimbe guluuje noogayo, hara kanko ngu makko ngun ko embere yimbe guluuje sappo, ronkata joodaade taho, taskoo si o heboyay kutu mabbe?

32 Si o tawii non o heboytaa kutu mabbe bay oya no wodditii mo taho, o nelay e on fii yo on wadfan mo sartiiji no buttu on tabitira.

33 Ko dun wadi, kala e mon mo woniraa seedugol e ko o jeyi kon, haray gasataa wonde taalibaajo an.

34 «Landan ko huunde moyyere, kono si dakamme majjan on iwii, haray ko honno dakamme majjan on wattirtee?

35 Haray dan alaa nafa ka leydi maa ka jolu, ko hawkoyteefan ka yaasi.

«Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!>

^t 14:27 14.27 «Yettugol leggal mun altindiraangal ngal» ko hebilagol jokkugol Iisaa haa maaya.

15

Misal Yettaangal e Baalii Majjungii (Mat. 18.12-14)

¹ Yantooŋbe sagalle ben fow wondude e junuubanke'en no badotonoo Iisaa fii hedagol mo.

² Fariisiyaabe* ben e jannoobe fii Sariya on no nunaynoo hakkunde maŋŋe, wi'a: «Oo doo kaɗun bannitay junuubanke'en, ɗaamida e maŋŋe!»

³ Onsay kanko Iisaa o waɗani ben ngal misal doo, o wi'i:

⁴ «Ko hombo e mon si no mari baali teemedere, gootii e ɗin majja, ronkata accude cappande jeenay e jeenayji ɗin ka wulaa, yaha ɗabɓitoya majjungii ngin haa nde o yiitoyi ngii woo?»

⁵ Nde o yiitoyi ngii, o wakkoo ngii e hoore weltaare.

⁶ Nde o hewtiti ka makko, o nodditay yiɓŋe makko ben e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii baalii an majjunoongii ngin!»

⁷ Mi andinii on, ko wano non kadi weltaare ɓurirta woodude ka kammu sabu junuubankeejo gooto tuubudo, edii feewube cappande njeenayo e njeenayo be tuubu-ubuyee fawaaki ɗun.»

Misal Yettaangal e Tammaaru Majjundu

⁸ «Maa ko debbo hombo mardo tammaaji sappo, si wooturu e ɗin majjirii mo, ronkata huɓɓude lampu, fitta suudu mun ndun, ɗabɓitira hakkil haa nde o yiiti ndu woo?»

⁹ Nde o yiiti ndu, o nodditay yiɓŋe makko ben wondude e kawtalbe makko ben, o wi'a be: «Weltodee e an, ko fii mi yiitii tammaaru an majjunoondun!»

¹⁰ Mi andinii on, ko wano non kadi malaa'ikaabe Alla ben weltorta tuma nde junuubankeejo gooto tuubi.»

Misal Yettaangal e Bidɗo Funsoowo

¹¹ O wi'i kadi: «Godɗo no marnoo ɓiɓŋe ɗiɗo.

¹² Toolaajo makko on wi'i mo: «Baaba an, jonnee lan gebal an ngal mi haani hendoyaade ngal ka jawdi mon.» Onsay ben maŋŋe sendani be jawdi mun ndin.

¹³ «Bay balde feyyii, toolaajo on moobi ko o jeyi kon fow, o yahi e leydi wodɗundi, o funsitoyi ton jawdi makko ndin fow e nder jiibaare.

¹⁴ Bay o lannii fewjande fow, heege tiidunge wadi e ndin leydi. Onsay o fudɗaa ɗakkireede.

¹⁵ O halfinoyii e godɗo goo jeyaado e ndin leydi, on nabi mo ka gese mun fii ko aynana ɗun koseeji mun ɗin.

¹⁶ Himo faaleteno ɗaamude neteeje ɗe koseeji ɗin ɗaamaynoo ɗen, kono hay gooto okkoraali mo.

17 «O luggini miijo, o wi'i: <Ko gollooŋe njelo ben an mari naamoŋe haa luttina, hara min mido maaya doo heege!

18 Jooni non, mido yiltitaade ka ben an, mi wi'a ŋe: Baaben, mi wadŋii junuubu ka Alla, mi hebii hakkee mon,

19 mi foddaa e noddeede biɗɗo mon hande kadi. Jogoree lan wa golloowo mon.>

20 «Onsay o yiltitii ka ben makko. Bay o ŋadike, ben makko haynii mo, yurmaa mo. Tun ben makko dogi, hirbii mo, lunnii.

21 Onsay on biɗɗo makko wi'i mo: <Baaben, mi hebii junuubu ka Alla mi hebii hakkee mon, mi foddaa e noddeede biɗɗo mon hande kadi!>

22 «Kono ben makko yamiri kurkaaduube mun ŋen, o wi'i ŋe: <Yahee tinna addanon mo kaftaane ŋurɗo fotude on bornon mo, wadanon mo hurundaare ka hondu e pade ko o wattoo.>

23 O wi'i ŋe kadi: <Addoyee ga'un fayukun kun, hirson, naamen, weltoŋen.

24 Ko fii hari oo biɗɗo an doo ko mayɗo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama!> Onsay ŋe woni e fijugol weltoda.

25 «Dun hawrondiri afo makko on no ka ngesa. Bay on ŋadike ka hoɗo fewndo ko o artata, o nani hito gimi e gami.

26 Tun o noddi golloowo maŋŋe goo fii ko humpita mo kon ko woni wadude ka maŋŋe.

27 On golloowo wi'i mo: <Minan maa hewtitii. Bay non o hewtitii e jam, ko sabu ɗun ben maa en hirsiri ga'un fayukun kun.>

28 «On seytini kisan, o salii naatude. Onsay ben makko yalti jeeji mo fii yo o naatu.

29 Kono o wi'i ben makko: <E hino, wadŋii nii duubi buy mido yanganaade on. Haa hande mi yeddaali on. Min-le hay nde wootere on okkaali lan hay be'un fii ko mi saatinira goreeŋe an ŋen.

30 Kono bay oo biɗɗo mon doo dekkudo ndii jawdi mon dekkidi ndi e wadooŋe jinaa artii, onɗon on hirsanii mo ga'un fayukun kun!>

31 «Ben makko wi'i mo: <An non boobo an, jande woo hiden wondi. Ko mi mari kon fow ko an jeyi.

32 Kono mi taw bee mi weltoo, mi wada welo-welo, bay hari oo minniraawo maa doo ko mayɗo, kono jooni o wuuritii, hari kadi o majjii, kono jooni o yiitaama.> »

16

1 Iisaa wi'i taalibaabe mun ben kadi: «No woodunoo aaden galo mardo mbatulaajo, tawi on mbatulaajo makko no no'iraa funsugol jawdi on galo.

2 O noddi on mbatulaajo, o wi'i mo: «Ko hondun mi woni nanude e hoore maa? Jittanan no wonda gollirde, ko fii a waawataa wonude mbatulaajo an hande kadi.»

3 «Onsay mbatulaajo on wi'itii: «Hara ko hondun mi wadata jooni, bay jom an no ittude lan wonugol mbatulaajo makko? E hin-le mi maraa doole remugol, awa kadi toragol no hersinani lan.

4 Mi andii ko mi wada fii yo mi heboy ko wernammi ka mun tuma mi ittaa e mbatulayaagal.»

5 «Onsay o nodditi kala joganiibe jom makko ben. O wi'i arano on: «Ko jelu joganidaa jom an?»

6 On jaabii: «Ko tankonje teemedere nebban.» Ontuma mbatulaajo on wi'i mo: «Joodo kisan, yettaa kaydi maa ndin, windaa ko cappande jowi joganidaa mo.»

7 «O wi'i goddo goo kadi: «An-le ko jelu joganidaa mo?» On jaabii: «Ko bootooji teemedere ngawri.» O wi'i ondon kadi: «Yettu kaydi maa ndin, windaa ko bootooji cappande jeetati joganidaa mo.»

8 «Onsay jom on mbatulaajo boyliido manti mo sabu kon ko on golliri yoyre. Ko fii faybe nguu jamaanu no yoyi telen nokondoobe mun ben buri faybe jeyaabe ben ka ndaygu.

9 Min-le mi wi'ay on: yo on dabbir dee jawle adunayankeeje yibbe, fii tuma nde den lanniroyi on, yo on wernoje ka galleeji poomayankeeji.

10 «Mo nundii e hoore ko fandi, o nunday e hoore ko mawni. Awa kadi mo nundaali e hoore ko fandi, o nundataa e hoore ko mawni.

11 Si tawii non on nundaali e hoore jawle adunayankeeje den, haray ko hombo halfinoyta on jawle haqiiqaaje den?

12 Awa kadi si on nundaali e hoore ngel goddo ngel, ko hombo jonnoyta on ko mon kon?

13 «Golloowo hay gooto waawataa gollande jeybe dun dido, ko fii o apay oya, o yida oya, maa o habboo e oya, o itta bote e oya. Ko dun wadi si on waawataa rewude Alla, rewon jawdi.»

14 Fariisiyaabe* ben e yidude mun kaalisi no hedotonoo dun fow liba bote e Iisaa.

15 O wi'i be: «Onon hidon wadi hoore mi feewube e yeeso yimbe ben, kono Allaahu on kapun no andi ko woni ka berde mon. Ko fii ko yimbe ben banti fii mun kon ko jiddudun yeeso Alla.

16 «Awa ko Sariya on e defte annabaabe ben wonnoo haa fewndo Yaayaa. Kono gila e fewndo Yaayaa, Kibaaru Moyyo

fii *laamu Alla ngun no feppineede, mo kala no huutorde doole fii naatugol don.

¹⁷ Kono mi andinii on: kammu ngun e leydi ndin mutude no furi newaade edii ciifun gootun wonkun ka Sariya monteede.

¹⁸ «Kala accitudo beyngu mun, yetti godfo goo, haray ontigi jeenii. Awa kadi kala yettudo debbo seedaado, haray ondon kadi jeenii.

Fii Galo Baaso e Baaso Galo

¹⁹ «Hari no woodunoo aaden galo bornotonoodo concidiimi firsiniraadi ko wojji, wadaynoodo jande woo welii e fotii.

²⁰ Tawi miskiino wi'eteedo Laazaru mo bandu mun fow temmaa no waalii ka dambugal makko.

²¹ On no faaletenoo hendaade jaameteeki luttaynoodi din ka on galo. Tawi hay bareeki din arayno metta den temmeeje makko.

²² «Nande goo on miskiino maayi, malaa'ikaabe ben nabi mo tawtinoyi Ibraahiima. On galo kadi maayi, surraa.

²³ Ka jahannama, tawi on galo no e nder lette, o banti gite, o haynii Laazaru takko Ibraahiima ka woddfitii.

²⁴ O ewnii, o wi'i: «Baaba an Ibraahiima, yurme lan, yamiraa Laazaru yo o jullu hondu makko ndun ka ndiyan, o ara o bubbinanammi denngal an ngal. Ko fii mido tampi ka yiite gaa!»

²⁵ «Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Boobo an, anditu an a hendinoke moyyereeki maa din ka aduna, wano non kadi Laazaru yedinoke ton tampereeki. Jooni non kanko bernde makko buttaama doo, an hida tampude.

²⁶ E hoore dun kadi, wimbo moolanaango no wadfaa hakkunde men fii wota faalaabe iwde gaa yaha ton ben waawu dun, wano non onon kadi wota on waawu lumbitirde gaa.»

²⁷ «Onsay on galo wi'i: «Awa mi torike ma yo baaba an, nelanan Laazaru ka galle ben an

²⁸ haa e bee neene-gotoobe an njowo, o hajoyoo be dun fii wota kambe kadi be aroy e ndee nokkuure lette.»

²⁹ «Onsay Ibraahiima jaabii mo, wi'i: «Hibe jogii ton deftere Muusaa nden e defte beya annabaabe, yo be hedo den.»

³⁰ «O wi'i: «Oo'o, yo baaba an Ibraahiima, kono si godfo e maybe ben yahii e mabbe, be tuubay.»

³¹ «Kono Ibraahiima wi'i mo: «Si be hedaaki Muusaa e annabaabe heddiibe ben, haray be jabataa wurteede hay si be immintinanaama godfo e maybe ben!» »

17

Fii Junuubu e Gomɗinal e Farilla
(Mat. 18.6-7; Mrk. 9.42)

¹ Iisaa wi'i taalibaabe mun ben: «Alaa no peggal ronkirta arirde, kono bone wonanii on wondo sabu ɗun.

² Haray ko ɓuri mo moyyande ko kolmbireede tuntere hayre, o bugee ka baharu edii o wonude sabu gokkun e koy paykoy feggaade.

³ Reenee hoore mon!

«Si musidɗo mon oopike, waajee mo. Si o tuubii, yaafee mo.

⁴ Awa kadi si o bonnii on laabi jeedɗi e nder jallal, o yiltitoyike e mon laabi jeedɗi hara himo wi'a: «mi tuubii», on yaafoto mo.»

⁵ Sahaabaabe* ben wi'i Koohoojo on: «Beydaneen men gomɗinal.»

⁶ Onsay Koohoojo on wi'i be: «Hay si tawii gomɗinal mon ngal no fota e abbere bene, harayno on waaway yamirde kii ndologahi, wi'on: «Boro, iroyoɗaa ka tumbo baharu!», onsay ki doftoto on.

⁷ «Hara ko hombo e mon, si no mari kurkaaduujo remoowo maa ngaynaako, wi'ata on no o iwtiri golle: «Aru jaamaa?»

⁸ Kono ka liddu ɗun, o wi'ay mo: «Moyyinanan ko mi jaama, ɓornooɗaa si ɓannanaa mi. Si mi gaynii jaamude yara, onsay an kadi a jaamay yaraa.»

⁹ Hara o mantay on kurkaaduujo fii o wadɗii ko o yamiraa kon?

¹⁰ Onon kadi wano non, si on wadɗii ko yamiradon kon fow, wi'ee: «Menen ko men kurkaaduube meereebe, ko ko men haani wadude tun men wadɗi.» »

Fii Yimbe Sappo be Damajan Nangi

¹¹ E nder yaadu makko ndun Yerusalaam, kanko Iisaa o rewri hakkunde diiwal *Samariya ngal e diiwal Jaliilu ngal.

¹² Wa fewndo ko o naataynoo e hoɗo, yimbe sappo be damajan nangi sutii fottugol e makko, be dartii ka wofɗi,

¹³ be ewnii, be wi'i: «Iisaa, ko onon yo Karamoko'en! Yurmineen men!»

¹⁴ Bay o yi'ii be, o wi'i be: «Yahee hollitoyodon *yotti-noofe sadaka ben.»

E nder yaadu mabbe ndun be tawi be sellinaama, be laabii.

¹⁵ Bay godɗo e mabbe tawii sellinaama, o yiltitii e hoore himo ewnoo manta Alla.

¹⁶ Hawri on nedɗo ko Samariyankeejo. O ari, o yani e ley koyɗe Iisaa, o weltanii mo.

17 Onsay Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hinaa be sappoo non be sellinaama, be laabii? Awa ko honto njeenayooobe luttube ben woni?»

18 Hinaa hay gooto e mabbe yiltitaaki fii mantugol Alla si wonaa oo janano doo tun?»

19 Onsay o wi'i on: «Immo yahaa, gomfinal maa ngal hisinii ma.»

Maandeeji Fii Arugol Laamu Alla ngun

(Mat. 24.23-28, 37-41)

20 Nande goo *Fariisiyaabe ben landii mo kanko Iisaa ko honde tuma *laamu Alla ngun arata. Iisaa jaabii be, wi'i: «Laamu Alla ngun ardataa no yi'orta.

21 Wi'etaake <hingu doo!> maa dun <hingu daa!>, ko fii mi andinii on, laamu Alla ngun no e mon.»

22 Onsay o wi'i taalibaabe makko ben: «Saa'i aroyay nde faaletedon yi'ude wootere e jalaade *Bii-Aaden on, kono on yi'oytaa nde.

23 On wi'oyte <himo doo!> maa <himo daa!> Wota on hammir ton, wota on dogir ton.

24 Awa ko wano mayande mayirta non, jalba gila nano haa e jaamo ka weeyo, ko wano non ardu Bii-Aaden on woniroyta ka jalaande mun.

25 Kono doo e dun, bee o tampa fota, nguu jamaanu doo hawka mo.

Fii Hebulanagol Saa'i Artoygol Bii-Aaden on

(Mat. 24.37-41)

26 «Ko wadunoo kon fewndo jamaanu Nuuhu, wadofay kadi ka jalaade ado artugol Bii-Aaden on.

27 Ko fii fewndo Nuuhu, hari yimbe ben no jaamaynoo yara, no jomba jombanee, haa jande Nuuhu naatunoo ka laana. Onsay waamere nden ari, muli luttube ben fow.

28 «Ko wano non kadi e fewndo jamaanu Luutu, yimbe ben no jaamaynoo yara, sooda soodita, tuta darna.

29 Kono nde Luutu yaltunoo *Saduuma, mbollan yiite iwrano ka kammu yani e mabbe, muli be fow.

30 «Ko wano non kadi woniroyta jande Bii-Aaden on feepiti.

31 Nden jande, on wondo ka fowtorde hoore suudu mun wota tippano piiji mun wondi din ka nder suudu. Wano non kadi on wondo ka ngesa wota yiltito ka mun.

32 Anditee fii sonnaajo Luutu on.

33 Kala d'abbudo no dandira ngurndan mun, dan hayriray mo, kono kala non mo ngurndan mun hayrinaa, o dandoyay dan.

³⁴ «Mi andinii on kadi, e nden jemmaare don, yimbe dīdo waalodube e danki wooti, goddo e mabbe yettete, oya on lutta.

³⁵ Wano non kadi, rewbe dīdo wonbe unidude, goddo e mabbe yettete, oya on lutta.

³⁶ Awa kadi yimbe dīdo wondube e ngesa woota, gooto e mabbe yettete, oya on lutta.»

³⁷ Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo amen, hara ko honto fun wafoyta?»

O jaabii be, o wi'i: «Ko ka ko maayi kon woni woo, jigaaje den moobotoo.»

18

Misal Yettaangal e Naawoowo Boyliido

¹ Iisaa wafani taalibaabe mun ben ngal misal fii banginangol be nafa duumagol e toraare Alla, hara be haabaali.

² O wi'i be: «No woodunoo e saare aaden naawoowo mo hulataa Alla, awa kadi o hersataa hay gooto.

³ Tawi kadi no e nden saare keynguujo araynoodo soono woo ka on naawoowo, wi'a mo: «Naawu hakkunde an e oo gapo an.»

⁴ Gila neebii hari on naawoowo anniyaaki. Kono bawto fun o wi'itii: «Fii kala mi hulataa Alla, awa kadi mi hersataa hay gooto,

⁵ bay oo keynguujo sonjirii lan nii, yo mi naawan mo fii wota o sonjan pande woo!» »

⁶ Koohoojo on wi'i: «On nanii ko on naawoowo boyliido wi'i kon?»

⁷ E taw si hara Allaahu on naawantaa ben be o subii, fun ko ben torotoobe mo jemma e jalorma? Hara o nennanay be fun?»

⁸ Mi andinii on, o naawanay be ko yaawi. Kono taw nde *Bii-Aaden on aroyi si o tawoyay gomdinbe e hoore ndii leydi?»

Fii Hakkunde Fariisiyaajo on e Yantoowo Sagalle on

⁹ O wadi kadi ngal misal doo e hoore ben yimbe fellitube ko feewube, hara hibe aybina beya,

¹⁰ o wi'i be: «Yimbe dīdo yahuno ka *juulirde mawnde fii juulugol, tawi goddo on ko *Fariisiyaajo, oya on ko yantoowo sagalle.

¹¹ Fariisiyaajo on immii darii, tawi himo tororanaynoo nii hoore makko, wi'a: «Eyoo-maa Alla, mi weltanike ma ko tawi kon mi wa'aa wa heddiibe ben, fun ko bee jattoobe maa bee boyliibe maa bee jeenoobe maa wano oo yantoowo sagalle doo.

12 Min-le mi hooray laabi dīdī e nder yontere nden, awa kadi mi ittay sappabun e hoore kala ko mi hebi.»

13 «Tawi on yantoowo sagalle hay suusataano ɓantirde gite mun ɗen ka kammu, kono himo darii ka wofɗitii, himo tappitoo e ɓernde, wi'a: «Yaa an Alla, yurminan min oo junuubankeejo!»

14 «Mi andinii on, ko on yantoowo sagalle ɗon-le yiltitinoo ka galle mun e hoore ko o jogoraado wa feewudo edii Fariisiyaaajo on. Ko fii kala mawnintiniido jippinoyte, awa kadi kala jippindo hoore mun mawninoyte.»

Fii Hakkunde Iisaa e Paykoy koy

(Mat. 19.13-15; Mrk. 10.13-16)

15 Wobbe addanayno mo hay booboobe ben fii yo o meemu ɓe. Nde taalibaabe ben yi'unoo ɗun, ɓe toɗani ɓe.

16 Kono Iisaa nodditi paykoy koy e hoore himo wi'a: «Accee paykoy koy ara e an, wota on haɗu koy, ko fii *laamu Alla ngun ko sifa makkoy wonani.

17 Ka haqiiqa mi andinii on, kala mo jabiraali laamu Alla ngun wa paykun, haray o naatataa ton few.»

Fii Hooreejo Aldudo on

(Mat. 19.16-30; Mrk. 10.17-31)

18 Hooreejo goo landii Iisaa, wi'i: «Karamokoojo moyyo, hara ko hondun mi haani wadude fii yo mi heboy *ngurn-dan poomayankejan ɗan?»

19 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii hondun wi'irtaa mi moyyo? Hay gooto moyyaa si hinaa Alla Bajjo on.

20 Hida andi yamirooje ɗen, ɗun ko wota a jeenu, wota a ittu hoore, wota a wujju, wota a seedito fenaande, teddinaa kadi yumma maa e ben maa.»^u

21 On hooreejo jaabii, wi'i: «Mido wadude ɗun fow gila e cukankaaku an.»

22 Bay Iisaa nanii ko on wi'i kon, o wi'i mo: «No ɗakkan-maa fahin huunde wootere: yeeyitu kala ko jeyɗaa, senditanaa miskinɓe ben, ɗun wonanoyte keyee ka kammuuli, onsay araa jokkaa mi.»

23 Bay on nanii ɗun, o aani, ko fii hari himo aldi fota.

24 Bay Iisaa yi'ii ɗun e makko, o wi'i: «Emba no sattani jom jawle en ka ɓe naata ka laamu Alla.

25 No ɓuri weebande ngelooba ka mba rewa e wuddere meselal edii ka jom jawle en naata ka laamu Alla.»

26 Wonnoobe mo heɗaade ben wi'i: «E hara ko hombo dandoytee?»

27 Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ko waawantaako nedɗanke kon no waawanoo Alla.»

^u 18:20 18.20 Egg. 20.12-16.

²⁸ Onsay Petruusu wi'i mo: «Awa e hino, men accii ko men jeyi kon fow, men jokkii on.»

²⁹ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa mi andinii on, kala accudo suudu mun ndun e beyngu mun e sibbe mun ben e mawbe mun ben e bibbe mun ben sabu laamu Alla ngun,

³⁰ o heboyay ko furi d'un ka aduna doo, awa kadi ka aduna aroyoowo, o heboyay ngurndan poomayankejan dan.»

Fii ko Saatii Heboyde Iisaa kon

(Mat. 20.17-19; Mrk. 10.32-34)

³¹ Onsay Iisaa pottini *sahaabaabe mun ben sappoo e dido sera, o wi'i be: «Awa hiden yahude Yerusalaam. Kala ko annabaabe ben windunoo kon e hoore Bii-Aaden on laatoyto.

³² O wattoyte e juude be wonaa Yahuudiyanke ben, o jalee, o tiwee, tuttee e hoore makko, be piyira mo cabbi, be wara.

³³ Bawto d'un o immitoo ka jalaande tammere.»

³⁴ Kono ben taalibaabe faamaali hay fus e d'un, din kongudi wirnani be, be ronki faamude kon ko yewtaa.

Fii no Iisaa Wuntiniri Bund'o Yeerikoo

(Mat. 20.29-34; Mrk. 10.46-52)

³⁵ Ko Iisaa badii Yeerikoo, tawi bund'o no joodii ka sera laawol no toroo.

³⁶ On nani hito jamaa on ko feyyata kon, o landii ko hondun wadi.

³⁷ O andinaa wonde ko Iisaa oo jeyaado Naasirata woni feyyude.

³⁸ Onsay o ewnii, o wi'i: «Ko an yo Iisaa, bii Daawuuda, yurminan!»

³⁹ Hikkinoo be yeeso ben feli mo fii yo o fanku, kono o burti ewnaade, wi'a: «Ko an yo bii Daawuuda, yurminan!»

⁴⁰ Onsay Iisaa dartii, o yamiri yo be addan mo mo. Bay on badike, Iisaa landii mo:

⁴¹ «Ko hondun faaladaa yo mi wadane?»

On jaabii mo, wi'i: «Koohojo, ko yo mi hettu giide an den!»

⁴² Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Wuntu, gomdinal maa ngal hisinii ma.»

⁴³ O wunti don kisan, o jokki Iisaa, himo mawnina Alla. Bay jamaa on yi'ii d'un, be woni e mantugol Alla.

19

Fii Gomdinal Zaakaru ngal

¹ Iisaa naati Yeerikoo. Ko o tayitata saare nden,

² tawi aaden galo tawaado e hooreebe yantoobe sagalle ben wi'eteedo Zaakaru

³ no humpanoo yi'ugol mo kanko Iisaa. Kono o ronki feere mun sabu duudugol jamaa on, awa kadi himo rabbiidi.

⁴ Onsay o dogi o feyyi yeeso, o yawoyi e hoore yibbehi fii no o yi'ira Iisaa, bay hari on ko don rewata.

⁵ Nde Iisaa hewtunoo e ley kin yibbehi, o tiggittii, o wi'i: «Zaakaru, tippo heja, ko fii bee mi weera hande ka galle maa.»

⁶ Zaakaru tippii heja, jabbii mo e nder weltaare.

⁷ Bay fow yi'ii dun, be njuni, be wi'i: «Oo kodoyike junuubankeejo!»

⁸ Kono Zaakaru immii darii, wi'i Koohoojo on: «Hedee yo Koohoojo an, mi okay miskinbe ben feccere jawdi an ndin. Awa kadi si mido bonnani goddo goddun, mi yobitiray ontigi dun cowalle nay.»

⁹ Onsay Iisaa wi'i: «Hande kisiyee naatii e dee galle doo. Ko fii oo doo kadi ko o iwdi Ibraahiima.

¹⁰ Awa ko addi *Bii-Aaden on ko dabbiitugol majjuube ben, danda be.»

Misal Yettaangal e Manankun
(Mat. 25.14-30)

¹¹ Bay hari o badike Yerusalaam, o beyditani be ngal misal doo, ko fii hari hedinoobe mo ben no sikka *laamu Alla ngun feenay kisan.

¹² O wi'i be: «Aaden dimo yahuno e leydi woddundi fii lamminoyegol, arta.

¹³ On noddi kurkaaduube mun sappo, o jonni be manankunji sappo. O wi'i be: «Gollitiree dii doo haa mi ara.»

¹⁴ Kono tawi yimbe leydi makko ndin no api mo. Be nelti wofbe baawo makko fii andingol ben ton wonde be faalaaka ondon laamoo be.

¹⁵ «Bay o lamminoyaama, o artii, o nodditi kurkaaduube makko be o jonnunoo mbuudi ben fii no o andira ko honno mo bee e mabbe gollitiriri di.

¹⁶ «Arano on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle sappo.»

¹⁷ O wi'i mo: «A wadii ko moyyi, yo kurkaaduujo moyyo! Ko fii a nundii e hoore ko fandi, mi wadii ma yeesoojo e hoore ca'e sappo.»

¹⁸ «Dimmo on e mabbe ari, wi'i: «Koohoojo an, di accirnodon mi din beydike cowalle jowi.»

¹⁹ O wi'i ondon kadi: «Mi wadii ma e hoore ca'e jowi.»

²⁰ «Goddo e mabbe kadi ari, wi'i: «Koohoojo an, e hino di accirnodaa mi din, hari mido mari di e lincun.

²¹ Ko fii hari mido hulu maa, bay ko a jaadufdo. A yettay ko a wallinaa, awa kadi a sojitay ko a aawaa.>

²² «Onsay on lando wi'i mo: <Mi jaawitirte kongufi maa din, yo jiyaado bondo! Hida andunoo ko mi aaden jaadufdo? Maa mi yettay ko mi wallinaa, maa mi sojitay ko mi aawaa?>

²³ Fii hondun non a wallinaali di e juude gollitiroobe di ben,^W dun, nde mi artunoo woo, mi hettayno di e hoore tono.>

²⁴ «Ontuma kanko lando on o wi'i wonnoobe don ben: <Jabitee di e juude makko, jonnon di oo jogiido manankunji sappo.>

²⁵ Kono be wi'i mo: <Koohoojo amen, ondon no jogii manankunji sappo!>

²⁶ O jaabii be, o wi'i: <Mi andinii on, ko mardo beydantee, kono mo maraa on jabitante hay yeru ko o mari kon.>

²⁷ Dun-le wurin addanee lan doo aybe an ben, ben be faalanooka mi laamoo dun, waron be yeeso an doo.> »

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-10; Yhn. 12.12-19)

²⁸ Bay kanko Iisaa o gaynii yewtude dun, o hikkii yeeso, o yaari Yerusalaam.

²⁹ Bay wonii o badike Bayti-Faazii e *Betanii, dun ko takko Fello *Zaytuuni ngon, o nuli taalibaabe makko dido,

³⁰ o wi'i be: «Yahee e ngoo hodo wongo yeeso mon doo. No naatirdon e maggo, on taway mbabun kun godfo wadfaaki haa hande no humii don. Hunton kun, addon.

³¹ Si godfo aru on e landaade, wi'a: <Ko hondun huntandon kun?>, on wi'ay mo: <Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.> »

³² Nelaabe ben yahi be tawroyi no be wiiranoo non.

³³ Ko be huntata kun, jeybe mbabun kun ben wi'i be: «Ko hondun wondon kun huntande?»

³⁴ Be jaabii, be wi'i: «Ko haaju Koohoojo on yani e makkun.»

³⁵ Be addani kun Iisaa, be ndadfdani mo conci mabbe din e hoore makkun si be yawni mo.

³⁶ No o yaaraynoo non, yimbe ben no ndadfirande mo non concii mun din ka laawol.

³⁷ Nde tawnoo o badike Yerusalaam ka tippagol Fello Zaytuuni, dental taalibaabe ben fow sowti weltaare, be woni e ewnagol manta Alla, sabu dii kaawakeeji moyyi di be yi'i.

³⁸ Tawi hibe wi'a:
«Yo barki wonan oo lando

^W **19:23** 19.23 Wallingol mbuudi e «juude gollitiroowo di on» no firi wallingol di ka «banki.»

wondo arude e innde Joomiraado on.Y

Yo buttu wonu ka kammu,

darja burdo toowude wonanii ma!»

³⁹ Wobbe e *Fariisiyaabe tawaabe e mbatu ngun ben wi'i mo kanko Iisaa: «Karamoko'en, yamiree taalibaabe mon ben yo be fanku!»

⁴⁰ O jaabii be, o wi'i: «Mi andinii on, si kambe be fankii, kaaye den sowtay!»

⁴¹ Bay be badike saare Yerusalaam nden, nde Iisaa haynornoo nde, o fesi fii mayre,

⁴² o wi'i: «Si an kadi hidfa andunoo hande ko wonanayno-maa buttu, kono jooni dun wirnanike ma.

⁴³ Aroyay e jalaade nde aybe maa ben ari hunditu-maa hurgi, bittire cende fow.

⁴⁴ Be lancete, be lancide e kala hodufdo e maa. Be accataa e maa hay kaayun e hoore hayre, sabu a anditaali saa'i mo Alla hoddiri faabagol ma on.»

*Fii no Iisaa Radori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde
(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Yhn. 2.13-16)*

⁴⁵ O naati ka dingiral *juulirde mawnde, o woni e radagol wonnoobe yeeyude ton ben,

⁴⁶ hara himo wi'ora be: «No windii: <Suudu an ndun ko suudu torordu Alla>,Y kono onon on wattii ndu fammeere wuybe!»^Z

⁴⁷ Tawi kanko Iisaa jande woo o jannayno ka juulirde mawnde. Kono hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben e lambe jamaa on no dababaynoo no sahinbinira mo.

⁴⁸ Kono hari be andaa ko honno be gerdata, sabu hari jamaa on fow no tudii noppi mun e makko.

20

*Lande fii Bawgal Iisaa ngal
(Mat. 21.23-27; Mrk. 11.27-33)*

¹ E nder den balde don, tawi Iisaa no waajaade jamaa on ka *juulirde mawnde, dun-le ko feppinangol be Kibaaru Moyyo on. Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben wondude e mawbe ben ari,

² wi'i mo: «Wowlan men ko e ley kongol hombo wondaa wadude dun e ko e ley kongol hombo wondaa?»

³ O jaabii be, o wi'i: «Min kadi mi landoto on huunde wootere, jaabodfon mi.

⁴ E hara lootugol ko Yaayaa lootaynoo yimbe ben kon, ko ka arsi iwri kaa ko e neddanke?»

⁵ Kono ben woni e wi'indirgol: «Si en jaabike mo ko ka arsi iwri, o wi'ay en ko hondun hadunoo gomdinen mo?»

⁶ Si en jaabike mo-le ko e neddanke dun iwri, jamaa on fow fiday en kaaye, sabu hibe felliti Yaayaa ko annabaajo.»

⁷ Onsay be jaabii mo, be wi'i: «Men andaa ka ngol lootugol don iwri.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i be: «Min kadi mi wowlantaa on ko e ley kongol hombo mi woni wafirde dun.»

*Misal Yettaangal e Fariisiyaabe ben
(Mat. 21.33-46; Mrk. 12.1-12)*

⁹ Ontuma o fewtiti jamaa on, o wafani be ngal misal doo, o wi'i be: «Godfo tutuno *wiiju, o halfini tutateeri ndin remoo be wiiju ben, o yahi safaari ka o neeboyta.

¹⁰ Bay saa'i sojitugol wiiju on hewtii, o immiini kurkaadu makko haa e remoo be wiiju ben fii yo ben jonnann mo bibbe wiiju gebal makko ngal. Kono ben piyi on, be immintini mo juude mehe.

¹¹ O immiini kurkaadu makko goo kadi, be piyi on don kadi, be hersini, be immintini mo juude mehe.

¹² O immiini tammoo kadi, be barmiini on don kadi, be radii.

¹³ «Jom tutateeri ndin wi'i: <Ko hondun mi wadata jooni? Yo mi immiini bidfo an yidaado on, no gasa ka be teddinoya on don.>

¹⁴ Kono no ben remoo be wiiju haynornoo mo, be wi'indiri: <Ko oo woni ronoowo on, waren mo fii yo ndondi ndin wantan en!>

¹⁵ Onsay be nabi mo ka baawo tutateeri, be wari.»

Iisaa wi'i kadi: «Jooni non, hara ko hondun jom ndin tutateeri wiiju wadata ben?»

¹⁶ On aray, re'a ben remoo be wiiju, o halfina ndi wobbe goo.»

Bay ben hedinoobe mo kanko Iisaa nanii dun, be wi'i: «Wota dun wonir non!»

¹⁷ E nder ko o tenyinta be kon, kanko Iisaa, o wi'i: «Hara ko hondun koo ko windii firi:

<Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sofbundu?»^a

¹⁸ «Awa kala yanudo e nden hayre, o lancoto,

kala kadi mo nde yani e hoore mun, o muncoto.»^b

¹⁹ Bay hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben faamii wonde ko e hoore mabbe Iisaa wadi ngal misal, tawi hibe dabbe no be fawira juude e makko don kisan, kono hari hibe huli jamaa on.

Fii no Iisaa Ndarndoraa fii Yobugol Sagalle
(*Mat. 22.15-22; Mrk. 12.13-17*)

²⁰ Be woni e aynugol Iisaa, be immini e makko tefoobe bonbe waditiibe ko feewube fii ko nangira mo kongudi makko din, watta mo e juude laamu ngun e ley kongol lamminaado diwal ngal.

²¹ Ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, meden andi hidon jannude waajoo no feewiri, awa kadi on burdindinaa yimbe ben, hidon jannirde laawol Alla ngol goonga.

²² E hara no haani ka men yoba lando mawdo Roomu on sagalle kaa haanaa?»

²³ Kono bay Iisaa faamii janfa mabbe kan, o jaabii be, o wi'i:

²⁴ «Hollee lan *dinaruuru. Ko nandolla hombo e bindi hombo woni e mayru?»

Be jaabii: «Ko lando mawdo Roomu on.»

²⁵ Onsay o jaabii be, o wi'i: «Jonnitee lando mawdo Roomu on ko makko kon, jonniton Alla kadi ko mun kon.»

²⁶ Be ronki hebude feere no be nangira mo e din kongudi makko yeeso jamaa on, kono bay be njaldidii e ngol jaabawol makko, be deyyi.

Fii Sadduusiyaabe ben e Ummutal ngal
(*Mat. 22.23-33; Mrk. 12.18-27*)

²⁷ Wobbe e bee *Sadduusiyaabe, wi'ube wonde ummutal alaa ben, ari landii Iisaa, be wi'i mo:

²⁸ «Karamoko'en, e hino ko Muusaa wi'i men kon: Si goddo maayii accii beyngu e baawo biddo, haray mijnjiraawo on maydo no haani yettude on keynguujo mo o acci fii no o hebirana on kotiraawo makko jurriya.

²⁹ Tawa non no woodi bibbe njeedido. Arano on jombii, maayii, hebaali biddo.

³⁰ Dimmo on kadi yettii mo, maayii.

³¹ Tammo on kadi wano non. Dun yaarii non haa ben njeedido non be timmi, be accaali jurriya.

³² Bawto dun debbo on kadi maayii.

³³ Bay hari ben njeedidoo non resii on debbo, ko hombo e ben on debbo wontanoyta ka ummutal?»

³⁴ Iisaa jaabii be, wi'i: «Faybe nguu jamaanu doo tiggay tiggete.

³⁵ Kono ben yedoyaabe immintineede e hakkunde maybe ben e tawegol e nguu jamaanu aroyayngu, resoytaa, rese-
taake.

³⁶ Awa kadi be maayitoytaa, ko fii haray hiibe wa'i wa malaa'ikaabe. Ko be faybe Alla kadi, bay ko be bibbe ummutal ngal.

37 Seedee maybe ben immitoto, ko d'un Muusaa banginnoo ka o wowli don fii pitahun kun fewndo o noddi Joomiraado on, on Alla Ibraahiima e Alla Issaaqa e Alla Yaaquuba.^c

38 Awa Alla wonaa Alla maybe ben, kono ko o Alla wurbe ben, bay fii makko kanko, ben fow ko wurbe.»

39 Wobbe e jannoobe fii Sariya on ben wi'i mo: «Karamoko'en, on yewtii haqiiqa.»

40 Bawto d'un be suusaali mo landaade hay huunde.

Fii Hakkunde Almasiihu on e Daawuuda
(Mat. 22.41-46; Mrk. 12.35-37)

41 Iisaa wi'i be: «Ko honno wi'iraa wonde *Almasiihu on ko jurriya Daawuuda?

42-43 Daawuuda tigi no holli ka Zabuura wonde:

<Joomiraado on daalani Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo

haa mi wad'a aybe maa ben ka ley teppe maa.>^d

44 «Daawuuda tigi wi'ii Almasiihu on <Joomi>, haray ko honno non Almasiihu on woniri jurriya makko?»

45 Fewndo ka yimbe ben fow hedii mo don, o wi'i taalibaabe makko ben:

46 «Reenee e bee jannoobe fii Sariya on, d'un ko bee yidube jindidugol e dolokkaaji njani, yidi hiwreede ka fot-tirde, yidi saffawol aranol ngol ka juulirde, yidi ndad'dule arane den ka nafagol.

47 Hibe jatta galleeji keynguube, hibe juutina julde mabbe fii yiingo, awa ben heboyay jaawooje burde sattude.»

21

Fii Sadaka mo Keynguujoo on Itti on
(Mrk. 12.41-44)

1 Onsay Iisaa banti gite mun den, o yi'i aldube no itta sadakaaji, watta ka nder arkawal sadaka.

2 O yi'i kadi keynguujoo baaso no liba ton tammahoy didoy.

3 Onsay o wi'i: «Mido haalande on goonga, oo keynguujoo baaso no furi beya fow ko ittaa.

4 Ko fii beya fow ko ko burtani d'un kon be wadi, kono kanko keynguujoo on e waasidude, ko ko o mari kon fow fii ko o wuurira o wadoyi ton.»

Maandeeji fii Artoygol Iisaa Almasiihu on
(Mat. 24.1-2; Mrk. 13.1-2)

⁵ Nde tawnoo wobbe no yewta fii *juulirde mawnde nden e kon ko nde fotiniraa kaaye labaade e piiji ittaadi sadaka, onsay Iisaa wi'i be:

⁶ «Nalaade no ara nde tawata koo ko yi'oton doo fow lancaama, hay hayre e hoore hayre luttoytaa doo.»

⁷ Onsay be landii mo, be wi'i: «Karamoko'en, ko honde tuma dun wadoyta e ko hondun wonoyta maande laatagol dun?»

⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Reenee e faljineede, ko fii buy aroyay baarora innde an nden hara no wi'a ko kapun woni *Almasiihu on, saa'i on badike. Wota on jokkoy ben.

⁹ Awa kadi nde nanoydon fii hareeji e murtaldu woo, haray wota on hulu. Ko fii ko dun haani adaade wadude, kono lannoode nden hinaa don kisan.»

¹⁰ O wi'i be kadi: «Hareeji wadoyay hakkunde leyyi din. Laamateeriiji din kadi immondirana.

¹¹ Awa kadi dimbande leydi tiidufe wada, heege e jebbeeli raabooji wada e nokkeeli goo, kaawakeeji hulbiniidi wada, maandeeji njani kadi wada ka kammu.

¹² «Kono doo e dun, be faway on juude, be cukkoo on, be naboyay on ka juulirde, be bugoo on ka kaso, be ardoon on haa e lambe ben e yeesoobe diiwe den sabu innde an nden.

¹³ Kono dun wonanoyay on sabu no seeditoron.

¹⁴ Fibe ka berde mon wonde on hebulotaako jaabagol ko liddetedon kon.

¹⁵ Ko fii mi okkoyay on faamu, mi longina on kongufi haa ka tawata aybe mon ben waawataa dartaade on maa yedda.

¹⁶ Awa hay mawbe mon ben e neene-gootoobe mon ben e sibbe mon ben e yibbe mon ben wadoyay on e joge be wona sabu wobbe e mon waree.

¹⁷ Fow ajoyay on sabu innde an nden.

¹⁸ Kono cukulol hoore mon hay gootol majjoytaa.

¹⁹ Kono si on nappike, haray on hiwii wonkiiji mon din.

²⁰ «Nde yi'udon koneeli din daakanike saare Yerusalaam nden haa hunditii woo, haray andee lancagol mayre badike.

²¹ Onsay yo hofube ka diiwal Yahuuda ben dogir ka pelle, yo wonbe ka nder saare Yerusalaam ben kadi yaltu. Wota wonbe ka fulawaa ben kadi aru ka saare.

²² Ko fii den wonoyay jalaade yottande fii laatingol kala ko windinoo.

²³ E nder den balde don, bone wonanay sowiibe ben e muyninaybe ben. Ko fii annde tiidunde waday e leydi ndin, tikkere yana e hoore oo jamaa.

²⁴ Be libiroyee mbelndi kaafa, be nabee, be maccindinanoyoo leyde den fow. Be wonaa Yahuudiyanke ben yaabita Yerusalaam haa saa'iiji di be happanaa din timma.

25 «Awa kadi maandeeji wafoyay ka naange e ka lewru e ka koode. Jamaaji dɪn maapoo ka hoore leydi haa be jiboo ko be wafa sabu uumaango ndiyan dɪn ka baharu e ko dɪn piyondirta kon.

26 Yimbe ben faddee kulol e nder ko be miijotoo fii ko aroyta ka hoore leydi kon, ko tiidi kon ka kammu kadi dimboyoo.»

27 Ontuma non *Bii-Aaden on yi'oyte, no ara e duulere, hara himo arda e bawgal e mangural mawngal.

28 Nde dɪn fuddii wafude woo, haray bantee townon ko'e mon dɪn, ko fii haray kisiyee mon on badike.»

29 Onsay o wadani be ngal misal dɔo, o wi'i be: «Ndaaree kii yibbehi maa ledde goo.

30 No de wilitiri, on andanay hoore mon wonde setto ngon badike.

31 Ko wano non kadi, no yiirudon dɪi piiji no wafa woo, haray andee wonde *laamu Alla ngun badike.

32 Ka haqiiqa mi andinii on, dɪn fow waday ado nguu jamaanu feyyude.

33 Kammu ngun e leydi ndin feyyay, kono min kongudi an dɪn feyyataa.

34 «Reenee hoore mon fii wota berde mon dɪn heewu andeeji aduna maa faale paamugol yara haa betoo, haa nde ndee jalaande mawnde juhirta on wa pircol.

35 Ko fii nde hewtay e hoore kala wondo e ndelo oo aduna.

36 Findinee hakkillaaji mon dɪn saa'i woo saa'i, torodon fii no hebiron doole dafugol dɪn piiji wafoyaydi, e fii no daroroyodon yeeso Bii-Aaden on.»

37 Tawi e nder jalle dɪn, Iisaa waajotono ka juulirde mawnde, o waaloya jemma e hoore ngoo fello wi'eteengo *Zaytuuni.

38 Jamaa on fow dawrayno ka juulirde mawnde fii hedagol mo kanko Iisaa.

22

Fii no Iisaa Janforaa

(Mat. 26.1-5; Mrk. 14.1-2; Yhn. 11.45-53)

1 Hari *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden badike, nden no wi'ee kadi *Juldeere Yawtaneede.^d

2 Tawi hoorebe *yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben no dabɓaynoo feere no be mulira Iisaa, kono tawi hibe huli jamaa on.

^d 22:1 22.1 Egg. 12

³ Onsay Ibuliisa naati e bernde Yudaasi, d'un ko oo jammaado Iskariiyu, on ko tawaado e *sahaabaabe Iisaa ben sappoo e d'ido.

⁴ On yahi yewtidoyi e hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e halfinaabe aynugol *juulirde mawnde nden fii no o wattira Iisaa e juude mabbe.

⁵ Ben weltori d'un, be haldi yeenugol mo kaalisi.

⁶ O jabi d'un, o woni e dabbugol feere no o wattira Iisaa e juude mabbe, hara jamaa on hoydaali.

Fii Nafakka Juldeere Yawtaneede nden

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Yhn. 13.21-30)

⁷ Bay palaande Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden hewtii, d'un ko palaande hirsanteende baalun nden,

⁸ onsay Iisaa immini Petruusu e Yuuhanna, o wi'i be: «Ya-hee moyyinanon en nafakka fii ko nafoden ka juldeere.»

⁹ Ben wi'i mo: «Ko honto faaladon yo men moyyinano y en d'un?»

¹⁰ Onsay o wi'i be: «No naatirdon ka saare, on fottay e gorko rondiido loonde ndiyan. On jokkay mo haa e suudu ndu o naati e mun woo.

¹¹ Onsay on wi'ay jom suudu ndun: «Karamoko'en wi'ii men yo men lando on: Ko e suudu hondu be nafodata e taalibaabe mabbe ben nafakka Juldeere Yawtaneede nden?»

¹² Ontuma o hollay on konkooru njannu weyyitaandu ka koore dow. Ko don moyyinton.»

¹³ Be yahi be tawroyi no o haalirannoo be non, be moyyini nafakka juldeere nden.

¹⁴ Bay saa'i on hewtii, Iisaa badii fii nafagol wondude e sahaabaabe be o tod'inoo ben sappoo e d'ido.

¹⁵ Onsay o wi'i be: «Mid'o faalanoo fota hawtidugol e mon oo nafakka ado mi tampude.

¹⁶ Ko fii mi andinii on, mi jaamitataa oo nafakka ndee juldeere hande kadi haa nde laatoyoo ka *laamateeri Alla.»

¹⁷ Onsay o yetti jardukun wadorkun njaram, o jarni Alla, o wi'i: «Jabee kun jardukun njaram, senditon hakkunde mon.

¹⁸ Ko fii mi andinii on, mi yaritataa hande kadi njaram bibbe wiipu haa tuma laamateeri Alla ndin ari.»

¹⁹ Bawto d'un o yetti kadi bireedi, o jarni Alla, o tayiti, o jonni be, o wi'i: «Dundoo ko bandu an ndu okkadon ndun nii, wadee dundoo maande ko anditiron fii an.»

²⁰ Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadorkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e dan yiyan an hibboyteedan fii mon.

²¹ Kono non janfotoodo lan on no jaamidude e an.

22 Bii-Aaden* on no yahude wano muuyiranoo non, kono bone wonanii on janfotoodo mo!»

23 Onsay be woni e landondirgol, wi'a: «Hara ko hombo e men wafoyta dfun?»

*Fii Yefeteebe Laamu ben ka Laamateeri Alla
(Mat. 20.25-28; Mrk. 10.42-45)*

24 Yeddondiral wadi hakkunde maɓbe fii andugol ko hombo e maɓbe gasata wonude mawdo.

25 Onsay Iisaa wi'i be: «Lambe diya leyyi no laamori di doole, ben laamiibe no wi'aa wafooɓe ko moyyi.

26 Kono onon, wota on wa'u wa ben. Burdo teddude on e mon, yo wa'u wa suka. Awa kadi lando on, yo wa'u wa kurkaadu.

27 Hara ko hombo buri teddude hakkunde wondo nafaade on e wondo bannude nafakka on? Hinaa wondo nafaade on? Min-le non, mido woniri hakkunde mon wa on bannoowo.

28 Onon-le, ko onon wondunoo e an e nder dɗii tampereejj an fow.

29 Ko dfun wadi si mi lamminiray on wano Baaba an lamminirimmi non,

30 fii no jaamiroyon yaron ka ndadɗudi an, dfun ko ka nder laamateeri an, joododon kadi ka julle laamu fii laamoyagol *bolondaaji Isra'iila dɗin sappoo e didi.»

31 Onsay Iisaa wi'i: «Sim'uunu, Sim'uunu! Ibuliisa torike hendagol on, wesira wa nendi.

32 Kono min mi toranike ma fii wota gomɗinal maa ngal hayru. An kadi tuma yilitidɗaa e an eto tabintinaa wondibbe maa ben.»

33 Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mido hebulanii yaadugol e maa haa e kaso maa haa e mayde.»

34 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Petruusu, mi andinii ma, ndonto yoggataa hande hara a yeddaali wonde hida andimmi haa timma laabi tati.»

35 O wi'i be kadi: «Fewndo ko mi neli on e ɓaawo mbuudi e bonfo e pade, on ɗakkiroyano ton godɗun?»

Be jaabitii: «Hay huunde.»

36 O wi'i be kadi: «Jooni non ko nii: Kala jogiido mbuudi yo yettu, wano non kadi on mo no mari bonfo yo yettu, awa kadi mo maraa kaafa e mon yo yeeyitu waramba mun on sooda.

37 Awa mi andinii on, bee ko windii fii an kon laatoo, wonde: «O wattidete e wafooɓe bone ben.»^e Wano non kadi, kala ko windanoo fii an kon ko e laataade woni.»

38 Onsay be wi'i mo: «Koohoojo, e hino doo kaafaaje didi.»

O wi'i be: «Awa yonii.»

Fii no Iisaa Torori Alla ka wi'etee don Jatsaymaani
(Mat. 26.36-46; Mrk. 14.32-42)

39 Ontuma o yalti o yahi ka Fello *Zaytuuni wano o woowiri non. Taalibaabe makko ben kadi jokki mo.

40 Bay be hewtii e nden nokkuure, o wi'i be: «Toree Alla fii wota on naatu e jarrabi.»

41 Onsay o wodɔitori be yeru bugannde hayre, o jiccii o torii,

42 o wi'i: «Baaba an, si hida faalaa, yo kun jardukun tampere pottito lan. Kono non wota faale an on wadu, kono yo faale maa on wadu.»

43 Onsay malaa'ikaajo iwri ka kammu, ari e makko no tiidina mo.

44 Bay sonjaa wonkii hebii mo, o burti toragol. Onsay lakkere makko nden wa'i wa cinte yiiyan de no sinta e leydi.

45 Bay o gaynii toragol, o immii o yahi ka taalibaabe makko ben woni ton, o tawi hibe daanii sabu annde nde be wondi nden.

46 Onsay o wi'i be: «Ko fii hondun daanantodon? Immee torodon fii wota on naatu e jarrabi.»

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Yhn. 18.3-12)

47 E nder ko o yewtata kon, hawrondiri jamaa yimbe hewtii. Tawi ko oo wi'eteedo Yudaasi tawdaado e sappoo e didoobe ben ardii ben. On badii Iisaa fii lunnagol mo.

48 Onsay Iisaa wi'i mo: «Yudaasi, hara ko lunnagol janfortaa Bii-Aaden on?»

49 Bay wondibbe Iisaa ben sogitike ko saatii wadude kon, onsay be wi'i: «Koohoojo, hara yo men huutor kaafaaje amen den?»

50 Tun godfo e mabbe soppi kurkaadu yottinoowo mawfo sadaka on, o itti mo nowru jaamuru ndun.

51 Kono Iisaa yetti haala kan, wi'i: «Hattinee doo!» Onsay o meemi nowru on ndun, ndu wattii.

52 Iisaa wi'i ben arbe hendagol mo kadi, don ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e hooreebe aynoobe juulirde mawnde nden e mawbe ben: «Hidon ardi e kaafaaje e bedi wa si ko ngujo arandon.

53 Hara-le jande woo mido wondi e mon ka juulirde mawnde, kono on fawaali juude e an. Kono doo ko saa'i mon nii, e saa'i mbawdi nibe den.»

*Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa**(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Yhn. 18.15-18, 25-27)*

⁵⁴ Bay wonii be nangii Iisaa, be nabi mo ka galle yottinoowo mawdo sadaka on. Petruusu iwtiri baawo mabbe ka woddfitii.

⁵⁵ Onsay be hubbi yiite ka hakkunde tande, be joodii. Petruusu kadi ari joododi e mabbe.

⁵⁶ No debbo kurkaaduujo goo yiirunoo mo kanko Petrusu himo joodii ka binde yiite, kanko debbo on o tenyini mo, o wi'i: «Oo dfoo ko wondidfoo Iisaa!»

⁵⁷ Kono kanko Petruusu o yeddi, o wi'i: «Hey ko an yo debbo, min mi andaa oo.»

⁵⁸ Bay nettii seeda, godfoo goo kadi yi'i mo, wi'i: «An ko a tawdaado e mabbe.»

Petruusu wi'i onfon kadi: «Mi tawdaaka e mabbe!»

⁵⁹ Bay wonii embere saa'i gooto feyyii, godfoo goo kadi catii, wi'i: «Pellet, oo ko wondidfoo makko nii, ko fii oo ko mo Jaliilu.»

⁶⁰ Petruusu jaabii onfon kadi, wi'i: «An mi andaa ko hondun wondaa wowlude!» Wa fewndo o wowlata dun, ndontoori ndin yoggi.

⁶¹ Onsay Koohoojo on yeyyitii, cikki gite mun den e Petrusu. Tun Petruusu anditi fii ko Koohoojo on wowlannoo mo kon wondema: «Ado ndonto yoggude hande, haray a yeddii fii an haa timmii laabi tati!»

⁶² Onsay Petruusu yalti ka yaasi, o wulli wullaandu sattundu.

⁶³ Tawi yimbe joginoobe Iisaa ben no jalaynoo mo luuboo,

⁶⁴ awa kadi be buumayno mo yeeso ngon, be wi'a: «Hotto ko hombo luubi-maa!»

⁶⁵ E hoore d'un be kongayno mo, be hoyna.

*Fii no Iisaa Nabiraa Yeeso Mawbe Jamaa on**(Mat. 26.59-68; Mrk. 14.55-64; Yhn. 18.19-24)*

⁶⁶ Bay weetii, mawbe jamaa on, dun ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e jannoobe fii Sariya on ben, mottondiri. Be addi Iisaa ka yeeso dental mabbe,

⁶⁷ be wi'i mo: «Si tawii ko an woni *Almasiihu on, wowlan men.»

Iisaa jaabii be, wi'i: «Si mi haalanii on, on hoolotaako,

⁶⁸ awa kadi si mi landike on, on jaabotaako lan.

⁶⁹ Kono gila jooni Bii-Aaden on joodoto ka sengo jaamo Allaahu on, on Jom Bawgal.»

⁷⁰ Be fow be wi'i: «Kere ko an woni *Bidfoo Alla on?»

Ontuma o wi'i be: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi dun.»

⁷¹ Onsay be wi'i: «Ko seedee hombo faalafen kadi? Kanko tigi o wowlai, en nanii!»

23

Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Lambe Diiwe den
(*Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Yhn. 18.28-40*)

¹ Onsay dental ngal fow immii nabi Iisaa ka Pilaatu.

² Be woni e toopugol mo, wi'a: «Men taw oo no murtinde jamaa men on hada be yobugol lando mawdo Roomu on sagalle. Awa kadi himo wi'itii *Almasihu, dun ko lando.»

³ Pilaatu landii mo, wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko wano wi'irdaa non.»

⁴ Onsay Pilaatu wi'i hooreebe *yottinoobe sadaka ben e jamaa on: «Mi yi'aali hujja woo ko oo neddo jogoree!»

⁵ Kono be catii e dun, be wi'i: «Himo lowirde jamaa on jannugol be. O fudfdii gila ka diiwal Jaliilu, o rewi e diiwal Yahuuda ngal fow haa o hewtii doo jooni.»

⁶ Bay Pilaatu nanii dun, o landii si oo neddo ko mo Jaliilu.

⁷ Bay kanko Pilaatu o andii wonde Iisaa ko e laamateeri *Heroodu ndin jeyaa, o feyyini mo ka Heroodu. Tawi e den balde don, on no Yerusalaam.

⁸ Bay Heroodu yi'ii Iisaa, dun weltini mo fota. Tawi gila neebi himo faalanoo mo yi'ude sabu ko o nanaynoo no wowlee fii makko kon. Awa kadi himo faalanoo yi'ude himo wada kaawakeeji moyyi goo.

⁹ O landii mo haa juuti, kono Iisaa jaabaaki mo fus.

¹⁰ Tawi hooreebe yottinoobe sadaka ben wondude e jannoobe fii Sariya on ben no don, ben no toona mo tooje sattufe.

¹¹ Heroodu e suufaabe mun ben kadi jali mo aybini. Onsay o borni mo dolokke fotudo, o nattani mo Pilaatu.

¹² Nden pande tigi Pilaatu e Heroodu ben ayrunoobe welditi.

¹³ Ontuma Pilaatu nodditi hooreebe yottinoobe sadaka ben e yeesoobe ben wondude e jamaa on,

¹⁴ o wi'i be: «On addanii lan oo neddo, on wi'ii ko kanko woni murtinde jamaa on. E hino mi landike mo e tawnde mon, mi yi'aali dalil woo e hoore oo neddo ko toopiron mo.

¹⁵ Awa Heroodu kadi-le wano non, ko fii o artiranii en mo. Awa-le oo neddo wadaa hay huunde ko foddi e wareede.

¹⁶ Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

¹⁷ Tawi no farlii mo kanko Pilaatu, juldeere bee accitangol be nangaado goo.

¹⁸ Onsay be fow be sonki, be wi'i: «Waree oo doo! Accitanon men Barabaasi!» (

¹⁹ Tawi on-le ko sokiraa, ko sabu gere no wadunoo ka saare e waru hoore.)

²⁰ Pilaatu yewti be fahin, bay hari no e fondo makko accitugol Iisaa.

²¹ Kono hibe sonkaynoo, wi'a: «Fempee mo! Fempee mo!»

²² Pilaatu wi'i be tammun: «Hara ko hondun oo bonni? Min mi yi'aali dalil woo ko oo wariree. Jooni mi donkinay mo, mi accita.»

²³ Kono be catii e dun e hoore sonko njano, hibe toroo yo o fempe. Ngon sonko mabbe fooli mo kanko Pilaatu.

²⁴ Pilaatu jabani be faale mabbe on.

²⁵ O acciti on mo be torii mo fii mun, dun ko oo sokiranoodo fii gere e waru hoore, o wadi Iisaa faale mabbe on.

Fii no Iisaa Wariraa

(*Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Yhn. 19.17-27*)

²⁶ Fewndo be nabaynoo Iisaa fii warugol mo, be hendii goddo mo Sirenii iwaynoodo ngesa, on no wi'ee Sim'uunu. Be rondi mo *leggal altindiraangal ngal, o iwtiri baawo Iisaa.

²⁷ Tawi jamaa moolanaado no iwtiri baawo makko wondude e rewbe, ben no wulla fesa fii makko kanko Iisaa.

²⁸ Onsay Iisaa fewtiti be, wi'i: «Ko onon yo rewbe Yerusalaam, wota on wullu fii an, kono wullee fii mon e fii bibbe mon ben.

²⁹ Ko fii palaade no aroya ka wi'oytee: «Maloore wonanii ben be jiidotaako e ben be hebaali bibbe e ben be muyninaali!»

³⁰ Onsay yimbe ben wi'oyay: «Pelle yanee e hoore amen! Cehe suumee men!»

³¹ Hara si ledde kecce den warraama nii, haray ko honno yorde den warroytee?»

³² Tawi bonbe dido no nabideede e Iisaa fii waridoyegol e makko.

³³ Bay be hewtii e ndee nokkuure wi'eteende Laalagal Hoore, be fempi mo don wondude e ben bonbe dido, goddo on ka sengo makko jaamo, oya on ka nano makko.

³⁴ Onsay Iisaa wi'i: «Baaba an, yaafu bee, ko fii be andaa koo ko be woni wadude.» Onsay ben suufaabe sendiri concii makko din urba.

³⁵ Tawi yimbe ben no darii don no ndaara. Yeesoobe ben kapun no awmotonoo mo, wi'a: «O dandii beya, awa yo o dandu hoore makko kadi si tawii ko kanko woni Almasiihu Alla, Subaado on!»

³⁶ Suufaabe ben kapun kadi no jalaynoo mo, be badii bannangol mo ndiyan lammudan,

37 hibe wi'a: «Si tawii ko an woni Lando Yahu-udiyanke'en, dandito an tigi!»

38 Tawi no windii dow makko wonde: «Oo dfoo ko Lando Yahuudiyanke'en nii.»

39 Tawi bondo mo o fempidaa wengaa goo no hoynaynoo mo, wi'a: «Wonaa an woni Almasiihu on? Awa dandu goy hoore maa, dandaa men menen kadi!»

40 Kono dimmo makko on feli mo, wi'i: «An a hulataa Alla? An oo yagginiraado wa makko,

41 enen dido-le hiden foddi e dun, ko fii ko kuude men hettufen. Kono oo dfoo wadfaali hay fus ko boni.»

42 Onsay o wi'iti kadi: «Iisaa, anditoyee fii an tuma artoydon ka laamu mon.»

43 Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi holnii ma wondema hande tigi a wonday e an ka aljanna.»

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Yhn. 19.25-30)

44 Bay wonii naange e hoore, niwre wadi e leydi ndin fow haa ka baawo fanaa.

45 Naange ngen wepi, *wirngallo hormorde nden ka *juulirde mawnde feeri e hakkunde.

46 Iisaa ewnii ko tiidi, o wi'i: «Baaba an, mi wattii ruuhu an on e juude maa.» No o gaynirnoo wi'ude dun, o timmi.

47 Bay hooreejo suufaabe ben yi'ii kon ko wadi don, o mawnini Alla, o wi'i: «Ka haqiiqa, hari oo neddo ko feewudo.»

48 Bay jamaa arnoobe yi'ugol ko wadaynoo don kon yi'ii dun, be yilitii hibe tappitoo e berde.

49 Tawi kala andunoobe mo kanko Iisaa, wondude e rewbe iwtirnoobe baawo makko ben gila Jaliilu, no darii ka wodfitii, no ndaara kon ko woni wadude.

Fii no Iisaa Surriraa

(Mat. 27.57-61; Mrk. 15.42-47; Yhn. 19.38-42)

50 Tawi neddo moyyo feewudo wi'eteedo Yuusufu no tawanoo e ngal dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben,

51 on kapun jabaano taweede e fewjoore mabbe nden e den kuude mabbe. Hari on ko jeyaado e ndee saare Yahuudiyankeebe wi'eteende Raamati, tawi on ko *laamu Alla ngun jijii.

52 On yahi ka Pilaatu, o torii mo hettugol furee Iisaa on.

53 Bawto dun, o yahi, o tippini furee Iisaa on ka hoore leggal, o tumbi e kasannge, o belnanyi mo e qaburu asaado e feti, mo hari hay gooto surraaka e mun.

54 Dun hawri pande hebulanagol *jalaande fowteteende nden, bay hari nden badike ka naata.

⁵⁵ Rewbe ardunoobe e Iisaa ben gila Jaliilu jokki Yuusufu, be yi'oyi yenaande nden e no furee on belniraa.

⁵⁶ Onsay rewbe ben yiltitii fii moyyinoygol tiiri e angiri. No asewe on naatirnoo, be fowtii wano Sariya on wi'iri non.

24

*Fii Wurniteede Iisaa Almasiihu on
(Mat. 28.1-10; Mrk. 16.1-8; Yhn. 20.1-10)*

¹ E alat, d̄un ko pallal aranal e nder yontere nden, ben rewbe dawi bimbi subaka ka yenaande, hiibe yoobii tiiri ndi be moyyinnoo.

² Be tawi hayre ombiranoonde yenaande nden tallaama,

³ be naati, kono be tawaali ton furee Iisaa Koohoojo on.

⁴ Wa fewndo ko be miijotoo fii d̄un, worbe d̄ido borniibe concii jalbudii, feepani be.

⁵ Be fow be huli, be ugginii ka leydi. Kono ben worbe d̄ido wi'i be: «Ko fii hondun d̄abbitanton wurdo on e hakkunde maybe ben?»

⁶ O alaa doo, o immintinaama. Anditee ko o wowlanaynoo on kon fewndo o wonnoo Jaliilu,

⁷ himo wi'aynoo on: <Bee *Bii-Aaden on wattee e juude junuubanke'en, o fempee, o waree, o immintinoyee ka jalaande tammere.> »

⁸ Tun, ben anditi d̄in kongudii Iisaa Almasiihu on.

⁹ Onsay be iwi ka yenaande don, be yahi yeetoyagol d̄un *sahaabaabe ben sappoo e go'o wondude e heddiibe ben fow.

¹⁰ Ben rewbe ko Mariyama Magaduuna e Yuuwanna e Mariyama yumma Yaaquuba wondude e wobbe goo, wowlanoynoo d̄un sahaabaabe ben sappoo e go'o.

¹¹ Kono be ronki hoolaade ben rewbe, tawi kongudii ben d̄in no wa'ani be wa fuyanteeji.

¹² Kono Petruusu immii dogiri ton. Bay o hewtii, o ugginii ka yenaande, ko kasange on tun o yi'i ton. Onsay o hooti ka makko e hoore himo njalɗi sabu kon ko wadi.

*Fii Taalibaabe ben Did'o ka Laawol Emayuusu
(Mrk. 16.12-13)*

¹³ Tawi nden pande tigi d̄ido e mabbe no yahaynoo e hodo no wi'ee Emayuusu wod̄d̄itorngo Yerusalaam embere kilomeeterji sappoo e didi.

¹⁴ Tawi ben no yewta fii ko wadunoo kon fow.

¹⁵ Wa fewndo ko be yewtata d̄un be landondira, Iisaa badii be, o waddi e mabbe laawol.

¹⁶ Kono tawi giide mabbe d̄en no wirnanaa anditugol mo.

17 Onsay o wi'i be: «Ko konguɗi hondɗi wondɗon bu-gondirde e nder nduu yaadu mon?»

Be dartii, be yoomi.

18 Onsay godɗo e maɓɓe wi'eteedo Keleyopaasu jaabii mo, wi'i: «Haray ko an tun woni kodo wondo Yerusalaam mo andaali ko wadɗi kon e dee balde doo?»

19 Onsay o wi'i be: «Hondun?»

Be wi'i mo: «Koo ko wadɗi e hoore Iisaa oo jeyaado Naasirata, ɗun ko oo annabaajo jom kuugal e kongol yeeso Alla e yeeso jamaa on fow,

20 e ko honno kadi hooreeɓe *yottinooɓe sadaka men ben e hooreeɓe men ben wattiri mo e juude beya fii yo ben naawu mo, be fempa mo e leggal, be wara.

21 Meden tanyinoo ko kanko yaltinayno *Banii-Isra'iila'en e njaggu. Kono e nder ɗun fow, e hino hebii hande balde tati gila ɗun wadɗi.

22 Awa kadi rewɓe wondiɓɓe amen goo ɗaldɗinii men fota, nde be dawunoo ka yenaande,

23 be tawaali ton furee makko on. Be ari be wi'i men malaa'ikaabe feɗnanii be, ben wi'ii be wonde kanko Iisaa himo wuuri.

24 Onsay wondiɓɓe amen goo kadi yahi ka yenaande, be tawaali furee Iisaa on ton, tawi ko no rewɓe ben wiirunoo men non tigi woniri!»

25 Onsay kanko Iisaa o wi'i be: «Ko onon yo njofooɓe, hiɗon nennanii gomɗingol kala ko annabaabe ben *hiitinoo kon!

26 Hara haananaa *Almasiihu on ka o tampira nii ado o naatude ka mangural makko?»

27 Onsay o nangi sifanagol be ko windii fii makko kon fow ka defte, gila e Muusaa e beya annabaabe fow.

28 Bay wonii be ɓadike hoɗo ngo be yahaynoo e mun ngon, o faaminani be wonde ko toonin ton o sutii.

29 Kono be jeeji mo, be wi'i: «Wonen, ko fii naange ngen yoroyii, niɓɓay woni.» Onsay o naatidi e maɓɓe.

30 Fewndo o jooɗodi e maɓɓe fii ɗaamugol, o yetti bireedi on, o du'ii, o tayiti, o jonni be.

31 Tun, giide maɓɓe ɗen udditii, be anditi mo, onsay o majjitori be.

32 Be woni e wi'indirgol: «Hinaa ɓerde men ɗen no amaynoo weltaare fewndo ko o yewtata en ka laawol, o sifanoo en ko windii kon ka defte?»

33 Be immii kisan, be yiltitii Yerusalaam, be ari be tawi sahaabaabe ben sappoo e go'o e wondiɓɓe mun ben no mottondiri ɗon.

34 Tawi ben wonnoobe don no wi'a: «Ka haqiiqa, Koohoojo on immintinaama, o feepanii Sim'uunu!»g

35 Onsay beya dfo kadi sifanii be ko be yi'i kon ka laawol e ko honno be anditiri mo ka sendo bireedi.

*Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben
(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Yhn. 20.19-23)*

36 Wa fewndo ko be yewtaynoo dun, kanko tigi o ari hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

37 Tun be denyii, be huli, be sikki ko mbeelu be yi'i.

38 Kono o wi'i be: «Ko hondun jibidon? Ko fii hondun kadi ndee sikkitaare wonani ka berde mon?»

39 Ndaaree dee juude an e dee koyde an. Ko min tigi nii! Meeme lan, ndaaron, ko fii mbeelu alaa teewu, alaa yi'e, on yi'ii-le min mido mari.»

40 Bay wonii o wi'ii dun, onsay o holli be juude makko den e koyde makko den.

41 Bay tawii e nder weltaare mabbe nden haa jooni be hoolaaki, hibe e nder nalaw, onsay o wi'i be: «Hara hidon mari doo godfun ko naametee?»

42 Onsay be hannani mo huntere lingii sa'aangii.

43 O yetti ngii, o nafii yeeso mabbe.

44 Onsay o wi'i be: «Ko dundoo mi wowlannoo on fewndo mi wondunoo e mon, wonde bee ko windii fii an kon fow ka Sariya Muusaa e ka Zabuura e ka defte beya annabaabe laato.»

45 Ontuma o udditani be hakkille mabbe den fii no be faamira defte den.

46 O wi'i be kadi: «Ko dundoo windii wondema Almasiihu on tampay, o immintinee e hakkunde maybe ben ka jallal tammal.

47 Awa kadi leyyi din fow waajete e innde makko gila Yerusalem fii yo be tuubu, be yaafanee junuubaaji mabbe din.

48 Ko onon woni seedeefe dun ben.

49 Jooni non mi addanoyay on ko Baaba an fodunoo kon. Kono onon luttee ka nder saare, haa tuma yedafon bawgal iwrayngal ka dow ngal.»

*Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on
(Mrk. 16.19-20; Sah. 1.9-11)*

50 Bawto dun Iisaa nawri be telen *Betanii, o fonti juude makko den, o du'anii be.

51 Wa fewndo ko o du'antoo be, o acci be don, o yentinaa ka kammu.

52 Bay kambe be sujjanii mo, be yilitii Yerusalem e hoore welo-welo mawngo.

⁵³ Onsay ɓe tabiti ka *juulirde mawnde, hiɓe mawnina Alla.

NO YUUHANNA YOTTINIRI LINJILA ON NON

Fii Daaluyee on e Ngurndan dan

¹ Ka fufdoode, hari Daaluyee on no woodi, tawi Daaluyee on no wondi e Alla, tawi kadi Daaluyee on ko Alla,

² tawi himo wondi e Alla ka fufdoode.

³ Ko rewruude e Daaluyee on Alla tagiri kala huunde, hay huunde e ko tagaa kon alaa ko tagaa e baawo makko.

⁴ Awa kadi ko e makko ngurndan dan woni. Ko dan ngurndan kadi woni ndaygu yimbe ben.

⁵ Ndaygu ngun jalbi ka nder nibe, laatii nibe den foolaali ngu.

⁶ Woodii neddo mo Allaahu on nuli no wi'ee Yaayaa.

⁷ On ardi wa seedee fii seeditanagol ndaygu ngun, fii yo fow gomfinir sabu makko.

⁸ Hinaa non kanko woni ndaygu ngun, kono ko o ardi ko fii seeditanagol ndaygu ngun,

⁹ dun ko nguu ndaygu haqiiqawu arngu e oo aduna, ndayginayngu kala neddo.

¹⁰ Hari daaluyee on no e oo aduna, awa kadi aduna on ko e makko tagiraa, kono aduna on andaali mo.

¹¹ O arii ka makko, kono be makko ben jabbaaki mo.

¹² Kono kala jabbiibe mo, gomfini innde makko nden, ko ben o newnani wonugol bibbe Alla.

¹³ Dun ko ben hebaabe immorde e Alla, hara hinaa immorde e yiyan maa e mbeleede bandu maa e faale neddanke.

¹⁴ Daaluyee on wonti neddo, o hodi hakkunde men, dun ko on heewudo moyyere e goonga. Awa-le en punnike mangu makko ngun, ngun mangu ngu Biddo bajjo on hebi e Baabaajo on.

¹⁵ Yaayaa seeditanii mo, ewnii, o wi'i: «Ko oo mi wowlunoo fii mun, mi wi'i: <Araynoodo baawo an on ko burdo lan mawnude, ko fii hari himo woodaa ko adii lan!>»

¹⁶ Awa en fow en hebii moyyere e hoore moyyere immorde e ko woni e makko kon fow.

¹⁷ Ko fii Sariya on ko e Muusaa ardi, kono sulfu on e goonga on ko e Iisaa Almasiihu on ardi.

¹⁸ Haa hande hay gooto yi'aali Alla. Kono Bajjo on, on wondo Alla, wondudo e Baabaajo on, on bangananii en fii makko.

*Fii Seeditoore Yaayaa nden**(Mat. 3.1-12; Mrk. 1.1-8; Luk. 3.15-17)*

¹⁹ E hino seeditoore Yaayaa nden, fewndo ko hooreebe *Yahuudiyankeebe ben Yerusalaam immini *yottinoobe sadaka ben e Lewiyankeebe ben fii landagol mo, be wi'i: «An ko a hombo nii?».

²⁰ O qirritii e hoore o yeddaali, o wi'i: «Wonaa min woni *Almasiihu on.»

²¹ Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko a hombo non? Kaa ko an woni Iiliya?»

O jaabii be, o wi'i: «Hinaa mi on.»

Be landii mo kadi, be wi'i: «E hara ko an woni Annabaajo on?»

Dun kadi o jaabii: «Oo'o.»

²² Onsay be wi'i mo: «E hara ko a hombo non fii yo men jaabitoyo nulbe men ben? Ko hondun wi'itidaa an tigi?»

²³ O jaabori be wano annabi *Isaaya wiirunoo non, o wi'i: «Ko min woni hawa ewnotoofa ka wulaa on, wi'a: «Fewnee laawol Joomiraafa on!» » ^a

²⁴ Tawi ben imminanoobe ko ka *Fariisiyaabe ben iwri.

²⁵ Onsay be landii mo, be wi'i: «Ko fii hondun non *lootantaa maande tuubuubuyee, si tawii wonaa an woni Almasiihu on maa Iiliya maa Annabaajo on?»

²⁶ Kanko Yaayaa o jaabii be, o wi'i: «Min ko ndiyan mi woni *lootirde maande tuubuubuyee. Kono godfo no e hakkunde mon mo on andaa,

²⁷ wondo arude baawo an, mo mi hewtaa hay firtugol boggi pafe mun!»

²⁸ Dun ko *Betanii funnaange Yurdayniwol wadi, ka Yaayaa lootaynoo maande tuubuubuyee don.

Fii Baalun Alla kun

²⁹ Bimbi nden jande, Yaayaa haccii ka Iisaa arata e makko, o ewnii, o wi'i: «E hino *Baalun Alla booraykun junuubi aduna on kun.

³⁰ Ko oo woni mo mi wowlannoo on fii mun fewndo ko mi wi'i: Godfo aroyay baawo an, on ko Burfo lan mawnude, ko fii hari himo woodanoo ko adii lan.

³¹ Min hari mi andaa mo, kono ko fii banginangol jamaa *Isra'iila on fii makko wadi si mi ari lootirgol ndiyan.»

³² Kanko Yaayaa o seeditii kadi dfundoo, o wi'i: «Mi yi'ii Ruuhu Allaahu on no iwra ka kammu tippora wa gabooru, wona e hoore makko.

³³ Kono min hari mi andaa mo, kono Nuludfo lan yo mi lootir ndiyan on daalanii lan: «On mo yi'udfaa Ruuhu an on

no tippoo wona e mun woo, haray on ko *Ruuhu Seniido on lootirta.»

³⁴ Min non mi yi'ii, mi seeditike kadi, ko on woni *Bicido Alla on.»

Fii no Iisaa Fudfuri Hebirde Taalibaabe

³⁵ Bimbi nden pande kadi tawi Yaayaa no don, himo wondi e taalibaabe makko dido.

³⁶ O yi'i ka Iisaa feyyata, o wi'i: «E hino Baalun Alla kun!»

³⁷ Ben taalibaabe makko dido nani din kongudi makko, jokki Iisaa.

³⁸ Onsay Iisaa yeyyitii, o tawi hibe jokki mo, o wi'i be: «Ko hondun dabboton?»

Ben kadi jaabii: «Rabbi*», (dun no firi «Karamoko'en») «ko honto hodufon?»

³⁹ O jaabii be, o wi'i: «Aree yi'on.»

Be yahi, be yi'i ka o hodi. Nden pande be woni takko makko don, tawi ko wa ka alansaraa.

⁴⁰ Tawi oo wi'eteedo Andaraawu, dun ko oo musidido Sim'uunu Petruusu, ko o goddo e ben dido nanube kongudi Yaayaa din e jokkuba Iisaa ben.

⁴¹ Kanko Andaraawu o adii yiidude e Sim'uunu neene-gooto makko on, o wi'i mo: «Men yi'oyii Almasiihu on.» (Dun no firi «Tofdaado on.»)

⁴² Onsay o addi mo e Iisaa. Iisaa ndaari mo, wi'i: «Ko an woni Sim'uunu mo Yuunusa, jooni ko Petruusu noddetadaa.» (Ko woni firo dun ko «fetere.»)

Fii no Iisaa Noddiri Filiipu e Natanayiila

⁴³ Bimbi nden pande, tawi kanko Iisaa himo faalaa yahude Jaliilu, o tawoyi Filiipu, o wi'i mo: «Jokkan.»

⁴⁴ Tawi Filiipu ko mo Bayti-Sa'iida ka saare oo wi'eteedo Andaraawu e Petruusu.

⁴⁵ Onsay Filiipu tawoyi oo wi'eteedo Natanayiila, o wi'i mo: «Men yi'ii on mo fii mun windii ka Sariya Muusaa e ka defte annabaabe ben, dun ko Iisaa oo jeyaado Naasirata, bicido Yuusufu.»

⁴⁶ Onsay Natanayiila wi'i mo: «Hara huunde moyyere no waawi yaltude Naasirata?»

Filiipu jaabii mo wi'i: «Aru ndaaraa!»

⁴⁷ Bay Iisaa yi'ii Natanayiila no ara e makko, o sifi fii makko, o wi'i: «E hino Isra'ilayankeejo haqiiqaajo mo aldaa e yoyre.»

⁴⁸ Kanko Natanayiila o jaabii: «Ko honno andirdaa mi?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ado Filiipu noddude ma, fewndo ko wonnofaa ka ley yibbehi, hari mi yi'ii ma.»

⁴⁹ Natanayiila wi'i: «Karamoko'en, ko onon woni Bicido Alla on e Lando Isra'iila on!»

⁵⁰ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko fii mi wi'ii mi yi'ii ma ka ley yibbehi gomdindirfaa? A yi'ay ko furi dundoo mawnude.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on yi'ay kammu ngun no udditii, malaa'ikaabe Alla ben no wada yawa jippoo e hoore *Bii-Aaden on.»

2

Fii no Iisaa Wayliri Ndiyan dan Njaram Wiiju

¹ Balde tati bawto d'un, peera wadi ka wi'etee Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu. Tawi yumma Iisaa no ton.

² Iisaa e taalibaabe mun ben kadi saatinaa e on peera.

³ Bay njaram *wiiju dan lellii, yumma makko kanko Iisaa wi'i mo: «Njaram dan lellirii be.»

⁴ Onsay Iisaa jaabii yumma mun, wi'i: «Neene, ko hondun faalanadon mi? Ko fii saa'i an on hewtaali taho!»

⁵ Yumma makko wi'i kurkaadi din: «Wadfee kala ko o wi'i on.»

⁶ Tawi no don loode kaaye jeegoo ebbanaade fii ka Yahuudiyankeebe ben salligoo, tawi nde bee e majje no wada embere liitir teemedere.

⁷ Iisaa wi'i be yo be hebbin den loode ndiyan, kambe kadi be loowi e majje haa de heewi.

⁸ Onsay o wi'i be yo be jedu, be nabana ardotoodo fii paameteji on. Be pedfi, be nabani mo.

⁹ Ardotoodo fii paameteji on kadi mettii dan ndiyan waylaadan njaram wiiju. Tawi o andaa ko honto dan njaram iwi, kono tawi kurkaaduube yoogube ndiyan dan ben kapun no andi. Onsay o noddi wondo tiggude on,

¹⁰ o wi'i mo: «Mo kala ko njaram moyyan dan adotoo yedude, si yedoya jaasufan dan, tuma yaraa moyya. Kono an, hida mari njaram moyyan dan haa jooni!»

¹¹ Ko ndee maande hawniinde o attii wadude kanko Iisaa, d'un ko ka wi'etee don Kanaa e nder diiwal Jaliilu wadi. Ko nii o banginiri darja makko on, taalibaabe makko ben kadi gomdini mo.

Fii no Iisaa Radfori Yeeyoobe ben ka Juulirde Mawnde

(Mat. 21.12-17; Mrk. 11.15-19; Luk. 19.45-48)

¹² Ko bawto d'un, o yaadi e yumma makko e neene-gootoobe makko ben e taalibaabe makko ben Kafer-nahuum. Be weeri don balde seeda.

¹³ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe ben, d'un ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Onsay Iisaa yahi *Yerusalaam. b

¹⁴ O tawi yeeyoobe na'i e baali e gabooji e wadoobe sensa-sensita no joodii ka dingiral *juulirde mawnde.

15 Onsay o moyyini paatawol boggi, o radii be fow ka dingiral juulirde mawnde wondude e baali din e na'i din, o saakiti kaalisiji wafaynoobe sensa-sensita ben, o libi taabe den.

16 O wi'i yeeyaynoobe gabooji ben: «Ittee du'un doo! Wota on wadu suudu Baaba an ndun suudu yeeyirdu!»

17 Onsay taalibaafe ben anditi wonde dundoo no windinoo: «Giggol ngol mi joganii suudu maa ndun no e an wa yiite wonge lan naamude.»^C

18 Onsay hooreefe Yahuudiyankeefe ben yetti haala kan wi'i mo: «Ko maande hawniinde honde waawudaa men hollude fii bangingol hidfa gasa warrude nii?»

19 Iisaa jaabii be, wi'i: «Lancee ndee juulirde, mi immintinay nde e nder balde tati!»

20 Onsay kambe Yahuudiyankeefe ben be wi'i: «E nder duubi cappande nay e jeegoo ndee juulirde no darneede, an non a immintinay nde e nder balde tati?»

21 Kono tawi kanko juulirde nde o wonnoo wowlude fii mun nden, ko bandu makko ndun.

22 Bay wonoyii non o immintinaama e hakkunde maybe ben, taalibaabe makko ben anditoyi wonde hari o wi'uno dun, onsay be gomdini bindi din e ngol kongol ngol Iisaa wi'unoo.

23 E nder ko Iisaa wonnoo Yerusalaam kon, dun ko ka Juldeere Yawtaneede, buy gomdini innde makko nden sabu maandeeji hawniidi di o wafaynoo din.

24 Kono Iisaa hoolanooki be, ko fii hari himo andunoo yimbe ben fow,

25 awa kadi o hatonjinaa e humpiteede fii yimbe ben, ko fii himo andunoo ko woni ka nder bernde neddanke.

3

Fii Yewtere nden hakkunde Iisaa e Nikodiyuusu

1 Tawi no e hakkunde fedde *Fariisiyaabe ben hooreejo Yahuudiyankeefe no wi'ee Nikodiyuusu.

2 On ari jemma takko Iisaa, o wi'i: «Karamoko'en, meden andi ko a jannoowo iwrufo ka Alla, ko fii hay gooto waawataa wafude dii maandeeji hawniidi di wonda e wafude, si tawii Alla aldaa e ontigi.»

3 Onsay Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nedfo jibintinaaka, o waawataa yi'ude *laamu Alla ngun.»

4 Nikodiyuusu kadi jaabii, wi'i: «Ko honno godfo waawetee jibintinireede e nder nayeewu mun? E hara

himo waawa naatitudo kadi ka dimdimol neene makko, o jibintinee?»

⁵ Iisaa jaabii kadi fahin, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, si nefdo jibiniraaka ndiyan e Ruuhu Alla on, haray o waawataa naatudo ka laamu Alla.

⁶ Ko jibiniraa bandu kon ko bandu, ko jibiniraa kadi Ruuhu Alla on kon ko ruuhu.

⁷ Wota a naldu fii mi wi'ii ma bee jibintinedon kesun.

⁸ Ko fii hendu ndun no wifirde ka faaliraa woo, hida nanude hawa kan, kono a andaa ko honto ndu iwri maa ko honto ndu fewri. Ko nii kadi fii kala hebiraado Ruuhu Alla on.»

⁹ Nikodiyuusu yettiti haala kan kadi, wi'i: «Dun ko honno gasirta wonirde?»

¹⁰ Iisaa jaabii, wi'i: «Ko a jannoowo *Isra'iilayankeebe ben e a andaa dun?»

¹¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ko ko men andi men wowlata, awa kadi ko ko men yi'i men seeditotoo, kono onon on jabataa seeditoore amen nden.

¹² Si on gomdinaali fii piiji adunayankeeji di mi yewti on fii mun din, haray ko honno gomdinirton piiji kammuyankeeji di mi yewtoyta on fii mun din?»

¹³ Hay gooto yawaali ka kammu si hinaa Iwrufo ka kammu on, dun ko *Bii-Aaden on.

¹⁴ Wano Muusaa townirnoo mboddi ndin non ka wulaa, ko bee Bii-Aaden on kadi towniree non,

¹⁵ fii kala gomdindo mo yo hebu *ngurndan poomayankejan.

¹⁶ «Ko fii hakkee ko Alla yidi aduna on, o yefii mo Bidfo makko bajjo on, fii kala gomdindo mo wota halko, kono yo ontigi hebu ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Ko fii Allaahu on addaali Bidfo makko on e oo aduna fii jaawugol aduna on, kono ko fii yo aduna on dandire sabu makko.

¹⁸ On gomdindo mo jaawetaake, kono on mo gomdinaali mo jaawaama wuren, bayru o gomdinaali inde Bidfo Bajjo Alla on.

¹⁹ Awa e hino jaawoore nden: ndaygu ngun arii ka aduna, kono yimbe ben yidii niwre nden furi ndaygu ngun, bay kuude mabbe den ko bonde.

²⁰ Ko fii kala wadoowo bone haray no api ndaygu ngun, ontigi arataa ka ndaygu fii wota kuude makko den feeru.

²¹ Kono on huutoroowo goonga on aray ka ndaygu fii yo weebite wonde kuude makko den ko e Alla huuwiraa.»

²² Bawto d'un Iisaa e taalibaabe mun ben yahi e ngal diiwal *Yahuuda. O jallidi e mabbe don, tawi himo *loota maande kisiyee.

²³ Tawi Yaayaa kadi no *lootude maande tuubuubuyee ka wi'etee don Enuuna, d'un ko takko Saliima, bay tawi ndiyan buy no don. Yimbe no yahaynoo don fii yo o lootu be,

²⁴ ko fii tawi Yaayaa wad'aaka taho e kaso.

²⁵ Kono yeddondiral immii hakkunde taalibaabe Yaayaa ben e Yahuudiyankeejo goo e telen-ma labbinegol ngol.

²⁶ Ben badii Yaayaa, be wi'i mo: «Karamoko'en, mo won-dunodaa on gada Yurdayniwol, d'un ko on mo seeditid'aa fii mun, himo lootude yimbe ben, awa kadi fow no yaarude e makko!»

²⁷ Onsay Yaayaa jaabii be, wi'i: «Ned'fo ko ko okkaa ka kammu kon tun waawi hendaade.

²⁸ Onon tigi ko on seedebe an wonde mi wi'ii hinaa min woni *Almasihu on, kono ko mi imminaado yeeso makko.

²⁹ Ko hombo jeyi jomba? Ko jombudo mo on. Ko wonani njaatigi jom-jomba ko daragol takko makko, hedoo mo, nana hito makko, heewa weltaare, nden weltaare an-le timmii.

³⁰ Bee on beydoo, min mi d'uytoo.

³¹ Ko fii on Iwrufo dow no e hoore fow. On mo ka leydi ko mo ka leydi, o wowliray kadi wa mo ka leydi. Kono Iwrufo ka kammu on no e hoore fow.

³² On non no seeditaade ko yi'i kon e ko nani kon, kono hay gooto jabataa nden seeditoore makko.

³³ Kala on jabudo nden seeditoore makko, haray banginii wonde Alla ko goonga.

³⁴ Ko fii on mo Allaahu on nuli, ko daaluyeeji Alla d'in o wowlata. Ko fii Allaahu on yed'ay mo Ruuhu mun on no heewiri.

³⁵ Baabaajo on no yidi Bid'fo on, awa kadi o wattii fow e juude makko.

³⁶ Kala gomdindo Bid'fo on, haray no mari ngurndan poomayankejan, kono on mo halfinaaki e Bid'fo on yi'ataa ngurndan, ko fii tikkere Alla nden wonay e hoore makko.

4

Fii no Iisaa Yewtidiri e Debbo Samariyankeejo on

¹ Fariisiyaabe* ben nani wonde Iisaa no burude Yaayaa hebude taalibaabe, o loota be,

² (kono tawi wonaa kanko Iisaa tigi wonnoo lootude, kono ko taalibaabe makko ben wonnoo lootude).

³ Bay Iisaa humpitike d'un, o iwi ka diiwal Yahuuda don, o yiltitii ka diiwal Jaliilu.

⁴ Tawi-le bee o tayitoya *Samariiya.

⁵ E nder ɗun, o hewti e saare jeyaande e Samariiya no wi'ee Sikaara e binde ngesa mba Yaaquuba okkunoo biɗɗo mun on, ɗun ko Yuusufu.

⁶ Tawi woyndu Yaaquuba ndun no ɗon. Iisaa joodii ka binde woyndu sabu ronkere yaadu ndun, ɗun ko wa tumbere palorma.

⁷ Debbo Samariyankeejo ari yoogugol ndiyan. Iisaa wi'i mo: «Okkoran mi yara.»

⁸ (Ko fii hari taalibaabe makko ben no yahi ka saare fii soodugol jaametee.)

⁹ On debbo Samariyankeejo wi'i mo: «Ko honno an a Yahuudiyankoo torortaa mi ko yaraa, mi Samariyankeejo?» (Ko fii huuwondiral alaa hakkunde Yahuudiyankoo ben e Samariyankeejo ben.)

¹⁰ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si hiɗa andunoo dokkal Alla ngal e Wi'udoo ma <okkoran mi yara> on, hanno ko an torotonoo mo ko yaraa, o okkore ndiyan wurnayɗan.»

¹¹ Kanko debbo on o jaabii mo, o wi'i: «Koohojo, a alaa hay huunde ko yoogiraa, awa-le woyndu ndun no luggi. E hara ko honto hebaynoda non ɗan ndiyan wurnayɗan?»

¹² E hara a buru ben amen Yaaquuba mawnude, on okkuɗo men nduu woyndu, kanko tigi o yari e mayru wondude e biɗɗe makko e jawle makko?»

¹³ Iisaa jaabii, wi'i: «Kala yarudoo ɗan ndiyan ɗondoyte kadi.»

¹⁴ On yarudoo non ndiyan ɗan mi okkorta mo ɗan, ɗondetaake hande kadi. Kono ndiyan ɗan mi okkorta mo ɗan wontay e makko bundu ndiyan, buloojan fii yedugol *ngurndan poomayankejan.»

¹⁵ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Koohojo, okkoran ɗan ndiyan, hara mi ɗondetaake hande kadi, e hara mi artaali ɗoo hande kadi yoogugol.»

¹⁶ Onsay kanko Iisaa o wi'i mo: «Yahu noddoyaa moodi maa, araa.»

¹⁷ Debbo on jaabii mo, wi'i: «Mi alaa moodi.»

Iisaa wi'i mo: «A wowlii haqiiqa, ko wi'udaa kon wonde a alaa moodi.»

¹⁸ Ko fii a hebii dewle jowi, awa kadi mo wondudaa on fewndo ɗoo wonaa moodi maa. E ɗun non a wowlii goonga.»

¹⁹ Debbo on wi'i mo: «Koohojo, mi tawii ko a annabaajo.»

²⁰ Menen Samariyankeejo ben, baabiraabe amen ben non rewii Alla e ngoo fello. Kono onon Yahuudiyankoo ben, hiɗon wi'i ko Yerusalaam woni nokkuure ka Alla reweteɗ ɗon.»

21 Iisaa wi'i mo: «Hey ko an yo debbo, hoolo lan, saa'iiji goo no aroya hara hinaa e hoore ngoo fello, hinaa Yerusalaam rewoton Baabaajo on.

22 Ko fii onon hidon rewude ko on andaa, menen meden rewude ko men andi, ko fii kisiyee mo Alla yefata on ko e Yahuudiyankeebe ben ardi.^d

23 Kono saa'i on no arude, d'un-le wuren o hewtii, ka rewoobe e haqiiqa ben rewira Baabaajo on Ruuhu e goonga, ko fii ko sifa ben rewiroobe mo non, Baabaajo on woni dabbude.

24 Alla ko Ruuhu, bee rewoobe mo ben rewira mo Ruuhu e goonga.»

25 Debbo on wi'i mo kadi: «Midfo andi wonde *Almasiihu on aroyay, d'un ko Todfaado on. Nde o aroyi, o yewtay men fow.»

26 Iisaa jaabii mo wi'i: «Ko min oo Wondo ma wowlande nii woni on.»

Fii Misal Yettaangal e Baagol

27 Onsay taalibaabe ben hewti, be njaldi ko o wonnoo e yewtidude e debbo on kon. Kono hay gooto e mabbe landaaki mo, wi'i: «Ko hondun faaladfaa?» maa «Ko hondun yewtidantaa e makko?».

28 Debbo on kadi acci d'on loonde nden, o yahi ka saare, o wi'i yimbe ben:

29 «Aree ndaaron nedfo wowlando lan kala ko mi wadi. Taw si wonaa kanko woni Almasiihu on?»

30 Onsay ben yalti ka saare, be ari e makko.

31 Wa fewndo onsay, tawi taalibaabe ben no jeejude mo, wi'a: «Karamoko'en, nafee!»

32 Kono o jaabii be, o wi'i: «Midfo mari jaametee ko mi jaama ko on andaa.»

33 Onsay taalibaabe ben wi'indiri: «E hara ko godfo addani mo ko o jaama?»

34 Iisaa wi'i be kadi: «Neema an on ko wadugol faale Nuludfo lan on e timmingol golle makko den.

35 E on wi'aali kadi: «Doo e baagol ngol no heddi lebbi nay?» Hey, mi wi'ii on, bantee gite den, ndaaron gese den, de wojjanii baagol!

36 Jooni wa'oowo on hebay njoddi, o mooba neema fii ngurndan poomayankejan dan, fii yo sankoowo on e wa'oowo on weltodu.

37 Ko fii ngal misal doo ko goonga wonde: «Ko godfo aawata, oya on sojita.»

38 Mi nulii on sojitoogol ko on remaano. Wobbe remiino, ko e nder yangi ben kin naatudon.»

^d 4:22 4.22 Dun no faamora kadi ko Yahuudiyankeebe ben yottini gandal fii kisiyee.

39 Samariyankeebe d'uudube e nden saare gomdini Iisaa sabu ngol kongol ngol oo debbo seeditanii mo, o wi'i: «O wowlanii lan kala ko mi wafi.»

40 Bay Samariyankeebe ben arii e makko, be torii mo wonugol takko mabbe, laatii o woni don balde didi.

41 Gomdinbe ben burti d'uudude kadi sabu kongol makko ngol,

42 tawi hibe wi'a on debbo: «Hinaa sabu kongol maa ngol hande kadi men gomdiniri, kono ko bay menen tigi men hedike mo. Meden andi wonde ko kanko woni Dandoowo aduna on.»

Fii Maande Dimmere Hawniinde Iisaa nden

43 Bay den balde didi feyyii, Iisaa iwii don fii yahugol Jaliilu,

44 fii kala o seeditike kanko tigi wonde annabaajo alaa teddungal ka leydi mun.

45 Bay wonii o hewtii Jaliilu, be Jaliilu ben jabbii mo, sabu tawde hari be yi'ii ko wafi Yerusalaam kon fow ka fewndo juldeere, bay kambe kadi be yahuno juldeere nden.

46 O yiltitii kadi Kanaa, don ko e nder Jaliilu, ka o waylunoo ndiyan dan njaram *wiipu don.

Tawi bid'fo yeesoojo laamateeri ndin, wonfo Kafer-nahuum, no nawni.

47 Bay o nanii wonde Iisaa iwii ka diiwal Yahuuda arii Jaliilu, on ari tawi mo, o torii mo yahugol ndikkinoya on bid'fo makko wonfo e daande mayde.

48 Iisaa wi'i mo: «Onon si on yi'aali maandeeji e kaawakeeji, on gomdintaa few!»

49 Kono on yeesoojo laamateeri ndin wi'i mo: «Koohoojo, seenee ado paykun an kun maayude!»

50 Iisaa wi'i mo: «Yahu, bid'fo maa on ndikkii.»

On ned'fo hoolii kongol ngol Iisaa wi'i mo ngol, o yahi.

51 E nder ko o yiltitotoo kon, o fotti e kurkaafi makko din, ben wi'i mo wonde bid'fo makko on ndikkii.

52 O landii be ko e saa'i hombo hayfani paykun kun. Ben jaabii mo: «Ko hanki tumbere jalorma nguli bandu kin yalti e makko.»

53 Onsay kanko baabaajo on o anditi ko e on saa'i tigi Iisaa wi'i mo «bid'fo maa on ndikkii.» Onsay o gomdini, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

54 Ko ndee maande hawniinde d'oo woni dimmere nde o wafi bay o iwii ka diiwal Yahuuda, o arii Jaliilu.

5

¹ Bawto d'un, juldeere Yahuudiyankeebe wad'i. Iisaa yahi Yerusalaam.

² Tawi beelun no Yerusalaam don ka binde dambugal wi'eteengal Dambugal Baali. Kun beelun no wi'ee e haala Yahuudiyanke Betesada, caaliiji jowi no hundi kun.

³⁻⁴ Nawnube duudube no waalii e ley d'in caaliiji, d'un ko gila e bumbe e boofooBe e maaya-banduube, ^d

⁵ Tawi godfo no don, nawdo gila duubi cappande tati e jeetati.

⁶ Iisaa yi'i on no waalii, o andi on no don gila neebii. Kanko Iisaa o wi'i on: «Hida faalaa hettude cellal?»

⁷ Nawdo on jaabii mo, wi'i: «Koohoojo, mi alaa hay gooto ko yollammi ka nder beelun si ndiyan dan memminike. Doo yo wonu mi hewtii, haray godfo attike lan yollaade.»

⁸ Onsay Iisaa wi'i mo: «Immo, yettaa dankun maa kun, yahaa.»

⁹ Don kisan on nedfo hetti cellal, o yetti dankun makko kun, o woni e jindugol.

Dun hawrondiri e *aseweere, d'un ko *jalaande fowteende e mun nden.

¹⁰ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'i on sellinaado: «Ko jalaande fowteteende nii! Hande daganaaki ma yettugol danki maa kin!»

¹¹ Kono o jaabii be, o wi'i: «Ko sellindo lan on wi'immi: <Yettu dankun maa kun, yahaa.> »

¹² Onsay ben landii mo: «Ko nedfo hombo wi'u-maa: <Yettu, yahaa?»

¹³ Kono tawi on sellinaado andaa ko hombo, ko fii hari Iisaa majjitorii mo e hakkunde yimbe wonnoobe e nden nokkuure ben.

¹⁴ Bawto d'un Iisaa tawti mo ka *juulirde mawnde, o wi'i mo: «E hino a hettii cellal. Wota a waditu junuubu hande kadi, fii wota godfun goo hebe ko buri d'undoo bonde.»

¹⁵ Onsay on nedfo yilitii, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa sellini mo.

Fii hakkunde Bidfo on e Baabaajo on

¹⁶ Ko wadi si hooreebe Yahuudiyankeebe ben cukkii Iisaa, ko sabu tawde o wadii d'un e aseweere.

¹⁷ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ben an no gollude haa jooni. Min kadi mido gollude.»

¹⁸ Sabu d'un hooreebe Yahuudiyankeebe ben burti dabude no warira mo, d'un non hinaa fii tun himo bonni

^d 5:3-4 5.4 Bindi goo no beyditi d'un ka lannoode aaya on: *habbiibe memminagol ndiyan beelun kun. Ko fii hari mala'ikaajo no woowi tippaade e kun beelun e saa'iiji goo, o yeya ndiyan dan. Kala non on adinoofo yollaade bawto memminagol ndiyan dan, o ndikkay, d'un non nawnaare nde o wondunoo woo.*

Sariya on e asewe, d'un ko jalaande fowteteende nden, kono ko fii himo inni kadi Alla ko Ben makko, ko nii o waditori himo fota e Alla.

¹⁹ Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Bidfo on waawataa wafude hay huunde immorde e makko kanko tigi, si hinaa ko o yi'i Baabaajo on no wada kon. E kala ko Baabaajo on wadi, Bidfo on kadi wadiray wano non.

²⁰ Ko fii Baabaajo on no yidi Bidfo on, o hollay mo kadi kala ko o wadata. Awa kadi o hollay mo kuude burde dee doo, fii no woniron e nder njalaw.

²¹ Ko d'un wadi, wano Baabaajo on immintinirta maybe ben non, o wurnita be, ko wano non kadi Bidfo on wurnitirta on mo o faalaa wurnitude.

²² Ko wattii e d'un, Baabaajo on jaawataa hay gooto, kono o wattii kala jaawoore e juude Bidfo on,

²³ fii yo fow teddin Bidfo on wano be teddiniri Baabaajo on non. On mo teddinaali Bidfo on haray teddinaali Baabaajo on, on Nuludo mo.

²⁴ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on hedifo kongol an ngol, gomdini Nuludo lan on, haray on no e *ngurndan poomayankejan. Awa kadi o aretaake e jaaweede, ko fii haray o iwii e mayde, o arii e ngurndan.

²⁵ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, saa'i araynoofo on ko fewndo doo, nde maybe ben nani hawa *Bidfo Alla on, ben nanube wuura.

²⁶ Ko wano non, nde tawnoo ko Baabaajo on woni bundu ngurndan, ko wano non kadi o yefiri Bidfo on wonugol bundu ngurndan,

²⁷ o yedi mo kadi bawgal wafugol jaawoore nden, bay ko kanko woni *Bii-Aaden on.

²⁸ Wota d'un njaldin on, ko fii saa'i no arude mo tawata wonbe ka genaale ben fow nanay hawa makko kan, be immitoo.

²⁹ Wadunoobe ko moyyi ben immitoo ummutal ngurndan, wadunoobe ko boni ben immitoo ummutal jaawoore.

³⁰ Min non, mi waawataa wafude hay huunde immorde e an min tigi, ko ko mi naniri Alla kon mi jaawirta. Naawoore an nden-le ko feewunde, ko fii hinaa faale an on mi woni wafude, kono ko faale Nuludo lan on.»

Fii Seeditooje Bidfo on

³¹ «Si ko min woni seeditanaade hoore an, haray seeditoore an nden wonaa goonga.

³² Ko godfo goo seeditanii lan. Midfo andi non kon ko o seeditii fii an ko goonga.

³³ Onon on nelii wobbe e Yaayaa, o seeditanii goonga on.

³⁴ Min non mi hatonjinaa yo nedfo seeditano lan. Ko mi wowliri fii seeditoore Yaayaa nden, ko fii yo on dande.

³⁵ Yaayaa hari ko lampu hubbudo ndaygudo, faalafon weltorde ndaygu makko ngun e nder saa'ihun.

³⁶ «Min mido mari seedee burfo mo Yaayaa on mawnude, ko fii kuude de Baabaajo on jonni lan fii laatingol den, ko den kuude tigi woni seeditanaade lan wonde ko Baabaajo on nuli lan.

³⁷ On non Baabaajo Nuludo lan, kanko tigi o seeditike fii an. Haa hande on nanaali hito makko, maa yi'on mbaadi makko,

³⁸ awa kadi daaluyee makko on tabitaa e mon, ko fi on gomdfinaali mo o nuli on.

³⁹ Hidfon taskoo bindi din, bay hidfon sikka ko kanji hebirton ngurndan poomayankejan, e hin-le ko din seeditii fii an.

⁴⁰ E hara-le on faalaaka arude e an fii hebugol ngurndan dan.

⁴¹ «Min-le, mi alaa dabbbude no yimbe ben mantirammi.

⁴² Kono mido andi on, on joganaaki Alla giggol.

⁴³ Min ko e innde Ben an mi ari, kono on wernaali lan. Kono si godfo arii e innde mun, on wernay mo.

⁴⁴ Ko honno gomdfinirton onon, si tawii ko mantindirgol yidufon, hara hinaa dabbugol mantoore iwrunde ka Allaahu Bajjo on nden?

⁴⁵ «Wota on sikku min mi felay on yeeso Ben an. Ko Muusaa woni feloowo on on, on mo hoolordon.

⁴⁶ Ko fii si on gomdinno Muusaa, on gomdinayno lan min kadi, bay himo windi fi an.

⁴⁷ Kono si on gomdfinaa bindi makko din, haray ko honno gomdfinirton kongudi an din?»

6

*Fii no Iisaa Namminiri Yimbe Guluuje Njowo
(Mat. 14.13-21; Mrk. 6.30-44; Luk. 9.10-17)*

¹ Bawto dun Iisaa yahi, wontiri gafa *Weendu Jaliilu ndun. (Ndun weendu no wi'ee kadi Tiberiyaada.)

² Tawi jamaa duududo no jokki mo sabu maandeeji hawniidi di be yi'aynoo himo wafa din e hoore nawnube ben.

³ Kanko Iisaa o yawi don e hoore fello, o joododi don e taalibaabe makko ben.

⁴ Tawi juldeere Yahuudiyankeefe ben, dun ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike.

⁵ Onsay Iisaa banti gite ōen, yi'i on jamaa ōuududo no ara e makko. O wi'i Filiipu: «Ko honto soodeten doo jaametee fii ko bee yimbe jaama?»

⁶ (Ko o wiirunoo ōun ko fii ndarndagol mo, ko fii hari himo andunoo ko hondun o wadata.)

⁷ Filiipu jaabii mo, wi'i: «Hay *dinaruujii teemedde ōiŋi yonataa ko soodee bireedi haa ōun yona fii yo mo kala hebu seeda!»

⁸ Goddo e taalibaabe makko ben no wi'ee Andaraawu, ōun ko oo miŋŋiraawo Sim'uunu Petruusu, wi'i mo:

⁹ «Suka no doo mardo bireediiŋe jowi e liyyi ōiŋi. Kono ko hondun ōun nafata oo jamaa doo fow?»

¹⁰ Onsay Iisaa wi'i: «Jodŋinee yimbe ben.» Tawi huŋo buy no e nden nokkuure. Ben joodii, tawi ko wa be worbe guluuje njowo.

¹¹ Bawto ōun Iisaa yetti bireedi on, o jarni Alla, o senditani wonbe ōon ben. O wadiri liyyi ōin kadi wano non haa mo bee hebi yeru faale mun on.

¹² Bay wonii be haarii, o wi'i taalibaabe makko ben: «Moobitee kunte luttude ōen fii wota hay huunde bonu.»

¹³ Ben hocci ŋe, be hebbini debeeje sappoo e ōiŋi ko jaamaa luttinaa ko iwi e ōen bireediiŋe jowi.

¹⁴ Bay ben yimbe yi'ii nden maande hawniinde nde Iisaa wadi, be wi'i: «Ko oo tigi woni Annabaajo haanudo arude ka aduna on!»

¹⁵ Bay Iisaa andii wonde be faandanike yettugol mo lammina, o sortii e hakkunde maŋbe, o woni feere ka fello ton.

Fii no Iisaa Seppiri ka hoore Ndiyan

(Mat. 14.22-33; Mrk. 6.45-52)

¹⁶ Bay wonii nibbii, taalibaabe makko ben tippori ka weendu.

¹⁷ Be bakii e laakun fii yahugol e ngoya sengo weendu ndun, ōun ko Kafernahuum, tawi niwre nden wadii, be yiitidaali e Iisaa taho.

¹⁸ Onsay hendu dolnundu wifi, ndiyan weendu ndun yeyii.

¹⁹ Bay wonii be awyinii laakun kun wa kilomeeterji jowi maa jeegoo, be haccii Iisaa no seppa ara ka hoore ndiyan, himo badaade laakun kun, onsay be huli.

²⁰ Kono Iisaa wi'i be: «Ko min nii! Wota on hulu!»

²¹ Tawi hiŋe faalaa mo yettude tumba ka nder laakun, tun laakun kun hewti leydi ka be yahaynoo ōon.

²² Bimbi nden pande, jamaa wonnoŋo e ngoya sengo weendu ndun ndaari tawi ko laakun gootun wonnoo ōon,

awa kadi Iisaa bakodaano e taalibaaɓe mun ben e kun laakun, kono ko taalibaaɓe ben tun yahi.

23 Onsay laakoy goo iwroyi Tiberiyaada, ɓe ari e binde ndee nokkuure nde ben jaamunoo bireedi e mun ɓawto Koohoojo on jarnude.

24 Bay ben yimɓe ndaarii tawii Iisaa woo, taalibaaɓe mun ben woo alaa ɗon, ɓe bakii kamɓe tigi e koy laakoy, ɓe yahi Kafernahuum fii ɗabbitoɓgol Iisaa.

Fii no Iisaa Woniri Bireedi Wurnoowo

25 Ben yimɓe tawtiroyi Iisaa ka gaɗa weendu, ɓe wi'i mo: «Karamoko'en, nde hewtuɗon ɗoo?»

26 Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa fii on yi'ii maandeeji hawniidi wondon mi ɗabbitirde, kono ko fii on jaamii haa on haarii.

27 Wota on yangano jaameteɓe lannoowo on, kono yanganeɓe jaameteɓe luttoowo fii *ngurndan poomayankejan ɗan on, ɗun ko on mo *Bii-Aaden on yedata on, ko fii ko e makko Alla Baabaajo on noti maande mun nden.»

28 Ben kadi wi'i mo: «Ko hondun men wadata fii yo men huuwu kuude ɗe Alla faalaa ɗen?»

29 Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ko woni kuugal ngal Alla faalaa ngal, ko yo on gomɗin on mo o nuli.»

30 Be wi'i mo kadi: «Ko maande hawniinde honde wadataa jooni, men yi'a, men gomɗine? Ko kuugal hongal wadataa?»

31 Baabiraabe men ben jaamuno <*manna> ka wulaa, wano windori non: <O okkori ɓe bireedi immorde ka kammu.> » e

32 Onsay Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, hinaa Muusaa okkori on bireedi immorde ka kammu, kono ko Ben an okkori on bireedi tigi-tigiijo iwruɗe ka kammu.

33 Ko fii bireedi Alla on ko on Iwroowo ka kammu, yedaa yimɓe ben ngurndan.»

34 Onsay ɓe wi'i mo: «Koohoojo, awa okkor men saa'i kala on bireedi.»

35 Iisaa wi'i ɓe kadi: «Ko min woni Bireedi Wurnoowo on: kala arɗo e an weetaake hanɗe kadi, e kala on gomɗinɗo lan ɗondetaake hanɗe kadi.

36 Kono mi andinii on, on yi'ii lan, kono on gomɗinaali.

37 Kono ɓe Baabaajo on yedi lan ben fow aray e an, kala non on arɗo e an mi raɗotaako mo.

38 Ko fii hinaa waɗugol faale an on tippinimmi iwruɗe ka kammu, kono ko waɗugol faale Nuluɗo lan on.

39 Ko fii e hino faale on Nuludɔ lan: ko wota hay gooto e be o yedimmi ben hayru, kono ko yo mi immintin be ka jalaande sakkitorde.

40 Ko woni faale Ben an on kon, ko kala yi'udɔ Bidɔ on, gomɔɔni mo, yo hefu ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintina mo ka jalaande sakkitorde.»

41 Onsay Yahuudiyankeebe ben fudɔɔii ŋunude fii makko, bay hari o wi'ii ko kanko woni Bireedi Iwruɔ ka kammu on.

42 Tawi hibe wi'a: «E hara hinaa oo woni Iisaa, bidɔ Yuusufu on, on mo anduden yumma mun e ben mun? Ko honno non on wi'irta ko ka kammu o iwri?»

43 Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Wota on ŋunu hakkunde mon.

44 Hay gooto waawataa arude e an si hinaa hara ko Baabaajo Nuludɔ lan on poodi mo, mi immintinoya mo ka jalaande sakkitorde.

45 No windii ka defte annabaabe ben wonde: <Alla jannay be fow.>^f Kala on nanandɔ Baabaajo on, jabi gandal iwrungal ka makko ngal, aray e an.

46 Hay gooto yi'aali Baabaajo on, si hinaa on Iwruɔ ka Alla, on kapun yi'ii Baabaajo on.

47 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala gomɔɔɔndɔ haray hebii ngurndan poomayankejan dan.

48 Ko min woni Bireedi Wurnoowo on.

49 Baabiraabe mon ben paamuno <manna> ka wulaa, kono be maayuno.

50 E hino dɔo Bireedi tippiidɔ iwruɔde ka kammu on, fii kala paamuɔ mo wota maayu.

51 Ko min woni Bireedi Wurɔ tippiidɔ iwruɔde ka kammu on, kala paamuɔ oo bireedi, ontigi wuuray haa poomaa. Ko bandu an ndun woni on bireedi mo mi okkitirta, fii no aduna on wuurira.»

52 Onsay Yahuudiyankeebe ben sonki hakkunde maɔbe, be wi'i: «Ko honno oo waawirta okkude en teewu mun ngun, yo en paamu?»

53 Onsay Iisaa wi'i be: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si on paamaali teewu Bii-Aaden on, yaron yiiyan makko dan, haray on hebataa ngurndan.

54 Ko fii kala paamuɔ teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray hebii ngurndan poomayankejan, awa kadi mi immintinay mo ka jalaande sakkitorde.

55 Ko fii teewu an ngun ko neema tigi, awa kadi yiiyan an dan ko njaram tigi.

56 Ko fii kala paamuɔ teewu an ngun, yari yiiyan an dan, haray o humondirii e an, min kadi mi humondirii e makko.

⁵⁷ Bay Baabaajo Wurdo on nuli lan, awa kadi mido wuuriri Baabaajo on, ko non kadi kala on jaamudo lan wuurirta sabu an.

⁵⁸ Ko oo doo woni Bireedi tippiido iwri ka kammu on. O wa'aa wa mo baabiraabe mon ben jaami on, be maayi. Kala on jaamudo oo bireedi doo wuuray haa poomaa.»

⁵⁹ Ko dun Iisaa wi'unoo wa fewndo ko o jannaynoo ka juulirde Kafernahuum.

⁶⁰ Bay be nanii dun, buy e hakkunde taalibaabe makko ben wi'i: «Ngol kongol no satti. Ko hombo waawi jabude ngol?»

⁶¹ Bay Iisaa andanii hoore mun wonde taalibaabe makko ben no nunude fii dun, o wi'i be: «E hara dun feggin on?

⁶² E si on yi'ii non Bii-Aaden on no yenta ka wonnoo ton?

⁶³ Awa, ko Ruuhu Alla on wurnata, bandu ndun nafataa huunde. Dii kongudi, di mi yewtata on, ko iwru di e Ruuhu Allaahu yedoowo ngurndan on.

⁶⁴ Kono wobbe no e hakkunde mon be gomdinaa.» (Ko Iisaa wi'irnoo dun, ko fii hari himo andi gila ka fudfoode ko hombo woni mo gomdinaa, e ko hombo janfoytoo mo.)

⁶⁵ O beyditi kadi, o wi'i: «Ko dun wadi si mi wi'ii on: Hay gooto waawataa arude e an si hinaa taw hara ko Baabaajo on yedi ontigi.»

⁶⁶ Gila nden pande buy e taalibaabe makko ben yiltii, be acciti yaadugol e makko.

⁶⁷ Onsay Iisaa wi'i sappoo e didoobe ben: «E onon-le, on faalaaka yahude?»

⁶⁸ Onsay Sim'uunu Petruusu jaabii mo, wi'i: «Koohojo, men jokka hombo? Ko onon jogii kongudi ngurndan poomayankejan dan.

⁶⁹ Awa men gomdini, men andii kadi wonde ko onon woni *Seniido mo Alla!»

⁷⁰ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «E wonaa ko min subii on, onon sappoo e didoobe ben? Kono godfo e mon ko mo Ibuliisa.»

⁷¹ Tawi ko Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu o woni wowlude fii mun, ko fii ko on janfoytoo mo, on ko godfo e sappoo e didoobe ben.

7

Fii Angal Gomdinal Musibbe Iisaa ben

¹ Bawto dun Iisaa woni e jindugol e nder diiwal Jaliilu ngal, tawi o yidfaa jindude few e nder diiwal Yahuuda ngal, ko fii hari hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dafsbude no warira mo.

² Hawrondiri juldeere Yahuudiyankeebe, wi'eteende nden *Juldeere Togooji, badike.

³ Onsay neene-gootoobe makko ben wi'i mo: «Iwu doo, yahaa ka diiwal Yahuuda, fii yo taalibaabe maa ben yi'u kuude de wondaa wafude den.

⁴ Ko fii hay gooto wafataa huunde e nder gundoo si tawii himo dabbude andeede e kene. Si a wafay dñi piiji, hollito e aduna on.»

⁵ Tawi ben neene-gootoobe makko tigi gomdinaa mo kanko Iisaa.

⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i on hewtanaali lan taho, kono onon saa'i kala no moyyani on.

⁷ Ko fii aduna on waawataa on apude, min non, himo joganii lan ngayngu, bay mido seeditaade e hoore makko wonde kuude makko den ko bonde.

⁸ Onon yahee ka juldeere. Min mi alaa yahude taho e nden juldeere, ko fii saa'i an on hewtaali taho.»

⁹ Bay wonii o wi'ii be dun, o wonti Jaliilu fon.

Fii Yewtere nde Iisaa Yewti nden ka Juldeere

¹⁰ Bay wonii neene-gootoobe makko ben yahii ka juldeere, kanko kadi o yahi, kono e nder gundoo e baawo hollitagol.

¹¹ Tawi hooreebe Yahuudiyankeebe ben no dabbaa mo, wi'a: «Ko honto o woni?»

¹² Tawi nunu-nunu fii makko on no duufi e hakkunde yimbe ben. Wobbe e mabbe no wi'a: «Ko o neddo moyyo», beya ben kadi no wi'a: «Oo'o, o majjinay woni jamaa on.»

¹³ Kono tawi hay gooto alaa wowlude fii makko e kene sabu kulol hooreebe Yahuudiyankeebe ben.

¹⁴ Wa fewndo ko juldeere nden feccii e hakkunde, Iisaa yahi ka *juulirde mawnde woni e jannugol.

¹⁵ Onsay Yahuudiyankeebe ben njaldi, be wi'i: «Ko honno oo andiri bindi din, o jangaali!»

¹⁶ Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Gandal an ngal hinaa e an iwi, kono ko e Nuludo lan on.

¹⁷ Kala faalaado wafude faale Alla on anday si ko e makko ndee jannde iwri, e si tawii dñi konguɗi an ko e immorde e an min.

¹⁸ On mo no wowlude konguɗi iwruɗi e mun, haray ko hoore mun woni dabbande darja, kono on mo no dabbude darja nuludo fon on, haray on ko goongaajo, haray angal peewal alaa e makko.

¹⁹ E hara Muusaa jonnaano on Sariya on? Kono hay gooto e mon jokkaali on Sariya. E ko fii hondun non eɓɓanton warugol lan?»

²⁰ Yimbe ben jaabii mo, wi'i: «An, jinnaaru no e maa! Ko hombo woni daɓɓude no warire?»

²¹ Onsay Iisaa jaabii ɓe, wi'i: «Mi wadɓii kuugal gootal, on fow on ɲaldii.

²² Muusaa yamirii on *sunningol, hay si tawii non dɗun wonaa e makko iwri, kono ko e maamaabe mon ben. Kono onon hidon wadude dɗun e *ɲalaande fowteteende nden.

²³ Si godɗo sunninaama e asewe, fii tun wota Sariya Muusaa on bonne, haray ko fii hondun seytingon mi fii mido sellini godɗo o fow makko e asewe, dɗun ko ɲalaande fowteteende e mun nden?

²⁴ Awa accee ɲaawirgol ko sikkudon kon tun, kono ɲaawee ɲaawoore feewunde.»

Fii Landal si ko Iisaa Woni Almasiihu on

²⁵ Tun, wɓɓe e hodube Yerusalaam ben woni e wi'ugol: «E hara hinaa oo wonaa daɓɓeede fii waregol?

²⁶ E hino ka o woni wowlude e kene, o alaaka wi'eede hay huunde. E taw si hara yeesoobe ben fottii wonde ko oo woni *Almasiihu on?

²⁷ E hin-le hidon andi oo dɗoo ko mo o honto, kono nde Almasiihu on ari, hay gooto andataa ko mo o honto.»

²⁸ Onsay Iisaa ewnii fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde, o wi'i: «Hidon andi lan, hidon andi kadi ko mo mi honto. E hara-le wonaa hoore an mi arani, kono Imminɗo lan on ko o goonga, onon-le on andaa mo.

²⁹ Min non mido andi mo, ɓay ko ka makko mi iwri, ko kanko nulimmi.»

³⁰ Onsay ɓe woni e daɓɓugol no ɓe nangira mo, kono laatii hay gooto fawaali mo jungo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali.

³¹ Buy e hakkunde jamaa on gomɗini mo, ɓe wi'i: «E hara, nde Almasiihu on aroyi, taw si o wadɗoyay maandeeji hawniidi burɗi di oo dɗoo wadi dɗin?»

³² Bay *Fariisiyaabe ben nanii ko jamaa on woni sowndaade fii makko kon, onsay hooreeɓe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben immiini suufaabe ko nanga mo.

³³ Kono Iisaa wi'i: «Mido wondi e mon taho seeda si mi yiltitoo ka Nuludo lan on.

³⁴ Onsay on daɓɓitay lan, on yi'ataa lan, e ka mi wonoyta dɗon, on waawoytaa yahoyde dɗon.»

³⁵ Onsay hooreeɓe Yahuudiyankeeɓe ben wi'indiri: «E hara ko honto o yahoyta fii wota en tawoy mo? E hara o yahay e jamaa men saakitiido e hakkunde *Gereekiyankeeɓe ben, o janna ben Gereekiyankeeɓe?

³⁶ Ko hondun woni ngol kongol ngol o wi'i wonde: «On daɓɓay lan, on yi'ataa lan, e ka mi yahata dɗon on waawataa hewtoyde dɗon?» »

37 Nalaande sakkitorde juldeere nden, d'un ko jalaande burnde mawnude nden, Iisaa immii, o ewnii, o wi'i: «On mo no d'ondaa yo aru e an, o yara!

38 Ko fii kala on gomdindo lan, candi ndiyan wurnaydan bulay e ontigi, wano bindi d'in wi'iri non.»

39 Tawi ko Iisaa woni wowlude fii mun ko Ruuhu Allaahu mo gomdinbe mo ben yedoytee on, ko fii hari Ruuhu Allaahu on yedaaka taho, bay hari kanko Iisaa o yentinaaka taho ka mangural.

40 Bay wobbe goo e hakkunde jamaa on nanii d'in kongudi, be wi'i: «Sikke woo alaa, ko oo woni Annabaajo habbanoodo on!»

41 Tawi beya no wi'a: «Ko oo woni Almasiihu on!» Beya kadi no wi'a: «E hara ko diiwal Jaliilu Almasiihu on feepirta?»

42 E hara defte d'en wi'aali wonde Almasiihu on ko e jurriya Daawuuda on iwata, e hoore d'un ko e kodolun no wi'ee Bayti-Lahiimi, d'un ko ka Daawuuda wonnoo d'on, o feepata?»

43 Dun wadi haa jamaa on yeddondiri sabu makko.

44 Wobbe e hakkunde mabbe faalaa mo nangude, kono hay gooto fawaali mo juude.

Fii ko Suufaabe ben Jaabitii Nulnoobe be ben kon

45 Onsay suufaabe ben yiltitii ka hooreebe yottinoobe sadaka ben e ka Fariisiyaabe ben, ben wi'i suufaabe ben: «Fii hondun on addaali mo?»

46 Suufaabe ben jaabii be, wi'i: «Hay gooto yewtiraali wano oo neddo yewtirta nii!»

47 Fariisiyaabe ben jaabii be kapun kadi, wi'i: «E hara onon kadi, d'un faljinii on?»

48 Kaa hara no woodi goddo e yeesoobe ben maa goddo e Fariisiyaabe ben gomdindo mo?

49 Kono oo jamaa mo andaa Sariya ko hudaado!»

50 Onsay Nikodiyuusu jeydaado e mabbe kambe Fariisiyaabe ben, d'un ko yiidoynoodo e Iisaa e saa'i goo, wi'i be:

51 «E hara Sariya men on no waawi paawude sifa oo neddo ado jentaade mo, anden ko hondun o wadi?»

52 Kambe kadi be jaabii mo, be wi'i: «E hara an kadi, ko mo a Jaliilu? Tasko moyya, a taway annabaajo feepirtaa Jaliilu.»

53 Onsay mo kala e mabbe yiltitii ka suudu mun.

8

Fii Debbo Nangidaado e Jinaa on

¹ Iisaa kapun yaari ka Fello *Zaytuuni.

² Kono no weetirnoo, o arti kadi ka *juulirde mawnde. Jamaa on fow kadi ari e makko, o joodii, o woni e jannugol be.

³ Onsay jannooƙe fii Sariya on ƙen e *Fariisiyaabe ƙen addi debbo mo ƙe nangi no waƙa jinaa, ƙe jodɗini mo hakkunde.

⁴ Be wi'i Iisaa: «Karamoko, oo debbo nanga no waƙa jinaa.

⁵ Ko fii ka Sariya, Muusaa no yamiri fidugol sifa oo kaaye. An non, ko hondun wi'udaa?»

⁶ Tawi ko ƙe wonnoo wi'irde ɗun, ko fii ndarndagol mo fii no ƙe heƙira feere no ƙe toopira mo.

Kono Iisaa ugginii, o nangi windirgol hondu makko ndun ka leydi.

⁷ Nde tawnoo hiƙe catii e landagol mo tun, o ƙantii, o wi'i ƙe: «On mo aldaa e junuubu hakkunde mon yo ado fidude mo hayre.»

⁸ O ugginii kadi, o woni e windugol ka leydi.

⁹ Bay wonii ƙen nanii ɗun, ƙe sortori gooto gooto, gila e burƙe mawnude ƙen, lutti ɗon Iisaa tun e debbo wonnooɗo on ka hakkunde.

¹⁰ Bawto ɗun Iisaa ƙantii, wi'i mo: «Debbo, honto toopuƙe ma ƙen woni? E hay gooto fawaali ma ƙaawoore?»

¹¹ Debbo on jaabii, wi'i: «Kooƙoojo, hay gooto.»

Iisaa kadi wi'i mo: «Min kadi men, mi faawaali ma ƙaawoore. Yahu, wota a waɗitu junuubu hande kadi.»

Fii no Iisaa Woniri Ndaygu Aduna on

¹² Bawto ɗun Iisaa yewti yimbe ƙen, o wi'i: «Ko min woni Ndaygu aduna on. Kala on jokkuɗo lan yahataa han kadi ka nder niƙe, e hoore ɗun, ontigi heƙay ndaygu ngurndan ɗan.»

¹³ Sabu ɗun Fariisiyaabe ƙen wi'i mo: «Hiɗa seeditanaade hoore maa, awa seeditoore maa nden wonaa goonga.»

¹⁴ Iisaa kadi jaabii ƙe, wi'i: «Hay si mi seeditani hoore an, haray nden seeditoore an ko goonga, ko fii mido andi ko honto mi iwi e ko honto mi yahata. Kono onon on andaa ko honto mi iwi e ko honto mi yahata.

¹⁵ Onon, ko no yimbe ƙen ƙaawirta non ƙaawirton, min non, mi ƙaawataa hay gooto.

¹⁶ Min si mi ƙaaway, haray ƙaawoore an nden ko nde goonga, ko fii haray wonaa min tun, mido wondi e Baabaajo on, ɗun ko on Nuluɗo lan.

¹⁷ No windii ka Sariya mon wonde seeditoore ɗiɗo ko goonga.

18 Min mido seeditanaade hoore an, awa kadi Baabaajo, Nuludo lan on, no seeditaade fii an.»

19 Onsay ben wi'i mo: «Ko honto non ben maa woni?»

Iisaa jaabii be, wi'i: «On andaa lan, min woo, Ben an woo. Si hidon andunoo lan, harayno hidon andi Ben an.»

20 Ko ka nder nokkuure ka arkawal sadaka ngal woni don, Iisaa wowli d'ii kongudfi, fewndo ko o jannata ka juulirde mawnde. Laatii hay gooto nangaali mo, ko fii hari saa'i makko on hewtaali taho.

21 Iisaa wi'i be fahin: «Mi yahay, kono on d'ab'bitay lan, maayon e nder junuubu. Onon on waawataa hewtoyde ka min mi yahata ton.»

22 Onsay hooreebe Yahuudiyankeebe ben wi'indiri: «E hara o wartoto, bay o wi'ii: <On waawataa hewtoyde ka mi yahata ton?»»

23 O wi'i be kadi: «Onon ko on be ley gaa, min ko mo mi ka dow. Ko fii onon, ko on be oo aduna, min non wonaa mo mi oo aduna.

24 Ko d'un wadfi si mi wi'ay on, on maayay e nder junuubi mon. Ko fii, si on gomdinaali wonde ko min woni Wondo on, on maayay e nder junuubu mon.»^g

25 Onsay ben landii mo: «Ko hombo wonu-maa an?»

Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «Ko ko mi wi'i on kon gila ka fufdoode.

26 E telen-ma mon, mido mari buy ko mi wowla e ko mi jaawa. Kono Nuludo lan on ko o goonga, awa kadi ko mi naniri mo kon, mi hollay d'un aduna on.»

27 Laatii be faamaali ko fii Baabaajo on o yewti be.

28 Iisaa wi'i be fahin: «Nde yowudon *Bii-Aaden on, onsay on anday ko min woni Wondo on, awa kadi mi alaa wadude hay huunde immorde e an min, kono ko wano Baabaajo on jannirimmi non mi woni yewtirde.

29 Nuludo lan on no wondi e an, o accitaali lan min tun, ko fii min mido wadude soono woo ko welata mo kon.»

30 Bay o wowlirii nii, duudube gomdini mo.

Fii Ndimankaaku e fii Jurriya Ibraahiima on

31 Onsay Iisaa wi'i Yahuudiyankeebe gomd'inbe mo ben: «Si on duumike e wuurirgol kongol an ngol, haray ka haqiiqa, ko on taalibaabe an.

32 Onsay on anday goonga on, goonga on watta on rindinaabe.»

^g 8:24 8.24 «Ko min woni Wondo on», no yaadi e taariika kan ka pitahun hubbukun ka Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14, ka Alla daali don: «Ko min woni Wondo on.»

33 Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Menen ko men jurriya Ibraahiima, haa hande men wonaali maccube hay gooto. Ko honno non wi'irtaa men wonay rindinaabe?»

34 Iisaa jaabii, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala wadoowo junuubu haray ko o maccudo junuubu.

35 Maccudo wontataa beynguure jeydo dun haa poomaa, kono bidfo on ko don jeyaa haa poomaa.

36 Ko dun wadi si Bidfo on non rindinii on, haray on wonii rimbe tigi.

37 Mido andi wonde ko on jurriya Ibraahiima, kono hidon dabfude no wariron mi, ko fii kongol an ngol hebaali werde e mon.

38 Min non mido wowlude ko mi yi'i ka Ben an kon. Kono onon hidon wafude ko nanirdon baaba mon kon.»

39 Onsay ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Ibraahiima woni ben amen.»

Iisaa kadi wi'i be: «Si tawii ko on iwdi Ibraahiima, haray wadee kuude Ibraahiima den.

40 Kono jooni onon, hidon dabfude no wariron mi, min oo nedfo wowlando on goonga mo mi naniri Alla, kono Ibraahiima kan wadaali ko nandi e dun.

41 Ko kuude baaba mon den wondon wafude!»

Ben kadi wi'i mo: «Menen hinaa men sibbe hebiraabe nii, ko gooto men mari baaba, on-le ko Alla!»

42 Onsay Iisaa wi'i be: «Si tawii ko Alla wonnoo Ben mon, on yidayno lan, ko fii ko ka Alla mi iwri, mi ari. Mi aranaa hoore an, kono ko kanko nulimmi.

43 E ko fii hondun on alaa faamude ko mi woni on wowlande kon? Ko bay on waawataa hedfaade kongudi an din.

44 Ko fii, ko Ibuliisa woni baaba mon, e hin-le hidon faalaa wafude faaleeji baaba mon din. On-le o woniino waroowo gila ka fudfoode, o jabaali daraade e goonga, bay goonga on alaa e makko. Nde o wowli fenaande nden woo, haray dun ko e jikku makko on iwri, ko fii ko o fenoowo, awa kadi ko o baaba penaale.

45 Min non, bay mido wowlude goonga, on hoolotaako lan.

46 Ko hombo e mon waawi hollude wonde mi wadii junuubu? Si mi wowlii goonga, ko hondun hadata hoolodon mi?

47 Ko fii, mo Alla on hedfoto daaluyeeji Alla din. Kono onon, on hedfotaako, bay hinaa on be Alla.»

48 Onsay Yahuudiyankeebe ben jaabii mo, wi'i: «Kere men alaa goonga si men wi'i ko a Samariyankeejo, awa kadi jinna no e maa?»

49 Kono Iisaa jaabii be, wi'i: «Min, jinna alaa e an, kono mi teddinay woni Ben an, kono onon hidon hayfinde lan.

⁵⁰ Min mi alaa dabbande hoore an darja. No woodi Wondo lan dabbande, jaawa kadi.

⁵¹ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.»

⁵² Yahuudiyankeebe ben wi'i mo: «Jooni non men andii jinna no e maa. Ko fii Ibraahiima maayiino, annabaabe ben kadi wano non, an non hida wi'ude: mo doftike kongol an ngol, o maayataa few.

⁵³ E hara a buru Ibraahiima baaba amen mawnude? On-le maayii, annabaabe ben kadi maayii. Ko hombo wadudaa hoore maa?»

⁵⁴ Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Si mi mawninii hoore an, haray darja an on ko fus. Ko Ben an darjintammi, on mo wi'udon ko Alla mon.

⁵⁵ E hara-le on andaa mo, min non mido andi mo. Si mi wi'iino mi andaa mo, harayno mi wonii fenoowo, mi wa'ii wa mon. Kono-le mido andi mo, mido doftii kongol makko ngol.

⁵⁶ Ben mon Ibraahiima weltorno yi'ugol jalaande arugol an, bay o yi'ii nde, o weltii.»

⁵⁷ Hooreebe Yahuudiyankeebe ben kadi wi'i mo: «Hay a hebaali duubi cappande jowi, a yi'ii Ibraahiima?»

⁵⁸ Iisaa jaabii be, wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ado Ibraahiima woodeede, hari min mido woodaa.»^h

⁵⁹ Ko sabu din kongudi be hocciri kaaye fii fidugol mo, kono Iisaa suudii, yalti ka juulirde mawnde.

9

Fii Hebidaado e Mbundan on

¹ E nder ko Iisaa feyyata kon, o yi'i neddo hebidaado e mbundan.

² Taalibaabe makko ben landii mo, wi'i: «Karamoko'en, e hara oo e mawbe mun ben, ko hombo e mabbe wadi junuubu haa si o hebidaa e mbundan?»

³ Iisaa jaabii be, wi'i: «Hinaa kanko, hinaa mawbe makko ben wadi junuubu, kono ko fii no kuude Alla den feepira e makko.

⁴ Ko palorma haanuden gollirde golle Nuludo lan on. Ko fii jemma no ara mo tawata hay gooto waawataa gollude e mun.

⁵ Fannii mido ka aduna, ko min woni Ndaygu aduna on.»

⁶ Bay o gaynii wi'ude d'fun, onsay o tutti ka leydi, o wadiri tuutaade den loopun, o yetti kun loopun, o wuji ka gite bundo on.

^h 8:58 8.58 «Mido woodaa» no yaadi e «Ko min woni Wondo on», ndaaree Eggudu ndun ka Tawreeta 3.14.

⁷ O wi'i mo: «Yahu sulmoyodaa ka beelun Siluwaama.» (Siluwaama no firi «nulaado».) O yahi, o sulmoyii d'on, tawi ko o artata ko o wuntudo.

⁸ Onsay kawtalbe makko ben e woowunooŋe yi'ude himo toroo ben nangi e wi'ugol: «E hara hinaa oo joodfinoo no toroo?»

⁹ Wobbe e mabbe wi'i: «Ko kanko.»

Beya kadi wi'i: «Wonaa, be nandu tun.»

Onsay kanko tigi o wi'i: «Ko min tigi.»

¹⁰ Be wi'i mo: «Ko honno wuntirdaa?»

¹¹ O jaabii be, o wi'i: «Ko goddo no wi'ee Iisaa wadi loopun, wuji ka gite an, wi'immi: «Yahu sulmoyodaa Siluwaama.» Min kadi mi yahi, mi sulmoyii. Awa e hino mi wuntii.»

¹² Be wi'i mo: «Ko honto on neddo woni?»

O jaabii be: «Mi andaa.»

¹³ Onsay be nabi on wumunoodo ka *Fariisiyaabe ben.

¹⁴ (Tawi ko e *palaande fowteteende e mun, d'un ko asewe, woni ko Iisaa wadi loope den ka gite makko, o wuntini mo.)

¹⁵ Ko d'un wadi si Fariisiyaabe ben kadi landii mo, be wi'i ko honno o hettiri gite makko den. O jaabii be: «Ko loope o wadi ka gite an, mi sulmii tun, mi yi'!»

¹⁶ Ko e hoore d'un Fariisiyaabe goo wi'i: «Oo neddo hinaa iwruŋo ka Alla, ko fii o alaa teddinde palaande fowteteende nden.»

Tawi wobbe no wi'a: «Ko honno neddo wadoowo junuubu waawirta waduŋe sifa d'ii maandeeji hawniidfi?» Onsay yeddondiral wadi hakkunde mabbe.

¹⁷ Be wi'i fahin wumunoodo on: «An ko hondun wi'udaa fii on wuntindo ma?»

O jaabii: «Ko o annabaajo.»

¹⁸ Tawi hooreeŋe Yahuudiyankeeŋe ben hoolanooki wonde ko wumunoodo wunti, ado be noddude mawbe makko ben, be landoo,

¹⁹ be wi'a: «Oo mo wi'oton hebida e mbundan, ko biddo mon? Ko honno oo woni yiirude jooni?»

²⁰ Mawbe makko ben jaabii, wi'i: «Menen, meden andi oo ko biddo amen, awa kadi o hebida e mbundan.»

²¹ Kono men andaa ko honno o yiiri jooni. Men andaa kadi ko hombo wuntini mo. Landee mo kanko, o hebii duubi fii yewtangol hoore makko.»

²² Tawi ko mawbe makko ben wi'iri d'un ko fii hari hibe huli hooreeŋe Yahuudiyankeeŋe ben, ko fii hari ben nanondirii wonde mo qirritike Iisaa ko *Almasiihu, ontigi yaltinte ka juulirde.

²³ Ko d'un wadi si mawbe makko ben wi'i: «O hebii duubi, landee mo.»

24 Onsay Fariisiyaabe ben nodditi fahin on neddo wumunoodo, be wi'i mo: «Woondirii Alla! Ko fii menen meden andi oo neddo ko junuubankeejo.»

25 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Si tawii on ko junuubankeejo, min mi andaa. Mid'o andi tun huunde wootere: hari ko mi bundo, jooni mi wuntii.»

26 Ben wi'i mo fahin: «Ko hondun on wad'an-maa? Ko honno o wuntinir-maa?»

27 Kanko kadi o jaabii be, o wi'i: «Hari mi wowlanii on, kono on hedfaaki. Ko honno faaliradon nanirde kadi? E hara onon kadi on faalaa wonude taalibaabe makko?»

28 Onsay be yenni mo, be wi'i: «Ko an woni taalibaajo makko on, menen ko men taalibaabe Muusaa.

29 Ko men andi, Alla yewtiino Muusaa, kono oo doo, men andaa ko mo o honto.»

30 Onsay on neddo jaabii be, wi'i: «E hino ko njaldini kon, ko ko tawi kon o wuntinii lan, e hin-le on andaa ko mo o honto.

31 Kono hid'en andi Alla jaabinantaa junuubankeejo, kono si goddo ko dewo Alla, o wad'ii faale makko on, haray o jaabinanay mo.

32 Awa kadi haa hande en nanaali no wi'ee goddo wuntinii hebidaado e mbundan.

33 Si tawiino oo neddo wonaa mo Alla, o waawataano wafude hay fus.»

34 Onsay ben jaabii mo, wi'i: «An, oo hebidaado a fow maa e junuubu, ko an jannata men?» Onsay be bugii mo ka yaasi.

35 Iisaa humpitii wonde be ferike on wumunoodo ka yaasi. Onsay kanko Iisaa o ari, o tawi mo, o wi'i mo: «Hida gomd'ini *Bii-Aaden on?»

36 On jaabii mo, wi'i: «Ko hombo woni on, yaa an Koohoojo, fii yo mi gomd'in mo?»

37 Iisaa wi'i mo: «A yi'ii ontigi. Oo wondo ma wowlande ko kanko.»

38 Kanko kadi o wi'i: «Koohoojo, mi gomd'inii.» Onsay o sujiani mo.

39 Iisaa wi'i fahin: «Ko fii naawoore addimmi ka aduna doo, fii yo be yi'ataa ben yi'u, e yo yi'oo'be ben wumu.»

40 Bay wobbe e Fariisiyaabe wondunoobe e makko ben nanii din kongudi, be wi'i mo: «Kere menen kadi, ko men bumbe?»

41 Iisaa jaabii be, wi'i: «Si tawno hara ko on bumbe, on hebataano junuubi, kono bay jooni hid'on wi'ude hid'on yi'a, ko non luttidirton e junuubi mon.»

10

Fii Ngaynaako Moyyo on

¹ «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on mo yawi nokku goo, naati ka kula baali, hara hinaa ka dambugal o rewri, haray on neddo ko ngujjo, jattoowo.

² Kono on naatirdo ka dambugal kula, ko on woni ngaynaako baali din.

³ Aynoowo dambugal kula on udditanay mo, baali din nana hawa makko, o noddira baali di o jeyi din inde majji, o yaltina di.

⁴ Nde o yaltini di makko din fow woo, o wontay yeeso majji, di jokka mo, ko fii hidi andi hawa makko kan.

⁵ Di jukkataa janano few, kono di dogay mo, di wodditoo, ko fii di andaa hawa jananbe ben.»

⁶ Bay Iisaa wadani be ngal misal, laatii be faamaali ko o wi'i be.

⁷ Iisaa wi'i be kadi: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, ko min woni dambugal baali din.

⁸ Adinoobe lan arude ben fow ko wuybe e jattoobe, kono baali din hedanooki be.

⁹ Ko min woni dambugal ngal. Mo naatirii lan o dandete, o naatay, o yalta, o heba faggorde.

¹⁰ Ngujjo on kan ko aranta ko fii wujjugol, wara, hayrina. Min non ko mi arani ko fii yo baali din hebu ngurndan, hara ko ngurndan heewudan.

¹¹ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on, ko fii ngaynaako moyyo on okkitiray ngurndan mun dan fii baali mun din.

¹² Kono wonaa faggiroowo fii njoddi on woni ngaynaako on, wonaa on jeyi baali din. No ondon yi'iri saafaandu no ara, o accay don baali din, o dogaa, saafaandu ndun ukkoo e majji, saakita di.

¹³ Ko on neddo wadirta fun ko fii ko njoddi wonani mo e den golle, o haajetaake e din baali.

¹⁴ «Ko min woni Ngaynaako Moyyo on. Midoo andi baali an din, awa kadi baali an din no andimmi,

¹⁵ wano Baabaajo on andirimmi non e wano mi andiri Baabaajo on non, awa kadi mi okkitiray ngurndan an dan fii baali an din.

¹⁶ Midoo mari baali goo kadi di tawaaka e oo kula doo. Din kadi bee si mi addu di, di nana hawa an kan, di wona wuro woto, di wona e ngaynaako gooto.

¹⁷ Baabaajo on no yidi lan, ko fii mi okkitiray ngurndan an dan, mi hettitoya dan kadi.

18 Hay gooto sortataa ḍan e an, kono ko min tigi okkitirta ḍan. Miḍo mari bawgal okkitirgol ḍan e bawgal hettugol ḍan. Dun ko yamiroore nde mi hehiri Ben an non.»

19 Sabu ḍin konguḍi, yeddondiral waḍi hakkunde Yahuudiyankeeḍe ben kadi.

20 Buy e maḍḍe tawi no wi'a: «Jinna no e oo. Oo ko feetuḍo. Ko fii hondun heḍantodon mo?»

21 Tawi beya ben kadi no wi'a: «Dii konguḍi hinaa ḍi mo jinna. E hara jinnawii no waawi wuntinde bumḍe?»

Fii no Iisaa Ajiraa

22 Tawi juldeere fii anditugol labbintineede *juulirde mawnde nden no waḍude Yerusalaam, ḍun hawrondiri ko dabbunde.

23 Tawi Iisaa no jinda ka *Tungarru Sulaymaana, ḍun ko ka juulirde mawnde.

24 Onsay Yahuudiyankeeḍe ben hundi mo, ḍe wi'i mo: «Ko haa honde tuma humpintaa men? Si tawii ko an woni *Almasiihu on, laaban men!»

25 Iisaa kadi jaabii ḍe, wi'i: «Mi yeetike on, kono on hoolaaki. Kuuḍe ḍe mi woni waḍude ḍen e innde Ben an no seeditii fii an.

26 Kono on hoolotaako, ḍay wonaa on baali an.

27 Kono baali an ḍin kan heḍoto lan, min miḍo andi ḍi, ḍi jokkay lan kadi.

28 Mi yeday ḍi *ngurndan poomayankejan ḍan, hara ḍi mulataa han kadi, awa kadi hay gooto ittataa ḍi e juuḍe an.

29 Ben an, on Yeduoḍo lan ḍi, no mawni ḍuri fow, awa hay gooto waawataa ittude ḍi e juuḍe Baabaajo on.

30 Min e Baabaajo on ko men Gooto.»

31 Yahuudiyankeeḍe ben hocci kadi kaaye fii fidugol mo.

32 Iisaa wi'i ḍe kadi: «Mi hollii on kuuḍe moyye buy iwrude ka Baabaajo on. E hara ko hongal e ḍen kuuḍe wondon mi fidirde kaaye?»

33 Onsay Yahuudiyankeeḍe ben jaabii mo, wi'i: «Men fidirtaa ma fii kuugal moyyal, kono ko fii ko hoynudaa kon, e tawde kadi an, ko a neḍḍo, hiḍa waḍitii Alla.»

34 Iisaa jaabii ḍe kadi, wi'i: «E hara windaaki ka Sariya mon: <Allaahu on daali: ko on allaaḍe.>?i

35 Bay non Alla noddirii ḍee ḍe daaluyee makko on tuggaa e mun: <allaaḍe>, e hin-le bindi ḍin montotaako,

36 haray ko honno wi'irton on mo Baabaajo on subii, nuli ka aduna no hoynude, fii tun mi wi'ii ko mi *Biḍḍo Alla?

37 Si mi waḍaali kuuḍe Ben an ḍen, haray wota on hoolo lan.

38 Kono si mi wadfi de, hay si on hoolotaako lan, hoolee de kanje kuude den, fii no andiron faamon wonde Baabaajo on no e an, min kadi mido e makko.»

39 Be dafbi kadi no be nangira mo, kono o laawii be.

40 Bay Iisaa iwii don, o yiltitii gafa Yurdayniwol ka Yaayaa *lootaynoo maande tuubuubuyee don aranun, o daakii don.

41 Yimbe buy ari e makko, tawi hife wi'a: «Yaayaa kapun wafaali maande hawniinde woo, kono ko Yaayaa wi'i e hoore oo neddo kon fow ko goonga.»

42 Buy gomdini mo don.

11

Fii no Laazaru Nawniri haa o Maayi

1 Gorko wi'eteedo Laazaru nawnuno ka saare *Betanii, ka Mariyatu e mijan mun Mariyama hodunoo don.

2 Ko Mariyama on juurunoo angiri ka koyde Koohoojo on, o fittiri de sukundu makko ndun. Tawi ko Laazaru oo nawnunoodo woni bandiraawo makko on.

3 Onsay ben bandiraabe Laazaru dido immini goddo haa e Iisaa ko andinoya mo, wi'a: «Koohoojo, gido maa on no nawni.»

4 Bay Iisaa humpitike don, o wi'i: «Wonaa ndee nawnaare doo warata mo, kono nde hollay mangural Alla ngal, fii no *Biddo Alla on mawniniree sabu mayre.»

5 Ko fii hari Iisaa no yidi Mariyatu e Mariyama mijniraawo mun on, kapun e Laazaru bandiraawo mabbe on.

6 Bay wonii o andii on no nawni, o wonti e nden nokkuure ka o wonnoo don balde didi.

7 Onsay o wi'i taalibaabe ben: «Yiltitoden ka diiwal Yahuuda.»

8 Taalibaabe ben wi'i mo: «Karamoko'en, ko neebaali koo, Yahuudiyankeebe ben no etaade no fidira on kaaye. E on yiltitoto don?»

9 Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «E nder jallal ngal hinaa saa'ijji sappoo e didi? Awa si goddo yaarii jalorma, o feggotaako, bay haray himo yi'irde ndaygu oo aduna.

10 Kono si goddo yaarii jemma, o feggoto, ko fii haray ndayganaa mo.»

11 Bawto din kongudi o wi'i be: «Laazaru, gido men on, daanike, kono mido yahude fii findingol mo.»

12 Taalibaabe ben wi'i mo: «Koohoojo, si tawii o daani, o ndikkay.»

13 Tawi Iisaa ko yewti ko fii mayde Laazaru nden, kono kambe be sikki ko fii doyingol tun o wowli.

14 Onsay Iisaa laabani be, o wi'i be: «Laazaru maayii.

15 Kono mido weltii fii mon tawde hari mi alaa ton fii no gomdiron. Jooni yahen ka o woni ton.»

16 Onsay Tooma, jammaado Siwtaado on, wi'i taalibaabe heddiibe ben: «Mahen enen kadi, maayiden e makko!»

Fii no Iisaa Woniri Ummutal ngal e Ngurndan dan

17 Bay wonii Iisaa hewtii, o tawi Laazaru hebii balde nay ka yenaande.

18 Tawi hakkunde Betanii don e Yerusalaam yonaa kilo-meterji tati leydi.

19 Tawi Yahuudiyankeebe buy no ari ka Mariyatu e Mariyama fii yarlingol be mayde bandiraawo mabbe on.

20 Bay wonii Mariyatu humpitike wonde Iisaa no arude, o yahi fottugol e makko, Mariyama kapun lutti joodfaade ka suudu.

21 Mariyatu wi'i Iisaa: «Koohoojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano.

22 Kono haa jooni mido andi kala ko toridon Alla, Alla wadanay on.»

23 Onsay Iisaa wi'i mo: «Bandiraawo maa on immitoto.»

24 Mariyatu jaabii mo, wi'i: «Mido andi o immitoyto ka ummutal, don ko ka palaande sakkitorde.»

25 Iisaa kadi wi'i mo: «Ko min woni Ummutal ngal e Ngurndan dan. Kala gomdindo lan wuuray, hay si o maayii non.

26 Kala wurdo gomdindo lan maayataa han kadi. Hida hoolii don?»

27 Mariyatu wi'i mo: «Eyyo, yaa an Koohoojo, mido gomdini ko an woni Almasiihu on, Biddo Alla, haanudo arude ka aduna on.»

28 Bay kanko Mariyatu o wi'ii don, o yiltitii, o noddoyi Mariyama mijjiraawo makko on, o wi'i mo e gundoo: «Karamoko'en no doo, hibe noddude ma.»

29 Nde Mariyama nanirnoo don, o hawtii nde wootere, o yahi e makko.

30 Tawi hari Iisaa naataali taho ka nder hodo, himo e nden nokkuure ka Mariyatu fottunoo e makko don.

31 Yahuudiyankeebe wondunoobe e Mariyama ka suudu ben fii yarlingol mo yi'i himo hawtoo tun yalta, ben kadi jokki mo, ko fii hari hibe sikka himo yahude wulloygol ka yenaande.

32 Bay wonii Mariyama hewtii ka Iisaa woni don, o yi'ii mo, o yani e ley koyde makko, o wi'i: «Koohoojo, si tawno hidon doo, bandiraawo an on maayataano!»

33 Bay Iisaa yi'ii himo wulla, awa kadi Yahuudiyankeebe be o ardi ben kapun kadi no wullude, d'un yurmi mo ka wonkii haa bernde makko jibii.

34 Onsay kanko Iisaa o wi'i: «Ko honto surrudon mo?»

Be jaabii mo: «Koohoojo, seenee tinon!»

35 Iisaa mbojji.

36 Onsay Yahuudiyankeebe ben wi'i: «Ndaaree no be yidirnoo mo!»

37 Wobbe e hakkunde mabbe wi'i: «Kanko, oo wuntinnoofo bumbe, e hara o waawataano wadude kadi hara oo neddo maayaali?»

Fii no Iisaa Immintiniri Laazaru

38 Dun yurmi Iisaa kadi, o ari ka yenaande, tawi ko fammeere ombiraande hayre.

39 Iisaa wi'i: «Pottinee hayre nden.»

Mariyatu bandiraawo maydo on wi'i mo: «Koohoojo, o luubii jooni, ko fii ko balde nay on nii.»

40 Kono Iisaa wi'i mo: «E hinaa mi wi'iino ma, si tawii hida gomdini, a yi'ay mangural Alla ngal?»

41 Onsay be pottini hayre nden. Iisaa fanti gite mun den, fewtini dow, wi'i: «Baaba, mi weltanike ma fii ko jaabinandaa mi kon.

42 Min mido andi hida jaabinande lan saa'i kala, kono ko sabu bee yimbe dariibe doo mi wowliri, fii yo be gomdin wonde ko an nulimmi.»

43 Bay wonii o wi'ii d'un, o ewnii ko tiidi, o wi'i: «Laazaru, yaltu!»

44 Onsay maydo on yalti, tawi koyde den e juude den no habbira lincoy, himo buumiraa kasannge on.

Onsay Iisaa wi'i be: «Firtee mo, accon o yaha.»

45 Onsay bay buy e Yahuudiyankeebe arnoobe ka Mariyama ben yi'ii ko Iisaa wadi kon, be gomdini mo.

46 Kono wobbe e mabbe yahi tawoyi *Fariisiyaabe ben, andini ben ko Iisaa wadi kon.

47 Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben mottindiri dental fewjoobe ben, be wi'i: «Ko hondun wadeten? Ko fii oo neddo no wadude maandeeji hawniidi buy.

48 Si en accii o jokkirii nii, fow gomdinay mo, awa kadi Roomiyankoobe ben aroyay jatta nokkuure men hormorde nden e jamaa men on.»

49 Onsay goddo e mabbe no wi'ee Qayaafa, tawi ko on wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nden hitaande don, o wi'i be: «Onon on faamaali huunde.

50 Onon on andaa wonde no moyyani yimbe ben ka aaden gooto maaya fii jamaa on, hara jamaa on fow mulaali.»

⁵¹ Tawi ngol kongol hinaa e makko kanko tigi iwri, kono ko bay ko kanko wonnoo yottinoowo mawdo sadaka e nder nden hitaande don, o hiitii* wonde Iisaa no haani maayude fii jamaa *Isra'iila on.

⁵² Dun non hinaa fii oo jamaa tun, kono ko fii no faybe Alla saakitiibe ben mottindiriree, wona *moftal gootal.

⁵³ Gila nden pande be fottani fii warugol mo.

⁵⁴ Laatii tawi Iisaa jindataa han kadi e kene hakkunde Yahuudiyankeebe ben. O iwi don, o yahi e leydi kawtirndi e don ndin ka wulaa e saare no wi'ee Efrayiima, o wondi don e taalibaabe makko ben.

⁵⁵ Tawi juldeere Yahuudiyankeebe, don ko *Juldeere Yawtaneede nden, badike. Buy e yimbe leydi ndin yahi Yerusalaam fii yo be labbino ado Juldeere Yawtaneede nden hewtude.

⁵⁶ Tawi mo bee e mabbe no dabba Iisaa ka *juulirde mawnde, wi'a: «Ko sikkudon? E hara o arataa ka juldeere few?»

⁵⁷ Tawi non hooreebe yottinoobe sadaka ben e Fariisiyaabe ben yamiriino wonde, si tawii goddo no andi ka o woni, yo o wowlu fii no be nangira mo.

12

Fii no Debbo Juuriri Angiri ka Koyde Iisaa

(Mat. 26.6-13; Mrk. 14.3-9)

¹ Balde jeegoo ado *Juldeere Yawtaneede nden, Iisaa ari ka wi'etee don *Betanii ka Laazaru, oo mo o immintinnoo e hakkunde maybe ben.

² Be moyyinani mo don nafakka. Tawi ko Mariyatu wonnoo bannude, awa kadi Laazaru ko goddo e wonnoobe naamidude e makko ben.

³ Mariyama kadi yetti wa feccere liitir angiri laabundi, satta-cogguuri, no wi'ee <naar>, o juuri ka koyde Iisaa, o fittiri koyde on den sukundu makko ndun, suudu ndun heewi urngol angiri ndin.

⁴ Onsay goddo e taalibaabe makko ben, don ko Yudaasi Iskariiyu, don ko oo janfoytoodo mo, wi'i:

⁵ «Ko fii hondun en yeeyaali ndii angiri yeru *dinaruujj teemedde tati, okken miskinbe ben?»

⁶ Tawi o wiiraali don wa si tawii himo aanannoo miskinbe ben, kono ko bay hari ko o ngujo, awa kadi ko kanko joginoo bonfo on, o yettayno ko wadfaa ton woo.

⁷ Kono Iisaa wi'i: «Terto mo, ko fii pande mi surrete o marirnoo ndii angiri.

⁸ Miskinbe ben kan, hidon wondi e mabbe soono woo, kono min, on wondataa e an soono woo.

9 Tawi jamaa Yahuudiyankeebe d'uudufu humpitike wonde himo doo. Be ari, tawi hinaa sabu Iisaa tun, kono ko fii yi'ugol Laazaru kadi, on mo o immintini e hakkunde maybe ben.

10 Hooreebe *yottinoobe sadaka ben aadii warugol Laazaru kadi,

11 bay hari ko sabu makko wadi si Yahuudiyankeebe buy no sortaade e hakkunde mabbe, gomdina Iisaa.

Fii Naatugol Iisaa Yerusalaam

(Mat. 21.1-11; Mrk. 11.1-11; Luk. 19.28-40)

12 Bimbi nden pande jamaa d'uudufu ari fii juldeere nden, be humpitii kadi wonde Iisaa aray Yerusalaam.

13 Onsay be yetti baape tugi, be yalti fii jabbagol mo, be woni e ewnagol, wi'a:

«*Hosannaa!

Yo barki wonan oo wondo arude e inde Joomiraado on,

dun ko oo lando *Isra'iilayanke'en!»j

14 Iisaa kadi tawi mbabun, o yawi e hoore makkun, o joodii wano windori non:

15 «Wota a hulu, yo jamaa *Siyuuna!

E hino lando maa on ka arata,

himo joodii e hoore bikkun mbabba!»k

16 Tawi taalibaabe makko ben faamaali fii dun fow taho, kono bay wonii Iisaa yentinaama ka mangural, onsay be anditi wonde d'ii piiji no windinoo fii makko, awa ko dun tigi laatinanaa mo.

17 Tawi yimbe wondunoobe e Iisaa ben fewndo ko o noddata Laazaru ka qaburu, o immintina mo e hakkunde maybe ben, no seeditaade fii ko be yi'i kon.

18 Ko sabu dun wadi si jamaa on ari, jabbi mo, ko fii hari be nanii wonde o wadii nden maande hawniinde.

19 Tawi *Fariisiyaabe ben no wi'indirde: «On yi'ii en alaa waawude hay huunde, bay fow jokkii mo!»

Fii no Iisaa Hiitori fii Mayde mun nden

20 Tawi *Gereekiyankeebe goo no e hakkunde yimbe yahunoobe rewugol Alla ben pande juldeere nden.

21 Be badii oo wi'eteedo Filiipu mo Bayti-Sa'iida, dun ko e nder Jaliilu, be landii mo, be wi'i: «Moodibbo, meden faalaa yiidude e Iisaa!»

22 Filiipu kadi yahi, wowlani Andaraawu, onsay Andaraawu e Filiipu yahi, wowlani Iisaa.

23 Onsay Iisaa jaabii be, wi'i: «Saa'i mo *Bii-Aaden on mawnintee e mun on hewtii.

24 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, si abbere yanii e leydi, nde maayaali, nde wonay kayre tun, kono si nde maayii, nde rimay bibbe buy.

25 Kala yidudo ngurndan mun dan, dan hayriray mo, kono kala non aputo ngurndan mun dan ka aduna doo, haray ko fii *ngurndan poomayankejan o marani dan.

26 Awa kala on kurkantoodo lan yo jokkan, ko fii ko ka mi woni don, ko don kurkaadu an ndun wonata. Kala non on kurkaniido lan, Baabaajo on teddinay mo.

27 «Jooni bernde an nden jibike. E ko hondfun mi wi'ata? Hara mi wi'ay: Baaba an, dandan oo saa'i? Oo'o, bay ko fii dun mi arani haa e oo saa'i.

28 Baaba an, mawnin innde maa nden!»

Onsay hawa iwri ka kammu no wi'a: «Mi mawninii nde, mi mawninay nde kadi!»

29 Jamaa wonnoodo don nani dun on wi'i ko riggannde, wobbe wi'i ko malaa'ikaajo wowlani mo.

30 Iisaa wi'i kadi: «Hinaa fii an kaa hawa nanori, kono ko fii mon.

31 Ko jooni non aduna on jaawetee, bay ko jooni non lando aduna on bugetee ka yaasi.

32 Min non tuma mi townaa ka hoore leydi, mi poofitay yimbe ben fow e an.»

33 Tawi ko o wowliri dun, ko fii hollugol ko honno o maayirta.

34 Onsay jamaa on jaabii mo, wi'i: «Sariya on no wi'i men wonde *Almasiihu on woodete haa poomaa. Haray ko honno non wi'irdaa bee Bii-Aaden on townee? Ko hombo non woni on Bii-Aaden?»

35 Iisaa jaabii be kadi, wi'i: «Ndaygu no e hakkunde mon taho seeda. Yahee fewndo ka mardon ndaygu don, fii wota niwre nden juhu on. Ko fii on yahoowo e niwre andaa ka yahata.

36 Awa fewndo ka mardon ndaygu don, hoolee ngu, fii no woniron faybe ndaygu ngun.» Bay Iisaa wi'ii dun, onsay o yahi, o suudii be.

Fii no Yahuudiyankeebe ben Salori Gomdinde

37 Fii kala o wadii wa dii maandeeji hawniidi yeeso mabbe, kono be gomdinaano mo.

38 Ko nii kongol ngol annabi Isaaya wowlunoo ngol laatori, dun ko ka o wi'unoo don:

«Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun? E ko hombo sookewo Joomiraado on feppinanaa?» m

39 Be waawataano hoolaade, bay wano Isaaya wi'irnoo non kadi:

40 «Allaahu on wuminii be, o uddii berde mabbe den, fii wota be yiiru gite mabbe den, e hita be faamir berde mabbe den, haa be tuuba, o sellina be.»ⁿ

41 Ko d'un woni ko *Isaaya yewti, bay wonii o yi'ii darja Iisaa Almasiihu on, o yewti fii makko.

42 Kono e nder d'un, hay e hakkunde yeesoobe ben, buy e mabbe gomdini mo, kono sabu Fariisiyaabe ben be suusaali qirritaade, fii wota be pottine ka juulirde,

43 ko fii hari hibe yidi weltingol yimbe ben furi weltingol Alla.

44 Onsay Iisaa ewnii, wi'i: «Kala on gomdindo lan, haray wonaa min o gomdini, kono ko Nulud'o lan on!

45 E kala yi'ud'o lan, haray o yi'ii Nulud'o lan on.

46 Ko fii wonugol Ndaygu addimmi e oo aduna, hara kala gomdindo lan wonaali e nder niwre nden.

47 Kala nanud'o kongud'i an d'in kadi, ronki di huutorde, hinaa min jaawoyta mo. Ko fii mi ariraali fii jaawugol aduna on, kono ko fii dandugol aduna on.

48 Kala non bugitiido lan, salii jabude kongud'i an d'in, no mari jaawoowo. Ko fii ko kongud'i di mi yewti d'in jaawoyta mo ka jalaande sakkitorde.

49 Bay kongud'i an d'in wonaa e an iwri, kono ko Baabaajo immindo lan on tigi yamirimmi ko mi haala e ko mi wi'a.

50 Awa-le mid'o andi yamiroore makko nden ko nde ngurndan poomayankejan. E hin-le, ko mi wi'i kon, ko no Baabaajo on wi'irimmi non mi wowliri.»

13

Fii no Iisaa Sembiri Taalibaabe mun ben

1 Bay *Juldeere Yawtaneede nden badike, tawi kanko Iisaa o andii saa'i makko iwugol e oo aduna, yaha ka Baabaajo on, hewtii. Kanko Iisaa himo yidunoo be makko ben e oo aduna foo haa ka rawnoode.

2 E nder ko be nafotoo kon, tawi Ibuliisa wad'ii e bernde Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu janfagol mo.

3 Nde tawnoo Iisaa no andi wonde Baabaajo on wattii fowe juude makko, awa kadi ko ka Alla o iwi, ko ka Alla kadi o ruttotoo,

4 o immii ka be jaamaynoo d'on, o fortii burmusu makko on, o yetti lefol bagi, o daditii.

⁵ Onsay o wancini ndiyan e miran, o woni e sembugol taalibaabe ben, o fittira koyde maɓɓe den bagi mo o daditinoo on.

⁶ Bay wonii o hewtii Sim'uunu Petruusu, on wi'i mo: «Koohoojo, ko an sembatammi?»

⁷ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mi woni wafude kon a faamataa dɗun fewndo dɗoo, kono a faamoyay dɗun onsay.»

⁸ Kanko Petruusu o wi'i mo: «Oo'o, a sembataa lan few!»
Iisaa kadi jaabii mo, wi'i: «Si mi sembaali ma, haray a alaa gebal e an few.»

⁹ Onsay kanko Sim'uunu Petruusu o wi'i: «Koohoojo, awa hinaa koyde an den tun, kono hay juude den e hoore nden!»

¹⁰ Iisaa wi'i mo kadi: «Lootiido hatonjinaa e lootagol si wonaa sembagol, ko fii o fow ko o laabuɗo. E hin-le ko on laabube, kono non hinaa on fow.»

¹¹ Ko fii hari himo andi janfotodo mo on. Ko dɗun wadi si o wi'i: «Hinaa on fow woni laabube.»

¹² Bay wonii o gaynii be sembude, o bornii burmusu makko on, o jottii, o wi'i be: «On faamii fii koo ko mi wafani on?»

¹³ Hidon noddirammi Karamoko e Koohoojo. On wowlii goonga, ko fii ko mi dɗun.

¹⁴ Si tawii non min Koohoojo on, min Karamoko mon, mi sembii on, haray onon kadi hidon haani sembindirde.

¹⁵ Ko fii, mi wafanii on misal, fii no onon kadi wafiron wano mi wafirani on non.

¹⁶ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kurkaadu buraa jom mun teddude, nulaado kadi buraa nuludo dɗun on teddude.

¹⁷ Jooni non, bay on andii dɗun, si on huutorii, haray on malii.

¹⁸ «Hinaa non fii mon on fow mi wi'i dɗun, mido andi be mi subii ben. Kono bee ko windii kon laatoo:

<On mo mi hawtidi bireedi dartike lan.>¹⁸

¹⁹ «Ko dɗun wadi, gila jooni mi yeetoto on ado nden huunde hewtude, fii tuma nde hewtoyi yo on hooloyo ko min woni Wondo on.

²⁰ Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala jabuɗo mo mi nuloyta on, haray jabii lan, awa kadi kala jabuɗo lan, haray jabii Nuludo lan on.»

Fii no Iisaa Feppiniri fii Janfotodo mo on

(Mat. 26.17-29; Mrk. 14.12-26; Luk. 22.7-23)

²¹ Bay wonii kanko Iisaa o yewtii dɗun, bernde makko nden aani, o holli dundoo, o wi'i: «Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, goddo e mon janfoto lan.»

²² Onsay taalibaabe ben ndaarindiri, be jibii ko hombo o wi'i.

23 Tawi godfo e taalibaabe ben, mo Iisaa yidunoo, no joodfii ka sera taabal takko Iisaa.

24 Onsay Sim'uunu Petruusu sowndii on, wi'i: «Lando ko hombo o woni wowlude fii mun.»

25 On taalibaajo kadi ugginii ka fewndo bernde Iisaa, o wi'i: «Koochojo, ko hombo woni on?»

26 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko mo mi jullani kuntun bireedi ka mi paamata don, mi jonni woo.» Onsay o julli bireedi on, o jonni Yudaasi mo Sim'uunu Iskariiyu.

27 No Yudaasi hendornoo kun kuntun bireedi, Ibuliisa naati e bernde makko.

Iisaa wi'i mo: «Wafu ko wafataa kon heja.»

28 Kono hay gooto e be o paamidaynoo ben faamaali ko fii hondun o wi'irani mo dun.

29 Nde tawnoo ko Yudaasi jogii bonfo on, wobbe ben sikki ko Iisaa wi'i mo wonde ko yo o soodu ko be handi e mun fii juldeere nden, maa okkorgol miskinbe ben godfun.

30 Onsay Yudaasi yetti kuntun bireedi kun, yalti heja, hari nibfii.

Fii Yamiroore Heyre nden

31 Bay wonii Yudaasi yaltii, Iisaa wi'i: «Jooni non *Bii-Aaden on mawninaama, awa kadi Alla mawniniraama mo.

32 Si tawii non Alla mawniniraama mo, Alla kadi mawninay mo immorde e mun, o mawnina mo kisan.»

33 O wi'i kadi: «Ko onon yo faybe an, mido wondi e mon kadi seeda. On dabboyay lan, kono jooni mido yeetaade on onon kadi wano mi wiirunoo non hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Ka mi yahata ton on waawataa hewtude.»

34 «Mido yamirde on yamiroore heyre: Yidindiree. Wano mi yidiri on non, onon kadi yidindiree.

35 Si on yidindirii, fow anday ko on taalibaabe an.»

36 Onsay Sim'uunu Petruusu wi'i mo: «Koochojo, ko honto yahataa?»

Iisaa jaabii, wi'i: «Ka mi woni yahude ton a waawataa lan jokkude fewndo doo, kono a jokkitoyay lan si neebii.»

37 Petruusu wi'i mo fahin: «Koochojo, ko hondun hadata mi waawe jokkude fewndo doo? Mi okkitiray ngurndan an dan fii maa!»

38 Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A okkitiray ngurndan maa dan fii an? Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, ndonto yoggataa few hara a yeddaali fii an haa timma laabi tati.»

14

Fii Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan

¹ «Wota berde mon den aanu. Gomdinee Alla, gomdininon lan, min kadi.

² Wonundeeji buy no woodi ka galle Ben an. Si hinaano dun, harayno mi yeetike on, ko fii mido yahude parangol on wonunde.

³ Jooni si mi yahii, mi paranoyii on wonunde nden, mi aranoyay on, fii yo on wonoy onon kadi ka mi woni ton.

⁴ Ka mi woni yahude don, hidon andi ngol laawol.»

⁵ Kono Tooma wi'i mo: «Koohoojo, men andaa ka seenotodon ton. Ko honno non men andirta laawol ngol?»

⁶ Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko min woni Laawol ngol e Goonga on e Ngurndan dan. Hay gooto waawataa yahude ka Baabaajo on si wonaa e an o rewri.

⁷ Si hidon andi lan, on andoyay kadi Ben an. Kono gila jooni hidon andi mo, awa kadi on yi'ii mo.»

⁸ Onsay Filiipu wi'i mo: «Koohoojo, hollu men Baabaajo on, dun haray yonii men.»

⁹ Iisaa wi'i mo: «Filiipu, koo ko mi neebi wondude e mon fow, e a andaali lan? Kala yi'udon lan, haray yi'ii Baabaajo on. An non, ko honno wi'irtaa: «Hollu men Baabaajo on?»

¹⁰ A hoolaaki wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an? Dii kongufi di mi woni on wowlande, wonaa e an di iwri. Ko Baabaajo Wondo e an on woni wadude kuude mun den.

¹¹ Gomdinee lan wonde mido humondiri e Baabaajo on, kanko Baabaajo on kadi himo humondiri e an. Si hinaa dun, gomdininon bete sabu dee kuude de mi woni wadude.

¹² Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, kala on gomdindo lan, kapun kadi waday kuude de mi wadata den, o wada ko buri mawnude, ko fii mido jaarude ka Baabaajo on.

¹³ Awa kala ko toridon e innde an, mi waday, fii no Baabaajo on mawniniree immorde e Bidon on.

¹⁴ Si on torike godfun e innde an, mi waday dun.»

Fodaari fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹⁵ «Si hidon yidi lan, on doftoto yamirooje an den.

¹⁶ Min kadi mi toroto Baabaajo on, o yeda on Ballo goo, hara ko Wondoowo e mon haa poomaa:

¹⁷ on non ko Ruuhu Wondudo e Goonga mo aduna on waawataa jabude, bay be yi'ataa mo, be andataa mo. Kono onon hidon andi mo, bay himo humondiri e mon, awa kadi o hoday e mon.

¹⁸ Mi accataa wonon aliyatiimaabe, mi aray e mon.

¹⁹ E nder seeda nii aduna on yiitataa lan han kadi, kono onon on yi'ay lan. Bay mido wuuri, awa onon kadi on wuuray.

20 Nden jande on andoyay wonde mido humondiri e Baaba an, onon kadi hidon humondiri e an, min kadi mido humondiri e mon.

21 Yidudo lan on ko jabudo yamirooje an den, doftii. Kala yidudo lan, Ben an yiday mo, min kadi mi yiday mo, mi hollitoo mo.»

22 Onsay oo wi'eteedo Yahuuda, (hara hinaa Yudaasi Iskariiyu), wi'i mo: «Koohoojo, ko honno hollitortaa e amen menen tun, hara hinaa e aduna on?»

23 Iisaa jaabii mo, wi'i : «Kala yidudo lan doftoto kongol an ngol, Ben an yida mo, men ara e makko, men daakoo ka makko.

24 Kala non on mo yidaa lan doftotaako kongudi an din. Ngol kongol ngol wondon e nanude hinaa e an iwri, kono ko e Baabaajo Nuludo lan on.

25 «Mi yewtii on dun wa fewndo ko mi wondi e mon.

26 Kono on Ballo, dun ko *Ruuhu Seniido mo Baabaajo on addoyta e innde an on, ko on jannoyta on kala huunde, andintina on kala ko mi wi'unoo on.

27 Mido accande on buttu, ko buttu an ngun mi woni on okkude. Mi alaa on non okkirde wano aduna on okkirta non. Wota berde mon den jibo, wota de hulu kadi.

28 «On nanii ko mi wi'i on kon wonde mido yahude, kono mi artoyay e mon. Si hidon yidunoomi, on weltorayno ko mi woni jaarude ka Baabaajo on kon, bay Baabaajo on no buri lan mawnude.

29 Ko mi woni on wowlirande dñi piiji jooni, ado dñi hewtude, ko fii nde dñi hewtoyi ko yo on gomdin.

30 Mi yewtidoytaa e mon buy han kadi, ko fii lando aduna on no arude, kono o maraa bawgal woo e hoore an.

31 Kono aduna on no haani andude wonde mido yidi Baabaajo on, ko dun wadi si mido wadirde wano Baabaajo on yamirimmi non. Immee, iwen doo!»

15

Fii Dayyere e Caldi mun

1 O wi'i be kadi: «Ko min woni dayyere tigi-tigiire nden, ko Baaba an woni Tutudo on.

2 O tayay kala salndu wonndu e an ndu rimataa, o feppita rimooji din fow haa dñi laaba fii yo dñi burtu rimude.

3 Dun-le wuren on wonii laabube sabu kongol ngol mi feppinani on ngol.

4 Awa duumee e humagol e an, wano min kadi mi duumori e humagol e mon non. Ko fii salndu tun waawataa rimude, hara ndu sijaaki e dayyere nden. Onon kadi wano non, si on humaaki e an, haray on waawataa rimude.

⁵ «Ko min woni dayyere nden, ko onon woni caldi dfin. Kala on humondirfo e an, wano min kadi mi humondiri e makko non, o rimay buy. Ko fii on waawataa wafude hay huunde e baawo an.

⁶ Kala mo humaaki e an, ko bugorteedo wa salndu tayaandu yoori, sifa dfin caldi ko moobeteeɗi, bugee ka yiite, sunnee.

⁷ Si on humike e an, konguɗi an dfin kadi wonii e mon, haray toree kala ko faaladon, dfin newnante on.

⁸ E hino no Baaba an mawnirtee: ko yo on rimu ko duudi, wonon taalibaabe an.

⁹ «Wano Baabaajo on yidirimmi non, ko non min kadi mi yidiri on. Tabitee e giggol an ngol.

¹⁰ Si on doftike yamirooje an dfin, wano mi doftori yamirooje Ben an dfin non, haray on tabitay e giggol an ngol, wano mi tabitiri e giggol makko ngol non.

¹¹ Ko mi yewtirani on nii ko fii yo weltaare an nden wonu e mon, e fii yo weltaare mon nden onon kadi wonu timmunde.

¹² E hino yamiroore nde mi yamiri on nden: Yidindiree wano mi yidiri on non.

¹³ Hay gooto alaa giggol burngol mawnude wa okkitirgol ngurndan mun dfin fii yibbe mu'un ben.

¹⁴ Si on wafii ko mi yamiri on kon, haray ko on yibbe an.

¹⁵ Mi innataa on hande kadi kurkaadi, ko fii kurkaadu andaa ko jom mun wafata. Mi wi'ii on yibbe, ko fii ko mi andiri Ben an kon fow mi andinii on.

¹⁶ Awa kadi hinaa onon subii lan, kono ko min subii on, toɗɗii on kadi, fii yo on yahu rimoyon, kon ko rimuɗon lotta, e yo Baabaajo on yefu on kala ko toriɗon mo e innde an.

¹⁷ Ko mi yamiri on, ko yo on yidindir.»

Fii no Taalibaabe ben Ajirtee ka Aduna

¹⁸ «Si aduna on non apii on, andee o apiino lan ko adii on.

¹⁹ Si tawiino ko on be oo aduna, aduna on yidayno on, bay ko on be makko, kono nde tawnoo hinaa on be oo aduna, awa kadi mi subike on e hakkunde oo aduna, ko dfin wadi si aduna on no joganii on ngayngu.

²⁰ Anditee ngol kongol ngol mi wi'unoo on wonde kurkaadu buraa jom mun teddude. Si be cukkike lan, be cukkoyto on onon kadi. Si be doftike kongol an ngol, be doftoyto konguɗi mon dfin kadi.

²¹ Kono be wafay on dfin fow sabu innde an nden, bay be andaa Nuludɗo lan on.

²² Si tawno mi araali, maa mi wowlanaano be, harayno be felnaaki. Kono jooni non be alaa lamitorgal fii junuubaaji mabbe din.

²³ Ko fii kala aɗuɗo lan, haray apii Ben an.

²⁴ Si tawno mi wadaali e hakkunde mabbe deede kuude de hay gooto wadaali, harayno be felnaaki, kono jooni non be yi'ii, be apii lan, be apii Ben an.

²⁵ Kono bee ngol kongol windiingol ka Sariya mabbe laato, dun ko ngol wi'ungol: <Be apii lan e baawo hujja.>¶

²⁶ «Kono tuma Ballo on ari, dun ko on mo mi nulata e mon immorde e Baabaajo on, dun ko Ruuhu Wonduɗo e Goonga, on Ruuhu mo tawata ko iwruɗo ka Baabaajo on, o seeditanto lan.

²⁷ Awa onon kadi, on seeditanoyto lan, ko fii hidon wondunoo e an gila ka fudɗoode.»

16

¹ «Ko mi wowlirani on dun ko fii wota on faljinoye.

² Ko fii be yaltinoyay on ka juulirde, hay saa'i kadi aroyay nde tawata kala wardo on sikkay o wafii ko Alla yidi.

³ Ko be wadiroyta dun, ko bay be andaali Baabaajo on, be andaali lan kadi.

⁴ Ko mi wowlirani on dun, ko fii nde saa'i on hewtoyi, yo on anditoy wonde mi wowlaniino on dun. Ko hadi mi wowlana on dun gila ka fudɗoode, ko fii hari mido wondi e mon.»

Fii Golle Ruuhu Seniido on

⁵ «Jooni non mido yiltitorde ka Nuluɗo lan on, kono hay gooto e mon landaaki lan ko honto mi yahata.

⁶ Bay mi wowlirii nii annde heewii e berde mon.

⁷ E hin-le mido wowlande on goonga, no moyyani on ka mi yaha. Ko fii si mi yahaali, Ballo on arataa e mon. Kono si mi yahii, mi nulay mo e mon.

⁸ Tuma o aroyi, o weebitanay aduna on fii junuubu e peewal e jaawoore:

⁹ ka banɗe junuubu, ko bay hari be hoolaaki lan,

¹⁰ ka banɗe peewal, ko bay mido jaarude ka Baabaajo on, awa kadi on yiitataa lan han kadi,

¹¹ ka banɗe jaawoore, ko bay lando oo aduna jaawaama.

¹² «Mido mari fahin piiji buy ko mi yewta on, kono on waawataa faamude di fewndo doo.

¹³ Tuma on Ruuhu Wonduɗo e Goonga ari, o ardoyto on e kala goonga, ko fii kongudi makko din wonaa e makko iwroyta, kono o yewtoyay kala ko o nani, o yewta on kadi fii piiji aroyaydi.

14 O mawninoyay lan, ko fii o yettoyay e ko wonanimmi kon, o feɣɣinana on.

15 Ko fii, kala ko Baabaajo on jeyi ko min wonani. Ko ɗun wadɗi si mi wi'i wonde, o yettay e ko an kon, o feɣɣinana on.

Fii no Iisaa Wakkiliniri Taalibaabe mun ben

16 «Si burii nii seeda, on yiitataa lan han kadi, onsay si nettii seeda, on yiitoyay lan kadi.»

17 Onsay wobbe e taalibaabe ben wi'indiri: «Ko hondun oo woni en wi'ude: si burii nii seeda, en yiitataa mo hande kadi, e hoore ɗun si nettii seeda en yiitay mo, e himo jaarude kadi ka Baabaajo on.»?

18 Tawi ko be woni wi'ude: «Ko hondun o wi'i ɗoo: <Si burii nii seeda>? En andaa ko hondun o woni wowlude.»

19 Bay Iisaa andii wonde hibe faalaa mo landaade, onsay o wi'i be: «Hidon landondira fii koo ko mi wi'i: <Si burii nii seeda on yiitataa lan han kadi, awa kadi si nettii seeda on yiitay lan.>

20 Ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, on wulloyay feson, aduna on kapun weltoo, wonoyon e nder annde, kono annde mon nden wattoyte weltaare.

21 Nde debbo no jibina, haray himo e annde, ko fii haray saa'i muuseendi hewtanii mo. Kono si o jibinii, haray o anditoytaa hande kadi fii ndin muuseendi makko, sabu weltaare ko o jibini boobo on kon.

22 Onon kadi hidon mari annde jooni, kono mi yiitidoyay e mon kadi, berɗe mon ɗen weltoyto. Onsay hay gooto ittooytaa weltaare mon nden.

23 E nden jalaande, on landotaako lan fii hay huunde hande kadi, ko fii, ka haqiiqa haqiiqa mi andinii on, Baabaajo on okkay on kala ko toridon e innde an.

24 Ko fii haa jooni on toraaki hay huunde e innde an. Toree, on heɓay, fii no weltaare mon nden timmira.

25 «Ko mise mi yewtiri on ɗun fow. Saa'i no aroya mo tawata mi yewtirtaa on mise hande kadi, kono hara ko no laabiri poy mi yewtirta on fii Baabaajo on.

26 Nden pande on toroyto e innde an, kono mi wi'aali on wonde mi toranoyto on Baabaajo on,

27 ko fii haray Baabaajo on tigi no yidɗi on. Ko wadɗi si kanko tigi o yidɗi on, ko ɓay hari on yidɗiino lan, awa kadi on gomɗiniino wonde ko ka makko kanko Alla mi iwi.

28 Ko ka Baabaajo on mi iwi, mi ari e oo aduna. Jooni non mido iwude e oo aduna, mi yaha ka Baabaajo on.»

29 Onsay taalibaabe makko ben wi'i mo: «E hino jooni non hidon wowlude no laabiri, e on alaa wowlirde mise woo.

³⁰ Jooni non meden andi wonde hidfon andi kala huunde, awa kadi jaraa ka godfo landoo on. Ko dfun wadi si meden gomdini wonde ko ka Alla iwruwon.»

³¹ Iisaa kadi jaabii be, wi'i: «On gomdini jooni?»

³² Awa e hino saa'i no arude, dfun-le wuren o hewtii, ka tawata on saakitete, mo kala yaara sengo, accon mi min tun. Kono haray mi weddaaki ko fii Baabaajo on no wondi e an.

³³ «Ko mi wowlirani on nii, ko fii yo on hebu buttu e an. On heboyay satteendeeji e oo aduna, kono wakkilee, ko fii min mi foolii aduna on!»

17

Fii no Iisaa Tororani Taalibaabe mun ben

¹ Bay wonii o wowlirii nii, onsay Iisaa banti gite den, o fewti ka dow, o wi'i:

«Baaba an, saa'i on hewtii. Mawnin Bidfo maa on, fii no Bidfo maa on mawninira fii maa,

² wano yedirdaa mo bawgal e hoore kala nedfo non, fii no o yedira kala mo okkudaa mo *ngurndan poomayankejan.

³ Ngurndan poomayankejan dan ko yo be ande an Alla Bajjo Goongaajo on, e Iisaa Almasiihu, mo nuludaa on.

⁴ Mi mawninii ma ka hoore leydi, mi timminii kuude de yamirdaa mi wadugol den.

⁵ Jooni non an kadi, yo Baaba an, mawninan takko maa tigi, hara ko mangu ngu mi joginoo takko maa ngun ado aduna on woodeede.

⁶ «Mi feppinii innde maa nden e hakkunde yimbe be okkudaa mi ka aduna doo ben. Ko an be wonannoo, a okkii lan be, awa be doftike daaluyee maa on.

⁷ Jooni be andii wonde ko yedufaa mi kon fow ko e maa iwri.

⁸ Ko fii, mi hewtinii be daaluyeeji di jonnudaa mi din, be jabii di, awa be andii ka haqiiqa wonde ko ka maa mi iwi, awa kadi be gomdini wonde ko an nulimmi.

⁹ Ko ben mi woni toranaade. Hinaa aduna on mi woni toranaade, kono ko be yedufaa mi ben, bay ko be maa.

¹⁰ Wano tawiri non kala ko mi jeyi ko an jeyi, awa kadi kala ko jeyufaa ko min jeyi, e hoore dfun ko e mabbe mangu an ngun feppiri.

¹¹ Hande kadi mi alaa e oo aduna. Kambe hibe ka aduna, min mido yahude ka maa. Yaa Baabaajo *Seniido, hiwir be innde maa nde okkudaa mi nden, fii no be wonira gooto wano wonirden gooto non.

¹² Fewndo mi wondi e mabbe, mi marirno be innde maa nde okkudaa mi nden, mi hiwi be. Hay gooto e

mabbe majjaali, si hinaa muuyanaafo hayrugol on, fii no ko *hiitanoo ka defte kon laatora.

¹³ «Jooni non mido yahude ka maa. Ko mi yewtiri d'un ka aduna doo, ko fii no weltaare an nden timmira e mabbe.

¹⁴ Mi hewtinii be kongol maa ngol. Aduna on ajii be, bay be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.

¹⁵ Mi toraaki ma yo a suutu be e oo aduna, kono ko yo a dandu be Bondo on.

¹⁶ Be jeyaaka e oo aduna, wano tawiri non min kadi mi jeyaaka e oo aduna.

¹⁷ Ko daaluyee maa on woni goonga on, wadu be be maa rewruude e goonga on.

¹⁸ Wano nulirdaa mi non ka aduna, min kadi mi nulirii be non e oo aduna.

¹⁹ Min kadi non mi waditike mo maa fii mabbe, fii yo kambe kadi be wadito be maa rewruude e goonga on.

²⁰ «Hinaa non kambe tun mi woni toranaade, kono hay gomdinoyoo be lan ben sabu kongudii mabbe din,

²¹ fii no be fow, be wonira gooto wano an Baabaajo on wonirdaa e an non, min kadi mi woniri e maa non. Kambe kadi, yo be wonir non e men fii no aduna on gomdinira wonde ko an nulimmi.

²² Min non mi okkii be mangu ngu yedufaa mi ngun, fii no be wonira gooto, wano wonirden gooto non.

²³ Mi wona e mabbe, an kadi, wonaa e an, fii no be wonira gooto few, e no aduna on andira wonde a nullii lan, awa kadi a yidii be wano yidirdaa mi non.

²⁴ «Baaba an, mido yidi yo be okkudaa mi ben wonu ka mi woni don, fii no be yi'ira mangu an ngu yedufaa mi ngun, bay a yidiino lan ado aduna on woodeede.

²⁵ «Baaba an Feewudo, aduna on andaali ma, kono min, mi andii ma, awa bee doo kadi andii ko an nulimmi.

²⁶ Mi andinii be innde maa nden, awa kadi mi andinay be, fii no giggol ngol yidufaa mi ngol wonira e mabbe, min kadi mi wona e mabbe.»

18

Fii no Iisaa Nangiraa

(Mat. 26.47-56; Mrk. 14.43-50; Luk. 22.47-53)

¹ Bay Iisaa gaynii toraade, o yaltidi e taalibaabe makko ben, be yahi e gada joolol no wi'ee Kidruuna ka tutateeri woni, o naatidi don e taalibaabe makko ben.

² Tawi Yudaasi, d'un ko janfotodo mo on, no andunoo nden nokkuure, ko fii hari Iisaa e taalibaabe mun ben no moobondiraynoo don soono woo.

³ Yudaasi ardi e dental suufaabe e yeesoobe goo, be tawata ko hooreebe *yottinoobe sadaka e *Fariisiyaabe ben immini, be yahi ka o woni don, tawi hibe jogii lampuuji e jowli e jogaaji.

⁴ Nde tawnoo Iisaa no andi ko arata mo e hebude kon fow, o badii be, o wi'i: «Ko hombo dabbiton?»

⁵ Ben jaabii mo, be wi'i: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

O wi'i be kadi: «E hino lan.» Tawi Yudaasi, janfido mo on, no wondi e mabbe.

⁶ Fewndo ko Iisaa wi'i be «e hino lan», be yiltitori bawre-bawre, be yani ka leydi.

⁷ O landitii be, o wi'i: «Ko hombo wondon dabbitude?»

Be wi'i fahin: «Ko Iisaa, oo jeyaado Naasirata.»

⁸ Iisaa jaabii be fahin, wi'i: «Mi innii on: e hino lan. Si tawii ko min wondon dabbitude, accitee bee doo, be yaha.»

⁹ Ko nii kongol ngol o wi'unoo ngol laatori wonde: «Hay gooto e be jonnudaa mi ben hayriraali lan.»P

¹⁰ Tawi Sim'uunu Petruusu no jogii kaafa. Onsay o sorti ka, o soppi kurkaadu yottinoowo mawdo sadaka on, o itti mo nowru naamuru ndun. Tawi ndun kurkaadu no wi'ee Malkuusa.

¹¹ Tun Iisaa wi'i mo kanko Petruusu: «Wattu kaafa maa kan ka holgo! A sikku mi yarirtaa jardukun tampere kun Baaba an yedimmi kun?»

*Fii no Iisaa Addiraa Yeeso Hooreebe Diina ben
(Mat. 26.57-58; Mrk. 14.53-54; Luk. 22.54)*

¹² Onsay ngal dental suufaabe e hooreejo mun e yeesoobe Yahuudiyankeebe ben nangi mo kanko Iisaa, be habbi.

¹³ Be nabiri mo taho ka Hannaana, on ko esiraawo Qayaafa, yottinoowo mawdo sadaka on e nden hitaande.

¹⁴ Awa kadi ko Qayaafa on waajinoo Yahuudiyankeebe ben wonde no bure ka aaden gooto maaya fii jamaa on.

*Fii no Petruusu Yeddiri fii Iisaa
(Mat. 26.69-75; Mrk. 14.66-72; Luk. 22.54-62)*

¹⁵ Sim'uunu Petruusu e taalibaajo goo jokkita Iisaa. Tawi yottinoowo mawdo sadaka on no andi on taalibaajo, o naatidi e Iisaa ka nder tata yottinoowo mawdo sadaka on.

¹⁶ Kono Petruusu kapun wontiri ka binde baafal ka baawo. Oya taalibaajo, mo yottinoowo mawdo sadaka on andunoo on, yalti, yewti debbo aynoowo dambugal ngal, o naadi Petruusu.

¹⁷ On kurkaadu aynudo dambugal ngal wi'i Petruusu: «E hara an kadi, hinaa a tawdaado e bee taalibaabe oo neddo?»

O jaabii: «Wona mi tawdaado e mabbe.»

18 Tawi kurkaadi dɪn e aynooɓe ɓen, dɪn ko darinooɓe don ɓen, no hubbi yiite, ko fii hari jaangol ngol no woodi, ɓe woni e iwlagol. Tawi Petruusu kadi no wondi e maɓɓe, no iwloo.

19 Onsay yottinoowo mawɗo sadaka on landii Iisaa fii taalibaabe mun ɓen e fii ko o jannaynoo kon.

20 Iisaa jaabii mo, wi'i: «Mi yewtayno aduna on e kene. Ko mi jannaynoo kon fow ko ka juulirɗe e ka *juulirɗe mawnde ka Yahuudiyankooɓe ɓen fow fottaynoo dɪn. E hoore dɪn mi wowlaali hay fus e gundoo.

21 Ko hondun non landortaa mi? Lando nanirɓe lan ɓen ko hondun mi wowlani dɪn. E hino hiɓe andi ko mi wi'i kon.»

22 Bay Iisaa wi'ii dɪn, godɗo e ɓen aynooɓe wonnooɓe don bantii Iisaa, e hoore himo wi'a: «Ko nii jaabortaa yottinoowo mawɗo sadaka on?»

23 Iisaa jaabii, wi'i: «Si mi wowlii ko boni, hollu ko hondun e ko boni. Si tawii non ko ko moyyi mi wowli, haray ko hondun piyirtaa mi?»

24 Onsay Hannaana feyyini mo ka Qayaafa, dɪn ko ka yottinoowo mawɗo sadaka on, e hoore himo habbii.

25 Tawi kaɗun Sim'uunu Petruusu no darii dɪn, no iwloo. Onsay ɓe wi'i mo: «An kadi, hinaa a godɗo e taalibaabe makko ɓen?»

O yeddi, o wi'i: «Hinaa mi taalibaajo makko few!»

26 Onsay godɗo e kurkaadi yottinoowo mawɗo sadaka on, dɪn ko musidɗo oo mo Petruusu ittunoo nowru mun, wi'i: «Taw si hinaa an e makko mi yi'idi ka tutateeri?»

27 Petruusu yeddi dɪn kadi. Tun ndontoori ndin yoggi.

Fii no Pilaatu Landori Iisaa

(Mat. 27.1-2, 11-26; Mrk. 15.1-15; Luk. 23.1-7, 13-25)

28 Bay ɓe iwii ka Qayaafa, ɓe naɓi Iisaa ka suudu laamu. Tawi ko ka subaka, laatii kambe tigi ɓe naataali ka suudu laamu fii wota ɓe tuunintino, fii no ɓe jaamira ka *Juldeere Yawtaneede.

29 Onsay Pilaatu lando on yalti, tawoyi ɓe, o wi'i ɓe: «Ko feloore honde wondon fawude oo nedɗo?»

30 Ben jaabii, wi'i: «Si tawno o wadaano bone, men addantaano ma mo.»

31 Ko e hoore dɪn Pilaatu wi'i ɓe: «Yettee mo, onon tigi, jaawiron mo sariya mon on.»

Kono Yahuudiyankooɓe ɓen wi'i mo: «Men newnanaaka warugol godɗo.»

32 (Tawi ko nii kongol ngol Iisaa wi'unoo ngol laatorta fii bangingol ko mayde honde o maayata.)

³³ Onsay Pilaatu naatiti ka suudu laamu, o noddi Iisaa, o landii mo, o wi'i: «Hara ko an woni lando Yahuudiyanke'en?»

³⁴ Iisaa jaabii mo, wi'i: «E ko an wowlani dfun hoore maa, kaa ko wofbe wowlan-maa dfun fii an?»

³⁵ Pilaatu kadi jaabii mo, wi'i: «E hara ko mi Yahuudiyankeejo? Ko jamaa maa on e hooreebe yottinoobe sadaka ben wattu-maa e juude an. Ko hondun wadudaa?»

³⁶ Iisaa jaabii mo fahin, wi'i: «Laamateeri an ndin hinaa jeyaandi e oo aduna. Si tawno laamateeri an ndin ko jeyaandi e oo aduna, kurkaadi an din habanayno lan fii wota mi watte nun e juude Yahuudiyankeebe ben. Kono laamateeri an ndin hinaa jeyaandi ley gaa.»

³⁷ Onsay Pilaatu wi'i mo: «Ko a lando-le?»

Iisaa jaabii mo, wi'i: «Ko ko wowludon kon onon tigi, ko mi lando. Ko sabu dfun mi hebiraa e ko fii dfun mi arani ka aduna: ko fii seeditanagol goonga on. Kala jeyaado e goonga hefoto kongol an ngol.»

³⁸ Pilaatu wi'i mo fahin: «Ko hondun woni goonga?»

Bay wonii o wi'ii dfun, o yalti kadi, o tawi Yahuudiyankeebe ben, o wi'i be: «Min mi yi'aali hujja woo fawudo mo donkineede.

³⁹ Kono Juldeere Yawtaneede kala, no woowi ka mi accitana on kasoojo gooto. Hara hidon yidi yo mi accitan on lando Yahuudiyanke'en?»

⁴⁰ Onsay be ewnii, be wi'i: «Kono hinaa non oo doo, ko Barabaasi!» Tawi-le Barabaasi ko murtunoodo.

19

Fii no Iisaa Naawiraa Happanaa Wareede

¹ Onsay Pilaatu yamiri yo be nabu Iisaa, be focca.

² Suufaabe ben kadi sacci katanwol bulle, be wadi ngol ka hoore Iisaa, be borni mo kadi dolokke bodfeejo.¶

³ Be badii mo kadi kanko Iisaa, be wi'i: «Salminaango e maa, yaa an lando Yahuudiyankeebe!» Be helloo mo bante kadi.

⁴ Pilaatu yaltiti fahin, wi'i hooreebe Yahuudiyankeebe ben: «Awa mido yaltinande on mo fii no andiron wonde mi yi'aali hujja woo fawudo oo donkineede.»

⁵ Onsay Iisaa yalti, tawi katanwol bulle ngol no ka hoore makko, himo bornii kadi dolokke bodfeejo. Pilaatu wi'i be: «E hino aaden on!»

⁶ Bay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e suufaabe ben yi'ii mo, be ewnii, be wi'i: «Fempee mo! Fempee mo!»

¶ 19:2 19.2 Ko dolokke bodfeejo lando on bornotonoo.

Pilaatu kadi wi'i be: «Yettee mo onon tigi, fempon. Ko fii min mi yi'aali hujja fawudo mo donkineede.»

⁷ Yahuudiyankeefe ben jaabii fahin, wi'i: «Medfen mari Sariya, tippude e on Sariya himo haani wareede, ko fii himo waditii *Bidfo Alla!»

⁸ Bay Pilaatu nanii ngol kongol, o burti hulude.

⁹ Onsay o naatiti ka nder suudu laamu, o wi'i Iisaa: «Ko honto iwudfaa?» Kono laatii Iisaa jaabaaki mo.

¹⁰ Pilaatu wi'i mo kadi fahin: «A wowlantaa lan? E a andaa mido mari feere accitugol ma, maa fempugol ma?»

¹¹ Onsay Iisaa jaabii mo, wi'i: «A hebataa feere woo e hoore an si hinaa taw hara a yeda immorde ka dow. Ko dun wadi, on wattudo lan e juude maa fawtike junuubu burdo mawnude.»

¹² Gila e on saa'i don, tawi Pilaatu no dabfude no accitira mo, kono Yahuudiyankeefe ben woni e ewnagol wi'a: «Si a accitii mo, haray hinaa a gidfo lando mawdo Roomu on! Ko fii kala waditiido lando, haray hollitike ko o gapo lando mawdo Roomu on!»

¹³ Bay Pilaatu nanii din kongudi, o yaltini Iisaa ka yaasi, kanko Pilaatu o joodii ka jaawirde e nokkuure no wi'ee <Meltaande>, nden no wi'ee kadi e haala Yahuudiyanke <Gabbata>.

¹⁴ Tawi ko jande hebulanagol *Juldeere Yawtaneede nden, wa ka tumbere jalorma, o wi'i Yahuudiyankeefe ben: «E hino Lando mon on!»

¹⁵ Kono be ewnii, be wi'i: «Yo o ware! Yo o ware! Fempee mo!»

Pilaatu kadi landii be: «Yo mi fempu Lando mon on?»

Onsay hooreefe yottinoofe sadaka ben jaabii mo, wi'i: «Menen men maraa lando goo si wonaa lando mawdo Roomu on!»

¹⁶ Onsay o watti mo e juude mabbe fii yo o fempe. Kambe kadi be yetti Iisaa, be nabi.

Fii no Iisaa Fempiraa

(Mat. 27.32-44; Mrk. 15.21-32; Luk. 23.26-43)

¹⁷ Iisaa yalti e nden saare, himo rondanii hoore makko *leggal altindiraangal ngal. O sutanii nokkuure wi'eteende Golgotaa e haala Yahuudiyanke, ko woni firo dun ko <Nokkuure Laalagal Hoore>.

¹⁸ Ko don be fempi mo wondude e yimbe dido goo, mo bee e mabbe sengo goo, kanko Iisaa o woni ka hakkunde.

¹⁹ Pilaatu windi, wadi ka dow leggal altindiraangal: «Iisaa oo jeyaado Naasirata, Lando Yahuudiyanke'en.»

²⁰ Buy e Yahuudiyankeefe ben jangi kon ko windii, ko fii nden nokkuure nde Iisaa fempaa e mun no battinoo

saare nden, tawi dɛn bindi ko e haala Yahuudiyanke e haala Roomiyanke e haala Gereekiyanke windii.

²¹ Onsay hooreebe diina Yahuudiyankeebe ben wi'i Pilaatu: «Wota a windu ko o lando Yahuudiyankeebe ben, kono windu: O wi'ii wonde ko kanko woni lando Yahuudiyankeebe ben.»

²² Kono Pilaatu jaabii be, wi'i: «Ko mi windi kon mi windii.»

²³ Bay wonii suufaabe ben fempii Iisaa, be yetti concii makko dɛn, be wadi dɛi pecce nay, suufaajo kala hebi feccere. Be yetti kadi fokiya makko on, tawi on hinaa jo'aado, ko o alluwal gootal gila dow haa ley.

²⁴ Onsay be wi'indiri: «Wota en seeku mo. Waden urba, dɛn hollay ko hombo o wonanta.» Tawi dɛn ko fii ko bindi dɛn *hiitinoo kon no laatora, dɛn ko:

«Be senditii concii an dɛn, be wadii fokiya an on urba.»^F

Ko dɛn suufaabe ben wadi.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁵ Tawi yumma makko e minjiraawo yumma makko, dɛn ko Mariyama sonna oo wi'eteedo Kulopaasi, e Mariyama Magaduuna no darii ka binde leggal altindiraangal ngal Iisaa fempaa e mun ngal.

²⁶ Bay Iisaa yi'ii yumma mun, awa kadi oo taalibaajo mo o yidi no darii takko yumma makko, onsay o wi'i yumma makko: «Neene, ko on dɛn woni bidɛdo mon on.»

²⁷ O wi'i taalibaajo on kadi: «E hino dɛn yumma maa.» Gila e on saa'i dɛn, taalibaajo on nabi Mariyama neene Iisaa ka mun.

Fii Mayde Iisaa nden

(Mat. 27.45-56; Mrk. 15.33-41; Luk. 23.44-49)

²⁸ Bawto dɛn, nde tawnoo Iisaa no andi wonde fow huubii, o wi'i: «Midɛ dɛndaa!» fii ko bindi dɛn wi'i kon no laatora.

²⁹ Tawi loonde tew njaram lammudan no dɛn. Be wadi linsere e salndu leggal no wi'ee *hisoo pu, be yolli nde ka ndiyan, be banni ka hunduko makko.

³⁰ Bay wonii o yettii dɛn njaram, o wi'i: «Fow laatike!» Bawto dɛn o liiyi hoore nden, o timmi.

³¹ Nde tawnoo nden jande ko hebulaanagol fii *jalaande fowteteende nden e tawde kadi nden jalaande ko mawnde. Tawi Yahuudiyankeebe ben faalaaka yo fureeji dɛn acce ka ledɛde altindiraade. Onsay be torii Pilaatu yo koyde fureeji dɛn hele si dɛi ittee dɛn.

³² Onsay suufaabe ben ari heli koyde arano on e oya kadi mo o fempidanoo e mun.

³³ Bay wonii be hewtii Iisaa, be tawi o maayiino, laatii be helaali mo koyde den.

³⁴ Kono goddo e suufaabe ben tufiri mo conkenwal ka beccal, tun ndiyan e yiiyan yalti.

³⁵ Yi'udo mo on seeditike, awa seedee makko on ko goonga. Kanko non himo andi ko goonga o wowli, fii onon kadi no gomfiniron.

³⁶ Dun wadiri fii ko bindi din wi'i kon no laatora wonde: «Yi'al makko woo heletaake.»^S

³⁷ Nokku goo bindi din no wi'i kadi: «Be ndaaray mo be tufi on.»^t

Fii no Iisaa Surriraa

³⁸ Bawto dun goddo no wi'ee Yuusufu jeyaado Raamati, tawi on ko taalibaajo Iisaa nun, kono ko e nder gundoo sabu tawde himo hulunoo hooreebe Yahuudiyankeebe ben, o torii Pilaatu yo o newnan mo o yetta furee Iisaa on. Pilaatu newnani mo. Onsay o ari, o yetti furee on.

³⁹ Nikodiyuusu oo yahunoodo ka Iisaa pande goo jemma, o ari kadi, o addori wa kiloo cappande tati tiiri jillaandi *mirri.

⁴⁰ Onsay be yetti furee Iisaa on, be tumbi e kasange wondude e urngallooji, bay tawi ko dun woni naamu Yahuudiyankeebe ben fii surrugol.

⁴¹ Tawi tutateeri no e nden nokkuure nde o fempaa e mun, e nder ndin tutateeri kadi tawi no ton qaburu keso mo hay gooto surraaka e mun taho.

⁴² Nde tawnoo nden pande ko jalaande nde Yahuudiyankeebe ben woni hebulanaade fii aseweere nden, awa kadi ko on qaburu buri badaade, be surroyi Iisaa e on qaburu.

20

Fii Immitagol Iisaa Almasihu on

(Mat. 28.1-8; Mrk. 16.1-10; Luk. 24.1-12)

¹ E alat, dun ko jallal aranal e nder yontere nden, Mariyama jeyaado Magaduuna dawii bimbi law ka yenaande, tawi hentaaki taho. O tawi hayre nden ittaama ka yenaande.

² Onsay o dogi, o tawoyi Sim'uunu Petruusu e oya taalibaajo mo Iisaa yidunoo, o wi'i be: «Be ittii Koohoojo on ka yenaande, men andaa ko honto be wadi mo!»

³ Onsay Petruusu e oya taalibaajo yalti, yaari ka yenaande.

⁴ Be dīdoo non be dogi, kono oya taalibaajo dogi buri Petruusu, o adii hewtude ka yenaande.

⁵ O ugginii, o yi'i kasanng'e on ka waalii, kono o naataali.

⁶ Sim'uunu Petruusu iwtirnoodo baawo makko on kapun kadi hewti, o naati ka nder yenaande, o haynii kasanng'e on no waalii don

⁷ e lefol wadanoongol ka hoore Iisaa ngol, tawi ngol wondaa e kasanng'e on, kono tawi hingol tagгаа, hingol feere.

⁸ Onsay oya taalibaajo, adinoodo hewtude ka yenaande kapun kadi naati, o yi'i, o hoolii.

⁹ Tawi hari be faamaali taho ko bindi dīn wi'i kon wonde himo haani immitaade e hakkunde maybe ben.

¹⁰ Onsay kambe taalibaabe ben be yiltitii ka maabe.

*Fii no Iisaa Feejirani Mariyama Magaduuna
(Mrk. 16.9-11)*

¹¹ Tawi Mariyama Magaduuna no darii ka baawo yenaande no wulla. E nder ko o wullata kon, himo ugginii, himo ndaara nder yenaande nden.

¹² O yi'i malaa'ikaabe dīdo borniibe daneeji no joodii ka furee Iisaa on waalinoo don, goddo on telen ka hoore, oya on telen ka koyde.

¹³ Ben wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa?»

Kanko debbo on o jaabii be, o wi'i: «Ko fii be ittii doo Koohoojo an on, mi andaa ka o wadīraa.»

¹⁴ E nder ko o wi'ata dūn kon, o yeyyitii, o yi'i Iisaa no darii, kono tawi o andaa wonde ko Iisaa non.

¹⁵ Onsay Iisaa wi'i mo: «Debbo ko hondun wullataa e ko hombo dabbitataa?»

Nde tawnoo himo sikka ko golloowo ka tutateeri, o wi'i mo: «Koohoojo si tawii ko an nabi mo, haray yeeto lan ko honto wadūdaa mo, mi yahana mo.»

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi fahin: «Mariyama!»

Debbo on fewti mo, wi'i e haala Yahuudiyanke: «Rab-bunii!» (Ko woni dūn ko «Karamoko'en».)

¹⁷ Kono Iisaa wi'i mo: «Wota a jogito lan, ko fii mi yentaali taho ka Ben an. Kono yahu ka musibbe an ben, wi'aa be wonde mido yentude ka Ben an e ka Ben mon, ka Alla an e ka Alla mon.»

¹⁸ Onsay kanko Mariyama Magaduuna o yahi, o wi'i taalibaabe ben wonde o yi'ii Koohoojo on, awa kadi kanko Iisaa o yewtii mo dūn.

*Fii no Iisaa Feejirani Sahaabaabe ben
(Mat. 28.16-20; Mrk. 16.14-18; Luk. 24.36-49)*

¹⁹ E alat kiikiide, dūn ko palaande aranere e nder yontere nden, tawi taalibaabe ben sokii baafe den ka be woni don

sabu kulol ngol be huli Yahuudiyankeebe ben ngol. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

²⁰ Bay wonii o wi'ii dun, onsay o holli be juude makko den e beccal makko ngal. Taalibaabe ben weltii fii ko be yi'i Koohoojo on kon.

²¹ Iisaa wi'i be kadi fahin: «Yo jam wonu e mon! Min kadi mi nulirii on wano Baabaajo on nulirimmi non!»

²² Bawto din kongudi, o wutti e hoore mabbe, o wi'i be: «Jabee *Ruuhu Seniido on.

²³ Be yaafanidon junuubaaji mun woo, di yaafante be. Be on yaafanaaki junuubaaji mun woo, haray di yaafaaka.»

Fii Sikkitannde Tooma nden

²⁴ Tawi Tooma jammaado Siwtaado tawdaado e sappoo e didoobe ben wondaa e mabbe fewndo ko Iisaa ari.

²⁵ Onsay taalibaabe heddiibe ben wi'i mo: «Men yi'ii Koohoojo on!»

Kono o wi'i be: «Si mi yi'aali batte peje den ka juude makko, mi fawa hondu an ndun e batte den peje, mi fawa kadi jungo an ngon ka beccal makko, haray mi hoolotaako few.»

²⁶ Bay yontii, tawi taalibaabe Iisaa ben no ka suudu kadi, tawi hiibe wondi e Tooma. Onsay Iisaa ari darii hakkunde mabbe, tawi baafe den no sokii, o wi'i be: «Yo jam wonu e mon!»

²⁷ E hoore dun o wi'i Tooma: «Bannu doo hondu maa ndun, ndaaraa juude an den, bannaa kadi jungo maa ngon, meemaa beccal an ngal. Wota a wonu mo hoolotaako, kono gomdin!»

²⁸ Onsay Tooma jaabii mo, wi'i: «Joomi an e Alla an!»

²⁹ Iisaa wi'i mo kadi: «Ko bay a yi'ii lan si hoolidfaa. Kono maloore wonanii ben hooliibe be yi'aali!»

³⁰ Iisaa wadfi kadi maandeeji hawniidi goo duudufi e tawnde taalibaabe makko ben, di windaaki e ndee deftere.

³¹ Kono dundoo ko windanaa ko fii no gomdiniron wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on e *Bidfo Alla on, e fii no hebiron ngurndan e nder gomdingol innde makko nden.

21

Fii no Iisaa Feejirani Taalibaabe mun ben ka Daande Weendu

¹ Bawto dun Iisaa feejitani kadi taalibaabe mun ben e daande nduu *Weendu Tiberiyaada. E hino no o feejirani be.

² Tawi Sim'uunu Petruusu e Tooma jammaado Siwtaado e Natanayiila oo mo Kanaa, d'un ko e nder Jaliilu, e bibbe oo wi'eteedo Zabadii e taalibaabe makko d'ido goo no wondi.

³ Sim'uunu Petruusu wi'i be: «Mido yaade yungugol.»

Kambe kadi be wi'i mo: «Menen kadi men yaaday e maa.» Be yalti, be yahi, be bakoyii ka laakun. Laatii e on jemma don be nangaali hay huunde.

⁴ Bay weetii, tawi Iisaa no darii ka daande weendu, kono tawi taalibaabe ben andaa wonde ko Iisaa.

⁵ Kanko Iisaa o wi'i be: «Faybe on hebaali hay lingii?»

Be jaabii mo: «Hay gootii!»

⁶ Onsay o wi'i be: «Bugoree *jalaaji d'in ka sengo jaamo laakun kun, on hebay!» Be bugii di, tawi hakkee ko liyyi d'in duudi, be alaa feere poodugol jalaaji d'in.

⁷ Onsay taalibaajo mo Iisaa yidunoo on wi'i Petruusu: «Ko Joomi on nii!» Nde Sim'uunu Petruusu nanirnoo wonde ko Joomi on nii, o bornii dolokke makko on, ko fii hari himo bortii, onsay o iwi ka laana o cikii ka nder ndiyan.

⁸ Beya taalibaabe ardi e laakun kun e nder poodorgol jalaaji d'in e hoore hid'i heewi tew liyyi, ko fii hari hibe wodditori pence on wa sogone teemedde d'idi.

⁹ Bay wonii be tippike ka leydi, be yi'i don liyyi no fawii e hoore yiite, wondude e bireedi.

¹⁰ Iisaa wi'i be: «Addee goddi e liyyi di nangudon jooni d'in.»

¹¹ Onsay Sim'uunu Petruusu yawi ka laakun, o poodi jalaaji d'in, o tippini ka leydi. Tawi d'in jalaaji no heewi liyyi njani yonudi teemedere e cappande jowi e tati. Fii kala non hid'i duudunoo, kono jalaaji d'in seekaaki.

¹² Iisaa wi'i be: «Aree jaamon.» Laatii hay gooto e taalibaabe ben suusaali mo landaade wi'a: «Ko an hombo nii?» Ko fii hari hibe andi ko Joomi on.

¹³ Onsay Iisaa badii, o yetti bireedi on e liyyi d'in, o jonnii be.

¹⁴ Tawi ko tammun d'un non Iisaa no feenana taalibaabe mun ben gila o immintinaa e hakkunde maybe ben.

Fii Kaliifu mo Iisaa Halfini Petruusu on

¹⁵ Bay be gaynii naamude, Iisaa wi'i Sim'uunu Petruusu: «Ko an yo Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hida yidi lan furi bee doo?»

O jaabii mo, o wi'i: «Hiyyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa danko baaloy an koy.»^u

¹⁶ Iisaa wi'i mo kadi: «Enee Sim'uunu mo Yuunusa, hida yidimmi?»

^u **21:15** 21.15-17 Ko wonaa wi'eede «baaloy» doo ko jokkuɓe Iisaa ben.

Kanko Sim'uunu o jaabii mo, o wi'i: «Hiiyii Joomi an, hida andi mido yidu-maa.»

Onsay Iisaa wi'i mo: «Awa aynu baali an dfin.»

¹⁷ O wi'i mo kadi tammun: «Sim'uunu mo Yuunusa, e hara hida yidi lan?»

Dun aanini Petruusu fii ko o wi'i mo kon tammun si himo yidi mo. O jaabii mo, o wi'i: «Joomi an, hida andi kala huunde. Hida andi mido yidu-maa.»

Iisaa wi'i mo kadi: «Awa danko baali an dfin.»

¹⁸ Ko fii ka haqiiqa haqiiqa mi andinii ma, wa fewndo ko wonnoodaa suka, a daditantono hoore maa dolokke maa on, yahaa ka faaladaa. Kono si a nawyoyii, a fontay juude maa den, goddo dade, o nabe ka a faalanooka.»

¹⁹ Tawi ko o wi'iri dfin, ko fii hollugol ko mayde honde Petruusu maayata fii mawningol Alla. Bay o gaynii yewtude mo dfin, o wi'i mo: «Jokkan!»

²⁰ Kanko Petruusu o yeyyitii, o yi'i oo taalibaajo mo Iisaa yidi ka jukkata be, dfin ko oo liyinoodo ka bernde Iisaa fewndo ko be jaamaynoo, o wi'i: «Koohoojo ko hombo woni wattoowo on e joge.»

²¹ Bay o yi'ii mo, kanko Petruusu, o wi'i Iisaa: «Oo doo non Joomi an, ko hondun heboyta mo?»

²² Iisaa jaabii mo, wi'i: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfin? An jokkan tun!»

²³ E hoore dfin, kan haala jonndiraa e hakkunde musifbe ben wonde on taalibaajo maayataa. E hara-le Iisaa wi'aali mo wonde on maayataa, kono ko o wi'i ko: «Si mido faalaa o wona haa nde mi artoyi, haaju maa e dfin?»

²⁴ Ko on taalibaajo seeditii fii dfin piiji windi di. Awa hiden andi nden seeditoore makko ko goonga.

²⁵ Iisaa waduno piiji goo kadi buy. Si men winduno dfin men fensiti, mi sikkaano si den defte de men windaynoo heyayno e aduna on.

DEFTERE KUUDE SAHAABAABE BEN

Fii Yentineede Iisaa Almasiihu on

¹ Ko an yo Tawaafilu, mi yewtuno ka deftere an aranere fii kala ko Iisaa nangannoo wadugol e jannugol,

² haa e jalaande yentineede makko, bawto o yamirde *sahaabaabe be o subinoo ben immorde e *Ruuhu Seniido on,

³ dun ko ben be o hollitii himo wuuri bawto o wareede, be o wadani seedeeji duudufi fii unmutal makko ngal. O feenani be e nder balde cappande nay, himo haalana be fii *laamu Alla ngun.

⁴ Nande goo, ko o wondi e mabbe, o yamirno be wota be woddito *Yerusalaam, kono yo be habbo fodaari Baabaajo on, o wi'i be: «Dun ko ndin ndi mi wowlani on fii mun.

⁵ Ko fii Yaayaa kapun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon e nder balde nii ko Ruuhu Seniido on lootirtefon.»

⁶ Nde tawnoo hiibe mottondiri takko makko, be landii mo, be wi'i: «Joomi, hara ko e on saa'i jodfintintaa laamu *Isra'iila ngun?»

⁷ O jaabii be, o wi'i: «Wonaa onon haani andude fewndooji e saa'iiji di Baabaajo on todfori bawgal mun ngal e mun din.

⁸ Kono onon on hebay bawgal nde Ruuhu Seniido on ari e mon, wonon seedeebe an Yerusalaam e diiwal *Yahuuda ngal fow e diiwal *Samariiya ngal fow haa ka kattude leyde.»

⁹ Bay o gaynii be wowlande dun, wa fewndo ko be ndaarata mo, o yentinaa, onsay duulere wirni mo e gite mabbe.

¹⁰ Ko be tiggittii ka kammu, fewndo ko o yentata, worbe dido borniibe daneeki feenani be, wi'i be:

¹¹ «Ko onon yo be Jaliilu, ko hondun darifon, hidon ndaara nguu kammu? Iisaa oo yentinaado ka kammu e hakkunde mon artiroyay wano yiirufon o yentiniraama ka kammu nii.»

¹² Onsay be yilitii Yerusalaam be iwi e ngon fello wi'eteengo Fello *Zaytuuni wodfditorngo Yerusalaam yeru sagara yaadu happaandu e *jalaande fowteteende nden.^a

¹³ Bay wonii be hewtitii, be naatiroyi ka suudu dowdowru ndu be woni weerude e mun ndun. Tawi ben ko

^a 1:12 1.12 Ko woni «sagara yaadu happaandu e jalaande fowteteende nden» ko wa kiloo gooto leydi, yaareteedo wa minitajji sappoo e jowi.

Petruusu, e Yuuhanna e Yaaquuba e Andaraawu, kapun e Filiipu e Tooma e Bartolomaawu e Matta e Yaaquuba mo Alfaa e Sim'uunu tawdaado e fedde *Zelotiibe ben, e Yahuuda mo Yaaquuba.

¹⁴ Be fow e nder nanondiral maɓbe, be duumii e toragol Alla, toroda e rewbe ben wondude e Mariyama yumma Iisaa e neene-gootoobe makko ben kanko Iisaa.

Fii no Matiyaasa Suboraa

¹⁵ E den balde don, Petruusu immii, o darii hakkunde musibbe ben. Tawi ben moobinoobe don ko wa be teemedere e noogayo. O wi'i ben:

¹⁶ «Musibbe, bee ko windanoo kon wada, dun-le ko ko Ruuhu Seniido on longinoo Daawuuda kon, o *hiitii fii oo wi'eteedo Yudaasi ardinooɗo bee nangunoobe Iisaa.

¹⁷ On no tawdanoo e men, awa kadi himo marnoo gebal e dee golle men.»

¹⁸ (Yudaasi hendorii ngesa mban njoddi janfa mun kan, ko don fii makko lanniri hippagol, fecco e hakkunde, nder reedu makko ndun fow lancitii.

¹⁹ Hakkee ko jeyaabe Yerusalem ben fow andunoo fii dun, be inni mban ngesa e haala maɓbe <Hakel-Dama>, ko woni firo dun ko Ngesa Yiiyan.)^b

²⁰ «E hin-le no windii ka deftere Zabuuraa:
<Yo galle on den caabu,

hara hay gooto hofataa don.>^c

«No windii kadi:

<Yo godɗo lonto mo ka ardagol.>^d

²¹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko dun wadi, bee godɗo e bee wondunoobe e men fewndo ko jindideten e Iisaa Joomi on,

²² gila ko Yaayaa lootunoo mo haa pande o yentinaa hakkunde men, heboo ko wonda e men seeditoo fii ummutal makko ngal.»

²³ Onsay be banni yimbe dido: godɗo on no wi'ee Yuusufu, dun ko Barsabaa jammaado Yustuusa, oya on no wi'ee Matiyaasa.

²⁴ Onsay be torii, be wi'i: «Yaa an Joomiraado Andudo berde yimbe fow, banginan men ko hombo e bee dido subidfaa

²⁵ fii ko lonto Yudaasi e golle e sahaabankaaku mun, bay kanko Yudaasi o sortike, o yahii ka o muuyanaa don.»

²⁶ Be wadi urba hakkunde ben dido, urba on hawri e Matiyaasa, on tawtinaa sahaabaabe ben sappoo e go'o.

2

Fii Arugol Ruuhu Seniido on

¹ Nde jalaande juldeere wi'eteende *Pentakosta hew-tunoo, tawi be fow hibe wondi nokkun gootun.

² Tun nde wootere, hawa wa hendu tiidundu iwri ka kammu ari, hebbini suudu ka be woni don.

³ Onsay wa dende yiite feepani be, de sendondiri, de woni e hoore mo kala e maɓbe.

⁴ Be fow be heewi *Ruuhu Seniido on, be nangani wowlugol e *haalaaji goo, mo bee e ko Ruuhu on longini dun.

⁵ Tawi wa nden pande *Yahuudiyankabee rewoobe Alla iwruube e leyde aduna on fow no Yerusalaam.

⁶ E nder ko hawa kan wadata kon, jamaa moobinooɗo don on jiiɓii sabu ko mo kala e maɓbe nanaynoo ben no wowla e haala mun kan tigi kon.

⁷ Dun ɗaldini be haa feyyiti, e hoore hibe wi'a: «Hara bee yimbe wonbe wowlude doo fow hinaa be diiwal Jaliilu?»

⁸ Ko honno nanirden bee no wowla e haala ka muynuden kan tigi?

⁹ Dun ko enen bee Fartiyankooɓe e Maadiyankooɓe e Elaamiyankooɓe e bee hodube Mesopotamii e ka diiwal Yahuuda e be Kapadoosi ben e be Pontii ben e be *Aazii ben,

¹⁰ e be Firgii ben e be Pamfilii ben e be Misira ben e bee jeyaabe e ndii leydi Libii kawtirbe e Sireni e iwruube Roomu ben,

¹¹ dun ko Yahuudiyankabee ben e naatube e diina Yahuudiyanke ben e jeyaabe Kereeti ben e Aarabeeɓe ben, enen doo fow en nanii hibe wowla e haala mo kala e men fii kuude Alla mawde den!»

¹² Tawi dun no ɗaldini be fota be fow haa hibe jiiɓii, be nangi wi'indirgol: «Ko hondun du'un holli?»

¹³ Kono wobbe no awmotonoo be, wi'a: «Bee ko yarube haa mandili!»

Fii Waaju Petruusu Aranu ngun

¹⁴ Ontuma Petruusu immodi e *sahaabaabe ben sappoo e go'o, o ewnii jamaa on, o wi'i be: «Ko onon yo Yahuudiyankabee e kala hodudo Yerusalaam, heditee kongudi an din, andon dundoo.

¹⁵ Ko fii hinaa ko sikkudon kon, bee wonaa mandilube nii, ko walluhaa on nii.

¹⁶ E hino ko annabi Yuu'ila wi'unoo kon, himo wi'i:

¹⁷ <Alla daalii:

Ka balde sakkitore

mi tippinay Ruuhu an on e hoore kala tagaado haa heewa.

Onsay bibbe mon worbe e rewbe haaloyay ko Alla longini d'un,

sukaabe mon ben yi'oya fejjinande,
mawbe mon ben hoydoya koydi.>

18 <Kanko Alla o daalii kadi:

Ko non woniri e den palaade d'on,
mi tippinay Ruuhu an on e hoore
jiyaabe an ben worbe e rewbe,
be haala ko be longinaa.

19 Mi wada kadi kaawakeeji ka kammu dow,
e maandeeji ka hoore leydi,
d'un hara ko yiiyan e yiite e duggal curki.

20 Naange ngen wayloo nibe,
lewru ndun kadi wayloo yiiyan,
d'un ko ado palaande Joomiraado on hewtude,
d'un ko nden palaande mawnde teddunde.

21 Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dan-doyte.>^d

22 Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, heditee d'ii kongudi an! Oo gorko wi'eteedo Iisaa, oo jeyaado Naasirata, on mo Allaahu on banginiri yeeso mon kaawakeeji moyyi e kuufe e maandeeji, kon ko Alla warri e makko e hakkunde mon, wano andirdon non tigi,

23 d'un ko on wadaado e joge tippude e ebboore Alla nden e gandal makko adiingal ngal kanko Alla, warirdon mo wattugol mo e juufe heeferbe ben, ben wariri mo fempugol wenga.

24 Allaahu on immintinii mo, o sortii mo e nder ndin muuseendi mayde, ko fii hari gasataa ka nguli mayde kin jogoo mo ton.

25 Ko fii hari Daawuuda wi'irii nii fii makko, woo:

<Mi yi'ay Joomiraado on saa'i woo yeeso an,
ko fii hari himo ka sengo jaamo an
fii wota mi diwnu.

26 Ko d'un wadi si bernde an nden no heewi weltaare,
denngal an ngal no e nder welo-welo,
hay bandu an ndun fowtoto e nder tanyinaare.

27 Ko fii a accoytaa wonkii an kin ka wonunde maybe,
awa kadi a jabataa *Seniido maa on laato joldo.

28 A andinii lan laawi ngurndan d'in,
a hebbinay lan weltaare yeeso maa.>^e

²⁹ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Musibbe, newnanee lan mi yewta on no laabiri fii Daawuuda oo baabiraawo meeden, on maynoodo surraa, mo tawata yenaande mun no woodaa haa jooni hakkunde men.

³⁰ Nde tawnoo ko o annabaajo, himo andi kadi wonde Allaahu on woondanii mo woondoore wonde o jodfdinay goddo e jurriya makko on ka jullere laamu makko.

³¹ O *hiitino fii immintinegol *Almasiihu on, on mo accoytaake ka wonunde maybe ben, dun ko on mo bandu mun laatoytaako jolayndu.

³² Iisaa on non, Allaahu on immintinii mo, men fow ko men seedee dun.

³³ Alla bantirii mo ka sengo mun jaamo, o hendike e juufe Baabaajo on ko fodanoo kon, dun ko Ruuhu Seniido on, kanko kadi o tippinii dun, wano wondon yiirude nii, e no wondon nanirde nii.

³⁴ Fii kala Daawuuda yahaali ka kammu, kono kanko tigi o wi'i:

<Joomiraado on daalanii Joomi an on:

Joodor ka sengo an jaamo,

³⁵ haa mi wafa aybe maa ben ka ley teppe maa.>^f

³⁶ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Awa yo *bolondaaji Isra'iila din fow andu e nder pellital wonde Allaahu on wadii Iisaa, oo mo fempunodon, Almasiihu e Joomi.»

Fii Moftal Aranal ngal

³⁷ Bay be nanii dun, dun naati e berde mabbe den. Onsay be wi'i Petruusu e beya sahaabaabe: «Musibbe, ko hondun men haani wafufe?»

³⁸ Petruusu wi'i be: «Tuubee, mo kala e mon kadi *lootoo maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on, fii yaafuyee junuubaaji mon din. Onsay on hebay dokkal Ruuhu Seniido on.

³⁹ Ko fii fodaari ndin ko fii mon e fii bibbe mon ben e fii kala wodfitiido, dun ko kala ben be Alla Joomiraado men on noddoyta.»

⁴⁰ Awa ko kongudfi duufudfi goo kadi o seeditorani be, e himo waajotonoo be kadi, wi'a: «Dandee hoore mon e nguu jamaanu boyliingu.»

⁴¹ Ben jabube kongol makko ngol, lootaa maande kisiyee. Nden jande ko wa guluuje tato yimbe beyditii e mabbe.

⁴² Onsay be duumii e janndeeji ben sahaabaabe, e mottondirgol fii jokkere endan e paamidugol e toragol Alla.

⁴³ Nalaw hebi mo kala e mabbe. Tawi sahaabaabe ben no wafaynoo kaawakeeji moyyi e maandeeji heewudfi.

⁴⁴ Onsay gomdinnooƙe ben fow wontidi, ƙe hawti piiji dɪn fow.

⁴⁵ Be yeeyi keyeeji maƙƙe dɪn e ko wonani ƙe kon, ƙe senditi dɪn hakkunde maƙƙe, mo kala e ko hatonjini kon.

⁴⁶ Tawi jande woo e nder wakkilaare maƙƙe e nanondiral hibe wontidi, hibe ka *juulirde mawnde, awa kadi ƙe jaamidayno ka nder cuudi, ƙe jaamida e nder welo-welo e ƙernde laaƙunde,

⁴⁷ ƙe manta Alla, ƙe heƙayno kadi sulfu jamaa on fow. Joomiraado on kadi no ƙeydiraynoo *moftal maƙƙe ngal jande woo ƙen wonaabe dandeede.

3

Fii no Jukkunnaajo Nawndiraa ka Dambugal Juulirde Mawnde

¹ Nande goo, tawi Petruusu e Yuuhanna no yahude ka *juulirde mawnde ka waqutu juuleteedo e saa'i sappoo e jowaƙo on.

² Dun hawrondiri aaden jibindinaado e boofoyaagal no addeede jodɔdinee ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Dambugal Fotungal, fii toragol naatoobe ƙen ka juulirde, wano woowirannoo mo non kanko jukkunnaajo on jande woo.

³ No o yiirunoo Petruusu e Yuuhanna no e fii naatugol, o torii yo ƙe okkor mo.

⁴ Kono Petruusu e Yuuhanna tenyini mo, ƙe wi'i: «Ndaarii men!»

⁵ Kanko kadi o tenyini ƙe, himo tanyininoo heƙirgol ƙe godɔn.

⁶ Kono Petruusu wi'i mo: «Mi maraa kaalisi maa kanje, kono non mi okkorte ko mi jogii kon. Immo, waawaa yahude e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata!»

⁷ Onsay kanko Petruusu o jogori mo jungo makko jaamo ngon, o immini. Tun koyde on den e kolɓule mun den sattiti.

⁸ O hawtii kisan, o nangani yaadu, o naatidi e maƙƙe ka juulirde mawnde e hoore himo yaha hoccoo, manta Alla.

⁹ Jamaa on fow yi'i himo yaha manta Alla.

¹⁰ Bay ƙe anditii wonde ko kanko jooɔotonoo toroo ka dambugal juulirde mawnde wi'eteengal Fotungal, ƙe njaldi dɪn, ƙe haawii fii kon ko o wadanaa.

Fii Waaju Petruusu Dimmu ngun

¹¹ Kono tawi on jukkunnaajo alaa seedude e Petruusu e Yuuhanna. Jamaa on fow dogiri ka ƙe woniri ton, dɪn ko ka

tungarru wi'eteendu *Tungarru Sulaymaana, e hoore hibe naldi.

¹² Bay Petruusu yi'ii d'un, o wi'i jamaa on: «Ko onon yo *Isra'iilayankeebe, ko fii hondun naldandon fii d'un? E ko fii hondun ndaarirton men nii, wa si ko doole amen maa dewal amen men imminiri oo neddo, o waawi yahude?

¹³ Awa kadi on Alla Ibraahiima e Issaaqa e Yaaquuba, d'un ko on Alla baabiraabe men ben, o mawniniino on Jiyaado makko, d'un ko Iisaa, on mo hendinnodon Pilaatu lando on, yeddudon, d'un ko on mo o aadiinoo accitugol.

¹⁴ Kono onon yeddudon on *Seniido Feewudo, toridon sulfu fii yo on accitane warnoodo yimbe goo,

¹⁵ wardon on wondo dayyere ngurndan dan. Kono Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben. Ko men seedee d'un.

¹⁶ Ko tippude e gomdingol innde makko nden kanko Iisaa, wadi si oo neddo sattiti. Ko e immorde e innde Iisaa nden e gomdingol e mayre on wadi si oo neddo yedaa cellal timungal yeeso mon on fow.

¹⁷ «Jooni non yo musibbe, mido andi, onon e hooreebe mon ben, ko angal andude warrunodon d'un.

¹⁸ Kono ko non Allaahu on laatniri kon ko o longinoo annabaabe ben fow ko adii d'un, d'un ko wonde *Almasihu makko on no haanunoo tampude.

¹⁹ Jooni non, tuubee, ruttodon fii yo junuubaaji mon din monte,

²⁰ fii no Joomiraado on yedira on saa'iiji fowtere immorde e makko, e fii no o additirana on on Almasihu mo fodanodon, d'un ko Iisaa.

²¹ Himo haani wonude ka kammu ton haa tuma Allaahu on heydintini ko o daalirnoo annabaabe makko laabube ben kon fow gila law.

²² Muusaa wi'uno: <Alla Joomiraado mon on yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musibbe mon ben. Ko yo on hedoyo kala ko o wi'oyi on.

²³ Kono kala on mo hedoyaaki on annabaajo, o suutete e hakkunde jamaa on.>

²⁴ Kanko Petruusu o wi'i kadi: «Annabaabe *hiitinoobe ben fow, gila e Samu'iila haa e hikkiibe e makko ben, hari hiitinoke fii dee palaade doo.

²⁵ Ko onon woni bibbe annabaabe ben e *ahadi ndi Allaahu on yettannoo baabiraabe men ben, ka o daalannoo Ibraahiima wonde: <Beynguureeji aduna on fow barkinte sabu jurriya maa on.>g

²⁶ Ko fii mon onon taho Allaahu on addirnoo oo Jiyaado makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, fii ko barkinira on, sendugol mo kala e mon e wadugol ko boni.»

4

Fii no Petruusu e Yuuhanna Addiraa yeeso Mawbe ben

¹ Wa fewndo ko Petruusu e Yuuhanna yewtata d'un jamaa on, *yottinoobe sadaka ben e hooreejo aynoobe *juulirde mawnde nden e *Sadduusiyaabe ben ari.

² Ko fii hari be haabii ko ben woni waajaade jamaa on kon e ko ben woni banginde kon wonde ko e Iisaa ummutal maybe ben woni.

³ Be fawi be juufe. Bay hari nibbii, be soki be haa bimbi nden pande.

⁴ Kono buy e nanunoobe d'in kongudi mabbe gomdini, adadu ben yimbe gomdinbe ko wa be guluuje njowo.

⁵ Bimbi nden pande yeesoobe Yahuudiyankeebe ben e mawbe mabbe ben e jannoobe fii Sariya ben mottondiri Yerusalaam,

⁶ wondude e Hannaana, d'un ko yottinoowo mawdo sadaka on, e Qayaafa e Yaayaa e Iskandar, e beya jeyaabe e gorol yottinoowo mawdo sadaka on.

⁷ Be addi Petruusu e Yuuhanna hakkunde mabbe, be landii be, be wi'i: «Hara ko mbawdi hondi maa innde honde wadirdon d'un?»

⁸ Onsai Petruusu heewudo *Ruuhu Seniido on wi'i be: «Ko onon yo yeesoobe jamaa e mawbe,

⁹ bay hande meden landiteede fii moyyere nde men wadani aaden jukkunnaajo, e noone no o ndikkiniraa,

¹⁰ awa andee fota, jamaa *Isra'iila on fow kadi anda, ko e innde Iisaa Almasiihu on, oo jeyaado Naasirata, d'un ko on mo fempunodon, Alla immintini mo e hakkunde maybe ben, ko sabu on oo neddo selliniraa, o darii yeeso mon doo.

¹¹ Ko Iisaa on woni: «Hayre nde onon mahoobe ben hawkunodon nden wontii hittunde ka sobbundu.»^h

¹² Ko fii kisiyee hebortaa goddo goo si wonaa Iisaa Almasiihu on, sabu hay gooto okkaaka innde goo ka ley kammu doo, nde waaweten dadirde sabu mun si wonaa nde makko nden.»

¹³ Bay be yi'ii pellital Petruusu e Yuuhanna ngal, d'un ngaldini be. Be ndaari be tawi bee ko be yinkoy koy jangaa, be anditiri be ko be wodaynoo e Iisaa kon.

¹⁴ Nde tawnoo jawndaado on no darii takko mabbe, be tawi alaa fus ko be jaaboo.

15 Be yamiri yo ben yaltine, be accana be mbatirdu ndun. Onsay be diisondiri hakkunde maɓɓe, be wi'i:

16 «Ko hondun wadeten bee? Ko fii no henani kala hodudo Yerusalaam wonde bee wadii kaawake moyyo tiidudo, en waawataa-le yeddude dun.

17 Jooni non, fii wota dun lollu buri nii e hakkunde jamaa on, haden be, sattinanen be wota be wowlan hay gooto nden innde hande kadi.»

18 Onsay be nulitani Petruusu e Yuuhanna, be tonjani be few waajagol maa janna e innde Iisaa.

19 Kono Petruusu e Yuuhanna jaabii be, wi'i: «Hara no feewi yeeso Alla ka men doftoo on, men acca Alla?

20 Naawanee hoore mon dundon, ko fii men waawataa ronkude wowlude ko men yi'irnoo gite amen den kon e ko men nanirnoo noppi amen din kon.»

21 Be beydi be sattinande fii dun, kono bay be hebaali feere no be donkinira be, sabu ko jamaa on fow wonnoo mawninde Alla fii kon ko wadi don, be acciti be.

22 Tawi on neddo sellinaado, mo kaawake moyyo on wadaa e hoore mun, burnii duubi cappande nay.

Fii no Gomdinbe ben Torori Alla

23 Bay Petruusu e Yuuhanna accitaama, be yaari ka dimmoobe maɓɓe ben, be fillitanii ben kala ko hooreebe yottinoobe sadaka ben e mawbe ben wi'i be kon.

24 Bay ben nanii ko be wi'i kon, be hawtiti, be ewnii Alla, be wi'i: «Ko an yo Joomiraado Tagudo leydi e kammu e baharu e kala ko woni e mun,

25 ko an daalirnoo Ruuhu Seniido on, longindaa oo jiyaaɗo maa, dun ko Daawuuda oo baabiraawo amen dundoo:

«Ko fii hondun leyyi din monondiranta,
e ko hondun jamaaji din joganii dñi mijooji mehi?

26 Lambe aduna on no dartodi,
hikkondirbe e maɓɓe ben no wontidi,
dartii Joomiraado on e *Almasiihu makko on.»ⁱ

27 «Awa yaa an Alla, ka haqiiqa, e nder ndee saare doo, oo wi'eteedo *Heroodu e oo wi'eteedo Pilaatu Pontii, be wontiduno e be wonaa Yahuudiyanke ben, wondude e Isra'iilayankeebe ben, be dartii oo Kurkantoodo ma Seniido, dun ko Iisaa, on mo subidaa.

28 Be wadiri dun faale maa on e bawgal maa ngal, fii timmingol kodduruyee maa on.

29 Jooni non, yaa an Joomiraado, wattan yiili fii bee jokkuba men, newnanaa kadi jiyaaɗe maa ben feppinirgol daaluyeeji maa din pellital timmungal.

³⁰ Fontu sookewo maa ngon fii no jawndule e maandeeji e kaawakeeji moyyi wadira e innde Kurkantoodo ma Seniido on, d'un ko Iisaa.»

³¹ Bay be gaynii toraade, nokkuure nde be wonnoo e mun nden dimbii, be fow be heewi Ruuhu Seniido on, be woni e feppinirgol daaluyee Alla on pellital.

Fii Moftal Gomdinbe ben

³² Gomdinbe ben fow wonti bernde wootere e miijo wooto, tawi hay gooto e mabbe wi'ataa ko jeyi kon ko halal mun, tawi ko be kafu e fow.

³³ Tawi *sahaabaabe ben no seeditora bawgal tiidungal fii ummutal Iisaa Joomi on, moyyere tiidunde kadi woni e hoore mabbe be fow.

³⁴ Tawi baaso alaa hakkunde mabbe, ko fii kala marnoodo ngesa maa suudu yeeyitayno d'un, adda coggu ko yeeyi kon,

³⁵ watta e juude sahaabaabe ben. Dun senditee, mo kala hendoo ko handi kon.

³⁶ Yuusufu kadi, d'un ko on mo sahaabaabe ben jammi Barnabaasi (ko woni firo d'un ko «wakkilinoowo»), on ko *Lewiyankeejo mo Siipuru,

³⁷ o yeeyi ngesa himo marnoo, o addi mbuudfi d'in, o watti e juude sahaabaabe ben.

5

Fii ko Hebi Hanaaniya e Safirata kon

¹ Onsay gorko goo kadi wi'eteedo Hanaaniya e beyngu mun Safirata yeeyi ngesa hibe marnoo.

² E nder haldigal makko e beyngu makko, o mari feccere coggu ko yeeyaa kon, o yetti ndeya feccere o watti e juude *sahaabaabe ben.

³ Onsay Petruusu wi'i mo: «Hanaaniya, ko honno Ibuliisa naatiri ka bernde maa haa ka fenanaa *Ruuhu Seniido on, maraa feccere coggu ngesa mban.

⁴ Ado a yeeyude mba, wonaa an jeyunoo mba? E bay a yeeyii mba, wonaa an jeyunoo coggu mabba on? Ko fii hondun non wadandaa ka bernde maa sifa ngal kuugal? Awa hinaa yimbe ben fenandaa, kono ko Alla.»

⁵ Nde Hanaaniya nanirnoo d'in kongudfi, o yani, o maayi. Tun kulol njanol hebi ben hedinoobe don fow.

⁶ Onsay sukaabe ben immii wadfi kasange e makko, be nabi mo, be surroyi.

⁷ Bawto d'un, bay wa saa'iiji tati feyyii, beyngu makko ari e hoore o andaali kon ko wadfi.

⁸ Onsay Petruusu wi'i mo kanko debbo on: «Yeeto lan si tawii ko nguu coggu doo yeeyudon ngesa mban.»

Debbo on jaabii mo, wi'i: «Eyyo, ko nguu coggu doo.»

⁹ Petruusu wi'i mo fahin: «Ko fii hondun haldandon ndarndagol Ruuhu Joomiraado on? Awa e hino surroybe moodi maa ben ka dambugal daa. Be nabete an kadi.»

¹⁰ Don kisan o yani e ley koyde Petruusu, o maayi. Wa ko sukaaabe ben naatata, be tawi kanko debbo on kadi o maayii. Be nabi mo, be surroy takko moodi makko.

¹¹ Kulol moolanaangol kadi hebi *moftal ngal fow e kala nanunooe fii dun.

Fii Kaawakeeji Moyyi di Sahaabaabe ben Wadi

¹² Tawi sahaabaabe ben no wadude maandeeji e kaawakeeji moyyi duufufu hakkunde jamaa on. Hari kambe gomdinbe ben fow hibe mottondiri e nder nanondiral mabbe ka *Tungarru Sulaymaana.

¹³ Tawi jamaa on no mantude be fota, kono hay gooto e mabbe suusataano be badaade.

¹⁴ Tawi jande woo wonbe gomdinde Joomi on no beydaade fota, hara ko worbe e rewbe.

¹⁵ Awa kadi nawnube no addetenoo ka sera ballaje, wallinee e buutuujii maa e gate, fii nde Petruusu no feyya, hay si ko yo dowdi makko ndin hawru e goddo e mabbe.

¹⁶ Lappi lappi yimbe no wuggotonoo iwa e deya ca'e heedude e Yerusalaam, be addora nawnube ben e be jinna tampini, ben fow sellinaa.

Fii no Sahaabaabe ben Naawiraa

¹⁷ Onsay *yottinoowo mawdo sadaka on e kala wondunooe e makko, dun ko ndee fedde bee *Sadduusiyaabe, be hawtodi e nawliigu timmungu.

¹⁸ Be fawi sahaabaabe ben juude, be soki be.

¹⁹ Kono e nder on jemma, malaa'ikaajo Joomiraado on udditi baafe kaso ngon, o yaltini be, o wi'i be:

²⁰ «Yahee wonoyon ka *juulirde mawnde, fejjinanon jamaa on kala kongudi fii dan ngurndan kesan.»

²¹ Bay be nanii dun, no weetirnoo, be naatoyi ka juulirde mawnde be woni e waajagol.

Onsay yottinoowo mawdo sadaka on e wondiibe mun ben hewti, be nodditi dental fewjooe ben, e dental mawbe *Banii-Isra'iila'en ben fow, be immiini ko yahana sahaabaabe ben ka kaso.

²² Bay ben suufaabe hewtii, laatii be tawaali beya ka kaso. Be yiltitii be huntii be, be wi'i:

²³ «Men yahuno, men tawi kaso ngon no sokiraa no holnori, ayninaabe dame den kadi mo bee e ka woni. Kono bay men udditii, men tawaali hay gooto nder ton!»

²⁴ Nde hooreejo aynoobe juulirde nden e hooreebe yottinoobe sadaka ben nanirnoo din kongudi, be jibii fii ben e ko honno fii d'fun sakkitoroyta.

²⁵ Tun goddo ari, wi'i be: «E hino yimbe be sokunodon ka kaso ben ka waajotoo jamaa on ka juulirde mawnde too!»

²⁶ Onsay hooreejo aynoobe ben e suufaabe mun ben yahani be, addi e baawo doolugol be, sabu hibe hulunoo wota jamaa on fidir be kaaye.

²⁷ Bay be addii be, be darni be yeeso dental fewjoobe ben. Onsay yottinoowo mawdo sadaka on landori be nii, wi'i:

²⁸ «Hidon andi hari men hadiino on few waajorgol ndee innde! Jooni non e hino on lannii lollinde waajuuji mon din Yerusalaam. E hoore d'un hidon faalaa fawude kii wonkii oo neddo e hoore amen!»

²⁹ Onsay Petruusu e sahaabaabe ben jaabii be, wi'i: «Ko Alla doftetee edii yimbe ben.

³⁰ On Alla baabiraabe men ben immintinii Iisaa, on mo warirdon fempugol e leggal, wenga.

³¹ Allaahu on bantirii mo ka sengo mun jaamo, wadii mo Ardotoodo e Dandoowo fii okkugol *Isra'iila'en feere no be tuubira e no be yaaforanee junuubaaji.

³² Menen e Ruuhu Seniido mo Allaahu on yedi ben doftiibe mo, ko men seedee d'un.»

³³ Bay ben nanii ko ben sahaabaabe wi'i kon, be hibbii haa be faalaa be warude.

³⁴ Kono Fariisiyaajo jannoowo fii Sariya on, wi'eteedo Gamaliyiila, mo jamaa on fow hoolii, hawtii ka nder dental, yamiri yo ben sahaabaabe yaltine ton taho.

³⁵ Onsay o wi'i: «Ko onon yo Isra'iilayankeebe, wattanee yiila e ko miijidon wadugol bee kon.

³⁶ Ko fii hidon andi neebaali ko Teyodaasu, waditiido ko teddufo, immii, mo wa yimbe teemedde nayo iwtirnoo baawo mun. Kanko Teyodaasu o waraa, doftinoobe mo ben fow lancaa. E hoore d'un hay huunde nantaaka.

³⁷ Bay feyyii e on, wi'eteedo Yudaasi, jeyaado Jaliilu, immii ka fewndo windito. O dabbi yimbe ko iwtira baawo makko, on kadi mulaa, doftinoobe mo ben fow kadi saakitaa.

³⁸ Jooni min mi wi'ay on, tertee bee yimbe, acciton be, be yaha. Si tawii dee ebbooje maa dee kuufe ko e nedfanke'en iwi, de bonoyay.

³⁹ Si tawii non ko e Alla iwri, haray on waawataa de bonnude. Reenee fii wota on wonu habidoobe e Alla!»

⁴⁰ Be fow be iwtiri e baawo ko o wi'i kon. Onsay be nodditi sahaabaabe ben, be focci be, be hadi be wowlugol innde Iisaa, be acciti be.

⁴¹ Kambe kadi be yalti ka hakkunde dental e hoore hibe weltii ko tawi kon hibe foddi e aybineede fii innde Iisaa nden.

⁴² Tawi be haabataano waajagol janna ka juulirde mawnde e ka cuudi fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on.

6

Fii no Taalibaabe ben Toddornoo Yeesoobe ko Wallitoo be

¹ Nde tawnoo taalibaabe ben no beydaade tun e den balde don, Yahuudiyankeefe wowloobe haala Gereeki wonbe hakkunde mabbe ben woni e nurnurtugol beya Yahuudiyankeefe, sabu ko be welsindii wafangol keynguube mabbe ben ko ben handi pande woo kon.

² Onsay *sahaabaabe ben sappoo e dido nodditi taalibaabe ben no be fotata fodde, be wi'i ben: «Haanaa ka acciten daaluyee Alla on fii sendugol paameteji tun.

³ Ko dun wadi, yo musibbe, subee hakkunde mon yimbe njeedifo, hara ko holniibe, heewube Ruuhu Allaahu on e faamu, ko halfinen dee golle.

⁴ Dun, menen men duumoto e toragol e kurkanagol daaluyee on.»

⁵ Din kongudi weli be no be fotata fodde. Onsay be subii oo wi'eteedo Astefaana, on ko neddo heewudo gomdinal e *Ruuhu Seniido on, e Filiipu e Porokoor e Nikanuura e Timuuna e Parmeena e Nikolaasi mo ka wi'etee don Antiyoosi-Sirii, on ko naatunoodo e diina Yahuudiyanke.

⁶ Onsay be weebitani be sahaabaabe ben, ben *fawi juude mun den e hoore mabbe, du'anii be.

⁷ Tawi daaluyee Alla on no layude tun, adadu taalibaabe ben no beydaade fota e nder Yerusalaam. E hoore dun jamaa *yottinoobe sadaka duududo no doftaade gomdinal ngal.

Fii no Astefaana Nangiraa

⁸ Tawi Astefaana, on heewudo sulfu e bawde, no wadaynoo kaawakeeji moyyi mawdi e maandeeji e hakkunde jamaa on.

⁹ Onsay wobbe be Sireni e be Aleksandiri e bee be Silisii e be *Aazii, wonnoobe ka juulirde wi'eteende Juulirde Rindinaabe, be woni e yeddondirgol e Astefaana.

¹⁰ Kono tawi be alaa kutu dartagol faamu makko ngun e kongudi di Ruuhu Allaahu on longinaynoo mo din.

¹¹ Onsay be yeeni wobbe yo wi'u: «Men nanirii mo kongudi hoynudi Muusaa e Alla!»

¹² Ko nii be yuuniri jamaa on e mawbe ben e jannooḅe fii Sariya on, ben ari nangiri Astefaana doole, be nabi mo ka dental fewjoḅe ben.

¹³ Tawi hiḅe ebḅi wobḅe ko seeditoo fenaande, ben wi'i: «Oo nefḅo no jokki aybingol nokkuure hormorde nden e Sariya on.

¹⁴ Ko fii men nanii himo wi'a wonde, Iisaa, oo jeyaado Naasirata, lancay ndee nokkuure, o wayla kadi naamuiji ḅi Muusaa wadani en ḅin.»

¹⁵ Onsay ben wonnoobe ka dental ḅon ndaari mo kanko Astefaana, tawi yeeso makko ngon wa'itii wa yeeso malaa'ikaajo.

7

Fii Yewtere Astefaana nden

¹ Onsay *yottinoowo mawḅo sadaka on landii mo, wi'i: «Hara ḅun ko non woniri?»

² Astefaana jaabii, wi'i: «Ko onon yo musibḅe an e baabiraabe an, heditee! Alla Jom Mangural on feepanno Ibraahiima ben men fewndo ko o wonnoo Mesopotamii, ḅun ko ado o hodoyde Haraana.

³ O daalanno mo, o wi'i: «Yaltu ka leydi maa e ka bolondaa maa, yahaa haa e leydi ndi mi holloyte.»

⁴ Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Onsay o yalti e ndin leydi ben Kaldiankeeḅe, o hodoyi Haraana. Bay ben makko faatike, Allaahu on addi mo kanko Ibraahiima haa e ndii leydi ndi wondon e mun jooni.

⁵ E hoore ḅun o yedaali mo ndondi woo e ndii leydi, hay non yeru ka o tippa koyngal. Kono o fodi mo okkugol mo ndi, ndi wona halal makko kanko e jurriya makko aroyoowo baawo makko on. Wa fewndo ko Alla daalani mo ḅun, hari o maraa biḅḅo.

⁶ Allaahu on daalani mo kadi wondema jurriya makko on aroyay nde daakoyii e leydi jananiiri, wonḅe e ndin leydi kurkoya be, tampina e nder duubi teemedḅe nay.

⁷ Kono o daalani mo kadi, o wi'i: «Ko min jaawata on jamaa kurkoyḅo be. Bawto ḅun, be yaltoya ton, be rewoyammi e ndee nokkuure ḅoo.»^k

⁸ E hoore ḅun Allaahu on yettodi e makko *ahadi ndi maande mun woni *sunninegol. Ko e nder ḅun Ibraahiima ḅani Issaaqa, o sunnini mo ka palaande jeetatabere. Issaaqa wadiri non Yaaquuba, Yaaquuba kadi wadiri non e maamiraabe men ben, ḅun ko biḅḅe makko ben sappoo e ḅido.

9 «Ben maamiraabe men nawli Yuusufu, be yeeyi mo fii nabegol *Misira.

10 Kono tawi Alla no wondi e makko, o sorti mo e nder din tampereji makko fow, Alla okki mo sulfu e faamu yeeso Fir'awna. On lando Misira wadi mo ardotoodo leydi Misira ndin, e ka galle makko kanko lando on.

11 Bawto d'un, heege wadi e nder leydi Misira ndin fow haa hewtoyi *Kanaana, tampere nden tiidi, tawi ben maamiraabe men alaa hebude ko jaama.

12 Yaaquuba nani wonde jaametee no woodi Misira. Ka laawol aranol, o immini faybe makko ben, d'un ko maamiraabe men ben.

13 Ka laawol d'immol, Yuusufu andintinii ben-gootoobe mun ben, ko onsay Fir'awna andi iwdi Yuusufu ndin.

14 Onsay Yuusufu immini ko yahana ben makko Yaaquuba e beynguure mun nden fow, tawi ben no yonunoo cappande njeedifo e njowo.

15 Kanko Yaaquuba o yahi Misira. Ko don kanko e ben maamiraabe men be faatii.

16 Be nabaa Sakiima, be wattinoyaa ka berde de Ibraahiima ittunoo kaalisi soodi Sakiima don e juude bibbe Hamuura ben.

17 «Nde tawnoo saa'i on badike ka Allaahu on hunna ko o fodunoo Ibraahiima kon, tawi jamaa makko wondo Misira on, no burtude tun duudude,

18 haa nde goddo mo andaano Yuusufu laamii Misira.

19 On lando fayni lepol men ngol, o tampini maamiraabe men ben haa o hawkini be bibbe mabbe ben fii wota ben wuuru.

20 Ko fewndo on saa'i don Muusaa jibinaa, tawi himo labaa yeeso Alla. O muyninaa lebbi tati ka galle ben makko.

21 Bay o accaama ka yaasi, jiwo Fir'awna on hocci mo, ne'iri mo wa bidfo mun.

22 Onsay Muusaa jannaa gande Misirayankooobe ben fow, o woni tiida-kongudi e kuufe.

23 «Bay wonii o timminii duubi cappande nay, o miijii e bernde makko fii yewtoyagol musibbe makko ben, d'un ko *Bani-Isra'iila'en.

24 O yi'i goddo e ben musibbe makko no tampinee. O ari dandugol mo, o yottanii mo, o wari Misirayankoojo on.

25 Tawi himo sikka musibbe makko ben faamay wonde Allaahu on yedii be kisiyee tippude e sookeeje makko den, kono kambe be faamaali d'un.

26 Bimbi nden jande, o yaltiti e hakkunde wobbe e ben musibbe makko ka piirata, o woni e moyyintingol hakkunde mabbe, o wi'i be: «Ko onon woni musibbe, ko fii hondun mo kala e mon no tampina oya?»

27 «Kono wonnoodo tampinde jokondo mun on wiggii Muusaa, wi'i: <Ko hombo wadu-maa lando e jaawoowo e hoore amen?»

28 Kaa a faalaa lan warude, wano warirdaa Misir-ayankoojo on non hanki?»

29 Sabu ngol kongol, Muusaa dogi, yahi daakoyii e ndii leydi wi'eteendi Midiyaani, o daji don bibbe d'ido.

30 «Duubi cappande nay fawto d'un, malaa'ikaajo feepani mo e loyngol yiite ka pitahun woni sumude ka wulaa fello *Sinaayi.

31 Bay o yi'ii d'un, kanko Muusaa o njaldi fii kon ko o yi'i. Nde tawnoo himo badaade fii tenyingol, o nani Joomiraado on no wi'a:

32 <Ko min woni Alla Joomiraado baabiraabe maa ben, Alla Ibraahiima e Issaaga e Yaaquuba.> Onsay Muusaa diwni, tawi suusataa ndaarirde ton.

33 «Joomiraado on daalani mo kadi, wi'i: <Solu pade maa den, ko fii ndee nokkuure nde wonda e mun ko nokkuure hormorde.>

34 O daalani mo kadi, o wi'i: <Mi yi'ii tampere jamaa maa wondo Misira on, mi nanii woytaango mabbe ngon, mi jippike fii jatingol be.> O daalani mo kanko Muusaa, o wi'i: <Mido imminde ma Misira.>

35 Kanko Astefaana o wi'i kadi: «Ko Muusaa on mo be hayfinnoo be wi'i: <ko hombo wadu-maa lando maa jaawoowo?>, ko on Alla immiini tippude e ballal malaa'ikaajo feepannoodo mo ka pitahun on fii wonugol lando e sottoowo.

36 Ko on yaltini be e hoore wadugol kaawakeeji e maandeeji e nder leydi Misira, haa nabani ka *Baharu Bodeejo e ka wulaa e nder duubi cappande nay.

37 Ko Muusaa wi'unoo Bani-Isra'iila'en wonde: <Alla yaltinanoyay on annabaajo wa'udo wa an min e hakkunde musifbe mon ben.>^m

38 Fewndo ko jamaa on mottondirnoo ka wulaa, ko kanko wondunoo e malaa'ikaajo yewtaynoodo mo on ka fello Sinaayi, wondude kadi e maamiraabe men ben. Ko kanko kadi Alla yedi daaluyeeji ngurndan din fii hewtingol en di.

39 Kono tawi maamiraabe men ben faalaaka mo doftaade, be bugitii mo, tawi berde mabbe ko Misira fewti.

40 Be wi'i *Haaruuna: <Moyyinan men allaaji ko ardo men. Ko fii men andaa ko hebi Muusaa oo yaltindo men leydi Misira.>

41 E nder den balde don be moyyini nandolla ga'un nagge, be addani ndun nandollaaru sadaka, be weltori kon ko be moyyiniri juude mabbe.

42 Onsay Allaahu on hucchi be, o accidi be e rewugol koode den ka kammu, wano windori non ka deftere annabaabe ben, ka o daali don:

<Ko onon yo bolondaa *Isra'iila,

fewndo hirsaynodon wadon sadakaaji ka wulaa

e nder duubi cappande nay,

hara ko min wadfanaynodon d'un?

43 Kono bay on rewii oo allaaajo wi'eteedo Muluuka, on rewii kadi ndee hoodere oo allaaajo mon wi'eteedo Ronfa, d'in nandollaaji di moyyindon fii ko rewon, min kadi mi bugoto on toonin *Baabiila.>¹

44 «Tawi maamiraabe men ben no wondi e *rewirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun ka wulaa ton, wano yewtidaynoodo e Muusaa on yamirirnoo mo yo ndu moyyinire non, e sifa no o hollirnoo mo non kadi.

45 Bay maamiraabe men hikkiibe e bendon ben yettitii ndu, be yaadi e mayru, tippude e yamiroore Yaasuwa, e ndii leydi d'ii leyyi di Alla bugitinoo yeeso mabbe, ndu lutti don haa hewti e Daawuuda,

46 on mo Allaahu on yedi sulfu, o torii ka o darnana Alla Yaaquuba on suudu,

47 kono ko Sulaymaana wonnoo ko darnani mo suudu.

48 E hin-le Jom Bural on hodataa e ko godfo mahiri juufe, wano annabaajo on holliri non wonde, Alla daali:

49 <Ko kammu ngun woni jullere laamu an nden,

leydi ndin wonanimmi ka mi tippa.>

Joomiraado on daaluno:

<Ko suudu hondu darnanton mi,

maa ko nokkuure honde wonantammi fowtorde?

50 E hara hinaa bawgal an mi warri d'un fow?>¹

51 «Ko onon yo yimbe yooraa-hooreebe, be berde mun e be noppi mun uddi, onon non ko on dartotoobe soono woo *Ruuhu Seniido on, wano baabiraabe mon ben dartoraynoo non!

52 E hara, ko hombo e annabaabe ben wonnoo mo baabiraabe mon ben bittinaano? Hay be warno ben adinoobe *hiitaade fii arugol Feewudo on, on mo janfidon wardon,

53 d'un ko onon be huutoraali Sariya mo malaa'ikaabe ben hewtinnoo on on!»

Fii Piyeede Astefaana

54 Bay ben nanii d'un, berde mabbe den sokii, be natindiri niye mabbe den, monee makko kanko Astefaana.

55 Kono kanko Astefaana o furti heewude Ruuhu Seniido on, o tiggiti ka kammu, o yi'i annoora Alla on, o yi'i kadi Iisaa no darii ka sengo paamo Alla.

⁵⁶ Kanko Astefaana, o wi'i: «Mi yi'ii kammu ngun no udditii. E hino ka *Bii-Aaden on darii ka sengo jaamo Alla!»

⁵⁷ Onsay be fow be uddi noppi, be sonki e makko, be wubbani mo.

⁵⁸ Be radii mo haa ka baawo saare, be wariri mo kaaye. Seedeefe ben acci conci mun dīn e ley koyde suka no wi'ee Saawulu.

⁵⁹ Wa fewndo ko be fidata mo kanko Astefaana kaaye, tawi himo tororde nii, wi'a: «Ko an yo Joomi an Iisaa, jabbo wonkii an kin!»

⁶⁰ Onsay o jiccii kadi, o ewnii ko tiidī, o wi'i: «Joomi, wota a faw oo junuubu e hoore bee!» No o gaynirnoo wowlude dūn, o timmi.

8

¹ Tawi Saawulu no wonani fii mayde Astefaana nden.

Fii no Saawulu cukkori Moftal ngal

Nden pande jukkere mawnde hebi dental gomdīnbe wongal ngal Yerusalaam haa be fow be saakitii be yaari e ngal diiwal Yahuuda e Samariiya, si wonaa *sahaabaabe ben.

² Onsay yimbe be dewal ben surri Astefaana, be fesi mo kadi fota.

³ Tawi Saawulu kapun ko lancaynoodo *moftal gomdīnbe ben, ko fii himo naataynoo e cuudī fii wippitugol gomdīnbe ben, worbe e rewbe, o feroo ka kaso.

⁴ Ko ben saakitanoobe yahaynoo nokkeeli fow waajoo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Kibaaru Moyyo on Lolliri Samariiya

⁵ Filiipu kadi yahi e saare jeyaande e diiwal *Samariiya, o waajii dōn fii *Almasiihu on.

⁶ Bay jamaa on nanii ko Filiipu yewtata kon, be yi'ii kadi maandeeji dī o woni wadude dīn, be habbitii e kongudī dī o woni yewtude dīn.

⁷ Sabu tawde jinnaaji no yaltaynoo e yimbe dūudube be dī wonnoo e mun, e hoore hidī haaca ko tiidī, awa kadi maaya-banduube buy e bofoobe sellinaama.

⁸ Onsay welo-welo moolanaango wadī e nden saare.

⁹ Kono tawi ado dūn, gorko wi'eteedo Sim'uunu no e nden saare, wadāynoodo mbilankaaku naldīna jamaa Samariiya on, waditiido ko teddufo.

¹⁰ Hari be fow, gila e tosooko on haa e burdo mawnude on, hiibe habbii e makko, hiibe wi'a: «Oo ko bawgal Alla wi'eteengal Mawngal ngal!»

11 Tawi hiɓe haɓbinoo e makko sabu tawde gila neebii himo ɗaldiniraynoo ɓe mbilankaakuuji makko.

12 Kono ɓay ɓe hoolike Filiipu on feɗɗinando ɓe innde Iisaa Almasiihu on e Kibaaru Moyyo fii *laamu Alla ngun, onsay worɓe e rewɓe *lootaa maande kisiyee.

13 Sim'uunu kadi gomɗini. Bay o lootama maande kisiyee, tawi o seedataa e Filiipu. O watti yi'ude maandeeji mawɗi e kaawakeeji moyyi ka wadɗata, o ɗaldɗi fii ɗun.

14 Nde ɓee sahaabaabe wonɓe Yerusalaam nanirnoo wonde hodube Samariya ben jabii daaluyee Alla on, ɓe imminani ɓe Petruusu e Yuuhanna.

15 Ben ari ka maɓɓe, ɓe toranii ɓe fii yo ɓe heɓu *Ruuhu Seniido on.

16 Ko fii hari Ruuhu Allaahu on jippaaki e hoore hay gooto e maɓɓe taho, hari ko maande kisiyee tun ɓe lootaa e innde Iisaa Joomi on.

17 Onsay Petruusu e Yuuhanna *fawi juude mun ɗen e hoore maɓɓe, ɓen heɓi Ruuhu Seniido on.

18 Bay Sim'uunu ndarii tawii ko nde sahaabaabe ɓen fawunoo juude mun ɗen e hoore maɓɓe si ɓe okkaa Ruuhu Allaahu on, onsay o addani ɓe mbuudɗi, o wi'i ɓe:

19 «Yedee lan min kadi ngal bawgal, fii yo tawu kala mo mi fawi juude an ɗen e hoore mun heɓay Ruuhu Seniido on!»

20 Kono Petruusu wi'i mo: «Yo kaalisiiji maa ɗin halkodu e maa, ɓay hida sikka dokkal Alla ngal ko kaalisi heborta!»

21 Ko fii a alaa gebal, a alaa ndondi e nder ɗun, ɓay ɓernde maa nden laabaa yeeso Alla.

22 Tuubu fii ɗii miijooji bondɗi wondɗi ka ɓernde maa, torodaa Joomiraado on no ɗi yaaforee si no gasa.

23 Ko fii mi yi'ii hida tumbii e nder hahhannde, hida humondiri e angal peewal.»

24 Onsay Sim'uunu jaabii, wi'i: «Onon tigi toranee lan Joomiraado on fii kon ko wi'udon wota hewtan.»

25 Bay ɓen ɗido ɓe sahaabaabe ɓen imminnoo gaynii feɗɗinde daaluyee Joomiraado on e seeditanagol mo, ɓe yiltitii Yerusalaam. E nder yiltitagol maɓɓe ton, ɓe waajii fii Kibaaru Moyyo on e nder kodooli Samariyankeeɓe duududɗi.

Fii ko Wadɗi kon hakkunde Filiipu e Nuunaado mo Ecopii on

26 Malaa'ikaajo Joomiraado on feɗɗani Filiipu, wi'i mo: «Immo jokkaa laawol iwungol Yerusalaam yaari Gaaza, ɗun ko ngol ka sengo ley, jaarungol ngol ka wulaa.»

27 Onsay o immii o yahi, o haccii gorko *nuunaado mo Ecopii toowa ndarndeejo e nder laamateeri ndi debbo

wi'eteedo Kandaas laamii e mun Ecopii. Tawi ko on gorko halfinaa ngaluuji on debbo fow, tawi on no arnoo Yerusalaam fii rewogol Alla.

²⁸ Ko on yilitotoo Ecopii, tawi himo joodfii e hoore *giri-giriwal makko ngal pucci poodata, himo jangora deftere annabi Isaaya nden.

²⁹ Onsay Ruuhu Allaahu on yamiri Filiipu, wi'i: «Wuggo, hewtitodaa oo mo giri-giriwal.»

³⁰ Onsay Filiipu dogi. Bay o badike on mo Ecopii, o nani on no janga deftere annabi Isaaya nden. O landii mo, o wi'i: «Hara hida faamude koo ko wonfaa jangude?»

³¹ On gorko jaabii, wi'i: «Ko honno mi faamirta si godfo sifanaaki lan?» Onsay o noddi Filiipu yo o yawu, o joodoo takko makko.

³² Tawi ko oo aaya dfoo o wonnoo jangude: «Himo d'owiraa wa baalii hirsoyteengii,

hara o udditaali hunduko,

wa baalun mbobidankun tayoowo kun leebi.

³³ E nder ko o hayfinaa kon, be fanni mo goonga.

Hara non ko hombo fillitotoo fii jamaanu makko ngun?

Ko fii ngurndan makko dan tayaama ka hoore leydi.»¹

³⁴ Bay kanko nuunaado on o gaynii jangude dun, onsay o wi'i Filiipu: «Mi torike ma, andinan ko hombo oo annabaajo wowli fii mun, si ko kanko tigi maa si ko godfo goo?»

³⁵ Onsay Filiipu yetti haala kan, o fud'dorani mo on aaya mo o jangi, o feppinani mo Kibaaru Moyyo Iisaa on.

³⁶⁻³⁷ E nder yaadu mabbe ndun, be yi'oyi ka ndiyan woni. Onsay nuunaado on wi'i: «E hino ndiyan, ko hondun hadatammi *looteede maande kisiyee?»^P

³⁸ Onsay on nuunaado yamiri yo giri-giriwal ngal darne, o ukkodi e Filiipu ka ndiyan, on looti mo don maande kisiyee.

³⁹ Bay be yawii ka ndiyan, Ruuhu Joomiraado on jilii Filiipu, nuunaado on yiitaali mo hande kadi. O jokkita laawol makko e hoore himo weltii.

⁴⁰ Filiipu kapun taw tun no Asduuda. Gila don o waajii fii Kibaaru Moyyo on e ca'e de o rewi e mun den fow haa o hewti Seezariya.

9

Fii no Saawulu Gomd'iniri (Sah. 22.6-16, 26.12-18)

¹ **8:33** 8.33 Isa. 53.7-8 **P 8:36-37** 8.37 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: *Onsay Filiipu wi'i mo: «Si tawii hida gomd'ini ittiri bernde maa nden fow, haray no gasa.» Onsay nuunaado on wi'i: «Mido gomd'ini wonde Iisaa Almasiihu on ko *Bidfo Alla.»*

¹ Kono tawi Saawulu kaɗun no wadi ka wonkii mun kambirangol taalibaabe Joomi on mayde. Kanko Saawulu o yahi ka *yottinoowo mawdo sadaka on,

² o wi'i on yo o windu bataake haa e dee juulirde Yahuudiyankeefe wonde Damaasi, fii no o andira si tawii no woodi ton worbe maa rewbe jokkufe laawol Iisaa ngol, o yaha o habboya be, o adda Yerusalaam.

³ Bawto d'un, bay o yahii haa o badike Damaasi, tun nde wootere ndaygu iwri ka kammu ari, hundi mo.

⁴ O yani kisan ka leydi, o nani hawa no wi'a mo: «Saawulu, Saawulu, ko fii hondun wondaa mi cukkanaade?»

⁵ On jaabii, o wi'i: «Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?»

Onsay kanko Joomi on o jaabii mo, o wi'i: «Ko min woni Iisaa on mo wondaa cukkaade.

⁶ Immo naataa e ndee saare doo, ben yeetoto ma ko haanudaa wadude.»

⁷ Tawi ben be o yaadaynoo no darii mbobidi hakkee kulol. Hibe nanaynoo kadi kan hawa, kono be alaa yi'ude hay gooto.

⁸ Onsay Saawulu immii ka leydi. Fii kala gite makko den no udditinoo, kono tawi o alaano yi'ude hay huunde. Be dowiri mo juude makko den haa Damaasi.

⁹ O woniri non balde tati o yi'aali, e hoore d'un o paamaa, o yaraa.

¹⁰ Kono tawi taalibaajo no Damaasi don wi'eteedo Hanaaniya. Joomi on feppinani mo, wi'i: «Hanaaniya!»

O jaabii: «Naamu, yaa an Joomi!»

¹¹ Kanko Joomi on o wi'i mo: «Immo yahaa e ngal d'atal wi'eteengal Feewungal, landodaa fii oo wi'eteedo Saawulu mo Tarsiisu wondo ka galle Yahuuda, himo toraade don.

¹² E nder ko o torotoo kon, o feppinanaa, o yi'i goddo no wi'ee Hanaaniya, on no naata *fawa juude mun den e hoore makko fii yo o wuntu.»

¹³ Hanaaniya jaabii, wi'i: «Joomi an, mi nanirii buy no wi'a wonde on neddo wadii boneeji duudufi e hoore laabube maa ben Yerusalaam.

¹⁴ Awa doo kadi hooreefe yottinoofe sadaka ben no newnani mo habbugol kala jantotoodo innde maa nden.»

¹⁵ Kono Joomi on wi'i mo: «Yahu, ko fii on neddo ko aala mo mi subii fii ko lollina innde an nden yeeso be wonaa Yahuudiyanke ben e lambe ben e yeeso *Banii-Isra'iila'en.

¹⁶ Awa kadi mi hollay mo ko ittiri haa honto o tampirta innde an nden.»

¹⁷ Onsay Hanaaniya yahi. Bay o hewtii e ndun suudu ka on woni don, o fawi juude makko den e hoore Saawulu, o wi'i: «Ko an yo Saawulu musiddo an, ko Joomi Iisaa, on

feepando ma ka laawol fewndo arataa, woni ko imminimmi fii yo a wuntu, awa kadi fii yo a heewu *Ruuhu Seniido on.»

¹⁸ Don kisan ko wa'itata wa kobolle iwi ka gite makko, saami, o wunti, o immii, o *lootaa maande kisiyee.

¹⁹ Bawto d'un bay o naamii, o hetti doole makko d'en.

Fii no Saawulu Seeditorani Iisaa Almasihu on

O wontidi e taalibaafe wonnoobe Damaasi don ben e nder balde.

²⁰ O fuddii kisan waajaade fii Iisaa ka juulirde, o wi'a jaka ko oo nun woni *Bid'oo Alla on.

²¹ Nanunooobe d'un ben fow naldi fota, be wi'i: «Hinaa oo giddanaynoo mulugol ben jantotoobe ndee innde Yerusalaam? Hinaa ko addunoo mo kadi ko fii nangugol ben wonnoobe jantaade nde, naba be yeeso hooreebe yottinoobe sadaka ben?»

²² Tawi kanko Saawulu himo burtude tun beydaade, himo naldiniraynoo Yahuudiyankeefe wonnoobe Damaasi ben e dow banginirangol be pellital wonde ko Iisaa woni *Almasihu on.

²³ Bay wontii don haa neebii, Yahuudiyankeefe ben diisondiri fii warugol mo.

²⁴ Kono Saawulu humpitii fii kan janfa mabbe. Tawi ben no aynunoo dame d'en jemma e jalorma fii no be warira mo.

²⁵ Onsay taalibaafe ben yettiri mo jemma, tumbi e nder debeere, be yawtini mo maadi ndin.

²⁶ Bay kanko Saawulu o hewtii Yerusalaam, o d'abbi no o wontidira e taalibaafe ben, kono tawi fow no hulunoo mo, awa kadi hari be hoolaaki o wontii taalibaaajo.

²⁷ Onsay Barnabaasi yetti mo, nabi takko *sahaabaabe ben. O sifanii be ko honno kanko Saawulu o yiidiri e Joomi on fewndo o yahata Damaasi e ko hondun Joomi on yewti mo e ko pellital hongal o waajori Damaasi e innde Iisaa.

²⁸ Gila d'un, tawi o hayloday e mabbe Yerusalaam, o yewtira kadi pellital e innde Joomi on.

²⁹ Tawi himo yewtidaynoo kadi, yeddondira e Yahuudiyankeefe wowloobe haala Gereeki ben, kono tawi ben kadi no d'abbude no warira mo.

³⁰ Bay kambe sibbe wonbe e laawol gootol ben be humpitike d'un, be nawri mo Seezariya, be itti mo don kadi, be nabi mo Tarsiisu.

³¹ Tawi buttu no wonani *moftal ngal e nder dee leyde doo fow, d'un ko dee diiwe Yahuuda e Jaliilu e Samariya. Tawi hiibe mawnude e nder gomdinal ngal, awa kadi hiibe wuuri e nder yankinaare Joomiraado on, hiibe beydorde kadi ballal Ruuhu Seniido on.

Fii no Iiniya Ndikkiri e fii Wurniteede Taabiita

32 E nder ko Petruusu jindata e nokkeeli dɓin fow kon, o yahi ka bee gomɗinbe hodube Lidaa.

33 O tawi don godɗo, maaya-banduujo, no waalii e danki gila duubi jeetati, on no wi'ee Iiniya.

34 Kanko Petruusu o wi'i mo: «Iiniya, Iisaa Almasiihu on sellinii ma! Immo an tigi, weyyitaa danki maa kin!» O immii kisan.

35 Bay hodube Lidaa ben e bee ka hollaande Saruuna fow yi'ii dɓun, be gomɗini Joomi on.

36 Tawi kadi debbo okkaynoodo fota, wada kuufe moyye, no hodunoo Jaffaa, on no wi'ee Taabiita. (Ko woni firo dɓun e haala Gereeki ko Dorkaas.)

37 On debbo nawni e den balde don, o maayi. Bay be gaynii fewnude mo, be nabi mo, be wallinoyi e nder suudu goo ka koore dow.

38 Nde tawnoo Lidaa e Jaffaa wodfondiraa, awa kadi hari taalibaafe ben andii wonde Petruusu no Lidaa don, be immiini yimbe dɗo ko yahana mo, wi'a: «Yandi men torike ma arugol tinna, hara a neebaali.»

39 Onsay Petruusu immii, yaadi e mabbe. Bay o hewtii, be yawni mo ka koore e ndun suudu. Rewbe keynguube ben fow badii mo no wulla, e hoore hibe holla mo dolokkaaji e burmusuuji di kanko Dorkaas o moyyinaynoo wa fewndo ko o wondi e mabbe.

40 Onsay kanko Petruusu o yaltini be fow ka yaasi, o jiccii, o torii. Bawto dɓun o fewtiti furee on, o wi'i: «Taabiita, immo!» Onsay kanko Taabiita o udditi gite den, o yi'i Petruusu, o immii, o joodii.

41 Kanko Petruusu o nangi mo jungo ngon, o immiini, o noddi gomɗinbe ben e keynguube ben, o watti mo e juufe mabbe e hoore ko o wurɗo.

42 Dun andii e nder Jaffaa fow, buy gomɗini Joomi on.

43 Kanko Petruusu o weeri Jaffaa don seeda ka garankeejo no wi'ee Sim'uunu.

10*Fii no Korneliyuusu Gomɗiniri*

1 Tawi godɗo no Seezariiya don kadi wi'eteedo Korneliyuusu, on ko yeesoojo goo e nder dental suufaabe wi'eteengal dental be Italii.

2 Tawi on ko dewo, kanko e yimbe suudu makko ndun fow hibe hulaynoo Alla, awa kadi himo wallaynoo misikinbe fota, duumoo e toragol Alla.

³ Fewndo ka baawo fanaa, o feɓɓinanaa, o yi'i ko laabi poy, malaa'ikaajo Alla no naata ka makko. On malaa'ikaajo noddi mo, wi'i: «Korneliyuusu!»

⁴ Kanko Korneliyuusu o punnii mo e hoore himo huli. O wi'i malaa'ikaajo on: «Ko hondun wadi Koohoojo?»

Kapun malaa'ikaajo on wi'i mo: «Torndeeji maa ɗin e dokke ɗe okkordaa miskinbe ben yentinaama fii ko anditee yeeso Alla.

⁵ Jooni immiin wobbe ko yaha Jaffaa addanoye godɗo no ton no wi'ee Sim'uunu jammaado Petruusu.

⁶ Himo weeri ka garankeejo wi'eteedo kadi Sim'uunu, on no hodi ka daande baharu.»

⁷ Nde on malaa'ikaajo yewtudo mo ɗun yahirnoo, kanko Korneliyuusu o noddi kisan kurkaaduube makko ɗiɗo e suufaajo dewo Alla goo tawanoodo e ben be o halfinaa.

⁸ Bay o gaynii be sifanaade ɗun fow, o immiini be Jaffaa.

Fii ko Petruusu Feɓɓinanaa kon

⁹ Bimbi nden pande nde tawnoo hiɓe ka laawol, awa kadi be badike saare nden, Petruusu kadi yawi ka fowtorde hoore suudu tumbere palorma fii toragol Alla.

¹⁰ O weelaa, o faalaa ko o jaama. Wa fewndo ko o defantee, o feɓɓinanaa godɗun,

¹¹ o yi'i kammu ngun no udditii, o haynii huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi ɗin nay no tippoo waaloo ka hoore leydi.

¹² Tawi no e maggol kulle yaarayɗe koyɗe nay ɗen fow e kala kulle daasotoode ka hoore leydi e colli wiirooji ɗin fow.

¹³ O nani hawa no wi'a mo: «Petruusu! Immo waraa, jaamaa!»

¹⁴ Kono kanko Petruusu o wi'i: «Oo'o Joomiraado! Ko fii mi jaamaali haa hande ko tuuni maa ko laabaa!»

¹⁵ Ka ɗimmun o nani hawa kan no wi'a mo: «Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.»

¹⁶ ɗun wadiri non haa laabi tati. Bawto ɗun, nden huunde yentinaa kisan ka kammu.

¹⁷ Wa fewndo ko kanko Petruusu o jibii fii ko o feɓɓinanaa kon, tawi e hino yimbe ka dambugal, ɗun ko bee be Korneliyuusu immiini, humpitiibe fii nduu suudu Sim'uunu.

¹⁸ Be noddi, be landii si ko ɗoo oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu weeri.

¹⁹ Fewndo ko Petruusu miijotoo fii ko o feɓɓinanaa kon, Ruuhu Allaahu on wi'i mo: «E hino yimbe tato ka landotoo fii maa.

²⁰ Immo tippodaa, yaadaa e mabbe, hara a sikkitaaki, ko fii ko min immiini be.»

21 Onsay kanko Petruusu o tippii, o wi'i be: «E hino lan. Ko min wondon landaade fii mun. Ko fii hondun addi on doo?»

22 Be jaabii mo, be wi'i: «Ko hooreejo dental suufaabe wi'eteedo Korneliyuusu, aaden feewudo, huloowo Alla, mo jamaa Yahuudiyanke fow joganii kongol moyyol, woni ko malaa'ikaajo laabudo andini wonde yo o adde ka suudu makko fii hedagol kongudi maa din.»

23 Onsay kanko Petruusu o werni be.

Bimbi nden pande, o immii, o yaadi e maɓɓe. Sibbe goo be Jaffaa dowti mo.

24 Bimbiti nden pande o hewtoyi Seezariiya, tawi kanko Korneliyuusu himo habbii be, tawi himo nodditi sibbe makko ben e yibbe makko hibbuɓe ben ka makko.

25 Bay kanko Petruusu o hewtii, Korneliyuusu yahi jabbagol mo, yani ka ley koyde makko, o sujyani mo.

26 Kono kanko Petruusu o banti mo, o wi'i: «Immo, min kadi ko mi neddo!»

27 E nder ko o yewtidata e makko kon, bay be naatii, be tawi yimbe buy no moobii ton.

28 Onsay kanko Petruusu o wi'i be: «Hidon andi Yahuudiyankeejo no tojanaa ka takkondira e mo wonaa Yahuudiyanke maa ka on naata ka makko. Kono min, Alla hollii lan, haanaa ka goddo wi'a hay gooto no tuuni maa laabaa.

29 Ko dun wadi, bay on imminii ko yahanammi, mi arii e hoore mi sattinaali. Jooni non mi landike on, ko fii hondun addirdon mi?»

30 Korneliyuusu wi'i mo: «Hari mido toroo Alla ka suudu an ka baawo fanaa, mi yi'i gorko borniido conci jalbudu no darii yeeso an, gila dun wadii nii balde nay.

31 On wi'immi: «Korneliyuusu, torndeeji maa din jabaama, Alla kadi maanditike dokke de okkordaa miskinke ben.

32 Jooni immin ko yaha Jaffaa, addane oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu. On no weeri e suudu garankeejo no wi'ee kadi Sim'uunu ka daande baharu.»

33 Don kisan mi immini ko yahane, an kadi a moyyini ko arɗaa kon. Jooni non, men fow meden doo yeeso Alla fii hedagol ko Joomiraado on yamir-maa kon fow.»

34 Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i: «Ka haqiiqa mi faamii dun, fow no fota yeeso Alla.

35 E nder leyyi din fow, kala huludo mo, jokki peewal, o jabanay ontigi.

36 O tippinanii *Banii-Isra'iila'en daaluyee on, fii ko feppinana be Kibaaru Moyyo wondudo e buttu on, rewruude e Iisaa Almasihu on, on Joomi yimbe ben fow.

³⁷ Onon tigi hidon andi ko feyyunoo kon Jaliilu, haa hewtoyi diiwal Yahuuda ngal fow, bawto *lootagol maande tuubuubuyee ko Yaayaa waajinoo fii mun kon.

³⁸ E ko honno Allaahu on yediri Iisaa, oo jeyaado Naasirata, *Ruuhu Seniido on wondude e bawgal, dɔn ko on yahaynoodo hen fow, wada moyyere, sellina be jinna nangunoo fow, sabu tawde Alla no wondunoo e makko.

³⁹ «Ko men seedee kadi ko o wadi kon fow e nder ndii leydi Yahuudiyankebe haa nabani Yerusalaam. Be wariri mo fempugol mo e leggal, wenga.

⁴⁰ Allaahu on immintini mo ka jalaande tammere, o newnani mo kadi hollitagol,

⁴¹ hinaa non e yimbe ben fow, kono e seedeebe be Allaahu on subinoo aranun ben, dɔn ko menen bee jaamidube e makko, yaridi bawto immintineede makko e hakkunde maybe ben.

⁴² Kanko Iisaa o yamiri men waajagol jamaa on, fellintinana be wonde Allaahu on toɗɗike mo kanko tigi jaawoowo wurbe e maybe.

⁴³ Awa kadi annabaabe ben fow seeditaninoke mo wonde kala gomɗindo mo hebay yaafuyee junuubaaji e innde makko.»

⁴⁴ Nde tawnoo Petruusu no waajaade fii dɔn, Ruuhu Seniido on tippii e ben wonnoobe heɗaade ngol kongol dɔn fow.

⁴⁵ Gomɗinnoobe sunninaa ben fow, dɔn ko bee be Petruusu ardii, ɗaldi fii ko be wonaa Yahuudiyanke ben okkaa kon Ruuhu Seniido on.

⁴⁶ Ko fii hari hibe nanaynoo hibe wowla e *haalaaji janani, manta Alla.

Onsay Petruusu yetti haala kan, wi'i:

⁴⁷ «E hara en salanto bee hebube Ruuhu Seniido on ndiyan ko be loitora maande kisiyee wano hebirden non enen kadi?»

⁴⁸ Onsay o yamiri yo be loote maande kisiyee e innde Iisaa Almasiihu on. Kambe kadi be torii mo wondugol e mabbe e nder balɗe.

11

Fii no Petruusu Siforani Gomɗinbe ben Yerusalaam

¹ Sahaabaabe* wonbe ka diiwal Yahuuda ben e be be wondi e laawol gootol ben, nani wonde be wonaa Yahuudiyanke ben jabii daaluyee Alla on.

² Bay kanko Petruusu o yahii Yerusalaam, gomɗinbe sunninaa ben banniti mo, feli, be wi'i:

³ «A naatii ka be *sunninaaka ben, awa kadi a naamidii e mabbe!»

⁴ Onsay Petruusu nangi be sifanagol fii d'un,

⁵ o wi'i: «Fewndo ko mi woni ka saare Jaffaa, hari mido toroo Alla, mi feppinanaa godfun. E nder d'un, mi yi'i huunde nanditaynde e sollewol fontingol njanol jogaangol e cobbi d'in nay no tippoo tawammi.

⁶ Bay mi ndarii d'un, mi tenyinii, mi yi'i ton kulle yaarayde koyde nay den ka hoore leydi e kulle buruure den e kulle daasotoode den e colli wiirooji d'in.

⁷ Mi nani hawa no wi'ammi: <Petruusu, immo waraa, jaamaa!>

⁸ Kono mi wi'i: <Oo'o Joomiraado! Ko fii haa hande ko tuuni maa ko laabaa naataali ka hunduko an!>

⁹ Ka dimmun hawa kan fillitii ka kammu, wi'immi: <Wota a jogor ko Allaahu on labbini kon wa ko tuuni.>

¹⁰ Dun warri non haa laabi tati, onsay fow yentinaa ka kammu.

¹¹ «Tun mi yi'i yimbe tato imminaabe e an iwrube Seezariya no ara ka suudu ka men woni don.

¹² Ruuhu Allaahu on yamirimmi yaadugol e maɓɓe, hara mi sikkitaaki. Ko bee musibbe doo njeegoo d'owtimmi haa men naatoyi ka galle Korneliyuusu.

¹³ On sifanii men ko honno o yiiri malaa'ikaajo on no darii ka suudu makko, e ko o wi'i mo: <Immin ko yahana oo wi'eteedo Sim'uunu jammaado Petruusu wondo on Jaffaa.

¹⁴ On yeetoto ma kongudi di dadirtaa d'in, an e beynguure maa nden fow.>

¹⁵ «Bay min kadi mi nanganii yewtugol, *Ruuhu Seniido on tippii e wonbe don ben wano o tippornoo non e men ka fudfoode.

¹⁶ Onsay mi anditi ngol daalol ngol Joomi on wi'unoo wonde: <Yaayaa kajun ko ndiyan lootiraynoo, kono onon ko Ruuhu Seniido on lootirtedon.>

¹⁷ Bay Allaahu on yedii be kambe kadi ko o yed'unoo en kon, enen bee gomdinbe Iisaa Almasiihu Joomi on, hari ko mi hombo haa ka mi dartoo Alla?»

¹⁸ Bay gomdinbe sunninaa ben nanii d'un, be fanki, be manti Alla, e hoore hibe wi'a: «Allaahu on yedii be wonaa Yahuudiyanke ben tuubuubuyee fii no be hebira ngurndan!»

Fii no Moftal ngal Sinciraa ka saare Antiyoosi-Sirii

¹⁹ Saakitinoobe ben sabu bittineede bawto waregol Astefaana, be yahi haa Fenisii e ka suriire Siipuru e haa Antiyoosi-Sirii. Tawi be alaa banginande hay gooto daaluyee on si wonaa Yahuudiyankeebe ben.

²⁰ Hebii ton e hakkunde ben saakitinoobe, be Siipuru e be Sireonii, arbe Antiyoosi-Sirii, yewti bee *Gereekiyankeefe, feppinani be fii Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi on.

²¹ Tawi jungo Joomiraado on no e hoore mabbe, yimbe buy gomdini, jabi Joomi on.

²² Nde *moftal ngal Yerusalaam humpitinoo d'un, ben kadi immini Barnabaasi ko yaha Antiyoosi-Sirii.

²³ Bay o hewtii, o yi'ii moyyere Alla nden, o weltii, o wakkilini be fow catorgol e Joomi on bernde tabitunde,

²⁴ ko fii hari on ko aaden moyyo heewufo gomdinal e Ruuhu Seniido on. Konu yimbe duudungu jokki Joomi on.

²⁵ Onsay Barnabaasi yaari Tarsiisu fii yahangol Saawulu.

²⁶ Bay o tawii mo, o ardi e makko Antiyoosi-Sirii. E nder hitaande fow hibe tawdeede e tumbondire moftal ngal, e hoore d'un hibe jannude jamaa yimbe duudufo. (Ko Antiyoosi-Sirii don taalibaabe ben attaa noddeede *Almasiyyaabe.)

²⁷ E nder den balde don, haaloobe ko Alla longini d'un iwi Yerusalaam, ari Antiyoosi-Sirii.

²⁸ Godfo e ben no wi'ee Agabuusi, on immii *hiitii tippude e Ruuhu Allaahu on, o wi'i wonde heege moolanaange wafay e aduna on fow. (Dun wadi-le e fewndo laamu Kuloodiyuusu.)

²⁹ Taalibaabe ben anniyii wonde mo bee e mabbe walli-toto musifbe mabbe wonbe ben ka diiwal Yahuuda embere taaqa mabbe on.

³⁰ Be wadi d'un, be watti e juufe Barnabaasi e Saawulu yo ben nabu, jonna ardotoobe moftal ngal ben.

12

Fii no Yaaquuba Wariraa e no Petruusu Sokiraa

¹ Ko e fewndo on saa'i, oo lando wi'eteedo *Heroodu nangi wobbe e *moftal ngal fii lettugol be.

² O wariri Yaaquuba kaafa, d'un ko oo kotiraawo Yuhanna.

³ Nde o ndaarunoo o tawi d'un no wela Yahuudiyankeefe ben, o nangi Petruusu kadi. Dun hawrondiri e *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden.

⁴ Bay o nangii mo, o ferii mo ka kaso, o itti mojobe nay ko ayna mo, mojobere kala suufaabe nayo. Hari e miijo makko ko si *Juldeere Yawtaneede nden feyyii o jaawa mo yeeso jamaa on.

⁵ Ko kanko Petruusu o woni ka kaso, moftal ngal duumii e toranagol mo Alla.

⁶ Weetaynoo Heroodu jaawa mo, e on jemma mun, tawi kanko Petruusu himo jolkaa jolokooje d'idi, daanii hakkunde suufaabe d'ido, tawi aynoobe kaso ngon no dartori ka dambugal.

⁷ Onsay malaa'ikaajo Joomiraado on feepani mo, ka o wonnoo don ndaygi. O findiniri mo kanko Petruusu mbabbugol mo ka becce, o wi'i mo, «Immo tinna!» Jolokooje wonnoode ka juude makko den yani.

⁸ Malaa'ikaajo on wi'i mo kadi: «Habbu duhol maa ngol, wattodaa pade maa den.» O wadi dun. Malaa'ikaajo on wi'i mo: «Waano burmusu maa on, jokkaa mi.»

⁹ Petruusu yalti, jokki mo, tawi o andaa si ballal malaa'ikaajo on ko goonga, tawi himo sikka ko feepinannde tun o hebi.

¹⁰ Bay be feyyii ayninaabe yeeso ben e hikkube don ben, haa be hewtii ka baafal njandi feyyeteengal si yahee ka saare, onsay ngal udditanii hoore maggal yeeso mabbe, be yalti, be yaadi haa e laawol. Tun malaa'ikaajo on seedi e makko.

¹¹ Kanko Petruusu o hetti non hakkil, o wi'i: «Jooni non, ka haqiiqa, mi andii wonde Joomiraado on imminii malaa'ikaajo mun on, o sortii lan e juude Heroodu e kala ko jamaa Yahuudiyankabee ben tijjino e hoore an.»

¹² Bay o faamii ko wadi kon, o yahi ka galle Mariyama yumma Yuuhanna jammaado Markuusa, ka wofbe moobinoo no toroo.

¹³ Bay o hod'dike baafal ngal ka naatirgal, jiwo kurkaadu-ujo no wi'ee Rodaasi badoyii fii andugol ko hombo.

¹⁴ Bay o anditii hawa Petruusu kan, hakkee ko o weltii, doo yo o udditu baafal ngal, o yahi taho, o andinoyi beya wonde Petruusu no ka naatirgal.

¹⁵ Ben wi'i mo: «A feetii!» Kono o wi'i ko goonga. Ben wi'i: «Awa ko malaa'ikaajo makko on!»

¹⁶ Kono tawi Petruusu no jokki tun hod'dagol. Bay be udditoyii, be yi'ii mo, be njal'di fota.

¹⁷ O fankiniri be yeyangol be juude makko den, o sifanii be ko honno Joomiraado on yaltiniri mo ka kaso. O yamiri be, o wi'i: «Andinee dun Yaaquuba e musidal ngal.» Onsay o yalti don, o yaari nokku goo.

¹⁸ Bay weetii, jii'boldu tiidundu wadi e hakkunde suufaabe ben, be woni e landondirgol ko honto Petruusu woni.

¹⁹ Heroodu kadi d'abbiti mo, kono o yi'aali mo. O landii suufaabe ben, o yamiri yo be ware. Onsay kanko Heroodu o iwi ka diiwal Yahuuda don, o yaari Seezariya fii wonugol ton.

²⁰ Tawi kanko Heroodu himo haḃidi e Tiiriyankooḃe ḃen e Siduunayankooḃe ḃen. Be ari ḃe tawi mo e nder nanondiral maḃḃe. Bay ḃe hettii Balastuusa oo dankotooḃo kaybonru lando on, ḃe torii ḃuttu, sabu tawde ko leydi on lando tambitinoo leydi maḃḃe ndin.

²¹ Bay jalaande nde ḃe haldunoo nden hewtii, kanko Heroodu o ḃornii conci makko laamu ḃin, o joodii ka jullere makko laamu, o yewti ḃe kamḃe jamaa on.

²² Jamaa on nangi ewnagol wi'a: «Kaa hawa ko hito allaajo nii, hinaa hawa neḃḃo!»

²³ Don kisan malaa'ikaajo Joomiraado on libi nawnaare e makko, sabu tawde o jonnitaali Alla mangural ngal, o yilmi, o maayi.

²⁴ Kono daaluyee Alla on ḃurti yaajude.

²⁵ Bay Barnabaasi e Saawulu gaynii golle mun ḃen Yerusalem, ḃe yiltitii Antiyoosi-Sirii, ḃe nabori Yuuhanna oo jammaado Markuusa.

13

Fii no Ruuhu Seniido on Suḃori Barnabaasi e Saawulu

¹ Tawi haaloobe ko Alla longini ḃun e jannoobe no e nder *moftal wongal ngal Antiyoosi-Sirii, ḃen-le ko Barnabaasi e Sim'uunu jammaado Baleejo, e Lukiyuusi, oo mo Sirenii, e Saawulu e Manayiina, ḃun ko oo ne'idaado e *Heroodu lando diiwal ngal.

² E nder ko ḃe rewaynoo Joomiraado on kon, ḃe hoora, *Ruuhu Seniido on wi'i ḃe: «Wadfanee lan Barnabaasi e Saawulu feere fii golle ḃe mi noddiri ḃe ḃen.»

³ Bay ḃe gaynii hoorude toroo, ḃe *fawi juude maḃḃe ḃen e hoore Barnabaasi e Saawulu, ḃe nuli ḃe.

Fii no Barnabaasi e Saawulu Yaari ka Suriire Siipuru

⁴ Ben ḃe Ruuhu Seniido on immini, ḃun ko Barnabaasi e Saawulu, ḃe yahi Seluusi, ḃe bakii ḃon e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

⁵ Bay ḃe hewtii Saalamini, ḃe feppini daaluyee Alla on ka juulirde Yahuudiyankeḃe ḃen. Tawi hiḃe wondi e oo wi'eteedo Yuuhanna jammaado Markuusa fii ko wallitoo ḃe.

⁶ Bawto ḃun, bay ḃe tayitoyii ndee suriire fow haa ḃe hewtoyii Paafuusa, ḃe tawi ḃon mbileejo goo, tawi on ko Yahuudiyankeḃe waditiido annabaajo, tawi on no wi'ee Bar-Iisaa.

⁷ Tawi himo wondi e on addaado lamminaa ngal diiwal, ḃun ko oo wi'eteedo Sargiisu Puulusa, tawi on lando ko jooma-hakkiljo. On lando noddi Barnabaasi e Saawulu bay himo faalanoo nanude daaluyee Alla on.

⁸ Kono oo wi'eteedo Elimaasi, d'un ko mbileejo on, (ko fii ko non innde makko nden firiraa), o dartii be, tawi himo dabfude fii no o bonnira gomdinal lando on.

⁹ Onsay Saawulu, himo wi'ee kadi Puulusa, heewudo Ruuhu Seniido on, tenyini on mbileejo, o wi'i:

¹⁰ «Ko an yo heewudo kala noone yoyre e bonki, bidfo Ibuliisa, gano kala peewal, a accataa bonnugol laawi feewudi Joomiraado on?

¹¹ Jooni non hedo! Joomiraado on fawete jungo, wumaa, wona e saa'i mo a yi'ataa naange ngen.» Don kisan nibbitani mo, niwre tiidunde yani e makko, o woni e memugol, tawi himo dabba wobbe ko dowa mo.

¹² Bay on lando yi'ii kon ko wadi, o njaldi fii jannde Joomi on, o gomdini.

Fii no Puulusa e Barnabaasi Waajori ka Saare Antiyoosi-Pisidii

¹³ Bay kanko Puulusa e wondibbe makko ben be iwii Paafuusa, be bakii don e laana ndiyan fii yahugol Pergii, d'un ko e nder ndii leydi wi'eteendi Pamfilii. Bay be hewtii don, Yuuhanna jammaado Markuusa on seedi don e mabbe, o yilitii Yerusalaam.

¹⁴ Bay be iwii Pergii, be jokkitii laawol mabbe haa be hewti ka saare Antiyoosi-Pisidii. Be naati don e nder juulirde, be joodii, d'un hawri e *jalaande fowteteende, d'un ko e *aseweere nden.

¹⁵ Bay fii Sariya on e fii annabaabe ben gaynaama jangeede, yeesoobe juulirde nden immiini wobbe e mabbe ko wi'a be: «Musibbe, si tawii hidon mari kongudi wakkilinaaydi jamaa on, haray yewtee.»

¹⁶ Onsay kanko Puulusa o immii, o townani be jungo, o wi'i: «Ko onon yo *Banii-Isra'ila'en e onon bee huloobe Alla, heditee!

¹⁷ Alla oo jamaa Isra'ilayankeebe subike baabiraabe men ben, on Yappudo kadi oo jamaa fewndo ko be woni tunarankeebe e nder ndii leydi *Misira, o yaltiniri be ton kadi sookewo makko dolnungo ngon.

¹⁸ O muppanii be kadi wa telen duubi cappande nay ka wulaa.

¹⁹ Onsay bay o mulii leyyi jeedifi e nder ndii leydi *Kanaana, o yedi baabiraabe men ben lalal leydi ben ndin.

²⁰ Dun fow wadi e nder duubi teemedde nay e cappande jowi.

«Bawto d'un o addani be hooreebe, haa e fewndo annabi Samu'ila.

21 Bawto dūn be torii hebugol lando. Onsay Alla addani be Saawulu bidfo Kiisi on, jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu, ko laamoo be e nder duubi cappande nay.

22 Bay o follii onfon, o lamminani be Daawuuda, dūn ko on mo o seeditornoo dundoo, o daali: <Mi taw Daawuuda mo Yassaa'u ko nefdo waalaniido lan e bernde, timmi-noowo faaleeji an dīn fow.>¶

23 Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko tippude e fodoore makko nden kanko Alla wadi si Iisaa jibinaa e nder bolondaa Daawuuda on, fii ko wonana Isra'iila'en dandoowo.

24 Ado o arude, hari Yaayaa waajike jamaa Isra'iilayankeebe ben fow fii *lootagol maande tuubuubuyee.

25 Fewndo kanko Yaayaa o timminaynoo golle makko den, o wi'uno: <Hinaa min woni on mo sikkudon, kono on no ara baawo an doo, on mo mi hewtaa hay firtugol boggi pade mun!>

26 Kanko Puulusa o wi'i kadi: «Ko onon yo musibbe an, bibbe bolondaa Ibraahiima, e huloobe Alla wonbe hakkunde mon, ko haa e men enen ngol daalol kisiyee addaa.

27 Ko fii yimbe Yerusalaam ben e lambe mun ben andaali ko hombo woni Iisaa, awa kadi be faamaali kongudfi annabaabe wonaadi jangeede dīn asewe kala, be laatiniri dī jaawugol mo.

28 E hoore be hebaali hujja happando mo wareede, kono be torii Pilaatu yo o waru mo.

29 Be laatiniri nii ko windinoo kon fii makko. Onsay be tippini mo ka *leggal altindiraangal, be wallini mo e nder qaburu.

30 Kono Allaahu on immintini mo e hakkunde maybe ben.

31 Ben yaadaynoobe e makko gila Jaliilu haa Yerusalaam, yi'itike mo e nder balde buy, ben ko seedebe makko jooni yeeso jamaa on.

32-33 «Menen, meden feppinande on wonde: Alla hunnii ko o fodunoo baabiraabe men ben kon e faybe mabbe ben, dūn ko enen. O hunniri dūn immintingol Iisaa, tippude e ko windii kon ka beytol dīmmol Zabuuraa, ka o wi'i don:

<Ko an woni Bidfo an on,
hande a wonii mo an.>¶

34 «Kon ko Alla immintini Iisaa e hakkunde maybe ben, hara o luttaali ka polu, ko dūn o daalunoo, o wi'i:

<Mi yefay on barkiiji laabudfi holniidfi
dī mi fodunoo Daawuuda dīn.>§

³⁵ Kanko Puulusa o wi'i: «E hoore d'un, no wi'aa nokku goo kadi:

<Yaa an Alla, a jabataa Seniido maa on laatoo joldo.>^t

³⁶ Puulusa wi'i fahin: «Kono nde Daawuuda wadunoo faaleeji Alla d'in e nder jamaanu makko ngun, o maayuno, o tawtinaa baabiraabe makko ben, o poli.

³⁷ Kono on mo Allaahu on immintini laataaki joldo.

³⁸ «Ko onon non, yo musibbe amen, andee dey ko sabu makko kanko Iisaa fejjiniranadon yaafuyee junuubaaji d'in.

³⁹ Kala on hooliido mo jogorte feewudo e hoore kala ko on waawetanooke jogoreede feewudo e nder Sariya Muusaa on.

⁴⁰ Ko d'un wadi si men wi'ay on, reenee fii wota ko wi'aa kon ka defte annabaabe ben hawru e mon, d'un-le ko dundoo:

⁴¹ <Ndaaree onon bee yawitiibe,
wonee njaldube, mulon!

Ko fii e fewndo mon,
mi waday kuugal ngal on sikkataano
hay si on sifanaama!> »^u

⁴² Bay Puulusa e Barnabaasi fokkitii yaltude ka juulirde don, be saatinaa e aseweere aroore nden, d'un ko jalaande fowteteende nden, fii yewtugol fii d'un.

⁴³ Bay mottondiral ngal lannii, Yahuudiyankeebe buy e naatube e diina Yahuudiyanke buy jokki Puulusa e Barnabaasi, be yewtidi e maŋbe. Onsay Puulusa e Barnabaasi wakkilini be fii tabitugol, habbitoo e moyyere Alla nden.

⁴⁴ E aseweere hikkunde don nden, fayda saare nden fow mottondiri fii hedagol daaluyee Joomiraado on.

⁴⁵ Bay Yahuudiyankeebe ben yi'ii on jamaa, be nawli, be yeddi ko Puulusa yewtaynoo kon, be hoyni mo.

⁴⁶ Onsay Puulusa e Barnabaasi yewtiri pellital, wi'i be: «Hari ko e mon taho daaluyee Allaahu on haananoo yottineede. Kono bay on bugitike, awa kadi on wadaali hoore mon handube e *ngurndan poomayankejan dan, men jaaray ka be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁴⁷ Ko fii, ko nii Joomiraado on yamiriri men, o daali:
<Mi subike on fii yo on wonan leyyi d'in ndaygu,
e nabugol kisiyee on haa ka kattudi leyde.> »^w

⁴⁸ Bay be wonaa Yahuudiyanke ben nanii d'un, be weltii, be manti daaluyee Joomiraado on, tawnoobe no muuyanaa ngurndan poomayankejan dan ben fow gomdini.

⁴⁹ Tawi daaluyee Joomiraado on no layude e nder leydi ndin fow.

⁵⁰ Kono Yahuudiyankeefe ben yuuni e mabbe rewbe teddinaabe rewoobe Alla, e mokobaafe saare nden, ben wadi jokke e hoore Puulusa e Barnabaasi, be radii be ka diiwal mabbe.

⁵¹ Ko dun wadi si Puulusa e Barnabaasi honki mbullaari pade mun den e Yahuudiyankeefe wonbe ton ben, be yaari Ikoniim.

⁵² Fii kala dun wadii, tawi taalibaabe wonbe Antiyoosi-Pisidii ben kan no heewi weltaare e Ruuhu Seniido on.

14

Fii Yaadu Puulusa e Barnabaasi ndun Ikoniim

¹ Bay Puulusa e Barnabaasi hewtii Ikoniim, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeefe ben. Noone no be yewtiri non wadi haa Yahuudiyankeefe duuduube e *Gerekiyankeefe gomdini.

² Kono Yahuudiyankeefe be gomdinaali dun ben yuuni be wonaa Yahuudiyanke ben fii yo ben wadu gomdinbe ben bone.

³ Kono laatii, be woni Ikoniim ko neebi, tawi hibe yewtiraynoo pellital fii Joomiraado on, on Seeditantoodo daaluyee mun sulfu on, himo newnannoo be wadingol juude mabbe den maandeeji e kaawakeeji moyyi yi'otoofi.

⁴ Onsay yimbe saare nden senditii, wobbe wontidi e Yahuudiyankeefe ben, wobbe kadi wontidi e *sahaabaabe ben.

⁵⁻⁶ Bay Puulusa e Barnabaasi humpitike wonde Yahuudiyankeefe ben e be wonaa Yahuudiyanke ben wondude e yeesoobe mabbe ben immanike be e feragol be kaaye, be tawi yo be yahu, be fattoyoo e dee ca'e jeyaade e ndii leydi wi'eteendi Likayonii, dun ko Listaara e Derbata, e ca'e heedude don den,

⁷ be woni e waajagol ton fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Puulusa Imminiri Maaya-Koydeejo on Listaara

⁸ Tawi maaya-koydeejo no Listaara don, hebidaado e boofoyaagal, mo yahaali haa hande,

⁹ tawi on no hefii ko Puulusa yewtaynoo kon. Puulusa tenyini mo, ndaari tawi himo mari gomdinal sellinayngal mo.

¹⁰ Onsay kanko Puulusa o ewnii, o wi'i: «Immo darodaa e hoore koyde maa den!» Tun o hawtii nde wootere, o nangi jindugol.

¹¹ Bay be yi'ii kon ko Puulusa wadi, jamaa on ewnii e haala Likayonii, be wi'i: «Allaabe be mbaadi nedfanke tippike e men!»

¹² Be inni Barnabaasi Zafsa, Puulusa kapun Hermiisi, bay ko kanko joginoo kongol ngol.Y

¹³ Onsay oo wadoowo sadakaaji fii nduu allaaruu mabbe wi'eteendu Zafsa, wonda ka yeeso saare, addi ga'i e *meetelli telen ka dambuufe saare, tawi kanko e jamaa on hibe woniri wadangol Puulusa e Barnabaasi sadaka.

¹⁴ Bay sahaabaabe ben nanii dun, dun ko Barnabaasi e Puulusa, be seeki dolokkaaji mabbe din, be wubbi, be ukkitoyii e hakkunde jamaa on e hoore hibe sonkana yimbe ben, wi'a:

¹⁵ «Ko hondun wadanton dun? Menen kadi ko men yimbe wano mo'on! Meden waajorde on wa Kibaaru Moyyo fii ittugol on e dui piiji mehi, ruttodon e Alla Wuurudo on, on Tagudo kammu e leydi e baharu e kala ko woni e mun.

¹⁶ E dui jamaanuujii feyyudi, o accuno leyyi din fow jokki faaleeji mun,

¹⁷ e hoore o accaali seeditorgol moyyere nde o wadata nden, dun ko yedugol on ndiyan saayoojan iwrude ka kammu e saa'iiji moyyooji fii demal, e timminangol on neemaaji e hebbingol berde mon den welo-welo.»

¹⁸ Fii kala be yewtirii non, ko karahan be waawiri hadirde ben yimbe wadangol be sadakaaji.

¹⁹ Onsay Yahuudiyankeefe iwri Antiyoosi-Pisidii e Ikoniim, be murtini jamaa on, be hawtiti, be fidi Puulusa kaaye haa be sikki o maayii, be daasi mo, be nabi ka baawo saare.

²⁰ Kono taalibaabe ben hundi mo, o immii, o naatiti ka saare. Bimbi nden pande kanko Puulusa e Barnabaasi be yahi Derbata.

Fii Yiltitagol Puulusa e Barnabaasi Antiyoosi-Sirii

²¹ Bay Puulusa e Barnabaasi waajike fii Kibaaru Moyyo on e nden saare haa be hebi taalibaabe duudube, onsay be yiltitii e dee ca'e doo, dun ko Listaara e Ikoniim e Antiyoosi-Pisidii.

²² Be wallitii taalibaabe ben fii tiidingol berde mabbe den, be wakkilini be e duumagol e gomdinal ngal, be wi'i be: «Ko e nder tampereeri buy naateten ka *laamu Alla!»

²³ Be todfanii *moftal kala ko wonana dun ardotoofe. Bay be gaynii hoorude toroo, be halfini be Joomiraado mo be gomdini on.

²⁴ Bawto dun, be tayitoyi ngal diiwal Pisidii, be yahi Pamfilii.

²⁵ Bay be waajike fii daaluyee Alla on ka saare Pergii, onsay be yahi Atalii.

²⁶ Be bakii don e laana fii yiltitagol Antiyoosi-Sirii, ka be yettanoo don be halfinaa sulfu Alla on fii dee golle de be ari e laatinde doo.

²⁷ Bay be hewtii, be mottindiri moftal ngal, be fillitanii be ko Alla wadini be kon fow, e ko honno o udditirani be wonaa Yahuudiyanke ben dambugal gomdinal ngal.

²⁸ Onsay be wontidi e taalibaabe ben don ko neebi.

15

Fii Yewtere nden Yerusalaam

¹ Onsay wobbe iwri ka diiwal Yahuuda ari e jannugol musibbe ben, wi'a: «Si on sunninaaka tippude e aada Muusaa on, haray on waawetaake dandeede.»

² Bay yeddondiral njanal e yewtere tiidunde wonii hakkunde mabbe e Puulusa e Barnabaasi fii dun, onsay musibbe ben aadii yo Puulusa e Barnabaasi e wobbe goo hakkunde mabbe yaadu Yerusalaam, be tawoya *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal fii nden huunde.

³ Bay moftal ngal wattii be e laawol, be yahi be tayitoyi Fenisii e Samariya, e hoore hibe fillitanoo ben musibbe wonbe e den ca'e, be fensita ko honno be wonaa Yahuudiyanke ben jabiri laawol ngol. Dun wonani musibbe ben fow weltaare njande.

⁴ Bay be hewtii Yerusalaam, moftal ngal e sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal tolni be, kambe kadi be fillitanii ben ko Allaahu on wadini be kon fow.

⁵ Onsay wobbe e fedde *Fariisiyaabe gomdinbe ben hawtii, wi'i: «No haani ka be wonaa Yahuudiyanke ben sunninee, be yamiree doftagol Sariya Muusaa on.»

⁶ Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal yiitidi fii ndaarangol ndun muraadu.

⁷ Bay yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, onsay Petruusu hawtii, wi'i be: «Musibbe, hidon andi wonde, gila ka palaade arane, Allaahu on subino lan e hakkunde mon fii no be wonaa Yahuudiyanke ben nanira daaluyee Kibaaru Moyyo on, be gomdina.

⁸ Alla, on Andudo ko woni e berde, o seeditoranike be yedugol be *Ruuhi Seniido on wano men non.

⁹ O wadaali hay fus ko serti hakkunde men e mabbe, ko fii ko gomdinal mabbe ngal o labbiniri berde mabbe den.

¹⁰ Jooni non, ko hondun ndarndoranton Alla rondugol taalibaabe ben dongal ngal enen tigi e baabiraafe men ben en waawaali townude?

11 Kono ko moyyere Iisaa Joomi on tanyinorden dandeede, kambe kadi-le wano non.»

12 Onsay mbatu ngun fow deyyiti, be hedii Barnabaasi e Puulusa, ben fillitanii be kala maandeeji e kaawakeeji moyyi di Allaahu on wadini be e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.

13 Bay be gaynii yewtude, Yaaquuba kadi yetti haala kan, wi'i: «Hedee lan yo musibbe an!

14 En nanii ko Sim'uunu Petruusu fillitanii en kon, ko honno Allaahu on haajiraa e be wonaa Yahuudiyanke ben gila ka fudfoode, o yetti jamaa e hakkunde mabbe ko wona e inde makko.

15 Kongudi annabaabe ben no fotti e dfun-le, ko fii no windii:

16 <Bawto dfun mi artoyay,

mi banta suudu laamu Daawuuda yanunoonda ndun,
mi banta kadi ko yirbi kon, mi fewna,

17 fii no yimbe heddiibe ben dabbira Joomiraado on,
e kala leyyi di inde an nden jantaa e mun.

18 Ko Joomiraado on daali dfun,

on Wadunoodo dii piiji andanoodi gila ko booyi.> »Y

19 Yaaquuba wi'i kadi: «Ko dfun wadi si mi miiiji wonde moyyaa ka sincanen ben be wonaa Yahuudiyanke tubanbe Alla satteende.

20 Kono windanen be tun, wi'en be yo be tertu tuunintinorgol sanamuuji e jinaa e naamugol jiibe e yiiyan.

21 Ko fii, gila e diya jamaanuuji feyyudi, Muusaa no mari yimbe e saare kala ko waajoo fii makko, bay hiden jangude fii dfun e aseweere kala ka juulirde.»

Batakuru Nabanaandu Gomdinbe ben Antiyoosi-Sirii

22 Onsay sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal e moftal ngal fow ndaari tawi no moyyi ka be suba wobbe e hakkunde mabbe, be wattida be e Puulusa e Barnabaasi fii ko yaha Antiyoosi-Sirii. Onsay be subii Yahuuda, jammaado Barsabaa, e Silaasi, tawi ben dido ko be be musibbe ben teddini fota.

23 Be wattidi be e batakuru ndu tawata ko dundoo windii ton:

«Menen bee musibbe mon, dfun ko sahaabaabe ben e ardotoobe moftal ngal, men salminii on onon bee musibbe amen wonbe e hakkunde bee be wonaa Yahuudiyanke, hodube Antiyoosi-Sirii e Sirii e Silisii.

24 «Men nanii wonde wobbe e amen jii biroyii on kongudi mabbe haa be aaninii wonkiiji mon din, ben-le wonaa menen yamiri be dfun.

25 Men taw no moyyi, e nder nanondiral amen, ka men suboo wobbe, men immindinana on be e bee yiɓbe amen, ɗun ko Barnabaasi e Puulusa,

26 ɗun ko bee weebituɓe ngurndan mun ɗan fii innde Iisaa Almasiihu Joomi men on haa takko mayde.

27 Ko men imminiri Yahuuda e Silaasi, ko ko yewta on e hunduko fii ko woni kon ka batakuru.

28 Ko fii menen e Ruuhu Seniido on men taw no moyyi ka men ronka on fawude dongal goo, si hinaa ɗii haanudi ɗoo:

29 ɗun non ko yo on terto tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiiyan e mummunteeji jiiɓudi e jinaa. Si on reenike e ɗun, haray on wadii ko moyyi. Yo jam wonu e mon!»

30 Onsay kambe imminaabe ben be waynii, be yahi Antiyoosi-Sirii, be wattoyi batakuru ndun e juude mbatu moobiingu ɗon ngun.

31 Bay batakuru ndun jangaama, be weltori kon ko be wakkilinaa.

32 Nde tawnoo Yahuuda e Silaasi ko haaloobe ko Alla longini ɗun, be beydi wakkilinde musibbe ben, be tiidiniiri be kadi kongudi buy.

33 Bay be neebidii e mabbe seeda, musibbe ben newnitanii be ruttagol ka imminnoobe be ben e dow buttu.

34 Kono Silaasi kapun tawi luttugol mo ton no moyyi.

35 Puulusa kadi e Barnabaasi lutti kodaade Antiyoosi-Sirii ɗon e jannugol feɗɗindina e yimbe buy fii daaluyee Joomiraado on.

Fii Datal Puulusa Dimmal ngal Aazii

36 Balde seeda bawto ɗun, Puulusa wi'i Barnabaasi: «Yiltitoden, ndartoyen musibbe ben e nder ca'e ɗe waajiden fii daaluyee Joomiraado on e mun den fow, fii andugol ko honno be fewndori.»

37 Tawi Barnabaasi no faalaa yo be yaadu e Yuuhanna jammaado Markuusa.

38 Kono Puulusa ndaari tawi haanaa ka be yaada e on yiltinooɗo baawo mabbe gila Pamfilii, salii be ɗowtude ka gollleeji mabbe.

39 Hakkee yeddondiral ngal tiidii hakkunde mabbe, be sakkitori seedugol. Onsay Barnabaasi yetti Markuusa, be bakii ɗon e laana ndiyan fii yahugol Siipuru.

40 Puulusa kapun subii Silaasi ko o yaada, bawto musibbe ben halfinde mo kanko Puulusa sulfu Joomiraado on.

41 Onsay be yahi, be tayitoyi Sirii e Silisii, e hoore hiibe tiidina mofte ɗen.

16

Fii Ruttagol Puulusa ngol Derbata e Listaara

¹ Kanko Puulusa o hewtoyi kadi Derbata e Listaara, o tawi no don taalibaaajo wi'eteedo Timotee. Tawi on yumma mun ko Yahuudiyankoo gomdindo, kono ben makko ko *Gereekiyankoo.

² Tawi musibbe be Listaara e be Ikoniim ben no joganii mo kanko Timotee kongol moyyol.

³ Tawi Puulusa no faalaa naborde mo. Onsay o yetti mo, o sunnini sabu Yahuudiyankoo wonbe e din nokkeeli don ben, ko fii hari fow no andi wonde ben makko kanko Timotee ko Gereekiyankoo.

⁴ Tawi kanko Puulusa e Timotee, hibe hollitude e nder ca'e de be rewu e mun den, pehe de *sahaabaabe ben e ardotoobe *moftal ngal Yerusalaam yetti den fii yo de huutore.

⁵ Tawi mofta den no tiidude tun e nder gomdinal ngal, awa kadi hibe beydaade duudugol jande woo jande.

Fii Ruttagol Puulusa ngol Firgii e Galaasi

⁶ Nde tawnoo *Ruuhu Seniido on newnanaali be feppinoygol daaluyee on e nder *Aazii on, be yahi be tayitoyi Firgii wondude e leydi Galaasi ndin.

⁷ Bay be hewtii takko Misii, be etii fii yahugol Bitinii, kono laatii Ruuhu Iisaa on newnanaali be.

⁸ Onsay be tayitiri Misii don, be yahi Turuwaasi.

⁹ E nder jemma on, kanko Puulusa o yi'i e nder koydol, goddo mo Masedonii no darii no jeeja mo, wi'a: «Rewu Masedonii gaa, faabodaa men!»

¹⁰ Bawto ngol koydol Puulusa, men dabbi kisan feere no men hewtira Masedonii, sabu mefen felliti ko Alla noddi men ton, fii yo men waajo fii Kibaaru Moyyo on.

Fii no Linda Gomdiniri ka Saare Filipii

¹¹ Bawto dun, men bakii Turuwaasi don e laana ndiyan, men sutori Samotiraasi. Bimbi nden jande kadi men sutori Neyapolii.

¹² Bay men iwii don, men yahi Filipii, dun ko saare wonde e diiwal aranal ngal ka leydi Masedonii, jeyaande e ley laamu Roomu, men woni Filipii don e nder balde.

¹³ Nande *jalaande fowteteende nden, dun ko *aseweere nden, men yahi e binde caangol, dun ko ka baawo saare, ka men tanyinoo ko don wonoo ka juuletee. Bay men joodike, men yewti rewbe moobinoobe don ben.

¹⁴ Tawi no e ben debbo rewoowo Alla, on no wi'ee Linda, jeyaado e ndee saare wi'eteende Saayatiira, yeeyoowo gaara baka. Tawi himo hedino, Joomiraado on kadi udditi

bernde makko nden fii yo o wonan ko Puulusa yewtaynoo kon.

¹⁵ Bay o *lootidaama e beynguure makko nden maande kisiyee, o saatini men e hoore himo wi'a: «Si tawii hidon jogori lan wa gomdindo Joomi on, haray naatee ka suudu an, weeron ka beynguure an doo.» O jeeji men e d'un haa men jabi.

Fii no Puulusa e Silaasi Jogoraa ka Kaso

¹⁶ Bawto d'un, ko men yahata ka juuletee d'on, kordo mo jinnawii *hiitinoowii nangi, ari fotti e amen, tawi kon ko o hiitotonoo no okkoraynoo jeybe mo ben jawle buy.

¹⁷ O woni e jokkugol men, menen e Puulusa, e hoore himo ewnoo, wi'a: «Bee yimbe ko kurkaadi Alla Jom Bural on, awa hibe feppinande on laawol kisiyee on!»

¹⁸ O wadi d'un e nder balde buy. Bay Puulusa haabii d'un, o yeeyitii, o wi'i ngin jinnawii: «Mi yamirii ma e innde Iisaa Almasiihu on, yaltu e oo debbo!» Jinnawii ngin yalti e makko e on saa'i tigi.

¹⁹ Bay jeybe kurkaadu ndun tawii ka be tanyininoo hebugol d'on bonii, be nangi Puulusa e Silaasi, be poodi be, be addi yeeso hooreebe ben ka nokkuure fottirde.

²⁰ Onsay be addi be ka jaawoobe ben, be wi'i: «Bee yimbe ko Yahuudiyankeebe, hibe jibude saare men nden,

²¹ be janna naamuuji di en newnanaaka jabugol maa wadugol, enen bee jeyaabe e laamateeri Roomu!»

²² Jamaa on kadi immanii be kambe dido. Bay jaawoobe ben wadii haa be bortii be dolokkaaji din, be yamiri yo be luubor be bedi.

²³ Bay be gaynii be luubaade, be bugii be ka kaso. Be yamiri aynudo kaso on yo o jogo be, o ayna fota.

²⁴ On yamiraado d'un bugii be ka nder kaso nder-nderwo, o dumbi be ka koyde.

²⁵ Bay wonii tumbere jemma, Puulusa e Silaasi woni e toragol Alla, beytana mo. Tawi kasoobe ben no hedii be.

²⁶ Tun, nde wootere leydi ndin dimbii ko tiidi, didoodi kaso ngon yergi. E on saa'i tigi baafe kaso ngon fow udditii, jolokooje de kasoobe ben jolkanoo den kadi jolkitii.

²⁷ Aynudo kaso ngon fini. Bay o yi'ii baafe kaso ngon udditike, o sorti kaafa makko kan fii wartagol, ko fii hari himo sikka kasoobe ben dogii.

²⁸ Kono Puulusa ewnii mo e hawa tiiduka, wi'i: «Wota a wadito bone woo! Men fow meden doo!»

²⁹ Onsay kanko aynudo kaso ngon o torii ndaygu, o wubbi o naati, o yani yeeso Puulusa e Silaasi e hoore himo diwna.

³⁰ Onsay o yaltini be ka yaasi, o wi'i: «Koohoobe, ko hondun mi wadata fii yo mi dande?»

³¹ Be jaabii mo, be wi'i: «Gomdin Iisaa Joomi on, dun a dandete, an e beynguure maa nden.»

³² Onsay be feppindinani mo e kala wondo ka suudu makko daaluyee Joomiraado on.

³³ Kanko kadi o yetti be e on saa'i tigi e nder on jemma, o lootani be barmeeji mabbe din. E on saa'i tigi kanko kadi o *lootaa maande kisiyee, kanko e yimbe suudu makko ndun fow.

³⁴ O werni be ka suudu makko, o fannani be jaamete, o weltodi e beynguure makko nden fow fii ko be gomdini Alla kon.

³⁵ Bay weetii, jaawoobe ben immini mbatulaabe mun ben ko yaha wi'a aynudo kaso on: «Accitu ben yimbe.»

³⁶ Onsay aynudo kaso on fillitanii Puulusa kon ko be wi'i, o wi'i mo: «Naawoobe ben imminii wobbe ko wi'ammi yo mi accitu on. Jooni yaltee, yahon e hoore buttu.»

³⁷ Kono Puulusa wi'i ben mbatulaabe: «Bay be foccii men ka tumbere mbatu e baawo jaawugol men, menen bee jeyaabe e laamateeri Roomu, e hoore dun be bugike men ka kaso, e hara jooni be yaltinay men ka kene e dow gundoo? Waawaa wonude! Kambe tigi yo be aru, be yaltina men!»

³⁸ Onsay ben mbatulaabe yahi hollitoyi dun jaawoobe ben. Ben huli bay be andii ben ko jeyaabe e laamateeri Roomu.

³⁹ Onsay ben ari, be jeeji be, be acciti be, be torii be kadi yaltugol saare nden.

⁴⁰ Bay be yaltii ka kaso, be naatiri ka oo debbo wi'eteedo Linda, be yiidi e musifbe ben, be wakkilini be. Onsay be yahi.

17

Fii Yaadu Puulusa ndun Tesalonii

¹ Be rewoyi Amfipolii e Apolonii, be hewti Tesalonii ka Yahuudiyankeebe ben mari juulirde don.

² Puulusa naati don wano woowirani mo non, o wondi e mabbe e nder aseweeje tati, himo yewtidude e mabbe fii ko bindi din wi'i kon.

³ O sifii, o weebiti wonde *Almasiihu on no haanunoo tampude e immintineede kadi e hakkunde maybe ben, o wi'i be: «Iisaa oo mo mi woni on wowlande fii mun, ko on woni Almasiihu on.»

⁴ Wobbe e mabbe hoolii dun, be tawti Puulusa e Silaasi, e hoore dun *Gereekiyankeebe duuduube rewoobe Alla, e rewbe buy jeyaabe e burbe teddude ben kadi hoolii.

⁵ Kono Yahuudiyankeebe ben nawli dun, be yetti wobbe e bonbe wonbe ka fottirde ben, be wattidi e mabbe, be wadi haa sonko wadi e nder saare nden e haa yimbe ben dilliri hen fow. Be yahi ka suudu oo wi'eteedo Yaasuunu fii dabbitugol Puulusa e Silaasi be adda be e yeeso jamaa on.

⁶ Laatii be tawaali be ton. Onsay be poodi Yaasuunu e musibbe goo, be addi be yeeso hooreebe saare nden, e hoore hibe sonka, wi'a: «Bee jiihube aduna on fow arii doo kadi,

⁷ Yaasuunu wernii be! Be fow hibe dartaade yamirooje lando mawdo Roomu on, e hoore hibe wi'a lando goo no woodi wi'eteedo Iisaa.»

⁸ Din kongudi jibi jamaa on e naawoobe ben.

⁹ Laatii be accitude Yaasuunu e beya woo nde be yobunoo alamaani.

Fii Yaadu Puulusa ndun Biriyata

¹⁰ E on jemma kisan musibbe ben watti Puulusa e Silaasi e laawol Biriyata. Bay ben hewtoyii, be naatiri ka juulirde Yahuudiyankeebe ben.

¹¹ Tawi berde ben den no buri be Tesalonii ben udditaade. Be jabiri daaluyee on hejare tiidunde e hoore hibe taskotonoo nande woo bindi din fii andugol ko be wi'aa kon si ko non woniri.

¹² Onsay buy e hakkunde mabbe gomdini, be gomdindini e rewbe Gereekiyankeebe teddube e worbe Gereekiyankeebe duudube.

¹³ Kono nde Yahuudiyankeebe be Tesalonii ben andunoo wonde Puulusa no feppinde kadi daaluyee Alla on Biriyata, ben kadi ari, be memmini jamaa on, be jiibindiri.

¹⁴ Kisan, musibbe gomdinbe ben wadi feere no Puulusa yaara ka daande baharu, kono Silaasi e Timotee kapun lutti don.

¹⁵ Ben wonnoobe dowlude Puulusa, be ardi mo haa Atiina. Onsay ben yiltitii, bay be yamiraama wi'ugol Silaasi e Timotee wonde yo ben tawtoy mo ko yaawi.

Fii Arugol Puulusa ngol Atiina

¹⁶ Nde tawnoo Puulusa no habbi beya Atiina, tawi bernde makko nden no aani fota kon ko o yi'aynoo saare nden no jokki sanamuuji.

¹⁷ Onsay o yewtidi e Yahuudiyankeebe ben e rewoobe Alla ben ka juulirde e yimbe fottaynoobe ben ka nokkuure fottirde nden, dun non tawi ko nande woo.

¹⁸ Faamuube goo e nder fedde Epikuriibe ben e fedde Sitoyikiibe ben nangi e yewtidugol e makko. Onsay wobbe e mabbe wi'i: «Ko hondun oo wowloowo faalaa wowlude?» Tawi wobbe e mabbe no wi'a: «Himo wa'i wa waajotoodo

fii allaabe jananbe goo.» Tawi d'fun fow ko fii himo waajaade fii Iisaa e kibaaru mun moyyo on e fii ummutal ngal.

¹⁹ Onsay be yetti mo, be nabi ka mbatirde wi'eteende Areyopaasi, be wi'i mo: «A waaway men andinde ko hondun woni ndee jannde heyre nde wonda wowlude fii mun?»

²⁰ Ko fii hida wafude e noppi amen piiji di men woowaa nanude, mefen faalaa andude ko hondun woni d'fun.»

²¹ Tawi be Atiina ben fow e hobbe wondunooŋe e mabbe ben ko jokkunoo woo ko wowlugol maa hedagol piiji hesi.

²² Onsay Puulusa darii ka tumbo mbatirde, o wi'i: «Ko onon yo be Atiina, mi ndarii e cende den fow, mi tawii ko on be diina fota.

²³ Awa kadi e nder ko mi feyyata kon, mi yi'ii kala ko rewoton, e hay mi yi'ii *layyorde ka dundoo windii: «Ko ko allaajo mo andaaka.» Dun ko on mo wondon teddinde, mo tawata on andaa, mi woni on fejjinande.

²⁴ Dun ko on Alla tagudo aduna on e kala ko woni e mun, on wondo Joomiraado kammuuli din e leydeele den, on ko mo hodataa e nder juulirde de yimbe moyyiniri juude mun.

²⁵ Hinaa neddanke wadanta mo, wa si tawii himo hatonjini e god'fun, ko on woni Yedooowo mo kala ngurndan e poopaali e kala huunde.

²⁶ Ko immorde e aaden gooto o tagiri leyyi neddanke din fow, yo ben hodu e hoore ndelo leydi ndin fow. Awa o happiino saa'iiji mabbe din e ittiri ko be hodata e mun kon,

²⁷ fii no be dabbira Alla, be yi'a mo si no hawri e nder memugol, fii kala o wofdaaki hay gooto e men.

²⁸ Ko fii ko kanko hebirden ngurndan, waawirden memminaade, ko e makko kadi woodafen. Ko d'fun yuŋboobe gimdi mon goo no wi'i: «Ko en faybe makko kadi.»

²⁹ «Bay non ko en faybe Alla, haanaa ka miijoden wonde Alla no nandi e kanje e kaalisi maa e kaaye lesaade fotinaa, hara ko e immorde e miijo neddanke.

³⁰ Hari Allaahu on jogoraano yimbe ben ko be andaano mo kon, kono jooni o daalanii yimbe ben fow e nder nokkeeli din fow yo be tuubu.

³¹ Ko fii o happii palaande nde o jaawirta aduna on peewal, rewruude e on neddo mo o toddii, d'fun ko on mo o wadirani fow seedee timmuŋo immintingol mo e hakkunde maybe ben.»

³² Nde be nanunoo himo wowla fii ummutal maybe ben, wobbe e mabbe jali mo, wobbe ben wi'i: «Men hedoto ma jande goo fii d'fun.»

³³ Onsay kanko Puulusa o sortii hakkunde mabbe.

³⁴ Kono fow e mun, d'un hadaali wobbe humoo e makko, gomdina. Tawi no tawaa e ben oo wi'eteedo Denuusi, tawdaado e dental fewjooɓe Areyopaasi ben, e debbo no wi'ee Damaari, kapun e wobbe goo kadi.

18

Fii Yaadu Puulusa ndun Korenti

¹ Bawto d'un, Puulusa iwi Atiina, o yahi Korenti.

² O tawi d'on Yahuudiyankeejo wi'eteedo Akiila, mo iwdi mun woni Pontii, tawi neebaali ko on yaltidi e sonna mun Piriskiila leydi Itali, sabu ko Kuloodiyuusu lando Roomu on yamiri Yahuudiyankeebe ben fow yaltugol Roomu kon. Onsay Puulusa yahi yiidoi e maɓɓe,

³ ɓay tawii ko mecce goote ɓe mari, o weeri ka maɓɓe, ɓe woni e gollidugol. Tawi ko wonnoo mecce maɓɓe ko moyyingol cuudi bagi.

⁴ Tawi kanko Puulusa himo yewtaynoo yewtereeji e aseweere kala ka juulirde fii fellintingol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben.

⁵ Kono ɓay Silaasi e Timotee iwii Masedonii hewtii, Puulusa jokkii e daaluyee on tun e seeditanagol Yahuudiyankeebe ben wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on.

⁶ Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ben no liddaade mo, hoyna, o fiɗɗi concii makko d'in, o wi'i ɓe: «Yo yiian mon dan yantu e hoore mon, min mi laabii. Kono gila jooni ko ka ɓe wonaa Yahuudiyanke ben mi yaarata.»

⁷ O iwi d'on, o yahi e suudu aaden rewoowo Alla no wi'ee Titiyuusu Yustuusa, tawi kadi suudu makko ndun no badondiri e juulirde nden.

⁸ Onsay oo wi'eteedo Kirispuusa, d'un ko ardiido juulirde nden, kapun e ɓeynguure mun nden fow gomdini Joomi on. Korentiyankoobe duudube kadi hedotonooɓe Puulusa gomdini, *lootaa maande kisiyee.

⁹ Bawto d'un, Joomiraado on daalani Puulusa e nder jemmaare goo e nder koyɗol, o wi'i mo: «Wota a hulu, yewtu, wota a fanku.

¹⁰ Ko fii min mido wondi e maa, gooto fawataa ma jungo fii wadugol ma ko boni, ko fii mido mari jamaa duududo e nder ndee saare doo.»

¹¹ Onsay kanko Puulusa o daakii hakkunde maɓɓe e nder hitaande e lebbi jeegoo, himo janna daaluyee Alla on.

¹² Wa fewndo on saa'i tawi ko Galiyuunu lamminaa Akaaya. Onsay Yahuudiyankeebe ben immanii Puulusa e nder nanondiral maɓɓe, ɓe addi mo ka yeeso ɓaawirdu,

¹³ e hoore hiƙe wi'a: «Oo nedo no fellintinde yimbe ƙen no ƙe rewira Alla e noone no woopondiriri e Sariya on!»

¹⁴ Fewndo ko Puulusa udditata hunduko mun kon, tawi Galiyuunu wi'ii Yahuudiyankeefe ƙen: «Ko onon yo Yahuudiyankeefe, si tawiino ko angal peewal goo maa bonnere goo, mi hefotoƙo on e hoore no newori.

¹⁵ Kono ƙay ko yeddondiral fii haalaaji e fii inde e sariyaaji mon onon tigi, yo ɗun wonu haaju mon. Mi faaletaake wonande on jaawoowo ɗun.»

¹⁶ Onsay o yaltini ƙe ka jaawirdu.

¹⁷ Tun, ƙe fow ƙe nangi Sosteene, ɗun ko ardiido juulirde nden, ƙe woni e piyugol mo ka yeeso jaawirdu. Tawi Galiyuunu haajaaka e ɗun.

Fii Yiltitagol Puulusa Antiyoosi-Sirii

¹⁸ Laatii Puulusa daakii Korenti ɗon kadi ko neebi. Bawto ɗun, o waynitii musifbe ƙen. Onsay o fembii ka wi'eteƙe ɗon Kenkere, sabu himo woondunoo woondoore. Ontuma o bakodi e Piriskiila e Akiila e laana ndiyan fii Sirii.

¹⁹ Be hewti Efeesi. Puulusa acci ɗon ƙe o wondunoo ƙen, o naatoyi ka juulirde, o yewtidi e Yahuudiyankeefe ƙen.

²⁰ Ben torii mo wonugol ɗon seefa, kono laatii o jabaali.

²¹ O waynitii ƙe, o wi'i: «Mi aroyay ka mon si Allaahu on jabii.» Bay o iwii Efeesi ɗon e laana ndiyan,

²² o tippoyii Seezariya. O yahi, o hiwroyii *moftal ngal, onsay o yahi Antiyoosi-Sirii.

Fii no Apoloosi Waajori ka saare Efeesi e Korenti

²³ Bay o wonii ɗon seefa, o yiltitii, o jindi e ca'e Galaasi e Firgii ɗen, o wakkilini taalibaabe ƙen fow.

²⁴ Bawto ɗun, Yahuudiyankeejo waawudo haala, andudo kadi bindi daaluyee on, wi'eteedo Apoloosi jeyaado Aleksandiri hewti Efeesi.

²⁵ Tawi on no jangi fii laawol Joomi on, himo wowliraynoo jijo tiidungo, himo feppinaynoo kadi janna no feewiri fii Iisaa, tawi e hoore ɗun fow ko ko Yaayaa lootaynoo kon tun o andi.

²⁶ Onsay o yewtiri pellital ka nder juulirde. Bay Piriskiila e Akiila heɗike mo, ƙe yaadi e makko, ƙe feppinanoyi mo no woniri non tigi fii laawol Alla ngol.

²⁷ Kono ƙay tawii Apoloosi no faalanoo yahugol Akaaya, musifbe ƙen wakkilini mo, ƙe windani kadi taalibaabe ƙen wonde yo ƙe wernu mo no moyyiri. Bay o hewtii ɗon, o nafi ƙen gomɗinirbe sabu sulfu Alla on,

²⁸ e hoore himo yeddondiraynoo e Yahuudiyankeefe ƙen ka tumbondiral no tiidiri, e himo ƙanginira bindi ɗin wonde ko Iisaa woni Almasihu on.

19

Fii no Puulusa Janniroyi ka saare Efeesi

1 Fewndo ko Apoloosi on woni Korenti, tawi Puulusa kapun tayitoyii leyde dowje den, haa o hewtoyii Efeesi, o fotti don e taalibaabe goo.

2 O wi'i ben: «Hara on hebii Ruuhu Seniido on wa ko gomdindon?»

Ben jaabii mo, be wi'i: «Menen hari hay men nanaali wonde Ruuhu Seniido no woodi.»

3 Onsay o wi'i be: «Awa ko honno lootiranodon?»

Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Ko no Yaayaa lootiraynoo non.»

4 Puulusa wi'i: «Yaayaa ko fii tuubuubuyee looti, e hoore dun himo wi'aynoo yimbe ben yo be gomdin aroyoowo baawo makko on, dun ko Iisaa.»

5 Bay be nanii din kongudi makko, be *lootaa maande kisiyee e innde Iisaa Joomi on.

6 Onsay Puulusa *fawi juude mun den e hoore mabbe, Ruuhu Seniido on ari e mabbe, be woni e wowlugol e *haalaaji janani, wowla ko Alla longini be.

7 Tawi ben yimbe ko wa be sappoo e dido.

8 Onsay Puulusa naati ka juulirde, o yewtiri don pellital. E nder lebbi tati himo yewtidude e mabbe o fellintinana be ko yowitii e fii *laamu Alla ngun.

9 Kono bay wobbe wonii e sattinkinagol e angal gomdingol e aybingol laawol Joomi on e hakkunde jamaa on, o sortii hakkunde mabbe, o yetti taalibaabe ben o wadi be feere, o woni e yewtidugol e mabbe pande woo ka dudal oo wi'eteedo Tiranuusuu.

10 Dun neebi yeru duubi didi, haa kala hofudo *Aazii humpitii fii daaluyee Joomiraado on, dun ko Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fow.

11 Tawi Allaahu on no wadaynoo kaawakeeji moyyi hawniidi rewruude e Puulusa,

12 haa ka tawata hibe yahaynoo be yetta disaaje maa lince de Puulusa meemaynoo den, be adda, be wada e nawnube ben, ben ndikka, jinnaaji bondi din kadi yalta e mabbe.

13 Yahuudiyankeebe goo, jindaynoobe wi'a no rafoo jinna, woni e jantagol e hoore ben be jinnaaji woni e mun innde Iisaa Joomi on, hara hibe wi'a: «Mi yamirii on yaltugol e innde Iisaa, on mo Puulusa woni waajaade fii mun!»

14 Tawi ben wadaynoobe dun ko be njeedifo, ben-le ko be bibbe oo wi'eteedo Sekubaa, tawaado e hooreebe *yottinoobe sadaka Yahuudiyankeebe ben.

15 Ngin jinnawii jaabii be, wi'i: «Midfo andi Iisaa, midfo andi kadi ko hombo woni Puulusa, kono onon ko on hombe?»

16 Onsay on nedfo mo ngin jinnawii woni e mun yani e mabbe, o waawi be fow e hoore doole tiidufe, haa ben dogi yalti e ndun suudu be bornaaki, e hoore hiibe barminaa.

17 Kala Yahuudiyankeejo e Gereekiyankeejo hodufdo Efeesi andi fii dun, kulol nangi be be fow, onsay innde Iisaa Joomi on mawninaa.

18 Onsay buy e arube e gomdinde ari qirritii, weebiti boneeji di be wadunoo.

19 Bawto dun, yimbe buy wadaynoobe mbilankaaku, addi defte mun, be sunni de yeeso fow. Coggu majje on jittaa, tawaa ko tammaaji kaalisi guluuji cappande jowi.

20 Ko nii, daaluyee Joomiraado on woni layirde semba e hoore doole.

21 Bawto dun Puulusa ebbani fii yahugol Yerusalaam, hara ko Masedonii e Akaaya o rewri. O wi'i: «Si mi iwii don, bee mi hewtoya Roomu.»

22 Onsay o immini wallindirteebe makko difdo Masedonii, dun ko Timotee e Arastuusa, kanko o luttiti Aazii don seeda.

Fii no oo Siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu Imminiri Gere

23 Onsay jii boldu tiidundu wadi sabu laawol Joomi on.

24 Tawi no e nden saare siyaakeejo wi'eteedo Dimitiriyuusu, tafaynoodo rewirkoy tosokoy tafiraakoy kaalisi, hara ko nandintinaakoy e rewirdu allaajo mabbe debbo wi'eteedo *Artemiisi on. Tawi dun no wondannoo e be o tafidaynoo ben tono tiidufdo.

25 On moobindiri be o tafidaynoo ben, kambe e be be kafidunoo mecce goote ben, o wi'i be: «On fow hidon andi, fii men on ko e dee golle doo humii,

26 awa kadi hidon yi'ude, hidon nanude ko woni feyyude kon, hara hinaa Efeesi doo tun, fayda ko e nder Aazii on fow wonde, oo wi'eteedo Puulusa no murtinde jamaa duudufdo, fellintinira be wi'ugol wonde allaaji moyyiniraadi juude neddanke wonaa allaaji.

27 Dun non hinaa fii hayfingol mecce men den tun, kono ko libugol fii nduu rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi e boorugol teddungal makko ngal, on mo Aazii fow e aduna on fow woni rewude.»

28 Bay be nanii din kongudi, be heewi tikkere, be nangi e ewnagol, wi'a: «Artemiisi Efeesiyankoo be ben ko mawdo!»

29 Onsay saare nden fow jii bondiri, be wubbidi, be saalori be Masedoniyankoo be Puulusa jindidaynoo, dun ko Gayuusi e Aristarke, be nabori be ka fijirde mawnde.

³⁰ Puulusa kadi faalaa hollitaade jamaa on, kono laatii taalibaabe ben jabaali.

³¹ Hay wobbe e hooreebe Aazii ben, be tawata ko yibbe makko kanko Puulusa, be nuli wobbe e makko ko jeeja mo fii wota o yahu ka fijirde mawnde.

³² Tawi wobbe no ewnoo godfun goo, beya kadi no ewnoo godfun goo, ko fii jiibaare nden no woni hakkunde dental ngal, e hoore fun burbe ben andaa wuren ko hondun moobindiri be.

³³ Onsay wobbe e hakkunde jamaa on lowi oo wi'eteedo Aleksander mo Yahuudiyankeebe ben feyyini yeeso dental ngal. Kanko Aleksander o towni jungo, tawi himo faalaa sifanaade jamaa on.

³⁴ Bay beya andii ko o Yahuudiyankeejo, fow ewnodi wa saa'iiji d'idi, hibe wi'a: «Artemiisi Efeesiyankooebe ben ko mawdo!»

³⁵ Onsay hoore kaydi on dahi yimbe ben, o wi'i be: «Ko onon yo Efeesiyankooebe, hara ko hombo woni andaa wonde saare Efeesi nden ko ngaynaakoore rewirdu oo allaajo debbo mawdo wi'eteedo Artemiisi, awa kadi ko nde ngaynaakoore nandolla makko iwrufo ka kammu on?»

³⁶ Bay fun hinaa ko yeddinii, wonee deeyube, hara on wadiraali huunde hawjere.

³⁷ Ko fii on addii bee yimbe, be tawata bonnaa ka hormorde, be hoynaa kadi allaajo men debbo on.

³⁸ Si tawii non Dimitiriyuusu oo, e siyaakeebe be o kafidi mecce ben no galdidi e godfo, haray no woodi jaawirdi e jaawoobe lamminaabe fii mun, yo be wullito e ben.

³⁹ Si tawii non hidon mari godfun ko beyditii e fun, haray ko ka dental ardinaangal ngal fundon moyyintee.

⁴⁰⁻⁴¹ Ko fii hiden waawi hebude feloore fii nduu murtaldu wafundu hande, bay dalil woo alaa mo holloyen ko hondun wafirden nduu jiboldu.» Bay o gaynii wowlude fun, o yilti jamaa on.

20

Fii Yaadu Puulusa Masedonii e Gereesi

¹ Bay murtaldu ndun accii, Puulusa banniti taalibaabe ben. Bay o gaynii be wakkilinde, o waynii be, o immii, o fokkitani yahugol Masedonii.

² O tayitoyi den leyde e hoore himo yewta yimbe ben nooneji no be wakkilora, onsay o hewtoyi Gereesi.

³ Onsay o kodii don lebbi tati, hari himo woniri yettugol don laana ndiyan, yaara Sirii. Kono nde tawnoo Yahuudiyankeebe ben no ebbani mo janfa, o aadii yiltitagol Masedonii.

⁴ Hari ko o wondi ko dowta mo, ko oo biɗɗo Piruusi mo Biriyata wi'eteedo Sopateere, e Aristarke e Sekondiisu, on ko mo Tesalonii, e Gayuusi, on kadi ko mo Derbata, e Timotee e Tikiiki e Torofiimi, bee fow ko be iwɗi *Aazii.

⁵ Ben woni yeeso, be habboyii men Turuwaasi.

⁶ Menen kadi, bay *Juldeere Bireedi de Aldaa e Lewen nden feyyii, men bakii e laana ndiyan Filipii. E nder balɗe jowi men tawoyi be Turuwaasi, men waɗi don balɗe jeefiɗi.

Fii Wurniteede oo wi'eteedo Etikuusi

⁷ E asewe kiikiide, men moobondiri fii jaamidugol. Nde tawnoo Puulusa ruttoto bimbi nden jande, o yewtidi e tawanoobe ben, o junni yewtere makko nden haa tumbere jemma.

⁸ Tawi lampuuji d'uudufi no ka suudu dow-dowru ka men mottondirnoo don.

⁹ Tawi kadi suka no wi'ee Etikuusi no jooɗinoo e damun tosokun^Z e on koore tammo. O yetti doyingol luggungol e nder ko Puulusa juutini yewtere nden kon, o accitii ka koore ton sabu doyingol ngol, o yani. O imminaa, tawi o maayii.

¹⁰ Onsay Puulusa tippii, o ugginii e hoore makko, o yetti mo, o tambii, o wi'i: «Wota on aanu, ko fii himo wuuri.»

¹¹ Bay kanko Puulusa o yawitoyii, o tayiti bireedi on, o jaami. Bawto don, o yewti kadi ko juuti haa wa ka peeral fajiri. Onsay o yahi.

¹² Bawto don, suka on nattaa ko o wurɗo, don wonani be welo-welo mawngo.

Fii Iwugol Puulusa Efeesi Yaha Miletii

¹³ Onsay menen men hikkanii men yeeso, men bakii don e laana ndiyan fii yahugol Asoosi ka men haanunoo yiitidude e Puulusa don, bay hari kanko o aadike wonde o seppay.

¹⁴ Bay o tawoyii men Asoosi, men yawni mo ka laana fii yaadugol e makko Mitileeni.

¹⁵ Bay men iwii don, men jokki baharu on haa men hewtoyi bimbi nden jande yeeso Kiyoo. E pallal hikkungal don ngal kadi, men meemoyi ka wi'etee don Samoosi. Bawto ngal pallal don kadi, men hewtoyi Miletii.

¹⁶ Tawi Puulusa no miijinoo feyyugol Efeesi tun hara daraaki, fii wota o tongo e nder Aazii on. Ko fii hari himo hawji hewtoygol Yerusalaam fii Juldeere *Pentakosta nden, si tawii don no waawi mo gasande.

¹⁷ Ko onsay, ko o woni Miletii don, kanko Puulusa o immiini ko yahana ardotoobe *moftal ngal Efeesi.

^Z 20:9 20.9 «Damun tosokun» ko ko wi'etee «fineeter» kon fewndo doo.

18 Bay ben arii, o wi'i be: «Hidon andi ko honno mi wondiri e mo'on yeru ko mi woni doo kon, gila jande mi tippi Aazii.

19 E hoore d'un mi kurkanike Joomiraado on, e hoore yankinaare fow, e nder gondi, e hakkunde ndarndeede wonandun lan janfaaji immorde e Yahuudiyanke'en.

20 E baawo suudugol on hay huunde, mido fejjinande on, janna on e hakkunde fow e ka cuudi kala ko wondani on e nafa,

21 e seedintinangol Yahuudiyankeebe ben e *Gereekiyankeebe ben fii tuubangol Alla e gomdingol Iisaa Joomi men on.

22 «Jooni yo mi yahu Yerusalaam, bay Ruuhu Allaahu on no habbitii e d'un, e hoore mi andaa ko heboytammi ton.

23 Ko woni tun, gila saare hebi e saare, *Ruuhu Seniido on no seedintinande lan wi'ammi wonde, kabbi e satteendeeji no sabbii lan.

24 Kono mi wadaa ngurndan an dan ko goddun, wa si tawii hidan hitti e an, fii tun yo mi timmin jinduruuji an din e golle de mi hebiri Iisaa Joomi on den, d'un ko seeditagol fii Kibaaru Moyyo fii moyyere Alla nden.

25 «Jooni mido andi, on yi'itataa lan hande kadi, d'un ko onon bee be mi rewi hakkunde mun, mi waajii fii *laamu Alla ngun.

26 Ko d'un wadi, mido seedaade hande wonde si goddo e mon halkike, haray wonaa min wadi.

27 Ko fii mi suudaali on hay huunde, mi banginanii on ebboore Alla nden fow.

28 Jooni reenee, reenidon hoore mon e wuro ngo Ruuhu Seniido on wadi on e hoore mun ngon, fii no ayniron moftal Alla ngal o hebiri yiiyan biddo makko on tigi.

29 Mido andi si mi iwoyii doo, caapaali hunyudi aroyay hakkunde mon di tawata accoytaa wuro ngon.

30 Awa kadi wobbe hawtoyto e hakkunde mon, hara hibe wowla haalaaji boyliidi fii poodugol taalibaabe ben e mabbe.

31 Awa on wattanoyay yiila, anditon, e nder duubi tati jemma e jalorma mi accaali waajagol mo kala e mon e hoore gondi.

32 «Jooni mi yettii on, mi halfinii Alla e daaluyee moyyere makko nden, ko on mari bawgal fii mawningol on e yedugol on ndondi wondude e yimbe Alla ben fow.

33 Mi himmanaali kaalisi e kanje e concii hay gooto.

34 Onon tigi hidon andi ko juude an den mi golliri fii ko mi hatonjini e mun kon e ko wondiibe an ben hatonjini e mun kon.

³⁵ E nder d'un fow, mi hollii on yo on gollir nii fii yo on wallito lo'ube ben, anditon kadi kongud'i Iisaa Joomi on ko o wi'i kon kanko tigi wonde: <Ko okkugol furi moyyude edii okkoreede.> »

³⁶ Bay o gaynii yewtude d'un, onsay o jiccii fii du'ondirgol e maɓɓe ɓe fow.

³⁷ Onsay ɓe fow ɓe hirbii mo kanko Puulusa, ɓe lunnii e hoore gondi tiidud'i.

³⁸ Ko burnoo ɓe sokolinde kon, ko ko o wi'unoo ɓe kon wonde ɓe yi'tataa mo hande kadi. Onsay ɓe d'owtiti mo haa ka laana ndiyan.

21

Fii Yaadu Puulusa ndun Tiiri e Seezariiya

¹ Bay men sertii e maɓɓe, men bakii d'on e laana ndiyan, men fewni haa Koosi. Bimbi nden jande men yahi Rodeesi. Bay men iwii d'on kadi, men yahi Patara.

² Bay men tawii d'on laana lumbooha yaara Fenisii, men bakii d'on, men yahi.

³ Bay men battike Siipuru, onsay men acciri d'on ka nano, men yaari telen Sirii fii tippinoygol ko laana kan rondii kon Tiiri.

⁴ Bay men tawii taalibaabe ɓen d'on, men woni balde jeedid'i. Immorde e Ruuhu Allaahu on ɓe wi'i Puulusa: «Wota yahu Yerusalaam.»

⁵ Bay d'en balde jeedid'i timmii, men yahi. Onsay kambe fow e rewbe maɓɓe ɓen e ɓiɓɓe maɓɓe ɓen, ɓe d'owtiti men, men yaadi haa men yalti saare nden, d'un ko ka sera ndiyan, men jiccii, men du'ondiri.

⁶ Onsay men waynondiri e maɓɓe, men bakii ka laana, kambe ɓe yilitii ka maɓɓe.

⁷ Bay men gaynii ko yaaretee laana ndiyan kon, d'un ko gila Tiiri haa Potolemaayi, men hiwrondiri e musibbe gomɗinbe wonbe d'on ɓen, men wondi e maɓɓe jallal.

⁸ Bimbi nden jande, men yahi men hewtoyi Seezariiya, men naatiri ka suudu Filiipu oo waajotooɗo fii Kibaaru Moyyo on, tawdaaɗo e njeedidooɓe ɓen, men weeri ka makko.^a

⁹ Tawi himo mari jiwbe nayo haaloobe ko Alla longini d'un ɓe andaali gorko.

¹⁰ Nde tawnoo men wad'ii d'on balde buy, haaloowo ko Alla longini d'un wi'eteedo Agabuusi, iwruɗo ka diiwal Yahuuda, ari tawi men.

¹¹ O yetti dattol Puulusa ngol, o habbitii juude e koyɗe, o wi'i: «E hino ko *Ruuhu Seniido on wi'i kon: <Oo nedɗo

jeɔdo ngol dattol, Yahuudiyankeefe ben habbiray mo nii Yerusalaam, be watta mo e juude be wonaa Yahuudiyanke ben.> »

12 Bay menen e ben yimbe hofufe e nden nokkuure men nanii dun, men jeeji Puulusa fii wota o yahu Yerusalaam.

13 Kono Puulusa jaabii men, wi'i: «Ko hondun wulloton, bonnon mi bernde? Ko fii min hinaa fii habbegol tun mi hebulanii, kono ko hay maayugol Yerusalaam fii innde Iisaa Joomi on.»

14 Nde tawnoo o jabaali yilteede e ko o anniyii kon, men habbitaaki hande kadi, kono men wi'i: «Yo kodduruyee Joomiraado on wadu!»

15 Bay den balde don feyyii, men ebbindii, men yahi Yerusalaam.

16 Taalibaabe goo be Seezariiya dowti men ka goddo no wi'ee Manasuuna mo Siipuru, on ko taalibaajo gila ko neebi, fii ko werna men.

Fii Hewtugol Puulusa Yerusalaam

17 Bay men hewtii Yerusalaam, musibbe ben jabbori men weltaare.

18 Bimbi nden jande menen e Puulusa men ari ka Yaaquuba, ardotoobe *moftal ngal kadi fow ari don.

19 Bay Puulusa gaynii be hiwraade, o nangi e fillitanagol be, fensita ko Allaahu on wadi e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben e nder golle makko den.

20 E nder ko be hedii mo kon, be mawnini Alla, e hoore dun be wi'i mo: «Musidfo, a yi'ii ittiri guluuje guluuje Yahuudiyankeefe ko gomdini, e hoore be fow hibe habbitii e Sariya on.

21 E hoore be yeetaama wonde hida jannude Yahuudiyankeefe wonbe e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben fow wota be jokku Sariya Muusaa on, dun ko wi'ugol be wota be sunnin faybe mabbe ben e wota be jokku naamuuji din.

22 Hara ko hondun wadeten? Ko fii pellet be anday wonde a arii.

23 Ko dun wadi si men wi'ete yo a wadu ko men wi'umaa kon. No e hakkunde amen yimbe nayo woondube woondoore.

24 Yettu ben, labbindinodaa e mabbe, fawtodaa njoddi fembagol mabbe ngol, dun fow anday goonga alaa e ko be wowlanaa kon fii maa, kono an kadi hida doftii Sariya on.

25 Kono fii be wonaa Yahuudiyanke, gomdinbe ben, men tawi no moyyi ka men windana be, yo be reeno e tebbeeli sakkanaadi sanamuuji e yiyan e mummunteeji jii budii e jinaa.»

26 Bimbi nden jande, Puulusa yetti ben yimbe nayo, o labbindinodi e mabbe, o naati ka *juulirde mawnde. O fejjini ko honde tuma e jalaade den labbinagol mabbe ngol timmata, sadaka mo bee e mabbe wafee.

Fii no Puulusa Nangiraa

27 Ka balde jeedifi den timmata don, bay Yahuudiyankabee be *Aazii ben yi'ii mo ka juulirde mawnde, be yuuni jamaa on fow, be fawi mo juude,

28 e hoore hibe ewnoo, wi'a: «Isra'iilayankeebe*, wallee men! E hino neddo wondo jannude fow on nokku woo nokku fii liddagol jamaa on, liddoo Sariya on, liddoo kadi ndee nokkuure. E hay o naadii *Gereekiyankabee ka juulirde mawnde, o tuuninii ndee nokkuure hormorde!»

29 (Ko woni sabu dun ko tawde hari be yiidiino mo e oo Efeesiyankoojo wi'eteedo Torofiimi ka saare, haa be sikki wonde Puulusa naadii mo ka juulirde mawnde.)

30 Onsay saare nden fow memminii, yimbe ben dogi iwri e cende den fow, be nangi Puulusa, be poodi mo, be itti ka juulirde mawnde, baafe den ombaa kisan.

31 Wa ko be ebbata fii warugol mo, tawi hooreejo dental suufaabe Roomu ben nanii wonde jii boldu wadii e nder Yerusalaam fow.

32 Don kisan, o yetti suufaabe e yeesoobe mun, be wubbani ben ebbunoobe warugol Puulusa. No be yiirunoo on hooreejo e ben suufaabe, be acciti piyugol mo.

33 Onsay on hooreejo badii mo kanko Puulusa, o nangi mo, o yamiri yo be jolku mo jolokooje difi. O landii non ko hombo woni oo e ko hondun o wadi.

34 Kono tawi e nder jamaa on, wofbe no ewnoo wi'a godfun, beya kadi no wi'a godfun goo, tawi kanko hooreejo on o waawaali andude ko woni haqiiqa fii murtaldu ndun. Onsay o yamiri yo be nabu mo ka daaka suufaabe ben.

35 Wa ko Puulusa yawata bordi din, suufaabe ben kutii mo tambii sabu hunyeendi jamaa on.

36 Ko fii hari konu yimbe ben no jokki mo, no ewnoo, wi'a: «Waree mo!»

Fii Yewtere nde Puulusa Yewti Jamaa Yerusalaam on

37 Wa ko kanko Puulusa o naadete e ka daaka suufaabe ben, o landii hooreejo dental suufaabe ben, o wi'i: «E hara a newnanay lan yeetagol ma godfun?»

On jaabii mo, wi'i: «Hida waawi haala Gereeki?»

38 E hara hinaa an woni oo Misirayankoojo, wonudo sabu nduu murtaldu ko feyyi koo, dogidi e bee ittoobe ko'e guluuje nayo ka wulaa?»

³⁹ Kanko Puulusa o wi'i mo: «Min, ko mi Yahuudiyankeejo mo Tarsiisu, d'un ko e nder Silisii, jeyaado e saare nde tawata wonaa hayfunde. Mi jeejii ma newnanan yewtugol jamaa on.»

⁴⁰ Onsay on hooreejo newnani mo. Kanko Puulusa o immii, o darii ka hoore bordsi, o yeyani jamaa on jungo, deeyaango tiifungo wadi. Onsay o hewtini be yewtere nden e haala Yahuudiyanke, o wi'i:

22

¹ «Ko onon yo musibbe an e baabiraabe an, jooni hedee mi yewta on fii jaabannde an nden.»

² Nde be nanunoo ko e haala Yahuudiyanke o woni be yewtude, deeyaango ngon burti kadi.

Onsay Puulusa wi'i:

³ «Min ko mi Yahuudiyankeejo hebaado Tarsiisu, d'un ko e nder Silisii, kono ko e nder ndee saare doo mi ne'aa. Ko e fee Gamaliyiila kadi mi jangi fii jokkugol Sariya baabiraabe men ben tigi. Hari mido huminoo e Alla fota wano wonirdon non on fow hande.

⁴ Mido cukkotonoo ben jukkube laawol Iisaa haa wobbe maayori, mi habba, mi soka worbe e rewbe.

⁵ Yottinoowo* mawdo sadaka on e dental mawbe ben fow ko seedee an e d'un. Mi hendorii be hay bataake fii musibbe Yahuudiyankeebe wonbe Damaasi ben. Onsay mi yahi fii habbugol jukkube ngol laawol wonbe ton ben, mi adda Yerusalaam fii donkingol be.

⁶ «Wa fewndo ko mi woni ka datal, bay mi badike Damaasi, d'un ko wa naange e hoore, tun ndaygu moolanaangu iwri ka kammu, hunditi lan.

⁷ Mi yani ka leydi, onsay mi nani hawa no wi'ammi: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wonda mi cukkanaade?>

⁸ «Mi jaabii: <Ko an hombo nii Joomi an?>

«O wi'immi: <Ko min woni Iisaa jeyaado Naasirata, on mo wonda cukkaade.>

⁹ Ben wondunoobe e an yi'uno ngun ndaygu, kono be alaano nanude hawa on Wondo lan wowlande.

¹⁰ «Onsay mi wi'i: <Ko hondun mi wadata, yaa an Joomi?>

«Joomi on jaabii lan, wi'i: <Immo yahaa Damaasi, ko don be yeetoto-maa kala ko haanudaa wadude.>

¹¹ «Tawi mi alaa yi'ude han kadi, ko fii hari jalbeendi ngun ndaygu wuminii lan. Onsay wondunoobe e an ben dowimmi haa mi hewti Damaasi.

¹² «Tawi goddo no don no wi'ee Hanaaniya, on ko gorke dewo doftotoodo Sariya on, mo Yahuudiyankeebe wonbe Damaasi ben fow joganii kongol moyyol.

13 On ari darii takko an, wi'immi: <Ko an yo Saawulu musidfo an, wuntu!> E on saa'i tigi mi wunti, mi yi'i mo.

14 «O wi'immi kadi: <Alla baabiraafe men ben subike ma fii yo a andu faale makko on e fii yo a yi'u Feewudo on, nanaa kongudi iwruɗi ka hunduko makko ɗin.>

15 Ko fii a wonay seeditantoodo mo e yeeso yimbe ben fow fii ko yi'udfaa kon e ko nanudfaa kon.

16 Jooni non ko hondun wonɗaa nennanaade? Immo *lootedfaa maande kisiyee, laɓɓinedfaa junuubaaji maa ɗin e nder jantagol innde makko nden.> »

17 Puulusa wi'i kadi: «Bay mi yiltitike Yerusalaam, e nder ko mi torotoo Alla kon ka *juulirde mawnde, mi feɓpinanaa godɗun.

18 Onsay mi yi'i Joomi on, o wi'immi: <Hittin yaltugol Yerusalaam, ko fii be jabataa seeditoore maa nden fii an.>

19 Kono mi wi'i: <Joomi an, hiɓe andi kamɓe tigi wonde mi yahayno gila e juulirde heɓi e juulirde fii piyugol soka ben gomɗinbe ma.

20 Awa fewndo kadi be hibbi yiiyan Astefaana ɗan, ɗun ko on seeditantonoodo ma, hari min tigi mido ɗon e mido jabi ɗun. Awa kadi hari mido joganii ben wonɓe mo warude conci mun ɗin.>

21 Kono o wi'immi, <Yahu, ko fii mi imminte ka woɗɗi, ɗun ko haa e be wonaa Yahuudiyanke ben.> »

22 Laatii be heɗii mo kanko Puulusa haa e ngol kongol ɗon, onsay be ewnii, be wi'i: «Yo sifa oo neɗɗo itte aduna! O haanaa wuurude!»

23 Be beydi sonko, be ferii kadi conci maɓɓe ɗin, e hoore hiɓe bugoo kadi mbullaari dow.

24 Onsay hooreejo dental suufaabe ben yamiri yo be naadu Puulusa ka nder daaka suufaabe ben, be landora mo cabbi fii andugol ko hondun wonaa sonkireede nii fii makko.

25 E nder ko be haɓɓata mo kon fii foccugol mo, kanko Puulusa o wi'i yeesoojo sufaabe wonnoodo ɗon on: «E hara hidon newnanaa foccugol jeyaado e laamateeri Roomu, mo on jaawaali toode?»

26 Bay on yeesoojo nanii ngol kongol, o yahi, o wi'oyi hooreejo dental ngal: «Ko honno gerdataa, ko fii oo neɗɗo ko jeyaado e laamateeri Roomu.»

27 Onsay on hooreejo ari wi'i mo kanko Puulusa: «Yeeto lan, e hara ko a jeyaado e laamateeri Roomu?»

O jaabii: «Hiiyii, ko mi ɗun.»

28 Kanko hooreejo on o wi'i mo: «Min ko kaalisi buy mi itti fii yo mi wonu jeyaado e laamateeri Roomu.»

Puulusa kadi wi'i mo: «Min non mi jibina ko mi ɗun.»

²⁹ Onsay kisan landotonooɓe mo ben diri, hooreejo dental ngal kadi huli, bay o andii Puulusa ko jeyaado e laamateeri Roomu, awa kadi o wafii haa o habbaama.

Fii Yewtere Puulusa nden yeeso Dental Mawbe ben

³⁰ Jango mun, nde tawnoo kanko hooreejo dental suufaabe Roomu ben himo faalaa andude e haqiiqa ko hondun Yahuudiyankeebe ben wonnoo mo toopirde, o hoynitani mo, o yamiri kadi hooreebe yottinoobe sadaka ben e dental fewjoobe ben fow mottondirgol. Onsay o addi Puulusa, o jodɗini mo yeeso mabbe.

23

¹ Bay Puulusa tenyinii dental fewjoobe ben, o wi'i: «Musibbe, ko e hoore bernde laabunde mi wonirani Alla haa handeere ndee.»

² Tun *yottinoowo mawɗo sadaka on, ɗun ko Hanaaniya, yamiri wonbe takko makko ben bantagol mo.

³ Puulusa kadi wi'i mo: «An kadi, Allaahu on bantoto ma yo maadi rawninaandi! Hidfa joodii jaawirgol lan Sariya on, e hin-le a bonnirii Sariya on ko yamirdaa yo be banto lan kon!»

⁴ Wonnoobe ɗon ben wi'i: «A hoynii yottinoowo mawɗo sadaka fii Alla on!»

⁵ Onsay Puulusa jaabii, wi'i: «Musibbe, hari mi andaa wonde ko yottinoowo mawɗo sadaka on nii, ko fii no windii: Wota mo wowla yeesoojo jamaa mun on ko boni.» ^b

⁶ Bay kanko Puulusa o faamii wonde feccere e wonnoobe ɗon ben ko fedde *Sadduusiyaabe e ndeya feccere kadi ko fedde *Fariisiyaabe, onsay kanko Puulusa o ewnii ka hakkunde dental fewjoobe ben, o wi'i: «Musibbe, min ko mi Fariisiyaajo bii Fariisiyaajo kadi. Ko sabu tanyinaare ummutal maybe ben wafi si mido jaaweede.»

⁷ Bay kanko Puulusa o wi'ii ɗun, yeddondiral wafi hakkunde Fariisiyaabe ben e Sadduusiyaabe ben, onsay mbatu ngun senditii.

⁸ (Tawi Sadduusiyaabe ben no wi'a ummutal alaa, malaa'ika alaa, awa kadi ruuhu alaa. Fariisiyaabe ben kapun no wi'a ɗun fow no woodi.)

⁹ Sonko njano wafi, wobbe e yeesoobe dental Fariisiyaabe ben hawtii, be immini yewtoore tiidunde, be wi'i: «Men yi'aali bone woo e hoore oo nedɗo. No gasa non hara ko ruuhu maa malaa'ika wowlani mo.»

¹⁰ Nde tawnoo yeddondiral ngal no tiidude tun, hooreejo dental suufaabe ben huli wota be seekitu Puulusa. O yamiri

suufaabe ben tippagol, ittoya mo hakkunde maɓɓe, be naba mo ka daaka suufaabe ben.

¹¹ E on jemma hikkiido don, Joomi on badii Puulusa, wi'i mo: «Wakkilo, ko fii wano seeditordaa non fii an Yerusalaam, bee seeditoroyaa non kadi Roomu.»

Fii Janfa Yahuudiyankseebe ben e hoore Puulusa

¹² Bay weetii, Yahuudiyankseebe ben wadi janfa, be woondi wota be jaamu hay huunde maa be yara, doo e be warude Puulusa.

¹³ Ben eɓɓunooɓe kan janfa no burnoo cappande nayo.

¹⁴ Be yahi, be tawoyi hooreeɓe yottinoobe sadaka ben e mawɓe ben, be wi'i be: «Men aadike e hoore woondoore tiidunde wonde, men jaamataa men yarataa hay huunde fannin men waraali Puulusa.

¹⁵ Jooni nanondiree e dental fewjooɓe ben, yiidon e hooreejo suufaabe ben, faaminanon mo wonde on ndaaray fii nduu muraadu Puulusa hara ko no woniri non, fii no o addira mo yeeso mon. Menen haray meden hebunii warugol mo doo yo o hewtu.»

¹⁶ Kono laatii biɗɗo bandiraawo Puulusa on nani hibe yewta fii kan janfa, o yahi o naatoyi ka daaka suufaabe ben, o humpiti don Puulusa.

¹⁷ Puulusa kadi noddi godɗo e yeesooɓe suufaabe ben, o wi'i on: «Dowtu oo ka hooreejo dental suufaabe ben, ko fii himo jogii ko o hollita mo.»

¹⁸ On yeesoojo kadi yetti mo, dowti mo ka on hooreejo, o wi'i mo: «Ko oo kasoojo wi'eteedo Puulusa noddimmi wi'immi yo mi dowtu oo suka ka mon, himo mari godɗun ko o yeetoo on.»

¹⁹ On hooreejo kadi jogii mo jungo ngon, be pottitii sera, o wi'i mo: «Ko hondun jogidaa ko yeetodaa mi?»

²⁰ On suka jaabii mo, wi'i: «Yahuudiyankseebe ben nanondirii fii toragol on yo on naban be Puulusa jango ka yeeso dental fewjooɓe ben, wa si tawii hibe faalaa humpitaade ko laabi fii nduu muraadu makko.

²¹ Awa wota on jabu ko be toroytoo on kon, ko fii buri yimɓe cappande nayo hakkunde maɓɓe no eɓɓi janfa e hoore makko. Hibe aadii e nder woondoore wonde be jaamataa be yarataa doo e be warude mo. Hibe hebulanii non don. Jooni ko newnugol mon ngol tun be hedii.»

²² Onsay hooreejo dental suufaabe ben newnitani suka on, e hoore o wi'i mo wota o wowlan hay gooto kon ko o humpiti mo don.

²³ Kanko hooreejo on o noddi kadi dido e hakkunde yeesoobe suufaabe ben, o wi'i be: «Hebulinee suufaabe teemedde dido e doginoobe pucci cappande njeedido e be conkenje teemedde dido fii ko yaha Seezariya hande jemma ka saa'i jeenayabo.

²⁴ Ebbon kadi pucci ka Puulusa yawa, nabon mo lawnon haa ka Felikiisa yeesoojo diiwal ngal.»

²⁵ O windirani nii kadi lando on batakuru, o wi'i:

²⁶ «Salminaango an min Kuloodu Lisiyaasi, haa e mo'on onon Felikiisa, yo yeesoojo teddufo.

²⁷ «Awa oo neddo mo mi nabani on, ko Yahuudiyankeebe ben wonnoo ko nangi mo fii warugol. Nde mi humpitinoo wonde ko o jeyaado e laamateeri Roomu, mi ardi e mojobere suufaabe, mi jattini mo be.

²⁸ Nde tawnoo mido faalaa andude ko e hoore hondun be wonnoo mo toojirde, mi nabi mo e yeeso dental fewjoobe mabbe ben.

²⁹ Mi tawi tooje mabbe den ko e banje yeddondire fii Sariya mabbe on. Kono tawi ella woo fawaaki mo foddudo e wareede maa sokeede.

³⁰ Bay mi andinaama janfa no ebaa e hoore oo neddo, mi imminani on mo kisan, mi yamiri ben toojube mo yo be wullito e hoore makko ka mon.»

³¹ Onsay, suufaabe ben wadi ko be yamiraa kon, be yetti Puulusa, be nawri mo jemma haa Antipatiri.

³² Bimbi nden pande be yiltitii ka daaka suufaabe ben e hoore be accu be pucci ben yaadii e makko.

³³ Bay ben hewtii Seezariya, be jonni yeesoojo diiwal ngal batakuru ndun, be watti Puulusa e juude makko.

³⁴ Bay kanko yeesoojo on o jangii batakuru ndun, o landii Puulusa ko mo o diiwal hongal. Bay o andii ko mo o Silisii,

³⁵ o wi'i: «Nde toojube ma ben aroyi woo mi hedoyto ma.» Onsay o yamiri yo be maroy Puulusa ka suudu laamu *Heroodu lando on.

24

Fii no Puulusa Nabiraa ka Yeesoojo Diiwal ngal

¹ Balde jowi bawto dun, *yottinoowo mawdo sadaka on, dun ko Hanaaniya, ardi e mawbe seedaabe e yewtoowo^c no wi'ee Tertuula. Be wullitii e hoore Puulusa ka yeesoojo on.

²⁻³ Bay kanko Puulusa o noddaama, oo wi'eteedo Tertuula nangi toojirde mo nii, wi'a: «Yaa an Felikiisa lando teddufo, ko sabu mon men hebiri oo buttu timmudo, ko faamu mon ngun kadi woni sabu si dee waylande fii nafa

^c 24:1 24.1 Oo «yewtoowo» doo ko andudo sariya Roomiyankoohe ben.

oo jamaa wadi. Meden jabidi di, di fow ka woni woo e hoore anditangol on fota.

⁴ Kono fow e mun, men faalaaka on tongude haa neefa, mi torike on tun, tippude e newaare mon nden, yo on newnan men heditodfon men seeda.

⁵ «Men taw oo nedfo ko gerenteejo, memminoowo yeddondire e hakkunde Yahuudiyankeefe aduna on fow. Ko o yeesoojo fedde Naasirayaabe ben kadi.

⁶⁻⁷ O etike hay no o tuuninira *juulirde mawnde nden. Onsay men nangi mo.^d

⁸ Onon tigi Felikiisa hidon waawi mo landaade kanko Puulusa, andon fii ko men toojiri mo kon fow.»

⁹ Yahuudiyankeefe ben bambani mo kanko Tertuula, be wi'i: «Ko nii tigi woniri!»

¹⁰ Onsay Puulusa yetti haala kan, bay yeesoojo on jonnirii mo haala kan baayugol mo, o wi'i:

«Midfo andi wadii nii duubi buy ko onon woni paawoowo e hoore oo jamaa. Awa ko e nder hoolaare mi weebitirta jaabannde an nden.

¹¹ Wadaali nii furi balde sappoo e didi gila mi yahi Yerusalaam fii rewoygol Alla, hidon waawi tefude dun non onon tigi.

¹² E hoore dun be tawaali midfo yeddondira e godfo maa midfo yuuna yimbe, dun non woni ka juulirde mawnde, maa e deya juulirde, maa ka nder saare.

¹³ Be waawataa kadi hollude ko hondun be toojirimmi.

¹⁴ Midfo qirritaade yeeso mon wonde ko Alla baabiraabe an ben mi woni rewude, e hoore jokkugol laawol ngol be wi'i ko fedde ngol. Midfo gomdini kadi kala ko windii ka Sariya e ka defte annabaabe ben.

¹⁵ Awa kadi midfo mari on tama'u e fee Alla, wano kambe kadi be tijjori non: on-le ko fii ummutal feewube ben e boyliibe ben.

¹⁶ Ko dun wadi si min kadi mi etoto fii hebugol bernde nde aldaa e feloore yeeso Alla e yeeso yimbe ben.

¹⁷ «Bay wadii duubi buy mi artaali ka leydi an, mi arti fii addangol yimbe an ben kaalisi fii ko be wallitora, e fii weebitangol Alla dokke.

¹⁸ Ko onsay be tawimmi ka juulirde mawnde e hoore ko mi labbiniido. Mi wondaa kadi e yimbe maa murtaldu.

¹⁹ Kono ko Yahuudiyankeefe be *Aazii goo haanunoo arude hollitoo yeeso mon, be liba haala e an, si tawii hibe jogii godfun ko be fawa e an.

^d 24:6-7 24.7 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: *Kono tawi Lisiyaasi hooreejo sufaabe ben naatii o jattiri mo e juude amen doole.*

²⁰ Si hinaa dʼun, yo bee doo wowlu ko ella hombo be tawi mido wadi wa fewndo ko mi addaa yeeso dental fewjooobe ben.

²¹ Si hinaa taw hara ko fii ngol kongol ngol mi ewninoo e hakkunde maʼbbe tun, mi wi'i: Ko sabu ummutal maybe ben wadi si mi wadaa jaaweteedo yeeso mon hande!»

²² Nde tawnoo Felikiisa no humpitii fii laawol ngol moyya, o yamiri be yiltagol taho, o wi'i: «Nde hooreejo dental suufaabe ben ari woo, dʼun ko Lisiyaasi, mi ndartay muraadu mon ndun.»

²³ O yamiri kadi yeesoojo suufaabe ben yo o maroy Puulusa e hoore hoyngol mo seeda, hara o salaaki kadi be Puulusa ben kurkanoo mo.

²⁴ Bay balde seeda feyyii, kanko Felikiisa o ardi e beyngu makko, dʼun ko Duruusiila, tawi on debbo ko Yahuudiyankeejo. Kanko Felikiisa, o immini ko yahana Puulusa, o hedii mo fii ko yowitii e gomdingol Iisaa Almasiihu on.

²⁵ Nde tawnoo Puulusa ko fii peewal e waawugol hoore mun e fii paawoore aroyaynde nden wonnoo yewtude, kulol hebi Felikiisa, o wi'i: «Hida waawi yahude taho! Nde mi hettindoyii woo, mi noddete.»

²⁶ E himo tanyininoo kadi wonde Puulusa yeenay mo, ko dʼun wadi si himo imminaynoo ko yahana mo soono woo fii yo be yewtidu.

²⁷ Duubi didi feyyiri nii. Bawto dʼun Felikiisa lontiniraa Perkuusi Festuusa. Nde tawnoo kanko Felikiisa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o acci Puulusa ka kaso.

25

Fii Yewtere nden hakkunde Puulusa e Festuusa

¹ Bay kanko Festuusa o hewtii e ngal diiwal Seezariiya, o woni don balde tati si o yahi Yerusalaam.

² Onsay hooreebe *yottinoobe sadaka ben e mokobaabe Yahuudiyankeebe ben yahi ka makko, wullitii e hoore Puulusa.

³ Be torii mo, be jeeji yo o sulfinan be, o addana be Puulusa Yerusalaam, tawi hibe ebbunoo janfa no be warira mo ka laawol.

⁴ Kono Festuusa jaabii be, wi'i: «Puulusa no sokii Seezariiya, awa min kadi mi yiltoto ton ko neebaa.»

⁵ O wi'i kadi: «Mido waawi yaadude e wobbe e hooreebe mon ben, si on neddo no wadi bone, be wullitoo e hoore makko!»

⁶ Laatii kanko Festuusa o wondaali e maʼbbe buri balde jeetati haa sappo, onsay o yilitii Seezariiya. Bimbi nden nande bay o joodike ka jaawirdu, o yamiri yo Puulusa adde.

⁷ Bay on addaama, Yahuudiyankeebe iwruube Yerusalaam ben hundi mo, be libi e hoore makko tooje duudufe tiidufe, de be waawataa fensitude fii mun.

⁸ Puulusa jaabari nii, wi'i: «Mi wafaali ella liddiido Sariya Yahuudiyankeebe ben, maa *juulirde mawnde nden, maa lando mawdo Roomu on.»

⁹ Nde tawnoo kanko Festuusa himo faalaa sulfinande Yahuudiyankeebe ben, o jaabii Puulusa, o wi'i mo: «Hifa faalaa yahude Yerusalaam jaawedaa ton e tawnde an?»

¹⁰ Puulusa jaabii mo, wi'i: «Midfo ka yeeso jaawirdu lando mawdo Roomu on, ko ton mi haanaa jaaweede. Mi wafaali Yahuudiyankeebe ben ella woo, wano gelordon non onon tigi fota.

¹¹ Kono si midfo mari ellaaji, e si mi wadii kuude foddufe e mayde, haray mi salotaako wareede. Kono si tawii goonga woo alaa e tooje de be toojimmi den, haray hay gooto waawataa lan wattude e juude mabbe. Dun haray yo mi feyyu ka *Seezar lando mawdo Roomu on.»

¹² Bay Festuusa yewtidii e be o fewjodata ben, o jaabii Puulusa, o wi'i: «Bay a feyyinii hoore maa ka Seezar, a yahay yeeso Seezar.»

Fii no Puulusa Addiraa yeeso Agiriipa

¹³ Balde seeda bawto dun, Agiriipa lando on e Bereniise hewti Seezariya fii hiwragol Festuusa.

¹⁴ Nde tawnoo be wonay don balde buy, Festuusa weebitani on lando muraadu Puulusa ndun, o wi'i: «Feliikisa no accunoo doo godfo ka kaso.

¹⁵ Fewndo non ko mi yahi Yerusalaam, hooreebe yotti-noofe sadaka ben e dental mawbe Yahuudiyankeebe ben wullitino e hoore makko kanko Puulusa, tawi hibe landii happangol mo.

¹⁶ Kono mi jaabii be, mi wi'i: «Roomiyankoobe ben woowaa warirgol nii tun, ado be tumbindirde toojube ben e toonaado on, e newnangol on toonaado fii no o jaabora den tooje mabbe.»

¹⁷ Onsay mi ardi e mabbe doo, tawi mi faalaaka juutinde muraadu ndun. Bimbi nden jande kisan mi jodfina jaawoore nden, mi yamiri yo on neddo adde.

¹⁸ Bay toojube mo ben hewtii, laatii be fawaali mo kuude bonde woo, wano mi sikkirnoo non.

¹⁹ Tawi yeddondiral wongal hakkunde mabbe e makko ngal ko yubbondirngal e fii diina mabbe kan tun, e aaden maydo goo kadi no wi'ee Iisaa, mo Puulusa kapun wi'i no wuuri.

²⁰ Tawi min mido jibii fii sifa nden yewtere. Onsay mi landii mo si tawii himo faalaa yahude Yerusalaam, o jaawoyee ton fii dun.

²¹ Kono Puulusa feyyini nden yewtere yeeso fii yo mu-raadu makko ndun wonu e andal lando mawdo Roomu on. Onsay mi yamiri yo be maru mo haa nde mido feyyina mo ka lando mawdo Roomu on woo.»

²² Onsay Agiriipa wi'i Festuusa: «Min kadi mido faalaa hedaade on neddo.»

Festuusa kadi jaabii mo: «A hedoto mo jango.»

²³ Bimbi nden jande Agiriipa e Bereniise ardi e hollitaare mawnde, be naatidi e hooreebe suufaabe toowube ben e mokobaabe saare nden ka suudu tolnirdu. E yamiroore Festuusa, Puulusa addaa.

²⁴ Onsay Festuusa wi'i: «Ko an yo Agiriipa lando, e onon fow yo wondube e amen, on yi'ii oo neddo mo fii mun wadi haa jamaa Yahuudiyanke on Yerusalaam fow e doo kadi ari toriimi, hara hibe wi'a wonde o haanaa hande kadi wuurugol.

²⁵ Kono min mi faamii o wafaali hay huunde ko foddi e wareede, kono laatii kanko tigi o feyyini hoore makko ka laamu dow-dowwu, mi tawi no moyyi nabugol mo.

²⁶ Kono mi tawi, mi alaa hay huunde ko mi windana hooreejo dow-dowjo on, hara ko ko haqinqini fii makko. Ko dun wadi si mi weebiti mo yeeso mon, tentinii yeeso mon onon Agiriipa yo lando on, fii hebugol goddun ko mi winda nde lande den lanni.

²⁷ Ko fii mi taw wa si tawii no boylii ka naba kasoojo, hara hollaali ko ella hondun woni e hoore makko.»

26

¹ Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida newnanaa yewtan-gol hoore maa.»

Ontuma Puulusa towni jungo, o fuddii jaabaade, o wi'i:

² «Hande mido weltori hebugol feere weebitangol on jaabannde an nden, yo onon Agiriipa Lando, fii dee tooje de Yahuudiyankeebe ben libi e hoore an fow.

³ Ko fii hidon andi haa yaltoy naamuuji Yahuudiyankeebe ben fow e yeddondire mabbe den fow. Ko dun wadi si mi torike on, jebbilagol hedoo lan.

⁴ «Yahuudiyankeebe ben fow no andi ko honno mi wuurirnoo Yerusalaam e ka leydi an gila ka fuddoode cukaaku an.

⁵ Hibe andunoo lan gila ko neebi, hibe waawi non seeditaade. Mido wuurirnoo wa *Fariisiyaajo, mo fedde mun burnoo cataade e diina amen kan.

⁶ Jooni non, mido jaaweede sabu tama'u fodaari ndi Allaahu on fodi baabiraabe amen ben ndin.

⁷ Bolondaaji* amen din sappoo e didi, din duumiidi e rewugol Alla jemma e jalorma, no tanyinii yi'ugol laatagol ndin fodaari. Yaa an Lando, ko fii nden tanyinaare Yahuudiyankeebe ben toopirimmi.

⁸ Ko honno waawudon miijorde wonde Alla immintintaa maybe ben?

⁹ «Min tigi hari mido miijoo wonde mido haani rewude pehe den fow fii liddagol ndee innde Iisaa, oo jeyaado Naasirata.

¹⁰ Ko dun mi wadi Yerusalaam. Min tigi mi sokii gomdinde mo buy ka kasooji, wano hooreebe *yottinoobe sadaka ben newniranimmii non. Nde be jaawetenoo fii wareede woo, min kadi tawayno mido wonani nden fewjoore.

¹¹ Awa kadi mi jokkayno be soono woo e juulirde den fow fii donkingol be, mido bittinaynoo be fii no be yeddira gomdinal maabe ngal. E nder ko mi monantoo be haa feyyita kon kadi, mi cukkotonoo be haa ka ca'e janane.

¹² «Ko e nder dun mi yahi Damaasi e hoore nelal e yamiroore hooreebe yottinoobe sadaka ben.

¹³ E nder yaadu ndun tumbere jalorma, mi yi'i jalbeendi no hundi lan, min e be mi yaadaynoo ben ka fatal, dun ko ndaygu iwrungu ka kammu, burngu naange ngen jalbude, yo Lando on.

¹⁴ Men fow men yani ka leydi. Onsay mi nani hawa no wi'ammi e haala Yahuudiyanke: <Saawulu! Saawulu! Ko fii hondun wondaa mi cukkanaade? Ko fii no mettan-maa fii dartorgol wa ngaari dartotoondi soggirdu jom mun.>

¹⁵ «Mi jaabii mo: <Ko an hombo nii, yaa an Joomi an?>

<Joomi on jaabii lan, wi'i: <Ko min woni Iisaa, on mo wondaa cukkaade.>

¹⁶ Kono immo darodaa e hoore koyde maa den. Ko fii e hino ko mi feepiran-maa kon: Mido subaade ma fii yo a wonu kurkaadu an, e yo a wonu seedee piiji di yi'udaa din e hoore an, e di mi hollay-maa din.

¹⁷ Mi jattinoyte e hakkunde oo jamaa Yahuudiyanke, e be wonaa Yahuudiyanke, be mi imminoyay maa haa e mun, kambe be wonaa Yahuudiyanke ben,

¹⁸ fii udditugol gite maabe den, be yiltoo ka nibe, be arda ka ndaygu, be iwa e laamu Ibuliisa, be fewta Alla, be heba yaafuyee junuubaaji, be tawdee e yimbe Alla ben, bay be gomdini lan.>

¹⁹ «Ko dun wadi yo Agiriipa Lando on, si mi salaaki doftaade ko mi feppinanaa iwrude ka kammu kon.

20 Mi fuddorani fejjinangol bee be Damaasi taho, si mi arani bee be Yerusalaam, haa nabani e diiwal Yahuuda ngal fow, e be wonaa Yahuudiyanke ben, fii yo be tuubu, be ruttoo e Alla, be wada kuufe hollude wonde be tuubii.

21 Awa ko fii dundoo Yahuudiyankee be ben yaniri e an ka *juulirde mawnde, haa be etii no be mulirammi.

22 «Kono haa hande Alla no wallimmi, ko dɔn wadɔ si mido darii, mido seeditaade e yeeso sewbe ben e mawbe ben, e hoore mi alaa wowlude hay huunde ko wonaa ko Muusaa e annabaabe ben wi'unoo waday kon

23 wonde *Almasiihu on tampoyay, awa kadi o attee immintineede e hakkunde maybe ben, o banginana jamaa Yahuudiyankee be ben e be wonaa Yahuudiyanke ben, ndaygu ngun.»

24 Nde tawnoo ko nii o wonnoo jaaborde, Festuusa ewnii no tiidiri, o wi'i: «Puulusa a feetii! Gandal maa tiidungal ngal feetinii ma!»

25 Puulusa jaabii mo, wi'i: «Yaa an Festuusa teddufo, mi feetaa. Ko kongudi goongaaji holniidi mi yewti.

26 Lando on no humpitii fii koo ko wadi, mi yewtiray mo woni pellital. Ko fii mido hoolii o majjaaka huunde, bay dɔn wonaa e qunuutu wadi.

27 Agiriipa Lando on, wonaa hidon gomɔini annabaabe ben? Mido andi pellet hidon gomɔini be.»

28 Onsay Agiriipa wi'i Puulusa: «Hida sikka ko e nder saa'ihun nii waawataami wattude *Almasiiyaajo?»

29 Puulusa kadi jaabii mo, wi'i: «Woni ko jooni woni ko onsay, ko mi torii Alla, ko yo onon e hedii be lan ben fow hande, on wa'u wano mi wa'i nii, hara hinaa e sifa dee jolkande doo.»

30 Onsay lando on e yeesoojo diiwal ngal e Bereniise e joododunoobe e mabbe ben immii.

31 Ko be pottitotoo, be woni e wi'indirgol: «Oo neddo wadaali hay huunde ko foddi e wareede maa jolkeede.»

32 Agiriipa kadi wi'i Festuusa: «Si oo neddo feyyinaano hoore mun ka lando mawdo Roomu on, hanno himo haanaa acciteede.»

27

Fii no Puulusa Fokkitiri Yahugol Roomu

1 Bay wonii aadaama men bakoto dɔn e laana ndiyan fii yahugol Italii, be yetti Puulusa e kasoobe goo, be watti e juude Yuliyuusu, dɔn ko yeesoojo dental suufaabe jeyaangal ka lando mawdo Roomu on.

² Men bakii don e laana iwruka Adiramiyuuna rewoyayka Aazii. Men yahi, tawi meden wondi e Masedoniyankoojo wi'eteedo Aristarke mo Tesalonii.

³ Bimbi nden jande, men hewti Siduuna. Sabu ko Yuliyusu jogornoo Puulusa no moyyiri non, o newnani mo kanko Puulusa yahugol ka yibbe makko ben, ben wafana mo faale makko on.

⁴ Bay men iwii don, men takkii suriire Siipuru nden, ko fii hari hendu ndun no alindaade men.

⁵ Bay men takkike daande baharu hundufo Silisii e Pamfilii on, men hewti Miira, don ko e nder Lisii.

⁶ Yeesoojo konu on tawi don laana iwruka Aleksandiri, yahayka Itali, o yawni men don.

⁷ Tawi e nder balde buy ko doyy men woni jaarude, men battori ndee saare Kinidii karahan. Kono nde tawnoo hendu ndun jabaali men jokka ngol laawol, onsay men takkii sobbundu Salamonee ndun, men acciri Kereeti ka jaamo.

⁸ Bay men serindorii don karahan, men hewti e nokkuure no wi'ee Darorde Labaade, don ko takko ndee saare wi'eteende Lasaayata.

Fii no Kenii ngin Sorori be e no Laana kan Lancori

⁹ Bay saa'i juutudo feyyii, tawi yaadu amen ndun ka nder ndiyan wondii e nawaare, ko fii hari saa'i korka kan feyyii. Ko don wadi si Puulusa hajii be,

¹⁰ wi'i: «Mi yi'ii wonde nduu yaadu nder ndiyan gasataa e baawo masiibo e kasaara, don non hinaa fii laana kan e dolle den tun, kono fii wonkiiyi men din enen kadi.»

¹¹ Kono yeesoojo dental suufaabe ben hoolori doginoowo laana kan e yeesoojo makka on edii o hedaade yewtereeri Puulusa din.

¹² Nde tawnoo ngal dingiral laafe ndiyan moyyaa ndungu, burbe ben e mabbe aadii yo be yahu be hettoya si tawii no gasa, ka wi'etee don Feniika, e ngal dingiral laafe wongal Kereeti hikkorngal hirnaange jaamo e hirnaange nano, fii yo be feyyin don ndungu ngun.

¹³ Onsay kenun wifi iwri ka sengo jaamo, be sikki wonde be hebii ko be faandinoo kon. Onsay be towni darnirdun laana kan, be serindii binde Kereeti.

¹⁴ Kono bawto don seeda, kenii moolanaangii wifi sortori ka suriire, ngin no wi'ee kenii funnaange nano.

¹⁵ Laatii laana kan waawaali tiindaade hendu ndun, ndu nabi ka, menen kadi men acci ka nabi men.

¹⁶ Men yaari non haa men bakitori ka sengo jaamo wirnitorngo surihun tosokun no wi'ee Kawda, ka men wawtii laakun danditorkun kun don e hoore karahan.

17 Bay kun yawnaama, men hebi feere yettugol boggi dɪn, haɓɓa laana kan. Nde tawnoo kadi meden hulnoo sag-goygol ka njaareendi Sirtisi, onsay men tippini darnirdun laana kan ka nder ndiyan, ko nii men yaari.

18 Nde tawnoo kenii ngin no yeyude men fota, bimbi nden jande men woni e bugagol dolle dɛn ka ndiyan.

19 Nande timmunoo nden balde tati, golloobe ben yettani hoore mun aalaaji gollirdi ka laana dɪn, ɓe bugii ka ndiyan.

20 Tawi e nder balde buy, hinaa naange hinaa koode woni ko yalti. Tawi kenii ngin furtu tabitude tiida haa men tayii hisugol few.

21 E hoore dɪn, tawi neebii men jaamaali. Onsay Puulusa hawtii darii e hakkunde yimbe ben, o wi'i:

«On jabanayno lan, hara en iwaali Kereeti, dɪn on dadayno oo masiibo e oo kasaara.

22 Jooni mi beydii on wakkilinde, ko fii on fow wonkiiji mon dɪn daday, ko laana kan tun woni dadataa.

23 Ko fii oo Alla Jeydo lan, on mo mi rewata, malaa'ikaajo mun on arii e an e oo jemma,

24 o wi'immi: «Wota a hulu yo Puulusa, ko fii bee daroɗaa yeeso lando mawdo Roomu on. Awa kadi Alla yedete sulfu fii ɓe wondudaa ka ndiyan ben fow.»

25 Ko dɪn wadi, si mi wi'ay on wakkilee, ko fii mido hoolii ko Alla wi'immi kon wadɪray non.

26 Kono fow e mun, bee saggoyen e suriire.»

27 Ka jemmaare sappoo e nayaɓere gila hendu ndun woni men bugondirde e on baharu Adriyatiika, golloobe ka laana ben sogitii badagol amen leydi ndin tumbere jemma.

28 Onsay ɓe yolli sawru ebbirdu ndun, ɓe tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeetati. Bay men wodɗitike dɔn seeda, ɓe yolliti ndu kadi, ɓe tawi luggeendi ndin ko sogone cappande jeegoo.

29 Nde tawnoo hiɓe hulunoo yi'ugol ka laana kan lancotoo e kaaye, onsay ɓe bugori darnirde nay laana kan ɓaawo, tawi ko ɓe habbii woo ko weetugol ngol.

30 Tawi golloobe ka laana ben no dɓabbude no seedira e makka. Onsay ɓe tippini laakun danditorkun kun ka nder ndiyan, wa si tawii hiɓe yahude wadɔya darnirde laana kan yeeso makka.

31 Onsay Puulusa wi'i yeesoojo suufaabe ben e suufaabe ben: «Wattanee yiila, ko fii si ɓee yimbe wonaali ka nder laana gaa, haray on waawataa dadude hande kadi.»

32 Onsay suufaabe ben tayi boggi laakun danditorkun kun, ɓe acci kun yoolii.

³³ Ado weetude, Puulusa wakkilini fow fii jaamugol e hoore himo wi'a be: «Ko hande woni jalaande sappoo e nayabere nden hidon habbi e hoore on jaamaali hay huunde haa jooni.

³⁴ Mi wakkilini on jooni jaamugol, ko fii d'un no haani fii no dadiron, awa kadi hay gooto e mon cukulol hoore mun hayrataa.»

³⁵ Bay o gaynii wi'ude d'un, o yetti bireedi on, o jarni Alla yeeso maɓɓe be fow. Onsay o senditi, o nangani jaamugol.

³⁶ Bay be wakkilinaama, be fow be jaami.

³⁷ Tawi wonnoobe ka laana ben fow ko be yimbe teemedde d'ido e cappande njeed'ido e njeegoo.

³⁸ Bay wonii be jaamii haa, be hayfiniri laana kan bugagol jaametee on ka baharu.

³⁹ Bay weetii, laatii be anditaali leydi ndin, kono be haccii salndu baharu on e penceen mun, be fottani nawrugol ton laana kan si no hawri.

⁴⁰ Onsay be tayi boggi darnirde laana kan d'in, be acci de ka ndiyan, be acciti kadi kabbi ardorde laana kan. Onsay be fonti bagi wondo on ka leggal laana kan, be fewtini e hendu ndun, be yaari ka penceen salndu baharu on.

⁴¹ Kono be hawroyi e mowre njaare e hakkunde waameeji d'idi, be acci laana kan saggi d'on. Hakkee ko yeeso laana kan irii, tawi ka waawataa dillude, awa kadi hakkee ko morloode ndiyan d'en tiidunoo baawo laana kan lancii.

⁴² Tawi kadi suufaabe ben no miijinoo warugol kasoobe ben, fii wota hay gooto e maɓɓe fubbo laawoo.

⁴³ Kono tawi yeesoojo suufaabe ben no aadii dandugol Puulusa, o falli be wadugol kon ko be ebbi. O yamiri yo wawbe fubbaade ben atto ukkaade fii hettoygol gafa,

⁴⁴ heddiibe ben kadi huutora pecce maa god'dun e kunte laana kan. Ko nii fow hewtiroyi gafa e hoore jam.

28

Fii no Puulusa Hewtiri ka Suriire Malta

¹ Bay men dadii, men andi wonde suriire nde men woni e mun nden ko Malta wi'etee.

² Yimbe hodufe d'on ben holli men teddungal mawngal, be banniti men fow, be hubbi yiite sabu ndiyan d'an e jaangol ngol.

³ Onsay Puulusa yetti donkun ledde, ukki ka yiite. Kono sabu nguleendi yiite ngen, kuuraari sortii ton sinjii jungo makko ngon.

⁴ Bay ben yimbe nden suriire yi'ii ngin kullii no sinjii mo jungo ngon, be wi'indiri: «Wa jooni oo neddo ko ittoowo

hoore, ko fii ko karahan o dadfiri ka baharu, kono jaawoore nden accataa o wuura.»

⁵ Kono laatii Puulusa picdfii kullii ngin ka nder yiite e hoore o hebaali bone woo.

⁶ Tawi ben yimbe ko habbi woo ko yi'ugol ka o buuti maa ka o yanata, o maaya kisan. Kono bay be habbika haa, be yi'aali hay huunde ko hebi mo, be yiltitii, be wi'i ko o allaajo.

⁷ Tawi nokkuure no moggo don, nde burdo teddude e suriire nden no wi'ee Pubiliyuusa jeyi. On jabbii men, o werni men don e hoore giggol e nder balde tati.

⁸ Tawi ben Pubiliyuusa no nawni, waalii nguli-bandu e dogu-reedu. Onsay Puulusa naati ka makko, *fawi juude den e hoore makko, o toranii mo Alla, o ndikkini mo.

⁹ Bawto don nawnube ben ka suriire fow ari e makko, o ndikkini ben kadi.

¹⁰ Onsay be wadani men teddungal njanal. Bay wonii men fokkitii kadi, be wadani men dokke de men handi e mun.

Fii no Puulusa Hewtiri Roomu

¹¹ Bawto kodagol amen e nder lebbi tati, men yawi don e laana iwruka Aleksandiri, ruumunooka e nden suriire, maandiniranooka sanamuuji funeeji din.

¹² Bay men hewtoyii Sirakuusa, men woni don balde tati.

¹³ Bay men iwii don, e nder ko men takkotoo kon, men hewti Regiyuuna. Bimbi nden pande hendu ndun immori ka jaamo baawo amen, e nder balde dfidi tawi men hewtii Pusolii.

¹⁴ Men tawi don musibbe goo, ben torii men wondugol e mabbe don balde jeedfidi, ko nii men yaari Roomu.

¹⁵ Musibbe wonbe e nden saare, humpitinoobe fii amen ben, ari haa e ndee nokkuure fottirde wonde Apiyuusu e haa e ngoo hodo wi'eteengo Cuudi Tati Hobbe, fii fottugol e amen. Bay Puulusa yi'ii be, o jarni Alla, o beydi wakkilaare.

¹⁶ Bay men hewtii Roomu, Puulusa newnanaa wonugol feere wondude e suufajo goo ko ayna mo.

Fii no Puulusa Waajori Roomu

¹⁷ Balde tati bawto don, kanko Puulusa o nod-diti mokobaabe Yahuudiyankeebe ben. Bay wonii be moobondirii, onsay o hewtini be ndee yewtere doo, o wi'i: «Musibbe, e baawo wadugol an jamaa on hay huunde maa dartagol aadaaji maamiraabe men ben, mi wattaama e juude Roomiyankooobe ben, mi sokaa gila Yerusalaam.

¹⁸ Bay ben gaynii landaade lan, be faalaa lan accitude, bay be yi'aali e an huunde ko foddi e mayde.

19 Kono Yahuudiyankeebe ben dartii. Mi tawi min kadi bee mi hewta lando mawdo Roomu on e hoore mi miijaaki toopude jamaa an on.

20 Ko fii dun mi faaliranoo on yuurude, mi yewta on, ko fi ko sabu tanyinaare *Isra'ilayankeebe ben mi jolkiraa ngal jolokowal.»

21 Ben kadi jaabii mo, wi'i: «Men hendaaki bataake woo iwruude ka diiwal Yahuuda fii maa, awa kadi hay gooto e musibbe ben araali hewtini men godfun maa wowlu-maa ko boni.

22 Kono meden faalaa andirde ma ko miijidaa. Ko fii meden andi ndee fedde ko liddondirteende ka woni woo.»

23 Onsay be bugitii e jalaande goo. Bay wonii nden jalaande nde be haldi hewtii, duuduube ari ka makko furi aranun. E nder ko o sifotoo kon, tawi himo seeditaade fii *laamu Alla ngun, awa kadi himo rewruude e Sariya Muusaa on e defte annabaabe ben fii holnugol be fii Iisaa, dun wadi gila bimbi haa kiikiide.

24 Wobbe felliti sabu ko o wowli kon, wobbe ronki hoolaade.

25 Bay wonii be fokkitii e baawo nanondiral mabbe, Puulusa beyditi dii kongudi doo, o wi'i: «Ruuhu Seniido on yewtiri baabiraabe mon ben haqiiqa, rewruude e annabi Isaaya, o wi'i:

26 <Yahu e oo jamaa, wi'aa:

On nanay, kono on faamataa,
on ndaaray kadi, kono on yi'ataa.

27 Ko fii dee berde oo jamaa wonii yoorude,
be uddii noppi mabbe den,
awa kadi be ombii gite den,
sakko be yiira gite mabbe den,
maa be nanira noppi mabbe den,
maa be faamira berde mabbe den
haa be tuuba, mi sellina be.»^d

28-29 Kanko Puulusa o beyditi, o wi'i: «Andee, oo kisiyee Alla addanaama be wonaa Yahuudiyanke ben, awa-le kambe be hedoto mo.»^e

30 Bawto dun, Puulusa daakii ka o woni don e nder duubi didi timmudi, e hoore himo tolna kala araynoodo ka makko.

31 O waajoo fii laamu Alla ngun, o jannira kadi fii Iisaa Almasiihu Joomi on pellital timmungal e baawo hadeede woo kadi.

^d 28:27 28.27. Isa. 6.9-10 ^e 28:28-29 28.29 Bindi goo no beyditi dun ka lannoode aaya on: *Bay o wi'ii be dun, kambe Yahuudiyankeebe ben be yiltitii e hoore hiibe yeddondira ko tiidi hakkunde mabbe.*

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE ROOMU 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, noddaado wonugol *sahaabaajo, wadaado feere fii yottingol Kibaaru Moyyo Alla on.

² Hari Allaahu on fodiriino oo Kibaaru immorde e annabaabe ben e nder bindi seniidi din.

³ Tawi ko on Kibaaru sifii ko fii Bid'fo makko on: ka banje bandu ko e bolondaa Daawuuda o jibinaa,

⁴ ka banje *Ruuhu Seniido on, immintineede makko e hakkunde maybe ben banginirii bawgal ko o *Bid'fo Alla, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁵ Ko kanko men hebiri moyyere e sahaabankaaku fii ardagol yimbe e nder leyyi din fow e innde makko fii gomdingol mo e doftagol mo.

⁶ Onon kadi hid'on tawdaa e mabbe, onon bee be Alla noddi yo wonu be Iisaa Almasiihu on.

⁷ Onon wonbe Roomu ben fow, noddaabe wonugol be Alla yidi e jeyaabe Alla: yo buttu e moyyere wonan on immorde e Alla, on Baabaajo men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Yela Puulusa on Yahugol Roomu

⁸ Mid'o jarnude taho on Alla an, immorde e Iisaa Almasiihu on, fii mon on fow, ko fii gomdinal mon ngal ko lollungal e aduna on fow.

⁹ Alla, on mo mi rewirta ruuhu an on e nder yottingol Kibaaru Moyyo Bid'fo makko on, ko seedee an wonde mid'o maandinde fii mon pande woo ka toraaje an.

¹⁰ Awa kadi mid'o toraade Alla soono woo, si tawii ko faale makko hebugol feere no mi yaara ka mon jooni.

¹¹ Ko fii mid'o faalaa yi'ude on fota fii hewtingol on dokkal goo iwrungal e Ruuhu Alla on fii no tabitiron,

¹² maadun fii no wakkilindiriren ka mon, mo kala e men wakkilora gomdinal oya ngal.

¹³ Mi faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe an, wonde soono woo mi ebbay yahugol yi'a on, fii no mi sopitira battane moyye hakkunde mon, onon kadi, wano beya be wonaa Yahuudiyanke heddiibe non. Kono haa jooni mi hebaali feere.

¹⁴ Ko fii no farlii mi andingol *Gereekiyankeebe ben e leyyi di finaa din, e faamube ben e njoofoobe ben.

¹⁵ Ko dun wadi si mid'o faalaa yottingol e mon Kibaaru Moyyo on, onon wonbe Roomu ben kadi.

16 Ko fii mi hersiraa Kibaaru Moyyo on, d'un ko bawgal Alla fii kisiyee wonannde kala gomdindo, ko adii kon taho ko *Yahuudiyankeebe ben, hikki d'on be wonaa Yahuudiyanke ben.

17 Ko d'un wadi, peewal Alla ngal no banginireede Kibaaru Moyyo on, gila ka gomdinal fuddi haa ka ngal hatti, wano windori non: «Feewudo on wuuriray gomdinal ngal.»^a

Fii Tikkere Alla nden e hoore Yeddube mo ben

18 Tikkere Alla nden no bangi iwruude ka kammu e hoore kala junuubu e kala bone ko yimbe suudiraybe goonga on kuude mun bonde wadata.

19 Ko fii ko waawaa andeede e Alla kon no feenani be kambe, bay Alla fejjinani be d'un.

20 Bay, ko yi'otaako kon e Alla, d'un ko bawgal makko poomayankewal ngal e allankaaku makko ngun, kuude makko den no bangini d'un fota gila ka fuddoode aduna. Be alaa lamitorgal.

21 Ko fii nde be andunoo Alla, be ronki mo mawninirde wa Alla, awa kadi be jarnaali mo, kono be majjiri haalaaji mehi, berde mabbe de alaa faamu den kadi yollii ka nder nibe.

22 E nder ko be mantorta ko be faamube kon, be laatii njofoo be.

23 Be lontiniri mangu Alla, mo maayataa on, mbaadiiji lontiidi neddanke maayado e colli e kulle jaarooje koyde nay e kulle daasotoode.

24 Ko d'un wadi si Alla accidi be e himmeeji berde mabbe e angal laabal, fii no be hayfinira balli mabbe din kambe tigi.

25 Dun ko ben lontinirbe goonga Alla on fenaande, yanganiibe rewi ko tagaa kon, doo e be yanganaade rewa Tagudo on, on mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

26 Ko d'un si Alla accidi be e himmeeji mabbe hersiniidi din. Ko fii rewbe mabbe ben lontinirii dewle mun den e kuude harmude.

27 Worbe ben kadi wano non, be seli yiidugol e rewbe ben, hibe hubbani faaleeji hakkunde mabbe kambe worbe ben, hibe yiida hakkunde mabbe e mbalndi, hibe hettude njoddi handundi e majjere mabbe nden.

28 Bay be sikkii moyyaa ka be anda Alla, Alla accidi be e ngun faamu boyliingu, fii wadugol piiji di haanaa.

29 Ko be heewube nooneeji di feewaa e bonkiiji e miile e bone e nawliigu e warugol e yeddondiral e kippugu e hunyeendi e baddi.

^a 1:17 1.17 Hab. 2.4

³⁰ Ko be no'ooŋe, aŋuŋe Alla, yennooŋe. Ko be mawnin-tiniibe e mantiibe e sincooŋe ko boni e murtanŋe mawŋe mun,

³¹ be aldaa e faamu, be sellaa kongol, be aldaa e giggol, be aldaa e yurmeende.

³² Fii kala hiibe andi yamiroore Alla feewunde nden ko wi'i kon wonde ben wadayŋe dɪn piiji ko foddube e mayde, hiibe wafude dɪn, hiibe jabani kadi ben wonŋe wafude dɪn.

2

Fii Naawoore Alla Feewunde nden

¹ An kadi non, oo feloowo, a maraa lamitorgal woo. Ko fii nde hida fela beya, haray hida fawude hoore maa naawoore an tigi. Ko fii an, wondo felude on, hida wadɪrde wa maŋŋe.

² Hiden andi, ben warrooŋe non, Alla naawiray be goonga on.

³ An oo feloowo ben wadɪrooŋe non, hara hida wadɪra non tigi, a sikku a daday naawoore Alla nden?

⁴ Kaa a yawiti ngaluuji moyyere makko nden e mupal makko ngal e yondinaare makko nden, e baawo andugol wonde moyyere Alla nden no poodude ma e tuubuubuyee?

⁵ Kono sabu sattere maa fii nden e bernde maa yoorunde nden, hida mooba tikkere fii jalaande tikkere nden, dɪn ko fii jande feɛnugol naawoore Alla feewunde nden,

⁶ on Jonnitoyoowo mo kala njoddi kuude mun den.

⁷ Ngurndan poomayankejan* dan wonanay ɲaɲpiibe e wadugol ko moyyi, daŋŋa darja on e teddungal e ngurndan dan lannataa dan,

⁸ kono wondube e haasidi ben, salii doftaade goonga on fii doftagol angal peewal ngal: tikkere e monee no maranaa be.

⁹ Satteende e annde wonanii kala wadoowo ko boni, ko adii kon ko Yahuudiyankeŋe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹⁰ Kono darja e teddungal e buttu wonanii kala on wadoowo ko moyyi, ko adii kon ko Yahuudiyankeŋe ben, hikki don be wonaa Yahuudiyanke ben.

¹¹ Ko fii gidaale alaa ka Alla.

¹² Kala ben wadube junuubu e baawo andugol Sariya on, mulay e baawo Sariya on. E kala non kadi wadudo junuubu e hoore andugol Sariya on, naawirte Sariya on.

¹³ Ko dɪn wadɪ, hinaa hedotooŋe Sariya on woni feewube yeeso Alla, kono ko doftotooŋe Sariya on jogortee feewube.

¹⁴ Si tawii non be wonaa Yahuudiyanke ben, ben be maraa Sariya, wadɪ ko Sariya on wi'i kon tigi, dɪn ko ben be maraa Sariya, haray hiibe mari sariya fii maŋŋe kambe tigi.

15 Dun haray be banginii wonde kuugal Sariya on no windii ka berde mabbe, fondo mabbe ngon no seeditaade dun, miijooji mabbe din kadi no felude be e saa'i goo, e saa'i goo no dandude be.

16 Ko dun fow feepoyta jande Alla jaawoyta miijooji berde yimbe suudiidi din, o jaawiroya di Iisaa Almasihu on, wano Kibaaru Moyyo mo mi yottini on holliri non.

Fii Yahuudiyanke be e Sariya on

17 An oo wi'itiido Yahuudiyanke, hoolordo Sariya on, wondo mantorde Alla,

18 andufo faale makko on, waawufo sendindirde ko furi moyyude kon, bay ko a jangirfo Sariya on,

19 an oo hooliido wonay ardotofo bumbe, hoolii kadi wonanay ben wonbe ka niwre ndaygu,

20 andinoowo ben be alaa faamu, karamokoojo faybe, bay hida mari gandal timmungal e goonga sellufo ka nder Sariya:

21 awa an, oo wondo jannude beya, e hara a alaa jannitaade an tigi? An, oo waajotofo wota wujje, hinaa hida wujjude?

22 An, oo wondo wi'ude wota jeene, hinaa hida jeenude? An, oo ajufo sanamu, hinaa hida wujjude di, huutoraa?

23 An, oo darjinorfo Sariya on, hinaa hida hayfinirde Alla bonnugol Sariya on?

24 Ko fii no windii: «Sabu mon innde Alla nden no hoyneede e hakkunde be wonaa Yahuudiyanke ben.»^b

25 No fellitaa wonde *sunninegol no hitti, si tawii a huutorii Sariya on, kono si a bonnii Sariya on, haray ko sunninadaa kon wonii meere.

26 Si tawii non mo sunninaaka on doftike yamirooje Sariya on, hara angal sunninegol makko ngol jabirtaake wa sunninaafo?

27 Awa, on nedfo mo sunninaaka e bandu, timminfo Sariya on, jaawete an oo mo doftaaki Sariya on, fii kala hida wondi e bindi din e sunninande nden.

28 Yahuudiyankeagal wonaa ka kene, sunninande kadi hinaa feepunde e bandu nden.

29 Kono Yahuudiyankejo, ko wondo dun ka nder. Sunninande haqiiqaare nden ko nde ka bernde, yaadunde e Ruuhu Allaahu on, hara hinaa yaadunde e bindi nden. Mantoore sifa on Yahuudiyankejo wonaa e yimbe ben iwrate, kono ko e Alla.

^b 2:24 2.24 Isa. 52.5 e Haz. 36.22

3

Fii Angal Peewal Yimbe ben

1 Ko bural hongal Yahuudiyanke mari? E ko hondun woni nafa *sunninegol?

2 No mari nafa e dī fow. Ko adii kon, daaluyeeji Alla dīn ko Yahuudiyankeebe ben halfinaa.

3 E ko hondun si wobbe e mabbe wonaali sella-findeebe? E hara ngal angal sella-findeyaagal mabbe dūytay goddun e sella-findeyaagal Alla ngal?

4 Pellet hinaa non! Hay si yimbe ben fow ko fenoobe, Alla kan ko goongaajo, wano windori non wonde: «Peewal maa ngal no feepira kongudī maa dīn, nde jaawadaa woo wonaa fooludo.»^C

5 Si tawii non angal peewal men ngal feppinii wonde Alla ko feewudo, haray ko hondun wi'eten? Kere si Alla tippinii tikkere makko nden, haray hinaa o Feewudo? (Dun ko haala neddanke non!)

6 Pellet hinaa non! Si hinaa dūn, ko honno Alla jaawirta aduna on?

7 E si tawii fenaande an nden no burtude banginde goonga Alla on fii darja makko on, haray ko fii hondun min tigi mi jaawirtee wa junuubankeejo haa jooni?

8 Awa ko hondun hadi wi'en, wano aybinoobe goo wi'irta wonde hiden wi'a: «Waden ko boni, fii ko moyyi yo yaltu.»? Donkineede ben yimbe ko ko feewi!

Fii no Fow Woniri e nder Junuubi

9 Awa, enen Yahuudiyankeebe, ko hondun burden beya? Hay fus! Ko fii en banginii wonde kala Yahuudiyankeejo e mo wonaa Yahuudiyanke no e nder junuubu,

10 wano windori non:
«Feewudo alaa, hay e gooto non!

11 Hay gooto alaa faamu,
hay gooto alaa dabbeude Alla.

12 Fow ko huccube Alla,
awa kadi be fow ko be boyliibe,
hay gooto alaa wondo wafude ko moyyi,
hinaa non hay e gooto!

13 Konondi mabbe dīn ko genaale udditiide,
hibe huutora dende mabbe den fii janfagol,
tuutaade toni mabbe dīn ko tooke mboddi.

14 Kundule mabbe den no heewi kuddi e hahhannde,

15 koyde mabbe den no hawjani hibbugol yiiyan,

16 yeebaare e tampere no ka date mabbe.

17 Be andaali dātāl buttu ngal,

18 awa kadi kulol Alla alaa e gite maɓɓe.»^d

19 Hiden andi wonde ko Sariya on wi'i kon fow ko wonɓe e ley Sariya on wi'aa, fii no kala hunduko ombiree, e no Alla naawira yimbe aduna on fow.

20 Ko fii hay gooto jogortaake feewuɗo yeeso Alla fii ko o doftii Sariya on kon, ko fii ko immorde e Sariya on junuubu andori.

Fii Peewal Immorde e Gomɗinal

21 Kono jooni, Alla feɗɗinii ko honno godɗo waawetee jogoreede feewuɗo yeeso Alla e ɓaawo Sariya on, wano Sariya on e annabaabe ben seeditori non.

22 Alla jogoray yimbe ben feewuɓe sabu ko ɓe gomɗini Iisaa Almasiihu on kon, ɗun ko gomɗinɓe ben fow. Ko fii sendondiral alaa:

23 fow wadɗii junuubu, ɓe waawataa hewtude mangu Alla ngun.

24 Awa ko tippude e dokkal moyyuki makko kin ɓe jogoraa feewuɓe rewruɗe e cottudi wondi e Iisaa Almasiihu on ndin,

25 on mo Alla toɗɗii wonugol sadaka fii, rewruɗe e yiiyan makko ɗan, no gomɗinɓe mo ben heɓira yaafuyee junuubaaji. Alla wadi ɗun fii ɓangingol peewal mun ngal, ko fii o donkinaali ɓee wadunoobe junuubi feyyunoodi ɗin fewndo mupal makko ngal.

26 O faalaama ɓanginde peewal makko ngal e oo saa'i fewndiido, ɗun fow ko fii no andiree ko o Feewuɗo, o jogitora on gomɗinɗo Iisaa wa feewuɗo.

27 Ko dalil hondun non mantortee? Dalil woo alaa! Maa ko sabu hondun? Hara ko kuude ɗen? Oo'o, kono ko gomɗinal ngal.

28 Ko fii hiden wi'a wonde ko sabu gomɗinal ngal neɗɗo jogoraa feewuɗo, e ɓaawo doftagol Sariya on.

29 Kaa hara Alla ko Alla Yahuudiyankeɓe ben tun? E hinaa o Alla ɓe wonaa Yahuudiyanke ben kadi? Hiiyii, ko o Alla ɓe wonaa Yahuudiyanke ben kadi!

30 Bay ko Alla gooto woni jogorɗo sunninaabe ben feewuɓe sabu gomɗinal maɓɓe ngal, o jogora ɓe sunninaaka ben kadi feewuɓe sabu gomɗinal mun ngal.

31 E hara ɗun no firi wonde en bonnitirii Sariya on gomɗinal ngal? Pellet wonaa non! Ka liddu ɗun, hiden tambitaade Sariya on!

4

Misal Yettaangal e Ibraahiima

¹ Awa ko hondun wi'eten fii Ibraahiima, oo maamiraawo amen iwrude ka yiiyan? Ko hondun o hebi?

² Si tawno ko sabu kuude den Ibraahiima jogoranoo feewudo, harayno himo mari feere mantagol. Kono hinaa non woniri yeeso Alla!

³ Ko hondun bindi dɪn wi'i e dɪn? «Ibraahiima gomdɪni Alla, ngal gomdɪnal makko jogoranaa mo peewal.»^d

⁴ E hin-le, on mo golli, njoddi makko ndin jogitoranaaka mo wa dokkal, kono ko ko haani.

⁵ On mo gollaali non, kono gomdɪni Alla on Jogoroowo be feewaa ben feewube, haray gomdɪnal makko ngal no jogoranaa mo peewal.

⁶ Daawuuda kadi no haali fii maloore neddo mo Allaahu on jogitori feewudo e baawo kuugal:

⁷ «Maloore wonanii ben be bonkiiji mun dɪn yaafaa, be tawata junuubaaji mun dɪn montaama.

⁸ Maloore wonanii on neddo, mo Joomiraado on jogoraali junuubu mun.»^e

⁹ E hara nden maloore ko fii sunninaabe ben tun, kaa ko fii be sunninaaka ben kadi? Ko fii hiden wi'a: «Ibraahiima gomdɪni Alla, ngal gomdɪnal makko jogoranaa mo peewal.»

¹⁰ Ko honno o wa'unoo kanko Ibraahiima fewndo ngal jabanaa mo? Hari o teddinaama, kaa o teddinaaka? Hari o teddinaaka taho, ko mo o teddinaaka wonnoo

¹¹ fewndo o hendii maande *sunninegol ngol, wa battatere peewal ngal o hebiri gomdɪnal ngal, fewndo ko o teddinanooka. Ko non o woniri ben kala gomdɪndo, hay be sunninanooka ben, fii no be jogoree feewube.

¹² O laatii kadi ben sunninaabe ben, hinaa non sunninaabe ben tun, kono kadi ko o ben ben jokkuba laawi gomdɪnal ngal kanko ben men Ibraahiima o hebunoo ngal wa fewndo ko o teddinanooka taho.

¹³ Ko dɪn wadi, hinaa tippude e Sariya on Ibraahiima e jurriya mun on fodiraa ronugol aduna on, kono ko tippude e peewal iwrungal e gomdɪnal ngal.

¹⁴ Si tawno ko tippude e Sariya on ronirten, harayno gomdɪnal ngal ko fus, awa kadi harayno fodaari ndin firtaama.

¹⁵ Ko fii Sariya on ko tikkere rimata. Ka Sariya on non alaa dɪn, haray bonnugol Sariya on alaa.

¹⁶ Awa, ko dɪn wadi ko gomdɪnal ngal fodaari ndin ronirtee, fii no laatara dokkal moyyere, fii no jurriya on fow hendora fodaari ndin, wonaa non jogiibe Sariya on tun, kono ko hay jogiibe gomdɪnal Ibraahiima maama men ngal en fow,

17 wano windori non: «Mi wadii ma maamaajo leyyi dũudũdũ.»^f Ko o maama men en fow yeeso Alla, on mo o gomdĩni, on Yedfoowo maybe ben ngurndan, on Woodinoowo ko woodanooka.

18 O tanyinii ka tama'u alaa, o gomdĩni. Ko nii o woniri maamaajo leyyi dũudũdũ, wano daaliranoo non: «Ko nii jurriya maa on dũudĩroyta!»^g

19 E baawo lo'angol gomdĩnal ngal, o tawi bandu makko ndun fayda ko mayndu, ko fii hari moggo o teemini, awa kadi hari dimdimol Saarata ngol ko mayngol.

20 Awa o hutitoraali fodaari Alla ndin sabu angal gomdĩnal, kono o wonti tiida-gomdĩnaljo, o mawnini Alla.

21 O felliti wonde Alla no mari bawgal hunnugol ko o fodi kon.

22 Ko dũun wadĩ si gomdĩnal makko ngal jogoranaa mo peewal.

23 Hinaa fii makko kanko tun dũun windiraa,

24 kono ko fii men, enen kadi, enen bee jogorteebe feewube, gomdĩnbe on Immintindo Joomi men on Iisaa e hakkunde maybe ben,

25 ittaado sadaka fii bonnereeki men dũin, e immintinaado fii yo en jogoree wa feewube.

5

Fii Humondiral e Alla

1 Nde tawnoo en jogoraama feewube sabu gomdĩnal men ngal, hiden mari buttu e Alla rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

2 Ko sabu makko hebirden, iwruude e gomdĩnal ngal, naatirgal e oo sulfu, mo wonden e mun, tabituden. Hiden mantorde on tama'u mo marden fii mangural Alla ngal.

3 Ko beyditii e dũun, hiden mantorde hay e nder tampereeki dũin, e hoore andugol wonde tampereeki dũin rimay ɲaɲɲagol,

4 ɲaɲɲagol ngol kadi ardo haa e jikku timmuɗo, jikku timmuɗo on kadi adda tama'u.

5 E hin-le tama'u on hersinoytaa, ko fii Alla juuriri giggol makko ngol ka berde men *Ruuhu Seniido mo yedaden on.

6 Ko fii fewndo tawnoo en maraa doole, e saa'i todɗaado on *Almasiihu on mayno fii be rewataa Alla ben.

7 Ko karahan godɗo jabirta maayande aaden feewuɗo, kono no gasa ka godɗo wakkiloo maayangol nedɗo moyyo.

⁸ Kono e nder ñun, Alla ñanginii giggol mun ngol fii men: wa fewndo wonnoden junuubankeefe, Iisaa Almasiihu on mayno fii men.

⁹ Jooni, ñay en jogoraama feewube sabu yiiyan makko ñan, haray ko honno ronkirten dandireede tikkere nden sabu makko?

¹⁰ Si tawii fewndo wonnoden aybe makko kanko Alla, o moyyintinirii hakkunde men e makko sabu mayde Biñño makko on, haray ko haa honto non dandirtefen ngurndan makko ñan, enen moyyintinidaabe e makko kanko Alla ñen!

¹¹ Ko ñeyditii e ñun, hiden mantorde Alla sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on, on wonño sabu moyyintingol hakkunde men e Alla.

Fii Ebbindirgol Aadama e Iisaa Almasiihu on

¹² Ko ñun wadi, ko wano non, sabu aaden gooto, junuubu naatiri e aduna on, e sabu on junuubu kadi mayde nden ari, ko wano non kadi mayde nden rewiri e hoore yimbe ñen fow, ko fii fow wadii junuubu.

¹³ Ko fii, haa fewndo addegol Sariya on, hari junuubu on no e nder aduna on, kono junuubu ndaaretaake si sariya alaa.

¹⁴ Kono mayde nden laamii gila e *Aadama haa e Muusaa, hay e hoore ñe wad'aano junuubu ñen wa bonnere Aadama nden, on mo tawata ko mbaadi Aroyoowo on.

¹⁵ Kono bonnere Aadama nden e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Si tawii buy maayii sabu bonnere aaden gooto, ñun ko Aadama, haray ko haa honto non moyyere Alla nden, e dokkal iwrungal e moyyere on aaden gooto, ñun ko Iisaa Almasiihu on, layirta haa heewa e hoore ñuudufe!

¹⁶ Ko wano non, battane junuubu aaden gooto e dokkal Alla ngal wonaa gootun. Ko fii ñaawoore nden ñawto junuubu gooto ko addi ko donkineede, e hin-le dokkal ngal ñawto bonnereji ñuudufi ko addi ko jogoreede wa feewube.

¹⁷ Si tawii, sabu bonnere aaden gooto, ñun ko Aadama, mayde nden laamorii immorde e makko kanko tun, haray ko haa honto hebuße moyyere heewunde e dokkal peewal ñen laamotoo ka ngurndan, sabu oo gooto, ñun ko Iisaa Almasiihu on!

¹⁸ Ko ñun wadi, si tawii donkinande bonnere aaden gooto hewtii yimbe ñen fow, ko wano non kadi, ko sabu kuugal feewungal gootal, peewal yedayngal ngurndan ngal hewtiri yimbe ñen fow.

¹⁹ Nde tawnoo ñuudufe laatike junuubankeefe sabu angal doftaare aaden gooto, ñun ko Aadama, ko wano

non kadi d'uudube laatortoo feewube sabu doftaare aaden gooto, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

²⁰ E hin-le ko Sariya on arani, ko fii yo bonnereejii d'in beydo. Kono ka junuubu on beydii d'on, ko d'on sulfu on beydii beydaadee.

²¹ Ko wano junuubu on banginiri bawgal mun mayde non, ko wano non kadi sulfu Alla on banginiri bawgal mun ngal peewal nawrayngal e *ngurndan poomayankejan d'an immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

6

Fii Maayugol e telen-ma Junuubu, Wuurana Alla e Almasiihu on

¹ Awa ko hondun wi'eten? En duumoto e wadugol junuubu on fii yo sulfu on beydo?

² Pellet hinaa non! Enen, bee maybe e telen-ma junuubu, ko honno non wuurirten e nder junuubu kadi?

³ E on andaa wonde, enen bee *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on fow, ko e mayde makko nden tawdad'en?

⁴ Awa, en surridaama e makko ka nder mayde rewruude e looteede maande kisiyee nden, fii, wano *Almasiihu on imminiraa non e hakkunde maybe ben rewruude e mangu Baabaajo on, enen kadi, yo en wuuru ngurndan kesan.

⁵ Ko d'un wadi, si en yubbondirii e makko ka mayde makko, pellet en woniray kadi wano non ka immintineede makko.

⁶ Ko fii hid'en andi ngurndan men kid'dan d'an fempi-daama e makko, fii no ndun bandu junuubankeeru muliree, fii wota en laato hande kadi maccube junuubu.

⁷ Ko fii kala maydo fuutike bawgal junuubu.

⁸ Si tawii en maayidii e Almasiihu on, haray hid'en gomdini wonde en wuuriday e makko.

⁹ Ko fii hid'en andi wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, o maayataa hande kadi, mayde nden maraa doole hande kadi e hoore makko.

¹⁰ Nden mayde nde o maayi, ko e telen-ma junuubu o maayi, nde wootere ko yoni haa poomaa. Jooni non himo wuuri, ko Alla o wuurani.

¹¹ Onon kadi wano non, jogoree hoore mon wa maybe e telen-ma junuubu, e wa wuuranbe Alla e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on.

¹² Awa, wota junuubu laamo balli mon maayaydi d'in, e wota on dofto himmeeji majji d'in.

¹³ Wota on weebitan tere mon d'en junuubu, wa aala fii ngal peewal, kono watee hoore mon onon tigi e Alla, wa

wuurube iwbe e mayde, sakkanodon Alla tere mon den wa aalaaji fii peewal ngal.

¹⁴ Dun, junuubu foolataa on, ko fii hinaa e ley Sariya on wondon, kono ko e ley sulfu on.

Fii Maccube Peewal ngal

¹⁵ Jooni non, ko honno? E hara en jokkay wadugol junuubu, bay hinaa e ley Sariya on wonden, kono ko e ley sulfu Alla on? Pellet waawataa wonde!

¹⁶ E on andaa, si on wadii hoore mon maccuɗo godɗo fii doftagol mo, haray on wonii maccuɗo on mo doftidon? Ko si on wonu maccube junuubu nawroowo e mayde, maa si on wonu maccube doftaare nawraynde e peewal.

¹⁷ Kono ko yettude Alla, ɓawto on wonude maccube junuubu on, on doftorii bernde noone jannde nde hewtinadon nden.

¹⁸ Bay on jattinaama junuubu on, on wontii maccube peewal ngal.

¹⁹ (Ko wano nedɗanke'en nii mi woni yewtirde, sabu lo'ere ɓalli mon ɗin.) Wano wadɗirnodon tere mon den wa kurkantooɗe angal laabal e angal peewal, fii sakkitorgol ka angal peewal, jooni kadi wadiree wano non tere mon den wa kurkantooɗe peewal ngal fii sakkitorgol laabal ngal.

²⁰ Ko fii, fewndo wonnodon maccube junuubu, hari on alaa kurkanaade peewal ngal.

²¹ Ko hondun hebunodon e den kuude de wadunodon, den de tawata hidon hersiri jooni? Ko fii sakkitooɗe majje on ko mayde.

²² Jooni non, onon jattinaabe junuubu ben, ko on maccube Alla, ko mardon tono ko laabal, sakkitooɗe nden kadi ko *ngurndan poomayankejan.

²³ Ko fii, njoddi junuubu ko mayde, kono dokkal Alla ngal ko ngurndan poomayankejan e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

7

Misal Yettaangal e Dewgal

¹ E on andaa yo musibbe wonde Sariya on ardoto godɗo fannin himo wuuri? (Mido yewtude on wano mi yewtirta yimbe andube Sariya on.)

² Ko sariya on humindiri debbo yettaado e moodi mun, yeru on no wuuri. Kono si moodi makko maayii, haray on debbo seedii e on sariya humindirnooɗo mo e moodi makko.

³ Si tawii non e nder ngurndan moodi makko, o wonii beyngu gorko goo, haray o wontii jeenoowo. Kono si tawii

moodibbo on maayii, haray o sendaama e sariya on. Dun, si godfo goo yettii mo, haray hinaa o jeenoowo.

⁴ Onon kadi ko wano non, yo musibbe an, on maayii e telen-ma Sariya on wondude e bandu Iisaa Almasiihu on, fii no jeyiredon e godfo goo, on immintinaado e hakkunde maybe ben, fii no wadiren kuude welayde Alla.

⁵ Ko fii, fewndo jokkunoden mbeleede bandu men ndun, hari faaleeji bondi yaadudi e junuubu immorde e Sariya on no ardotonoo tere men den, fawa en kadi kuude nawrayde e mayde.

⁶ Kono jooni, en seedii e Sariya on, ko fii en maayii e telen-ma kon ko wadunoo en maccube. Ko dun wadi, jooni hiden kurkorande Alla noone keso tippude e Ruuhu makko on, hara hinaa e oya noone kidfo mo Sariya.

Hakkunde Sariya on e Junuubu

⁷ Awa ko hondun wi'eten jooni: Sariya on ko junuubu? Pellet hinaa dun! Kono ko sabu Sariya on mi andiri junuubu. Ko fii mi andataano ko woni himme si Sariya on wi'aano «wota mo himma!»

⁸ Onsay junuubu on baarori yamiroore nden, o wadi e an kala noone himme. Ko fii, si Sariya on araano, hanno junuubu on ko mayfo.

⁹ E telen-ma an min, si Sariya on alaano, hanno mido wuuri. Kono bay yamiroore nden arii, junuubu on wuuri, min mi maayi.

¹⁰ Onsay yamiroore nawraynde e ngurndan nden nawrimmi ka mayde.

¹¹ Ko fii junuubu on daynimmi baarori yamiroore nden, warimmi.

¹² Dun non, Sariya on ko *seniifo, yamiroore nden kadi ko seniinde, feewunde moyyere.

¹³ Awa hara ko moyyi kon wonanii lan mayde? Pellet oo'o! Kono ko junuubu on, fii yo o feeju junuubu, o wadirii e an mayde rewruude e ko moyyi kon, fii yo junuubu on feejir no laabiri poy junuubu sabu yamiroore nden.

¹⁴ E hoore dun, hiden andi wonde Sariya on ko e Alla iwri, kono min, ko mi nefdanke maccinaniifo junuubu.

¹⁵ Ko fii mi faamaa ko mi woni wadude kon. Ko mi yidi kon kadi mi alaa wadude dun, kono ko ko mi api kon mi woni wadude.

¹⁶ Si tawii mido wadude ko mi faalaaka kon, haray mido jabi wonde Sariya on ko moyyo.

¹⁷ Jooni non, hinaa min han kadi woni wadude dun, kono ko junuubu wondo e an on.

18 Ko fii mido andi wonde ko moyyi kon alaa e an, e maanaa ka bandu an. Ko fii min tigi mido wondi e faale wadugol ko moyyi, kono mi alaa wadude dun.

19 Mi alaa wadude moyyere nde mi faalaa nden, kono mido wadude bone mo mi faalaaka on.

20 Si tawii mido wadude ko mi faalaaka, haray hinaa min tigi hande kadi woni wadude dun, kono ko junuubu wondo e an on.

21 Awa e hino sariya mo mi tawi on: tuma mi faalaa wadude ko moyyi woo, haray bone on no e an.

22 Ko fii Sariya Alla on no welammi ka bernde,

23 kono mido yi'ude ka tere an sariya goo, wondo dartaade sariya faamu an ngun, wondo lan e wattude maccudo sariya junuubu, wondo e tere an den.

24 Min e tampere an! Hara ko hombo jattintammi e nduu bandu maayooru?

25 Ko yettude Alla, immorde e Iisaa Almasiihu Joomi men on! Ko dun wadi, si ka bernde an ko mi maccudo Sariya Alla on, fii kala ka bandu an ko mi maccudo sariya junuubu on.

8

Fii Wuuringol Ruuhu Allaahu on

1 Jooni donkinande woo alanaa ben humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

2 Ko fii sariya Ruuhu ngurndan wondo e Iisaa Almasiihu on jattinii lan sariya junuubu e mayde on.

3 Ko fii Alla timminii ko Sariya on ronki kon, bay lo'ere nedfanke nden mehindinii mo. Alla muncii bawgal junuubu on ka bandu e nder addirgol Bidfo makko on bandu nanditayndu e junuubankeeru nedfanke ndun.

4 Alla wadiri dun fii no peewal Sariya on timmira e men, enen wonbe jokkude Ruuhu Allaahu on, hara hinaa e mbeleede bandu.

5 Ko dun wadi, wuurirbe mbeleede bandu ben ko fii mayru miijotoo, kono wuurirbe Ruuhu Allaahu on no miijoo fii faale Ruuhu Allaahu on.

6 Jokkugol mbeleede bandu ko mayde, jokkugol non faaleeji Ruuhu Allaahu on ko ngurndan e buttu.

7 Ko fii mbeleede bandu no api Alla, bay bandu ndun yankinantaako Sariya Alla on, ko bay non ndu waawataa!

8 Ko fii wonbe e ley mbeleede bandu ndun waawataa welude Alla.

9 Onon non, on alaa e ley mbeleede bandu han kadi, kono ko e ley faale Ruuhu on, bay Ruuhu Allaahu on no e mon. Ko fii on mo Ruuhu *Almasiihu on alaa e mun, haray hinaa mo makko.

10 Si tawii Almasiihu on no e mon, haray bandu ndun maayii sabu junuubu on, kono haray ruuhu on no wuuri sabu peewal ngal.

11 E si tawii Ruuhu makko kanko Immintindo Iisaa e hakkunde maybe ben no e mon, haray on Immintindo Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben yeday balli mon mayooji din ngurndan immorde e Ruuhu makko Wondo e mon on.

12 Dun haray, yo musibbe, no woodi ko fawii en, hara hinaa wuurigol mbeleede bandu.

13 Si tawii ko mbeleede bandu wuurirdon, on maayay. Kono si tawii ko Ruuhu Allaahu on warirdon mbeleede bandu den, on wuuray.

14 Ko fii kala be Ruuhu Alla on ardii, ko biibbe Alla.

15 Awa Ruuhu mo hebudon on hinaa ruuhu maccangaaku fii wonugol fahin e nder kulol, kono ko Ruuhu Wadufo on biibbe Alla. Immorde e makko kanko Ruuhu on en ewnoto Alla «Abba!», dun ko «Baaba!»

16 Ruuhu Allaahu on tigi no seeditanaade ruuhu men on wonde ko en biibbe Alla.

17 Ko dun wadi, si tawii ko en biibbe makko, haray kadi ko en ronoobe mo kanko Alla, ronidoobe e Almasiihu on, si tawii e nder haqiiqa hiden tampidude e makko fii no tawireden e mangural makko ngal.

Fii Mangu Aroyoowu ngun

18 Mido felliti tampereaji oo saa'i fewndiido foddaa ebbindireede e mangu aroyoowu feppinanoyteengu en ngun.

19 Awa kadi tageefo ngon no habbori no tiidiri fii feppineede biibbe Alla ben.

20 Ko fii tageefo ngon ko e ley bitteende wadaa, hinaa tippude e yidi maggo, kono ko tippude e yidi Wadufo ngo e ley bitteende on, e hoore tanyinagol wonde

21 ngon tageefo tigi jattinte maccangaaku mayde e jolugol, ngo heba gebal ka ndimu biibbe Alla darjinngu ngun.

22 Ko fii hiden andi tageefo ngon fow no woytaade tampere haa hande wa muuseendi nata.

23 Ko beyditii e dun, enen kadi, bee adiibe hendaade Ruuhu Allaahu on, hiden woytaade ka berde men e nder ko habbiden haa Alla wada en biibbe makko, o sotta balli men din.

24 Ko fii ko e nder ndee tanyinaare dandaden. E hin-le si en yi'ii ko tanyiniden kon, haray dun wonaa tama'u hande kadi. E hara ko hombo tanyinortoo ko yi'i kon?

25 Kono si hiden tanyinii ko en yi'aali, haray hiden habbori dun najpaare.

²⁶ Ko wano non kadi Ruuhu Allaahu on wallitorta en tuma lo'uden. Ko fii en andaa ko haanuden toraade Alla e nder torndeeji men dīn, kono on Ruuhu tigi faaboto en e fee woytaangooji dī waawotaako sifaade.

²⁷ Ko fii Lijoowo berde on no andi ko hondun woni miijo Ruuhu mun on, bay ko e yidi Alla, on Ruuhu fattoranta gomdinbe ben.

Fii Burbe Foolude ben

²⁸ Hiden andi wonde piiji dīn fow no yaadude fii moyyere ben yidube Alla, noddiraabe sabu ebboore makko nden.

²⁹ Ko fii, ko ben be o andunoo, ko ben o muuyani nandugol e mbaadi Bid'fo makko on, fii no on Bid'fo wonira Afo e hakkunde musibbe duudube.

³⁰ Ben be o muuyannoo, o noddi be. Ben be o noddi, o jogori be kadi feewube. Ben be o jogori feewube non, o darjini be kadi.

³¹ Ko hondun non wi'eten e dūn? Si tawii Alla no wonani en, haray ko hombo dartotoo en?

³² On mo salanaaki en Bid'fo mun Bajjo on, kono o itti mo sadaka fii men en fow, ko honno o ronkirta en okkirde piiji dīn fow wondude e Bid'fo on, sabu moyyere makko nden!

³³ Ko hombo toopata subaabe Alla ben? Hay gooto, bay ko Alla woni Jogoroowo wa feewudo.

³⁴ Ko hombo donkinta be? Hay gooto, bay ko Iisaa Almasiihu on woni maayunoodo on, e hoore dūn o immintinaama, himo ka sengo jaamo Alla, himo tefande en.

³⁵ Ko hombo sendindirta en e giggol Almasiihu on? Hara ko tampereji dīn, kaa ko annde nden, kaa ko jokkereji dīn, kaa ko heege ngen, kaa ko kolngal ngal,^h kaa ko masiibo ngon, kaa ko kaafa kan?

³⁶ Wano windori non:
«Nallal ngal fow meden weebitanii mayde fii maa, men jogoree wa baali hirseteedi!» ⁱ

³⁷ Kono e nder dūn fow, ko en foolube, hiden buri foolube kadi, sabu Yidudo en on.

³⁸ Ko fii mido felliti, hinaa mayde nden, hinaa ngurndan dan, hinaa malaa'ikaabe ben, hinaa mbawdiiji dīn, hinaa ko fewndii kon, hinaa ko aroyta kon, hinaa doole den,

³⁹ hinaa tagoore nden ka dow, hinaa tagoore nden ka ley, hinaa tagu goo kadi woo waawata en sendude e giggol Alla wongol e Iisaa Almasiihu Joomi men on!

9

Fii no Alla Subori Jamaa Mun on

¹ Midfo wowlude goonga e nder humondiral an e *Almasiihu on, mi fenataa, fondo an ngon no seeditorande lan *Ruuhu Seniido on:

² midfo wondi e sokola tiidufo e muuseendi duumiindi ka bernde.

³ Ko fii mi yeloyto wonugol min tigi malkisaado, sendee e Almasiihu on fii musibbe an ben, d'un ko musidal an ngal ka yiiyan,

⁴ ben be tawata ko *Isra'iilayankeebe. Ko kambe Alla jogori wa bibbe. Ko ben mangu ngun e *ahadiiji d'in e Sariya on e dewal ngal e fodaariiji d'in,

⁵ e maamankaaku Isra'iila'en ngun wonani. Awa kadi Almasiihu on ko yiiyan mabbe, on Wondo Alla e dow kala huunde, mo mantoore wonani haa poomaa. Aamiina!

⁶ Hinaa fii daaluyee Alla on ko meerejo. Ko fii hinaa jurriya Isra'iila ndin fow woni Isra'iilayanko.

⁷ Wonaa jurriya Ibraahiima on fow woni bibbe makko, kono no windii: «Ko e *Issaaqa jurriya maa on nodditirtee.»

⁸ E maanaa, hinaa bibbe ben ka yiiyan woni faybe Alla, kono ko bibbe fodaari ndin todfaa wonugol jurriya.

⁹ Awa e hino kongol fodaari ndin: «E oo saa'i tigi mi aray, Saarata heba bidfo.»^k

¹⁰ Ko beyditii e d'un, Rifqatu siwti d'ido, be tawata ko oo maamiraawo men wi'eteedo Issaaqa woni ben mabbe.

¹¹⁻¹² Hay fewndo tawnoo faybe ben hebaaka taho, sakko be wada ko boni maa ko moyyi, Alla daalanno Rifqatu wonde: «Ko mawdo on kurkanoytoo tosooko on»,^m fii no ebboore Alla nden fii subagol tabitira, d'un non wonaa e kuufe mabbe den tippi, kono ko e kanko Alla, Noddoowo on,

¹³ wano no windori non: «Mi yidii Yaaquuba, mi apii Iisu.»ⁿ

¹⁴ Ko hondun wi'eten jooni? Hara angal peewal no e Alla? Pellet oo'o!

¹⁵ Ko fii himo daalani Muusaa wonde: «Mi yurmete on mo mi faalaa yurminde, mi moyyoo e on mo mi faalaa moyyaade e mun.»^p

¹⁶ Ko d'un wadi, d'un hinaa immorde e faale nefdanke, maa e wakkilaare makko, kono ko immorde e Alla, on Yurmeteedo.

¹⁷ Ko fii bindi d'in no wi'i Fir'awna: «Mi bantii ma tun fii bangingol bawgal an ngal e hoore maa, e fii no innde an nden lolliniree e hoore leydi ndin fow.»^l

^j 9:7 9.7 Fud. 21.12 ^k 9:9 9.9 Fud. 18.10 ^m 9:11-12 9.12 Fud. 25.23

ⁿ 9:13 9.13 Mal. 1.2-3 ^p 9:15 9.15 Egg. 33.19 ^l 9:17 9.17 Egg. 9.16

18 Awa d'un no holli wonde himo yurmina on mo o faalaa, o sattina bernde on mo o faalaa.

19 Mido andi a wi'ay lan: «Bay ko nii, ko hondun Alla feliranta yimbe ben? Ko fii ko hombo waawi dartaade faale makko on?»

20 An non taho, ko hombo wonu-maa ka yeddondiraa e Alla? E hara loonde wi'ay moyyindo nde on: «Ko hondun moyyinirandaa mi nii?»

21 E hara daaloyankejo waawataa mahirgol loopal no o faaliraa woo, o moyyina ngal loopal gootal loode: wonde nden fii haaju hittudo, ndeya fii haajuhoy tosokoy?

22 E si tawii, e nder ko Alla faalaa hollude tikkere mun nden e b'angingol bawgal makko ngal kon, o muppanike den loode handunood'e e tikkere makko nden e nder mupal tiifungal, d'un ko den ebb'ananoode fii hayrannde nden?

23 E si tawii non o faalaama andinde den loode de o yurmaa ngalu darja makko on, den de o ebb'annoo fii darja makko on,

24 e maanaa d'un ko enen be o noddi ben, hinaa non tun e hakkunde Yahuudiyankebe ben, kono kadi e be wonaa Yahuudiyanke ben?

25 Wano o daaliri non ka deftere oo wi'eteedo Husaa'a: «On mo wonaano jamaa an, mi nodday mo jamaa an, on mo wonaano kadi gido an, mi nodday mo gido an»,

26 e: «Ka be wi'anoo don tigi: <hinaa on jamaa an!> ko don be noddoytee bibbe Alla Wuurudo on.» P

27 Isaaya* kadi no wi'i fii Isra'iilayankeebe ben:

«Nde adadu Isra'iilayankeebe ben duudiroyi wa njaareendi ndin ka baharu,

ko heddiibe seedaabe tun dandete,

28 ko fii Joomiraado on laatinay kongol jaawoore mun nden ka hoore leydi no yaawiri haa timma!» Q

29 Wano Isaaya wiirunoo non:

«Si tawno Joomiraado Jom Bawde on accanaano en jurriya, hanno en wa'iino wa dee ca'e didi, d'un ko *Saduuma e Amuura!» F

Fii Angal Gomdinal Isra'iilayankeebe ben

30 Ko hondun non wi'eten jooni? Be wonaa Yahuudiyanke, be dab'bataano peewal ngal ben, be hebii peewal, ngal peewal iwrungal e gomdinal ngal.

31 E hin-le Isra'iilayankeebe, dab'baynoobe peewal iwrungal e Sariya on ben, be laatinaano wadugol ko Sariya on yamiri kon fow.

32 Fii honɗun? Ko fii Isra'iilayankeebe ben hinaa gomɗinal dabɓiraynoo peewal ngal, kono ko wa si tawii ko kuude den peewal heborta. Be buɓbii e hayre fegginaynde nden,

33 wano windori non:
«Mido tippinde ka hoore Fello *Siyuuna hayre fegginaynde, e fetere libaynde.
Kala gomɗindo e makko hersinoytaake.» S

10

1 Musiɓbe an, faale bernde an nden, e ko mi woni toraade Alla fii *Isra'iilayankeebe ben, ko yo be dande.

2 Kono mido seeditanaade be ɗundoo: hibe himmani fii Alla, kono hinaa tippude e gandal.

3 Bay be andaali peewal iwrungal e Alla ngal, e bay be ɗabɓii no be tabintinira peewal maɓbe ngal kambe tigi, be ronki yankinanaade peewal Alla ngal.

4 Ko fii, ko *Almasiihu on woni timmoode Sariya on fii no kala gomɗindo hebira peewal.

5 Ko ɗun wadi, Muusaa no windi fii peewal iwrungal e Sariya on ngal, o wi'i: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray de.»^t

6 Kono e hino ko peewal iwrungal e gomɗinal ngal wi'i kon: «Wota a miijo ka bernde maa: <ko hombo yawata ka kammu?» » (ɗun haray ko tippingol Almasiihu on),

7 «maa: <ko hombo tippotoo ka *gaygii ngii alaa kattudi ngin?» » (ɗun haray ko suutugol Almasiihu on e hakkunde maybe ben).

8 Awa ko honɗun bindi ɗin wi'i? Ko: «Daaluyee on no takko maa, ɗun ko ka nder hunduko maa e ka bernde maa.»^u On-le ko daaluyee gomɗinal ngal, on mo men woni yottinde

9 wonde: si a qirritorii hunduko maa kon ko Iisaa woni Joomi on, e si a gomɗinii ka bernde maa wonde Allaahu on immintinii mo e hakkunde maybe ben, a dandete.

10 Ko fii ko bernde nden gomɗinirtee, ontigi jogoree wa feewudo, ko hunduko kon qirritortee, ontigi dandee.

11 Wano bindi ɗin wi'iri non: «Kala gomɗindo e makko hersinoytaake.»^w

12 Awa, alaa ko sendindiri Yahuudiyanke e be wonaa Yahuudiyanke, be fow ko Joomiraado gooto be mari, on Aldando kala jantiido mo.

13 Ko fii: «Onsay kala jantotoodo innde Joomiraado on dandoyte.»^y

14 Ko honno non be jantoroyta innde on mo be gomdinaali? E ko honno be gomdindirta on mo be nanaali fii mun no wowlee? E ko honno be nanirta fii makko no wowlee e baawo waajotoodo?

15 E ko honno be waajorta si be imminaaka? Ko fii no windii: «Emba teppe yottinoobe Kibaaru Moyyo on no labaa!»^Y

16 Kono hinaa fow doftii Kibaaru Moyyo on. Bay Isaaya wi'uno: «Joomiraado, ko hombo gomdini waaju amen ngun?»^Z

17 Ko dfun wafi, gomdfinal ko e nanugol iwata, ko nanetee kon kadi ko e kongol Almasiihu on iwi.

18 Kono mi wi'i: hara be nanaali? Oo'o: «Hito kammuuli dfin yahii e leydi ndin fow, e kongudi majji dfin yottoyike haa ka kattudi leydi.»^a

19 Kono mi wi'i: e hara Isra'iilayankeebe ben faamaali dfun? Ko Muusaa adii wi'ude wonde Allaahu on daalii: «Mi nawliniray on be wonaa jamaa tigi, mi moninira on jamaa mo alaa faamu.»^b

20 Awa Isaaya hebuno cuucal haa o wi'i wonde Allaahu on daalii:

«Be alaa lan dabbaude ben hebii lan, mi feepanii be alaano landaade fii an ben.»^c

21 Kono e telen-ma Isra'iilayankeebe ben, o daali: «Nallal ngal fow mido fontande juude an den jamaa murtudo yeddi.»^d

11

Seedee fii Allaahu on Bugitaaki Jamaa Isra'iila on

1 Awa mido landoo: e hara Alla bugitike jamaa mun on? Pellet oo'o! Ko fii min kadi ko mi *Isra'iilayankeejo, jurriya Ibraahiima, ko mi jeyaado e oo bolondaa *Buniyamiinu.

2 Alla bugitaaki jamaa makko mo o andunoo ko adii fow. E on andaa ko bindi dfin wi'i kon ka cortewol ka Iliiyya wullitii e Alla dfin e hoore Isra'iilayankeebe ben?

3 O wi'i: «Joomiraado, be warii annabaabe maa ben, be waylitii layyorde maa den! Jooni ko min tun lutti, awa kadi hibe dabba no be ittirammi e oo aduna!»^d

4 Ko hondfun woni jaabannde Alla nden? O daali: «Mido maritori yimbe guluuje njeedifo, be sujjanaali sanamuuru wi'eteendu *Baaluu ndun.»^e

5 Ko wano non kadi e oo saa'i fewndiifo, no woodi heddiibe be Alla subori sulfu mun on.

^Y 10:15 10.15 Isa. 52.7 ^Z 10:16 10.16 Isa. 53.1 ^a 10:18 10.18 Zab. 19.5

^b 10:19 10.19 Yaj. 32.21 ^c 10:20 10.20 Isa. 65.1 ^d 10:21 10.21 Isa. 65.2

^d 11:3 11.3 1Lam. 19.10 ^e 11:4 11.4 1Lam 19.18

⁶ Si tawii non ko sulfu on o subori be, haray hinaa rewruude e kuude den hande kadi. Si hinaa d'un, haray sulfu on wonaa sulfu.

⁷ Awa ko hondun? Ko Isra'iilayankeebe ben d'abbaynoo kon be hebaali, kono subaabe ben hendike d'un. Beya, berde mun den sattinaa,

⁸ wano windori non:
«Alla yedii be hakkillaaji d'aaniidfi,
e gite de yi'ataa,
e noppi di nanataa,

haa weetaango hande ngoo.»^f

⁹ Daawuuda kadi wi'i:
«Yo ndadfdule ka be jaamata don
wonan be pircol e ngantan,
e peggal e njoddi kuude!

¹⁰ Yo gite mabbe den nibbitu haa tawa be yi'ataa,
e yo be laato saa'i kala turiibe!»^g

Misal Yettaangal e Caldi Tokkaadi

¹¹ Awa mido landoo: Bay be feggike, be yanuno, ngal be immotaako? Pellet oo'o! Kono ko sabu bonnere mabbe nden kisiyee on yediraa be wonaa Yahuudiyanke ben fii memmingol nawliigu Isra'iilayankeebe ben.

¹² E hin-le, si tawii bonnere mabbe nden ko ngalu oo aduna, e si tawii fadanne mabbe nden ko ngalu be wonaa Yahuudiyanke ben, haray ko ittiri ngalu hongu beydotoo ka tawdegol mabbe e kisiyee on.

¹³ Awa mi andinii on, onon be wonaa Yahuudiyanke ben, min oo *sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben, min mido teddini fii golle an den,

¹⁴ fii, si tawii no gasa, memmingol nawliigu e hakkunde lepol an ngol, e dandugol wofbe ben.

¹⁵ Si tawii wadeede mabbe sera addii moyyintingol hakkunde aduna on e Alla, ko hondun artireede mabbe nden wonoyta si hinaa immintineede ka mayde?

¹⁶ E hin-le, si tawii bireediije arane den ko Alla wonani, haray farin piyaado on men. Si tawii kadi dadol ngol ko Alla wonani, haray caldi din men.

¹⁷ Si tawii non godfi e caldi din saltaama, e an non, ki *zaytuunihi buruurehi, a tokkaama batte majji, haa tawii a tawdaama e dadol ngol e endan zaytuuni dan,

¹⁸ wota a mantor caldi din. Si tawii a mantoray, andu tun wonde hinaa an jogii dadol ngol, kono ko dadol ngol jogi-maa.

¹⁹ Haray ko wi'ataa: «Caldi saltaama fii min yo mi tokke.»

20 Andaa fota wonde ko ɗi tayiraa ko angal gomɗinal majji on. An, a siɗorii ɗon sabu gomɗinal maa ngal. Awa wota a mawnintino, kono hulu.

21 Ko fii, si Allaahu on accaali calɗi ko ngal wondunoo kon, an kadi o accataa ma.

22 Awa anditu fii moyyere Alla nden e yagginannde makko nden, yagginannde makko nden e hoore yanube ben, e moyyere Alla nden e hoore maa, si a duumike e nder nden moyyere. Si hinaa ɗun, an kadi, a soppete.

23 Kambe kadi wano non. Si be duumaaki e angal gomɗinal ngal, be tokkete, ko fii Alla no mari bawgal tokkugol be kadi.

24 Si tawii an a soppaama e zaytuunihi buruurehi, a tokkaama e zaytuunihi tutaaki, wopondirki e mbaadi maa ndin, ittii e sikke si kambe be tokkete e mbaadi maɓbe ndin, e zaytuunihi maɓbe kin tigi.

Fii no Jamaa Isra'iilayanko on fow Dandirtee

25 Ko fii, yo musibbe an, mi yiɗaa yo on ronku andude oo gundoo ɗoo fii wota on sikku hidon mari faamu feyyitungu: sattere bernde no e hoore wobbe e jamaa Isra'iilayankeebe ben haa yeru ko timmi e be wonaa Yahuudiyanke ben naata.

26 Ontuma non Isra'iilayanko fow wonay dandaabe, wano windori non:

«Jattinoowo on iwray *Siyuuna,
o pottina e bolondaa Yaaquuba on kala ko yaadaa e faale
Alla on.

27 Ko ɗun wonoyta *ahadi an ndin hakkunde an e maɓbe nde mi booroyi junuubaaji maɓbe ɗin.»^h

28 E telen-ma Kibaaru Moyyo on, ko be aybe sabu mon, kono e telen-ma subeede nden, ko be yiɓbe Allaahu on sabu baabiraabe maɓbe ben.

29 Ko fii, dokke Alla ɗen e noddaandu makko ndun hinaa ko jabitotoo.

30 Hari on ɗoftanooki Alla, kono jooni on hebirii yurmeende sabu angal ɗoftaare Yahuudiyankebe ben.

31 Ko wano non jooni, kambe kadi be wontiri be ɗoftotaako Alla fii no be hebiroya yurmeende nden kambe kadi, sabu yurmeende nde waɗanadon nden.

32 Ko fii Alla dumbii yimbe ben fow e nder geddi fii no o yurmiree fow.

Mantoore fii Alla

33 Ko haa honto ngalu Alla ngun

e faamu makko ngun e gandal makko ngal luggi!
 Hay gooto waawataa sifaade naawooje makko den,
 hay gooto waawataa andude ebbooje makko den!

³⁴ Ko fii ko hombo andi miijo Joomiraado on,
 maa ko hombo woni waajotoodo mo on,

³⁵ ko hombo adii mo okkorde, si o yobita mo?

³⁶ Ko fii fow ko immorde e makko,
 tippude e makko, e fii makko.

Ko kanko mangu wonani haa poomaa. Aamiina!

12

Fii Sadaka Wuurudo

¹ Awa mi wakkilini on, yo musibbe an, sabu yurmeende
 Alla nden, okkitirgol balli mon din wa sadaka wurdo
 laabudo, weloowo mo, ko dun wonanoyta on dewal haanungal.

² Wota on jembu aduna fewndiido on, kono wonee
 waylaabe, be hakkillaaji mun heydfintinaa, fii no andiron
 ko hondun woni faale Alla on: dun ko ko moyyi kon e ko
 welata mo kon e ko timmi kon.

³ Tippude e moyyere nde o yedimmi nden, mi wi'ay kala e
 mon wota o miijo himo hitti haa feyyiti, kono yo o miijito fii
 hoore makko wano haaniri non, mo kala embere gomdfinal
 ngal Alla yedi dun ngal.

⁴ Wano tawiri non hiden mari tere buy e nder bandu
 wooturu, awa kadi tere den fow hinaa golle goote mari,

⁵ dun non, fii kala hiden duudi, en fow ko en bandu
 wooturu e nder humondiral e *Almasiihu on, en fow ko en
 tere jogondirde.

⁶ Kono hiden mari dokke seedude, wano Alla yediri mo
 kala e men moyyere non. Si tawii ko dokkal haalugol ko
 Alla longini dun, yo taw ko ko yaadi e gomdfinal.

⁷ Si ko dokkal fii wallugol, yo o wallu, si ko dokkal
 jannugol, yo o jannu.

⁸ Mo no mari kadi dokkal wakkilingol, yo o wakkilin. On
 mardo kadi dokkal okkugol, yo o okkir no yaajiri. On mardo
 dokkal ardagol kadi, yo o ardor no keldiri. On mardo
 dokkal yurmeende kadi, yo o wadir dun weltaare.

Fii Giggol Sellungol ngol

⁹ Yo giggol ngol wonu sellungol. Apon ko boni kon,
 humodon no tiidiri e ko moyyi kon.

¹⁰ Yidfindiron giggol sidfankaaku, mo kala e mon jogitora
 oya wa burdo dun teddude.

¹¹ Wakkilodfon hara on aamaali, kurkoranon Joomiraado
 on berde mon den fow.

¹² Weltee e hoore tanyinagol, ɲaɲɲoɲon tampereiji ɲin, duumodon e toraare Alla.

¹³ Faaboron gomɲinbe ben ko be handi kon, newanodon wernugol.

¹⁴ Du'anodon cukkotoobe on ben, du'ee, wota on huɲu.

¹⁵ Weltodee e ben wonbe weltaade, wullidon e wonbe wullude ben.

¹⁶ Miiɲondiranee miiɲo woto, wota on mawnintino, kono jaɲon jippinde hoore mon. Wota on waɲu hoore mon faamube.

¹⁷ Wota on yobitir gooto bone bone. Waɲee ko yimbe ben fow ndaarata tawa no moyyi.

¹⁸ Si tawii no gasa, yeru hidon waawi, wondee e yimbe ben fow e nder buttu.

¹⁹ Wota on yottano hoore mon onon tigi, yo yiɲaabe an, kono accee tikkere Alla nden yottoo, ko fii no windii: «Joomiraado on wi'i: Ko min yottannde wonani, ko min woni Yoboowo.»¹

²⁰ Ko fii no windii kadi:
«Si gaɲo maa no weelaa, okkor mo, o ɲaama,
si himo ɲonɲaa, okkor mo, o yara.

Ko fii warrugol non,
haray no wa'i wa si ko yulbe yiite moobuda a ka hoore
makko.»²

²¹ Wota bone foolu on, kono fooliree bone on moyyere.

13

Fii Yankinanagol Laamu ngun

¹ Yo kala neɲɲo yankinano laamuɲi ɲin, ko fii alaa laamu ngu tawata hinaa e Alla iwri, ko fii laamuɲi wooduɲi ɲin, ko Alla jodɲini ɲi.

² Ko ɲun waɲi, kala on dartiido laamu ngun, haray dartike yamiroore Alla nden, ben dartiibe non, haray fawii hoore mun ɲaawoore.

³ Laamiibe ben hulbinaaki si tawii ko ko moyyi wonaa waɲeede, kono ko si tawii ko ko boni. Si a faalaaka hulude laamu ngun, waɲu ko moyyi, ɲun a hebay kuluɲjaa maggu on.

⁴ Ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii nafa maa kan. Kono si hiɲa waɲude ko boni, haray wonu e nder kulol, bay hinaa meere ngu jogori kaafa, ko fii ko kangu woni kurkaadu Alla fii yottingol tikkere makko nden e hoore on waɲoowo ko boni.

⁵ Awa jaka yankinanagol laamu ngun no hitti, hinaa fii nden tikkere tun non, kono kadi ko sabu bernde ontigi nden.

⁶ Ko sabu d'un kadi hidon yoba sagalle, ko fii laamiibe ben ko liggantooŋe Alla, duumiibe e wadugol den golle no moyyiri.

⁷ Jonnitee mo kala ko handi kon, jonniton sagalle den on mo haanudon jonnude, hulon on mo haanudon hulude, teddinon on mo haanudon teddinde.

Fii Yidfindirgol

⁸ Wota namaande woo wonu hakkunde mon e godŋo si wonaa yidfindirgol, ko fii kala yidudŋo wondibbe mun ben, haray timminii Sariya on.

⁹ Ko fii yamirooje den, d'un ko «wota mo jeena», «wota mo itta hoore», «wota mo wujja», «wota mo seeditoo fenaande», «wota mo himmana ko godŋo jeyi», e deya yamirooje fow^k no joggaa e nder ngol daalol d'oo: «Yo a yidir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non.»^m

¹⁰ Giggol wadataa jokondo mun ko boni, awa jaka ko giggol woni timmoode Sariya on.

¹¹ Bay hidon andi ko e saa'i hombo wonden, awa immee, hinaa saa'i d'aanagol nii! Ko fii jooni kisiyee on burtii en battaade edii fewndo arden e gomdinde.

¹² Jemma on muutike, badike weetude, awa bortoden kuude niwre nden, bornoden aalaaji ndaygu ngun.

¹³ Wuuriren no feewiri, wa tumbere jalorma, e baawo *fasaadu e mandilugol e jinaa e jiibaare e yeddondiral e nawliigu.

¹⁴ Kono bornodon Iisaa Almasiihu Joomi men on, hara on dabbaali mbeleede bandu fii weltingol himmeeji.

14

Fii Hakkunde Tiidube e be Tiidaa Gomdinal ben

¹ Jabee on mo tiidaa gomdinal e baawo feloore.

² Godŋo on no sikka no waawi jaamude ko woni woo, oya mo tiidaa gomdinal kadi ko bibbe naakoo tun jaamata.

³ On jaamoowo ko woni woo, wota jiddin few mo jaamataa ko woni woo on. On mo jaamataa kadi, wota felu jaamoowo on, ko fii Alla no jabi mo kala.

⁴ Ko hombo wonu-maa an, oo feloowo kurkaadu godŋo goo? Si tawii himo darii maa si himo yani, d'un ko jeydŋo mo on wonani. Kono o daroto, ko fii Joomiraadŋo on no mari bawgal tambitagol mo.

⁵ Wobbe no wi'i wonde jalaade den no burdi, wobbe ben no jogitii de fow hide fota. Awa yo mo kala hoolor ko miiiji kon.

⁶ On mo burdindini jalaade den, haray ko fii teddingol Joomiraado on o wadiri d'un. On mo no jaama kadi, haray ko fii teddingol Joomiraado on o woni jaamande, ko fii himo jarnude Alla. On mo alaa jaamude, haray ko fii teddingol Joomiraado on hadi o jaama, ko fii kanko kadi himo jarnude Alla.

⁷ Ko d'un wadi, hay gooto e men alaa wuurande hoore mun tigi, e hay gooto alaa maayande hoore mun tigi.

⁸ Ko fii si en wuuru, haray ko Joomiraado on wuuranden, si en maayu, haray ko Joomiraado on maayanden. Woni en wuuru maa en maayu, ko Joomiraado on jeyi en.

⁹ Ko d'un wadi si *Almasiihu on maayi, o immitii, fii wonugol Jom maybe ben e wurbe ben.

¹⁰ Kono an, ko hondun felantaa musid'fo maa on? Maa an, ko hondun piddinantaa musid'fo maa on? Ko fii en fow en daroyto yeeso jaawoore Alla nden.

¹¹ Ko fii no windii wonde, Joomiraado on no daali:

«Fodde ko goonga mido wuuri,
kala howru jiccoto yeeso an,
kala denngal mantay Alla.»ⁿ

¹² Ko d'un wadi, mo kala e men qirritoto yeeso Alla fii hoore mun tigi.

¹³ Awa, wota en jaawindir hande kadi, d'un-le wuren ardinee hakkil, fii wota on wadu yeeso musid'fo mon on hayre fegginaynde maa wonon sabu yanal.

¹⁴ Mido andi, mido felliti e nder humondiral an ngal e Iisaa Joomi on, huunde alaa ko tuunani hoore mun, kono si god'fo no miiyii wonde god'dun laabaa, haray d'un laabanaa mo.

¹⁵ Si tawii musid'fo maa aanii sabu ko jaamataa kon, haray a woniraa giggol hande kadi. Wota ko jaamataa kon wonu sabu hayrannde on mo Almasiihu on maayi fii mun.

¹⁶ Wota ko moyyani on kon wowlire wa ko boni.

¹⁷ Ko fii *laamu Alla ngun hinaa jaamatee maa njaram, kono ko peewal e buttu e weltaare ko *Ruuhi Seniido on yedata kon.

¹⁸ On mo kurkorani nii Almasiihu on, haray no wela Alla, no mari kadi teddungal yimbe ben.

¹⁹ Awa dabben ko beydata buttu e ko tiidinta hakkundeeji men e nder gomdinal ngal.

²⁰ Wota a bonnir golle Alla den jaamatee. Ka haqiiqa, jaameteeki din fow no laabi, kono moyyanaa ned'fo ka o jaama god'dun ko wonata sabu feggingol god'fo.

²¹ No moyyani godfo hara o jaamaali teewu, o yaraali njaram mandilinaydan, maa wadugol kala ko fegginta musidfo mun.

²² Ngal gomdinal ngal mardaa, maru ngal fii maa yeeso Alla. Maloore wonanii on mo fawaali hoore mun jaawoore e nder anniyeeki mun.

²³ Kono on paamudfo ko sikkitii, haray fawtike jaawoore, ko fii dun hinaa e gomdinal ngal iwri. Ko fii kala ko iwraa e gomdinal ngal, haray ko junuubu.

15

¹ Enen tiidube e gomdinal ben, hiden haani tambitaade lo'ereeki ben be tiidaa ka gomdinal, e wota en dabfu ko welata en kon.

² Yo mo kala e men weltinir jokondo mun on ko moyyi fii tiidingol mo ka gomdinal.

³ Ko fii *Almasiihu on dabbaano ko welata mo kon, kono wano bindi din holliri non: «Hoyreeki wonbe ma hoynude ben yanii e hoore an.»¹

⁴ E hin-le ko adanoo windeede kon fow wonanii en jannde, fii no hebiren tama'u on sabu njappaare nden e wakkilaare iwrunde e bindi din.

⁵ Yo Alla, Jom njappaare nden e Jom wakkilaare nden, yedu on wonugol miijo wooto, e nder jokkugol misal Iisaa Almasiihu on,

⁶ fii no mawniniron Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder nanondiral e kongol gootol.

⁷ Jabbondiree no moyyiri, wano Almasiihu on jabbori on non, fii mangu Alla ngun.

⁸ Ko mi woni wi'ude, ko Almasiihu on wonii kurkaadu Yahuudiyankeebe ben fii bangingol goonga Alla on, e nder haqinqingol fodaariiji wadanaadi baabiraabe ben,

⁹ fii no be wonaa Yahuudiyanke ben mawninira Alla fii yurmeende makko nden, wano windori ka Zabuura non:

«Mi mantete e hakkunde leyyi din, mi beyta fii teddingol innde maa nden.»²

¹⁰ No windii ton kadi:

«Ko onon, yo leyyi, weltodee e jamaa makko on!»³

¹¹ No windii ton kadi fahin:

«Onon leyyi din fow, jarnee Joomiraado on,

awa kadi yo jamaaji din fow mantu mo!»⁴

¹² Isaaya kadi no wi'i:

«Geeyol Yassaa'u ngol feepoyay, ko ngol immoytoo fii ardagol leyyi din,

¹ 15:3 15.3 Zab. 69.9 ² 15:9 15.9 2Sam. 22.50 e Zab. 18.50 ³ 15:10 15.10

Yaj. 32.43 ⁴ 15:11 15.11 Zab. 117. 1

leyyi dīn tanyinora ngol.»^r

¹³ Yo Alla, Jom tama'u on, hebbin on weltaare e buttu fow e nder gomdinal ngal, fii no heewiron tanyinaare immorde e bawgal *Ruuhu Seniido on.

Fii Golle Puulusa den

¹⁴ E telen-ma mon, yo musibbe an, min tigi mido felliti hidon heewi moyyere e faamu timmungu, e hidon waawi waajondirde.

¹⁵ Ko dun wadi, e nooneji goo mi windiranii on cuucal, fii anditingol on tobbe goo de jangunodon, sabu moyyere nde Alla wadanimmi nden

¹⁶ wonangol Iisaa Almasiihu on kurkaadu fii be wonaa Yahuudiyanke ben, e nder ko Alla todfii mi kon fii Kibaaru Moyyo makko on, fii no be wonaa Yahuudiyanke ben wonirana mo sadaka weloowo mo, labbiniraado* Ruuhu Seniido on.

¹⁷ Sabu humondiral an e Iisaa Almasiihu on, mido waawi mantorde golle de mi woni gollande Alla den.

¹⁸ Ko fii mi suusataa wowlude si wonaa ko Almasiihu on wadiri e an kon fii addugol be wonaa Yahuudiyanke ben doftorgol Alla kongol e kuugal,

¹⁹ tippude e doole maandeeji e kaawakeeji moyyi e bawgal Ruuhu Alla on. Ko wano non, gila *Yerusalaam mi taarori non haa hewti Iliriya, mi yottini Kibaaru Moyyo Almasiihu on fow.

²⁰ Awa anniyee an on ko feppingol Kibaaru Moyyo on nokku ka tawata Almasiihu on andaaka, fii wota mi darnu e hoore didol godfo.

²¹ Kono wano windori non:
«Ben be feppinananooka yi'oyay,
e ben be nanaano kadi faamoyay.»^s

²² Ko dun wonnoo mi hafude soono woo yahugol ka mon.

Ebbooje Puulusa den fii Yahugol Roomu

²³ Kono jooni mi gaynii golle an den e dīi nokkeeli. Gila duubi buy mido faalanoo yahude ka mon.

²⁴ Nde mido yaha Espaani, mido tanyinii yiidugol e mon e nder ko mi rewata don kon, mi weltora wondugol e mon seeda. Onsay, wallon mi no yahugol e ndin leydi neworanammi.

²⁵ Fewndo doo mido yahude Yerusalaam fii kurkanagol yimbe Alla ben.

²⁶ Ko fii be Masedonii ben e be Akaaya ben no faalaa moobindirde godfun e nder jawle mabbe den fii miskinbe wonbe e hakkunde yimbe Alla ben Yerusalaam.

²⁷ Awa, hiŋe weltori waɗugol ɗun, ɓay hiŋe haani ɓe waɗande. Ko fii, si ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen hebirii barkiiji Alla ɗin sabu Yahuudiyankeeɓe ɓen, kamɓe ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen kadi hiŋe haani ɓe wallirde keyeeji aduna.

²⁸ Si mi gaynii jonnude ko moobindiraa kon haanube hendaade ɓen, mi rewoyay ka mon, nde mido yaha Espaapi.

²⁹ Mido andi, nde mido yaha ka mon, mi yaaday e barki timmuki Almasiihu on.

³⁰ Mi wakkilinii on sabu Iisaa Almasiihu Joomi men on yo musibɓe an, e sabu giggol Ruuhu Alla on, dartodugol e an e nder fewtingol Alla toraaje fii an,

³¹ fii no mi hettora e juude yeddube wonɓe ka diiwal *Yahuuda ɓen, e fii no gomɗinɓe ɓen jabira dokke, ɗe mi nabata Yerusalaam ɗen, no moyyiri.

³² Dun, mi hewtiday ka mon e weltaare, si tawii ko ɗun woni faale Alla on, hara en fow en heyɗintinoday.

³³ Yo Alla Jom buttu on wonda e mon on fow. Aamiina!

16

Fii Salminande ɗen ka Rawnoode

¹ Mi halfinii on oo bandiraawo men wi'eteedo Fibii, wallitotoodo ka *moftal wongal Kenkere,

² fii no jabɓoron mo e innde Joomiraado on, e noone no haanirani gomɗinɓe ɓen. Wattitodfon e juude makko fii kala huunde nde haaju makko yanoyi e mon, ko fii o wallitike ɗuudube, min kadi men o wallitike lan.

³ Hiwranee lan Piriskiila e Akiila, ɓen wondiɓɓe an e golle e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on,

⁴ ɓen weebituɓe ngurndan mun fii hiwugol ngurndan an ɗan. Hinaa min tun non weltanii ɓe, kono ko moftɓe ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen fow kadi.

⁵ Salminanee lan kadi moftal wongal ka suudu maɓɓe ngal. Salminanon mi kadi oo gidɓo an wi'eteedo Apayniiti, on adiido gomɗinde *Almasiihu on e hakkunde ɓe *Aazii ɓen.

⁶ Salminanon mi Mariyama, on gollannoodo on fota.

⁷ Salminanon mi kadi Andoroniiki e Yuniyaasi, ɗun ko ɓee musibɓe an e wondiɓɓe an ka kaso, ɗun ko ɓen ɓe *sahaabaabe ɓen hoolii fota, adiibe lan jeyeede e Almasiihu on.

⁸ Salminanon mi kadi Ampiliyaasi, on gidɓo an e nder humondiral e Joomiraado on.

⁹ Salminanon mi kadi Urbaanu, ɗun ko oo wondiɗɗo men e golle e nder humondiral e Almasiihu on, e oo gidɓo an wi'eteedo Astakiisi.

10 Salminanon mi kadi Apeliisi, on mo gomdinal mun e Almasiihu on seeditaa fii mun. Salminanon mi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Aristobuulu.

11 Salminanon mi oo musidfo an wi'eteedo Herodiyuuna. Salminanon mi kadi bee jeyaabe e nduu suudu oo wi'eteedo Narkiisu, humondirbe e Joomiraado on.

12 Salminanon mi kadi Tarifayna e Tarifuusa, dfun ko bee rewbe gollanoobe Joomiraado on. Salminanon mi kadi Persiisa, gidfo an on, on kadi gollanii Joomiraado on fota.

13 Salminanon mi kadi Rufuusa, oo subaado Joomiraado on. Salminanon mi kadi yumma makko, on mo tawata kadi ko yumma an.

14 Salminanon mi kadi Asinkiriiti e Filiguuna e Hermiisi e Patrobaasi e Hermasa e musibbe wondube e mabbe ben fow.

15 Salminanon mi kadi Filolooge e Yuliyaa e Niriyuusa, wondude e bandiraawo makko on, e Olimpaasi e wondibbe mabbe gomdinbe ben fow.

16 Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Mofte* Almasiihu on den fow salminii on.

17 Mi wakkilinii on, yo musibbe an, e reenagol ko wonata sabu sendondire e pegge ko luutondiri e jannde nde hendidon nden. Wodfitee ben wonaybe sabu dfun.

18 Ko fii sifa ben yimbe kurkantaako Almasiihu on, on Joomi men, kono ko deedi mabbe din tun be kurkantoo. Be faljinira berde ben be bonnaa, kongudfi mabbe weldfi e wacooje.

19 Onon non, doftaare mon nden ko nde yimbe ben fow andi. Awa mido weltori fii mon on, e mido yidi yo on wonu faamube e telen-ma ko moyyi kon, e daybe e telen-ma ko boni kon.

20 Alla Jom buttu on muncay Ibuliisa ka ley koyde mon ko neebaa. Yo moyyere Iisaa Joomi men on wonu e mon.

21 Timotee, oo wondidfo an e golle, salminii on, wondude e Lukiyuusi e Yaasuunu e Sosipaate, bee musibbe an.

22 E innde Joomiraado on, min oo wi'eteedo Tertiyuusi, mi salminii on, dfun ko min oo windudfo nduu batakuru.

23 Gayuusi wernudfo lan on, werni moftal ngal fow kadi, salminii on.

Arastuusa kadi, dfun ko halfinaado jawdi saare nden, salminii on, wondude e oo musidfo wi'eteedo Kawartuusu.

24 Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow. Aamiina!

Jaaroore Rawnorde nden

25 Mangu wonanii Alla, on Waawudfo tabintinde on, immorde e Kibaaru Moyyo an on e waajuuji fii Iisaa

Almasiihu on, ko yaadi e feɗɗinannde gundoo suudinoofɔ on gila ka fudɗoode saa'iiji dɪn,

²⁶ kono o feɗɗiniraama jooni defte annabaabe ben, wano Alla poomayankeejo on yamiri non, o feɗɗinanaama leyyi dɪn fow fii yo be gomɗin mo, be doftoo mo.

²⁷ Mangu wonanii on Alla Bajjo, Jom Faamu, immorde e Iisaa Almasiihu on haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla noddiri kodduruyee mun on fii wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e oo musidfo wi'eteedo Sosteene,

² haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, subiraabe humondiral e Iisaa Almasiihu on, noddaabe wonugol yimbe Alla, wondude e kala jantotoobe innde Iisaa Almasiihu Joomi men on nokku kala ka be woniri, dun ko on Joomi mabbe e Joomi men.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Alla fii be Korenti ben

⁴ Mido duumii e jarnugol Alla fii mon, fii moyyere nde Alla yedi on nden sabu Iisaa Almasiihu on,

⁵ dun ko e nder humondiral e makko aldirfon kala huunde e kala kongol e kala gandal.

⁶ Ko fii seeditoore *Almasiihu on tabintinaama few e mon.

⁷ Ko dun wadi jooni, dokkal woo njakkanaa on e nder ndee habbannde nde wondon e mun fii feepoygol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁸ O tiidinay on kadi haa ka rawnoode, fii wota on laatoyo felniibe pande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Alla ko Sella-Findeejo, dun ko on Noddudo on fii yubbondirgol e Bidfo makko on, Iisaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Sendondiral Mofte Korenti den

¹⁰ Mi wakkilinii on, yo musibbe, e innde Iisaa Almasiihu Joomi men on, on fow jogee kongol gootol fii wota sendondiral wonu hakkunde mon, e maanaa fedde-fedde, kono wonee e nder nanondiral tiidungal e nder miijo woto e hakkille goote.

¹¹ Ko fii, yo musibbe an, bee yimbe oo debbo wi'eteedo Kuluyee humpitii lan fii mon wonde, yeddondire no hakkunde mon.

¹² Mi nanii wonde mo kala e mon no wi'a «min, ko mo mi Puulusa», oya kadi wi'a «ko mo mi Apoloosi», godfo on kadi wi'a «ko mo mi Petruusu», oya on wi'a «ko mo mi Almasiihu on!»

¹³ E hara Almasiihu on senditino? Kaa Puulusa fempano fii mon? Kaa ko e innde Puulusa *lootiradon maande kisiyee?

14 Awa mi weltanike Alla ko tawi kon mi lootaaali hay gooto e mon maande kisiyee, si hinaa Kirispuusa e Gayuusi.

15 Ko dun wadi, hay gooto waawataa wi'ude ko e innde an lootiradon maande kisiyee.

16 Mi lootii kadi beynguure Astefaana nden, ko heddi kon, mi andaa si mi lootii goddo goo.

17 Ko fii Almasiihu on nulaali lan fii lootugol maande kisiyee, kono ko fii feŋningol Kibaaru Moyyo on. Dun non, hinaa immorde e kongudi faamu neddanke, fii wota *leggal altindiraangal Almasiihu on meerine.

Fii Faamu Aduna on e Faamu Allaahu on

18 Ko fii kibaaru leggal altindiraangal ngal no wa'ani wonbe mulude ben wa feetere. Kono enen, wonaabe dandeede ben, ko o bawgal Alla.

19 Ko fii no windii:

«Mi mulay faamu faamu be ben, mi mehindina hakillaaji jooma-hakkil en.»^a

20 Awa ko honto woni faamudo on, maa fensitoowo on, maa liddondirteedo e nguu jamaanu on woni? E hara Alla waylaali faamu aduna on, watti feetere?

21 Ko fii, bay aduna on e faamu mun ngun andaali Alla e nder faamu Alla ngun, tawi no wela Alla ka o dandira gomdinbe ben waaju men wa'ungu wa feetere ngun.

22 Tawi *Yahuudiyanke be ben no landoo fii maandeeji hawniidi, *Gerekiyankee be ben kapun no dabba faamu ngun,

23 kono enen hiden waajaade fii Almasiihu fempaado on. Dun no wonani Yahuudiyanke be ben peggal, wa'ani be wonaa Yahuudiyanke ben wa feetere,

24 kono noddaabe ben, woni ko Yahuudiyanke, woni ko Gerekiyanke, Almasiihu on ko bawgal Alla e faamu makko kanko Alla.

25 Ko wa'i wa feetere iwrunde ka Alla nden no furi faamu yimbe ben. Awa kadi, ko wa'i wa lo'ere iwrunde ka Alla nden no furi doole yimbe ben.

26 Miijitee, yo musibbe, no wonirnodon fewndo noddadon. E yeeso neddanke, tawi buy e hakkunde mon wonaa faamu be, maa marbe doole, maa rimbe.

27 Kono Alla subike piiji wa'udi wa feetudi e nder oo aduna fii hersingol faamu be ben, Alla subii kadi piiji wa'udi wa lo'udi e nder oo aduna fii hersingol dolnudi din.

28 Alla subii kadi piiji kaanudi din e oo aduna, din aƴaadi, din di wonaano huunde, fii mehindingol woodaadi din,

29 fii wota hay gooto mawnintino yeeso Alla.

³⁰ E hin-le, ko kanko humindiri on e Iisaa Almasiihu on, on mo tawata ko e immorde e Alla wad'iraa fii men faamu e peewal e *senaare e cottudi,

³¹ fii, wano windori non:

«On mo no mantoo,
yo mantor Joomiraado on.»^b

2

¹ Min non, yo musibbe an, fewndo mi yahunoo ka mon fii feppinangol on goonga Alla wirninoodo on, hinaa burnondiro kongudi maa faamu mi yaari.

² Ko fii mi taw moyyaa ka mi ndaara god'dun goo hakkunde mon, si hinaa Iisaa Almasiihu, fempaado on.

³ Min tigi mido wonirnoo takko mon e noone no lo'iri e kulol e diwnol tiid'ungol.

⁴ Kongol an ngol e waaju an ngun aldaano e kongudi weldi e faamu ned'danke, kono ko wondunoodi e maandeeji bangindi bawgal Ruuhu Alla on,

⁵ fii wota gom'dinal mon ngal iwru e faamuuji yimbe ben, kono e bawgal Alla ngal.

Fii Faamu Haqiqawu ngun

⁶ Kono fow e mun, ko faamu men waajotoo mokobaabe ben, hara ko faamu ngu tawata hinaa ngu oo aduna, hinaa ngu laamuuji oo aduna kadi muloyteedi.

⁷ Ko faamu Alla wonden waajaade, dun ko ngun wirni-noongu e nder gundoo, ngu Alla ebbannoo fii darja men on ado aduna on tageede.

⁸ Laamu woo e d'ii laamuuji oo aduna andaano dun. Ko fii si be anduno, be fempataano on Jom mangural.

⁹ Kono ko wano windori non:
«Ko Alla ebbani yidube mo ben kon,
ko dun woni yiitere yi'aali, nowru nanaali,
e ko bernde ned'danke miijaaki.»^c

¹⁰ Ko e men Alla banginiri dun Ruuhu mun on.

Ko fii Ruuhu on hollay ko woni woo, hay piiji Alla luggudi din.

¹¹ Ko hombo e hakkunde yimbe ben andi ko woni e ned'do, si hinaa ruuhu wondo e makko on. Ko wano non kadi, gooto waawataa andude ko woni e Alla, si wonaa Ruuhu Allaahu on.

¹² E hin-le enen, hinaa ruuhu oo aduna hendiden, kono ko Ruuhu iwru'do e Alla, fii no andiren ko Alla yed'iri en sulfu makko on kon.

¹³ En alaa wowlirde dun yewtereeji di faamu ned'danke jannata, kono ko di Ruuhu Allaahu on jannata din, e nder

sifanagol yimbe be on Ruuhu woni e mun ben haqiiqaaji iwruɗi e on Ruuhu.

¹⁴ Kono nedɗo mo aldaa e Ruuhu Allaahu on jabataa piiji Ruuhu Alla ɗin, ko fii ko ɗi feetere e makko, o waawataa ɗi andude, ko fii ko Ruuhu Allaahu on ɗi taskortee.

¹⁵ Kono nedɗo mo Ruuhu Allaahu on woni e mun on taskoto ko woni woo, kono kanko hay gooto hewtaa taskagol mo.

¹⁶ E hoore ɗun:

«Ko hombo andi miijo Joomiraado on fii jannugol mo?»^d
E hin-le enen ko miijo *Almasiihu on jogiden.

3

Fii no Kurkaadi Alla ɗin Haani Wonirde

¹ Kono min non, yo musibbe, mi waawaali on yewtirde wa yimbe be Ruuhu Allaahu on woni e mun, kono ko wa jokkuba mbeleede bandu, e booboobe e telen-ma gomɗinal *Almasiihu on.

² Ko biraafan mi jonnunoo on, hinaa jaametee tedduɗo, ko fii on waawataano mo townude. Hay fewndo ɗoo non on waawataa mo townude.

³ Ko fii haa jooni ko on jokkuba mbeleede bandu. Bay nawliigu e yeddondiral no hakkunde mon, taw si hinaa on jokkuba mbeleede bandu? Kaa hinaa no nedɗanke fow wonirta non wonirɗon?

⁴ Si godɗo e mon wi'ii: «min ko mo mi Puulusa», oya on wi'a: «ko mo mi Apoloosi», taw si hara on gerdaali wa yimbe aduna?

⁵ Awa ko hondun woni Apoloosi? E ko hondun woni Puulusa? Ko kurkaaduube be gomɗinirɗon sabu mun. Mo kala e mabbe kurkorani Joomiraado on golle ɗe o halfini mo ɗen.

⁶ Min mi tutu, Apoloosi yarni, kono ko Allaahu on mawnini.

⁷ Ko ɗun wadi hinaa tutuɗo on woni godɗun, hinaa kadi yarnuɗo on, kono ko Alla mawnindo on.

⁸ Tutuɗo on e yarnuɗo on no fota, mo kala e mabbe hendoto njoddi mun ndin tigi tippude e golle ɗe ontigi wadi ɗen.

⁹ Ko fii, ko men gollidoobe fii Alla, onon ko on ngesa Alla, ko on darnoodi makko kadi.

¹⁰ Wano Alla yedirimmi moyyere non, mi golliri wa faamuɗo fii darnugol, mi wadii ndelo ngon. Godɗo kadi darnii e hoore mun, kono yo mo kala reeno e noone no darnirta e hoore mun non.

¹¹ Fii ndelo ngon kan, hay gooto waawataa moyyinde ndelo goo si wonaa wongo don ngon, e maanaa dun ko lisaa Almasiihu on.

¹² E hin-le, si godfo aru e darnirde e hoore ngon ndelo don maadi kanje maa kaalisi maa kaaye hittude maa ledde maa hudo kalin maa foron fopje,

¹³ haray kuugal mo kala feenay. Nalaande nden banginay dun, ko fii yiite ngen feppinoyay ngal, nge ndarndoo kadi noone kuugal mo kala.

¹⁴ Si tawii kuugal ngal godfo darni e hoore ndelo ngon tabitii, ontigi hebay njoddi.

¹⁵ Si tawii kuugal godfo sumii, haray o fadii, kono kanko tigi o dadiray wa fuutiido yiite.

¹⁶ E on andaa ko onon woni suudu Alla ndun, awa kadi Ruuhu Allaahu on no hodi e mon?

¹⁷ Kala bonnudo suudu Alla ndun, Alla bonnay fii makko, ko fii suudu Alla ndun ko hormordu. Awa ko onon woni ndun.

¹⁸ Wota gooto faynito. Si godfo e mon miijike wonde ko o faamudo e oo aduna fewndiido, haray yo o laato <feetudo> fii yo o wonu faamudo.

¹⁹ Ko fii faamu oo aduna ko <feetere> yeeso Alla. Ko fii no windii:

«O nangiray faamube ben yoyreeji mabbe din.»^d

²⁰ No windii kadi:

«Joomiraado on no andi miijooji faamube ben,

himo andi kadi ko di meere.»^e

²¹ Awa wota hay gooto mantor yimbe ben. Ko fii fow ko onon jeyi:

²² woni ko Puulusa, woni ko Apoloosi, woni ko Petruusu, woni aduna on, woni ngurndan dan, woni mayde nden, woni piiji fewndiidi din, woni piiji aroyooji din, fow ko onon wonani.

²³ Awa kadi, ko on be Almasiihu on, Almasiihu on kadi ko mo Alla.

4

¹ Ko dun wadi, yo men jogore wa kurkaadi *Almasiihu on e halfinaabe goongaaji Alla wirniidi din.

² Awa halfinaabe ben non no toraa wonugol sellafindeebe.

³ Min non paawoore nde paawotommi nden e nde yimbe ben paawatammi nden hittaa e an, min tigi toode mi paawitotaako.

⁴ Ko fii fondo an ngon ko laabungo, fii kala hinaa d'un hollata ko mi feewudo, jaawoowo lan on ko Joomiraado on.

⁵ Ko d'un wadi, wota on jaawu huunde doo e saa'i on, maa doo e ardu Joomi on, on Weebitoowo ka ndaygu ko suudii kon ka nibe, feppina ebbooje berde den. Ko fii mantoore mo kala aroyay immorde e Alla.

Fii Mawnintinaare be Korenti ben

⁶ Musibbe, mi huutorii d'ii nooneeji doo fii wad'angol on misal e hoore an min e Apoloosi. Ko nii andirton e amen wota mo yawtu ko windii kon, e wota gooto e mon mantor bambindirangol.

⁷ Ko fii ko hombo burnu-maa? E ko hondun jogidaa ko a okkaaka? E si a okkaama, ko fii hondun mantantodaa, wa si tawii hinaa a okkaado?

⁸ Dun-le wuren on haarii, awa kadi on aldii, on fud'dike laamaade e baawo amen! Pellet mi faaleteno hara nun ko on lambe fii menen kadi no men laamodira e mon!

⁹ Ko fii no wa'animmii wa si tawii Alla wattirii men, menen *sahaabaabe ben baawo, wa jaawaabe happanaa wareede e yeeso dental ngal fow, ko fii men wonanii aduna on fow e malaa'ikaabe ben e yimbe ben jalnori.

¹⁰ Ko men jogoraabe wa feetube sabu Almasiihu on, kono onon ko on faamuube sabu Almasiihu on! Ko men jogoraabe wa lo'ube, kono onon ko on dolnube. Ko on teddinaabe, kono menen ko men hayfinaabe!

¹¹ Haa jooni meden tampiri heege e donka e kolngalf e piggal e yiilagol.

¹² Meden golliri juude amen den tigi haa meden ronki. Tuma men hoynaa woo, men du'anoo. Tuma men cukkaa woo, men wakkiloo.

¹³ Tuma men jo'aa woo, men jaabora no newori. Men woni tuundi oo aduna, men hawkaa e di fow, haa weet-aango hande ngoo.

¹⁴ Hinaa fii hersingol on mi windiri d'un, kono mido hajorde on wa faybe an be mi yidi.

¹⁵ Ko d'un wadi, hay si on heboyii guluuje sappo ardotoobe on fii no jokkiron laawol Almasiihu on, haray on alaa baabaabe buy. Ko fii, e telen-ma humondiral mon e Iisaa Almasiihu on, ko min wonti baaba mon e nder ko mi feppinani on Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁶ Awa mi wakkilinii on yo on wonu jemboobe lan.

¹⁷ Ko d'un wadi si mi imminani on Timotee, on mo tawata ko paykun an mo mi yidi, e sella-findeejo e telen-ma Joomiraado on. O andintinay on laawi an din fow e

telen-ma Almasiihu on, wano mi janniri di non hen fow e nder *moftede den fow kadi.

¹⁸ Wobbe e mon mawnintinike wa si tawii mi yiltitotaako ka mon.

¹⁹ Kono mi yahay ka mon ko neebaa, si Joomiraado on jabii. Hinaa kongudi mawnintiniibe ben tun mi andoyta, kono ko bawgal mabbe ngal kadi.

²⁰ Ko fii *laamu Alla ngun wonaa haalaaji, kono ko bawgal.

²¹ Ko hondun faaladon? Ko yo mi yaadu ka mon e sawru, kaa ko giggol e newaare?

5

Fii Hiwugol Moftal ngal

¹ Awa saa'i woo jiiibaare goo no naneede hakkunde mon, hara ko jiiibaare nde yi'etaake hay ka be gomdinaa ben, hay goddo e mon no murtini beyngu ben mun!

² Onon e ndee mawnintinaare mon! Hidon haanunoo yoomude! Suuton on wadudo ngal kuugal e hakkunde mon.

³ Min oo mo wondaa e mon ka bandu, kono wondudo e mon ka bernde, mi jaawirii wadudo sifa ngal kuugal on toode wa si mido wondi e mon.

⁴ Awa fewndo mottondirdon e innde Iisaa Joomi on, tawi mido wondi e mon ka bernde, wondude e bawgal Iisaa Joomi men on,

⁵ yo on neddo accide e Ibuliisa fii no jikku makko junuubankeejo on halkiree, e fii no ruuhu makko on dandiree pande ardu Joomi men on.

⁶ Nden mawnintinaare mon moyyaa. E hara on andaa lewen seeda nii no yurina farin jiiibaado fow?

⁷ Seedee e lewen kiddo on, fii no laatoron farin jiiibaado keso, bay ko on be aldaa e lewen. Ko fii *Almasiihu on, ngin baalii men layya fii *Juldeere Yawtaneede nden, hirsama.

⁸ Awa wota en wadir juldeere nden lewen kiddo, maa lewen bonki e bone, kono wadiren nde bireedi laabal e goonga, de aldaa e lewen.

⁹ Mi windanii on ka nder batakuru an wonde, wota on humondir e jeenoobe ben.

¹⁰ Kono hinaa fii mido faalaa wi'ude bee tun selon bee yimbe oo aduna, jeenoobe, maa reeredube, maa jattoobe, maa rewoobe sanamuuji. Si hinaa dun, haray bee yalton e oo aduna.

¹¹ Ko mi windani on kon jooni, ko wota on humondir e goddo wi'udo ko musiddo mon e gomdinal, hara ko jeenoowo, maa ndeereero, maa rewoowo sanamu, maa

hoynoowo, maa mandiloowo, maa jattoowo, e hay wota on naamidu toode e sifa on neddo.

¹² Ko fii hondun mi naawanta be gomdinaa ben? Hinaa onon woni naawoobe gomdinbe ben?

¹³ Be gomdinaa ben kan, Alla naaway be. Awa yaltinee bonfo on hakkunde mon.g

6

Fii Yaafondiral Gomdinbe ben

¹ Si godfo e mon lurriddi e godfo, e hara o suusay wullitaade e be feewaa ben, o acca yimbe Alla ben?

² E on andaa yimbe Alla ben naawoyay oo aduna? Si tawii ko onon haani naawude aduna on, hara on waawataa naawugol haajuuji di hittaa din?

³ E on andaa en naawoyay malaa'ikaaabe ben? E ko hondun non hadata naawen haajuuji oo aduna?

⁴ Awa si tawii hidon mari lurral hakkunde mon fii haajuuji aduna din, hara ko yimbe be *moftal ngal hayfini ben wadoton naawoobe?

⁵ Ko fii hersingol on mi wowliri dun. Taw si hay gooto faamufo, waawufo naawude hakkunde musibbe mun alaa hakkunde mon?

⁶ E hin-le godfo no wullitaade e hoore musidfo mun yeeso be gomdinaa ben!

⁷ Onon non, ko ko wadi haa naawindirfon kon holli wonde on foolaama few. Sitta nde wadafon bone, maa hippadon.

⁸ Kono ko onon woni wafude angal peewal ngal, jatta beya, e hin-le ko musibbe mon.

⁹ Wota on daynito! E on andaa boyliibe ben maraa gebal ka *laamu Alla? Hinaa jiiibiibe ben, hinaa kadi rewoobe sanamu ben e jeenoobe ben e worbe waditiibe rewbe ben e worbe jinoobe worbe ben

¹⁰ e wuybe ben e himmuibe ben e mandiloobe ben e hoynoobe ben e jattoobe ben, woni ko mari gebal ka laamu Alla.

¹¹ Awa ko dun wobbe e mon wonnoo. Kono Ruuhu Alla men on lootii on, *labbinii on, o jogorii on feewube e innde Iisaa Almasihu Joomi on.

Fii Wodditagol Jinaa

¹² Mido newnanaa fow, kono hinaa fow nafata. Mido newnanaa fow, kono mi accataa ko woni woo waawammi.

¹³ Neemaaji din ko fii reedu, reedu ndun kadi fii neemaaji din, Alla kadi mulay di fow. Awa kadi bandu ndun hinaa fii

jinaa, kono ko ndu fii Joomiraado on, Joomiraado on kadi fii bandu ndun.

¹⁴ Awa kadi Alla, on Immintindo Joomi on, immintiniray en bawgal makko ngal.

¹⁵ E hara on andaa wonde ko balli mon din woni tere *Almasiihu on? E hara mi yettay tere Almasiihu on, mi yubbindira e cagaajo? Pellet oo'o!

¹⁶ E on andaa kadi, mo yubbindiri hoore mun e cagaajo, haray kanko e makko ko be bandu wooturu? Bay no windii: «Kambe dido be wonay gooto.»^h

¹⁷ Kono, on humondirdo e Joomiraado on, haray kanko e makko ko be ruuhu gooto.

¹⁸ Wodfitee jinaa on! E junuubu goo mo neddo wadata, hara on junuubu hinaa tabitoowo ka bandu. Kono on jokkudo jinaa, haray ko bandu makko ndun tigi o woni wafande junuubu.

¹⁹ E hari on andaa dundoo? Ko bandu mon ndun woni suudu *Ruuhu Seniido wondo e mon on, on mo Alla okki on. Hinaa onon jeyi hoore mon,

²⁰ ko fii on sooditaama coggu sattungu. Awa teddiniree Alla balli mon din.

7

Fii Desal e Sunningol

¹ Jooni feyyen e ko windandon mi kon. No moyyani gorko hara o meemaali debbo.

² Kono non fii reenagol e jinaa, yo mo kala hebu beyngu, debbo kala heba moodi.

³ Gorko on jonnita beyngu mun ko handi kon, debbo on kadi wano non e telen-ma moodi mun.

⁴ Ko fii debbo on jeyaa bandu mun ndun, kono ko moodibbo on, gorko on kadi wano non, o jeyaa bandu makko ndun, kono ko beyngu makko jeyi ndu.

⁵ Wota on salondir, si hinaa e saa'i nanondiral mon, fii no hebiron saa'i no tororon Alla. Bawto dun yiitidon, fii wota Ibuliisa foolir on angal waawugol hoore mun.

⁶ Kono mi wowliraali dun wa si ko yamiroore, kono ko ko newnaa.

⁷ Mido yelii yo neddo fow wa'u wa an min, kono mo kala no mari dokkal feerewal, ngal Alla yefi dun, mo kala e noone goo.

⁸ Be resaa ben non e keynguube ben, mi wi'ay no moyyani be no be wa'ira wa an min.

⁹ Kono si be waawataa hoore mabbe, ko yo be resu, ko fii ko resugol buri bittorgol faale feyyitudo.

¹⁰ E telen-ma yettindirbe ben non, e hino ko mi wi'ata kon, (hinaa non min yamiri, kono ko Joomiraado on), wota debbo sertu e moodi mun.

¹¹ Si kanko debbo on non o aru e serteede, yo o joodo hara o yettaaka, maa o moyyintinida e moodi makko. Awa kadi wota gorko jonnitu beyngu mun.

¹² Fii beya, (dundoo ko min wowli, hinaa Joomiraado on), si musidoo goo no mari debbo mo gomdinaa, hara on debbo no yidi wondugol e makko, wota o seedu e makko.

¹³ Si tawii kadi debbo no mari moodibbo mo gomdinaa, hara on gorko no yidi wondude e on debbo, wota o seedu e moodi makko.

¹⁴ Ko fii moodibbo mo gomdinaa ko jeyaado Alla sabu debbo makko gomdindo on, debbo mo gomdinaa on kadi ko jeyaado Alla sabu moodibbo makko gomdindo on. Si hinaa dun, bibbe mon ben wonay wofondirbe e Alla, e hara-le wurin ko be badondirbe e Alla.

¹⁵ Si tawii mo gomdinaa on no catii e seedugol, yo gomdindo on newnan mo dun. Ko fii hay huunde wadfaaki musidoo gomdindo e dun, Alla ko noddiri en ko wuurugol e nder buttu.

¹⁶ E hoore dun, ko honno debbo andirta si o danday moodi makko? Maa si gorko danday beyngu mun?

¹⁷ Ko woni tun, yo mo kala jokkir no Joomiraado on wadirani dun non, e noone noddanda ndu o hehiri Alla ndun. Ko nii mi yamiriri e nder *mofte den fow.

¹⁸ On mo noddeede mun tawi sunninaama, yo o wonir no o sunniraa non. On mo noddeede mun tawi sunninaaka, wota o eto sunnineede.

¹⁹ Sunninel* ngol wonaa huunde, angal sunninel kadi wonaa huunde, kono ko doftagol yamirooje Alla den woni godfun.

²⁰ Yo mo kala wonir no wonirnoo non fewndo o noddaa.

²¹ Si tawii fewndo noddadaa ko a jiyaado, wota a aanu, kono si tawii hida waawi rindude, haray eto.

²² Ko fii jiyaado mo Joomiraado on noddi, haray o wonii mo Joomiraado on rindini. Ko wano non kadi, dimo mo Joomiraado on noddi, haray o wonii jiyaado *Almasihu on.

²³ Awa on sottiraama coggu sattungu, wota on wontu maccube yimbe ben.

²⁴ Yo mo kala, yo musibbe, woniran Alla noone no wonirnoo non wa fewndo ko o noddaa.

²⁵ E telen-ma be yettaali yettaaka ben, wonaa yamiroore Joomiraado on mi hendii. Kono ko fewjoore an nden mi woni on jonnude, wa nedoo sella-findeejo sabu yurmeende Joomiraado on.

²⁶ E hino ko mi miiiji no moyyi kon, sabu satteendeeji fewndiidi dɛn: no moyyani neddo ka o wonira no o woniri non.

²⁷ Si hidfa tiggunoo, wota a dɛbbu seedigal. Si a tiggaa, wota a dɛbbu tiggugol.

²⁸ Kono, si a resii, haray a wadaali junuubu. Si jiwo kadi resaama, haray o wadaali junuubu. Kono non yimbe resindirbe ben fottay e tampereaji, mi faalaa on dandude di.

²⁹ E hino ko mi wi'ata kon, yo musibbe an: saa'i on ko rabbidudo. Jooni, on mo no mari suddiido, yo wa'u wa mo alaa.

³⁰ Ben wonbe wullude, yo wa'u wa si be alaano wullude. Ben wonbe kadi weltaade, yo wa'u kadi wa si be alaano weltaade. Soodoobe ben kadi, yo wa'u wa si be maraano,

³¹ e ben wonbe huutorde oo aduna, ka haqiiqa, yo wa'u wa si tawii be alaano huutorde. Ko fii mbaadi oo aduna feyyay.

³² E hin-le mi faalaaka yo on wondu e annde. On mo tiggaali, ko fii haajuuji Joomiraado on hittini, no o weltinira Joomiraado on.

³³ On resudo non, ko fii haajuuji aduna hittini, no o weltinira beyngu makko.

³⁴ Haray himo senditii. Wano non, debbo mo resaaka maa jiwo, ko fii Joomiraado on hittini, fii no o laatora laabudo ka bandu e ka ruuhu. Debbo resaado on non ko fii haajuuji oo aduna hittini, no o weltinira moodi makko.

³⁵ Ko nafa mon mi wowliri dɛn, hinaa fii faadinangol on, kono ko fii addugol on e ko haani kon e ko laabi kon, e no humoron e Joomiraado on, hara on dillaali.

³⁶ On mo no tanyinii ko lo'udo e fee jiwo mo o yami, feyyudo duubi kellefuyee, o tawi yettindirgol e makko no moyyi, yo o wafu ko o faalaa kon, haray o wadaali junuubu si be resindirii.

³⁷ Kono on anniyiido ka bernde mun haa tabiti wonde tiggataa on jiwo, hara ko e yidi makko kanko tigi, e hoore himo wawti faaleaji makko, haray o wafii ko moyyi.

³⁸ Awa ko nii woniri: on tiggudo jiwo mo o yami on, haray o wafii ko moyyi, on mo tiggaali jiwo mo o yamaynoo on kadi, burtu moyyinde.

³⁹ Debbo no humondiri e moodi mun fannin moodi makko no wuuri. Kono si gorko on maayii, haray no newanii mo reseede ka o faalaa woo, ko woni tun, ko yo taw ko no yaadiri e faale Joomiraado on.

⁴⁰ E miijo an, ka o burata hettaade, ko si o wonirii wano o woniri non, bay min kadi mido tanyinii Ruuhu Allaahu on no e an.

8

Fii Naamugol Tebbeeli Sakkanaadi Sanamuuji

¹ E telen-ma tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, hiden andi wonde en fow hiden mari gandal, e hin-le gandal adday mawnintinaare, kono giggol tiidinay.

² On mo no sikki no andi godfun, haray fahin o andaali ko honno haanaa andireede.

³ Kono si godfo yidii Alla, haray Alla no andi mo.

⁴ Fii telen-ma huutorgol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji din, hiden andi wonde sanamu wonaa godfun tigi e oo aduna, ko Alla gooto tun woodi.

⁵ Pellet no woodi piiji reweteedi duudufudi ka kammu e ka leydi, jogoraadi wa si tawii ko allaabe maa joomiraabe.

⁶ Kono enen ko Alla gooto marden, on Baabaajo, on mo kala huunde iwri e mun, e on mo wonanden, e Joomi gooto, dun ko Iisaa Almasiihu on, on mo piiji din fow woniri, e on mo wonirden.

⁷ Kono fow alaa ngal gandal. Ko dun wadi, ben wowtube sanamuuji, haa jooni si no jaamude ngun teewu anditay fii ko sakkaa kon. Nde tawnoo bernde mabbe nden no lo'i, dun tuuinay be.

⁸ Hinaa neema bannata en e Alla. Si en jaamaali, dun duytataa en huunde, si en jaamii kadi, dun beydataa en huunde.

⁹ Ko woni tun, reenee fii wota ko newnanadon wadugol kon wonan lo'ube ben peggal.

¹⁰ Ko fii si godfo aru e yi'ude ma, an oo jooma gandal, hida nafoo e nder juulirde ka sanamuuji rewete, taw si nden bernde makko lo'unde poodataa mo jaamugol tebbeeli sakkanaadi sanamuuji?

¹¹ Dun haray on lo'udo mulirii sabu <gandal> maa ngal, dun ko on musidfo mo *Almasiihu on maayi fii mun!

¹² Si on wadirii non junuubu e telen-ma musibbe ben, e nder barmingol bernde mabbe lo'unde nden, haray on wadii junuubu e telen-ma Almasiihu on.

¹³ Ko dun wadi, si tawii jaamete woney sabu peggal musidfo an, haray mi jaamataa teewu hande kadi, fii wota mi libu musidfo an on.

9

Fii ko Haanani Sahaabaajo

¹ E hara hinaa mi dimo? Kaa hinaa mi *sahaabaajo? Kaa mi yi'aali Iisaa Joomi men on? Kaa hinaa on kuugal an e telen-ma Joomi on?

² Hay si tawii hinaa mi sahaabaajo fii wobb'e ben, onon bete ko mi sahaabaajo fii mon. Ko fii ko on maande sahaabankaaku an ngun e telen-ma Joomi on.

³ E hino doo ko mi jaaborta jaawoobe lan ben kon:

⁴ E hara haananaa men ka men jaama men yara?

⁵ Kaa haananaa men ka men yaada e debbo amen mo men kafidi diina, wano beya sahaabaabe woni warrude non, e musibbe Joomi men on, e Petruusu?

⁶ Kaa ko min tun e Barnabaasi haani gollude fii no men wuurira?

⁷ Ko suufaajo hombo fawtotoo hoore mun e nder suufayaagal mun? Ko hombo tutata leggal *wiiju, hara jaamataa fibbe maggal on? Ko ngaynaako hombo aynata wuro, ronka yarude biraafan din daabeeji?

⁸ Ko mi wowlata kon wonaa ko iwri e miijooji neddanke, ko fii Sariya on kadi ko dun wi'i.

⁹ Ko fii no windii ka Sariya Muusaa: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dun maaro.»¹ E hara Alla no aanidi e ga'i din?

¹⁰ Kaa ko fii men o wowlirani nii? Hiiyii, ko sabu men enen dun windiraa. Mo no remude yo remir tama'u, e on mo no yaabude yo yaabir tama'u hebugol gebal.

¹¹ Si tawii men aawii ko iwri e Alla hakkunde mon, taw si haanaa ka men sopita e mon piiji aduna?

¹² Si tawii dun no haanani wobb'e goo e hoore mon, haray menen ittii e sikke.

Kono men huutoraali kon ko haanani men. Kono meden ronditii fow, fii wota men fallu Kibaaru Moyyo *Almasiihu on.

¹³ E on andaa wonde ben wadoobe golle *juulirde mawnde nden ko e dun jaamata, e wonde golloobe ka *lawayorde ben kadi no mari gebal ka layyorde?

¹⁴ Ko wano non kadi Joomi on no yamiri wonde feppinoobe Kibaaru Moyyo on ko e makko wuurata.

¹⁵ Min non mi huutoraali hay huunde e din haanandi lan, awa mi windiraali dun kadi fii yo mi newnane. Ko fii mayde nden no buranimmi edii goddo ittude lan e ndee huunde nde mi mawninorta.

¹⁶ Ko fii hewtaa ka mi mantora yottingol Kibaaru Moyyo on, bay dun ko ko wadfdii mi. Si mi feppinaali Kibaaru Moyyo on, bone wonanay lan.

¹⁷ Si tawii ko e hoore anniye mi woni wafirde, haray mido mari njoddi. Si tawii non mi fawa wadugol dun, haray mi waday woni golle de mi halfinaa.

18 Awa ko hondun non jooni woni njoddi an ndin? Ko waajagol fii Kibaaru Moyyo on e baawo yantugol njoddi e tortagol ko haanani waajotoodo kon.

19 Ko fii, fii kala mido rindi e hoore wondo woo, mi waditii maccudo fow fii no adadu burdo mawnude on hebora.

20 E telen-ma Yahuudiyankeebe ben, mi wa'a wa Yahuudiyankeejo, fii no mi hebira Yahuudiyankeebe ben. E telen-ma wonbe e ley Sariya on kadi, mi wa'a wa wondo e ley Sariya on, fii no mi hebira wonbe e ley Sariya on ben, fii kala min tigi hinaa mi wondo e ley Sariya on.

21 E telen-ma be alaa e ley Sariya on ben kadi, mi wa'a wa mo alaa e ley Sariya on, fii no mi hebira be alaa e ley Sariya on ben, e hin-le min tigi wonaa wonde mi alaa e ley Sariya Alla on, kono mido e ley Sariya Almasiihu on.

22 Mi lo'ida e lo'ube ben fii no mi hebira lo'ube ben. Mi wonii fow e telen-ma yimbe ben fow, fii no gasirta woo mi wona sabu dandugol wofbe.

23 Mi wadiri fow sabu Kibaaru Moyyo on, fii no mi hebiroya gebal.

24 E on andaa? Wonbe foolotirde e dogudu ben fow no dogude, kono ko gooto foolata heba njoddi. Awa dogiree wano non, fii no hebiron njoddi.

25 Kala foolotirteedo waday kala noone eltal bandu, fii no o hebira *meetelol ngol luttataa, kono enen ko meetelol luttoowol.

26 Min non mido dogude, kono hinaa dogudu meereeru. Mido uttaade, kono hinaa fii uttagol hendu ndun.

27 Liddu d'un on non, mido yangude bandu an ndun, mido waawi ndu, fii nde mi gaynoyi waajaade beya, min tigi wota mi pottine.

10

Mise Yettaade e Taariika Isra'iilayankeebe ben

1 Musibbe an, mi faalaaka yo on yejjitu wonde baabiraabe men ben fow wonno e ley duulere, be fow be tayitiri ka baharu.

2 Be fow be lootaa maande gomdinal ka duulere e ka baharu e nder humondiral e Muusaa.

3 Be fow be naami naamete gooto iwrufo e Alla.

4 Be fow be yari njaram gootan iwrufan e Alla, ko fii ko e fetere iwrunde e Alla jokkunoonde be nden be yaraynoo. Ko Almasiihu on wonnoo nden fetere.

5 Kono burbe ben e mabbe weltinaano Alla, ko d'un wadi si be maayi ka wulaa.

6 Awa d'un fow ko wadiri ko fii hollugol en mise, fii wota en hebu faaleeji bondi wano be hebirnoo non.

⁷ Wota on wonu rewoobe sanamu, wano wobbe wonirnoo e hakkunde mabbe, wano windori non: «Jamaa on joodii fii jaamugol e fii yarugol, bawto d'un be immii fii fijirgol jiiibaare.»]

⁸ Awa wota en jokku jinaa, wano wobbe e mabbe wadirnoo non, haa guluuje noogay e tato maayi jande wootere.

⁹ Wota en ndarndo *Almasiihu on, wano wobbe e mabbe ndarndornoo non, ben be bolle mulunoo.

¹⁰ Wota on nermu, wano beya nermirnoo non, ben be malaa'ikaajo muloowo on warunoo.

¹¹ Dun, ko hefiri be ko fii yo wonan en misal, windiraa kadi fii hajagol en, enen bee tawaabe ka lannoode aduna.

¹² Ko d'un wadi, on mo no sikki no darii, yo o reeno wota o yanu.

¹³ Ndarndannde woo hebaali on nde goddo goo hebaali. Alla ko Sella-Findeejo, o newnataa ndarndedon toonin doole mon den, kono e nder ndarndannde nden o adday feere no sortoron e mun, e no waawiron nde dartorde.

¹⁴ Ko d'un wadi, yo yibbe an, dogee rewugol sanamu.

¹⁵ Ko wa yimbe faamu be mi woni on yewtirde, onon tigi jaawee ko mi wi'i kon.

¹⁶ Jardukun du'aa kun wonden du'orde kun ko yubbondirkun e yiiyan Almasiihu on. Bireedi mo wonden tayitude on, ko yubbondirdo e bandu Almasiihu on.

¹⁷ Bay ko bireediwal gootal woodi, enen e duudude men ko en bandu wooturu. Ko fii en fow hiden hawti bireediwal gootal.

¹⁸ Ndaaree bee *Isra'iilayankeebe wonbe jaamude daabeeji sakkaadi din. Hinaa yubbondirbe e *layyorde nden?

¹⁹ Awa ko hondun mi woni wi'ude? Wonde tebbeeli sakkaadi fii sanamuuji din ko goddun? Kaa sanamuuru ko goddun? Oo'o!

²⁰ Kono kon ko rewoobe sanamuuji ben woni sakkaade, ko jinnaaji din be woni sakkanaade, hinaa Alla. E hin-le mi faalaaka yo on humondir e jinnaaji din.

²¹ On waawataa yarirde jardukun Joomi on, yariron kadi jardukun jinnaaji din. On waawataa hebude ka paamete Joomi on, hebon kadi ka paamete jinnaaji din.

²² En faalaa memminde nawliigu Joomiraado on? Kaa en buru mo dolnude?

Fii Hettaare Wonannde Gomdindo on

²³ Fow no newnaa, kono hinaa fow wondi e nafa. Fow no newnaa, kono hinaa fow tiidinta.

²⁴ Wota gooto dabbu nafa mun on, kono yo dabbu fii heddiibe ben.

²⁵ Naamee kala teewu ko yeeyetee ka luumo, hara on sikkitaaki ka bernde mon.

²⁶ Ko fii: «Leydi ndin e kala ko ndi wondi ko Joomiraado on wonani.»^k

²⁷ Si tawii mo gomdinaa saatinii on, e hin-le hidon faalaa yahude, naamee kala ko weebitanoyadon, hara on sikkitaaki ka bernde mon.

²⁸ Kono si godfo wi'ii on: «Dundoo ko ko ittaa sadaka», haray wota on jaamu sabu on andindo on e sabu bernde nden.

²⁹ Hinaa fii bernde mon nden mi woni yewtude doo, kono ko fii bernde oya nden. Awa ko fii hondun ndimankaaku an ngun jaawirtee bernde oya nden?

³⁰ Si mi jarnii Alla e nder ko mi jaamata kon, haray ko hondun mi felirtee fii on jaamete mo mi jarni Alla fii mun?

³¹ Woni on jaamay, woni on yaray, woni kala ko wadoton, wadifree piiji din fow fii mangu Alla ngun.

³² Wota on wonan hay gooto peggal, woni *Gereekiyankabeebe ben, woni Yahuudiyankabeebe ben, woni *moftal Alla ngal.

³³ Wano mi woniri weloowo wondo woo e di fow non, mi alaa dabbude nafa an on, kono ko nafa burbe duudude ben fii no be dandiree.

11

¹ Awa pembee lan, wano min kadi mi woni pembirde *Almasiihu on non.

Fii no Godfo Haani Wonirde e nder Rewugol Alla

² Mi mantii on fii ko on yejjitaali fii an kon e di fow, e ko maanditidon janndeeji din kon, wano mi hewtiniri on di non.

³ Ko dun wadi si mido faalaa yo on andu wonde Almasiihu on ko hooreejo kala neddanke, gorko kadi ko hooreejo e fee beyngu mun, Alla kadi ko hooreejo e fee Almasiihu on.

⁴ Kala gorko hippiido kufune, nde no toroo Alla, maa no haala ko Alla longini dun, haray o yawike hoore makko^m.

⁵ Ko wano non kadi, kala debbo wondo toraade Alla maa haalude ko Alla longini dun, hara o taaraa, haray o yawike hoore makkoⁿ. Haray no wa'i wa si tawii kanko debbo on himo fembii.

^k 10:26 10.26 Zab. 24.1 ^m 11:4 11.4 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

ⁿ 11:5 11.5 Maa: «o yawike hooreejo makko on».

⁶ Ko fii, si debbo taaraa, haray yo o tayu sukundu makko ndun. Ko fii, si no hersinani debbo ka sukundu makko ndun tayee, maa o femboo, haray yo o tiggo.

⁷ Kono duhiido haanaa ka hippoo, ko fii ko o mbaadi e darja Alla, debbo non ko darja gorko.

⁸ Ko d̄un wad̄i, gorko hinaa e debbo suutaa, kono ko debbo suutaa e gorko.

⁹ Awa kadi gorko hinaa sabu debbo tagiraa, kono debbo ko sabu gorko tagiraa.

¹⁰ Ko d̄un wad̄i, sabu malaa'ikaabe ben, debbo no haani hebude ka hoore mun maande laamu ngu o woni e ley mun ngun.

¹¹ Kono e telen-ma humondiral men e Joomiraado on, debbo gasataa e baawo gorko, gorko kadi gasataa e baawo debbo.

¹² Ko fii, ko wano debbo suutiraa e gorko non, ko wano non kadi tawi ko debbo dapata gorko, d̄un fow non ko immorde e Alla.

¹³ Naawee d̄un onon tigi. E hara no hawri ka debbo toroo Alla, hara o taaraa?

¹⁴ E hara aduna on tigi faaminaali on wonde no hersinani gorko ka o accita saayannde?

¹⁵ Kono hebugol sukundu ko darja debbo, ko fii sukundu ndu o yedaa ndun ko ko o buumora.

¹⁶ Si tawii god̄o no faalaa warrude noone goo, enen en alaa on naamu, *mofte Alla d̄en kadi alaa on naamu.

Fii Nafakkaari Joomi on

(Mat. 26.26-29; Mrk. 14.22-25; Luk. 22.15-20)

¹⁷ E nder wad̄ugol non d̄ee yamirooje yeeso d̄oo, alaa ko mi mantira on e nder ko mottondirton kon, hara hinaa fii ko furi moyyude, kono ko fii ko furi bonude.

¹⁸ Ko adii kon non, mi nanii nde mottondirdon woo sendondiral wad̄ay hakkunde mon. E ban̄je goo, d̄un no henanimmi.

¹⁹ Bee yeddondire wona hakkunde mon, fii no holniibe ben feepira e hakkunde mon.

²⁰ Jaka nde mottondirdon woo, hinaa fii jaamugol *nafakkaari Joomi on.

²¹ Bay nde hidon jaama, mo kala kutoto nafakka mun on, jaama, hara god̄o goo no weelaa, oya kapun no mandili.

²² E hara on alaa cuud̄i ka jaamon e ka yaron? Kaa on hayfinay woni moftal Alla ngal, hersinon be alaa huunde ben? Ko hond̄un mi wi'ata on? Mi mantay on? Mi mantataa on e d̄un!

23 Ko fii, ko ko mi hebiri Joomi on kon mi hewtini on. E nder jemma mo Iisaa Joomi on janfaa e mun on, o yettuno bireedi,

24 o jarni Alla, o tayiti, o wi'i: «Dundoo ko bandu an, wonandu on ndun nii, wadfee dundoo maande ko anditiron fii an.»

25 Ko wano non kadi, bay be gaynii jaamude, o yetti jardukun wadforkun njaram, o wi'i: «Kun jardukun ko maande fii *ahadi heyri tippundi e yiyan an dan, wadfee dundoo maande ko anditiron fii an, saa'i nde yaroton e mun woo.»

26 Ko fii nde jaamoton oo bireedi woo, yaron e kun jardukun, on wowlay fii mayde Joomi on haa jande o artoyi.

27 Ko dun wadi, kala on jaamudo on bireedi, yari e kun jardukun Joomi on, hara ko no haaniraa, o wonay felniido e telen-ma bandu e yiyan Joomi on.

28 Awa, yo mo kala miijitano hoore mun si o jaama on bireedi, maa o yarira kun jardukun.

29 Ko fii kala on jaamudo yari e baawo anditugol bandu Joomi on, haray ontigi jaamii yarii jaawoore jaawaynde dun kaɗun tigi.

30 Ko dun wadi si no e hakkunde mon nawnube buy e kitasoloobe buy, e on mayraama wobbe.

31 Si enen tigi en jaawitike, en jaawoytaake.

32 Kono Joomiraado on no jaawude en donkina, fii wota en jaawidoye e aduna on.

33 Ko dun wadi, yo musibbe an, nde mottondirdon fii nafakkaari ndin woo, habbondiree.

34 On mo tawi no weelaa, yo jaamu ka mun, fii wota on mottondir fawon jaawoore e hoore mon.

Mi jaaboyto deya lande, nde mi hewtoyi.

12

Fii Dokke Ruuhu Seniido on

1 E telen-ma dokke iwruɗe e Ruuhu Alla den, yo musibbe an, mi faalaaka yo on ronku andude dun.

2 Hidon andi fewndo ko on gomɗinaa, hidon selnaa, nawraa e sanamuuji mbobooji.

3 Ko dun wadi si mi wi'ay on: kala mo Ruuhu Allaahu on ardii e nder ko o wowlata kon, wi'ataa: «Iisaa ko huɗaado.» Hay gooto kadi waawataa wi'ude: «Iisaa ko Joomi», si hinaa *Ruuhu Seniido on ardii mo.

4 Dokke den no serti, kono Ruuhu Allaahu on ko gooto.

5 Balle den kadi no serti, kono Joomiraado on ko gooto.

6 Golleeji din kadi no serti, kono ko Alla gooto on woni wadude di fow e yimbe ben fow.

⁷ E hin-le, mo kala ko Ruuhu Allaahu on feɲɲini e mun kon ko dokkal fii nafa fow.

⁸ Ko ɗun waɗi, Ruuhu on yeday godɗo on kongol faamu, on Ruuhu gooto yeda oya on kongol gandal,

⁹ on Ruuhu gooto yeda godɗo goo gomɗinal, on Ruuhu tigi yeda godɗo goo jawndugol,

¹⁰ godɗo goo dokkal fii waɗugol kaawakeeji moyyi, godɗo goo haalugol ko Alla longini ɗun, godɗo goo gandal fii sendindirgol noone ruuhuuji, godɗo goo noone *haalaaji janani, godɗo goo nantingol ɗin haalaaji.

¹¹ Ko on Ruuhu gooto bajo waɗata ɗii piiji fow, senditana mo kala e ko mun, wano o yidiri non.

¹² Ko ɗun waɗi, wano tawiri non bandu ndun ko wooturu, hindu mari tere buy. Tere bandu ndun non kadi e ɗuudude, ko bandu wooturu ɗe mari. Ko wano non wonirani *Almasiihu on.

¹³ Ko fii ko Ruuhu gooto *lootiraɗen fii wonugol bandu wooturu. En fow yarnaɗen Ruuhu Alla gooto on, woni non Yahuudiyankeebe ben, woni *Gereekiyankeebe ben, woni jiyaabe ben, woni rimbe ben.

¹⁴ Ko fii bandu ndun wonaali teral gootal, kono tere buy.

¹⁵ Si koyngal ngal wi'ii wonde: «Bay hinaa mi jungo, mi tawdaaka e bandu ndun», ɗun ittataa ko ngal teral e bandu ndun.

¹⁶ Si nowru ndun kadi wi'ii wonde: «Bay hinaa mi yiitere, mi tawdaaka e bandu ndun», ɗun ittataa ko ndu teral e bandu ndun.

¹⁷ Si tawno bandu ndun fow wonno yiitere, ko honno ndu naniraynoo? Maa si bandu ndun fow waɗano nowru, ko honno ndu faamiraynoo bargol?

¹⁸ Kono Alla waɗi teral kala e bandu ndun no o faaliraa non.

¹⁹ Si fow wonno teral gootal, ko honto bandu ndun wonaynoo?

²⁰ Jooni non, tere buy no woodi, kono bandu ndun ko wooturu.

²¹ Yiitere nden waawataa wi'ude jungo ngon: «Mi hatonjinaa e maa.» Hoore nden kadi waawataa wi'ude koyɗe ɗen: «Mi hatonjinaa e mon.»

²² Dun-le toode, tere bandu wa'ude wa si no buri lo'ude ɗen, ko ɗen woni hittude,

²³ e ɗe tanyiniden no buri hayfude ɗen e bandu ndun, hiden hundiri ɗe teddungal burngal tiidude. E hin-le tere men burɗe hersinaade ɗen, ko ɗen burɗen surruɗe,

²⁴ ɗe hersinaaki ɗen kan hatonjinaa e ɗun. Alla waɗiri bandu ndun e noone mo bureten teddirde ɲakkiraade ɗen,

²⁵ fii wota liddondiral waɗu e nder bandu ndun, kono yo de nafindir.

²⁶ Si teral tampii, ɗeya tere fow tampiday e maggal. Si teral gootal teddinaama, ɗeya tere fow weltoday e maggal.

²⁷ Ko on bandu Almasiihu on, mo kala e mon ko teral e mayru.

²⁸ Awa, ko Alla adii waɗude e nder *moftal ngal, ko *sahaabaabe, ɗimmun ɗun ko haaloobe ko Alla longini ɗun, tammun ɗun ko jannooɓe, ɓawto ɗun dokkal fii kaawakeeji moyyi, e dokke fii jawndugol, e wallugol, e ardagol, e wowlugol e noone haalaaji janani.

²⁹ Hara fow ko sahaabaabe? Kaa hara fow ko haaloobe ko Alla longini ɗun? Kaa hara fow ko jannooɓe? Kaa hara fow waɗay kaawakeeji moyyi?

³⁰ Kaa hara fow yedaa dokke jawndugol? Kaa ko fow yedaa wowlugol e haalaaji janani? Kaa hara fow ko nantinoobe ɗin haalaaji?

³¹ Kono himmanee dokke burɗe moyyude ɗen. Awa mi hollay on kadi laawol ɓurngol moyyude ngol.

13

Fii Giggol

¹ Hay si mi wowlii e haalaaji yimɓe ben e ɗi malaa'ikaabe ben, si tawii mi alaa giggol, haray ko mi talenhun sila senyoohun, maa foolifen wondo e iidude.

² Hay si mi yedaaama dokkal haalugol ko Alla longinimmi kon e faamu fii gundooji ɗin fow e gande ɗen fow, e hay si mi hebii gomɗinal haa ka tawata mi dillinay pelle ɗen, si tawii mi alaa giggol, haray hinaa mi fus.

³ Hay si mi okkitirii keyeeji an ɗin fow fii jammingol miskinɓe ben, e hay si mi okkitirii bandu an ndun fii yo ndu sunne, si mi alaa giggol, ɗun nafataa lan huunde.

⁴ Giggol ko mupal, giggol ko moyyuki, giggol nawlataa, giggol mantotaako, hinaa heewungol mawnintinaare.

⁵ Ngol waasaa needi, ngol ɗabbataa nafa maggol, ngol yaawataa seytinde, ngol marataa bone.

⁶ Ngol weltortaa angal peewal, kono ko goonga ngol weltorta.

⁷ Giggol heppay ko woni woo, hingol hoolii ko woni woo, hingol tanyinii e ko woni woo, hingol wakkilii ko woni woo.

⁸ Giggol ngol lannataa haa poomaa. Haalugol ko Alla longini ɗun feyyay, *haalaaji janani kadi feyyay, gandal kadi feyyay.

⁹ Ko fii gandal men ngal hinaa timmungal, ko haaleten kon e nder ko Alla longini en kon kadi hinaa ko timmi.

¹⁰ Ko fii, nde ko laatii kon aroyi woo, ko timmaa kon feyyay.

¹¹ Wa fewndo ko mi wonnoo paykun, mi wowlirayno wa paykun, mi miiyorayno wa paykun, mi jaawirayno kadi wa paykun. Bay mi wonii mokobaa, mi feyyani paykunyaagal.

¹² Hande hiden tintora ndaarorgal e noone no nibbitiri, kono en yi'oyay kene e kene. Ko mi andi kon hande timmaa, kono mi andiroyay wano Alla andirimmi non.

¹³ Jooni non ko dñi piiji dfoo tati luttata: ko gomdinal e tama'u e giggol. Kono ko furi mawnude kon, ko giggol.

14

Fii Dokke e Longineede noone Haalaaji

¹ Awa dabbée giggol ngol, himmanon dokke iwruđe e Ruuhu Alla dɛn, tentinii haalugol ko Alla longini dɛn.

² Dun, on wowluđe e *haala janana, haray hinaa yimbe ben o wowlani, ko Alla. Ko fii hay gooto alaa mo faamude, awa kadi ko ruuhu o woni wowlirde dɛn gundooji.

³ Kono haaloowo ko Alla longini dɛn kon ko yimbe ben o woni yewtude, o tiidina be, o wakkilina be, o yarlina be.

⁴ On wowloowo e haala janana non ko hoore mun tun o woni tiidinde, kono wondo haalude ko Alla longini dɛn kon kapun ko *moftal ngal o woni tiidinde.

⁵ Mido yidi on fow yo on wowlu e haala janana, kono ko mi furi faaleede kon ko yo on wonu haaloobe ko Alla longini dɛn. Ko fii on haaloowo ko Alla longini dɛn no furi wowloowo e haalaaji janani on mawnude, si hinaa hara on neddo nantin dɛn fii no moftal ngal tiidiree.

⁶ Jooni non, yo musibbe an, si mi arii ka mon e yewtugol on e haalaaji janani, haray ko hondun mi nafi on, si wonaa hara ko kongol gandal maa jannde maa haalugol ko Alla longini dɛn maa feppinannde mi woni wowlude?

⁷ Si tawii aalaaji dñi wuuraa no wadude hito, wano serdu maa hoddu, si hito majji on laabaali, haray ko honno andirton galli majji on?

⁸ E si tawii hito *liital ngal laabaali, ko hombo ebbindantoo hare nden?

⁹ Onon kadi wano non, si tawii on alaa yewtude haala faamotooka e nder ko wowloton e haalaaji janani kon, ko honno be andirta ko wondon wi'ude kon? Ko fii haray ko hendu ndun wondon wowlande.

¹⁰ Noone haalaaji buy no woodi e oo aduna, kono alaa e majji ngol alaa firo.

11 Si tawii non mi faamataa haala ka godfo woni yewtude lan kan, mi wonanay mo janano, kanko kadi o wonanammi janano.

12 Onon kadi non, bay hidfon himmande dokke iwruude e Ruuhu Alla den, yo taw ko fii tiidingol moftal ngal wondon himmirande den dokke haa feyyita.

13 Ko dun wadi, on wondo yewtude e *haala janana longinaaka, yo toro fii no waawira nantinirde.

14 Ko fii si mido toraade Alla e haala janana longinaaka, haray ruuhu an on no toraade, kono haray mi alaa faamude.

15 Awa ko hondfun mi wafata? Haray yo mi toror ruuhu, kono yo mi toror kadi faamu, mi beytira ruuhu, kono mi beytira kadi faamu.

16 Si hinaa dun, si a mantirii Alla ruuhu on, ko honno joodiido tun e hakkunde hedotoobe ben jabirta «aamiina» e nder ko wondaa jarnude kon, bay o andaa ko hondfun wondaa wi'ude?

17 Ko goonga, hidfa jarnirde no moyyiri, kono a tiidinaali oya.

18 Mi jarnii Alla ko tawi kon mido wowlude e haalaaji janani furi on on fow.

19 Kono ka nder moftal, ko haalirgol hakkille an den kongudi jowi jannaydi beya buranimmi haalugol kongudi guluuji sappo e haala janana.

20 Musifbe an, wota on miijor wa paykoy. E telen-ma ka bone, wonee paykoy tosokoy, kono miijoron wa mokobaafe.

21 Ko fii no windii ka Sariya, Joomiraado on no daali:
«Ko yimbe be haalaaji janani

e be kundule janane
mi wowliranoyta oo jamaa.

Hay dun be hedfoytaako lan.»¹

22 Awa, haalaaji janani din ko maande fii be gomdinaa ben, hinaa fii gomdinbe ben. Kono haalugol ko longinaa kon ko maande fii gomdinbe ben, hinaa fii be gomdinaa ben.

23 Si tawii moftal ngal fow mottondirii, mo kala no wowlude e haalaaji janani, hedotoobe nii tun arii, maa be gomdinaa, e hara be wi'ataa ko on feetube?

24 Kono si tawii fow no haalude ko Alla longini dun, mo gomdinaa maa hedotoodo nii tun aru e taweede, dun fow faaminay mo fii junuubaaji makko, jaawa mo kadi,

25 gundooji bernde makko nden kadi feypinte, onsay o sujjay ka leydi, o rewa Alla, o qirritoo wonde ko goonga Alla no hakkunde mon.

Fii no Moftal ngal Haani Wonirde

¹ 14:21 14.21 Isa. 28.11-12

²⁶ Musibbe an, ko honno non warreten jooni? Nde mottondirdon woo, mo kala e mon no mari beytol, maa jannde, maa ko feɓɓinanaa, maa haala janana, maa noone nantingol. Yo fow wadfire fii tiidingol.

²⁷ Si no wowleede e haala janana, wota buru dɔdo maa tato, e yo be lontondir, tawa kadi no woodi nantinoowo.

²⁸ Si nantinoowo alaa, haray yo wowloowo on deyyu ka mottondiral, o yewtitoo ka bernde makko, o yewta Alla kadi.

²⁹ Fii haaloobe ko Alla longini dɔn ben kapun, yo dɔdo maa tato yewtu, beya taskoo ko yewtaa kon.

³⁰ Si goddo goo feɓɓinanaama goddun, yo oya on fanku.

³¹ Ko fii on fow hidon waawi lontondirde haalon ko Alla longini on kon, fii no fow jangira wakkiloo.

³² Ruuhuuji haaloobe ko Alla longini dɔn ben no yankinani ben haaloobe ko Alla longini dɔn.

³³ Ko fii Alla hinaa Alla jiiɓoldu, kono ko mo o buttu.

³⁴ Ko yo rewbe ben deyyu ka hakkunde mbatu, wano woniri non e nder moŋte gomɗinbe ben fow, bay newnanaaka be ka be wowla, kono ko yo be wonu yankiniibe wano Sariya on kadi wi'iri non.

³⁵ Si tawii kambe rewbe ben hiibe faalaa andude e tobbe goo, yo be lando moodibbe maɓbe ben tigi ka cuudi. Ko fii no hersinani debbo yewtugol ka hakkunde mbatu.

³⁶ Kaa ko e mon daaluyee Alla on iwri? Kaa ko haa e mon onon tun o ari?

³⁷ On mo sikki ko haaloowo ko Alla longini dɔn, maa yedaado dokkal iwrungal e Ruuhu Alla on, yo o jabu wonde ko mi windani on kon ko yamiroore Joomiraado on.

³⁸ On mo itti yiila e dɔn, wattantaake yiila e makko.

³⁹ Ko dɔn wadi, yo musibbe an, himmanee haalugol ko Alla longini on kon, e wota on hadu wowlee e haalaaji janani.

⁴⁰ Kono yo fow warru no haaniri non, hara ko no yaadiri.

15

Fii Ummutal Almasiihu on

¹ Mi andinii on, yo musibbe, fii oo Kibaaru Moyyo mo mi feɓɓinani on, mo jabudon, on mo catidon e mun, tabitudon,

² dɔn ko on mo dandiradon kadi, si tawii hidon jogori mo no mi feɓɓinirani on mo non, si tawii non hinaa non, haray on gomɗinii mo meere.

³ Ko adii kon, ko ko mi hendii kon mi feɓɓinani on: Almasiihu on ko fii junuubaaji men dɔn maayiri, wano windori non ka defte annabaabe ben,

⁴ o surraa, o immintinaa ka jalaande tammere, wano windori non ka defte annabaabe ben.

⁵ Oo wi'eteedo Petruusu yi'ii mo. E hoore d'un kadi sappoo e didoobe ben yi'ii mo.

⁶ Bawto d'un, furi musibbe teemedde njowo yiidi mo nde wootere, be tawata burbe ben e hakkunde mabbe no wuuri fewndo doo, wobbe ben maayiino.

⁷ Bawto d'un kadi Yaaquuba yi'i mo. E hoore d'un, *sahaabaabe ben fow yi'i mo.

⁸ Bawto bendon fow, o hollitii e an min kadi oo wa'ud'o wa jibinaado hewtaali.

⁹ Ko fii hari min mi hewtaa sahaabaabe ben, mi handaa kadi e noddeede sahaabaajo, ko fii mid'o cukkotonoo *moftal Alla ngal.

¹⁰ Ko sabu moyyere Alla nden wadi si mi woni ko mi woni kon. Awa kadi moyyere makko nden e telen-ma an wonaali meere. Ka liddu d'un, mi gollii furi be be fow. Kono fow e mun hinaa min, kono ko moyyere Alla wonde e an nden.

¹¹ Ko d'un wadi, woni ko min, woni ko kambe, ko dundoo men waajii, ko d'un kadi gomdindon.

Fii Ummutal Maybe ben

¹² E hin-le, si men waajike wonde Almasiihu on immitike e hakkunde maybe ben, haray ko honno wobbe e mon wi'irta wonde ummutal maybe alaa?

¹³ Si tawno ummutal maybe alaa, harayno Almasiihu on tigi immitaaki.

¹⁴ Awa si tawii Almasiihu on immitaaki, haray waaju amen ngun ko meere, gomdinal mon ngal kadi ko meere.

¹⁵ Haray kadi ko men seeditotoobe fenaande e fee Alla, ko fii men seeditanike Alla wonde o immintinii Almasiihu on, hara-le o immintinaali mo si tawno maybe ben immito-taako.

¹⁶ Ko fii si tawno maybe ben immitotaako, harayno Almasiihu on kadi immitaaki.

¹⁷ E si tawii Almasiihu on immitaaki, haray gomdinal mon ngal ko meere, haray haa jooni hidon e nder junuubaaji mon din.

¹⁸ Harayno maydube e gomdinal Almasiihu on ben ko hayrube.

¹⁹ Si tawii ko e nder oo aduna tun tanyinorden Almasiihu on, haray e hakkunde yimbe ben fow ko enen furi yurmude.

²⁰ Kono jooni non pellet Almasiihu on immintinaama e hakkunde maybe ben, ko kanko woni arano e d'un e nder maybe ben.

²¹ Bay mayde nden ko sabu neddo gooto ardi, ummutal maybe ben kadi ko sabu neddo gooto ardi.

²² Wano fow maayiri sabu *Aadama non, ko wano non kadi fow wuuritirta sabu Almasiihu on.

²³ Kono mo kala e saffewol mun. Ko Almasiihu on woni arano on, si hikka don jeyaabe Almasiihu on ben, pande ardu makko ndun.

²⁴ Ontuma, darngal daroo, ka o jonnitata don laamu ngun Alla Baabaajo on, bawto bonnugol kala laamu e kala bawgal e kala doole.

²⁵ Ko fii bee Almasiihu on laamoo haa tuma o watti aybe makko ben fow ka ley koyde makko.

²⁶ Gano sakkiteedeo muleede on, ko mayde nden.

²⁷ Ko don wadi si Alla wadii fow ka ley koyde makko. Kono si wi'aama fow yankinanaama mo, ka haqiiqa, haray on Yankinando mo kala huunde tawaaka.

²⁸ E nde piiji din fow yankinanoyaa mo, onsay Bid'oo on tigi yankinanto on Yankinando mo kala huunde, fii no Alla wonira fow e di fow.

²⁹ Awa ko hondun wonbe lootanaade maybe ben maande kisiyee wadata? Si tawii maybe ben immitotaako few, haray ko fii hondun be lootantoo maande kisiyee fii maabe?

³⁰ Enen non fii hondun saa'i kala hiden e masiibo?

³¹ Nande woo mido weebitanii mayde nden. Midoo seedintini don, yo musibe an, wano mi mantori on non e nder humondiral e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

³² Si tawii ko e faale nedanke mi habiri kulle den ka saare Efeesi, haray ko nafa hondun mi heboyta? Si tawii maybe ben immitoytaako: «Haray jaamen, yaren, bay jango en maayay.»^{1]}

³³ Awa wota on daynito, ko fii wondibe bonbe bonnay jikkuuji moyyi.

³⁴ Awa artee e ko feewi kon, wota on wadu junuubu. Ko fii wobe ben maraa gandal fii andugol Alla, ko fii hersingol on mi wowliri don.

Fii Balli Waylaadi din ka Ummutal

³⁵ Kono goddo no gasa wi'ude: «Ko honno maybe ben immitoroyta e ko bandu hondu be ardoyta?»

³⁶ Ko an yo njoofojo, ko sankataa kon fudataa si maayaali.

³⁷ Ko sankataa kon hinaa bandu aroyooru ndun, kono ko abbere nii tun, no gasa ngawri maa awdi goo.

³⁸ E hoore don, Alla yeda nden abbere bandu no o faaliraa, awdi kala o yeda don bandu ko hawrani don.

³⁹ Bandu fow wonaa gootun: wonndu ko ndu nedanke, wonndu goo ko ndu kulle, wonndu goo kadi ko ndu colli, wonndu goo kadi ko ndu liyyi.

⁴⁰ No woodi kadi tagooje kammuyankeeje e tagooje adunayankeeje, kono ɲari tagooje kammuyankeeje ɗen no serti e ɲari tagooje adunayankeeje ɗen.

⁴¹ Naange ngen no mari ɲari mun feere, lewru ndun no mari ɲari mun feere, koode ɗen kadi no mari noone ɲariiji mun sertuɗi.

⁴² Awa ko nii kadi wonirani ummutal maybe ben: si bandu polayndu sankama, ko ndu polataa immitoytoo.

⁴³ Si bandu jiddundu sankama, ndu immitodoyto e darja. Si bandu lo'undu sankama, ndu immitodoyto e doole.

⁴⁴ Si bandu adunayankeeru sankama, ndu immitoyto ruuhuyankeeru.

Si bandu adunayankeeru no woodi, haray bandu ruuhuyankeeru no woodi.

⁴⁵ Ko ɗun waɗi si no windii: «Aaden arano on, ɗun ko Aadama, hebi ngurndan, o wuuri.»^P Kono Aadama sakkitoro on ko ruuhuyankeejo yedfoowo ngurndan.

⁴⁶ Hinaa arano on woni ruuhuyankeejo on, kono ko banduyankeejo, ko ko hikkii ɗon kon woni ruuhuyankejun ɗun.

⁴⁷ Nedfo arano on ko e leydi ndin suutaa, ko mo ka leydi, nedfo ɗimmo on kapun ko ka kammu iwri.

⁴⁸ Ben be ka leydi no wa'i wa mo ka leydi on, ben be ka kammu kadi no wa'i wa on mo ka kammu.

⁴⁹ Ko wano nanditirden e mo ka leydi on non, ko wano non kadi nanditroyten e oo mo ka kammu.

⁵⁰ E hino ko mi woni wi'ude kon yo musibbe an. Ka bandu ndun e yiiyan ɗan waawaali hebude gebal ka *laamu Alla ɗon, ko ɗon kadi woni ko polata hebataa gebal e ko polataa kon.

⁵¹ Awa e hino, mido wowlande on gundoo: en fow en maayataa, kono en fow en waylete,

⁵² e nder saa'ihun nii, yeru mayaango yiitere, ka wutaandu *liital sakkitoral. Ko fii ngal wuttete, maybe ben immitoo ko bontataa, onsay enen non en waylete.

⁵³ Onsay bee nduu bandu polayndu lontiniree ndu polataa, awa kadi bandu maayayndu ndun lontiniree ndu maayataa.

⁵⁴ Nde ndun bandu polayndu lontiniraa ndu polataa, e nde bandu maayayndu ndun lontiniraa ndu maayataa, onsay daalol windiingol ngol laatoto, wonde:

«Mayde nden modaama e nder polgal.»^Q

⁵⁵ «Ee mayde, ko honto polgal maa ngal woni?

Ee mayde, ko honto ndagawal maa ngal woni?»^R

⁵⁶ Kono ndagawal mayde ko junuubu, awa kadi doole junuubu ko Sariya.

⁵⁷ Yo mantoore wonan Alla, on Yedufo en polgal immorde e Iisaa Almasihu Joomi men on.

⁵⁸ Awa yo musibbe an yidaabe, wonee tabitube be dillintaako, burtee beydaade e golle Joomiraado on, e hoore andugol wonde, golle mon den e telen-ma Joomiraado on hinaa meere.

16

Fii ko Faaboraa kon Gomdinbe ben Yerusalaam

¹ E telen-ma mottindirgol fii wallitagol yimbe Alla ben, wadiree onon kadi wano mi yamiriri *mofte wonde Galaasi den non.

² Yo mo kala e mon hebu ko anniyii, wallini feere beru maral makko ngal ka jallal aranal e nder yontere nden, dun ko alattiire nden, fii wota on habbo haa tuma mi ari fii mottindirgol dun.

³ Dun, nde mi aroyi, mi wattiday e be subidon ben dokke mon den, wondude e bataake, be naba *Yerusalaam.

⁴ Si tawoyii non bee mi yaha min tigi, mi yaadoyay e mabbe.

Fii Ebbooje Puulusa den

⁵ Mi yahoyay ka mon nde mi tayitoyi Masedonii, ko fii mi rewoyay Masedonii.

⁶ No gasa mi jallidoyay e mon, maa toode mi ruumida e mon, fii no ardoron mi ka mi yahata ton.

⁷ E ngol laawol doo mi faalaaka rewude ka mon e hoore hawjere, kono mido tanyinii wondugol e mon seeda, si Joomiraado on newnii.

⁸ Kono fow e mun, mi wonay Efeesi haa ka Juldeere *Pentakosta.

⁹ Ko fii dambugal njanal udditanike golle an nden, awa kadi aybe ben no duudi.

¹⁰ Awa si Timotee hewtii, wadiree noone no o hulirtaa hakkunde mon, ko fii himo gollira wa an min e nder golle Joomiraado on.

¹¹ Awa wota gooto aybin mo. Neltee mo e jam fii no o hewtira ka an. Ko fii mido habbodi mo e musibbe ben.

¹² Telen-ma oo musidfo an Apoloosi, mi wakkilinii mo fota fii yaadugol e musibbe ben ka mon, hinaa non dun woni faale makko on fewndo doo. Kono o yahoyay nde o hebi fajuhun.

¹³ Wattanee yiila tabiton e nder gomdinal ngal, wakkilodon, tiidon.

¹⁴ Ko wadoton woo wadiree giggol.

¹⁵ Mi yamirii on kadi yamiroore goo, yo musibbe an. Hidon andi ko beynguure Astefaana nden adii gomdinde e nder Akaaya, be woni kadi e kurkanagol yimbe Alla ben.

¹⁶ Awa onon kadi yankinane ben yimbe e kala gollidoobe e maɓbe.

¹⁷ Awa mido weltori arugol Astefaana ngol, e Fortunaatusa e Akayuuka, bay be wafanii lan ko on waawataano wafande lan.

¹⁸ Ko fii be wallintinii wonkii an kin wano be wallintiniri wonkiji mon dɪn non. Awa manee sifa ben yimbe.

Fii Salminaango ngon ka Waynondiral

¹⁹ Moftal ngal *Aazii salminii on. Akiila kadi e Piriskiila, wondude e moftal wongal ka suudu maɓbe ngal, salminii on fota e innde Joomiraado on.

²⁰ Musibbe ben fow salminii on. Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal.

²¹ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi.

²² On mo yidfaa Joomi on, yo o laato hudaado. Yo Joomi on aru!

²³ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e mon.

²⁴ Mido yidfi on on fow sabu Iisaa Almasiihu on. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE KORENTI BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidfo wi'eteedo Timotee, haa e ngal *moftal Alla wongal Korenti, e gomdinbe wonbe Akaaya ben fow.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Jarniri Allaahu, Wakkilinoowo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Baabaajo yurmeteedo e on Alla Jom wakkilaare fow,

⁴ on wakkilinoowo en e nder kala tampereaji men, fii no enen kadi waawiren wakkilindirde ben wonbe e nder kala noone tampereaji wakkilaare nde hebirden Alla nden enen tigi.

⁵ Ko fii, ko wano tampereaji *Almasiihu on layirta e hoore men non, ko wano non wakkilaare men nden layirta immorde e Almasiihu on.

⁶ Si tawii men tampii, ko fii wakkilaare mon nden e fii kisiyee mon on. Si tawii men wakkilinaama, ko fii no wakkilinedon, no wawniredon jajjaade tampereaji gooti e di men woni nabude din.

⁷ Tama'u amen on e telen-ma mon ko selludo, ko fii meden andi, wano tawdiradon non e tampereaji amen din, ko wano non tawdiradon e wakkilaare amen nden.

⁸ Men faalaaka yo on ronku andude, yo musibbe amen, tampereaji hebudi men din *Aazii di men sonjiraa, haa ka tawata alaa hattoode toonin doole amen den, haa men tayii hay wuurugol.

⁹ Kono menen e hoore amen tigi, meden felliti men fawaama mayde, fii wota men fawu hoolaare amen nden e hoore amen menen tigi, kono e Alla on Immintinoowo maybe ben.

¹⁰ Ko on jattini men, jattinoyta men kadi e sifa nden mayde. Hiiyii, meden tanyinii, o jattinoyay men

¹¹ e nder ko faaborton men torndeeji kon. Ko non Alla jaabinirta torndeeji di duudube torantoo men din. Ko dun wadi si yimbe duudube jarnay Alla fii amen.

Fii no Puulusa Banginiri ko Hadi o Yiltitoo Korenti

¹² Ko men woni mantorde kon, ko ko bernde amen nden banginani men kon, wonde men wuuririi e oo aduna, tentinii telen-ma mon, nundal e haqiiqa ko iwri ka Alla,

hara hinaa ko iwri e faamu nedʒanke, kono ko e sulfu Alla on.

¹³ Ko fii ko men woni on windande kon fow, ko ko waawoton jangude faamon. E mido tanyinii on faamay dʒun fota,

¹⁴ wano fudʒfordon faamude non wonde ko men be mantorton. Onon kadi ko on be men mantorta jande ardu Iisaa Joomi men on.

¹⁵ E nder nden hoolaare, hari mido faalanoo yahude ka mon, fii no hebiron faabo Alla goo kadi.

¹⁶ Si mi iwriino ka mon, mi feyya Masedonii. Nde mido iwta Masedonii, mi artira ka mon kadi fii no walliron mi no mi hewtira ka diiwal Yahuuda.

¹⁷ E nder anniyagol an dʒun, taw si hara mi miijitaaki? Kaa hara on sikku dʒen ebʒooje an ko ebʒooje nedʒanke, haa ka tawata no e an «hiiyii» e «oo'o»?

¹⁸ No Alla woniri sella-findeejo non, ko non tawiri kongol ngol men hewtini on ngol wonaa ngol «hiiyii» e «oo'o».

¹⁹ Ko fii *Bidʒo Alla on, dʒun ko Iisaa Almasiihu on, mo min e Silaasi e Timotee men waajii on fii mun on, hinaa mo «hiiyii» e «oo'o», kono ko «hiiyii» woni e makko.

²⁰ Fodooje Alla dʒen fow ko «hiiyii» e makko, awa kadi ko kanko wi'irten Alla «aamiina» fii mangu makko ngun.

²¹ Ko Alla woni fellintinanoowo en fow wonde hiden humondiri e Almasiihu on. Ko kanko kadi subii en,

²² o maandiniri en maande makko nden, dʒun ko tolmugol Ruuhu makko on ka berde men.

²³ Alla ko seedee an: ko fii wota mi aanin on hadi mi yiltitoo Korenti.

²⁴ Hinaa fii meden laamii on e hoore gomdinal mon ngal, kono ko men gollidoobe e mon fii weltaare mon nden, bay hidon tabiti e nder gomdinal ngal.

2

¹ Min tigi mi aadii wota mi yiltitodu ka mon e sokola.

² Ko fii min, si mi sokolinii on, haray ko hombo waawi lan weltinde, si hinaa onon hebirbe lan sokola ben?

³ Mi windiranii on nii fii wota mi hefir haanuɓe weltinde lan ben sokola nde mi aroyi. Mido joganii on fow ndee hoolaare wonde, weltaare an nden ko nde mon on fow.

⁴ Ko e nder annde tiidunde e mettu bernde e gondi tiidufi mi windani on, hinaa non fii sokolingol on, kono ko fii no andiron giggol tiidungol ngol mi joganii on ngol.

Fii Yaafagol Bonnuɗo

⁵ Si tawii godʒo e mon wonii sabu annde, haray hinaa min o aanini, kono ko on fow, maa woɓbe e mon, (fii wota mi wowlu haa feyyita).

⁶ Feloore nde burbe ben e hakkunde mon fawi mo nden, yonay on neddo.

⁷ Haray jooni hidon haani mo yaafaade wakkilina, fii wota o sonjor sokola feyyitudo.

⁸ Awa mi torike on hollugol mo giggol.

⁹ Ko fii, ko mi windirannoo on, ko fii ndarndagol on annda si hidon doftii ko woni woo.

¹⁰ Ko fii kala mo yaafanidon, mi yaafanto mo min kadi. Telen-ma an min, si no woodi ko mi yaafoo, ko fii mon mi yaafori, e yeeso *Almasiihu on,

¹¹ fii wota en accu Ibuliisa foola en, ko fii wonaa wa si en andaa ebbooje makko den.

Fii Annde Puulusa nden Turuwaasi

¹² Fewndo ko mi hewti Turuwaasi fii fejningol Kibaaru Moyyo Almasiihu on, mi tawi Joomiraado on no udditan-immi dambugal.

¹³ Kono tawi bernde an nden waalanooki, bay mi tawaali don oo musiddo an wi'eteedo Tiituusa. Onsay mi waynitii be, mi fokkitani Masedonii.

¹⁴ Yo mantoore wonan Alla, on Wondo en okkude polgal soono woo e nder humondiral men e Almasiihu on, on Wondo en huutorde fii fejningol nokku kala urngol andugol Almasiihu on.

¹⁵ Awa e hakkunde wonaabe dandeede ben, e hakkunde wonbe mulude ben, hiden wa'ani Alla wa angiri uurundi ndi Almasiihu on weebitani mo:

¹⁶ hiden wonani wobbe ben barngol mayde nawrayngol e mayde, hiden wonani beya ben urngol ngurndan nawrayngol e ngurndan. Ko neddo hombo gaynata sifa den golle?

¹⁷ Ko fii men wa'aa wa wobbe, baanorbe daaluyee Alla on, kono ko e nder haqiiqa men yewtirta e innde Alla, e yeeso Alla e nder humondiral amen e Almasiihu on.

3

Fii Yangantoobe Ahadi Heyri ndin

¹ E hara men fudditoto fahin kuljude hoore amen? Kaa men hatonjinay e bataake kuljude fii amen wano wobbe goo? Kaa ko onon haani wadangol men dun?

² Ko onon tigi woni batakuru amen, windiindu ka berde amen, ndu yimbe ben fow jangi, faami.

³ No laabi, ko on batakuru *Almasiihu on, ndu menen tigi men yottini, ndu tawata hinaa ndaha windiraa, kono ko windiraandu Ruuhu Alla Wuurudo on, ndu tawata hinaa e hoore alluuje kaaye windaa, kono ko ka berde mon.

⁴ Ko dun woni hoolaare nde men jogii immorde e Almasiihu on yeeso Alla.

⁵ Hinaa wonde meden mari feere wadugol godfun menen tigi, wa ko iwrata e mbawdi amen menen tigi. Kono mbawdi amen ndin ko e Alla iwri.

⁶ O wawnii men kadi wonugol yangantooɓe *ahadi heyri ndin, hara hinaa tippude e bindol sariya on, kono ko tippude e Ruuhu Allaahu on. Ko fii bindol ngol waray, kono Ruuhu on wurnay.

Fii Mangu Ahadi Heyri ndin

⁷ Sariya Muusaa windiranoodo kalfe e hoore allu-uje kaaye on arduno e ngun mangu haa ka tawata *Isra'iilayankeeɓe ben waawataa ndaarude yeeso Muusaa ngon sabu on annoora feyyoowo wonnoodo ka yeeso makko. Si tawii golle on Sariya nawroowo e mayde ardi e sifa ngun mangu,

⁸ haray ko haa honto non golle Ruuhu Allaahu on furi mawnude!

⁹ Si tawii ko nawrata en e jaawoore kon mawninaama, haray ittii e sikke ko haa honto ko wadata en feewuɓe yeeso Alla kon furi mawnude!

¹⁰ Hiden waawi hay wi'ude wonde ngun mangu feyyungu fuutoraama mangu mun ngun fow, si ngu eɓbindiraama e burngu mawnude ngu hande ngun.

¹¹ Si tawii ko feyyata kon hebii mangu, haray ko haa honto ko luttata kon mawnata!

¹² Awa oo tama'u doo no okki en hoolaare tiidunde.

¹³ En wadirtaa wano Muusaa non, on wadafaynoodo tiggaare ka yeeso mun, fii wota Isra'iilayankeeɓe ben yi'u rawnoode annoora makko feyyoowo on.

¹⁴ Kono, e nder miijooji maɓɓe ɗin, berɗe maɓɓe ɗen yoorii. Ko fii, haa weetaango hande ngoo, si *ahadi hinndi ndin janga, taway haa hande nden tiggaare no woodaa. Nde ittaaka, ko fii ko e Almasiihu on tun nde muti.

¹⁵ Haa weetaango hande ngoo, si Sariya Muusaa on janga, taway tiggaare no wirni berɗe maɓɓe ɗen.

¹⁶ Kono si fewta e Joomiraado on, taway tiggaare nden ittaama ka berɗe maɓɓe.

¹⁷ E hin-le Joomiraado on ko Ruuhu, awa kadi ko ka Ruuhu Joomiraado on woni ɗon, ko ɗon ndimu ngun woni.

¹⁸ Enen, ɓe geece mun buumaaki ben fow, jalbirɓe mangu Joomiraado on wa ndaarorgal, hiden e nder wat-tegol mbaadi makko, mangu e hoore mangu, immorde e Joomiraado on, ɗun ko on Ruuhu.

4

Fii Ngalu Mariingu e nder Looɗe Leydi

¹ Ko dɔn wadɪ, bay Alla yedii men dɛn golle e nder yurmeende makko nden, maayu bernde hebataa men.

² Men sali kala ko suudii hersinii, men wuurirtaa kadi yoyre, men boylataa kadi daaluyee Alla on, kono ko e nder ko men feppinta goonga on kon, dɔn holnay kala bernde nedɗanke fii amen yeeso Alla.

³ Si tawii haa jooni Kibaaru Moyyo mo men waajotoo on no niɓbitii, haray ko wonɓe mulude ben o niɓbitani,

⁴ dɔn ko ben ɓe gomɗinaa, ɓe tawata alla nguu jamaanu wuminii miijooji mun, fii wota ɓe yi'u jalbeendi Kibaaru Moyyo bangindo mangu *Almasiihu on, on wondo mbaadi Alla.

⁵ Hinaa fii amen tigi men woni waajaade, kono ko fii Iisaa Almasiihu Joomi on men woni waajaade, menen non ko men kurkaadi mon sabu Iisaa.

⁶ Ko fii ko on Alla daaludo: «Yo ndaygu ngun jalbu ka nder niwre»,^a ko kanko kadi jalbini berɗe amen dɛn, fii ndayingol e amen andal mangu Alla wongu e yeeso Almasiihu on ngon.

⁷ Enen jogiibe ngun ngalu, hidɛn wa'i wa looɗe leydi, fii no andiree wonde ngal bawgal mawngal ko e Alla iwi, hinaa e amen.

⁸ Men bittiraama nooneji dɪn fow, kono men muncaaki. Men jibii, kono men tayaaki.

⁹ Men cukkaa, kono men hawkaaka. Men libaa, kono men hayraali.

¹⁰ Medɛn wondi e mayde Iisaa nden saa'i kala ka balli amen, fii no ngurndan Iisaa dɛn feppira ka balli amen.

¹¹ Ko fii enen wurɓe ben soono woo, hidɛn weebitanaa mayde nden sabu Iisaa, fii no ngurndan Iisaa dɛn kadi feppira e balli men maayooji dɪn.

¹² Ko non men weebitorani mayde nden fii no hebiron ngurndan.

¹³ Wano windori non: «Mi gomɗinii, ko dɔn wadɪ si mi wowli.»^b Menen kadi bay ko noone gomɗinal gootal men mari, medɛn gomɗini, ko dɔn wadɪ si medɛn wowlude,

¹⁴ e nder andugol wonde, on Immintindo Iisaa Joomi on, o immintiniday en kadi e Iisaa, o weebitida men e mon yeeso makko.

¹⁵ Ko fii, dɔn fow ko woni ardude ko fii mon, fii yo sulfu on burtu hewtude yimɓe duudufe, fii no yettooje dɛn ka mangu Alla laatora duudufe.

¹⁶ Ko dɔn wadɪ si maayu bernde hebataa men. Hay si bandu amen ndun polii, kono haray nder amen on no heyɗitude pande woo pande.

^a 4:6 4.6 Fud. 1.3 ^b 4:13 4.13 Zab. 116.10

¹⁷ Ko fii oo saa'i satteende e fandude mun, o rimanay en darja teddufo poomayankeejo burfo oo saa'i satteende.

¹⁸ Ko fii menen, wonaa ko yi'otoo kon men wadi hakkilaaji amen din e mun, kono ko ko yi'otaako kon men wadi hakkillaaji amen e mun. Ko fii ko yi'otoo kon, ko ko feyyata, ko yi'otaako kon, ko ko luttata haa poomaa.

5

Fii Wonunde Kammuyankeere nden

¹ Hiden andi wonde, si tawii dii togooji di hoduden e mun ka leydi doo, (e maanaa balli men din), aru e bonneede, haray hiden mari suudu ndu Alla ebbani en, dun ko wonunde poomayankeere, nde tawata hinaa juufe neddanke moyyiniraa.

² Awa kadi e nder din togooji, hiden woytaade fii faale bornagol wonunde kammuyankeere nden,

³ tawa ko en borniibe, hara tawetaake ko en darorbe nii.

⁴ Ko dun wadi, enen wonbe e nder din togooji, hiden woytaade, hiden sonjii, bay en faalaaka laataade bortiiibe, kono hara ko borniibe, fii no ngurndan dan modira mayde nden.

⁵ Awa on Hebulindo en fii nden ebbore ko Alla, on Tolmufo Ruuhu mun on e men.

⁶ Awa hiden heewi soono woo wakkilaare. Hiden andi kadi fodde hiden wondi e nduu bandu, haray hiden wodfondiri e Joomiraado on.

⁷ Ko fii, ko gomfinal ngal woni en ardaade, hinaa giide den.

⁸ Hiden heewi wakkilaare, ko burden faaleede ko seedugol e nduu bandu hoda moggo Joomiraado on.

⁹ Ko dun wadi, wonduden e nduu bandu maa seeduden e mayru, himme men den ko welegol Joomiraado on.

¹⁰ Ko fii en fow en darnete ka yeeso jaawirde *Almasiihu on, fii no o jonnitira mo kala njoddi kuude mun de o wadunoo ka aduna, woni ko ko moyyi, woni ko ko boni.

Fii Moyyintingol hakkunde Yimbe ben e Alla

¹¹ Awa, bay men andii ko woni hulugol Joomiraado on, meden dabbude no men fellintinira yimbe ben. Alla no andi ko men hombe, awa mido tanyinii onon kadi ka nder berde mon hidon andi men.

¹² Men alaa kuljude hoore amen kadi, kono ko dalil men woni on jonnude fii no mantoron men, fii no waawiron jaaborde ben wonbe mantorde ko woni e kene kon edii be mantorde ko woni e bernde kon.

¹³ Si tawii ko men wiliibe, haray andee wonde ko fii Alla men wilanii. Si tawii kadi non meden selli, haray andee wonde ko fii mon men sellani.

¹⁴ Ko fii giggol Almasiihu on no laamii men, menen bee fellitube d'undoo: aaden gooto maayanii fow, awa fow maayii.

¹⁵ O maayanii fow, fii wota wurbe ben wuuran hoore mun hande kadi, kono yo wuuran Maydo immintinaa fii mabbe on.

¹⁶ Dun haray gila jooni men jogoraa hay gooto e noone no yimbe oo aduna jogorta goddo non. Hay si tawiino hari men jogoriino Almasiihu on wano non, jooni men jogoraa mo non hande kadi.

¹⁷ Si tawii goddo no humondiri e Almasiihu on, haray ko o tagudi heyri, haray piiji kid'di d'in feyyirii mo, haray piiji d'in fow wontii kesi.

¹⁸ Dun fow ko immorde e Alla woni, on Moyyintindo hakkunde men e makko rewruude e Almasiihu on. O yedi men menen kadi golle moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko kanko Alla.

¹⁹ Ko fii Alla moyyintinii hakkunde makko e aduna on rewruude e Almasiihu on, e baawo joganagol yimbe ben bonnereeki maabe d'in, o halfinii men menen kadi kongol moyyintingol hakkunde yimbe ben e makko.

²⁰ Awa ko men be Almasiihu on immini^c wa si tawii Alla no rewruude e amen fii waajagol. Awa men jeejii on e innde Almasiihu on: wonee welditube e Alla.

²¹ On mo junuubu alaa e mun, d'un ko Iisaa Almasiihu on, Alla wad'ii mo junuubu fii men, fii, sabu humondiral men e Almasiihu on, no woniren feewube Alla.

6

¹ Bay ko men gollidoobe, men wakkilini on wota on jabir sulfu Alla on meere.

² Ko fii himo daali:

«Mi jaabinanii ma ka saa'i sulfu,

ka palaande kisiyee mi faabike ma.»^d

Awa mi andinii on ko fewndo d'oo woni saa'i sulfu on, awa kadi ko palaande kisiyee nden nii.

Fii Tampereeki Puulusa d'in

³ Awa men wonataa sabu peggal woo e hoore hay gooto, fii wota golle amen d'en wonu huunde felniinde.

⁴ E kala huunde men b'anginay ko men kurkantoo'be Alla, e nder n'annande buy, e nder tampereeki d'in e n'akkireede, e nder anndeeji,

^c 5:20 5.20 «Ko men be Almasiihu on immini» no firi «ambassadeurs» e haala Gereeki. ^d 6:2 6.2 Isa. 49.8

⁵ e nder pigge e kaseede e murtaneede, e golleeji sattufi e angal doyngol e heege.

⁶ Meden feppinira d'un laabal e gandal e mupal e moyyuki e *Ruuhu Seniido on e giggol ngol alaa faasiqankaaku,

⁷ wondude e daaluyee goongaajo on e bawde Alla den, peewal ngal wona aala amen habirfo e hiwitorfo.

⁸ E hoore meden teddinee e meden hoynee, meden wowlee ko boni e meden wowlee ko moyyi. Meden jogoree wa fenoobe, hara-le ko men wowloobe goonga.

⁹ Men jogoree wa be andaaka fii kala meden andaa, wa wonbe maayude e hin-le meden wuuri, maa wa wonaabe letteede fii kala men waraaka,

¹⁰ wa sokolnaabe e hin-le saa'i kala meden weltii, wa billiibe hara-le meden alfinde d'uudube, wa be alaa huunde e hin-le meden mari fow.

¹¹ Ko onon yo be Korenti, men haalanii on ko woni e amen kon, meden yappani on berde amen den.

¹² Men faadinanaali on berde amen den, kono ko onon tigi faadinani men berde mon den.

¹³ Awa mido yewtira on wa faybe an: onon kadi wafiranee men wano men wafirani on non, udditanon men berde mon den!

Fii Wodditagol ko Boni

¹⁴ Wota on humondir e be gomdinaa ben. Ko fii ko humondiral hongal woni hakkunde peewal ngal e angal peewal ngal? Maa ko kawtital hongal woni hakkunde ndaygu e niwre?

¹⁵ E ko nanondiral hongal woni hakkunde *Almasiihu on e Ibuliisa?^d E ko gebal hongal gomdinbe ben e be gomdinaa ben hawti?

¹⁶ E ko *ahadi hondi wondi suudu Alla ndun e sanamuuji din? Ko fii, ko enen woni suudu Alla Wuurufo on, wano Alla daaliri non:

«Mi hoday, mi jinda hakkunde mabbe, mi wona Alla mabbe, be wona jamaa an.»^e

¹⁷ Ko d'un wadi si Joomiraado on daali:

«Iwee e hakkunde mabbe, seedon, wota on meemu ko laabaa, min mi jabboyto on.

¹⁸ «Mi wonanay on Baaba, onon wonanon mi bibbe worbe e bibbe rewbe. Ko Joomiraado Jom Bawgal on daali d'un.»^f

^d **6:15** 6.15 Ndee innde Ibuliisa d'oo e haala Gereeki ko «Beliyar». ^e **6:16** 6.16

Lew. 26.11-12 e Haz. 37.27 ^f **6:18** 6.17-18 Isa. 52.11, Haz. 20.34-41, 2Sam. 7.8-14

7

1 Bay non hidfen mari wano d̄ii fodaariiji, yo yib̄be, labbinoden e kala ko tuuninta bandu ndun e ruuhu on, e hoore timmingol laabal ngal e nder kulol Alla.

Fii Tuubuubuyee be Korenti ben e Weltaare Puulusa nden

2 Wernee men ka berde mon, ko fii men fawɗaaki hay e gooto, men bonnaali kadi hay gooto, awa kadi men huutoraali hay gooto.

3 Hinaa fii felugol on mi wi'iri d̄un, ko fii hari mi wi'uno wonde hidfen ka berde amen, woni ngurndan, woni mayde.

4 Mido mari hoolaare tiidunde e telen-ma mon, mido mari ko mi mantora fii mon fota, mido wakkilinaa fota, mido heewi weltaare e nder d̄ii sateendeeji amen fow.

5 Ko fii gila men hewti Masedonii, men hebaali feere no men fowtora hay seeda, men tampiniraama noone fow, gere ka kene, kulol ka nder.

6 Kono Alla, Wakkilinoowo misikinbe ben, o wakkilinirii men ardu Tiituusa ndun.

7 Wonaa non ardu makko ndun tun o wakkiliniri men, kono kadi, ko wakkilaare nde wakkilindon mo nden. O sifanike men faale mon tiidudo on e gondi mon d̄in e cataare mon nden fii an. Dun wadi haa weltaare an nden burti tiidude.

8 Hay si tawii mi sokolinirii on batakuru an ndun, mi ninsaa d̄un jooni, hay si tawii mido ninsunoo. Ko fii mido sutii wonde ndun batakuru ko sokolini on ko haa seeda.

9 Fewndo d̄oo mido weltii, hinaa non fii ko sokoldon kon, kono ko fii ko sokola mon on addi on e tuubuubuyee kon, ko fii on sokoliniraama no Alla yidiri, bay on hebiraali men bone woo.

10 Ko d̄un wadi, sokola mo Alla yidi on adday tuubuubuyee nawroowo e kisiyee mo en ninsataa, e hin-le sokola oo aduna ko addata ko mayde.

11 Awa on yi'ii ko oo sokola mo Alla yidi wadi e mon kon: d̄un ko wakkilaare, e faale danditagol toope, e ko tikkudon kon, e ko ɗaldudon fii bone wadaado on, e faale mon moyyo fii yi'tugol lan, e cataare mon nden, e hebulaare mon nden fii donkingol bonnudo on. On holliri noone fow wonde on tawaaka e nduu muraadu.

12 Awa si mi windanii on, hinaa sabu fawɗiido on, maa fawɗaado e mun on, kono ko fii no jogitordon men non feepirana on onon tigi yeeso Alla.

13 Ko d̄un wadi si men wakkilinaa. Kono e hoore nden wakkilaare amen, men burti weltorde weltaare nde Tiituusa weltinaa nden, on mo on fow weltindon bernde mun.

¹⁴ Si tawii mi mantorii fii mon yeeso makko seeda, haray mi hersiraa d'un, kono ko wano ko men yewtata on saa'i woo kon woniri goonga non, ko non ko men mantori moggo Tiituusa kon woniri kadi goonga.

¹⁵ Awa kadi giggol ngol o joganii on ngol ko tiidungol, tuma kala o anditi ko doftidon mo kon on fow e noone no tolnirdon mo non kulol e teddungal.

¹⁶ Mido weltori waawugol hoolorgol on e kala huunde.

8

Fii no Puulusa Wakkilini Moftede den fii Okkugol

¹ Men andinay on, yo musibbe, fii ndee moyyere Alla yedaande *moftede makko den Masedonii,

² e maanaa, noone satteendeeji di be ndarndaa woo, weltaare maabe heewunde nden e billaare maabe tiidunde nden no okkude be feere okkirigol no yaajiri.

³ Yeru mbawdi maabe ndin, mido seeditii, be wadii hay toonin mbawdi maabe ndin e hoore anniyee moyyo.

⁴ Be landike men, e nder tentingol no tiidiri, yo be tawde e faabagol yimbe Alla ben.

⁵ Dun feyyiti ko men tanyininoo kon. Kambe tigi be weebitanii Joomi on taho, si be weebitanii men no yaadiri e faale Alla on.

⁶ Ko dun wadi si men wakkilini Tiituusa yahugol ka mon fii wallugol on laatinde ndee moyyere, wano o fuddornoo non.

⁷ Wano tawiri non hidon moyyi e di fow, ka gomdinal, ka kongol, ka gandal, ka cataare timmunde, e ka giggol mon e telen-ma amen, moyyiniree non kadi ndee moyyere.

⁸ Mi wowliraali d'un fii wadugol yamiroore, kono mi wowlan on fii hollugol bapaare beya nden, mi anda si giggol mon ngol ko haqiiqawol.

⁹ Ko fii hidon andi moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii kala ko alfunoodo, o waditii baaso fii mon, fii yo baasal makko ngal aldin on.

¹⁰ E hino ko mi miiyii no hawrani on kon: Bay ko onon adinoo anniyaade dokkal gila rowani, ko onon adii wadugol d'un kadi.

¹¹ Awa jooni, jokkee d'un haa timma, nabon haa jofoya, beru wakkilaare mon nden, wondude e anniyee mo aadidon on.

¹² Si en okkirii anniyee moyyo, haray d'un ko ko jabeteetippude e ko mardfen kon, hara hinaa e ko en maraa kon.

¹³ Hinaa non fii bittingol on, weltina beya, kono ko fii yo fotondiral wadu.

¹⁴ Fewndo doo ko ko furtani on kon wondon faaborde baasal beya ngal, fii no kambe kadi be faabora baasal mon ngal ko furtani be kon. Si wonirii non, fow fotay,

¹⁵ wano windori non:

«Marnoodo buy on wontanii d'un ko hawri,
on marnoodo kadi seeda, huunde njakkiraa d'un.»^g

Fii Tiituusa e be o Immindinaa ben

¹⁶ Yettoore wonanii Alla fii ko o wadi e bernde Tiituusa kon sifa cataare nde mi joganii on nden.

¹⁷ Fii kala non o jabii ebboore an nden fii yo o yahu ka mon, kono hari o aadike, wondude e tinnaare tiidfunde, wonde o yahay kanko tigi ka mon.

¹⁸ Men immindinii mo e oo musidfo mo mofte den fow manti fii golle de o wadani Kibaaru Moyyo on den.

¹⁹ E hoore d'un, ko mofte den todfii mo fii ko wona yaadidfo amen, e nder ndee moyyere nde tawata meden fawtii fii mangu Joomiraado on tigi, e fii seedintingol anniyeeji amen moyyi d'in.

²⁰ Meden faalaa reenaade fii wota men fele fii ngal dokkal mawngal ngal men halfinaa.

²¹ Ko fii ko ko moyyi kon men woni d'abbude, hinaa non yeeso Joomiraado on tun, kono kadi e yeeso yimbe ben.

²² Men immindinii be e oo musidfo amen, on mo men ndarndori noone woo cataare makko nden e laabiiji buy, on wondo banginirde ko tiidfi e ngal doo, hoolaare mawnde nde o joganii on nden.

²³ Tiituusa non, ko o wondidfo an e gollidoowo e an fii mon, musifbe be o wondi ben non, ko be mofte den immini, ko be darja *Almasihu on.^h

²⁴ Awa hollee mofte den fow dalil giggol mon ngol e ko men woni mantorde fii mon kon yeeso mabbe.

9

¹ Nafa alaa mido windana on fii ballal fokkintinanaangal yimbe Alla ben.

² Awa mido andi anniyee mon moyyo on fii wallugol, ko fii d'un mi woni mantorde on e yeeso be Masedonii ben, mi wi'a wonde, gila rowani bee ka diiwal Akaaya no hebullii wallugol. Awa kadi cataare mon nden wakkilini yimbe buy okkugol.

³ Mi imminii bee musifbe fii wota mantoore nde men mani on nden wonu meere, e yo on wonu hebuliibe fii wallugol wano mi wi'iri non.

^g 8:15 8.15 Egg. 16.18

^h 8:23 8.23 Maa: «ko be golloobe fii darja Almasihu on.»

4 Si tawii men tawoyii on hebulaaki nde min e be Masedonii ben men yaadoyi ka mon, haray hoolaare nde men hoolii on nden wontanay men hersa, haray onon hersa mon kan wowlotaako.

5 Awa mi taw no hawri ka mi wakkilina musibbe ben ka be adoyoo mi ka mon, be wona e fii ballal ngal foduɗon ngal, fii no ngal hebilora ngal wona okkiraangal anniyeer moyyo, hara hinaa wa si tawii ko kuugal karahaangal.

Fii Fodaari Waɗanaandi Aaden Dokko

6 Andee wonde : mo sankii seeda ko seeda o wa'ata, mo sankii buy ko buy o wa'ata.

7 Yo mo kala okkir wano o anniyori non ka bernde makko, e baawo ninsugol maa karhegol, ko fii Alla no yidi on okkiroowo weltaare.

8 Awa Alla no mari bawgal hebbingol e mon kala noone moyyere, fii no hebiron saa'i kala ko hatonjindon e mun kon fow, e no waɗiron kadi kala kuugal moyyal haa feyyita,

9 wano windori non wonde:
«O saakitii dokke,
o yedii miskinbe ben,

peewal makko ngal ko luttoowal haa poomaa.»ⁱ

10 On Jonnoowo remoowo on awdi, jonnay mo kadi jaametee ko on jaama, o yedoyay on onon kadi, o sowindirana on awdi ndin, o beyda battane peewal mon ngal.

11 Ko non alɗiniroyteɗon e kala noone fii no waawiron okkirde no yaajiri. Immorde e ngal ballal ngal men hendorta on men hewtina be, ɗun adday yettooje Alla.

12 Ko fii ngal ballal ngal waɗuɗon faaboto yimbe Alla ben, kono kadi beyday yettooje Alla ɗuudude.

13 Bay dee golle mon taskaama, tawaama ko haqiiqaaje, Alla mawninte sabu yankinaare mon nden e telen-ma qirritagol Kibaaru Moyyo *Almasiihu on, e sabu ballal mon yaajungal ngal wallirɗon be ngal, kambe e yimbe ben fow.

14 Dun, be toranto on wondude e giggol, sabu moyyere feyyitunde nde Alla waɗani on nden.

15 Yo yettoore wonan Alla fii dokkal makko ngal sifotaako ngal!

10

Fii no Puulusa Jaabori Aybinoobe Golle makko ɗen

1 Min Puulusa, mi tororii on newaare e moyyuki *Almasiihu on, min oo newiido e yeeso mon, e heewuɗo cuucal fii mon ka wodɗitii on.

² Awa mi jeejii on, wota on karhan yo mi bangin cuucal nde mi hewtoyi ka mon, ko fii mido anniyii seedintinirde hoolaare an nden cuucal e fee ben sikkube wonde meden wuuriri wa yimbe aduna.

³ Hay si tawii wonii ko men yimbe aduna, men habirtaa wano be aduna ben gerdata non,

⁴ ko fii aalaaji di men habirta din hinaa di oo aduna, kono ko wondudi e bawgal iwrungal e Alla fii libugol kala ko dartotoo mo. Men libay miijooji fenaandeeji din

⁵ e kala mawnintinaare hawtotoonde dartoo gandal fii Alla ngal, e men dahay kala miijo haa ngo doftoo Almasiihu on.

⁶ Si doftaare mon nden timmii, meden hebulanii kadi donkingol kala ko doftaaki.

⁷ Awa ndaaree no piiji din woniri non. Si godfo fellitanii hoore mun tigi wonde himo humondiri e Almasiihu on, yo o fellitan hoore makko dundoo: si himo humondiri e Almasiihu on, menen kadi men.

⁸ E hay si mi mantorii ko burti seeda mbawdi ndi Joomiraado on yedi men ndin fii tabintingol on, hara hinaa fii libugol on, haray mi hersoytaa.

⁹ Mi faalaaka wa'ude wa hulbiniroowo on bataake an den.

¹⁰ Ko fii hibe wi'a: «Dee bataake no tiidi no paadi, kono si tawii kanko himo doo, haray himo daati, haalaaji makko din no mehidii.»

¹¹ Kala non jogiido ngoo miijo, yo andu fota wonde: kala ko men windani on e baawo mon, ko dun men wadata e tawnde mon.

¹² Men fotondirtaa maa men ebbindirtaa hoore amen e wonbe hollitaade ben, kono e nder etitagol mabbe ngol e ebbitagol mabbe ngol kambe tigi, dun hollii ko be njakkiraabe faamu.

¹³ Menen non, men yidaa mawnintinorde ko feyyiti etirde, kono men feyyataa keerol ngol Alla yedi men ngol, ko dun kadi hewtini men haa ka mon.

¹⁴ Men feyyitataa keerol amen ngol, wa si tawii hari men araali haa e mon, ko fii ko goonga, ko haa e mon men ardi e Kibaaru Moyyo Almasiihu on.

¹⁵ Awa men feyyitirtaa keerol mantorgol gollleeji wobbe goo, kono meden mari tama'u wonde si gomdinal mon ngal beydike, men waaway kadi laatinde golle burde mawnude e hakkunde mon,

¹⁶ e nder waajagol e ca'e wonde toonin mon den, doo yo men mantor ko wadfaa kon ka nokkeeli beya.

¹⁷ «On mo no mantoo, yo mantor Joomiraado on.»j

18 Ko fii wonaa kuljuɗo hoore mun on jabaa, kono ko mo Joomiraado on kulji on.

11

Fii no Puulusa Banginiri fii Waditiibe Sahaabaabe ben

1 Jooni non, mido tanyinii on waawayno muppanaade lan, mi yewta on haalaaji komoyaagal seeda. Mido felliti on muppanto lan!

2 Ko fii mido nawlani on nawliigu iwrungu ka Alla, bay mi tananike on gorko gooto, fii weebitugol on ka *Almasiihu on, wa jiwo laabuɗo mo andaali gorko.

3 Kono mido huli fota wota on accu miijooji mon ɗin selnee e humondiral mon laabungal e haqiiqawal ngal e telen-ma Almasiihu on, wano *Hawaa acciri mboddi ndin ɗayniri mo yoyre mun non.

4 Ko fii si godɗo aru on feɗɗinande fii Iisaajo goo, seeduɗo e mo men feɗɗinani on on, maa si on hendike ruuhu goo seeduɗo e mo hendinodon on, maa *Linjiila^k goo seeduɗo e mo jabunodon on, haray on tewtike mo fota.

5 E hin-le mido felliti, ben «sahaabaabe townitiibe» buraa lan hay huunde.

6 Fii kala mido hesidani waajagol, kono mi hesidanaa gandal ngal, men hollirii on ɗun noone fow e ɗi fow.

7 Kaa hara mi wafii junuubu fewndo mi ɗuytiti fii bantugol on, wa fewndo ko mi feɗɗinani on Kibaaru Moyyo on e ɗaawo yantugol on hay huunde?

8 Mi ittinii *mofte goo fii hebirgol be njoddi fii wallitagol on.

9 E hin-le fewndo mi ɗakkiraa ka mon, mi wonaano dongal hay gooto, ko fii musibbe iwruɓe Masedonii ben faaboranno ko mi ɗakkiraa kon fow. Mi reenino wonugol dongal mon, e mi burtay-le reenaade e ɗun.

10 Fodde goonga Almasiihu on no e an, mido wi'i: hay gooto fannataa lan mantorgol ɗun e nder diiwal Akaaya ngal fow.

11 Fii hondun non? Hara ko fii mi yidaa on? Alla no andi mido yidi on.

12 Ko mi woni wafude kon, mi jokkay wafugol ɗun kadi, fii hafugol ben faalaabe mantorde fotugol e amen.

13 Ben ko waditiibe sahaabaabe, golloobe ɗaynoobe, wafinkiniibe sahaabaabe Almasiihu on.

14 Kono ɗun ɗaldinaa, ko fii Ibuliisa tigi ko wafinkinotoɗo malaa'ikaajo ndaygu.

^k 11:4 11.4 Dun ko Kibaaru Moyyo on.

15 Haray juhaa kadi ka golloofbe makko ben wadinkinoo golloofbe peewal. Kono rawnoode mabbe nden wa'ay wa kuude mabbe den.

Fii Golleeji e Tampereji Puulusa dɪn

16 Awa mido fillitaade kadi: wota gooto ndaariran wa komoojo. Si hinaa dɪn, jogoree lan wa komoojo, fii min kadi no mi mantora seeda.

17 Ko mi woni wowlude koo e nder hoolaare hebugol ko mi mantora, hinaa ko iwri e Joomiraado on, kono ko wa komoojo.

18 Bay dɪudufube no mantorde piiji aduna, min kadi mi mantoray dɪn.

19 Awa, onon marbe faamu ben, on mɪɲpanto no newori komoofo ben!

20 Hidon mɪɲnaade kadi ko kurketedon kon e ko huu-tortedon kon e ko jattetedon kon e ko jogortedon mawn-intinaare kon e hay banteede.

21 Meden hersi wi'ugol wonde meden lo'i e telen-ma dɪi piiji!

Kala ko goddo suusi mantorde, haray min kadi mido suusi, (ko wa komoojo mi woni wowlirde).

22 Si ko be *Aabirayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be *Isra'iilayankeebe? Awa min kadi men. Si ko be jurriya Ibraahiima? Awa min kadi men.

23 Kaa ko be kurkaadi Almasiihu on? Awa mido yewtirde komoyaagal, min kadi ko mi buri dɪn! Telen-ma ka golleeji mido buri be, ka kaseede mido buri be, ka piyeede, don kadi mido buri be, soono woo mido weebitanii mayde.

24 Laabi jowi mido hebirde Yahuudiyankeebe ben paatawol cappande nay ɲakkudun ngol gooto!

25 Laabi tati mido luuboreede bedi, mi fidaa kaaye nde wootere, laabi tati mi tawaa e nder laafe wonde lancaade, mi wonii kadi ka ndiyan pallal gootal e jemma gooto, mido awya.

26 Soono woo e nder jinduruuji an dɪn haray mido weebitanii masiibooji dɪn ka maaje, e masiibooji hippo-toofbe ben, e masiibooji yimbe lepol an ngol, e masiibooji be wonaa Yahuudiyanke ben, e masiibooji dɪn ka ca'e, e masiibooji dɪn ka wulaaji, e masiibooji dɪn ka baharu, e masiibooji wi'itiife ben ko men musibbe,

27 e ka golle e ka satteende, e jemmaaji dɪ daanaaka, e heege e donka e ɲakkireede ɲaamete, e jaangol e kolngal!^m

28 E hoore mi wowlaali fii ko heddi e dongal ngal mi rondii pande woo fii aanangol mofte den fow.

²⁹ Si goddɔ lo'ii, hewtay lan. Si goddɔ yanii e junuubu, ko min muusata.

³⁰ Si tawii bee mi mantoo, haray ko fii lo'ere an nden mi mantotoo.

³¹ Alla, on wondo Ben Iisaa Joomi on, on mo mantoore wonani haa poomaa, no andi wonde mi fenataa.

³² Oo lando Damaasi wi'eteedo Aretaasa ittayno ko ayna saare Damaasiyankooɓe ɓen fii nangugol lan.

³³ Kono mi tumbaa e debeere, mi tippiniraa e yolnde, jokkinaa maadi ndin, ko nii mi fuutori ɓe.

12

Fii Feɓɓinaneede Puulusa

¹ Bee mi mantoo, fii kala ɗun nafataa. Kono fow e mun yo mi yewtu fii wirnitande e feɓɓinande iwruɗe ka Joomiraado on.

² Wonii nii duubi sappoo e nay mido andi goddɔ gomɗindo *Almasiihu on, nabanoodo ka kammu tataɓu,¹ (mi andaa non si ko kanko tigi maa si ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

³⁻⁴ Ko mi andi tun, on nabaama ka aljanna, o nanii konguɗi ɗi sifotaako, ɗi newnanaaka neddo fillagol, (mi andaa non si tawii ko kanko tigi maa si tawii ko ruuhu makko on, kono Alla kapun no andi).

⁵ Ko sifa on neddo mi mantorta, kono mi mantortaa hoore an tigi, si hinaa fii lo'ereɗi an ɗin.

⁶ Si tawii mido faalaa mantaade, mi wonataa komoojo, ko fii mi wowloyay goonga, kono mi mantotaako, fii wota goddɔ tuuman toonin ko o woni yi'irde lan kon, maa ko o woni lan nanirde kon.

⁷ Sabu ɗee feɓɓinande mawɗe ɗe mi feɓɓinanaa, mi heɓuno ko tampinirimmi wa bullal ka bandu an fii wota mi manto, ɗun ko mo Ibuliisa imminnoo fii tampingol lan.

⁸ Laabiji tati mido jeejude Joomiraado on yo o woddintinan ɗun,

⁹ o jaabii lan: «Moyyere an nden yonii ma, ko fii bawgal an ngal ko e nder lo'ere nden ɓangata.» Awa mi ɓeyday mantaade fii lo'ereɗi an ɗin, fii no bawgal Almasiihu on wonira e hoore an.

¹⁰ Ko ɗun waɗi si mido weltii fii lo'ereɗi ɗin e hoyreeɗi ɗin e sattendeeɗi ɗin e cukkande ɗen e anndeeɗi ɗin fii Almasiihu on. Ko fii, nde mi laatii lo'udɔ, ko onsay mi woni dolnuɗo.

Fii Annde nde Puulusa Joganii ɓe Korenti ɓen nden

¹ 12:2 12.2 Ko Puulusa tigi woni on goddɔ mo o woni wowlude fii mun.

11 Mi wa'uno wa komoojo, kono ko onon karhunoo mi, bay ko onon haanuno kuljude lan! Ko fii hay huunde mi seedaa e ben «sahaabaabe townitiibe», fii kala hinaa mi huunde.

12 Maandeeji hollufi fii sahaabaabe ben wadiraama yeeso mon njanpannde tiidfunde, dun ko maandeeji e kuufe e kaawakeeji moyyi.

13 Ko hondun deya *mofte hebi ko on hebaali, si wonaa mi wonanaali on dongal? Awa yaafanee lan on ella don!

14 Awa e hino, mido faalaa yahude ka mon tammun, e hoore mi wonoytaa dongal mon, ko fii mi alaa dabude ko mon kon, kono ko onon tigi, bay hinaa paykoy koy haani marande mawbe mun ben, kono ko mawbe ben haani marande faybe mun ben.

15 Min mi wonay anniyiido fii fawtagol, e mi fawtoto hoore an fii wonkiji mon din. Si mi burtii on yidude, e hara giggol mon ngol e telen-ma an duytoto?

16 Awa, mi wonanaali on dongal. E hara mi laatike nefdo yoydo? Kaa mi hendorii on janfa?

17 Kaa mi rewii e goddo e be mi imminani on ben fii huutorgol on?

18 Awa, mi wakkilinii Tiituusa fii yahugol ka mon, mi immindinii mo e musiddo goo. Enee, taw si hara Tiituusa huutorii on onon fii hebugol godfun? E taw si hara kadi men jokkaali anniyee gooto e ebbooje goote?

19 No gasa hidon sikka gila neebii wonde men danditoto woni e telen-ma mon. Awa, ko yeeso Alla e innde Almasiihu on men woni yewtirde. Dun fow non, yo yibbe, ko fii tiidingol on.

20 Ko fii mido huli, nde mi hewtoyi, no gasa mi tawroya on hara hinaa no mi faaliraa non, e min kadi no gasa hara hinaa no faaliradon non. Mido huli wota taw no gasa hara ko yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e poore e baddi e mawnintinaare e jiiboldu woni hakkunde mon.

21 Mido huli, nde mi hewtoyi ka mon, wota Alla an on hersinoyan kadi e yeeso mon, mi wona e yoomugol fii wadunoobe junuubu duudufe, be ronki tuubude ngal angal laabal e jinaa e jiibaare nde be wadi nden.

13

Fii Hajande Puulusa Sakkitore den

1 Mido yahude ka mon tammun. Kala kongol jaawiroyte kongudi seedeebe dido maa tato.

2 Wa fewndo ko mi wonnoo ka mon dimmun, hari mi wowliino dun. Awa hande kadi, ka tawata mi alaa ton,

mi wowlanii d'un kadi wadunoobe junuubu ben ado mi yahude: si mi yiltoyike ka mon mi woopoytaa hay gooto,

³ ko fii hidon dabɓude seedee wonde ko *Almasiihu on woni longinde lan ko mi woni wowlude kon, on mo lo'aa e telen-ma mon, kono mardo bawgal e hakkunde mon.

⁴ Ko fii fewndo Almasiihu on fempanoo, hari ko o lo'udɔ, kono jooni himo wuuriri bawgal Alla ngal. Menen kadi e nder humondiral amen e makko, ko men lo'ube, kono menen e makko men wuuriray bawgal Alla ngal fii mon.

⁵ Awa taskee hoore mon onon tigi fii andugol si hidon wuuriri gomɗinal, ndarnditɔfon onon tigi. E on andaa Iisaa Almasiihu on no e mon? Si hinaa taw on woopu ndarnditagol mon ngol.

⁶ Kono mido tanyinii on taway wonde en woopaali ndarnditagol men ngol.

⁷ Ko e nder d'un men torotoo Alla fii wota on wadu huunde ko boni. Hinaa non fii hollugol wonde men felnaaki, kono ko fii yo on wadu ko moyyi, hay si tawii menen meden wa'i wa woopube.

⁸ Ko fii men waawanaa goonga on hay huunde. Kono ko wonangol goonga on men waawi.

⁹ Menen men weltoto nde men lo'i, e hin-le onon hidon dolni, e ko men yelotoo e nder torndeeji amen d'in, ko fii no laatoron timmube.

¹⁰ Ko d'un wadi si mido windande on d'un si mi alaa ton, fii nde mi aroyi, wota mi sattiniran on huutorgol mbawdi fii laamagol on ndi Joomiraado on yedimmi ndin fii tiidngol on, hara hinaa fii libugol on.

Fii Rawnoode Batakuru ndun e Salminaango mun

¹¹ Fii rawnagol, yo musibbe, wonee e nder weltaare, ebbanee wonugol timmube, wakkilindiron, hebon miijo wooto, wondiron buttu. Dun, Alla Jom giggol e buttu on wonday e mon.

¹² Salmondiree, hirbondiron hirbondiral laabungal. Awa kadi gomɗinbe ben fow salminii on.

¹³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on, e giggol Alla, wonu e mon on fow, wondude e humondiral e *Ruuhu Seniido on.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE GALAASI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, oo *sahaabaajo, mo tawata hinaa yimbe ben todfii dun, hinaa kadi e hay gooto dun rewi si hinaa e Iisaa Almasiihu on e Alla Baabaajo on, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben,

² wondude e musibbe be mi wondi ben fow, haa e mon onon ngal *moftal Iisaa wongal Galaasi.

³ Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on,

⁴ on ittudo hoore mun sadaka fii junuubaaji men din fii dandugol en e nguu jamaanu bonngu fewndiingu hande, wano Alla Baaba men hoddiri non,

⁵ on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Kibaaru Moyyo Bajjo on

⁶ Mido njaldi fii koo ko yaawudon yiltaade e baawo oo Noddirdo on moyyere Iisaa Almasiihu on, haa ka yahanon kibaaru goo.

⁷ Hara-le kibaaru goo alaa, kono yimbe goo no woodi wonbe on jiiibude, faalaabe boylude *Linjiila^a Almasiihu on.

⁸ Kono hay si ko menen maa malaa'ikaajo iwrufo ka kammu feppinani on kibaaru goo sertudo e oya kibaaru mo men feppinannoo on, yo o malkise.

⁹ Hari men yeetinoke on dun ado hande, mido fillitaade kadi: si godfo feppinanii on kibaaru sertudo e oo mo hendinodon, yo o malkise.

¹⁰ E jooni non, hara ko teddungal yimbe ben mi woni dabude, kaa ko iwrungal ka Alla ngal? Kaa hara mido dabude no yimbe ben yidirammi? Si mi faalano haa jooni yo yimbe ben yidan, mi laatotanooko kurkaadu Almasiihu on.

Fii no Puulusa Feppiniranaa Kibaaru Moyyo on

¹¹ Mi andinii on, yo musibbe an, oo Kibaaru mo mi feppinani on hinaa iwrufo e neddanke.

¹² Ko fii min mi hebiraali mo neddanke, awa kadi wonaa neddo jannimmi mo, kono ko Iisaa Almasiihu on tigi feppinanimmi mo.

¹³ On naniino fii dee kuude an e saa'iiji goo wa fewndo ko mi woni ka diina *Yahuudiyanke, dun ko fewndo ko mi cukkii moftal Alla ngal haa feyyiti, mido lanca.

^a 1:7 1.7 Dun ko Kibaaru Moyyo on.

¹⁴ E nder kan diina Yahuudiyanke, hari mido furi goreebe an buy e hakkunde lepol an ngol, ko fii hari mido furi be himme tiidufdo fii aadaaji baabiraabe amen ben.

¹⁵ Kono, nde Allaahu on, on Subinoofo lan gila ka teege yumma an, d'un ko on Noddirdo lan moyyere mun nden,

¹⁶ o tawno no moyyi ka o feppinanammi Bid'fo makko on fii no mi weebitirana mo be wonaa Yahuudiyanke ben, laatii mi landaaki hay gooto.

¹⁷ Kono e hoore d'un mi yaaraali kisan *Yerusalaam fii yiidooygol e adiibe lan tofdeede ben, kono mi yaari ka leydi Aarabu. Bawto d'un mi yiltitii Damaasi.

¹⁸ Ko duubi tati bawto d'un si mi yahi Yerusalaam fii yiidooygol e Petruusu. Mi woni ka makko don e nder balde sappoo e jowi.

¹⁹ Kono hari d'un fow, mi yiidaali e sahaabaajo goo, si hinaa Yaaquuba, d'un ko mijniraawo Joomi on.

²⁰ E nder koo ko mi woni on windande d'un, e hino Alla no reeni, mi fenaa.

²¹ Bawto d'un mi yahi e nder dee leyde Sirii e Silisii.

²² Kono hari mofte Almasiihu wonde e diiwal Yahuuda den yi'aali lan.

²³ Be naniino tun no wi'ee wonde: Oo cukkinoofo be oya tuma, no waajaade e ngal gomdinal ngal o faalanoo lancude.

²⁴ Jooni hiibe mantude Alla fii an.

2

Fii Pottal Sahaabaabe ben Yerusalaam

¹ Duubi sappoo e nay bawto d'un, mi yiltitii Yerusalaam, mi yiltodi e Barnabaasi e Tiituusa.

² Ko sabu feppinaneede mi yiltitori ton. Mi holli be daaluyee Kibaaru Moyyo mo mi feppinani be wonaa Yahuudiyanke ben on. Mi feppinani d'un burbe teddude ben e nder gundoo, fii wota taw ko mi gollunoo kon e ko mi woni gollude kon ko meere.

³ Kono fii kala oo mo mi wondunoo ko mo lepol goo, d'un ko Tiituusa, oo *Gereekiyankejo, be wi'aano bee o *sunninee.

⁴ Kono waditiibe musibbe men no suudinoo lombii hakkunde amen fii tefugol anda fii hettaare wonannde en e Iisaa Almasiihu on e faale maccindingol en.

⁵ Kono men jabanaano be d'un hay nde wootere, men yankinanaaki be kadi, fii no goonga wondfo e nder Kibaaru Moyyo on tabitira e mon.

⁶ Kono laatii, bee wa'ube wa si ko burbe teddude, ko be wonnoo woo ko seeda hitti e an, bay Allaahu on hinaa

dambe ndaarata, ben beydaano huunde e ko mi woni waajaade kon.

⁷ Kono be ndaari be tawi ko mi halfiniraa daaluyee Kibaaru Moyyo on ko fii be sunninaaka ben, d'un ko be wonaa Yahuudiyanke ben, wano Petruusu halfiniraa non Kibaaru Moyyo on fii sunninaabe ben, d'un ko Yahuudiyankebe ben.

⁸ Ko fii ko on Alla huutorɗo Petruusu, wadi mo *sahaabaajo fii Yahuudiyankebe ben, ko kanko kadi huutorimmi, wadimmi sahaabaajo fii be wonaa Yahuudiyanke ben.

⁹ Nde tawnoo Yaaquuba e Petruusu e Yuuhanna, jogaabe wa tugaale dental ngal, fellitii fii moyyere nde mi yedaa nden, be tamindiri juude amen jaame den, min e Barnabaasi, fii nabidal amen, fii yo menen men yaaru ka be wonaa Yahuudiyanke ben, kambe be yaara ka Yahuudiyankebe ben.

¹⁰ Be yamiri men kadi anditugol miskinbe ben, d'un ko ko mi hebulanii wadugol.

Fii Yeddondiral hakkunde Puulusa e Petruusu

¹¹ Kono nde Petruusu arnoo Antiyoosi-Sirii mi feli mo e kene, sabu tawde ko o felniɗo.

¹² Ko fii, ado yimbe be Yaaquuba immini goo arude, hari o jaamiday e be wonaa Yahuudiyanke ben, kono bay ben arii, o takkitii, o wonti feere, sabu kulol ben Yahuudiyankebe gomɗinbe, catii e sunninelgol ben,

¹³ haa d'un woni sabu beya Yahuudiyankebe jembi mo kanko Petruusu e ngal faasiqiyaagal, haa d'un poodori hay Barnabaasi, o tawti be e d'un.

¹⁴ Kono nde mi ndaarunoo, mi tawi be alaa yaarude no feewiri e no yaadiri e goonga Kibaaru Moyyo on. Onsay mi holli Petruusu e tawnde fow d'undoo, mi wi'i mo: «Si tawii an Yahuudiyankejo on, a wa'ii wa mo wonaa Yahuudiyanke, a iwitii noone Yahuudiyanke, haray ko honno waawirtaa doolirde be wonaa Yahuudiyanke'en jokkugol aadaaji Yahuudiyanke'en?»

¹⁵ Menen non, ko men jibinannde Yahuudiyanke, wonaa men be diya leyyi junuubankeeji,

¹⁶ kono men faamii wonde godɗo jogortaake feewuɗo sabu doftagol Sariya on, kono ko sabu gomdingol Iisaa Almasiihu on. Ko d'un wadi si menen kadi men gomɗinii Iisaa Almasiihu on, fii yo men jogore feewube sabu gomɗinal ngal gomɗinden Iisaa Almasiihu on ngal, hara hinaa sabu doftagol Sariya on. Ko fii hay gooto jogortaake feewuɗo sabu doftagol Sariya on.

17 Si tawii, e nder ko dabbeten jogoreede feewuɓe kon sabu humondiral e *Almasiihu on, haray bangii wonde enen kadi ko en junuubankeɓe, taw si dɗun no firi wonde Almasiihu on no wonani junuubu? Oo'o!

18 Si mi wonii e mahitugol ko mi libunoo kon, haray min tigi mi hollii ko mi bonɗo.

19 E telen-ma Sariya on, ko mi mayɗo ka banɗe Sariya fii no mi wuurirana Allaahu on.

20 Jooni mi fempidaama e Almasiihu on. Hinaa min tigi wuuri jooni, kono ko Almasiihu on wuuri e an. Dan ngurndan dan mi wuuri jooni ka bandu, mido wuuriri gomɗingol *Bidɗo Alla on, on Yidudɗo lan, itti hoore mun sadaka fii an.

21 Min mi bugitotaako moyyere Alla nden, ko fii si tawiino peewal ko Sariya heɓorta, harayno Almasiihu on ko meere maayani.

3

Fii Sariya e Gomɗinal

1 Ko onon yo ɓe Galaasi njoofoobe, ko hombo mbildori on nii, onon ɓee ɓanginanaabe ko laabi poy fempegol Iisaa Almasiihu on?

2 Jooni ko dundoo tun mi faalaa andude e mon: hara ko sabu wadugol ko Sariya on yamiri kon heɓirdon Ruuhu Allaahu on, kaa ko gomɗingol ko heɓirdon kon?

3 E jaa ko nii njofidirdon? E on fudɗor Ruuhu Allaahu on, gaynitoron jooni wakkilaare bandu?

4 E hara kon ko tampunodon fow wonay meere? Mido tanyinii wonataa meere!

5 E hara oo Wondo wadude dɗii kaawakeeji moyyi e hakkunde mon, dɗun ko on Yedudɗo on Ruuhu mun on, ko woni dɗi wadirde ko fii hidon wadude ko Sariya on yamiri on kon, kaa ko fii hidon heɓorde gomɗinal?

6 Ko fii no windii wonde: «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal.»^b

7 Awa faamee wonde, gomɗinɓe ɓen ko ɓiɓɓe Ibraahiima.

8 Awa kadi bindi dɗin no wi'i wonde Alla jogitoroyay ɓe wonaa Yahuudiyanke ɓen feewuɓe sabu gomɗinal ngal, dɗun ko ka Allaahu on adii feppinde Kibaaru Moyyo on e Ibraahiima dɗon, o daali: «Leyyi dɗin fow barkinte sabu maa.»^c

9 Ko dɗun wadɗi ɓen gomɗinɓe barkindinte e Ibraahiima, on gomɗinnooɗo.

¹⁰ Kala ben hoolorbe Sariya on, haray ko e nder kuddi be woni, ko fii no windii: «Kuddi no e hoore kala on mo tabitaali e huutorgol ko windii kon fow ka nder deftere Sariya.»^d

¹¹ E hoore d̄un, no laabi poy wonde hay gooto jogortaake feewudo sabu Sariya on yeeso Alla, ko fii no windii: «Feewudo on wuuriray gomd̄inal ngal.»^d

¹² Awa Sariya on hottaaki gomd̄inal. Ko fii no windii wonde: «Kala doftiido dee yamirooje, o wuuriray de.»^e

¹³ Ko e nder ko kuddi ndin wontani *Almasiihu on fii men kon, o sotti en e ley kuddi Sariya on, ko fii no windii: «Kuddi wonanii kala on wengaado e leggal»,^f

¹⁴ d̄un ko fii no barki Ibraahiima hewtira leyyi d̄in fow sabu Iisaa Almasiihu on, e hara kadi en hendorto fodaari Ruuhu Allaahu on gomd̄inal ngal.

Fii Sariya on e Fodaari ndin

¹⁵ Musibbe, mido yettude misal e hoore men. Si god̄o aru e wasiyaade, kala ko o wasiyii, hay gooto waawataa firtude d̄un maa beydita god̄dun e hoore d̄un.

¹⁶ Kono fodaariiji d̄in ko e hoore Ibraahiima e jurriya mun on woni. Kanko Alla o wi'aali «jurriyaaji d̄in», wa si tawii ko d̄i buy, kono ko gooto o wi'i «jurriya maa on»,^g d̄un-le ko Almasiihu on.

¹⁷ E hino ko mi woni wi'ude kon: Sariya ardo duubi teemedde nay e cappande tati gaanin *ahadi ndi Allaahu on wadunoo ndin waawataa firtude maa mehindina ndin fodaari.

¹⁸ Ko fii si tawno ndondi ndin ko ka Sariya iwri, haray ndi fawaaki e fodaari. Kono ko sabu fodaari ndin Allaahu on yediri Ibraahiima ndin ndondi.

¹⁹ Jooni ko sabu hondun addi Sariya on? Ko sabu geddi addi Sariya on, haa nde on jurriya fodaado ari. Ko malaa'ikaabe ben fejjini Sariya on, kono be rewii e hakkundeejo.

²⁰ Hakkundeejo non wonaa sengo wooto wonirta, Alla-le ko gooto.

²¹ Dun haray Sariya on ko liddiido fodaariiji Alla d̄in? Kono hinaa non! Si tawii sariya on ko gasoowo wurnude addanoo, harayno peewal ngal ko e makko iwaynoo.

²² Ko d̄un wadi si bindi d̄in wi'i fow no soka e ley junuubi, fii no fodaari ndin yediree gomd̄inbe ben sabu ko be gomd̄ini Iisaa Almasiihu on kon.

Fii Gomd̄inal ngal e Ronugol Fodaariiji d̄in

^d 3:10 3.10 Yap. 27.26 ^d 3:11 3.11 Hab. 2.4 ^e 3:12 3.12 Lew. 18.5 ^f 3:13 3.13 Yap. 21.23 ^g 3:16 3.16 Fud. 12.7, 12.15, 24.7

²³ Ado gomɗinal ngal arude, hari hiden sokii e ley joge Sariya on, haa ngal gomɗinal araynoongal feeja.

²⁴ Hari Sariya on ko ngaynaako men fii ko ardoo en e Almasiihu on, fii no jogoreɗen feewube sabu gomɗinal ngal.

²⁵ Bay ngal gomɗinal arii, en alaa e ley kongol on ngaynaako han kadi.

²⁶ Ko fii on fow ko on biɓɓe Alla sabu gomɗinal ngal gomɗindon Iisaa Almasiihu on ngal.

²⁷ Onon *lootaabe maande kisiyee e nder humondiral e Almasiihu on ben fow, on bornike Almasiihu on.

²⁸ Yahuudiyankeejo maa *Gereekiyankeejo, maa maccuɗo maa dimo, maa debbo maa gorko, alaa hande kadi. Ko fii on fow ko on gooto e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

²⁹ Awa-le si tawii hidon humondiri e Almasiihu on, haray ko on jurriya Ibraahiima, ronoobe fodaari ndin.

4

¹ Ko mi woni wi'ude: fannin ronoowo on ko paykun, haray alaa fus ko o serti e maccuɗo. Fii kala ko kanko jeyi fow,

² haray hikun e ley kongol ne'ooɓe kun ben e fewjanoobe kun ben, haa e saa'i mo ben makkun happi on timma.

³ Enen kadi wano non, wa fewndo ko wonden fayɓe, hari ko en maccube ɗii mbawɗiiji adunayankeeji.

⁴ Kono bay saa'i on hewtii, Allaahu on adduno Biɗɗo makko on, on mo debbo jibini, jibinaaɗo e ley Sariya on,

⁵ fii sottugol ben wonɓe e ley Sariya on fii no jogoreɗen wa biɓɓe.

⁶ Bay ko en biɓɓe, Alla addii ka berɗe men Ruuhu Biɗɗo makko on, ɗun ko on Ruuhu wonɗo ewnaade «Abba» e maana Baaba.

⁷ Dun haray hinaa a maccuɗo hande kadi, kono ko a biɗɗo. Si tawii-le ko a biɗɗo, haray ko a ronoowo immorde e Alla.

Fii Annde Puulusa nden fii be Galaasi ben

⁸ Wa fewndo ko on andaa Alla, hari ko on maccube sanamuuji ɗi tawata wonaa godɗun tigi e oo aduna.

⁹ Jooni non on andii Alla, e tentinii non jooni ko on be Alla andi, ko honno non yiltitorɗon e ɗii mbawɗiiji mehi lo'ufi? E hara on faalaa ɗe maccinɗinanaade kadi?

¹⁰ Hidon hittina fii palaade ɗen e lebbi ɗin e saa'iiji ɗin e duubi ɗin.

¹¹ Miɗo huli fii mon, wota taw koo ko mi yanganii on ko meere.

¹² Musiɓɓe an, wa'ee wa an min, ko fii min miɗo wa'i wa mon, yandi mi jeejii on! Ko fii on bonaaki e an.

¹³ Hidon maanditii ka aranun ko sabu nawnaare an mi hebiri feere fejjinangol on Kibaaru Moyyo on.

¹⁴ Hidon waawunoo non ronkude teddingol lan maa bugitoo lan sabu jawu an ngun, kono on wadaali d'un! Ka liddle d'un, on tolnirno lan wa malaa'ikaajo Alla maa wa Iisaa Almasiihu on tigi.

¹⁵ Ko honto weltaare mon nden woni jooni? Ko fii mido seeditanaade on d'undoo: si no gasaynoo, on borayno gite mon d'en, wattanon mi.

¹⁶ Haray e nder ko mi yeetotoo on goonga kon, mi wonii gapo mon?

¹⁷ Awa himme mo be joganii on on hinaa moyyo, ko be faalaabe sortude on e amen, fii no tawtiron be.

¹⁸ No moyyi ka godfo heba himme moyyo saa'i woo, hara hinaa si mido hakkunde mon tun.

¹⁹ Faybe an, mido joganii on kadi muuseendi njata haa wa'on wa *Almasiihu on.

²⁰ Mido faalaa wondude e mon jooni, mi yewtira on noone goo, ko fii mido aanani on.

Fii Maccangaaku e Ndimankaaku

²¹ Andinee lan, onon bee faalaabe wonude e ley Sariya on, si on faamaali ko Sariya on wi'i kon.

²² Ko fii no windii, Ibraahiima no mari bibbe d'ido: godfo on ko mo kordfo jibinani mo on, oya on ko mo dimo on jibinani mo on.

²³ Mo kordfo on, ko jibiniraadfo faale bandu, kono mo debbo dimo on, ko jibiniraadfo fodaari ndin.

²⁴ Dun ko misal nii: rewbe ben d'ido, ko ahadiiji d'in d'idi, *ahadi goo ko ndi Fello *Sinaayi ndin, bibbe mayri ben ko maccube, d'un ko Haajirata.

²⁵ Ko ngon Fello Sinaayi wongo ka leydi Aarabu woni Haajirata, hingo wa'i wa saare Yerusalaam handeere nden, bay hinde e nder maccangaaku, kayre e bibbe mayre on.

²⁶ Kono saare Yerusalaam dow-dowre nden ko dimo on, ko on woni yumma men Saarata.

²⁷ Ko fii no windii:
«Welto yo an mo jibintaa,
an mo jiidotaako!

Sowtu weltaare, ewnodaa,
d'un ko an mo andaali muuseendi njata!

Ko fii ko bibbe on wuldaadfo

burata duudude edii on debbo wondudfo e moodi on.»^h
²⁸ Ko fii, yo musibbe, onon kadi ko on bibbe fodaari ndin, wano *Issaaqa non.

29 Awa kadi, ko wano ko feyyunoo kon, on hebiranoofdo faale bandu, bittinayno on hebiraado Ruuhu, ko d'un fewndii kadi jooni.

30 Ko hondun bindi d'in wi'i? Ko: «Rado kordo on e bidfo mun on, ko fii bidfo kordo on ronidataa e mo debbo dimo on jibini on.»¹

31 Ko wano non yo musibbe, hinaa en bibbe kordo on, kono ko en be debbo dimo on.

5

Fii Ndimankaaku Men Sabu Almasiihu on

¹ Ko fii no woniren rindinaabe wadi si *Almasiihu on rindini en. Awa wonee tabitube, wota on yiltitu hoore mon kadi e ley boggol maccangaaku.

² Ko d'un wadi, min Puulusa, mi wi'ay on wonde si on etike fii yo on sunnine, haray Almasiihu on nafataa on huunde.

³ Awa mi fellintinanay kala nedfo kadi wonde si etike haa sunninaama, haray himo haani jokkude Sariya on fow.

⁴ Onon bee wonbe dabbude no jogitoree feewube ka Sariya, on seedii e Almasiihu on, awa kadi on wodfondirii e moyyere Alla nden.

⁵ Kono enen, tama'u men on ko jogoreede feewube yeeso Alla sabu gomfinal men ngal. Ko tippude e Ruuhu on sabbiden on tama'u.

⁶ Ko fii, ko hitti e wonbe e Iisaa Almasiihu on ben kon hinaa *sunninegol maa angal sunninegol, kono ko gomfinal fejnirirowal hoore mun giggol.

⁷ Ko fii hari hidon dogude moyya. Ko hombo non darni on haa hadi on doftagol goonga on?

⁸ Awa nden fewjoore don hinaa e Noddudo on on iwri.

⁹ Ko fii lewen seeda tun yurinay farin jiiibaado.

¹⁰ Min non mido joganii on ndee hoolaare doo e fee Joomiraado on wonde, on miijotaako goddun goo. Kono on wondo jiiibude on, d'un non ko wondo woo, o rondoyto jaawoore nden.

¹¹ E min non yo musibbe, si mido waajaade fii nafa sunninegol, haray ko fii hondun kadi mi cukkantee? Si tawno haa jooni waaju an ngun no humii e sunninegol, haray fempeede Iisaa Almasiihu on ka hoore *leggal altindi-raangal accii wonangol yimbe ben peggal.

¹² Yo ben wonbe sonjude on bujito haa daata!

Fii Wuuirigol Ruuhu Allaahu on maa Mbeleede Bandu

¹³ Musiɓɓe, jooni on noddaama ka ndimankaaku. Wota on baaror ngun ndimankaaku mon fii wadugol mbeleede bandu, kono kurkondirane e nder giggol.

¹⁴ Ko fii Sariya on fow no timmi e nder aaya gooto, e hino mo: «Yo a yidír jokondo maa on wano yidírdɗaa hoore maa non.»j

¹⁵ Kono si on ɗatindirii, on seekindirii wa kulle ɗen, awa reenee wota on mulindir.

¹⁶ Ko ɗun si mi wi'ay on: wuuriree Ruuhu Allaahu on, ɗun on jokkataa himmeeji bandu.

¹⁷ Ko fii himmeeji bandu no liddondiri e Ruuhu Allaahu on, on *Ruuhu Seniido kadi no liddondiri e himmeeji bandu, ko ɗi lurrudi kanji ɗidi, fii wota on wadu ko faaladon woo.

¹⁸ Kono si Ruuhu Seniido on ardike on, haray hinaa e ley Sariya on wondon.

¹⁹ Ko fii mbeleede bandu ɗen no waalii e kene, ɗen-le ko jinaa e angal laabal e jiibaare

²⁰ e rewugol sanamu e mbileyaagal e ngayngu e yeddondiral e nawliigu e monee e haasidi e sendondiral e fedde-fedde

²¹ e ngapaneendi e mandilugol e *fasaadu e ko nandi e mun. Mido hadude on, wano mi hadirnoo on non wonde, ben wuurirɓe nii heboytaa gefal ka *laamu Alla.

²² Kono ko Ruuhu Allaahu on funtinta kon, ko giggol e weltaare e buttu e mujal e yurmeende e moyyuki e sella-findeyaagal

²³ e newaare e waawugol hoore mun. Sariya hadaali sifa ɗin piiji.

²⁴ Wonɓe e Iisaa Almasiihu on ben fempii bandu mun ndun wondude e himmeeji mun e faaleeji mun.

²⁵ Si tawii ko Ruuhu Seniido on wuurirden, haray yaaden kadi e Ruuhu on.

²⁶ Wota en wonu mawnintiniibe, maa bagondiren, maa nawlindiren.

6

Fii Tambondirgol, Huuwa ko Moyyi

¹ Musiɓɓe, si godɗo e mon aru e wadugol bonnere, haray onon, ɓe Ruuhu on ardii ben, wurtiree mo hakkil newiiki. Onon tigi reenodon, fii wota onon kadi on jarribe.

² Rondondirane anndeeji mon ɗin. Ko non timminirton Sariya *Almasiihu on.

³ On mo no sikki ko o godɗun, hara-le hinaa o huunde, haray o ɗaynitike kanko tigi.

⁴ Mo kala yo tasko kuude mun den tigi, o yi'anay hoore makko hara hinaa e beya, dun o anday no o mantora,

⁵ ko fii mo kala no haani rondaade dongal mun ngal.

⁶ Yo on wonaado janneede daaluyee on sendodu kala piiji moyyi e wondo mo jannude on.

⁷ Wota on daynito, ko fii Alla yawitetaake, ko fii kala ko goddo sanki ko dun o wa'ata.

⁸ Mo sankii mbeleede bandu wa'ay e mayru halakuyee, kono on sankudo faale Ruuhu on, o wa'ay e makko *ngurndan poomayankejan.

⁹ Wota en haabu wadugol ko moyyi, ko fii en wa'oyay e saa'i haanudo si maayu bernde hebaali en.

¹⁰ Ko dun wadi, fewndo ka weebani en don, wadanen yimbe ben fow ko moyyi, tentinii musibbe men ben ka gomdinal.

Rawnoode Batakuru Puulusa ndun

¹¹ On yi'ii ittiri bindi njani di mi windirani on jungo an ngon din.

¹² Kala ben faalaabe wadude ko welata yimbe ben kon, be karhay on fii *sunninegol, hara ko fii tun wota be tampine sabu *leggal altindiraangal Almasiihu on.

¹³ Ko fii hay kambe sunninaabe ben tigi be jokkataa Sariya on, kono ko be faalirtee yo on sunnine, ko fii no be mantora e hoore mon.

¹⁴ Min non hinaa non! Ko fii mi mantortaa huunde si hinaa leggal altindiraangal Iisaa Almasiihu Joomi men on. Sabu maggal aduna on maayii telen-ma an, min kadi mi maayii telen-ma aduna on.

¹⁵ Awa hinaa sunninegol maa angal sunninegol hitti, kono ko ko Alla heydintini en kon hitti.

¹⁶ Yo buttu e yurmeende wonan kala jokkudo ndee yamiroore, hay e *Isra'iila mo Alla.

¹⁷ Ka heddii doo, wota hay gooto tampinan, ko fii battaate Iisaa den no ka bandu an.

¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon, yo musibbe. Aamiina!

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE EFEESI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee yimbe Alla, sella-findeebe e nder humondiral maɓɓe e Iisaa Almasiihu on, wonbe Efeesi.

² Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii Barkiiji Immorde e Iisaa Almasiihu on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, on Hebbindo en kala barki iwruki e Alla ka kammuuli sabu Almasiihu on.

⁴ Ko sabu makko Allaahu on subori en ko adii fudfoode aduna on, fii no woniren laabube, be aldaa e ella yeeso makko. E nder giggol makko ngol

⁵ o muuyanno en wonugol be makko sabu Iisaa Almasiihu on, wano o faaliraa non e nder eɓboore makko moyyere nden,

⁶ fii no mantiren mangu sulfu makko mo o yediri en yidaado makko on.

⁷ Ko e nder humondiral e makko sottiraɗen yiiyan makko ɗan, ko ɗan hebirden yaafuyee junuubaaji no yaadiri e ngalu sulfu makko,

⁸ mo Alla wadiri e hoore men faamu yaajungu e hakkil timmuki, haa yoni.

⁹ O andinii en gundoo kodduruyee makko on, no yaadiri e faale makko moyyo, mo o eɓbirnoo Iisaa Almasiihu on on,

¹⁰ fii huuwugol mo, nde saa'i on timmoyi, mottindira kala ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi, wada ɗi ley yeesoojo gooto, ɗun ko *Almasiihu on.

¹¹ Enen humondirbe e Almasiihu on ben, en subaama fii wonugol be makko e nder muuyiraneede eɓboore on Timminiroowo kala huunde no yaadiri e anniyee faale makko on,

¹² fii no menen bee attiibe tanyinorde Almasiihu on men mantira mangu makko ngun.

¹³ Onon kadi hidon e makko, bay on nanii daaluyee goongaajo on, ɗun ko kibaaru hisindo on on. Onon kadi on gomɗinii, awa kadi Alla wadfi *Ruuhu Seniido on maande e mon, ɗun ko on mo fodanodon.

¹⁴ Ko on Ruuhu woni seeke ndondi men ndin, haa pande cottudi ben be Alla subii tabiti, fii mantugol mangu makko ngun.

Fii no Puulusa Du'orani be Efeesi ben

¹⁵ Ko d'un wadfi si min kadi, bay mi nanii fii ko gomdindon Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol,

¹⁶ mi alaa fowtaade e jarnugol Alla fii mon, mi maandinii kadi fii mon e nder torndeeji an din,

¹⁷ fii no Jom Mangural ngal, d'un ko Alla Iisaa Almasiihu Joomi men on, okkira on ruuhu wondudo e faamu e feppinaneede, fii no andiron mo,

¹⁸ e yo o hentin giide berde mon den, fii no andiron on tama'u mo o noddi on fii mun, e no andiron ngalu darja ndondi makko ndin e hakkunde yimbe Alla ben,

¹⁹ e no andiron mangu bawgal makko feyyitungu wongu gollude e men ngun, enen bee gomdinbe. Ko ngal bawgal o huutori doole makko den

²⁰ fewndo o immintini Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben, o jodfiniri mo ka sengo makko jaamo ka kammuuli.

²¹ O wadfi mo e dow kala laamu, e kala ko jogii mbawdi, e kala ko jogii doole, e kala ko ardotoo, e hoore kala innde waaweteende janteede, hinaa non e oo aduna fewndiido hande on tun, kono hay e aduna aroyoowo on.

²² O wadfi fow e ley koyde makko, o tofdii mo kadi Hooreejo Toowudo fii *moftal ngal.

²³ Ko ngal moftal woni bandu makko ndun, ngal hebbiniraama on Hebbinoowo fow e noone fow.

2

Fii Wurnitideede e Almasiihu on

¹ Onon non hari on maayii sabu bonnereeri mon din e junuubaaji mon din,

² di wuurunodon e mun, fewndo jokkunodon laawol oo aduna, wondude e bawgal oo lando jinnaaji din. Ko ruuhu on lando woni gollude e ben yeddube jooni.

³ En fow kadi hiden tawdanoo e mabbe, hari hiden jokkunoo himmeeji bandu, hiden jokkunoo faaleeji bandu men ndun e miijooji men din, hari ko en mbaadi faybe handunoobe e tikkere wa beya.

⁴ Kono Alla ko Heewudo yurmeende. Ko sabu giggol makko mawngol, ngol o yidi en ngol,

⁵ o wurnintinidii en e *Almasiihu on, enen be tawata maayiino sabu bonnereeri men din: ko sulfu makko on dandiradon.

⁶ O immintinidii en e Iisaa Almasiihu on, o jodfindinii en e makko ka kammuuli,

⁷ fii no o feɲɲinira ka jamaanuuji aroyayɗi ngalu sulfu makko feyyitungu ngun e nder moyyuki makko ki yediraɗen Iisaa Almasiihu on.

⁸ Ko sulfu on dandiraɗon sabu gomɗinal ngal, ɗun non hinaa e mon iwri, kono ko dokkal Alla.

⁹ Hinaa sabu kuude ɗen few fii wota gooto mawnintino.

¹⁰ Ko fii ko en tagudi makko. Ko e humondiral men e Iisaa Almasiihu on tagaɗen fii no waɗiren kuude moyye, ɗe kanko Alla o ebbunoo gila law.

Fii no Wodɗitiibe ben e Badiibe ben Waɗiraa Gooto

¹¹ Awa, onon bee be wonaa Yahuudiyanke e lepol, be *Yahuudiyankeebe wi'ube no sunninaa jogitori wa be sunninaaka, hara kambe non, ko be sunninaa ka bandu kon, ko ko waɗiraa juude nedɗanke, anditee wonde:

¹² hari on alaa Almasiihu, on jeyaaka e leydi Isra'iila ndin, hari ko on jananbe e telen-ma *ahadiiji fodaari ndin, be aldaa e tama'u, be alaa Alla e oo aduna.

¹³ Kono jooni non, sabu Iisaa Almasiihu on, onon wodɗitinoobe ben on wontii badiibe rewruɗe e yiiyan Almasiihu on.

¹⁴ Ko fii ko kanko woni buttu men on, on waɗuɗo ɗiɗoobe ben gooto, on libirɗo maadi ngayngu heedunoondi be ndin okkitirgol bandu makko ndun.

¹⁵ O mehindinii Sariya on e yamirooje mun ɗen e farillaaji mun ɗin fii yo o sincir ben ɗiɗo aaden gooto keso humondirɗo e makko. Ko nii o woni tabintinirde buttu,

¹⁶ o moyyintina hakkunde maɓbe e Alla, kambe ɗiɗo be wona bandu wooturu rewruɗe e *leggal altindiraangal ngal o wariri ngayngu ngal.

¹⁷ O ari, o waajii on onon wodɗitinoobe ben buttu, o waajii battiibe kadi ben buttu,

¹⁸ ko fii rewruɗe e makko en fow hidɗen mari naatirgal takko Baabaajo on e nder Ruuhu gooto.

¹⁹ Ko ɗun waɗi, hinaa on jananbe hande kadi, maa tuɲarankeebe, kono ko on jeydube e yimbe Alla ben, tawdaabe e suudu Alla ndun,

²⁰ darnaabe e hoore didol sahaabaabe ben e annabaabe ben, tawi ko Iisaa Almasiihu on tigi woni hayre nden ka sobbundu.

²¹ Ko e makko kala mahoodi yuɓɓindiraandi no moyyiri bantorta, wona nokkuure hormorde fii Joomiraado on.

²² Onon kadi, hidɗon mahideede e makko fii no woniron wonunde nde kanko Alla o hodiri Ruuhu makko on.

3

Fii no Puulusa Feɲɲiniri Gundoo Alla on

¹ Sabu dɔn, min Puulusa, oo kasoojo Iisaa Almasiihu on fii mon, onon be wonaa Yahuudiyanke ben,

² mido tanyinii, on nanii fii dɛe golle moyyere Alla, dɛ mi halfinaa fii mon.

³ Ko feɓɓinaneeɗe mi andiri gundoo on, wano mi windiri non e nder konguɗi seɗfaaji.

⁴ E nder jangugol dɛ, on waaway faamude hakkil ki mi hebi e telen-ma gundoo *Almasiihu on.

⁵ On gundoo feɓɓinananaooka bii nedɗanke'en e dɛiya jamaanuujɛ, wano Ruuhu Alla on feɓɓinirani non jooni sahaabaabe makko laabuɓe ben e annabaabe ben

⁶ wonde: be wonaa Yahuudiyanke ben no kafidi e Yahuudiyankeɓe ben ndondi wootiri, be bandu mun woni wooturu, tawdaabe e fodaari wootiri ndin e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on sabu Kibaaru Moyyo on.

⁷ Ko on Kibaaru Moyyo mi wontani kurkaadu sabu dokkal sulfu Alla mo mi yedɛraa bawgal doole makko den.

⁸ Ko min, oo burɗo hayfude e hakkunde yimɓe Alla ben fow yedaa ndee moyyere: dɔn ko yottingol e be wonaa Yahuudiyanke ben Kibaaru Moyyo fii ngalu Almasiihu ngu alaa kattudi ngun,

⁹ e feɓɓingol fensita no Alla, on Taguɗo kala huunde, laatinirta eɓboore gundoore mun suudinoonde gila law nden.

¹⁰ Dun, gila jooni, yo laamuujɛ dɛn e bawɗe den ka kammuuli andu cende faamu Alla mawngu ngun, tippude e *moftal Alla ngal,

¹¹ hara ko no yaadiri e eɓboore makko poomayankeere nde o laatiniri Iisaa Almasiihu Joomi men on,

¹² on mo hebirden hettaare fii no badoren Alla e nder hoolaare sabu gomɗinal men ngal.

¹³ Awa kadi mido torii on wota maayu bernde hebu on sabu ko mi woni tampude fii mon kon, ko dɔn woni darja mon.

Fii Andugol Giggol Alla ngol

¹⁴ Ko dɔn wadɛ si mi jiccii yeeso Baabaajo on,

¹⁵ on mo beynguureeji wondɛ ka kammu e ka leydi dɛn fow inniraa,

¹⁶ fii yo o yedɛ on, immorde e mangural makko tiidungal ngal, no tiidiniɗon ka berɗe mon bawgal Ruuhu makko on.

¹⁷ Yo Almasiihu on hofir ka berɗe mon gomɗinal mon ngal, yo on tute kadi jiiɓiniɗon e nder giggol,

¹⁸ fii no onon e yimɓe Alla ben fow waawiron faamirde ko hondun woni yanji giggol Almasiihu on e junndi maggol on e luggeendi maggol on e tooweendi maggol on,

19 e no andiron ngol giggol Almasiihu feyyitungol kala faamu, fii no heewiron ko woni e Alla kon fow.

20 Ko kanko Alla, mo bawgal mun woni gollude e men on, waawi wafude buri ko toriden mo kon maa ko miiijden kon haa feyyita,

21 ko kanko mangural wonani ka moftal immorde e Iisaa Almasiihu on haa e jamaanuujii dfin fow haa poomaa. Aamiina!

4

Fii Wonugol Gooto ka Moftal Iisaa

1 Awa, mi wakkilini on, min oo kasoojo sabu humondiral an e Joomi on, wuurugol ngurndan yaadudan e noddaandu ndu noddadon ndun,

2 e nder yankinaare e no newori e yondinaare fow. Muɲɲondiranee e nder giggol.

3 Etee no tabintiniron pottal, ngal Ruuhu on yefata, e nder buttu yubbindirfo on on.

4 On fow on hebii Ruuhu gooto, on laatike bandu wooturu, wano tawiri non kadi hidon mari tama'u gooto mo noddiradon fewndo noddadon on.

5 Ko Joomi gooto kadi woodi, e gomdfinal gootal, e *lootannde maande kisiyee wootere,

6 e Alla gooto woodi, d'un ko on Baabaajo fow, on Wondo dow fow e hakkunde fow e di fow.

7 Kono mo kala e men yedaama moyyere nden, embere dokkal ngal *Almasiihu on yedi en ngal.

8 Ko d'un wadi si no wi'aa:

«O yawii ka asama,

o nabori maccube,

o wadani yimbe ben dokke.»^a

9 (E hin-le ko hondun «o yawii» firi si wonaa wonde o tippike haa ka nokkeeli burdi luggude ka leydi?

10 On non Tippiido, ko on yawi e dow kammuuli dfin fow, fii hebbingol kala huunde.)

11 Ko kanko yedi wobbe wonugol sahaabaabe, wobbe ben wonugol annabaabe, wobbe ben feppinoobe Kibaaru Moyyo on, wobbe ben aynoobe e jannoobe,

12 fii hebulingol yimbe Alla ben fii gollleeji kurkagol ngol e fii tiidingol bandu Almasiihu on^b

13 haa en fow yubbondiren e nder gomdfinal ngal e andugol *Bidfo Alla on, mawnen, wonen mokobaabe, haa hewten mawnannde tooweendi ko woni e Almasiihu on kon fow.

^a 4:8 4.8 Zab. 68.19

^b 4:12 4.12 «Bandu Almasiihu on» ko noone wi'ugol «moftal Almasiihu on».

14 Dun, hande kadi en wontataa faybe yiilindirteebe, ruynirteebe kala noone janndeeji di yimbe ebbiri yoyre e kuude maβbe daynooje.

15 Kono, wowlugol goonga e nder giggol, en mawnay e kala huunde e telen-ma on wondo hoore, dūn ko Almasiihu on.

16 Ko sabu makko tere *moftal wongal bandu makko ndun fottiri tiidi, humondiri moyya ka jokke, de ndu woni e mun. Ko dūn wadi, nde teral kala wadi no haanirani dūn non, bandu ndun fow mawnay, hettoo e nder giggol.

Fii Ngurndan Kidʻan ʻan e Ngurndan Kesan ʻan

17 Awa e hino ko mi wi'ata on, mi andina on e innde Joomiraado on: On haanaa wuurirde han kadi wa be gomdinaa ben, ben jokkuβe miijooji mun mehi.

18 Miijooji maβbe dīn ko niβbitudi, ko be jananbe e ngurndan Alla ʻan, sabu majjere maβbe nden e yoorere maβbe bernde nden.

19 Be alaa leebol liimanaaku few, be jokkii jiiβaare, fi wadugol kala ko laabaa ko yuβbondiri e himme.

20 Kono onon, hinaa non andirdon Almasiihu on.

21 Bay pellet on nani fii makko no wowlee, on jannaama fii makko ko yaadi e goonga wondo e makko on,

22 haray hidon haani bortaade jikku mon feyyudo on e tagudi mon hindi ndin, dūn ko on tuuniniroowo on himmeeji faljinooji,

23 accon ruuhuujii mon dīn e hakkilaaji mon dīn heydintinee,

24 bornodon tagudi mon heyri ndi Alla tagiri mbaadi mun e nder peewal e laabal ko rimata goonga.

25 Ko dūn wadi ko yo on seedu e fenaande, mo kala e mon yo wowlan dīmmo mun on goonga, ko fii ko en tere de bandu wooturu.

26 Si on aru seytinde, wota on wadu junuubu, haray wota naange ngen mutu hidon tikki.

27 Wota on jonnu Ibuliisa yolnde.

28 Wujjaynoodo woo wota wujju han kadi, kono yo o gollir juude makko ʻen e nder nundal, o wada godʻdun ko nafi, o okkora hatonjindo.

29 Wota on accu kongol barminoowol woo yalta ka hunduko mon, kono wowlee kongudi moyyinaydi tun, addaydi nafa, wallaydi βeya mawnugol ka nder gomdinal, dūn di waday ko moyyi e hedotoobe on ben.

30 Wota on aanin Ruuhu Alla *Seniido on, on mo maandiniradon fii ndee palaande cottudi wonkii.

31 Yo kala metteeɗe e tikkere e monee e sonko e hoyre e kala bonki iwu hakkunde mon.

³² Moyyondiree, yurmondiron, yaafondiron, wano Alla yaafori on non sabu Almasiihu on.

5

Fii Hakkunde Niwre e Ndaygu

¹ Awa wonee jemboobe Alla wa faybe yidfaabe,

² wuuron e nder giggol wano *Almasiihu on yidiri en non. O wattitii kanko tigi e sookeeje Alla fii wonangol en sadaka sakkaado wa angiri uurundi.

³ Wota jinaa e kala noone angal laabal maa himme maandine toode e hakkunde mon, bay dñi piiji haananaa yimbe Alla ben.

⁴ Wota haalaaaji bondi maa di aldaa e faamu wowle, hay non si ko awmagol, dñun hinaa ko haani, kono yo Alla yette.

⁵ Ko fii, andee fota, kala jinoowo maa mo laabaa maa himmufo, e maanaa rewoowo sanamu, alaa gebal ka *laamateeri Alla e Almasiihu on.

⁶ Awa wota hay gooto daynir on haalaaaji mehi, bay ko fii dñun tikkere Alla nden ardata e hoore murtube ben.

⁷ Awa wota on kafidu e mabbe gebal woo.

⁸ Hari ko on nife, kono jooni ko on ndaygu sabu humondiral mon e Joomiraado on. Awa wuuree wa faybe ndaygu ngun,

⁹ ko fii ndaygu ngun no funtina kala noone moyyere e peewal e goonga.

¹⁰ Awa hakkilanee e ko welata Joomiraado on kon.

¹¹ Wota on humondir e kuufe meereeje woo de nife, kono feyninee fii majje.

¹² Ko fii ko ben yimbe wafata kon e gundoo no hersinii toode hay wowlugol.

¹³ Kono kala ko feepi ka ndaygu, yaltitay,

¹⁴ ko fii ndaygu ngun hentinay fow. Ko dñun wadi si no wi'aa:

«Finu, yo an daaniido,
immo e hakkunde maybe ben,
Almasiihu on ndaygay e hoore maa.»

¹⁵ Awa wattanee yiila e ngurndan mon dan, hara on wuuriraali wa komoobe ben, kono ko wa jooma-faamu'en.

¹⁶ Awa wota on accu fajuhun woo feyyira on, ko fii jalaade den ko bonde.

¹⁷ Ko dñun wadi, wota on wonu faada-hakkilbe, kono faamee ko hondun woni faale Joomiraado on.

¹⁸ Wota on yaru haa mandilon, dñun ko boylaare, kono hebbinoree Ruuhu Allaahu on.

¹⁹ Yewtiree beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi. Beytanon, jaaranon Joomiraado on ka berde mon,

20 saa'i kala yetton Alla, on Baabaajo, e kala huunde e innde Isaa Almasiihu Joomi men on.

Fii Duhiiɓe e Sonnaabe mun

21 Doftondiree e dow teddingol Almasiihu on.

22 Onon kadi, yo sonnaabe, mo kala yo yankinano moodi mun wano yankinorani non Joomiraado on.

23 Ko fii ko gorko woni hoore^c debbo, wano Almasiihu on woniri non hoore^d *moftal ngal, ngal-le ko bandu makko, ko kanko woni dandoowo ngal.

24 Wano moftal ngal yankinorani non Almasiihu on, yo mo kala e sonnaabe ben kadi yankinoran non moodi mun e ɗi fow.

25 Onon kadi, yo duhiiɓe, mo kala e mon yo yidu sonnaajo mun on wano Almasiihu on yidiri moftal ngal non, haa o okkitiri hoore makko fii maggal.

26 O wadiri ɗun fii no ngal wonira ngal Alla e hoore *laɓɓinirgol ngal lootirgol ndiyan e daaluyee on,

27 fii feppinoygol ngal moftal darjungal e makko, hara ngal aldaa e waadere woo e juɗagol e huunde ko nandi e ɗun, kono hara ko laabungal, ngal aldaa e ella.

28 Wano non kadi, duhiiɓe ben haani yidirde sonnaabe mun ben wa balli maɓɓe ɗin tigi. Kala on yidufodo sonnaajo mun on, haray no yiditii kapun tigi.

29 Ko fii hay gooto aɗataa bandu mun ndun, kono o jamminay ndu, o dankoo wano Almasiihu on wadiri *moftal ngal non.

30 Ko fii ko en tere bandu makko.

31 «Ko ɗun wadi si gorko selay ben mun e yumma mun, humoo e beyngu mun, onsay kambe ɗiɗo be wona gooto.»^d

32 On gundoo no mawni, kono ko hakkunde Almasiihu on e moftal mun ngal mi woni eɓɓindirde ɗun.

33 Ko heddi kon, yo mo kala e mon yidir sonnaajo mun on wa hoore mun, awa kadi yo sonnaajo on teddin moodi mun.

6

Fii Fayɓe e Mawɓe mun

1 Onon kadi fayɓe, doftee mawɓe mon ben sabu Joomiraado on, ko fii ɗun ko ko feewi.

2 Ko fii «Teddin yumma maa e ben maa»,^e ko yamiroore aranere nden non wondude e fodaari,

3 fii no ontigi malira, o heɓa duubi buy ka hoore leydi.

^c 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». ^d 5:23 5.23 Maa: «hooreejo». ^d 5:31 5.31 Fud. 2.24 ^e 6:2 6.2 Egg. 20.12

⁴ Onon kadi non, yo baabiraabe, wota on mettin berde faybe mon ben, kono ne'iree be waajagol be, eltira laawol Joomiraado on.

Fii Jiyaado e Jeydo dun

⁵ Onon kadi, yo jiyaabe, dofttee jeybe on jeyal adunayanke-wal ben e nder kulol e teddungal, e hoore bernde laabunde, wano doftordon *Almasiihu on non.

⁶ Dun non, hara hinaa e gite mabbe tun, maa wano welirta yimbe ben non, kono wa kurkaadi Almasiihu on, wadifiroobe faale Alla on berde mun den fow.

⁷ Golliranon be anniyee moyyo wa si tawii ko Joomiraado on wondon gollande, hara hinaa yimbe ben,

⁸ e hoore andugol, kala jiyaado maa dimo, Joomiraado on yoboyay mo embere moyyi di o wadi din.

⁹ Onon non kadi, yo rimbe, wadiree wano non e telen-ma jiyaabe mon ben, reenodon e kambugol, e nder andugol wonde Jeydo be on e Jeydo on on no ka kammu, awa kadi yeeso makko gidaale alaa.

Fii Bornagol Aalaaji Iwrufi ka Alla

¹⁰ Ka rawnoode, awa dolnoree Joomiraado on e bawgal makko tiidungal ngal.

¹¹ Bornodon aalaaji Alla din fow, fii no waawiron catorde dartoo pehe Ibuliisa den.

¹² Tippiro men ngon wonaa hakkunde men e bandu e yiiyan woni, kono ko hakkunde men e laamuuji din e mbawdiiji din e laamuuji oo aduna wondo e nder nibe e mbawdiiji ruuhuuyankeeji bondi din ka kammuuli.

¹³ Ko dun wadi si mi wi'ay on: yettee aalaaji Alla din fow, fii no waawiron dartorde tuma palaande bone nden aroyi woo, e fii no waawiron darorde tabita bawto wadugol fow.

¹⁴ Awa daree catodon. Yo goonga on wonu dattol keeci mon din, peewal ngal wona dolokke mon hiwitorfo on.

¹⁵ Yo pade mon den wonu hebulaare iwrunde e Kibaaru Moyyo yedoowo buttu on.

¹⁶ E nder kala huunde, jogoree gomdinal ngal wa hi-witorgo, ngo waawoton d'anninirde ndagaaje yiite Ibuliisa den fow.

¹⁷ Hippodon kadi kunnawal kisiyee ngal, jogodon kaafa Ruuhu on, kan-le ko daaluyee Alla on.

¹⁸ Saa'i kala torodon wano Ruuhu Allaahu on woni ardorde on non e kala noone torndeeji, landodon ballal Alla, findinon hakkillaaji mon din fii dun, duumodon e dun fota, toranodon yimbe Alla ben fow.

¹⁹ Toranodon mi min kadi, fii, nde mi udditi hunduko an kon woo, yo mi yede konguɗi fii yottingol gundoo Kibaaru Moyyo on e nder cuucal.

²⁰ Ko fii on Kibaaru Moyyo mi wonani nulaaɗo e nder jolokooje. Toranodon mi kadi no mi yewtira pellital, wano haaniranimmi non.

Fii Salminaango ngon ka Rawnorde

²¹ Tikiiki, oo musidɗo men yidfaaɗo, kurkaadu holniindu e nder golle Joomiraaɗo on, o humpitoyay on no mi fewndori e ko mi woni wafude kon.

²² Ko wadi si mi immi mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o buttin berde mon den.

²³ Yo buttu e giggol yede musibbe ben, wondude e gomɗinal, immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

²⁴ Yo moyyere wonan kala yidirdo Iisaa Almasiihu Joomi men on, giggol ngol bontataa.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE FILIPII 'BEN

1 Immorde e an min Puulusa e Timotee, menen dɔi kurkaadi Iisaa Almasiihu on, haa e yimbe Alla humondirbe e Iisaa Almasiihu on fow ka saare Filipii, e ardotoobe *moftal ngal e wallitotoobe ngal ben.

2 Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Du'orani be Filipii ben

3 Mido jarnude Alla an on saa'i kala nde mi anditi fii mon.

4 Saa'i kala nde mi torantoo on on fow, ko e nder weltaare mi tororta,

5 sabu ko kafidufon e amen fii Kibaaru Moyyo Iisaa Almasiihu on kon, gila pande mi hewti ka mon haa hande.

6 Mido felliti, Alla, on Fudɔɔido kuugal moyyal e mon, jokkay timmingol dɔun haa pande ardu Iisaa Almasiihu on.

7 No haani ka mi miijorana on nii, ko fii mido wadi on ka bernde an. Ko fii on fow ko on kafidube e an sulfu Alla on, woni e nder ko mi sokaa kon, woni ko mi darantoo Kibaaru Moyyo on kon, mi haqinqina mo.

8 Ko fii Alla no seeditanoo mi wonde mido yidi on on fow wano Iisaa Almasiihu on yidiri on non.

9 Ko mi torantoo on, ko yo giggol mon ngol burtu beydaade, e nder gandal e faamangol ko woni woo.

10 Dun, on waaway taskaade, anda ko furi moyyude kon, fii no laatoron be bernde laabunde e be felnaaki pande ardu *Almasiihu on,

11 heewube kuude feewude iwruɔe e Iisaa Almasiihu on fii mangu e mantoore Alla.

Fii no Sokeede Puulusa nden Bantiri fii Kibaaru Moyyo on

12 Mi faalaa yo on andu, yo musibbe an, ko hebunoo mi kon wallii fii no Kibaaru Moyyo on bantora.

13 Ko dɔun wadi, gila e bee suufaabe lando on, haa nabani hen fow, bangii wonde ko fii Almasiihu on mi sokiraa.

14 E nder ko mi sokaa kon, burbe ben e musibbe ben burtii hoolaade Joomiraado on, be beydi suusude fii feɔɔningol daaluyee Alla on e baawo kulol.

15 Ko goonga, wobbe ben no waajorde fii Almasiihu on nawliigu e monee, kono wobbe ben ko e hoore anniyee moyyo woni wadirde dɔun.

16 Ben non no wadirde dɔun giggol, e hoore andugol wonde mi wadaama haqinqinoowo Kibaaru Moyyo on.

17 E hin-le, ben wonbe ɓanginirde fii Almasiihu on haasidi, anniyeeji maɓɓe dɪn hinaa laabudɪ, hiɓe miijii beyditude satteende e hoore ko mi sokaa kon.

18 No wa'i woo ko seeda hitti. Woni ko e anniyeeji moyyi maa si ko e anniyeeji bondɪ, min mi weltike, mi weltoto kadi, ɓay fii Almasiihu on waajaama.

19 Ko fii mido andi, dɪn wontanay lan kisiyee sabu torndeeji mon Alla dɪn e ballal Ruuhu Iisaa Almasiihu on.

20 Faale an tiidufɔ on e tama'u an on ko ko tawi kon mi hersirtaa hay huunde, kono gila dɔo haa poomaa, mi geray no Iisaa Almasiihu on mawniniree e an min e nder hoolaare tiidufunde, woni non ko e nder ngurndan an dɪn, woni ko e nder mayde an nden.

21 Ko fii min, ko Almasiihu on woni ngurndan an dɪn, mayde nden ko tono e an.

22 Kono si mido wuuri e oo aduna, dɪn mi waaway gollude golle nafooje. Ko hondun mi haani subaade? Mi andaa!

23 Ko fii mido poodeede e cende dɛn dɪdɪi non. Mido mari faale yahugol tawtoya Almasiihu on, ko dɪn ɓuri moyyude.

24 Kono ko si mido wuuri ɓuri wondande on e nafa.

25 Ko fii mido andi, mido felliti mi luttay, mi wona moggo mon on fow, fii bantal mon ngal, e fii weltaare mon nden ka nder gomɗinal.

26 Dun, haray mantoore mon nden e fee Iisaa Almasiihu on beydoto sabu an nde mi yiltitoyii ka mon.

27 Ko woni tun, woniree e noone no haanirani Kibaaru Moyyo Almasiihu on. Woni mi aru yi'ugol on, woni mi araali, yo mi nanu tun no wowlee fii mon wonde hidon tabiti e miijo wooto, tippiranon gomɗinal Kibaaru Moyyo on e nder anniyee gooto,

28 hara on jabaali hulbinireede huunde immorde e ayɓe ben. Dun wonanay ɓe maande halkagol maɓɓe ngol, kono onon dɪn wonana on maande kisiyee mon on, dɪn ko immorde e Alla.

29 Ko onon yedaa moyyere sabu Almasiihu on, hinaa non gomɗingol mo tun, kono ko tampangol mo kadi.

30 Jooni on wakkilike tippiro ngo mi woni e mun ngon, ngon tippiro ngo yi'unodon mido tippiree, e ngon ngo wondon nanude mido tippiree haa jooni.

2

Fii Nemingol Iisaa e nder Yankinaare makko nden

1 Nde tawnoo on hebii wakkilineede sabu Iisaa Almasiihu on, e dankeede e nder giggol, e mbeldigal, e yurmeende, e jokkere endan e nder Ruuhu Allaahu on,

² timminiree weltaare an nden hebugol miijo wooto, e nder giggol gootol e fondo wooto e anniyeer gooto.

³ Wota on warru huunde haasidi maa manti mehi, kono e nder yankinaare jogoron heddiibe ben wa burbe on.

⁴ Doo e yo mo kala e mon wattan yiila e fii ko nafata d'un kon, wattanee yiila e ko nafata beya kon kadi.

⁵ Wadon e mon miijo wonnoongo e Iisaa Almasiihu on ngon:

⁶ Dun ko on mo mbaadi mun woni ndi Alla,
kono o habbitaaki fotugol e Alla,

⁷ kono o tippini hoore makko,
o yetti mbaadi maccufo
e hoore nandintinagol e ned'danke.
Bawto tawdegol e noone ned'danke,

⁸ o jippini hoore makko,
o doftii haa e mayde,
hay maayugol e *leggal altindiraangal.

⁹ Ko d'un wadi si Alla towni mo
ka furi toowude ton,
o yedi mo innde burnde mawnude inde den fow,

¹⁰ fii kala ko tagaa
ko woni ka kammuuli e ka hoore leydi e ka nder leydi
yo jicco e innde Iisaa,

¹¹ e yo kala d'engal qirrito
wonde Iisaa Almasiihu on ko Joomiraaf'o
ka mangu Alla Baabaajo on.

Fii Wa'ugol wa Koode

¹² Jooni non, yo yibbe an, nde tawnoo hidon duumi e doftaare, golliree kisiyee mon on e nder kulol e teddungal, hara hinaa e yeeso an tun, kono yo burtu e baawo an.

¹³ Ko fii ko Alla woni wafude e mon faale on e huuwingol on ko yaadi e ebboore makko moyyere nden.

¹⁴ Wadiree fow e baawo dukugol e yeddondiro,

¹⁵ fii no laatoron laabube be felnaaki, e no woniron faybe Alla be felnaaki e hakkunde nguu jamaanu bonngu boyliingu, ngu jalbirdon e hakkunde mun wa koode e oo aduna,

¹⁶ jogiibe daaluyee ngurndan dan. Dun, on wonanoyay lan be mi mantorta jande ardu *Almasiihu on, d'un haray wonanii lan seedee ko mi jindi kon e ko mi tampi kon wonaali meere.

¹⁷ Hay si tawii mi wonay sadaka hibbanteedo Joomiraaf'o on fii timmingol sadaka mon on e kurkagol mon ngol immorde e gomdinal mon ngal, haray mido weltii, mido weltodi kadi e mon on fow.

¹⁸ Onon kadi weltoree wano non, weltodon e an!

Fii Timotee e Epafruuditu

¹⁹ Mido tanyinori Iisaa Joomi on nelugol Timotee haa e mon ko neebaa, fii no mi wakkilora min tigi sabu dɛn kibaaruuji dɛ mi hebirta on.

²⁰ Ko fii hay gooto aaniranaa on wa an si hinaa kanko Timotee.

²¹ Ko fii fow ko nafa mun on woni dabbude, hinaa nafa wondo e Iisaa Almasiihu on.

²² Kono hidon andi ko honno Timotee banganiri fii mun, e no men gollidiri fii Kibaaru Moyyo on, wa paykun wonkun moggo ben mun.

²³ Awa, mido tanyinii nelugol mo haa e mon, nde mi humpitii ko laabi fii ko heboytammi kon woo.

²⁴ Awa kadi mido hoolori Joomiraado on, wonde min tigi mi yahay ko neebaa.

²⁵ Mido tanyinii no moyyi ka mi nelta e mon oo musidɛo an, wondidɛo an e golle e tippiro, wi'eteedo Epafruuditu, mo nelunodɛn e an, jonnordɛn piiji dɛ mi handi.

²⁶ Himo wulɛaa on fota, on fow, awa kadi himo aani fota fii ko humpitidɛn fii nawnaare makko nden kon.

²⁷ Ko goonga, o nawnuno haa moggo mayde, kono Alla yurmaa mo, hinaa kanko tun non o yurmaa, kono min men, fii wota mi hebu sokola e hoore sokola.

²⁸ Awa mi neltanii on mo e hoore hawjere tiidunde fii yo on weltor yi'ugol mo, e no min kadi sokola an on duytora.

²⁹ Jabbee mo e innde Joomiraado on, wondude e weltaare timmunde, teddinon kadi sifa ben yimbe.

³⁰ Ko fii, ko sabu golle Almasiihu on o eppirnoo mayde, fewndo o weebitunoo ngurndan makko dɛn, fii gollangol lan golle dɛ onon tigi on waawaano.

3

Fii Peewal Haqiiqawal ngal

¹ Ka rawnoode, yo musibbe an, weltoree Joomiraado on. Ko fii tampintaa lan ka mi fillitoo windangol on, ko fii dɛn ko ko dandata on.

² Awa reenee e dawaadi dɛn, reenodɛn e golloobe bonbe ben, reenodɛn e barajeliibe ben.^a

³ Ko fii, sunninaabe tigi-tigiibe ben ko enen, enen bee rewiroobe Alla Ruuhu makko on, enen bee mantorbe Iisaa Almasiihu on, enen bee be hooloraa bandu mun.

⁴ E hin-le min kadi, mido waawunoo fawude hoolaare an nden e bandu an ndun.

^a 3:2 3.2 Ben «barajeliibe» ko jannoobe wondema ko sunninegol kisiyee heborta.

Si tawii godfo no sikka no waawi fawude hoolaare mun nden e bandu mun, min kadi mido waawi ko furi dun.

⁵ Ko fii mi sunninano ka jalaande jeetatabere. Ko mi jibinannde *Isra'iila ka bolondaa *Buniyamiinu, yiiyan *Aabirayanke tigi. Fii telen-ma ka teddingol Sariya Muusaa on, mido tawdanoo e *Fariisiyaabe ben.

⁶ Hakkee ko mi himmunoo, mi cukkotono gomdinbe Iisaa ben, e ley yamiroore Sariya on, tawi mi felnaaki.

⁷ Kono ko wonannoo mi tono kon, mi jogori dun wa meere sabu *Almasiihu on.

⁸ Awa kadi mi jogorii fow wa meere e nder ebbindirgol dun e gandal mawngal fii Iisaa Almasiihu on, on Joomi an. Ko sabu makko mi tertori piiji din fow, mi jogori di fow wa tuufe, fii no mi hebira Almasiihu on,

⁹ e no mi humondirira e makko. Hinaa sabu kuufe an den maa sabu doftagol Sariya Muusaa on wadi si ko mi feewufo, kono ko sabu gomdingol Almasiihu on wadi si ko mi feewufo, dun ko ngal peewal iwrungal ka Alla, sabu gomdinal.

¹⁰ Faandaare an nden ko andugol mo kanko Almasiihu on, anda bawgal immintineede makko nden, mi hawtida e makko tampereaji makko din, mi wa'a wa makko ka mayde makko,

¹¹ e dow tama'u immintineede e hakkunde maybe ben.

Fii Wakkilanagol Timmoode nden

¹² Hinaa fii mi hebii ko mi faandanii kon, maa mi hewtii ka timmoode, kono mido jokki jaarugol yeeso fii no mi hendoroya kon ko Iisaa Almasiihu noddirimmi fii mun.

¹³ Min tigi non, yo musibbe an, mi tanyinaaki wonde mi hendike dun taho. Kono mido wadi huunde wootere: yejjitugol fii ko feyyi kon, poodanoo ko woni yeeso kon.

¹⁴ Mido dogande timmoode nden, fii no mi hebira njoddi ndi Alla noddiri en fii mun ka kammu ndin rewruude e Iisaa Almasiihu on.

¹⁵ Enen mokobaabe e gomdinal ben fow, heben sifa ngoo miijo. Si tawii non e tobbe goo hidon mari miijooji luutondirdi e dundoo, haray Alla bangananay on fii nden tobbere don.

¹⁶ Ko woni tun, bay en ardii haa doo, yaaden yaadu wooturu.

¹⁷ Wonee pemboobe lan, yo musibbe. Yetton misal e ben wuurirbe wano men wuuriri non.

¹⁸ No woodi duudube wonirbe ngayngu *leggal altindi-raangal Almasiihu on ngal. Mi wowlanii on dun soono woo. Jooni kadi, mido wowlude dun e hoore mido wulla.

19 Sakkitoode maɓɓe nden ko halkagol, ko deedi maɓɓe ɗin woni alla maɓɓe on, hiɓe waɗi darja maɓɓe on ka hersinta ɓe, awa kadi ko fii piiji oo aduna tun ɓe miijotoo.

20 Enen, ko en jeyaabe ka aljanna ka Dandoowo mo habbordɗen hawjere on iwata ton, ɗun ko Iisaa Almasiihu Joomi on,

21 on wayliroyoowo balli men lo'udɗi ɗin bawgal makko waawayngal yankingol kala huunde e ley makko ngal, o nandintina ɗi e bandu makko darjundu ndun.

4

1 Ko ɗun waɗi, yo musiɓɓe an yiɗaabe, ɓe mi wulɗaa fota, onon ɓe tawata ko weltaare an e *meetelol an, tabitiree nii, niifon e Joomiraado on, yo yiɓɓe an.

Fii Yamirooje e Wakkilandɗe

2 Mi torike Afuudiyata e Sinitiiki, mi jeeji, yo ɓe waɗu sabu Joomiraado on ɓe nantondira.

3 An men, yo mo mi gollidata, sella-findeejo, mi torike ma wallitagol ɓee rewɓe wallube lan tippirde fii yottingol Kibaaru Moyyo on, wondude e Akilimandu e ɓeya ɓe mi gollidata fow, ɓe tawata inde mun no windii ka deftere ngurndan.

4 Weltee saa'i woo e nder humondiral mon e Joomiraado on, mido fillitaade kadi, weltee!

5 Yo yimɓe ɓen fow andu newaare mon nden, ko fii Joomiraado on ko Badiido.

6 Wota on aanu huunde, kono e kala huunde weefitiraneɗe Alla faaleeji mon ɗin toragol mo, landoo mo ballal, weltanoo mo.

7 Dun, buttu ngu Alla yedata, feyyitungu kala faamu ngun, hiway ɓerde mon ɗen e miijooji mon ɗin e nder humondiral mon e Iisaa Almasiihu on.

8 Ko heddi kon, yo musiɓɓe an, kala ko tawata ko goonga, kala ko wondi e teddungal, kala ko feewi, kala ko laabi, kala ko labaa, kala ko handi e kuljeede, kala ko ɓuri moyyude, e kala ko handi e mantoore, yo ɗun wonan miijo mon ngon keyee.

9 Awa, ko andirdon mi kon, e ko heɓirdon mi kon, e ko nanufon mido wowla kon, e ko yi'ufon mido waɗa kon, waɗee ɗun. Dun, Alla Jom buttu on wonday e mon.

Fii no Puulusa Weltorani ɓe Filipii ɓen

10 Mido weltanii Joomiraado on fota, sabu ko wurnitufon nafa mon fii an kon. Hari hidon wondi e on nafa, kono hari feere nden no ɗakkiri on.

¹¹ Wonaa fii mido njakkiraa wadi si mi wowli d'fun, ko fii mi ekkitike yondinorgol no mi fewndori non.

¹² Mido waawi wuurude e nder billaare, wano tawiri non kadi mido waawi wuurude e nder maral. E di fow e hen fow mi ekkitike gundoo weltagol, woni e nder haarannde maa e heege, woni e nder maral maa e njakkireede.

¹³ Mi waawii fow sabu on Tiidindo lan.

¹⁴ Kono on wadii ko moyyi tawdegol mon e tampereji an d'in.

¹⁵ Onon be Filipii ben tigi hidon andi, ka fudfoode waajagol an fii Kibaaru Moyyo on ka mon, bay mi iwii Masedonii, hay *moftal gootal wallindiraali e an ka banje jonnugol e hendagol si wonaa ngal mon ngal.

¹⁶ Ko fii, fewndo mi wonnoo ka saare Tesalonii, on neldanno buri nde wootere ko mi handi e mun.

¹⁷ Hinaa fii ko dokkal mi wonnoo d'abbude, kono ko mi woni d'abbude ko yo tono golle mon d'en beydo.

¹⁸ Mi hendike ko neldudon mi kon e juude Epafruuditu. Jooni mi hebii ko mi handi e mun kon haa feyyitii. Dokkal mon ngal no wa'i wa angiri ndi urngol moyyol, wa sadaka mo Alla jabi, hara ko waalaniido mo.

¹⁹ Immorde e ngalu e darja Alla an on sabu Iisaa Almasiihu on, o okay on kala ko handudon.

²⁰ Yo mangural wonan Alla, Baaba men, haa poomaa. Aamiina!

Salminaango fii Waynitagol

²¹ Salminanee lan kala aaden Alla humondirfo e Iisaa Almasiihu on. Musibbe be mi wondi ben salminii on.

²² Yimbe Alla ben fow salminii on, tentinii bee jeyaabe e nduu suudu oo lando mawfo Roomu on.

²³ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi on wonu e berde mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E 'BE KOLOOSI 'BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, wondude e oo musidfo men wi'eteedo Timotee,

² haa e mon onon, bee musibbe amen humondirbe e *Almasiihu on, gomdinbe wonbe Koloosi, sella-findeebe. Yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men.

Fii no Puulusa Jarniri Alla

³ Meden duumi e jarnugol Alla, on Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on, e nder ko men torantoo on kon.

⁴ Ko fii men nanii fii ko gomdindon Iisaa Almasiihu on kon no wowlee, e giggol ngol yidufon yimbe Alla ben fow ngol,

⁵ sabu tama'u mo maranadon on ka kammu, on mo daaluyee goongaajo on andinnoo on fii mun, dun ko Kibaaru Moyyo

⁶ hewtudo ka mon on. Ko wano o woni wadirde batte, o laya e aduna on fow non, ko wano non o woni wadirde batte e hakkunde mon gila jande nanudon andudon moyyere Alla nden e nder goonga on,

⁷ bawto Epafaraasi, oo gido amen e gollidoowo e amen, hewtinde on d'ii janndeeji. Himo wonani on golloowo sella-findeejo e telen-ma Almasiihu on,

⁸ awa kadi o banginanii men fii giggol ngol Ruuhu Allaahu on wadi e mon ngol.

⁹ Ko dun wadi, menen kadi, gila jande men humpitii dun, meden duumii e toranagol on Alla, e toragol yo on hebbine gandal fii faale makko on, wondude e kala faamu e hakkil iwrudun e Ruuhu Allaahu on,

¹⁰ fii no wuuriron noone no hawrirani Joomiraado on, e no welira mo e kala noone, ngurndan mon dan rima kala noone kuufe moyye, beydofon e andugol Alla,

¹¹ bawgal mangu makko ngun tiidina on e kala huunde, fii no woniron nappiibe e muppiibe,

¹² e hoore hidon jarnira Baabaajo on weltaare, on Wawnudo on hebugol gebal ka ndondi ndi o marani gomdinbe ben ka laamateeri ndaygu,

¹³ on Jattindo en mbawdi nibe den,^a o addii en ka laamateeri Bidfo makko yidaado on,

¹⁴ on mo hebirden cottudi wonkii e yaafuyee junuubaaji.

^a **1:13** 1.13 «Mbawdi nibe den» dun ko doole bone on.

Fii Bural Iisaa ngal

¹⁵ Ko on Bidfo woni mbaadi Alla mo yi'otaako on, ko kanko woni afo e hoore kala ko tagaa.

¹⁶ Ko fii ko e makko kala huunde tagiraa ka kammu e ka hoore leydi, ko yi'otoo e ko yi'otaako, dfun ko julle laamu e laamuuji e hooreyaagal e bawde, fow ko e makko tagiraa, e fii makko kadi tagiraa.

¹⁷ Ko kanko adii kala huunde, e kala huunde ko e makko woniri.

¹⁸ Ko kanko woni hoore bandu ndun, dfun ko *moftal ngal. Ko kanko woni Fudfoode nden, e adaado immintineede e hakkunde maybe ben, fii no o wonira Arano e di fow.

¹⁹ Ko fii welii Alla ka ko woni e Alla kon fow wona e Almasiihu on,

²⁰ e moyyintinirgol fow e makko kanko tigi, ko woni ka hoore leydi kon e ko woni ka kammu kon, e nder wadugol buttu rewruude e yiiyan makko hibbaadan dan ka hoore *leggal makko altindiraangal.

²¹ Onon kadi, bee wodditinoobe Alla e aybe makko sabu miijooji mon din e kuude mon bonde den,

²² jooni non ko mayde bandu makko ndun o moyyintiniri hakkunde mon e makko, fii no laatoron yeeso makko kanko Alla laabube, be aldaa e ella e be felnaaki,

²³ kono non, ko si tawii hidon duumii e gomdinal ngal, hidon tabintinaa, jiiifinaa e maggal, hara on wodditaaki tama'u mo hebirdon Kibaaru Moyyo mo nanudon on. On Kibaaru feppinanaado kala tagaado ka ley kammu, ko on min Puulusa mi wonti kurkaadu mun.

Fii no Puulusa Yangorani Moftal ngal

²⁴ Jooni mido weltii e nder tampereeeji an din fii mon. Ko fii, e an min, mi timminirii bandu an ndun ko njakkunoo e tampereeeji Almasiihu on, fii bandu makko ndun, ndun-le ko moftal ngal.

²⁵ Ko ngal moftal mi wonani kurkaadu, wano Alla nelirimmi non fii feppinangol on daaluyee makko on e ko woni e mun kon fow,

²⁶ dfun ko on gundoo neebunoodo suudaade e nder jamaanuuji din fow, kono jooni o feppinanaama laabube makko ben,

²⁷ ben be Alla faalaa andinde ko hondun woni ngalu mangu on gundoo e hakkunde leyyi din fow. Ko woni on gundoo: Almasiihu on no e mon, ko dfun woni tama'u mangu ngun.

²⁸ Ko on men woni feppinde fii mun e nder hajagol, janna kala nedfo e dow faamu timmungu, fii no kala nedfo laatora mokobaa e nder humondiral e Almasiihu on.

²⁹ Ko dɔn mi woni gollande, e nder tippirgol e doole makko wonde gollude e an no tiidiri den.

2

¹ Awa, mi faalaa yo on andu ko tippiro hongo mi rondii fii mon, onon e bee be Laa'udiisa e be yi'aali lan haa hande ben.

² Dun ko fii no berde mabbe den wakkilora, e no be tamondirira e nder giggol, be heba kala ko woni e pellital heewungal iwrungal e faamu, fii andugol gundoo Alla on, dɔn ko *Almasiihu on tigi,

³ on mo ngaluuji faamu ngun e gandal ngal fow suudii e mun.

⁴ Ko mi wi'iri dɔn, ko fii wota hay gooto faljinir on yewtereji weldi.

⁵ Ko fii, si tawii mi tawdaaka e mon e bandu, kono haray mido wondi e mon ka bernde, mido weltori yi'ugol nanondiral yaadungal wongal hakkunde mon ngal, e tiidfeendi gomɔinal mon ngal e telen-ma Almasiihu on.

Fii Hebirgol Almasiihu on Ngurndan Heewuɔan

⁶ Nde tawnoo on jabii Iisaa Almasiihu on wona Joomi mon, awa duumee e humagol e makko.

⁷ Iree daɔfi mon dɔn e didoodi mon ndin e makko, tabiton e nder gomɔinal ngal wano janniraɔon non, wonon heewube jarnugol.

⁸ Reenee, wota hay gooto e mon hiile, nangiree faamu nedɔfanke e ɔayni meereji immorde e aadaaji nedɔfanke e mbawdiiji adunayankeeji, ɔi tawata wonaa e Almasiihu on iwri.

⁹ Ko fii allankaaku Alla ngun fow no e nedɔfankaaku Almasiihu on,

¹⁰ awa kadi on wonii timmuɔe e kala huunde e nder yuɔɔndiral mon e makko, dɔn ko on Wondo yeesoojo kala laamu e kala bawgal.

¹¹ Ko e nder humondiral mon e makko kadi sunniraɔon *sunninannde nde waɔiraaka juude nedɔfanke, kono hara ko sunninannde nde Almasiihu on waɔi nden, dɔn ko boorugol bandu junuubankeeru ndun.

¹² On surridaama e makko, e nder *looteede maande kisiyee, on immintinidaama e makko sabu ko gomɔindon bawgal Alla ngal kon, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben.

¹³ Onon, be tawata maayiino sabu bonnereji mon e sabu angal sunnirgol mon, kanko Alla o wurnitidii on e Almasiihu on. O yaafanike en bonnereji men dɔn fow.

14 O montii derol jamaale windanoongol e hoore men ngol, ngol ngol tawata yamirooje mun no ɲannani en, o ittiri ngol fempugol ngol ka *leggal altindiraangal.

15 O boorii laamuuji ɗin e bawɗe ɗen, o weebitii ɗe e kene e yeeso fow e nder foolirgol ɗe leggal altindiraangal ngal.

16 Awa ko ɗun wadi, wota gooto jaawu on fii ko naamoton kon e ko yaroton kon, maa fii juldeere, maa lewru heyru, maa jalaade fowteteede e mun ɗen.

17 Dun fow ko ɗowdi piiji aroyayɗi ɗin, kono haqiiqa on ko ɗi Almasiihu on ɗin.

18 Wota on jabu ben yimbe yidube yankinorde tampingol bandu ndun e rewugol malaa'ika hippoo on mbuupaari mon ndin. Sifa ben yimbe ko hoolorbe koyɗi mun. Hibe hebbinora mawnintinaare nde alaa nafa, immorde e miijooji nedɗanke,

19 edii be humaade e Hooreejo on, on mo bandu ndun fow jogondiriri sabu mun, fottiri jokke ɗen e ɗaɗi ɗin, mawni no Alla yidiri non.

Fii Wuurugol e nder Humondiral e Almasiihu on

20 Nde tawnoo on maayidiino e Almasiihu on, on sertii e ɗii mbawdiiji adunayankeeji, ko honɗun jabanton be fawa on ɗii aadaaji, wa si tawii hidon wuurani aduna,

21 ɗun ko «wota a meemu ɗunɗoo!», «wota a mettu ɗunɗaa!», «wota a foppo ɗunɗoo!»

22 Dii aadaaji fow si huutoraama ko ɗi bontayɗi, bay ko ɗi yamirooje e janndeeji nedɗanke.

23 Pellet, ko goonga, ɗin aadaaji no nandi e faamu, bay hidi catii e dewal anniyaangal immorde e nedɗanke, e yankinaare e yangugol bandu, kono ɗi alanaa nedɗanke no o wawtora hoore makko.

3

Fii Booragol Kuude Bonɗe ɗen, Bornoo Kuude Moyye ɗen

1 Bay non on wurnitidaama e *Almasiihu on, haray ɗaɓɓee piiji wondi ka dow ɗin, ka Almasiihu on joodori ka sengo jaamo Alla ton.

2 Miijee fii ko woni ka dow kon, hara hinaa fii ko woni ka hoore leydi kon.

3 Ko fii on maayii, ngurndan mon ɗan no suudii e Almasiihu on ka Alla.

4 Awa, nde Almasiihu on, ɗun ko ngurndan mon ɗan, feeniti, haray on feeniday e makko ka mangural.

⁵ Awa waree piiji adunayankeeji wondi e mon din, d'un ko wano: jinaa e angal laabal e himmeeji e faaleeji bondi e miile, (ko fii miile ko rewugol sanamu).

⁶ Ko d'un addata tikkere Alla nden e hoore murtube ben.

⁷ Ko nii wuurirnodon oya tuma, wa fewndo junuubu ardinoo ngurndan mon dan.

⁸ Kono jooni non, onon kadi bugitee d'un fow: d'un ko tikkere nden e monee on e hunyeendi ndin e hoyre nden e haalaaji bondi yaltaynoodi e kundule mon din.

⁹ Wota on fenindiran, onon bee bortiiɓe tagu hinngu ngun e kuude mun,

¹⁰ bornii tagu hesu heydintinaangu e noone mbaadi on Tagudo ngu, fii no waawiron mo andude haa timma.

¹¹ Don alaa *Gereekiyankeejo maa *Yahuudiyankeejo, maa sunninaado maa mo sunninaaka, maa lepol ngol finaa maa lepol kaana-jikkuwol, maa maccudo maa dimo, kono ko Almasiihu on woni fow, woni e fow.

¹² Bay ko on subaabe Alla, laabube, e yidaabe makko, bornee yurmeende tiidunde e moyyuki e yankinaare e newaare e yondinaare.

¹³ Muɓɓondiranee, yaafondiron si tawii goddo no mari ko wullitoo e hoore oya. Wano Almasiihu on yaaforani on non, onon kadi wadiree wano non.

¹⁴ Kono, e hoore dundoo fow, bornee giggol, sabu ko ngol yuɓɓindirta haa timma.

¹⁵ Yo buttu Almasiihu ngu noddiradon fii wonugol bandu wooturu ngun ardo berde mon den. Wonee anditanooɓe.

¹⁶ Yo kongol Almasiihu on hebbin berde mon den. Jannindiree, hajondiron e dow faamu fow e nder ko beytiranton Alla beyti Zabuura e jaarooje e beyti hormordi, yettiron Alla beytirangol mo berde mon den fow.

¹⁷ Kala ko wadoton, e kongol maa e kuugal, wadee fow e innde Iisaa Joomi on, e jarnirgol mo Alla Baabaajo on.

Fii no Beynguure Almasiiyaabe Haani Wonirde

¹⁸ Rewɓe, mo kala e mon, yo yankinano moodi mun, wano hawrirani Joomiraado on non.

¹⁹ Onon kadi worɓe, mo kala e mon yo yidu beyngu mun, hara on hunyanaali be.

²⁰ Onon kadi fayɓe, doftee mawɓe mon ben e di fow, ko fii d'un no wela Joomiraado on.

²¹ Onon kadi baabiraabe, wota on mettin berde fayɓe mon ben, fii wota berde mabbe maayu.

²² Onon kadi yo jiyaabe, doftee jeyɓe on jeyal adunayankewal ben e di fow, hara hinaa non e gite mabbe

tun, wa si tawii on dabbay woni no yimbe ben yidira on, kono hara ko bernde laabunde e nder kulol Joomiraado on.

²³ Kala ko wadoton, wadiree dfun ittiri wonkii mon kin fow, wa si tawii ko Joomiraado on wondon wadande, hara hinaa yimbe ben,

²⁴ e hoore andugol mon on hebiray Joomiraado on ndondi wa ngeenaari. Ko Almasiihu Joomi on wondon kurkanaade.

²⁵ Ko fii kala on wadufo ko boni, o hettay njoddi bonnere makko nden, awa kadi gidaale alaa ton.

4

¹ Onon kadi yo jeybe, jogoree jiyaabe mon ben no feewiri e no nundiri, e hoore andugol wonde onon kadi hidon mari Jeyfo on ka kammu.

Fii Waajuuji Puulusa Goo

² Duume e toragol Alla, hakkilanon e dfun e dow yettugol mo.

³ Toranodon men kadi, fii yo Alla udditan kongudfi amen din dambugal fii no men waawira fejnirde goonga luggufo *Almasiihu on, on goonga mo mi jolkaa fii mun,

⁴ e no mi yewtira fii on goonga no laabiri, wano haaniranimmi non.

⁵ E telen-ma be gomdinaa ben, wondiree faamu, hara on accaali fajuhun woo feyyira on.

⁶ Yo taw soono woo kongudfi mon din ko weldfi, hara hidfi weliri wa landan, fii no andiron ko honno jaaborton mo kala.

Fii Rawnoode nden e Salminaango ngon

⁷ Tikiiki, oo musidfo an yidaado, golloowo holniido mo mi kurkodata fii golle Joomiraado on, o andinoyay on fow fii no mi fewndori.

⁸ Ko wadi si mi immini mo haa e mon, ko fii no andiron no men fewndori, e fii yo o wakkilin berde mon den.

⁹ Mi immindinanii on mo e oo musidfo yidaado sellafindeejo wi'eteedo Onesiiima, on ko mo mon. Be andinoyay on ko woni feyyude gaa kon fow.

¹⁰ Oo wondidfo an e joge wi'eteedo Aristarke salminii on, wondude e Markuusa, oo dendiraawo Barnabaasi, on mo tindinanadon fii mun. Si o hewtoyii ka mon, wernee mo moyya.

¹¹ Iisaa jammaado Yustuusa kadi salminii on. E nder lepol *Yahuuda ngol, ko bee doo tun woni gollidude e an fii *laamateeri Alla ndin, be woni wakkilinbe lan.

¹² Oo kurkaadu Iisaa Almasiihu on wi'eteedo Epafaraasi salminii on, on ko mo mon. Himo duumii e tippiro fii mon

e nder torndeeji makko d̄in, fii no tabitiron wa mokobaaɓe, heewube hoolaare e telen-ma faale Alla on fow.

¹³ Mido seeditanii mo d̄un, wonde o yanganike on fota, e fii ɓee ɓe Laa'udiisa e fii ɓee ɓe Hiirapoliisa.

¹⁴ Awa kadi, oo jawndoowo yidaaɗo wi'eteedo Luuka, wondude e Demaasi, salminii on.

¹⁵ Salminanee lan musibɓe wonɓe Laa'udiisa ɓen, kaɗun e oo debbo wi'eteedo Nimfaasi, e *moftal wongal ka suudu makko ngal.

¹⁶ Si nduu ɓatakuru jangaama ka mon, etee kadi no ndu jangiree ka moftal wongal Laa'udiisa. Jangon kadi iwranyendu on ndun Laa'udiisa.

¹⁷ Wi'on kadi oo wi'eteedo Arkiipe yo o eto no o timminira ɗee golle ɗe o hebiri Joomiraaɗo on.

¹⁸ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Awa anditee fii jolokooje an ɗen. Yo moyyere wonan on.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii, humondirbe e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi on. Yo moyyere e buttu wonan on.

Fii Anditangol be Tesalonii ben Gomdinal mabbe ngal

² Meden duumii e jarnugol Alla fii mon on fow, e meden anditude fii mon on fow e nder torndeeji amen dɪn.

³ Meden anditude soono woo yeeso Alla, on Ben men, kuude gomdinal mon ngal e golle giggol mon ngol e tama'u mo catorɔn e Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁴ Meden andi, yo musibbe be Alla yidi, ko on subaaɓe,

⁵ ko fii Kibaaru Moyyo mo men woni feɓɓinde on, men addiranaali on mo kongol tun, kono ko wondude e bawgal e *Ruuhu Seniido on e hoolaare mawnde. E hidon andi-le no men wondirnoo e mon fii nafa mon.

⁶ Onon kadi on pembii men, on pembii Joomi on. Hay e nder tampereeri mon dɔududi dɪn, on jabirii daaluyee on weltaare iwrunde e Ruuhu Seniido on.

⁷ Ko dɔn wadi, on wonii be gomdɪnbe ben Masedonii e Akaaya fow pembinta.

⁸ Ko fii daaluyee Joomiraado on lollirii immorde ka mon, hinaa non e hoore Masedonii e Akaaya tun, kono gomdinal mon ngal e Alla andike nokkeeli dɪn fow, haa ka tawata hewtaa ka men wowla fii mun.

⁹ No sifeede fii jabbo ngo men jabbaa ka mon ngon, e ko honno tuubirandɔn Alla, yiltidɔn e baawo sanamuuji fii rewugol Alla Wuurudo Goongaajo on,

¹⁰ e fii habbagol ka kammuuli on Bidɔo makko, mo o immintini e hakkunde maybe ben, dɔn ko Iisaa, on Jattindo en tikkere aroyaynde nden.

2

Fii Golle Puulusa dɛn e hakkunde be Tesalonii ben

¹ Hidon andi onon tigi, yo musibbe, ardu amen ndun ka mon wonaali meerenteeru.

² Kono bawto men tampude, men tampinee e ndee saare wi'eteende Filipii, wano andirdɔn non, men yetti hoolaare e Alla men on fii feɓɓinangol on Kibaaru Moyyo Alla on e nder tippiro mawngo.

³ E hoore dɔn, waajuuji amen dɪn hinaa e palji iwri, maa e anniyeeji bondi, maa e yoyre,

⁴ kono bay Alla tawii meden foddi e halfineede Kibaaru Moyyo on, ko dun wadi si men yewtirtaa no welirta yimbe ben, kono ko no welirta Alla, on ndarndotoodo berde amen den.

⁵ E hoore dun, hidon andi men dayniraali on mantirgol kongudi, miile kadi ardaaki men, Alla ko seedee e dun.

⁶ E men dabbaali kadi yo yimbe ben teddin men, woni onon, woni heddiibe ben.

⁷ Hay si men waawayno hollude on mbawdi sabu ko men *sahaabaabe *Almasihu on, men wadaali dun. Kono fewndo men wondi e mon, men holli on newaare, wano neene dankorta bibbe mun.

⁸ E nder giggol ngol men joganii on ngol, meden yidunoo yedugol on Kibaaru Moyyo Alla on, kono kadi ngurndan amen dan tigi, hakkee ko men yidi on.

⁹ Onon on anditii, yo musibbe, golle amen den e yangi amen kin fewndo men feppinannoo on Kibaaru Moyyo Alla on, men gollirno jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

¹⁰ Ko on seedee, Alla kadi ko seedee, men wonirno e noone laabudo e no feewiri e no felnora telen-ma mon, onon gomdinbe ben.

¹¹ Hidon andi kadi men woniranno kala e mon wano baaba woniranta faybe mun.

¹² Men waajino on, men wakkilini on, men jeeji on yo on wuurir noone no welirta Alla, on Noddudo on ka *laamateeri mun e ka mangu mun.

¹³ E hino ko men duumori e jarnugol Alla kon: e nder jabugol mon daaluyee mo men feppinannoo on on, on jabiraano mo wa iwrufo e nefdanke, kono on jabirno mo wa daaluyee Alla, no o woniri haqiiqa non, ko on daaluyee woni gollude e mon onon gomdinbe ben.

¹⁴ On banginno dun, yo musibbe, e nder pembedugol mon *mofte Alla wofde ka diiwal Yahuuda den, de tawata ko Iisaa Almasihu on jeyi, ko fii onon kadi on tampuno e juude nokondoobe mon ben sifa tampereji di *Yahuudiyankebe ben tampinnoo den mofte din.

¹⁵ Ko ben wari Iisaa Joomi on, wari annabaabe ben, cukkii men, dun ko ben be welataa Alla, wonbe aybe yimbe ben fow.

¹⁶ Hibe fanni men yewtugol be wonaa Yahuudiyanke ben fii wota ben dande, ko nii be jokkiri hebbingol junuubaaji mabbe din. Kono tikkere Alla nden sakkitori nangugol be.

Fii no Puulusa Nuliri Timotee

¹⁷ Menen, telen-ma amen yo musibbe, e nder ko men seedunoo e mon kon e nder saa'ihun e bandu, kono hinaa

e bernde, hakkee ko men marnoo faale tiidufdo fii yi'itugol on, men etino fii d'un fota.

¹⁸ Ko d'un wadi si men faalano yahude ka mon, tentinii min Puulusa, mi etino d'un buri nde wootere. Kono Ibuliisa hanni men.

¹⁹ E hara hinaa onon woni tama'u amen on e weltaare amen nden e *meetelol darja amen on yeeso Iisaa Joomi men on pande ardu makko ndun?

²⁰ Hiiyii, ko onon woni darja amen on e weltaare amen nden!

3

¹ Ko d'un wadi si men wawtaano hande kadi habbagol ko buri nii, men tawi no burani men ka men wona menen tun ka saare Atiina,

² men imminana on oo musidfo amen inneteedo Timotee, on wondidfo amen e nder golle Alla den e hoore fejjingol Kibaaru Moyyo *Almasihu on. Men fawi mo tiidingol on e wakkilingol on ka gomdinal mon,

³ fii wota hay gooto dilline e nder tampereaji fewndiidi din. Ko fii onon tigi hidon andi ko d'un muuyanaden.

⁴ Fewndo ko men wonnoo takko mon, men wowlanayno on wonde en hebay satteendeeji, ko d'un woni ko hewti, hidon andi.

⁵ Ko d'un wadi, bay mi waawataano habbaade hande kadi, mi imminii Timotee fii humpitagol gomdinal mon ngal, mido hulunoo wota taw no gasa hara jarribotoodo on faljinii on, tawa golle amen den wonii meere.

⁶ Awa Timotee ko e hewtitude woni ka amen iwrude ka mon, o addoranii men kibaaru moyyo fii gomdinal mon ngal e giggol mon ngol. O innii men, tigi-tigi on, hidon joganii men maande moyyere, awa kadi hidon himmani yi'ugol men, wano men himmirani yi'ugol on non.

⁷ E hoore d'un, e nder satteende amen nden fow e tampere amen nden, yo musibbe, men wakkilinaama sabu gomdinal mon ngal.

⁸ Jooni non hiden wuuri, ko fii hidon tabiti few e Joomiraado on.

⁹ E hara ko honno men waawata jarnirde Alla fii mon, fii ndee weltaare nde weltindon men yeeso makko fow?

¹⁰ Ko d'un wadi, jemma e palorma meden toraade mo e nder tentingol fii yo o newnan men yi'itugol on, timmintina ko njakki e gomdinal mon ngal kon.

¹¹ Yo Alla Ben men on tigi, e Iisaa Joomi men on, udditan men laawol haa ka mon.

¹² Awa kadi yo Joomiraado on hebbin giggol hakkundeeji mon haa feyyita, e telen-ma yimbe ben fow, hara kadi ko sifa giggol ngol men joganii on ngol.

¹³ Yo o tabintinir nii berde mon den fii no woniron laabube e be felnaaki yeeso Alla Baabaajo men on, ka jalaande nde Iisaa Joomi men on aroyta e mun wondude e laabube mun ben fow.

4

Fii Wuurirgol no Welirta Alla

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, on andirii men ko honno gasirton wonirde fii no weliron Alla, e hin-le ko non wonirdon. Jooni men torike on, men jeejii, sabu humondiral men e Iisaa Joomi on, beydee jaarude yeeso soono woo e den banje.

² Ko fii hidon andi janndeeji di men janni on din immorde e Iisaa Joomi on.

³ Ko Alla faalaa ko yo on laato laabube, e fii yo on woddito jinaa,

⁴ e yo mo kala e mon waawu jogitaade bandu mun ndun e nder laabal e teddungal,

⁵ e baawo accugol faaleeji wonkii foola dun, wano be gomdinaa andaa Alla ben gerdata non.

⁶ E telen-ma dun, wota hay gooto bonnu musidfo mun maa huutora mo yoyre, ko fii Joomiraado on yobay sifa din noone ellaaji fow. Hari men wowlaniino on dun, men hajike on e dun.

⁷ Ko fii Alla noddiraali en wuurirgol angal laabal, kono ko wuurirgol laabal.

⁸ Ko dun wadi, on bugitiido ngal gandal, haray hinaa nedfo o bugitii, kono ko Alla, on Yefudo on *Ruuhu mun Seniido on.

⁹ E telen-ma giggol sidfankaaku musibbe gomdinbe ben, on hatonjinaa e windaneede fii dun, ko fii Alla tigi wawnii on yidindirgol.

¹⁰ Ko dun kadi wondon wadude e fee musibbe men ben fow e nder Masedonii no didori, kono men wakkilinii on, yo musibbe, beydugol kadi.

¹¹ Himmanon wuurirgol buttu, jokkon haajuuji mon din tigi, golliron juude mon den, wano men yamiriri on non.

¹² Dun ko fii no woniron feewube e telen-ma be gomdinaa ben, hara on wonataa dongal hay gooto.

Fii Artugol Iisaa

¹³ Men faalaaka, yo musibbe, yo on ronku andude fii maybe ben, fii wota on hebu sokola, wano beya be alaa tama'u ben.

¹⁴ Ko d'un wadi, bay hiden gomdini Iisaa maayii, awa kadi o immintinaama, hiden gomdini kadi Alla artiray maayube no gomdini Iisaa ben wondude e makko.

¹⁵ Awa e hino ko men wi'ata on, d'un non ko e kongol Joomi on iwri: enen wurbe ben, luttitube haa pande ardu Joomi on, en adotaako maybe ben artireede.

¹⁶ Ko fii, Joomi on tigi iwrap ka kammu, tippoda e yamiroore ewnaande e hawa malaa'ikaajo mawdo e hito *liital Alla ngal. Onsay ko maayube no gomdini *Almasiihu on ben adetee immintineede.

¹⁷ Bawto d'un, enen wurbe luttitaybe ben, en yettidete e maabe ka nder duule, fii fottoygol e Joomi on ka weeyo. Onsay en wonday e Joomi on haa poomaa.

¹⁸ Awa wakkilindiree rewruude e dii kongudi.

5

¹ Fii palaade den e saa'iiji din, on hatonjinaa e windaneede fii d'un, yo musibbe.

² Ko fii onon tigi hidon andi few palaande Joomi on arday wa nde ngujo no ara jemma.

³ Nde yimbe wi'i: «Buttu ngun tabitii, tawa kadi masiibo alaa!», ko onsay halakuyee on arata hepa, yana e maabe wa nde nata fidi debbo reedujo, hara be dadataa-le few.

⁴ Kono onon, yo musibbe, on alaa e nder niwre nden haa ka nden palaande juhira on wa ngujo.

⁵ On fow ko on bibbe ndaygu ngun e bibbe jalorma on. Hinaa en be jemma on maa niwre nden.

⁶ Awa, wota en daanor wa beya, kono wattanen yiila, wonen hakkilanbe.

⁷ Daanotoobe ben daanoto jemma, mandiloobe ben ko jemma mandilirta.

⁸ Kono enen yimbe jalorma ben, wonen hakkilanbe, bornoden hiwitorgo gomdinal ngal e giggol ngol, hippoden kunnawal tama'u kisiyee on.

⁹ Ko fii Alla muuyanaali en tikkere makko nden, kono ko fii no hefiren kisiyee rewruude e Iisaa Almasiihu Joomi men on,

¹⁰ on maydo fii men, fii, woni hiden daanii, woni en daanaaki, no wuuridiren e makko.

¹¹ Awa, wakkilindiree, tiidindiron, wano wondon warude non fewndo doo.

Fii Yamirooje Sakkitore den e Salminaango ngon

12 Men torike on, yo musibbe, anditanee wonbe gollude hakkunde mon ben, ben be Joomiraado on subii ko ardo on, hajoo on.

13 Joganodon be teddungal tiifungal e giggol, sabu kuufe mabbe den. Yo buttu wonu hakkunde mon.

14 Men yamirii on, yo musibbe, hajee puybe ben, wakkil-non aamitube ben, wallitodon lo'ube ben, wonon mujjiibe e fee wondo woo.

15 Wattanon yiila fii wota hay gooto yobir bone bone, kono wadee soono woo ko moyyi, woni non ko e hakkunde mon, woni e telen-ma wondo woo.

16 Wonee saa'i kala weltiibe,

17 duumodon e toragol,

18 jarnee Alla e fee kala ko woni, ko fii ko dun woni faale Alla on fii mon, onon bee humondirbe e Iisaa Almasiihu on.

19 Wota on faadinan Ruuhu Allaahu on.

20 Wota on hayfin kongudi di Alla longini gomdinbe ben,

21 kono taskee kala huunde, jogitodon ko moyyi kon.

22 Reenodon e bone, noone woo no o wa'i.

23 Yo Alla Jom Buttu on wadu on yimbe makko ko timmi, e yo o reenu on e banjeeji din fow, dun ko ruuhu mon on e wonkii mon kin e bandu mon ndun, fii wota on wonu felniibe pande ardu Iisaa Almasiihu Joomi men on.

24 Ko fii on Noddudo on ko Sella-Findeejo, awa kadi ko on woni Timminoyowo dun fow.

25 Musibbe, awa toranee men menen kadi.

26 Salminiree musibbe ben fow hirbondiral laabungal.

27 Mi torike on e innde Joomi on: yo musibbe ben fow jangu nduu batakuru.

28 Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E BE TESALONII BEN

¹ Immorde e an min Puulusa, wondude e Silaasi e Timotee, haa e ngal *moftal wongal Tesalonii humondirngal e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on:

² yo moyyere e buttu wonan on immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Alla Naawiroyta Yimbe ben

³ Meden haani, yo musibbe, duumaade e jarnugol Alla fii mon, d'un-le ko ko feewi, ko fii gomdinal mon ngal no beydaade, awa kadi giggol ngol yid'indirfon ngol ko e beydaade tun woni.

⁴ E hoore d'un, meden mantorde on e nder mofte Alla den, sabu njanjaare mon nden e gomdinal mon ngal e nder cukkande de cukkadon den fow e satteendeeji di wakkilidon d'in.

⁵ Awa, ko dundoo woni seedee jaawoore Alla feewunde nden, fii no woniron rindanbe *laamu Alla ngu wondon tampande ngun.

⁶ Ko fii no feewi yeeso Alla ka o yottorana on bee wonbe on tampinde tampere,

⁷ e ka o yefa on buttu, onon tampinaabe ben, wondude e amen, nde Iisaa Joomi on feenoyi ka kammu, wondude e malaa'ikaabe dolnube ben

⁸ e hakkunde joyngol yiite, fii yaggingol be andaa Alla ben e be doftanooki Kibaaru Moyyo Iisaa Joomi men on.

⁹ Be lettiree halakuyee poomayankeejo, be woddfitoo Joomi on e mangu bawgal makko ngal

¹⁰ nde o aroyi e nden jalaande, fii yo o darjine immorde e laabube makko ben, o mugina gomd'inbe ben fow. Onon kadi, on gomd'inii ko men seeditanii on kon.

¹¹ Ko d'un wadi, meden duumaade e toranagol on, fii no Alla men on wadira on rindanbe ngurndan dan o noddiri on dan, e no o laatnira e mon kala ebbooje moyye e kuufe gomdinal mon ngal tippude e bawgal makko ngal,

¹² fii no innde Iisaa Joomi men on mawniniree e mon, e no onon kadi mawniniredon e makko, sabu sulfu Alla men on e Iisaa Almasiihu Joomi on.

2

Fii Aaden Bondo on

¹ Fii ardu Iisaa Almasiihu Joomi on, e mottondiral men ngal e makko, men torike on, yo musibbe,

² wota on jafu berde mon yaawee jiiibeede, maa aaniniredon wi'ugol jalaande Joomi on hewtii. Hay si goddo wi'ii on ko Alla longini men maa ko nelal maa ko batakuru ko iwri e amen, wota on hulu.

³ Wota hay gooto faljinir on noone woo, ko fii nden jalaande arataa ado murtaldu ndun wadude, e feepugol aaden bondo on, on muuyanaado hayrugol,

⁴ d'un ko on dartotoodo immoo daroo e hoore kala ko neddanke inni ko alla e hoore kala ko rewetee, o yaha haa o joodoyoo ka juulirde Alla mawnde, o wi'itoo kanko tigi Alla.

⁵ On anditaali mido wowlanaynoo on d'un, wa fewndo ko mi wondi e mon?

⁶ Jooni non hidon andi tigi ko tongi mo, fii yo o feepu e saa'i makko on,

⁷ ko fii fewndo doo, doole bonde suudfiide den no gollude, ko woni tun fewndo doo goddo no hadi de taha haa o dira.

⁸ Ko onsay non aaden bondo on feepata. Iisaa Joomi on muliray mo wuttugol, o muncira mo jalbeendi ardu makko ndun kanko Iisaa.

⁹ On aaden bondo ardoyay e kuude Ibuliisa, o wafa noone kaawakeeji e maandeeji e kuude fenaandeeje,

¹⁰ o huutoray kala noone bone fii faayingol wonbe mulude ben, bay be jabaali yidude goonga on fii no be dandiree.

¹¹ Ko d'un wadi si Alla kadi accidi be e doole daynooje fii no be gomdinira fenaande nden,

¹² fii no yidube angal peewal ngal, gomdinaali goonga on ben paawiree.

Fii Tabital be Tesalonii ben

¹³ Telen-ma amen menen, yo musibbe be Joomiraado on yidi, meden haani duumaade e jarnugol Alla fii mon, ko fii Allaahu on subino on gila ka fudfoode fii kisiyee on^a, e hoore *labbinirgol on Ruuhu Allaahu on e gomdingol goonga on.

¹⁴ Ko d'un o noddiri on Kibaaru Moyyo mo men feppinani on on, fii no hebiron gebal ka mangu Iisaa Almasiihu Joomi on.

¹⁵ Ko d'un wadi, yo musibbe, wonee tabitube, jogitodon janndeeji di men janni on din, woni non ko e kongudi, woni e bataake.

¹⁶ Yo Iisaa Almasiihu Joomi men on tigi, e Alla Baaba men, on Yidudo en, yedi en wakkilaare poomayankeere e tama'u moyyo immorde e sulfu makko on,

^a **2:13** 2.13 *Maa:* ko fii Allaahu on suborno on wa dikkuruube fii kisiyee on.

¹⁷ wakkilin berde mon den, tabintina on e kala kuugal e kala kongol moyyol.

3

Puulusa Landii be Tesalonii ben Torndeeji

¹ Ka rawnoode, yo musibbe, toranee men fii no daaluyee Joomiraado on lollira e no mawniniree, wano o lolliri e mawniri ka mon non,

² fii no men dandiree boyliibe ben e bonbe ben, ko fii hinaa fow mari gomfinal.

³ Kono Joomiraado on ko Sella-Findeejo, o tabintinay on, o hisina on bonfo on.

⁴ Joomiraado on no okki men hoolaare e telen-ma mon wonde hidon wafude, on wafoyay kadi ko men yamiri on kon.

⁵ Yo Joomiraado on ardo berde mon den e fee giggol iwrungol e Alla e njanpaare iwrunde e *Almasihu on.

Hajannde fii Puyndan

⁶ Men yamirii on e innde Iisaa Almasihu Joomi men on, yo musibbe, yo on wodfido kala musidfo wuurudo e nder puyndan, ko yaadaa e jannde nde hendordon men nden.

⁷ Ko fii hidon andi onon tigi ko honno pembirton men, ko fii men wuuriraali puyndan hakkunde mon.

⁸ Men jabaali godfo fawtoo men jaametee nii tun, kono ko e nder golle sattude e yangi men golliri jemma e jalorma, fii wota men wonan hay gooto e mon dongal.

⁹ Wonaa fii hari dun no haanani men men wafiri dun, kono men faalano on accirde menen tigi noone mo pembon.

¹⁰ E hoore dun, fewndo ko men wonnoo ka mon, men wafanno on ndee yamiroore doo: kala on saliido gollude, wota jaamu kadi!

¹¹ E hin-le men nanii wobbe e hakkunde mon no jokki puyndan, hibe jokki ko wonaa haaju mabbe edii be gollude.

¹² Men torike ben yimbe, men jeejirii be Iisaa Almasihu Joomi on, yo be gollu e nder buttu, be jaama ko be to'ani hoore mabbe kon.

¹³ Onon non, yo musibbe, wota berde mon maayan wadugol ko moyyi.

¹⁴ On mo doftaaki ko men wi'i kon e nduu batakuru, haray maandinee fii makko. Wota on huuwondir e makko huuwondiral woo, fii yo o hersu.

¹⁵ Wota on jogor mo non wa gano, kono hajoree mo wa musidfo mon.

Fii Waynitannde nden

¹⁶ Yo Joomiraado, Jom Buttu on, yefu on buttu kanko tigi saa'i kala e noone kala. Yo Joomiraado on wondu e mon on fow.

¹⁷ Min Puulusa, mi salminirii on jungo an ngon tigi. Ko maande an nden woni e nder bataake an den fow, e hino bindi an din.

¹⁸ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e mon on fow.

BATAKURU PUULUSA ARANURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla, on Dandudo en, e Iisaa Almasiihu, on wondo tama'u men, yamiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on.

² Mi salminii ma yo Timotee, an oo bidfo an e nder gomdinal.

Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii Reenagol e Jandeeji Fenaandeeji

³ Wano mi wakkilinirno-maa non wonugol Efeesi don, fewndo ko mi fokkiti Masedonii, fii yo a yamir wobbe goo wota be jannu jandeeji goo,

⁴ e wota be cato e tindi mehi e lasilankaaku ngu lannataa, ko memminta yeddondire, hara hinaa wadugol golle Alla den e nder gomdinal.

⁵ Ko woni faandaare ndee yamiroore, ko yidirgol bernde laabunde e fondo moyyo e gomdinal ngal aldaa e faasiqankaaku.

⁶ Wobbe ben sortii e den pehe, ukkii e haalaaji mehi,

⁷ hara hibe faalaa wonude jannoobe fii Sariya on, e hingle be faamanaa hay ko be woni wi'ude kon, e ko be woni tentinde fii mun kon.

⁸ Hiden andi tigi wonde Sariya on no moyyi, kono ko e hoore jogitorgol mo no haaniri.

⁹ Awa kadi anden Sariya on wadiraaka fii feewube ben, kono ko fii bonbe ben e dartiibe ben e heeferbe ben e junuubankeebe ben e be rewataa Alla ben e hayfinoobe fii Alla ben e waroobe ben mun e yumma mun ben e ittoobe ko'e ben

¹⁰ e jeenoobe ben e worbe jinoobe worbe e yeeyoobe yimbe e fenoobe e woondoobe fenaande ben e kala wadoobe kuude woopondirde e jannde haqiiqaare nden.

¹¹ Ndee jannde no yaadi e Kibaaru Moyyo mo o halfinimmi on, on bangindo mangural Alla moyyo on.

Fii Moyyere nde Alla Yefi Puulusa nden

¹² Mi jarnii on yeddfindo lan, dun ko Iisaa Almasiihu Joomi men on, jogitorfo lan wa holniifo, todfii mi e dee golle makko,

¹³ min oo hoynaynoofo, cukkotonoofo, yennaynoofo. Kono mi yurminaa, ko fii ko mi wonnoo warrude dun, ko angal gandal e angal gomdinal.

¹⁴ Joomiraado on yedii lan moyyere no yaajiri, wondude e gomɗinal e giggol ko woni e Iisaa Almasiihu on kon.

¹⁵ Ngol kongol ɗoo ko haqiiqawol, hingol handi e jabeede few, ngol-le e hino ngol: Iisaa Almasiihu on ko ardi ka aduna ko dandugol junuubanke'en. Min non ko mi burɗo bonde e ben.

¹⁶ Kono mi yurminaa, fii no Iisaa Almasiihu on ɓanginira e an, min oo burɗo bonde, yondinaare makko nden fow, fii no mi wonira misal e gomɗinooyoobe e makko ben, be heba *ngurndan poomayankejan.

¹⁷ Teddungal e mangu wonanii Lando poomayankeejo, mo maayataa, mo yi'otaako, Alla bajjo, haa poomaa. Aamina!

¹⁸ Ndee yamiroore nde mi yamir-maa, yo Timotee biɗɗo an, wano *hiitoraa fii maa non, ko yo a tippir tippiro moyyo ngon

¹⁹ e nder gomɗinal wondude e bernde laabunde. Nden bernde laabunde non wobbe ben tertike nde, haa ka tawata gomɗinal mabbe ngal yoolike.

²⁰ No tawaa e ben Himenee e Aleksander, ben be mi accidi e Ibuliisa fii jannugol be wota be hoynu Alla.

2

Fii Dewal e Toraare Alla

¹ Ko adii kon taho, mido torii yo en landano yimbe ben fow ballal Alla, wafanen be torndeeji e du'aaji e yettooje Alla,

² wafanen ɗun kadi lambe e kala yeesoobe, fii no wu-uriren ngurndan newiɗan e buttudan wano Alla faaliraa non e hoore teddungal.

³ Ko ɗun woni ko moyyi, ko welata Alla, Dandudo en on,

⁴ on Yidudo yo yimbe ben fow dande, be ara e andugol goonga on.

⁵ Ko fii ko Alla gooto woodi, no woodi kadi moyyintinoowo gooto hakkunde makko e yimbe ben, ɗun ko oo neddo wi'eteedo Iisaa Almasiihu,

⁶ on sakkiido hoore mun fii sottugol fow, ɗun ko seedee wadaado e saa'i todɗaado on.

⁷ Ko fii fejningol on seedee wadi si mi wafiraa waajotoodo e yottinoowo, (mi wowlay goonga, mi fenataa), fii ko janna be wonaa Yahuudiyanke ben ko woni gomɗinal goongawal ngal kon.

⁸ Mido yidi kadi yo worbe ben toro Alla ka woni woo, e hoore townugol juude laabude e ɓaawo tikkere e yeddondiral.

⁹ Rewbe ben kadi wano non, be bornora no haaniri, hara hinaa no maniree e no hawnori, hara be ukkaaki e mordfi hawniidi e cudorgol kanje e kofe hittude, maa conci satta-cogguuji,

¹⁰ kono ko wadugol kuude moyye, hara ko yaadude e kuude rewbe qirritiibe rewugol Alla.

¹¹ Awa kadi yo debbo jangu e nder deeyere e yankinaare timmunde.

¹² Mi yamiraali non debbo jannugol, maa laamagol gorko, kono ko yo o deeyu.

¹³ Ko fii ko *Aadama adaa tageede, si *Hawaa hikki don.

¹⁴ Awa kadi wonaa Aadama daynanoo, kono ko debbo on daynanoo, o bonni yamiroore Alla nden.

¹⁵ Kono fow e mun, debbo dandirte jiidi mun ndin si o duumike e nder gomdinal ngal e giggol e laabal no haaniri.

3

Fii no Ardotoobe e Wallitotoobe Moftal ngal Haani Wonirde

¹ No wi'aa: on mo no yelii wonugol yeesoojo ka *moftal Alla, haray ontigi ko huunde moyyere woni ko faalaa. Ngol kongol ko haqiiqawol.

² Kono fow e mun yo taw ardotoodo on ko neddo mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, waawudo hoore mun, hara wonaa ubbitoowo, hara ko o teddintoodo, wernoowo hobbe, waawudo jannude,

³ hara hinaa yaroowo mandila, hinaa jaadudo, kono hara ko o newiido, hara hinaa yeddondirteedo, hara ko mo haajaaka e ngaluuji aduna,

⁴ hara ko ardotoodo moyya beynguure mun nden tigi, e ne'udo faybe mun ben, hara hibe yankinani mo e nder teddungal timmungal.

⁵ Ko fii si goddo waawataa ardaade beynguure mun nden tigi, haray ko honno ontigi waawata dankorde moftal Alla ngal?

⁶ Yo taw wonaa gomdindo kesun, fii wota o heewu townitaare, haa o yana e jaawoore nde Ibuliisa jaawaa nden.

⁷ Bee o hebira be gomdinaa ben kadi seeditoore moyyere, fii wota o hefu feloore, o yana e pircol Ibuliisa.

⁸ Wallitotoobe moftal ngal ben kadi wano non, hibe haani wonude teddube, wodfitiibe faasiqiyaagal e njaram feyyitudan e dabbirgol miile.

⁹ Hibe haani humaade e goonga luggudo gomdinal ngal e nder bernde laabunde.

¹⁰ Kambe kadi non hiɓe haanaa ndarndeede taho, onsay non si tawii hay huunde alaa ko ɓe feliree, ɓe wada non den golle.

¹¹ Rewbe ɓen kadi wano non, yo ɓe wonu tedduɓe, hara ɓe wonaali jo'ooɓe, ɓe wona waawuɓe hoore maɓɓe e sella-findeeɓe e kala huunde.

¹² Wallitotoodo on no haani tawde ko yondinordo debbo gooto, e ne'irɗo ɓiɓɓe mun ɓen e ɓeynguure mun nden no moyyiri.

¹³ Ko fii kala wallitotoodo, golludo den golle no moyyiri, heboyay teddungal tiidungal e hoolaare mawnde ka gomɗingol makko Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Mi windanii ma ɗundoo e hoore tanyinagol mi yahay ka maa ko neɓaa.

¹⁵ Kono si mi aru e tongaade, ɗun a anday ko honno haanudaa wuurirde ka suudu Alla, ndun-le ko moftal Alla Wuurudo on, doosal e balal goonga on.

¹⁶ Awa kadi no fellitaa wonde gundoo ngal dewal no mawni:

«Dun ko on feepirɗo ɓandu,
holliraado Ruuhu Alla ko o feewudo,
feɓando malaa'ikaabe ɓen,
on jantaado fii mun e hakkunde leyyi ɗin,
o gomɗinaa e nder aduna on,
o yentinaa ka kammu e nder mangural.»

4

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹ Kono Ruuhu Allaahu on no holli no laabiri wonde, ka saa'iiji sakkitori wobɓe ɓen tertoyto gomɗinal ngal fii jokkugol ruuhuuji ɗaynayɗi e janndeeji jinna,

² ɓe ɗayniree faasiqankaaku e waajuuji fenaandeeji, tawa ɓernde maɓɓe nden no jukkiniraa wa ko sunniraa njande wojjiniraade yiite.

³ Ben yimɓe wi'oyay wota dese wadu, ɓe harmina jaameteeki ɗi Alla wadi fii yo gomɗinɓe ɓen e andube goonga on ɓen jaamu e nder jarnugol mo ɗin.

⁴ Hara-le ko Alla tagi kon fow no moyyi, huunde wonaa ko bugitete. Ko jarnugol tun Alla nde hiden huutora.

⁵ Ko fii ko Alla tagi kon fow no *labbiniraa daaluyee on e toraare.

⁶ Si a weebitanii ɗun musibɓe ɓen, a wonanay Iisaa Almasiihu on kurkaadu moyyuru, eltiraado daaluyeeji gomɗinal ngal wondude e janndeeji moyyi ɗi jokkudaa ɗin tigi.

⁷ Kono an, bugito taali neddanke mehi di yummiraabe yewtata. Eltiraa hoore maa wuurigol wano Alla faaliraa non.

⁸ Ko fii eltugol bandu ndun ko seeda nafi, kono wuurigol wano Alla faaliraa non kan no wondi e nafa e nooneji din fow, no wondi kadi e fodaari ngurndan fewndiidan dan e aroyaydan dan.

⁹ Ngol ko kongol haqiiqawol, handungol e jabeede few wano ngol woniri non.

¹⁰ Ko wonden gollirde tippira, ko fii en wadfi tama'u men on e Alla Wuurudo on, on Dandoowo yimbe ben fow, tentinii gomdinbe ben.

¹¹ E hino ko haanudaa yamirde, janna kon.

¹² Wota hay gooto yawo ma fii ko a suka, kono wonan gomdinbe ben misal e kongol e jikku e giggol e gomdinal e laabal.

¹³ Doo e mi arude, cato e jangangol yimbe ben daaluyee on, waajodaa be, jannaa be.

¹⁴ Wota a weddito e dokkal maa ngal, ngal yediranodaa *hiitaango ngal, fewndo ko ardotoobe *moftal ngal *fawi juude e hoore maa.

¹⁵ Huutor, wonaa e dun tun, fii no golle maa den bangirana fow.

¹⁶ Wattaa yiila e hoore maa e ko jannataa kon e nder cataare. Ko fii si a wadirii non, a danday hoore maa, dandaa hedotoobe ma ben.

5

Fii no Gomdinbe ben Haani Wondirde

¹ Awa kadi wota a felir nayeejo no sattiri, kono waajor mo wa si ko o ben maa, sukaabe worbe ben kadi wa mijjiraabe maa,

² rewbe nayeebe ben kadi wa neeniraabe maa, jiwbe ben kadi wa bandiraabe maa e nder laabal timmungal.

³ Teddinaa kadi keynguube ben, hara ko keynguube be alaa ballo ben.

⁴ Si keynguujo no mari bibbe maa taaniraabe, yo ben ekkito taho wuurigol wano Alla faaliraa non e telen-ma dankagol beynguure mabbe nden tigi, ko nii be yobitirta mawbe mabbe ben, ko fii dun no wela Alla.

⁵ Keynguujo tigi-tigiijo mo alaa ballo on no wadfi tama'u mun on e Alla, duumii e toragol mo jemma e jalorma.

⁶ Kono keynguujo jokkudo mbeleede ko maydo, fii kala himo wuuri.

⁷ Ko dundoo haanudaa waajaade fii wota ben keynguube wonu felniibe.

⁸ On mo dankaaiki sibbe mun ben, tentinii beynguure mun nden, haray o bugitike gomdinal ngal, awa kadi haray hay mo gomdinaa no buri mo.

⁹ Fii yo keynguujoo windodu e keynguube haanaabe walliteede ben, yo taw ko fandi woo himo mari duubi cappande jeegoo, hara kadi ko yondinornoodo gorko gooto,

¹⁰ hara kadi ko andiraado kuude moyye, wano ne'ugol faybe, wernugol kadi hobbe, sembugol koyde yimbe Alla ben, wallitagol tampube ben, wadugol kala kuugal moyyal.

¹¹ Kono wota a jabu winditude keynguube heccidube ben, ko fii nde himmeeji mabbe din woddintini be *Almasiihu on woo, be faalete yetteede,

¹² be adda jaawoore Alla e hoore mabbe, sabu ko be firti *ahadi mabbe araniri ndin kon.

¹³ E hoore dun, be wona puybe, be wowntinoo naata e nduu, yalta e nduu, be beyda e dun nooreji, be wona humpaafe, be wona e wowlugol piiji di haanaaka wowlleede.

¹⁴ Ko dun wadi si mi wi'i yo keynguube heccidube ben yette, be heba sibbe, be ardoo beynguure mabbe nden, fii wota en jonnu liddotoobe en ben jolkun woo no be aybinira en.

¹⁵ Ko fii wuren wobbe e mabbe murtii, jokkii Ibuliisa.

¹⁶ Si debbo gomdindo no mari keynguube ka mun, yo o wallito be, hara hinaa *moftal ngal fawtii be, fii no moftal ngal waawira wallitorde keynguube be alaa ballo ben.

¹⁷ Ardotoobe moftal ngal moyya no handi e teddungal sowondirngal, tentinii ben wakkiliibe yangi waajagol e jannugol.

¹⁸ Ko fii bindi din no wi'i: «Wota mo buuma hunduko ngaari ndin nde hindi yaabana dun maaro», awa kadi: «Golloowo no handi e njoddi mun.»

¹⁹ Wota a jabu tooje e hoore ardotoodo woo, si hinaa a hebu seeditiibe dido maa tato.

²⁰ Duumiibe e wadugol junuubu ben, wurtu be e yeeso fow, fii no heddiibe ben kadi hulira.

²¹ E yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on e malaa'ikaabe subaafe ben, mi yamirii ma jokkugol dee yamirooje e baawo burdindingol maa gidaafe.

²² Wota a hawju *fawugol juude e hoore hay gooto tofdo mo fii golle Alla den. Wota a tawde e junuubaaji wobbe. Reeno, wonaa laabudo.

²³ Accu yarugol ndiyan tun, huutoraa kadi njaram *wiiju seeda, sabu nawnahoy reedu maa jokkondirkoy koy.

²⁴ Junuubaaji yimbe goo no feeni ado be naaweede, wobbe ben non di feepirii woo yeeso.

²⁵ Ko wano non kadi kuude moyye den no feepi, hay de feepaa den kadi waawataa suudaade.

6

¹ Yo jiyaabe ben fow jogor jeybe d'un ben wa handube e teddungal timmungal, fii wota innde Alla nden e jannde nden hoyne.

² Ben jiyaabe, be tawata jeybe d'un ben ko gomd'inbe, be haanaa ka be ronka be teddinde, bay ben ko musibbe mabbe. Kono hibe haani burtude kurkanaade be, ko fii ben wonbe nafitorde golle mabbe den, ko yibbe mabbe gomd'inbe. Ko d'un haanudaa jannude waajoo.

Fii Jandeeji Bondi d'in e Giggol Kaalisi

³ Si godfo no jannirde noone goo, hara o alaa jokkude kongud'i sellud'i Iisaa Almasiihu Joomi men on, e jandeeji yaadud'i e laawol Alla ngol,

⁴ haray on ko townitiido, mo andaa huunde, wondudo e nawnaare yeddondiral e poodotiro haala. Ko d'un wonata neene nawliigu e poodotiro e hoyre e sikkitaareeji bondi,

⁵ e yeddondire de lannataa hakkunde yimbe be hakkille bonde, be andaa goonga, jogorbe dewal ngal wa bundu kebal.

⁶ Ko goonga, dewal ngal ko tono moolanaado, si tawii en yondinorii ko jogiden kon.

⁷ Ko fii en addoraano hay huunde e oo aduna, awa kadi en nattortaa hay huunde.

⁸ Si tawii non hiden mari neema e concii, yo d'un yonu en.

⁹ Kono ben faalaabe aldude yanay e nder jarrabuyee, e nder pircol, e faaleeji duudud'i njofooji, bonnaydi, ko yollata yimbe ben e nder yeebaare e halkaare.

¹⁰ Ko fii giggol kaalisi ko dadol kala bone. E nder ko wobbe ben himmani d'un kon, be wodditii gomdinal ngal, be waditii kambe tigi tampereiji.

Fii Yamirooje de Timotee Yamiraa den

¹¹ An non, oo aaden Alla, dogu d'in piiji, dabbitaa peewal ngal e wuurigol no Alla faaliraa non e gomdinal ngal e giggol ngol e wakkilaare nden e newaare nden.

¹² Tippiraa tippiro moyyo fii gomdinal ngal, catodaa e *ngurndan poomayankejan dan, dan noddiraadaa fii mun dan, dan qirritordaa qirritannde moyyere fii mun yeeso seedebe duudube.

¹³ Mi yamirii ma e yeeso Alla, on Yedoowo ngurndan kala huunde, e yeeso Iisaa Almasiihu on, on seeditorfo qirritannde mun moyyere nden yeeso Pilaatu Pontii lando on,

¹⁴ dofto yamiroore nden e hoore laabal e no felnora, haa nde Iisaa Almasiihu Joomi men on feepi.

¹⁵ Feepugol makko laatoo e saa'i mo Alla happi on, dfun ko on Yeesoojo bajjo moyyo, Lando lambe, Koohoojo koohoobe ben,

¹⁶ on mo tawata ko kapun tun woni maayataa, Hofudo e jalbeendi ndi badotaako, mo goddo woo yi'aali, waawataa yi'ude kadi, on mo teddungal e bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

¹⁷ Yamir aldube ben e oo aduna fewndiido, wota be wonu mawnintiniibe, wota be faw tama'u mabbe on e ngaluuji di luttataa din, kono yo be wadu tama'u mabbe e Alla, on Yedoowo en fow haa feyyita fii no weltoroyoden.

¹⁸ Yo be wadu ko moyyi, be aldira kuude moyye, be wona okkooobe e kafidotoobe.

¹⁹ Wadugol mabbe dfun, ko wa sincugol didol moyyol fii ko aroyta kon, e fii no be tamira ngurndan haqiiqajan dan.

²⁰ Ko an yo Timotee, jogito koo ko halfinaadaa, e nder reenagol e haalaaji mehi, di yaadaa e faale Alla on, e yeddondire fii gandal fenaandewal,

²¹ e nder ko wobbe ben humii e ngal gandal kon, be seli gomdinal ngal.

Yo moyyere Joomiraado on wonu e mon!

BATAKURU PUULUSA DIMMURU HAA E TIMOTEE

¹ Immorde e an min Puulusa, mo Alla hoddiri wonugol *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, e telen-ma fodaari ngurndan wondan e Iisaa Almasiihu on dan.

² Mi salminii maa yo Timotee, an oo boobo an mo mi yidi fota. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu Joomi men on yede moyyere e yurmeende e buttu.

Fii no Puulusa Wakkiliniri Timotee

³ Mi yettii Alla, on mo mi woni rewude, wano baabiraabe an ßen non, e dow ßernde laabunde, e hoore mi alaa yejjitude fii maa e nder torndeeji an ðin jemma e jalorma.

⁴ Ko fii mido andita fii gondi maa ðin, awa mido faalaa yi'tude ma fota fii no mi heewira weltaare.

⁵ Mido andita kadi gomdinal wongal e maa ngal, ngal aldaa e faasiqankaaku, wonnoongal e pati maa Lowiisi e yumma maa Eniisi, wano mi fellitiri non hingal e maa.

⁶ Ko ðun wadi si mi wakkilini ma hubbitugol ngal dokkal Alla, ngal hendornodaa *fawugol juude an ðen e hoore maa.

⁷ Ko fii ruuhu mo Alla yedi en on wonaa wadoowo en hulube, kono ko ruuhu okkoowo en doole e giggol e waawugol hoore mun.

⁸ Awa wota a hersir seeditanagol Joomi men on, e min sokiraado sabu makko on, kono tampidu e an fii Kibaaru Moyyo on e dow bawgal Alla,

⁹ on Dandudo en, noddi en fii no nabiren ngurndan men dan no laabiri, hara hinaa sabu kuude men ðen, kono ko sabu haajaande makko nden tigi e moyyere nde yediraden sabu Iisaa Almasiihu on nden, ado saa'iiji poomayankeeji ðin.

¹⁰ Nden moyyere ßanginiraama jooni feenugol Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, on muncudo doole mayde nden. Ko Kibaaru Moyyo on o feppinirani en ngurndan dan lannataa dan.

¹¹ Ko fii oo Kibaaru Moyyo mi wadiraawajotoodo e sahaabaajo e jannoowo.

¹² Ko sabu ðun mi hebiri ðii satteendeeji. Kono mi hersaa, ko fii mido andi ko hombo mi gomdini, awa mido felliti himo mari bawgal hiwugol ko mi halfinaa kon haa e jalaande jaawoore nden.

¹³ Awa jogito sifa d̄ii konguđi selluđi d̄i hendord̄aa mi, e nder gomđinal ngal e giggol wongol ngol e Iisaa Almasiihu on.

¹⁴ Jogitod̄aa kaliifu moyyo mo hendord̄aa *Ruuhu Seniđo on, đun ko Wondo e men on.

¹⁵ Hiđa andi wonbe leydi *Aazii ben fow tertike lan. Figeeli e Hermogaana no tawaa e ben.

¹⁶ Yo Joomiraado on tippin yurmeende mun nden e hoore beynguure Onesifoor̄a nden, ko fii himo muɸɸinaynoo lan soono woo, awa kadi o hersiraano ko mi sokaa kon.

¹⁷ E hoore đun, bay o arii Roomu, o catino e d̄ab̄bitugol lan haa o yi'immi.

¹⁸ Yo Joomiraado on yedoy mo yurmeende mun nden pande naawoore nden. Hiđa andi buri wondo woo haa honto o wallimmi ko mi woni Efeesi.

2

¹ An kadi non, yo boobo an, tiid̄inor e moyyere wonde e Iisaa Almasiihu on nden.

² Ko nanird̄aa mi kon e tawnde seedebe d̄uuduđe, halfin đun yimbe holniibe, waawaybe kaɸun kadi jannude wobbe goo.

³ Tampidu e an wa suufaajo moyyo Iisaa Almasiihu on.

⁴ Ko fii si suufaajo golloowo golle mun no faalaa weltinde hoorejo mun on, o hilmotaako haajuuji goo.

⁵ Ko fii foolotirteedo e dogudu wadantaake *meetelol si o wadiraali no haaniri non.

⁶ Ko remoowo wakkiliido on haani adaade hendaade gebal mun ngal ka baagol.

⁷ Hakkilan koo ko mi woni wi'ude, ko fii Joomiraado on yedete faamu e d̄i fow.

⁸ Anditii fii Iisaa Almasiihu, on immitiido e hakkunde maybe ben, iwruđo e bolondaa Daawuuda on, wano Kibaaru Moyyo mo mi woni yottinde on wi'iri non,

⁹ on mo mi tampani haa mi habbiraa wa wadoowo bone. Kono daaluyee Alla on habbaaka.

¹⁰ Ko đun wad̄i si mido wakkilii fow sabu subaabe ben, fii kambe kadi no be hebira kisiyee wondo e Iisaa Almasiihu on, wondude e darja poomayankeejo on.

¹¹ Ngol kongol ko haq̄iq̄awol wonde:

Si en maayidii e makko,
en wuuritidoyay kadi e makko.

¹² Si en ɸaɸɸpike,
en laamodoyay kadi e makko.

Si en yeddii kadi fii makko,
kanko kadi o yeddoyay fii men.

¹³ Si tawii en sellaa-finde,

kanko ko o sella-findeejo,
ko fii o waawataa yedditaade.

Fii Golle Moyye

¹⁴ E hino ko haanudaa andintinde kon: jeejaa yimbe ben yeeso Alla wonde, yo be accu poodotiro haala ka aldaa e nafa. Si hinaa d'un, d'un nawray hedotooŋe ben e majjere.

¹⁵ Eto no weebitoraa yeeso Alla wa neddo haanaado jabeede, d'un ko golloowo mo hersaa, e tindinoowo daaluyee goongaajo on no feewiri.

¹⁶ Reenodaa e haalaaji mehi di yaadaa e faale Alla on, ko fii jokkuba di ben burtay tun wodfitaade Alla.

¹⁷ Ko fii kongudi mabbe din no layira wa nawnaare «masara.» Himenee e Fileeti no tawaa e ben,

¹⁸ Ben selube goonga on, no bonnira gomdinal wobbe ben wi'ugol wonde ummutal ngal wadiino.

¹⁹ E hin-le hayre didol tiidunde nde Alla wadi nden no niibi haa jooni, hinde notiraa d'ii kongudi doo: «Joomiraado on no andi be makko ben!», awa kadi: «Kala jantiido inde Joomiraado on yo yilto e angal peewal.»^a

²⁰ E nder suudu hittundu hinaa miranji tafiraadi kanje maa kaalisi tun woni ton, kono kunnaaje e payande leydi kadi no ton. Miranji arani din ko mariraadi fii haaju hittudo, kono diya ko huutorteedi fii ko woni woo.

²¹ On laabindo hoore mun e d'ii piiji bondi, o wonay miran hittudo, huutorteedo, laabudo, mo jom mun huutorta, hebulaniido kala kuugal moyyal.

²² Awa dogu himmeeji cukankaaku din, dabbaa peewal ngal e gomdinal ngal e giggol ngol e buttu on, wondude e jantoraybe Joomiraado on bernde laabunde.

²³ Bugitodaa yeddondire njoofoje de aldaa e nafa den, de andudaa adday hawreeji den.

²⁴ Ko fii haanaa ka kurkantoodo Joomiraado on habidee. Himo haani wonde newaniido fow, muppiido, o waawa jannude.

²⁵ Himo haani kadi wurtirde liddotooŋe mo ben no newori, e nder tanyinagol wonde Alla okay be feere no be tuubira, be anda goonga on,

²⁶ be ruttoo e faamu mabbe moyyo on, e no be sortora e pircol Ibuliisa nangudo be fii wadugol faale mun on.

3

Fii Sakkitoode Aduna on

¹ Awa andu wonde ka sakkitoode aduna, sattoyay fota.

^a 2:19 2.19 Ada. 16.5

² Ko fii yimbe ben laatoyto burtintiniibe, yidube kaalisi, mantiibe, hownitiibe, hoynoobe, dartotoobe mawbe mun, dullube, hayfinoobe fii laawol feewungol ngol,

³ be yurmetaake, be rippotaako, aybinoobe, be waawataa hoore mun, hunyube, aybe moyyere,

⁴ janfotoobe, huuwiroobe angal faamu, heewube townitaare, yidube faale mun on buri Alla.

⁵ Hara hibe bangini e kene dewal ngal, kono hara hibe yeddi ko ngal wondi e bawgal kon. Awa pottito ben yimbe don.

⁶ No woodi e mabbe naatoobe ka cuudi, pooda rewbe lo'ube fawiibe junuubi, be kala noone himmeeji ardi.

⁷ Ben rewbe no janga jande woo, kono hara be waawataa andude goonga on few.

⁸ Ko wano Janeesi e Jambereesi dartornoo Muusaa non, ko wano non ben yimbe kadi dartorta goonga on. Ben ko yimbe be hakkille mun bonnaa, be gomdinal mun wonaa haqiiqawal.

⁹ Kono be yaarataa yeeso, ko fii feetere mabbe nden banganay fow, wano no bee yimbe dido wowlaabe fii mun non.

Fii no Timotee Wakkilniraa e ko Jannaa kon

¹⁰ Kono an, a catike fota e janndeeji an din e jikkuuji an din e anniyeeki an din e gomdinal an ngal e mujal an ngal e giggol an ngol e nappaare an nden.

¹¹ Hida andi kadi ko mi jokkaa kon e tampereeki an di mi hebi e dee ca'e Antiyoosi-Pisidii, Ikoniim e Listaara din, e cukkande de mi hebi den e no Joomiraado on yaltinirimmi e dun fow.

¹² Dun-le wuren, kala faalaabe wuurude e hoore dewal e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on ben fow cukkete.

¹³ Kono yimbe bonbe ben e yoyube ben soono woo burtay tun jaarude e nder bone on, be dayna hoore mabbe, be daynora heddiibe ben kadi.

¹⁴ Kono an, cato e ko jangudaa kon, dun ko ko hendordaa hoolaare, hida andi ko hombo hebirdaa dun.

¹⁵ Gila e paykunyaagal maa hida andi bindi seniidi din. Hidi waawu-maa okkude faamu fii kisiyee on sabu gomdingol Iisaa Almasiihu on.

¹⁶ Kala daalol windiingol ko foofaango Alla, hingol wondi e nafa fii jannugol e hollugol ellaaji e wurtugol e ne'ugol e nder peewal,

¹⁷ fii no aaden Alla on eltiree, hebulanoo wadugol kala kuugal moyyal.

4

¹ Ko d'un wadi, e yeeso Alla e Iisaa Almasiihu on, on naawaydo wurbe ben e maybe ben, e sabu ardu makko ndun e *laamu makko ngun, mi yamirii ma, mi tentinii:

² waajo fii daaluyee on, catodfaa e d'un, nde hebudfaa fajuhun weebukun woo, maa a hebaa, hollaa be ellaaji mabbe d'in, felaa be, wakkilinaa be e hoore jannugol e nder mujal timmungal.

³ Ko fii saa'i no aroya nde tawata yimbe ben jabataa hande kadi jannde sellunde nden, kono tippude e faaleeji mabbe d'in, be bannay takko mabbe karamokoobe duudube ko yewta be ko be faalaa nanude kon.

⁴ Be udda noppi mabbe d'in e goonga on, be fewta tindi mehi d'in.

⁵ Kono an non, wonu hakkilando e di fow, wakkilodfaa tampereeki d'in, wadaa kuude waajotoodo fii Kibaaru Moyyo on, timminiraa golle maa den no feewiri.

⁶ Ko fii min, mido itti wonkii an kin wa sadaka hibbaado fii Alla, ko fii saa'i fokkitugol an ngol hewtii.

⁷ Mi tippirii tippiro moyyo ngon, mi timminii dogudu an ndun, mi woni sella-findeejo e telen-ma gomdinal ngal.

⁸ Jooni non mido maranaa *meetelol peewal ngol. Joomi on, on Naawoowo Feewudo, jonnoyay lan ngol ka jalaande sakkitorde, d'un non hinaa min tun, kono ko kala himmando feepitugol makko ngol kadi.

Fii no Puulusa Waajori Timotee

⁹ Awa eto araa, tawaa mi ko buri yaawude.

¹⁰ Ko fii Demaasi tertike lan, sabu yidugol mo oo aduna fewndiido. O yahii Tesalonii. Kiriskiisu kadi yahii Galaasi, Tiituusa kadi yahii Dalamaasi.

¹¹ Ko min tun e Luuka wondi. Ardu e Markuusa, ko fii himo hitti e an fota fii golle den.

¹² Mi imminii Tikiiki Efeesi.

¹³ Nde hida ara, addoraa burmusu mo mi acciri Karpuusi on ka wi'ete den Turuwaasi, e defte den, tentinii guri windeteedi e mun d'in.

¹⁴ Oo siyaakeejo wi'eteedo Aleksander wadii lan boneeji buy, kono Joomiraado on jonnitay mo ittiri kuude makko den.

¹⁵ An kadi reeno e makko, ko fii o dartike konguɗi men d'in no tiidiri.

¹⁶ Ko mi adii dandude hoore an ka naawirdu, hay gooto wallitanooki lan, kono fow tertino lan. Wota d'un jogitane be.

¹⁷ Ko Joomiraado on wallitinoo lan, tiidininmi, fii no mi timminira yottingol Kibaaru Moyyo on, e fii no leyyi d'in

fow nanira dun. Awa kadi mi jattinaa hunduko ngayuuri ndin.

¹⁸ Ko Joomiraado on yaltintammi e kala kuugal bongal, o dandammi fii no o naadirammi ka nder laamateeri makko kammuyankeeri. Yo mangural wonan mo haa poomaa. Aamiina!

Fii Salmiinaango ngon

¹⁹ Mi salminii Piriskiila e Akiila, e beynguure Onesifooran den.

²⁰ Awa Arastuusa kapun no Korenti. Mi accu kadi Torofimi no nawni ka saare Miletii.

²¹ Eto araa ado ndungude. Ebuluusu e Pudeniisi e Linuusa e Kaludiiyata, wondude e musifbe ben fow salminii ma.

²² Yo Joomiraado on wondu e maa, awa kadi yo moyyere makko nden wonu e mon.

BATAKURU PUULUSA HAA E TIITUUSA

¹ Immorde e an min Puulusa, nduu kurkaadu Alla e *sahaabaajo mo Iisaa Almasiihu on tod'dii fii tiidingol gomdinal ben be Alla subii, adda be e goonga nawraydo e wuurirgol no Alla faaliraa non,

² fii yo be hebu tama'u *ngurndan poomayankejan dan, dun ko dan ngurndan dan fodanoden ko adii saa'iiji din fudfaade, immorde e Alla, on mo faayataa.

³ E saa'i tod'daado on, o banginiri daaluyee makko on waajuuji di mi halfinaa waajagol din, wano kanko Alla Dandoowo en on o yamiriri non.

⁴ Mi salminii ma yo Tiituusa, an oo bid'do an tigi e nder gomdinal ngal hawtudun ngal. Yo Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu hisinoowo en on yede yurmeende e buttu.

Fii Golle Tiituusa den ka Suriire Kereeti

⁵ Ko mi accir-maa Kereeti ton, ko fii yo a gaynito fewnitagol ko heddi feewaali kon, jod'dinaa kadi e saare kala ardotoobe *moftal ngal, wano mi hollir-maa non.

⁶ Mo kala e mabbe non no haani wonude aaden mo felnaaki, hara ko yondinordo debbo gooto, hara kadi bibbe mabbe ben ko gomdinbe, e maanaa hara be waawetaake toopireede angal peewal maa angal doftaare.

⁷ Awa no haani ka tawata ardotoodo dental ngal felnaaki, ko fii himo halfinaa ardagol beynguure Alla nden, ko dun wadi si hara hinaa mawnintiniido, hinaa seytinoowo, hinaa yaroowo, hinaa paadudo, hinaa dabbiroowo miile,

⁸ kono yo taw ko o wernoowo hobbe, yidudo ko moyyi, nawrudo ngurndan mun dan faamu, feewudo, laabudo, waawudo hoore mun,

⁹ hara kadi ko o catiido e daaluyee haqiiqaajo on, hara ko no yaadiri e ko o jannaa kon, dun o waaway wakkilindirde heddiibe ben jannde sellunde nden, e hollugol liddotoobe nden jannde ben ellaaji mabbe din.

¹⁰ Ko fii buy ko murtube, yewtoobe yewtereeri mehi, daynoobe, tentinii ben wonbe e hakkunde *Yahuudiyankabee gomdinbe, catii e *sunninegol ben.

¹¹ Awa yo kundule mabbe den ombe, ko fii hibe jiiba beynguureeri goo fow jannirgol be ko haanaaka janneede fii hebirgol angal nundal.

¹² Goddo e mabbe, mo be wi'i ko annabaajo, no wi'i wonde, be Kereeti ben ko fenoobe, ko be kulle hunyude, reeredube, puybe.

¹³ Nden seeditoore-le ko goonga. Ko dun wadi bee feliraa be no sattiri fii no be hebira gomdinal laabungal,

¹⁴ e no be accira humagol e tindi Yahuudiyankeebe ben, e yamirooje iwrude e yimbe be tawata ko selube goonga on.

¹⁵ Laabube ben kan, ko woni woo no laabani dun, kono yimbe tuunube be gomdinaa ben, hay huunde laabanaa dun, ko fii hakkillaaji mabbe din e berde mabbe den no tuuninaa.

¹⁶ Hibe wi'i ko be andube Alla, kono kuude mabbe den no yeddi dun, ko fii ko be harmube, murtube, be waawataa laatinde kala kuugal moyyal.

2

Fii no Tiituusa Haani Waajorde Moftal ngal

¹ An non yewtu ko yaadi e jannde sellunde nden kon,

² wi'aa mawbe ben, yo be wonu waawube hoore mabbe, teddintoobe, hara wonaa ubbitoobe, kono hara ko tabitube e gomdinal ngal e nder giggol e njanjaare.

³ Yo woniran non kadi yummiraabe ben, hara jikku mabbe on ko moyyo, hara be wonaali jo'oobe, maa yarooobe, be wona e jannugol ko moyyi,

⁴ hara be waajoto sukaabe rewbe ben yidugol moodibbe mabbe ben e bibbe mabbe ben.

⁵ Hara ko e nder faamu be nawri ngurndan mabbe dan no laabiri, e no be wonira jom-suuduube moyyube, e no be yankinorana moodibbe mabbe ben, dun haray daaluyee Alla on hoynetaake.

⁶ Yamiraa kadi sukaabe worbe ben nawrugol ngurndan mabbe dan e nder faamu.

⁷ E kala huunde hida haani wonande be misal e wadugol kuude moyye. E nder ko jannataa kon, janniraa nundal e teddungal,

⁸ e yo kongudi maa din wonu selludi, di aybintaako, fii no liddotoobe en ben hersira, tawa be waawataa hebude bone woo mo be wowla en.

⁹ Yamiraa kadi jiyaabe ben yankinanagol jeybe be ben e kala huunde, be dabba no be weltinira be, be reenoo e yeddondirgol e mabbe.

¹⁰ Be reenoo kadi e nguyka, be bangina sella-findeyaagal timmungal, dun be teddinay gandal fii Alla Dandudo en on.

¹¹ Ko fii moyyere Alla nden, dun ko bundu kisiyee fii yimbe ben fow, feenii.

¹² Nden moyyere no ne'a en, hinde yilta en e kala ko Alla api, hinde accintina en himmeeji aduna, dun en waaway nawrude ngurndan men dan fewndo doo e nder faamu e peewal e wano Alla faaliraa non,

¹³ e nder ko jijjiden tama'u sollitudo on kon, dun ko feepugol mangural Alla men on e Dandoowo en on, dun ko Iisaa Almasiihu.

¹⁴ O okkitirii hoore makko kanko tigi fii men, fii sottugol en e kala ko boni, fii labbinangol hoore makko jamaa subaado, himmando wadugol kuude moyye.

¹⁵ Ko dun haanudaa yewtude, wakkilinaa, felaa wa newnanaado yamirgol. Wota hay gooto yawito ma e dun!

3

Yamiroore fii Wadugol ko Moyyi

¹ Andintin be hibe haani yankinanaade laamuuji din e laamiibe ben, be doftoo be, be hebilanoo kala kuugal moyyal.

² Wota be hoynu hay gooto, maa be wona yeddondirteebe, kono be wona moyyube, newiibe e telen-ma yimbe ben fow.

³ Ko fii hari enen kadi ko en faada-hakkilbe, be doftotaako, faynaabe, maccube kala himmeeji e mbeleede nedfanke, wuurube e nder hunyeendi e nawliigu, aphaabe, e apindirbe.

⁴ Kono nde Alla, Dandudo en on, feppini moyyuki makko kin e giggol makko ngol o yidi yimbe ben ngol,

⁵ o dandi en, hinaa non bay en wadii kuude feewude, kono ko e iwruude e yurmeende makko nden. O dandiri en lootirgol en tagiteede, heydintiniree *Ruuhu Seniido on.

⁶ Ko Iisaa Almasiihu, Dandudo en on, Alla tippiniri on Ruuhu e hoore men haa heewi,

⁷ fii no jogorefen feewube sabu moyyuki makko kin, e fii no waawiren ronirde *ngurndan poomayankejan dan tanyiniden dan.

⁸ Koo ko mi wi'i doo ko haqiiqa. Mido faalaa yo a cato e dii piiji, fii no gomdinbe Alla ben fewtinira berde mun den e wadugol kuude moyye den. Ko dun woni ko moyyi kon e ko nafata yimbe ben kon.

⁹ Kono ko yo a reeno e yeddotire njoofoje den e fii lasilankaaku e poodondiro e yeddondiro fii Sariya on, ko fii dun ko meere, aldaa e nafa.

¹⁰ Kala wadoowo sendondiral, si a hajike mo nde wootere haa laabi didi, o jabaali, pottin mo takko maa.

¹¹ Hida waawi fellitude sifa on neddo ko boyliido, junuubankejo, on jaawanii hoore mun.

Fii Yamiroore Puulusa Sakkitorde nden

¹² Tuma mi imminoyi oo wi'eteedo Artemaasi maa Tikiiki haa e maa, haray eto araa tawaa mi Nikopooli, ko fii ko don mi aadii wadugol ndungu ngun.

¹³ Wattanaa yiila kadi fii wallitagol oo bambanoowo ka sariya wi'eteedo Zenaasi e Apoloosi, fii wota hay huunde nakkir be e nder yaadu mabbe ndun.

¹⁴ Bee kadi be men ben ekkitoo haa waawa wadugol kuufe moyye, fii wattangol yiila e kala sokola hittudo, don haray ngurndan mabbe dan wonataa meerejan.

¹⁵ Be mi wondi ben fow hiwrike ma. Mi salminii yidube en e nder gomdinal ben.

Yo moyyere Alla nden wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU PUULUSA HAA E FILIMUUNU

¹ Immorde e an min Puulusa, oo kasoojo sabu Iisaa Almasiihu on, wondude e Timotee oo musidfo men, haa e oo gido amen, wondidfo amen e golle, dun ko an Filimuunu,

² wondude e Apifiyyata oo bandiraawo amen e Arkiipe oo wondidfo amen e tippiro e haa e *moftal wongal ngal ka suudu maa an Filimuunu.

³ Yo moyyere e buttu wonan on, immorde e Alla Baaba men, e Iisaa Almasiihu Joomi on.

Fii no Puulusa Weltorani Alla fii Filimuunu

⁴ Midfo duumii e jarnugol Alla an on e nder ko mi maandini fii maa e nder torndeeji an din,

⁵ ko fii midfo nanude no wowlee fii ko gomdindaa Iisaa Joomi on kon, e giggol ngol yidudaa yimbe Alla ben fow ngol kadi.

⁶ Mi torike yo gomdinal maa ngal hawtuden ngal wafu batte, andaa moyyere wonannde en e nder humondiral e *Almasiihu on.

⁷ E hoore dun mi hebii weltaare e wakkilaare buy sabu giggol maa ngol, ko fii ko sabu maa yo musidfo, berde yimbe Alla ben buttiniraa.

Fii no Puulusa Fattorani Onesiima ka Filimuunu

⁸ Ko dun wafi, fii kala midfo mari hoolaare mawnde sabu Almasiihu on fii windangol ma ko haanudaa wafude kon,

⁹ midfo yidu-maa tororde giggol, wano min Puulusa mi woniri nii nayeejo e kasoojo kadi sabu Iisaa Almasiihu on.

¹⁰ Mi jeejii ma fii Onesiima, on wontudfo bidfo an ka gomdinal fewndo mi jolkaa.

¹¹ Hari o wonanii ma meere, kono jooni o nafete wano o nafirimmi non.^a

¹² Awa mi neltii mo e maa, on mo tawata ko bernde an min tigi.

¹³ Mi faalano yo o wonu takko an, fii yo o wallan lonto-maa e nder ko mi jolkaa fii Kibaaru Moyyo on kon.

¹⁴ Kono hay fus mi faalaaka wafude e baawo fewjoore maa nden, fii wota kuude maa moyye den wonu karhaafe, kono de wona anniyaafe.

¹⁵ No gasa a seeduno e Onesiima haa seeda, fii yo a hettitu mo haa poomaa.

^a 1:11 1.11 «Onesiima» ko firi ko «nafa».

¹⁶ Hara hinaa wa maccudo hande kadi, kono no buriri maccudo, wa musidfo yidaado, tentinii telen-ma an min, ittii e sikke telen-ma maa, bay ko o maccudo, awa kadi ko o musidfo gomdindo Joomi on.

¹⁷ Si tawii hida jogori lan wa gollideteedo, haray jabir mo wa an min.

¹⁸ Si himo bonnu-maa, maa si himo jogani-maa godfun, fawu dun e hoore an.

¹⁹ Ko jungo an ngon tigi, min Puulusa mi windiri nduu batakuru, mi yobitoyte dun, fii kala mi faalaaka wi'ude an tigi hida joganii mi godfun, dun ko ngurndan maa dan.

²⁰ Awa yo musidfo, wafanan dun sabu Joomiraado on, buttinaa bernde an nden e telen-ma Almasiihu on.

²¹ Ko e nder hoolorgol doftaare maa nden mi windiri, e hoore andugol a waday buri ko mi wi'i kon.

²² E hoore dun, ebbanan werde, mido tanyinii yahugol ka mon sabu torndeeji mon din.

²³ Epafaraasi oo mo mi sokidaa ka kaso sabu Iisaa Almasiihu on, salminii ma,

²⁴ wondude e Markuusa e Aristarke e Demaasi e Luuka, dun ko ben wondibbe an e golle.

²⁵ Yo moyyere Iisaa Almasiihu Joomi men on wonu e berde mon.

BATAKURU NABANAANDU YAHUUDIYANKEE'BE 'BEN

Fii no Iisaa Almasihu on Burdi Malaa'ikaabe ben

¹ Nde wonnoo Alla yewtiriino maamiraabe men ben annabaabe ben laawi buy e nooneji buy,

² Alla yewtirii en ka jalaade sakkitore doo Bidfo on. O wadi mo ronoowo e kala huunde, awa ko on o tagiri aduna on.

³ Ko on Bidfo woni jalbeendi annoora Alla on, ko kanko woni mbaadi Alla ndin tigi. Ko on Bidfo woni tambitiifo kala huunde rewruude e daaluyee makko dolnufo on. Nde o laatinnoo labbingol yimbe ben junuubaaji mabbe din, o joodoyii ka sengo jaamo Alla Mawfo on ka kammuuli,

⁴ o woni burfo malaa'ikaabe ben, wano innde nde o roni nden burdiri de mabbe den non.

⁵ Ko fii ko hombo e malaa'ikaabe ben Alla daalani: «Ko an woni Bidfo an on, hande a wonii mo an»,^a maa o daalani kadi:

«Mi wonanay mo Baaba,

o wonanammi Bidfo.»^b

⁶ Bay o addii Afo on ka nder aduna, o daali kadi:

«Yo malaa'ikaabe Alla ben fow sujjan mo.»

⁷ Fii malaa'ikaabe ben o daali:

«O waday malaa'ikaabe makko ben hendu e kurkaadi makko din dende yiite.»^c

⁸ Kono fii Bidfo on o daali:

«Jullere maa laamu nden, yaa an Alla, luttay haa poomaa, labbooru maa laamu ndun ko labbooru peewal.

⁹ A yidii peewal ngal, a anii angal peewal ngal.

Ko dun wadi si Alla Joomiraado maa on

tofdor maa nebban weltaare furi wondibbe maa ben.»^d

¹⁰ E hoore dun o daali kadi:

«Yaa an Joomiraado, ko an wallini ndelo leydi ndin ka fudfoode,

awa kadi kammuuli din ko juude maa den tagiraa.

¹¹ Di lannay, kono an a luttay,

di fow di nawyiray wa dolokke,

¹² jobbiraa di wa waanaare,

e hoore dun di waylirte wa dolokke.

Kono an a wa'ay no wa'udfaa,

awa kadi, duubi maa din lannataa.»^d

¹³ E ko hombo e malaa'ikaabe ben o daalani:

^a 1:5 1.5a Zab. 2.7 ^b 1:5 1.5b 2Sam 7.14 ^c 1:7 1.7 Zab. 104.4 ^d 1:9 1.9 Zab. 45.7-8 ^d 1:12 1.12 Zab. 102.26-28

«Joodor ka sengo an jaamo,
 haa mi wada aybe maa ben ka ley teppe maa.»^e
 14 Hara bee malaa'ikaabe fow, hinaa be ruuhuuji kurko-
 toodi, nulaadi fii gollangol ronoobe kisiyee ben?

2

Fii Kisiyee Mawdo on

¹ Ko d'un wadi, hiden haani cataade fota e ko nanufen kon, fii wota en selu.

² Ko fii, si kongudi di malaa'ikaabe ben hewtini maami-raabe men ben d'in haqinqinaama, awa kadi kala bonnere e noone geddi yobiraama ko handi kon,

³ haray ko honno dadiroyten si en wedditike e sifa oo kisiyee mawdo? Ko Joomi men on tigi adii fejninde mo, onsay non nanunoobe mo ben haqinqinani en.

⁴ Allaahu on seeditodi e mabbe, o banginiri d'un kuude e maandeeji e noone kaawakeeji moyyi e sendirgol dokke *Ruuhu Seniido on wano o yidiri non.

Fii Ardotoodo Yimbe ben ka Kisiyee

⁵ Hinaa malaa'ikaabe ben Alla yankinani oo aduna aroyoowo mo wowleten fii mun on.

⁶ Kono goddo no seeditii nokku goo, wi'i:
 «Ko hondun woni neddo fii no anditiraa fii makko, yaa an Alla,
 e ko woni bii neddanke fii yo a danko mo?»

⁷ A wadii mo e ley malaa'ikaabe ben e nder seeda nii, a taaranii mo *meetelol mangu e teddungal, a wadii mo e hoore kuude juude maa den,

⁸ a wadii piiji d'in fow e ley koyde makko.»^f
 E nder yankinangol mo piiji d'in fow, alaa ko Alla acci yo ronku yankinanaade mo, kono haa jooni en yi'aali ka piiji d'in fow yankinanii mo.

⁹ Kono non e hino ko tawden kon: bawto o wadeede e ley malaa'ikaabe ben fii saa'ihun nii, kanko Iisaa o wadanaama meetelol mangu e teddungal sabu mayde nde o tampirinden, fii, tippude e moyyere Alla nden, yo o maayan yimbe ben fow.

¹⁰ E dow ardagol faybe buy ka mangu, tawi no hawrani on Tagudo piiji fow, e mo piiji d'in fow wonani on, laatirngol Iisaa timmudo e nder tampereji, on Sincudo kisiyee mabbe on.

¹¹ Ko fii, ko *labbindo on e *labbinaabe ben fow woni iwdi wootiri. Ko d'un wadi kanko Iisaa o hersiraa noddirgol be musibbe,

¹² wano o wi'iri Alla non wonde:
«Mi jantanto musibbe an ben innde maa nden,
mi mantoyte ka hakkunde tumbondiral.»^g

¹³ O wi'i kadi:
«Mi wafay hoolaare an nden e makko.»
Awa kadi:

«E hino lan, min e faybe be Alla okkimmi ben.»^h

¹⁴ Awa nde tawnoo faybe ben no mari yiiyan e bandu,
kanko Iisaa kadi ko wano non o tawdiraa e mabbe, fii,
rewrude e mayde makko nden, yo o muncu on joginoodo
bawgal mayde nden, dɗun ko Ibuliisa,

¹⁵ e fii yo o jattin kala wonnoobe e nder maccangaaku e
nder ngurndan mun sabu kulol mayde.

¹⁶ Bay, pellet wonaa malaa'ikaabe ben o ari faabagol, kono
ko jurriya Ibraahiima on o ari faabagol.

¹⁷ Ko dɗun wadi si himo haanunoo nandude e musibbe
makko ben few, fii no o wonira *yottinoowo mawdo sadaka
ka Alla, yurmeteedo, holniido e nder golle Alla dɗen, fii no
jamaa on hebira yaafuyee junuubaaji.

¹⁸ Bay kanko tigi o tampii fewndo o ndarndaa, himo waawi
faabaade wonaabe e ndarndeede ben.

3

Fii no Iisaa Almasiihu on Burdiri Muusaa

¹ Ko dɗun wadi, yo musibbe an laabube, be mi hawti
noddaandu Alla ndun, fejee miijo mon ngon e hoore mo
Alla todfii neli on, on *Yottinoowo mawdo sadaka ka Alla,
on mo qirritiden ka gomdinal men, dɗun ko Iisaa.

² O wonno sella-findeejo e telen-ma on Toxdfiido mo,
wano Muusaa wonirnoo non e nder suudu Alla ndun fow.

³ E hoore dɗun, tawaama ko o Rindando mangu buri ngu
Muusaa ngun, ko fii darnudo suudu on no mari teddungal
buri suudu ndun tigi.

⁴ Ko fii kala suudu ko goddo darni dɗun, kono ko kanko
Alla darni kala huunde.

⁵ Muusaa kapun wonno kurkaadu sella-findeejo e nder
suudu Alla ndun fow, fii seeditagol ko Alla daaloyta kon.

⁶ Kono *Almasiihu on kan ko Biddo sella-findeejo e hoore
suudu Alla ndun. Ko enen woni suudu makko ndun, si
en catike fota e wakkilaare e hoolaare nde jogiden fii ko
tanyiniden kon.

Fii Fowtaare Maranaande Jamaa Alla on nden

⁷ Ko dɗun wadi, wano *Ruuhu Seniido on wi'iri non:
«Si on nanii kongol makko ngol hande,

⁸ wota on sattin berde mon dɗen,

wa fewndo maamiraabe mon ben murtannoo mi,
 be ndarndii mi ka wulaa,
 9 ka be liggitunoo mi d'fon, be ndarndii mi,
 be yi'uno kuude an d'en e nder duubi cappande nay.

10 Ko d'un wad'i si mi tikkani ngun jamaanu, mi wi'i:
 <Berde mabbe den ko selude saa'i kala,
 be andaali laawi an d'in.>

11 Mi woonduno e nder tikkere an nden wonde:

<Be naatataa ka fowtaare an few!> »ⁱ

12 Awa, reenee, yo musibbe, fii wota hay gooto e mon hebu
 bernde bonnde e bernde nde gomdinal tabitaa e mun, haa
 ka yiltod'fon e baawo Alla Wuurudo on.

13 Kono wakkilindiree hakkunde mon pande woo, yeru no
 wi'eede hande, fii wota hay gooto e mon sattinir bernde
 mun d'aynireede junuubu.

14 Ko fii en wonii kafidube e Almasiihu on, si tawii en
 jogitike fota pellital men aranal ngal haa ka sakkitorun,

15 wano bindi d'in wi'iri non wonde:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin berde mon d'en

wa fewndo murtaldu ndun.»^j

16 Ko hombe woni ben murtannoobe Alla, bawto be nanude
 kongol makko ngol? Hinaa bee be Muusaa ardino, yaltini
 *Misira?

17 E ko hombe woni ben be Alla tikkannoo e nder d'ii duubi
 cappande nay? Hinaa bee wad'unooobe junuubu, maayi ka
 wulaa?

18 E ko hombe o woondannoo naatataa ka fowtaare makko,
 si hinaa yeddube ben?

19 Awa en yi'ii be waawaali naatude ka fowtaare makko,
 sabu angal gomdinal.

4

1 Ko d'un wad'i, yeru fodaari fii naatugol ka fowtaare
 makko no lutti, haray hulen wota goddo e mon aru e
 tawdeede e ronkoobe naatude ben.

2 Ko fii Kibaaru Moyyo on feppinanaama en, wano beya
 non, kono kongol ngol be hedii ngol nafaali be huunde, ko
 fii ko be nanunoo kon, be jabiraano gomdinal.

3 Kono enen gomdinbe ben, en naatay e nden fowtaare
 nde o innunoo wonde:

«Mi woondii e nder tikkere an nden,

be naatataa ka fowtaare an few!»^k

E hin-le, Alla gayniino golle mun den gila ka fudfoode
 aduna on.

4 Ko fii himo daali nokku goo ka bindi fii jalaande jeedifabere nden wonde:

«Ka jalaande jeedifabere Alla fowtino e golleeji makko din fow.»^m

5 Himo daali kadi fahin doo:

«Be naatataa ka fowtaare an few!»ⁿ

6 Nde tawnoo no heddanii wobbe goo fii naatoygol ton, e hin-le kadi attinoobe hendaade Kibaaru Moyyo on kapun naataano sabu angal gomdinal mabbe ngal,

7 e yeeso dun buy Allaahu on daaluno kadi iwrude e Daawuuda, o todfii jalaande, o inni nden «hande», wano siforanoo non dow doo:

«Hande si on nanii hito makko ngon,

wota on sattin berde mon den.»^p

8 Si tawiino Yaasuwa^l yediino be nden fowtaare, Alla wowlataano bawto dun fii jalaande goo.

9 Awa jaka no lutti *jalaande fowteteende e mun fii jamaa Alla on.

10 Ko fii kala naatudo ka fowtaare Alla, o fowtoto kadi e golle makko den, wano Alla fowtornoo de mun den non.

11 Awa etoden naatugol ka fowtaare makko don, fii wota hay gooto falju, jokka be doftaaki ben.

12 Ko fii, daaluyee Alla on ko wuurudo duncoowo, himo weli buri kaafa ka mbelde didi, ko naataydo haa hakkunde ruuhu e wonkii, e hakkunde jokke e mbuso, o jaawa mbeleede e miijooji bernde.

13 Alaa ko tagaa ko o yi'ataa, fow no wallinaa, wadfaa e kene yeeso on mo hunoyoden.

Fii no Iisaa Woniri Yottinoowo Mawdo Sadaka

14 Bay hiden mari hooreejo mawdo *yottinoobe sadaka ka Alla, tayitudo kammuuli din, dun ko Iisaa *Bidfo Alla on, catoden e qirritannde gomdinal men ngal.

15 Ko fii en maraa yottinoowo mawdo mo waawataa faamude lo'ere men nden, kono o ndarndoranooma wano men non e di fow, e hoore o wadaali junuubu.

16 Awa badoren hoolaare ka jullere laamu, ka sulfu on heboytoo ton, fii no hebiren yurmeende e moyyere ko wonana en ballal fewndo haanani en.

5

1 Awa, kala *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla, subaado e hakkunde yimbe ben, ko jodfiniraa ko fii yimbe ben, fii ko

^m 4:4 4.4 Fud. 2.2 ⁿ 4:5 4.5 Zab. 95.11 ^p 4:7 4.7 Zab. 95.7 ^l 4:8 4.8
Ko «Yaasuwa» on wondunoo e Muusaa fewndo o yawata ka fello. Ko Yaasuwa on ardinoo jamaa Isra'iila on, naadi be leydi fodaandi ndin.

wada golleeji Alla d̄in, fii no be weefitira dokke e sadakaaji fii junuubaaji d̄in.

² Himo waawi yurmeede be faamaa ben e selube ben, ko fii kanko tigi lo'ereeji no hundi mo.

³ Awa ko sabu nden lo'ere wad̄i si himo haani ittande hoore makko sadaka, o ittana jamaa on kadi sadakaaji fii junuubaaji maβbe d̄in.

⁴ Kono hay gooto waawataa hebande hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawd̄o sadaka. Ko Alla yedata d̄un, wano o todd̄ori *Haaruuna non.

⁵ Ko wano non kadi, hinaa *Almasiihu on tigi yed̄i hoore mun ngal teddungal wonugol yottinoowo mawd̄o sadaka ka Alla, kono ko Wi'ud̄o mo on wonde:

«Ko an woni Bid̄d̄o an on, hande a wonii mo an.»^P

⁶ Wano non himo wi'i kadi nokku goo:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa wano *Maaliki-Siddiiqu non.»^Q

⁷ E hoore d̄un, e nder ngurndan makko d̄an ka hoore leydi, kanko Iisaa o weefitanno on Gasoowo mo dandude mayde nden gond̄i e torndeeji e nder ewnagol ko tiid̄i. Alla jaabinani mo sabu ko o yankinaninoo mo kon.

⁸ Fii kala ko o *Bid̄d̄o Alla, o andi ko woni d̄oftaare e nder ko o tampi kon fow.

⁹ Bay wonii o wadaama Timmuḍo, o wonani d̄oftiibe mo ben fow bundu kisiyee poomayankeejo.

¹⁰ Onsay Alla todd̄ii mo yottinoowo mawd̄o sadaka ka Alla wano Maaliki-Siddiiqu non.

Fii Reenagol e Selugol Gomd̄inal

¹¹ Hiden mari piiji buy ko wowlen e fii d̄un, hara ko piiji buy mettud̄i sifaade, ko fii on wonii mettube faaminde.

¹² E hin-le, e oo saa'i d̄oo hid̄on haanunoo wonude jannoobe, kono hid̄on handi kadi e janneede yi'al daaluyeeji Alla d̄in. Fewndo d̄oo ko bira handud̄on e mun, hinaa jaametee.

¹³ On jokkuḍo yarugol bira, haray alaa faamu woo e fii daaluyee faaminayd̄o ngurndan feewud̄an d̄an, ko fii haray haa jooni ootigi ko boobo.

¹⁴ Mokobaabe ben kaḅun, ko jaametee tedduḍo be naamata, ko fii tippude e kuude maβbe den hakkille maβbe den no eltanii sendindirgol ko boni e ko moyyi.

6

¹ Ko d̄un wad̄i, sutanoden jannde yoyunde nden, feyyen jannde baggere fii *Almasiihu on nden, hara en fud̄d̄itaaki

jannugol fii tuubugol kuude nawrayde e mayde den, e fii gomdingol Alla,

² e *lootagol maande kisiyee, e *fawugol juude, e imitagol maybe ben, e naawoore poomayankeere nden.

³ Ko dun wafeten si Allaahu on newnii.

⁴ Fii ndayginananooobe, mettii dokkal kammuyankewal ngal, tawdaa e hendiibe *Ruuhu Seniido on,

⁵ mettii moyyuki daaluyee Alla on wondude e doole aduna aroyoowo on ben kan,

⁶ si be aru e selude gomdinal ngal, be waawetaake yilteede ka tuubuubuyee han kadi, ko fii haray kambe tigi be fempitike *Bidfo Alla on, e hoore dun be aybinii mo e kene.

⁷ Nde leydi yari ndiyan saayoojan soono woo, ndi fufini pudu wondudi e nafa fii mo ndi remanaa on, haray hindi wondi e barki Alla.

⁸ Kono si tawii ko bulle e kebbe ndi funnata, haray hinaa ndi huunde, ko ndi badondirndi e kuddi, sakkitora sunneede.

⁹ Hay si men yewtirii nii, yo yibbe amen, haray meden hoolii hidon e laawol moyyol e telen-ma kisiyee on.

¹⁰ Ko fii Alla hinaa mo feewaa, sakko o yejjita kuude mon den, e giggol ngol holludon fii innde makko nden, e golle de wadudon den e de wadanton den kadi yimbe Alla ben.

¹¹ Kono meden faalaa yo mo kala e mon hollir nii wakkilaare wootere nden e telen-ma pellital timmungal fii ko tanyiniden kon haa ka sakkitorun.

¹² Ko dun wadi, wota on wonu aamube, kono jembee ben hebirnoobe ndondi fodaandi ndin gomdinal e mujal.

Fii Fodaari Alla ndi Firtotaako ndin

¹³ Ko dun wadi, nde Alla wadannoo Ibraahiima fodaari ndin, o tawno o waawataa woondirde ko buri mo kanko Alla mawnude, o woondiri hoore makko kanko tigi,

¹⁴ o wi'i:

«Pellet, mi waday barki e maa fota, mi yapnay jurriya maa on yapnudee.»^r

¹⁵ Ko e nder dun, bay wonii Ibraahiima habbika e nder mujpaare, o hebi non ko o fodanoo kon.

¹⁶ E hin-le, yimbe ben no woondira ko buri be mawnude, nden woondoore wonana be seedee fii rawnoode kala yeddondiral.

¹⁷ Ko wano non, hakkee ko Alla faalanoo hollude ronoobe fodaari makko ndin ben noone no anniyeede makko on firtortaa, o wadirno dun woondoore

¹⁸ fii, sabu dee kuude dīdi de waylotaako, de tawata gasataa ka Alla fena, no enen fattiife ben hebiren wakkilaare tiifunde fii tamagol e tama'u mo Alla weebitani en on.

¹⁹ On tama'u no wa'ani en wa saanirgal tiifungal holnii fii ngurndan men dan, rewoowo ka *wirngallo fii naatugol ka nder *nokkuure hormorde mawnde nden,

²⁰ dun ko ka Almasiihu on naati don fii men wa fertaniifo en laawol, o woni *yottinoowo mawdo sadaka ka Alla haa poomaa, wano *Maaliki-Siddiiqu non.

7

Fii no Maaliki-Siddiiqu Woniri Yottinoowo Sadaka

¹ Ko *Maaliki-Siddiiqu on wonnoo lando Salaam, e *yottinoowo sadaka ka Alla Jom Bural on. O yahi, o fottoyi e Ibraahiima fewndo ko on iwtata fooloygol lambe ben, kanko Maaliki-Siddiiqu o du'anii mo.

² Ibraahiima jonni mo sappabun e dī fow. Ko adii kon taho, innde Maaliki-Siddiiqu nden no firi <lando peewal>. E hoore dun kadi ko o lando Salaam, e maanaa lando buttu.

³ Kono o alaa neene, o alaa baaba, o alaa iwdi, o alaa fudfoode, o alaa kattudi ngurndan. O wa'i wa *Bidfo Alla, o woni yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.

⁴ Ndaaree ko haa honto o mawni, on mo Ibraahiima mawdo on tigi jonni sappabun mun e nder ko o heboyi kon!

⁵ Sariya on todfii e bibbe *Lewi ben wonugol yottinoobe sadaka ka Alla e yantooobe sappabun e hoore ko jamaa *Isra'iila on hebi kon fow, dun ko e ben ben-gootoobe mabbe, fii kala ben ko be jurriya Ibraahiima.

⁶ Kono Maaliki-Siddiiqu, mo tawdaaka e jurriya Lewi on, o hendike sappabun Ibraahiima on, e hoore dun, o du'anii on hendiifo fodaariiji din.

⁷ E hin-le yeddotaako ko mawdo on du'antoo tosooko on.

⁸ E hin-le, e telen-ma yottinoobe sadaka ben ka bolondaa Lewi, ko maayaybe woni hendaade sappabun dun, kono e telen-ma Maaliki-Siddiiqu kan, ko wuurudo woni ko hendii, wano seeditoraa non.

⁹ Ka rabbindinde, Lewi, oo wondo hendaade sappabun dun, o yobiino ko makko kon rewruude e Ibraahiima.

¹⁰ Ko fii hari himo ka keeci ben makko wa fewndo ko Maaliki-Siddiiqu yahi fottugol e Ibraahiima.

Fii no Almasiihu on Woniri wa Maaliki-Siddiiqu

¹¹ Ko rewruude e yottinoobe sadaka ka gorol Lewi ben jamaa Isra'iila on hendornoo Sariya on. E hin-le, si tawno golle ben yottinoobe sadaka ko timmunooode, harayno ko fii

hondun haannoo wadugol yottinoowo goo wano Maaliki-Siddiiqu non, hara hinaa wano *Haaruuna non?

¹² Ko fii si aada wonugol yottinoobe sadaka ben waylike, haray no haani kadi ka Sariya on waylee.

¹³ Ko fii on mo dñi piiji wowli fii mun on, ko jeyaado e bolondaa goo mo hay gooto tod'faaka e mun fii golle *layorde nden.

¹⁴ E hoore ñun, wano andirden non tigi, Joomi men on ko feepudo e bolondaa *Yahuuda on. E telen-ma wonugol yottinoobe sadaka, Muusaa wowlaali few fii on bolondaa.

¹⁵ Dundoo kadi no ñuri banguinde si yottinoowo sadaka goo feepirii wa Maaliki-Siddiiqu,

¹⁶ wontudo yottinoowo sadaka, hara hinaa tippude e Sariya yubbondirfo e gorol lannoowol, kono ko tippude e doole ngurndan ñan lannataa ñan.

¹⁷ Bay no seeditaa wonde:

«Ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa, wano Maaliki-Siddiiqu non.»^s

¹⁸ Awa, ko yamiraa ñaawo ñoo kon ittaama, sabu lo'ere mun nden e mehidugol mun ngol,

¹⁹ ko fii Sariya on waawaali timminde huunde. Kono en addanaama tama'u burfo moyyude mo ñadoren Alla.

²⁰ Dun non wadfaaka e ñaawo woondoore. Beya non kapun wontii yottinoobe sadaka ka Alla e ñaawo woondoore,

²¹ kono kanko Iisaa o wontirno ñun woondoore, bay Alla daalanno mo ñundoo:

«Mi woondii, mi firtataa,

ko a yottinoowo sadaka ka Alla haa poomaa.»^t

²² Ko ñun wadi si Iisaa wonii holnufo *ahadi ñurndi hittude ndin.

²³ E hoore ñun, hari ben yottinoobe sadaka no woodunoo buy, ko fii hari mayde nden no hadi be duumagol e golle mabbe ñen.

²⁴ Kono Iisaa kapun, bay tawii himo wuuri haa poomaa, golle makko yottingol sadaka ñen lannataa.

²⁵ Ko ñun wadi kadi, himo waawi dandude few ben wonbe ñadorde Alla sabu makko kanko Iisaa, bay himo wuuri haa poomaa fii fattanagol be.

²⁶ Ko wano on yottinoowo mawfo sadaka tigi haannoo en, hara ko *seniido, mo bonnaali, mo aldaa e junuubu, seedudo e junuubanke'en, e burfo kammuuli ñin ñanteede,

²⁷ mo hatonjinaa e ittugol sadakaaji wano yottinoobe mawbe ben ittirta pande woo sadakaaji fii junuubaaji mabbe ñin, kambe tigi taho, e ñi jamaa on ñin kadi. Iisaa

wadii dūn nde wootere ko yoni fii saa'iiji dīn fow, e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁸ Sariya on kaṅun, be toɗɗotoo ben fii wonugol yottinoobe sadaka mawbe ko yimbe lo'ube, kono daalol woondoore nden bawto Sariya on toɗɗike Bidɗo on, on wondo Timminaado haa poomaa.

8

Fii Ahadi Heyri ndin e Nokkuure Hormorde Mawnde nden

¹ Awa e hino nafa tobbere nde wonden yewtude fii mun nden: hiden mari wano oo *yottinoowo mawɗo sadaka ka Alla, joodiido ka sengo jaamo jullere laamu Alla Mawɗo on ka kammuuli.

² Ko o golloowo ka nder nokkuure hormorde, dūn ko ka *rewirdu goongaaru, hara hinaa ndu yimbe ben darni, kono ko Joomiraado on.

³ Kala yottinoowo mawɗo ko toɗɗoraa ko fii weebitangol Alla dokke e sadakaaji, bee yottinoowo men mawɗo on kadi heba godɗun ko o weebita.

⁴ Si tawno himo ka hoore leydi, o wonataano yottinoowo sadaka, bay no woodi weebitoobe dokke, hara ko no yaadiri e Sariya on.

⁵ Ben no wafude dewal ngal tawata ko mbaadi e dōwɗi goongaaji kammuyankeeji dīn, wano Muusaa banginiranaa non fewndo ko o darnata rewirdu ndun, Alla daalani mo: «Ndaaru, a wadīray fow noone no holliradaa non ka hoore fello.»^u

⁶ Kono jooni, *Almasiihu on hebii golle burde mawnude de beya den, no o woniri non holnudo *ahadi burndi moyyude ndin, sincaandi e fodaariiji burdi keldude dīn.

⁷ Si tawno ahadi araniri ndin wonno ndi felnaaki, hewtataano ka wonndi dabbēe.

⁸ E hin-le ko e hoore feloore Alla daalani jamaa mun on:

«Kanko Joomiraado on o daali:

⟨Nalaande no aroya nde mi yettotoyta

e yimbe *Isra'iila ben

e yimbe *Yahuuda ben ahadi heyri.

⁹ Ndin ahadi wa'oytaa wa

ndi mi ahodunoo e baabiraabe mabbe ben ndin,

wa fewndo mi tambitornoo be juude an den

fii yaltingol be Misira,

ko fii be hunnaali ahadi an ndin.⟩

«Joomiraado on daali:

⟨Min kadi jooni mi huccii be.

¹⁰ E hino non ahadi

ndi mi ahodoyta e yimbe Isra'iila ben
bawto dee palaade doo.>

«Joomiraado on daali:

<Mi wadfoyay sariyaaji an din ka miijo mabbe,
mi winda di ka berde mabbe,
min mi wona Alla mabbe,
kambe kadi be wona jamaa an.

¹¹ Hara be hatonjinaa e jannindirgol
maa fillitanagol wondid'fo mun maa musid'fo mun,
wi'a: Bee andaa Joomiraado on!

Ko fii fow andoyay lan,
gila e burdo fandude on
haa e burdo mawnude on.

¹² Ko fii mi yaafoyto ellaaji mabbe din,
mi hakkilanoytaa e junuubaaji mabbe din.> »W

¹³ Ka o inni ndin ahadi heyri don, ko don o watti araniri
ndin hinndi. E hin-le hinndi ndin nawyii, no e moggo
mulugol.

9

Fii Dewal Adunayankewal ngal e Kammuyankewal ngal

¹ Ahadi* araniri ndin kadi no marnoo aadaaji mun
yaadufi e dewal, wondude e nokkuure mun hormorde ka
aduna doo.

² E hoore dun, *rewirdu wadanooma. Nokkuure
aranere nden e ndun rewirdu no wi'etenoo hormorde,
ka jod'finirde pitilli nden wonnoo don, e taabal ngal e
bireediije weebitanaade Joomiraado on den.

³ E hoore dun, baawo *wirngallo dimmo ngon, tawi no
don nokkuure wi'etenoonde *hormorde mawnde nden.

⁴ Tawi hinde wondunoo e sunnirde urngallooji tafiraande
kanje, e *kankiranwal seeditoore hoobiraangal kanje haa
hunditi. Tawi no e nder maggal loonde kanje wadonde
<*manna>, wondude e tuggordu *Haaruuna ndun, ndu
tawata hari fiinii, e alluujje maande ahadi den.

⁵ Tawi no ka hoore kankiranwal nandollaaji *serubiina
Mangural ngal, omborde maggal on, dun ko ka junuubaaji
din yaafetee don, no duwiraaY gabitanji majji din. Kono
hinaa fewndo doo haanuden wowlugol fensita fii kun kala
e koy piihoy.

⁶ Nde tawnoo dun fow ko non jod'finiranoo, *yottinoobe
sadaka ka Alla ben naatayno soono woo ka nokkuure
aranere e nder rewirdu ndun, fii wadugol golle diina mabbe
kan.

⁷ Kono ka *nokkuure hormorde mawnde, ko yottinoowo mawdo on tun naataynoo ton nde wootere e nder hitaande nden, e hoore addorgol yiiyan ko sakkoo fii hoore mun e fii ellaaji di jamaa on wadiri angal andude.

⁸ Ruuhu* Seniido on no holliri en telen doo wonde d'atal nokkuure hormorde mawnde nden udditaaki, fannamaa rewirdu aranuru ndun no lutti.

⁹ Hiden mari doo misal fejjingal goongaaji fewndiidi hande din. Dun fow no bangini wonde dokke e sadakaaji, ko weefitirantenoo nii Alla, waawataa labbinde bernde on rewiroowo non.

¹⁰ Ko d'undoo woni yamirooje neddanke tun yuɓɓondirde e jaameteji e njaramji e noone salligiji, yamiraade haa jande Alla heydfintini piiji din fow.

¹¹ Kono *Almasiihu on ardii wa yottinoowo mawdo sadaka fii moyyereji fewndiidi din. O tayiti rewirdu burndu mawnude ndun e burndu timmude ndun, ndu tawata hinaa darniraandu juude yimbe, e maanaa ndun hinaa ndu oo aduna.

¹² O naatii ka nokkuure hormorde mawnde nde wootere ko yoni haa poomaa, rewruude e yiiyan makko dan tigi, hara hinaa rewruude e yiiyan ciikuliiji e jalbi. Ko nii o yediri en cottudi poomayankeeri.

¹³ Si tawii yiiyan ciikuliiji e ga'i na'i e ndoondi wiige, ko wiccitee junjee e hoore yimbe be laabaa, no labbina be ka bandu,

¹⁴ kono Almasiihu on kapun ko hoore mun tigi ittani Alla sadaka e baawo ella, e hoore ardoreede Ruuhu Poomayankeejo on, ko haa honto non yiiyan makko dan labbinta berde men, itta en e kuude nawrayde en e mayde, fii no rewiren Alla Wuurudo on!

¹⁵ Ko d'un wadi si ko kanko woni holnudo ahadi heyri ndin, fii yo noddaabe ben hendo ndondi poomayankeeri ndi Alla fodi be ndin. Ko fii mayde makko nden wonii sadaka fii sottugol be e din bonnereji wadfaadi ka fewndo ahadi hinndi.

¹⁶ Ko fii, ka wasiyannde nden woni don, haray no haani ka mayde wasiyiido on andee.

¹⁷ Wasiyannde nden non laatike woo bawto mayde nden, ko fii nde alaa nafa fewndo wasiyiido on wuuri.

¹⁸ Ko d'un wadi, ahadi araniri ndin tigi, ndi udditaaka e baawo hibbugol yiiyan.

¹⁹ Bay Muusaa gaynii weebitande jamaa on fow kala yamiroore, wano de woniri non ka Sariya, o yetti yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji e ndiyan e gaara bode, o wicciri deftere nden e jamaa on baapal no wi'ee *hisoopu,

²⁰ e hoore himo wi'a: «Dundoo ko yiiyan ahadi ndi Alla yamiri fii mon ndin nii.»^Y

²¹ Ko wano non kadi, o wicciri rewirdu ndun e aalaaji gollirteefi fii diina dɪn yiiyan.

²² E telen-ma Sariya on, fayda fow ko yiiyan labbiniraa, ko fii yaafuyee alaa e baawo hibbugol yiiyan.

²³ Din aalaaji lontiidi goongaaji kammuyankeeji, no haanunoo labbinireede oo noone doo, kono no haaniri non ka haqiiqaaji kammuyankeeji dɪn labbiniree sadakaaji burdi moyyude.

²⁴ Ko fii Almasiihu on naataali e nder nokkuure hormorde wadiraande juude nedɗanke, jembinaande goongaare nden, kono ko ka kammu tigi fii no o weebitorana en jooni yeeso Alla.

²⁵ O naatiraali fii ittugol hoore makko sadaka soono woo, wano yottinoobe mawbe ben naatirta hitaande woo ka nokkuure hormorde mawnde wondude e yiiyan dɪn tawata wonaa yiiyan makko.

²⁶ Ko fii, si hinaano dɪn, Almasiihu on tampayno soono woo gila ka fudɗoode aduna on. Kono jooni, ka lannoode jamaanuuj, o feepii nde wootere ko yoni fii saa'iiji dɪn fow fii bonnitugol junuubaaji e nder ko o itti hoore makko sadaka kon.

²⁷ Nde tawnoo no maranaa yimbe ben maayugol nde wootere pet, bawto dɪn jaawoore nden wada,

²⁸ ko wano non Almasiihu on ittiri hoore mun sadaka nde wootere pet fii ronditagol junuubaaji yimbe duudube. Awa, o artoyay kadi, hara hinaa fii ronditagol junuubaaji, kono ko fii dandugol ben habbornooɓe mo kisiyee.

10

Fii Sadaka mo Almasiihu on Itti on

¹ E hoore dɪn, wonaa Sariya on tigi woni haqiiqaaji aroyaynoodi dɪn, kono ko mbaadi mun tun. O waawataa few laatinde ben badorayɓe non Alla timmube, rewruude e on sadaka gooto jokkondirdo hitaande woo hitaande.

² Si o waawayno, harayno neebii ko ben wadafyanoobe dɪn sadakaaji acci, harayno be labbinaama nde wootere ko yoni haa poomaa, harayno kadi bernde maɓɓe felataa be e telen-ma junuubu woo.

³ Kono, dɪn sadakaaji andintinay en hitaande kala fii junuubaaji dɪn.

⁴ Ko fii waawataa ka yiiyan ga'i na'i e ciikuliiji monta junuubaaji.

⁵ Ko dʼun wadī, e nder naatugol e nder aduna on, *Almasiihu on no wi'i:
«Wonaa sadakaaji maa dokke faaladfaa,
kono a wadani lan bandu.

⁶ A weltoraali sadaka sunneteedo,
maa ko sakkaa fii junuubu.

⁷ Awa mi wi'i: «E hino lan, mi arii
fii wadugol faale maa on, yaa an Alla,
wano fii an windori non e nder ndee deftere taggiinde.»^Z

⁸ Himo wi'i taho: «A yidaali e a weltoraali sadakaaji e
dokke e sadakaaji sunneteedi e sadakaaji fii junuubaaji,
wadiranoodi no yaadiri e Sariya on.»

⁹ E hoore dʼun o wi'i kadi: «E hino lan, mi arii fii wadugol
faale maa on.» O ittii aranun dʼun fii sincugol dʼimmun dʼun.

¹⁰ Awa, ko sabu faale Alla on *labbinaden fii wonugol
yimbe makko, rewruude e oo sadaka mo Iisaa Almasiihu on
ittiri bandu mun ndun tigi nde wootere ko yoni haa poomaa.

¹¹ Kala *yottinoowo sadaka ka Alla no ka gollata dʼon
pande woo fii wadugol golle mun diina dʼen, e ittugol
sadakaaji gooti pande woo, di tawata waawataa ittude
junuubaaji few.

¹² Almasiihu on non kapun, o wadii sadaka gooto bajjo fii
junuubaaji dʼin, yonudo haa poomaa, awa kadi himo joodii
ka sengo naamo Alla,

¹³ himo sabbii dʼon haa Alla wada aybe makko ben ka ley
koyde makko.

¹⁴ Ko dokkal bajjal o timminiri haa poomaa wonaabe
*labbineede fii wonugol yimbe Alla ben.

¹⁵ Ko dʼun *Ruuhu Seniido on seeditanii en kadi. Ko fii
himo wi'i taho:

¹⁶ «Joomiraado on daali:
«E hino *ahadi ndi mi yettodoyta e mabbe ndin:
Bawto dee jalaade doo,
mi wadoyay sariyaaji an dʼin ka berde mabbe,
mi windoya di ka hakkille mabbe.»

¹⁷ O beyditi e dʼun:
«Mi anditoytaa hande kadi fii junuubaaji mabbe dʼin
e angal peewal mabbe ngal.»^a

¹⁸ Ko fii ka junuubaaji dʼin yaafaa dʼon, haray alaa ko sakkee
fii junuubu.

Fii Gomdinal Yimbe ben

¹⁹ Ko dʼun wadī, yo musibbe an, bay hiden mari hoolaare
fii naatugol ka *nokkuure hormorde mawnde sabu oo
sadaka yiyan Iisaa

²⁰ dan o udditirani en laawol kesol wurngol, rewrungol ka *wirngallo, ngon-le ko bandu makko ndun,

²¹ e fay kadi hiden mari yottinoowo mawdo wondo ka suudu Alla,

²² badoren Alla bernde nundunde e gomfinal heewungal pellital, e bernde labbinaande kala miijooji bonfi, e bandu lootiraandu ndiyan laabufan.

²³ Wonen catiibe tabiti e tama'u mo qirritiden on, ko fii wadando en din fodaariiji on ko Sella-findeejo.

²⁴ Miijondiranen ko honno waaweten wakkilindirde ka giggol e ka kuude moyye.

²⁵ Wota en tertto mottondiral men ngal, wano wobbe woowiri non. Kono wakkilindiren fodde hiden yi'ude jalaande nden no badaade.

²⁶ Ko fii si en duumike wadugol junuubu e nder tewaare bawto en hendaade gandal goonga on, haray sadaka alaa hande kadi fii junuubaaji,

²⁷ kono ko habbannde jaawoore hulbiniinde e nguleendi yiite hebuliinge sunnugol murtube ben.

²⁸ Si goddo bonniino Sariya Muusaa on, o wareteno, o yaafetaake, e hoore seeditoore dido maa tato.

²⁹ E miijo mon onon, si goddo hayfinii *Biddo Alla on, si o jogitorii yiyan ahadi dan wa dan aldaa e fiira, dan dan o *labbiniraa, e si o hoyonii Ruuhu Allaahu on, on Jom Sulfu, e hara on miijaaki himo handi e lette burde muusude kadi?

³⁰ Ko fii hiden andi on Wi'udo: «Ko min yottagol woodani, ko min yoboyta», e hoore dun: «Joomiraado on jaaway jamaa mun on.»^b

³¹ No hulbinii yanugol e juude Alla Wuurudo on!

³² Anditee liddu dun ka saa'iiji arani, bawto Alla ndayginande on, on nappino satteende tiidunde e nder tippiro muusungo.

³³ Ko fii e saa'i goo on hoynano, cukkadon e kene, e saa'i goo jonnindirdon juude e ben wadiranoobe wano non.

³⁴ E hoore dun, yurmadon sokaabe ben, jabudon kadi e nder weltaare yo on jatte keyeeji mon din, sabu andugol mon hidon mari keyee burdo moyyude, luttoowo.

³⁵ Awa wota on accitu hoolaare mon addaynde mbarjaari mawndi nden.

³⁶ Ko fii hidon haani nappaade, fii, nde timminoydon faale Alla on, yo on hendoyo ko o fodi on kon.

³⁷ Ko fii e nder saa'ihun nii:
«Haanudo arude on aray, neebataa.

³⁸ Feewudo an on non wuuriray gomfinal.

Kono si o yiltitike,
wonkii an kin weltanoytaako mo.»^C

³⁹ Enen-le hinaa en yiltoroofbe baawo fii hayrugol, kono ko en gomɗinbe fii dandegol.

11

Fii Seeditorbe Gomɗinal ka Ahadi Hinndi

¹ E hin-le, gomɗinal ngal ko pellital fii piiji ɗi tanyiniden, e hoolaare fii piiji ɗi en yi'aali taho.

² Alla kulji mawbe baawo ɗoo ben sabu gomɗinal mabbe ngal.

³ Ko gomɗinal ngal wonden andirde aduna on ko daaluyee Alla on tagiraa. Ko ɗun waɗi ko yi'eten kon iwraa e ko yi'otoo.

⁴ Ko gomɗinal ngal Haabiila yediri Alla sadaka burɗo moyyude mo Qaayiina on. O kuljiraa feewuɗo sabu ngal gomɗinal. Alla tigi kulji ɗen dokke makko. Fii kala kanko Haabiila o maayii, kono ngal gomɗinal no ɓanginde fii makko.

⁵ Ko gomɗinal ngal kadi Hanuuka yentiniraa fii wota o andu mayde nden. En yi'ataa mo hande kadi sabu Allaahu on yentinno mo. Ko fii, ado o yentineede, hari o hebiino kuluujaa wonde himo weltini Alla.

⁶ Awa, e baawo gomɗinal, gasataa ka ontigi weltina Alla, ko fii on ɓadotooɗo mo no haani gomɗinde wonde kanko Alla himo woodaa, gomɗina kadi ko kanko woni yoboowo ɗabɓoobe mo ben.

⁷ Ko gomɗinal ngal fahin Nuuhu moyyinirnoo laana fii dandugol beynguure mun nden. Ko nii o teddiniri ko Alla *hiitaninoo mo fii ko aroyta yi'aaka taho kon. Bay o warrii non kanko Nuuhu, tawi o hollii wonde yimbe aduna on ko felniibe. Alla jogori Nuuhu feewuɗo sabu gomɗinal makko ngal.

⁸ Ko gomɗinal ngal kadi Ibraahiima ɗoftori noddaandu ndu Alla noddi mo ndun fii yahugol e leydi ndi o ronoyta ndin. O yahi e hoore o andaa ka o woni yahude.

⁹ Ko gomɗinal o hofiri e ndin leydi fodaandi wa leydi jananiri, o hofi e nder cuuɗi bagi. Issaaqa* e Yaaquuba kadi hofiri non, ɓe ronidi e makko fodaari wootiri ndin.

¹⁰ Ko fii hari, kanko Ibraahiima himo habbi hodo ngo tawata didol cuuɗi mun no tiidi, ngo tawata ko Alla ebbi, darni.

¹¹ Ko sabu gomɗinal ngal kadi, fii kala Saarata kapun ko mo jiidotaako, o hefiri feere jurriyagol e nder nayeewu

makko, bay himo hoolii wonde Alla ko hunnoowo ko o fodi kon.

¹² Ko d'un wadi si neddo gooto, mo tawata mayde mun nden hebiino d'un, hebi jurriya burdo koode den ka kammu duudude e njaareendi ndin ka sera baharu, ko tawata en waawataa limude.

¹³ Ko e nder gomdinal ngal be fow be maayi e baawo hendagol piiji fodaadi din, kono be haynino di ka woddi, be weltori, e nder qirritagol ko be tunjarankeefe e jananbe ka leydi.

¹⁴ Yewtiraybe nii ben hollii no laabiri wonde hibe dabbande hoore maabe leydi heyri.

¹⁵ Si tawno non be wuldfano ka be iwi ton, be hebayno feere no be yiltora.

¹⁶ Kono ka haqiiqa hibe himmannoo nokkuure burnde moyyude, d'un ko ka kammu. Ko d'un wadi Alla hersiraa noddeede Alla maabe, ko fii o moyyinanii be hodfo.

¹⁷ Ko gomdinal ngal kadi Ibraahiima weebitiri Issaqa fi layyagol fewndo ko Allaahu on ndarndii mo. Hari himo e fi sakkagol Issaqa, bidfo makko bajjo on, kanko hendinoofo fodaariiji din,

¹⁸ d'un ko on mo Allaahu on daalannoo wonde: «Ko e Issaqa jurriya maa on nodditirtee.»

¹⁹ Himo joginoo wonde Alla ko Waawudfo hay immintingol mayfo e hakkunde maybe ben, ko d'un wadi si o hettitiri bidfo makko on wa immitiifo e mayde.

²⁰ Ko gomdinal ngal kadi Issaqa du'orani Yaaquuba e *Iisu fii ko aroyta kon.

²¹ Ko gomdinal ngal fahin, fewndo Yaaquuba maayata, o du'orani mo kala e bibbe Yuusufu ben, o ugginii e hoore tuggordu makko ndun, o sujani Alla.

²² Ko gomdinal ngal fahin, bay badike ka Yuusufu maaya, o maandiniri fii eggudu *Banii-Isra'iila'en ndun *Misira, o wadi kadi yamirooje fii yi'e makko den.

²³ Ko gomdinal ngal kadi, bay Muusaa jibinaama, mawbe makko ben suufiri mo lebbi tati, bay be tawii boobo on no labaa fota, awa kadi be hulaano yamiroore lando on.

²⁴ Ko gomdinal ngal kadi, bay Muusaa mawnii, o salori wi'eede ko o gefal jiwo Fir'awna on.

²⁵ O tawi ko tampindineede e jamaa Alla on burani mo, edii weltorgol junuubu e nder saa'ihun.

²⁶ Tawi himo miiiji wonde ko aybinireede wa *Almasiihu on buri jogaade ngalu tiidungu edii ngu Misira ngun, ko fii himo ndaaraynoo ka muutii telen ka njoddi.

27 Ko gomɗinal ngal o yaltiri Misira e ɓaawo ɗenyagol tikkere lando on, ɓay himo catornoo wa sutiido on mo yi'otaako.

28 Ko gomɗinal ngal kadi o wadiri *Juldeere Yawtaneede nden, e wujugol yiiyan fii wota muloowo dikkuruube on meemu ko dikkoranaa Isra'iilayankeefɛ ɓen kon.

29 Ko gomɗinal ngal fahin ɓe tayitiri *Baharu Boɗeejo on wa leydi yorndi, kono nde Misirayankooɓe ɓen eɓɓunoo wadirgol non, ɓe yoolino.

30 Ko gomɗinal ngal kadi tata on Yeerikoo yaniri, ɓay ɓe gaynii taaraade mo e nder balɗe jeediɗi.

31 Ko gomɗinal ngal kadi wadi si *Raabi, oo debbo cagaajo, maydaano e heefɛɓe ɓen, sabu ko o wernirnoo tefooɓe ɓen kon ɓuttu.

32 Ko hondun mi wi'ata kadi? Saa'i on yonantaa lan si tawii mi wowlay mi fensita fii oo wi'eteedo *Gadawna e *Baaraka e Samsuuna e Yiftaaha e Daawuuda e Samu'iila e annabaabe ɓen.

33 Ko gomɗinal ngal ɓe fooliri laamateeriiji, ɓe tabintini peewal, ɓe hebi fodaariiji, ɓe ombi sekko ngayuuje.

34 Be ɗannini giiteeli bonnooji, ɓe dadɗi mbelndi kaafa, ɓe heewi doole fii kala hiɓe lo'unoo, ɓe hollitii ka nder hareeji, ɓe radii koneeli jananɓe ɓen.

35 Rewɓe yi'i mayɓe mun no immitoo. Wobɓe goo kadi lettaa, ɓe salii sotteede fii no ɓe heɓira ummutal ɓurngal moyyude.

36 Wobɓe ɓen hebi aybineede e focceede, e hoore jolkeede sokee.

37 Wobɓe ɓen wariraa kaaye, wobɓe ɓen tampinaa tayaa ɗiɗi, maa wariraa kaafa. Wobɓe nawri ngurndan mun ɗan jaarugol hen fow, hara no ɓornii guri baali maa be'i, billorɓe ɗi fow, cukkee tampinee.

38 Hari aduna on handaa e ɓen, ɓe tawata wonundeeji mun ko ka wulaaji e ka pelle e ka pammeeje e ka gayɗe.

39 Ben kuljiranooɓe sabu gomɗinal mun ngal fow non, hendaaki ko ɓe fodanoo kon.

40 Ko fii Alla no eɓɓani en godɗun ko ɓuri moyyude, fii wota ɓe laato timmube e ɓaawo men.

12

Fii no Alla Wurtirta en wa Biɓɓe mun

1 Bay wano ngal dental mawngal seedeefɛ no hundi en, bugitoden kala dongal e junuubu ko falli en no weɓiri, dogiren wakkilaare dogudu ndu eɓɓanaden ndun.

2 Punnoden Iisaa, on wondo dayyere gomɗinal ngal, on timminoowo ngal. Bay himo sutinoo weltaare maraniinde

mo nden, o jabuno *leggal altindiraangal ngal, o yawitii hersa, o joodii ka sengo jaamo jullere laamu Alla.

³ Miijitee fii on ɲaɲɲiido ndee liddannde nde junuubanke'en liddii mo, fii wota ronkere hebu on haa berde mon maaya.

⁴ E hin-le e nder gertagol mon junuubu ngol, on dartaaki haa yiiyan mon ɗan hibbi.

⁵ Awa kadi on yejjitii kongol ngol Allaahu on wakkiliri on ngol wa biɓbe makko:

«Bidɗo an, wota a jogitor wurtannde Joomiraado on no hayfiri,

awa kadi wota bernde maa maayu nde o wurtu-maa.

⁶ Ko fii ko mo Joomiraado on yidi, o wurtata,

o yaggina kala mo o jabi yo wonu biɗɗo makko.»^d

⁷ Wakkilee tampereeki mon ɗin, ko ɗin woni on wurtude. Ko wa biɓbe Alla woni on jogitorde. Ko hombo woni biɗɗo mo ben mun wurtataa?

⁸ Kono si on woorike wurtannde nde fow hebata nden, haray ko on fattuube, hinaa on biɓbe.

⁹ Bay en hebii baabaabe ka aduna ɗoo wurtaynoobe en, be teddinnoden, ko haa honto non haanuden yankinanaade Ben ruuhuuji men ɗin fii no wuuriren!

¹⁰ Ko fii baabiraabe men ben no wurtaynoo en e nder saa'ihun nii, bay be tawno ko ko moyyi, kono Alla ko woni en wurtirde ko fii nafa men on tigi, fii no tawreden e laabal makko ngal.

¹¹ No fellitaa fewndo wurteede nandaa e huunde weltinnde, kono ko satteende. Kono bawto ɗun, battane ngurndan feewuɗan wonda e nder buttu no maranii ben wurtaabe.

¹² Ko ɗun wadi si mi wi'ay on, bantee juude mon lo'ude ɗen, sattinon koppi mon lo'udi ɗin,

¹³ yo koyde mon ɗen jokku laawi feewuɗi ɗin, fii wota layooje ɗen worgito, kono ɗe sella.

Fii no Hittiniren e Noddaandu Heyru ndun

¹⁴ Etee no wondiron e fow e nder buttu, wuuron e nder laabal, ko fii baawo maggal hay gooto yi'ataa Joomiraado on.

¹⁵ Reenee fii wota hay gooto ɲakkire moyyere Alla nden, wota ɗaɗol haadungol woo kadi funtu, wona sabu jiiɓoldu haa raaba buy e mon.

¹⁶ Reenee fii wota hay gooto e mon jeenu, maa wona keefeero wa *Iisu, on yeeyitunooɗo afoyaagal mun ngal fii nafakka gooto.

17 Hidon andi, bawto dfun, wa fewndo ko o faalaa hebude du'aa ben makko on, o bugitano, ko fii o hebaano feere waylugol miijo ben makko ngon, fii kala hari himo dabbirde dfun gondi.

18 Ko fii onon, on badaaki fello ngo waaweten meemude, e yiite hubbunge e d'owdi duule e nibe e nduluuru,

19 maa hito *liital, maa hawa ka *Isra'ilayankeefe ben nanunoo kan haa be wi'i wota be beyditane hay kongol,

20 ko fii be townataano sifa ndee yamiroore tiidunde doo: «Hay si mummunte meemiino ngon fello, warirteno kaaye.»^d

21 Hakkee ko dfun hulbininoo, Muusaa wi'i: «Mi diwnii hakkee ko mi huli!»^e

22 Kono onon, on badike Fello *Siyuuna ngon e saare Alla Wuurudo on, dfun ko *Yerusalaam kammuyankeejo on, e guluuje malaa'ika mottondiri e nder weltaare.

23 On badike dental dikkuruube Alla ben, ben be tawata no windii ka kammuuli. On badike Alla, on Naawoowo yimbe ben fow, e ruuhuuji feewube timminaabe ben.

24 On badike Iisaa, on holnudo *ahadi heyri ndin, e yiiyan makko hibbaadan, dan seeditoore mun furi moyyude dan Haabiila dan.

25 Awa reenee wota on salo hedaade on Wondo on yewtude. Ben Isra'ilayankeefe, salinoobe hedaade on Wonnoodo be yamirde ka hoore leydi, be daaano lette den. E ko honno non woniranta en si en huccii on Wondo en yewtude ka kammuuli dow?

26 On mo hito mun dimbi leydi ndin, wadii jooni ndii fodaari doo: «Awa mi dimbitoyay nde wootere kadi, hinaa non leydi ndin tun, kono hay kammu ngun.»^f

27 Ngol daalol «nde wootere kadi» no laabi poy holli wonde kala ko tagaa dimboto, dilla, fii no goongaaji di gasataa dimbaade din luttira.

28 Bay laamu ngu hendotoden ngun hinaa dimbotoongu, weltanoden Alla, kurkanoden mo noone no welirta mo e nder teddungal e kulol.

29 Ko fii Alla men on ko yiite sunnoowe.

13

Fii Salminaango e Wakkilingol

1 Yo giggol sid'dankaaku ngol duumo.

2 Wota on yejjitu wernugol. Ko fii e nder warrugol non wobbe wernii malaa'ikaabe, hara be andaa.

³ Anditee fii kasoobe ben, wa si tawii hidon sokidaa e mabbe, e wonaabe e tampineede ben, wa si tawii ko onon wonaa tampineede.

⁴ Yo mo kala teddin dewgal ngal, awa kadi yo yettindirbe ben yonindiran, ko fii telen-ma don, Alla jaaway fijoobe ben e jinoobe ben.

⁵ Wota on ardinir ngurndan mon dan giggol kaalisi, yondinoree ko jogidon kon fewndo doo. Ko fii Alla tigi no wi'i: «Mi accitataa ma e mi tertotaako ma few.»^g

⁶ Mo kala e men no waawi wi'ude e nder pellital:
«Ko Joomiraado on woni faabo an ngon, mi hulataa.

Ko hondun neddo waawanimmi?»^h

⁷ Anditee fii ardotoobe on ben, ben feppinannoobe on daaluyee Alla on, miijitodon fii battane no be wuuriri non, nembon gomdinal mabbe ngal.

⁸ Awa Iisaa Almasiihu on ko gooto, o waylotaako hanki e hande e haa poomaa.

⁹ Wota on jabu kala noone janndeeji janani selna on. Ko fii no moyyi ka bernde nden tiidiniiree moyyere Alla nden, hara hinaa sariyaaji fii paameteji di nafaali huunde ben jokkuba di.

¹⁰ Ko fii hiden mari *layyorde nde tawata haananaa golloobe ka *rewirdu adunayankeeru paamugol ko sakkaa don kon.

¹¹ Ko fii *yottinoobe mawbe sadaka ben sakkorayno yiiyan ka nokkuure hormorde, kono tebbeeli din sunneteno ka baawo hodo.

¹² Ko dun wadi si Iisaa kadi tampuno ka baawo hodo fii *labbinirgol jamaa on yiiyan makko dan tigi.

¹³ Awa enen kadi, yalten ka baawo hodo fii yahugol e makko, e hoore rondagol hersa ka o rondinoo kan.

¹⁴ Ko fii en maraa doo hodo tabitungo, kono hiden dabude aroyayngo ngon.

¹⁵ E innde makko kanko Iisaa, duumoden e wadangol Alla sadaka mantoore, e maanaa sadaka yaltoowo e toni jantotoodi innde makko nden.

¹⁶ Awa wota on weddito e wadugol moyyere e wallindirgol, ko dui woni sadakaaji di Alla jabata weltora.

¹⁷ Doftee ardotoobe on ben, yankinanodon be. Ko fii hibe ayni fota wonkiji mon din, wa hunitoytoobe ka Alla. Awa etee be wada dun e hoore weltaare, hara hinaa no mettirta be. Si hinaa dun, nafoytaa on.

¹⁸ Awa toranee men: meden felliti wonde meden mari bernde laabunde e nder faalegol nawrude ngurndan amen dan no fewiri e kala huunde.

19 Mi torike on fow tentinii toragol fii yo Allaahu on newnanan yiltitagol ka mon no yaawiri.

20 Yo Alla Jom Buttu on, on Artirdo e hakkunde maybe ben Iisaa Joomi men, Ngaynaako Mawdo baali din, rewruude e yiiyan *ahadi poomayankeeri ndin,

21 yo o wawnu on e kala ko moyyi fii wadugol faale makko on, o wada e men ko welata mo, tippude e Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani haa poomaa. Aamiina!

22 Mi torike on, yo musibbe an, jabugol ngol kongol wakkilinayngol, ko fii mi windanii on, mi rabbindinii.

23 Awa andee wonde, Timotee, oo musiddo men, yalti-naama ka kaso. Si o hewtitii law, mi yaaday e makko, men yiida e mon.

24 Hiwranee lan ardotoobe on ben fow e yimbe Alla ben fow. Bee be Italii salminii on.

25 Yo moyyere Joomiraado on wonu e hoore mon on fow.

BATAKURU YAAQUUBA NDUN

¹ Salminaango an min Yaaquuba, oo jiyaado Alla e Iisaa Almasihu Joomi on, haa e dīi *bolondaaji sappoo e dīdī saakitiidī e nder aduna on.

Fii Wakkilagol Tampereji

² Ko onon yo musibbe, si on rewrii e kala noone ndarndande, haray jogitoree dūn weltaare fow,

³ ko fii hidon andi, ndarndagol gomdinal mon ngal adday ṅaṅṅaare.

⁴ Kono bee ṅaṅṅaare nden waḍa golle timmude, fii no woniron mokobaabe timmude, e hara on ṅakkiraaka huunde.

⁵ Si goddo e mon ṅakkira faamu, yo o toro dūn Alla, on okkay mo dūn. Ko fii kanko Alla ko Yedoowo fow no yaajiri e ḡaawo feloore.

⁶ Kono yo o toror mo gomdinal ngal aldaa e sikkitaare. Ko fii on sikkitiido no wa'i wa morloode ndiyan dān ka baharu, de hendu ndun dupata yeya.

⁷ Wota sifa on neddo sikkū hendoto goddun e juude Joomiraado on,

⁸ on ko neddo sikkitiido, mo tabitaa e laawi mun dīn fow.

⁹ Yo musiddo miskiino on weltor ko Alla towni mo kon,

¹⁰ aldufo on kadi weltora ko Alla tippini mo kon, ḡay fii makko on feyyiray wa piindi ngesa.

¹¹ Si naange ngen fudii, nge toowidii e nguleendi magge muusundi ndin, hinge yornude kuḍi dīn, piindi majji on saama, ṅari majji on bonta, ko non aldube ben saamirta e nder golle mabbe den.

¹² Maloore wonanii on neddo ṅaṅṅiido ndarndande den, ko fii si o dartike ndarndande den, o hendoto *meetelol ngurndan, ngol Joomiraado on fodi yidube mo ben.

¹³ Wota hay gooto wi'u e nder ko jarribetee kon: «Ko Alla jarribii mi.» Ko fii Alla jarribortaake ko boni, kanko kadi o jarribotaako hay gooto.

¹⁴ Nde jarribaden woo, ko himmeeji bondi dī wonduden dīn woni en poodude murtina.

¹⁵ Bawto dūn, himme bondo on fudā haa rima junuubu, si junuubu on kadi heewii, o rima mayde.

¹⁶ Wota on daynito, yo musibbe an yidaabe,

¹⁷ kala dokkal moyyal e kala dokkal timmungal ko ka dow iwrani en, e immorde e Baabaajo ndayguuji dīn, on mo waylotaako, mo drowdi mun dillataa,

18 on Woodintinirɗo en Daaluyee makko goongaajo on no o yidiri non, fii no laatoren dikkuruube e tagu makko ngun.

Fii Huutorgol Daaluyee Alla on

19 Andee ɗun, yo musibbe an yidaabe, yo neddo kala yaawu hefaade, nenna si yewta, nenna si tikka.

20 Ko fii tikkande nedɗanke nden laatintaa peewal ngal Alla yidi ngal.

21 Awa sertee e kala ko tuuninta e kala bonki layuki, jabiron newaare daaluyee aawaado e mon on, ɗun ko on waawudo dandude wonkiji mon ɗin.

22 Wonee huutoroobe daaluyee on, hara hinaa on hedotoobe mo tun, si hinaa ɗun, haray onon tigi on ɗaynitoto woni.

23 Ko fii si goddo hedike daaluyee on, o huutoraali mo, haray himo wa'i wa neddo wondo tintaade, yi'a yeeso mun ngon.

24 Si o gaynii ndaaritaade, o yahii, o yejjita kisan ko honno o wa'i.

25 Kono on wafudo giide mun ɗen ka nder sariya timmudo, ɗun ko on sariya rindinoowo, o tabiti, hara hinaa fii hefagol yejjita, kono hara ko huutorgol, ondon wonay malaado e nder kala ko o wafata.

26 On mo sikki ko dewo, e baawo waawugol ɗenngal mun ngal, haray on ɗaynii hoore mun, ngal dewal ko meerewal.

27 Dewal laabungal, ngal aldaa e koju ngal yeeso Alla Baabaajo on, ko dankagol aliyatiimaabe ben e dankagol keynguube ben e nder satteendeeji maɓbe ɗin, e rentagol e tuundiji aduna ɗin.

2

Hajagol fii Burdindingol

1 Musibbe an, bay ko on gomɗinbe Iisaa Almasiihu Joomi men mo darja wonani on, reenee e burdindingol yimbe.

2 Si wattiido hurundaare kanje, bornii conci dimi aru e naatude ka *moftal mon, baaso kadi borniido conci yakkiidi ara e naatude,

3 si on hittinii fii borniido conci dimi on, on wi'ii mo: «Onon toolii mon ka ndaɗɗudi doo!», wi'on baaso on: «An daro ɗaa!», maa: «Joodo ka ley koyde an doo!»,

4 e hara on wafaaali sendondiral hakkunde mon onon tigi? E on naawiraali miijooji bondi?

5 Heditee, yo musibbe an yidaabe! E hara hinaa misikinbe ben ka aduna doo Alla subii fii no be wonira alɗube e nder gomɗinal ngal, e heboobe gebal e laamu ngu o fodi yidube mo ben ngun?

⁶ Kono onon, on hersinii baaso on. E hara wonaa aldfube ben woni on tampinde, naba on ka jaawirdi?

⁷ E hinaa ben woni hoynoobe innde teddunde nde inniradon nden?

⁸ Kono si on doftike sariya mawdo on, wano bindi din wi'iri non wonde: «Yo a yidfir jokondo maa on wano yidirdaa hoore maa non»,^a haray on wadii ko moyyi.

⁹ Kono si on burdindinii yimbe ben, haray on wadii junuubu, Sariya on no jogori on wa bonnudo Sariya.

¹⁰ Ko dun wadi, on mo yeddi yamiroore wootere e nder Sariya on, hay si o doftike defya heddiide fow, haray o wonii bonnudo Sariya on fow.

¹¹ Ko fii on Wi'udo: «wota mo jeena», no wi'i kadi: «wota mo itta hoore.» E hin-le si on wadaali jinaa, kono on ittii hoore, haray on wonii bonnudo Sariya on.

¹² Awa yewtiree huuwiron wa yimbe jaawiroyteebe Sariya rindinoowo on.

¹³ Ko fi jaawoore nden aldanaa mo yurmetaake e yurmeende, kono yurmeende nden foolay jaawoore nden.

Fii Hakkunde Gomdinal e Kuugal

¹⁴ Musibbe an, ko nafa hondun woodani neddo wi'ugol himo mari gomdinal, si o alaa banginirde dun kuude? Taw si sifa ngal gomdinal no waawi dandude mo?

¹⁵ Si musiddo men gorko maa bandiraawo men no holi, no njakkiri jaametee kadi pande woo,

¹⁶ goddo e mon ara e wi'ude ben: «Yahee e jam, bornodon, jaamon haa haaron», e baawo jonnugol be ko balli mabbe din handi e mun kon, haray ko hondun dun nafata?

¹⁷ Gomdinal ngal kadi ko wano non: si ngal aldaa e kuude, ko ngal mayngal kangal tigi.

¹⁸ Kono si goddo wi'ii: «An hida mari gomdinal e min mido mari kuude», haray min mi wi'ay mo: «Hollan gomdinal maa ngal e baawo kuude, min non mi hollirte gomdinal an ngal kuude an den.»

¹⁹ Hida gomdini ko Alla gooto woodi? No moyyi! Jinnaaji din kadi no gomdiniri non, haa hidi diwna.

²⁰ Ko an yo njoofojo! Hida faalaa faamude wonde gomdinal ngal aldaa e kuude ko meerewal?

²¹ Enee, wonaa ko Ibraahiima, on maamiraawo men, wadunoo kon fewndo o weebiti *Issaqa biddo makko on fii layyagol ka *layyorde kon wadi si o jogitoraa feewudo?

²² A yi'ii, gomdinal ngal yaadii e kuude makko den, awa kadi ko kuude makko den timmini gomdinal makko ngal.

²³ Ko non ko bindi dɛn wi'i kon laatori: «Ibraahiima gomɗini Alla, ngal gomɗinal makko jogoranaa mo peewal», haa o noddaa giɗo Alla.

²⁴ On yi'ii, ko sabu kuude den nedɗo on jogoraa feewuɗo, hinaa sabu gomɗinal ngal tun.

²⁵ Enee, oo cagaajo wi'eteedɗo *Raabi, kanko kadi, taw si hinaa sabu kuude den o jogoranoo feewuɗo fewndo ko o wernunoo nulanooɓe fii tefugol ben, o holli ɓe laawol goo ngol ɓe rewa?

²⁶ Wano tawiri non bandu ndu aldaa e ruuhu ko mayndu, ko wano non kadi gomɗinal ngal aldaa e kuude ko mayngal.

3

Fii Hubindagol Denngal

¹ Musibbe an, wota buy e mon himman jannugol, ko fii hidon andi enen jannooɓe ben en jaawete jaawoore burnde sattude.

² Ko fii en fow en waday ellaaji di tawata ko nooneji duufudi. On mo wadaali ella e nder konguɗi, haray on nedɗo ko timmuɗo, waawuɗo hubindaade bandu mun ndun fow.

³ Si en wadii lagambe den ka kundule pucci dɛn fii yo di dofto en, haray en huutoray kadi balli majji on fow.

⁴ Ndaaree kadi, dee laade e njandude mun, ko hendu dolnundu nabata de, hide ardoree aalahun burkun fandude ka naboowo on faaliraa dɛn.

⁵ Wano non, denngal kadi ko terun fandukun, kono hingal waawi mantorde piiji mawɗi. On yi'ii wano giitun tosokun waawi sunnirde buruure mawnde?

⁶ Denngal ngal kadi ko yiite, hingal heewi boneeji, hingal tawdaa e tere bandu men ndun, ngal tuuninay bandu ndun fow, ko ka yiite jahannama ngal hubbinaa, ngal sunnay ngurndan men dan fow.

⁷ Kala noone kulle, wano colli dɛn e ko daasotoo kon e kulle den ka nder ndiyan, no hubindoo, den-le nedɗanke no hubindii de.

⁸ Kono denngal, hay gooto waawataa ngal hubindaade. Ko bone mo waawotaako hubindaade, hingal heewi tooke warooje.

⁹ Ko kangal mantirten Ben men Joomiraado on, ko kangal kadi hudirten yimbe tagaabe e mbaadi Alla ben.

¹⁰ Ko e kon hunduko wooto du'aa e kuddi yaltata. Kono yo musibbe, wota dɛn wonir non.

¹¹ Taw si ndiyan weldan e ndiyan haadufan no tubba e bundu wooturu, hara ko e ngayka woota?

12 Enee musibbe an, hara yibbehi no waawi rimude kaccu, maa piyahi rima yibbe? Ko wano non kadi, bundu ndiyan landan waawataa tubbinde ndiyan weldan.

Fii Faamu Iwrungu ka Dow ngun

13 Ko hombo e hakkunde mon mari faamu e hakkil? Yo o banginir d'un jikku makko moyyo on wondude e kuude newiide iwruude e faamu.

14 Kono si tawii hidon mari ka berde mon nawliigu tiifungu e haasidi, haray wota on mawnintino, e wota on yeddu goonga on.

15 Sifa ngun faamu hinaa ka kammu iwri few, ko ngu aduna e ngu neddanke e ngu Ibuliisa.

16 Ko fii, kala ka nawliigu e haasidi woni, ko don kadi jii boldu e kala noone kuude bonde woni.

17 Kono faamu iwrungu ka Alla ngun, ko adii taho, ko ngu laabungu, awa kadi ko ngu buttu, ko ngu newiingu, ko ngu deeyinayngu, heewungu yurmeende e kuude moyye, ngu aldaa e burnondiral e faasiqankaaku.

18 Ko tabintinoobe buttu ben aawata e nder buttu kon, rimay peewal.

4

Fii Doftagol Alla, Yankinanoo Mo

1 Ko honto dee poodotire e dee yeddondire hakkunde mon iwri? E hara hinaa faaleeji bondi woni wafude hare ka berde mon?

2 Hidon himmani, kono on alaa hebude. Ko on waroobe, ko on miilaabe e baawo waawugol hebude hay huunde. Hidon wondi e yeddondire e poodotiro. E hin-le on hendotaako, bay on alaa toraade,

3 maa hidon toraade, on alaa hebude, bay hidon tororde anniyee bondo fii no huutoriron d'un fii faaleeji mon.

4 Ko onon, yo jamaa jinoobe! E on andaa yidugol aduna on ko ajugol Alla? Awa si godfo no faalaa yidude aduna on, haray o waditike gano Alla.

5 On sikku bindi din ko wi'i kon ko meere, wonde: «Alla no nawlani ruuhu mo o wadi e men on.»^b

6 Kono ko o furi en yefude e ko mawni kon ko sulfu. Awa e hino ko bindi din wi'i kon:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,
o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^c

7 Awa yankinane Alla, dartodon Ibuliisa, d'un o dogay, o wodfoo on.

^b 4:5 4.5 Maa: «Ruuhu wondo ka bernde men on ko nawludo fota.» ^c 4:6 4.6 Tin. 3.34

⁸ Badee Alla, dun o badoto on. Labbinee juude mon den, yo onon junuubankeefe. Labbinon berde mon den, yo onon sikkitiibe.

⁹ Woytee, yoomon, wullon. Yo jaleede mon den wontu yoomugol, weltaare mon nden wonta bidagol.

¹⁰ Jippinee hoore mon yeeso Joomiraado on, dun o bantoyay on.

¹¹ Wota on jakkin bee doo maa bee daa, yo musibbe an. Mo jakkinii musiddo mun, maa jaawii musiddo mun, haray ko Sariya on o jakkini, o jaawi. Si a jaawii-le Sariya on, haray hinaa a huutordo mo, kono ko a jaawoowo mo.

¹² Ko fii ko Gooto pet woni Wadoowo Sariya jaawa, dun ko on Waawudo dandude e mulude. An non, ko a hombo, si hida jaawa nokondo maa?

Fii Mawnintinaare e Townitaare

¹³ Ko onon, yo wi'ube jooni: «Hande maa jango men yahay e ndee saare doo, men wona ton hitaande, men wadoya ton godfun, men heba tono.»

¹⁴ Onon on andaa toode no ngurndan mon dan wonirta jango. Ko on norngal feepungal fii saa'ihun nii, bawto dun muta.

¹⁵ Ko haanufon wi'ude: «Men wuuray, men wada dundoo maa dundaa, si Joomiraado on jabii.»

¹⁶ Kono jooni, hidon mawnintinaade e nder townitaare mon. Sifa nden mawnintinaare fow ko bonnde.

¹⁷ Si goddo no andi moyyere nde o haani wadude, o wadaali dun, haray o wadii junuubu.

5

Fii Hajagol Aldube ben

¹ Jooni non, yo onon aldube, wullee sowru tiidundu, sabu tampereaji aroyaydi e hoore mon din!

² Ngalu mon ngun bonii, concii mon din mooyii,

³ kanje mon den e kaalisi mon on kornii. Kori mun on immoyto seeditoo e hoore mon, jaamira balli mon din wa yiite. On moobii ngaluuji e nder dee palaade sakkitore.

⁴ Njoddi ndi on yobaali wa'ube gese mon den ndin no woytaade e hoore mon. E woyaadi sopituube ben arii haa e noppi Joomiraado Jom Bawde on.

⁵ On wuuririi ka aduna doo e nder mbeleede e ko foti. On fayinii hoore mon e ndee palaande nde hirsetefon e mun.

⁶ On jaawii, on warii feewube be dartaaki on.

Fii Yondinaare

⁷ Awa mupnee, yo musibbe an, haa nde Joomi on ari. Ndaaree no remoowo habbori copal tiidungal, ngal o habbori mupal haa ndiyan setto e ndiyan dabbunde tobba.

⁸ Onon kadi muɗɗee, tabintinon berde mon den, ko fii ardu Joomi on ko badiidun.

⁹ Wota on nermindir, yo musibbe an, fii wota on jaawe, bay Naawoowo on no darii ka yeeso dambugal.

¹⁰ Musibbe an, yettee misal tampere e muɗal ben annabaabe yewtube e innde Joomiraado on.

¹¹ Ndaaree, hiden wi'a maloore wonanii ben nɗɗiibe. On nanii fii nɗɗaare Ayyuuba nden no wowlee, awa kadi on yi'ii ko Joomiraado on wadani mo kon ka sakkitorun. Ko fii Joomiraado on ko heewudo giggol e yurmeende.

¹² Ko adii kon taho, yo musibbe an, wota on woondir kammu ngun maa leydi ndin, maa kala ko woni e woon-doore. Ko yo «hiiyii» mon on wonu «hiiyii», «oo'o» mon on wona «oo'o», fii wota on wonu e nder jaawoore nden.

Fii Torogol Gomdinal

¹³ E hara goddo e mon no e nder tampere? Yo ontigi toro Alla. Kaa hara goddo e mon no e nder weltaare? Yo ootigi beytu.

¹⁴ E hara kadi goddo e mon no nawni? Yo ontigi noddu ardotoobe *moftal ngal, bentigi toranoo mo e hoore juurugol nebban e hoore makko e innde Joomiraado on.

¹⁵ Toraare wadiraande gomdinal no sellina nawnudo. E hoore dun, Joomiraado on imminay mo. Si tawii ontigi no wadi junuubi, di yaafante mo.

¹⁶ Awa, qirritee junuubaaji mon din hakkunde mon, torondiranon kadi, fii no selliniredon. Torndeeji di aaden feewudo torii din ko dolnudi duncaydi.

¹⁷ Ko fii liliya kadi hari ko neddo wa'unoodo wa men nii, nde o duuminoo e toraare fii wota ndiyan aru, dan ronki arude ka hoore leydi e nder duubi tati e lebbi jeegoo.

¹⁸ Bawto dun kadi o torii, kammu ngun sammuni ndiyan, onsay leydi ndin funtini ko rimata bibbe.

¹⁹ Ko onon yo musibbe an, si goddo e hakkunde mon selii goonga on, goddo artirii mo,

²⁰ haray andee, on ittudo on junuubankeejo ka o selunoo ton, artiri mo ka laawol, haray o montii junuubaaji duudufi, o dandii wonkii mayde.

BATAKURU PETRUUSU ARANURU NDUN

¹ Immorde e an min Petruusu, *sahaabaajo Iisaa Almasiihu on, haa e bee subaabe Alla, tuɗarankeebe e oo aduna, e nder dee leyde Pontii e Galaasi e Kapadoosi e *Aazii e Bitinii.

² Ko onon yo subiranoobe ebboore Alla, on Ben men, e dow *laɓbinireede Ruuhu makko on, fii doftagol Iisaa Almasiihu on, wiccee yiiyan^a makko dan: yo moyyere e buttu sowindirane on.

Fii Tama'u Selluɗo on

³ Mantoore wonanii Alla, Ben Iisaa Almasiihu Joomi men on. Ko yurmeende makko mawnde nden o yedfiri en jibintineede sabu immintineede Iisaa Almasiihu on e hakkunde maybe ben fii no hebiren tama'u selluɗo,

⁴ e fii no hebiren ndondi ndi bontataa, ndi tuunataa, ndi mbaadi mun waylotaako, maraniindi on ka kammu,

⁵ ɗun ko onon bee be Alla hiwiri bawgal mun sabu gomɗinal ngal fii kisiyee hebuliido feɗɗineede on ka saa'iiji sakkitori.

⁶ Ko ɗun wonani on ndee weltaare tiidunde, hay si tawii fewndo doo maa satteendeeji seeda wona ko aanini on,

⁷ fii no gomɗinal mon ngal ndarndoree. Gomɗinal mon ngal-le no ɓuri kanɗe hittude, ɓay kanɗe ko ko mulata, denle ko yiite ndarndoraa. Ko nii gomɗinal mon ngal wonirta maniniingal, darjingal, e teddungal pande Iisaa Almasiihu on feɗɗitoyi.

⁸ On yidii mo kanko Iisaa e hoore on yi'aali mo, on hoolike mo kadi e ɓaawo yi'ugol mo. E hoore ɗun, hidon hebbinori weltaare tiidunde, nde wonkii woo waawataa sifaade fii mun,

⁹ bay hidon hendaade faandaare gomɗinal mon ngal, ɗun ko kisiyee wonkiiji mon ɗin.

¹⁰ Oo kisiyee ko huunde nde annabaabe ben ɗabbitinoo tefi fii mun, ɗun ko bee *hiitinoobe fii oo sulfu sutiido on.

¹¹ Hibe ɗabbaynoo andugol ko e saa'i hombo maa ko honno ko Ruuhu *Almasiihu on andini be kon wadiroyta, fewndo on Ruuhu wondo e mabbe hiitantonoo be fii tampereji heɓoyaynoodi Almasiihu on ɗin e darjaaji hikkotoodi e mun ɗin.

¹² Be ɓanginanaa kadi wonde, wonaa fii mabbe kambe tigi be wonnoo kurkanaade, kono ko fii mon, fewndo be

^a 1:2 1.2 «Wiccegol yiiyan Almasiihu on» no firi «laɓbiniregol yiiyan makko dan.»

wowli fii d̄ii piiji d̄i bee waajiibe on fii Kibaaru Moyyo on yottiniri e mon fewndo doo *Ruuhu Seniido iwrudo ka kammu on, d̄in piiji d̄i tawata hay malaa'ikaabe ben tigi no faalaa andude fii mun.

Noddaandu fii Wonugol Laabube

¹³ Ko d̄un si mi wi'ay on, hebulinee hakkillaaji mon d̄in, waawon hoore mon, wadon tama'u mon on fow e oo sulfu mo yedoytedon jande Iisaa Almasiihu on feepitoyi.

¹⁴ Wa'ee wa paykoy doftiikoy, hara on accaali hande kadi d̄iya himmeeji ardoo on, d̄un ko d̄in d̄i wondunodon e nder angal andugol mon.

¹⁵ Kono bay Noddufo on on ko Laabudo, onon kadi wonee laabube e nder jikku mon on,

¹⁶ ko fii e hino ko Allaahu on daali kon ka deftere: «Wonee laabube, ko fii ko mi Laabudo.»^b

¹⁷ Bay on noddirii oo Fonnudo fow «Baaba», d̄un ko on Naawiroowo mo bee embere kuude mun d̄en, haray yo on hulu mo fannin hidon kodii aduna on.

¹⁸ Hidon andi wonaa huunde bonaynde wano kaalisi maa kanje sottiradon e nder d̄an ngurndan meerejan d̄an ronunodon baabiraabe mon ben,

¹⁹ kono ko yiiyan Almasiihu hittudan d̄an, on wa'itayfo wa baalun kun alaa ella, alaa waadere,

²⁰ on adaafdo todfeede ado fudfoode aduna on, kono o feppinaa ka saa'iiji sakkitori fii mon.

²¹ Ko sabu on gomd̄inirdon Alla, on Immintindo mo e hakkunde maybe ben, yedi mo kadi mangural, fii no gomd̄inal mon ngal e tama'u mon on fawora e Alla.

²² Bay on labbinirii hoore mon doftagol goonga on, haa on hebii giggol sid̄dankaaku sellungol, jooni yid̄indiree giggol tiid̄ungol ka berde mon,

²³ d̄un ko onon bee jibinaabe kesun, be tawata hinaa awdi muloori kono ko luttoori, immorde e daaluyee Alla wuurudo tabiti on.

²⁴ E hin-le:

«Kala nedfo no wa'i wa hufo,
darja makko on fow kadi
no wa'i wa piindi kon hufo.

Hufo kon no yooriri, piindi ndin no saamude,

²⁵ kono daaluyee Joomiraado on

ko luttayfo haa poomaa.»^c

On daaluyee ko Kibaaru Moyyo mo feppinanadon on.

2

¹ Awa tertee kala bonki e kala kippugu e faasiqiyaagal e nawliigu e kala noore,

² yidiron daaluyee on wano boobo kecco yidiri biraafan kencan laabufan, fii no mawniron e nder kisiyee on sabu makko,

³ bay on mettike, on andii Joomi on no moyyi.

Fii Hayre nden ka Sobundu e Jamaa Subaado on

⁴ Bade mo kanko ndee hayre wuurunde, nde yimbe ben bugitinoo, ñun ko on mo Alla subii, hittudo yeeso makko.

⁵ Bay onon kadi hidon wa'i wa kaaye wuurude mahindiraade, woni suudu ndu Ruuhu Alla on hodi e mun, fii wonugol *yottinoobe sadaka laabube fii no wadīranon Alla sadakaaji ruuhuyankeeji, hara ko no hawrirani mo, rewruude e Iisaa Almasiihu on.

⁶ E hin-le no windii wondema:

«Midfo tippinde ka hoore Fello *Siyuuna

hayre wonaynde ka sobundu,

ñun-le ko nden subaande hittunde.

Kala gomdindo e makko hersinoytaake.»^d

⁷ Nden hayre no hittani on, onon bee gomdīnbe. Kono fii be gomdīnaa ben:

«Hayre nde mahoobe ben hawkunoo nden

wontii hittunde ka sobundu,^d

⁸ hayre fegginaynde,
e fetere libaynde.»^e

Be feggike e mayre sabu yeddugol maβbe daaluyee on, tawde ko ñun be muuyananoo.

⁹ Kono onon, ko on lepol subaangol, yottinoobe sadaka fii *laamu Alla ngun, awa kadi ko on jamaa laabudo, yimbe jeyaabe ka Alla fii ko feppina kuude moyye mawde on Noddudo on fii yo on yaltu ka niwre, aron ka ndaygu makko hawniingu.

¹⁰ Dun ko onon bee be tawata hari hinaa jamaa Alla, kono jooni ko on jamaa makko, ñun ko onon bee be heβaano yurmeende makko nden, kono jooni on heβii yurmeende makko nden.

¹¹ Ko onon, yo yiβbe, hoβbe jananbe, mi wakkilini on e reenagol ñii himmeeji neddanke, ñii tawata ko haβooji wonkii.

¹² Wuuriree no moyyiri e hakkunde be gomdīnaa ben fii nde hiβe toopira on wa wadoobe ko boni, yo be yi'u kuude mon moyye ñen, ñun be mawninoyay Alla nde o aroyi.

Fii Yankinanagol Lambe ben

13 Sabu Joomiraado on, yankinane e kala laamu nedfanke, woni lando mawdo, mardo mbawdi,

14 woni ben be o lammini fii donkingol ben wadoobe ko boni, manta ben wadoobe ko moyyi.

15 Awa, ko Alla faalaa e nder ko wafoton ko moyyi kon, ko yo dɗun dahu fankina majjube be alaa hakkil ben.

16 Wuuriree wa rindinaabe, e baawo wadugol ngun ndimu wirngallo buumayngo bonki, kono wa kurkantoobe Alla.

17 Teddinee fow, yidon musibbe gomɗinbe ben, hulon Alla, teddinon lando on.

18 Jiyaabe, yankinane jeybe on ben e nder teddungal timmungal, hara hinaa non moyyube ben tun e newiibe ben, kono e mettube fii ben kadi,

19 ko fii, si e nder miijitagol fii Alla, ontigi ɗanɗike tampere nde ontigi foddaa, dɗun ko huunde moyyere.

20 Ko hongal e teddungal mardon, si on muɗɗike tampere sabu wadugol junuubu? Kono si on muɗɗike tampere sabu wadugol ko moyyi, dɗun ko huunde moyyere yeeso Alla.

21 Awa, ko fii dɗun noddiraɗon, ko fii *Almasiihu on kadi tampii fii mon, o accanii on misal, fii no jokkiron batteeji makko dɗin,

22 dɗun ko on «mo wadaali junuubu, mo toni mun jantaaki fenaande»,^f

23 dɗun ko on hoynaado mo yottaaki, tampinaado mo kambaali, kono watti fow e juude on Naawoowo no feewiri non.

24 O ronditanike en junuubaaji men dɗin ka bandu makko, dɗun ko ka *leggal altindiraangal, fii no maayiren e telen-ma junuubaaji dɗin, wuuren ngurndan feewuɗan, ko fii, ko sabu barmeeji makko dɗin selliniraɗon.

25 Bay hari hidon wa'i wa baali saakitaadi, kono jooni on artiraama ka Ngaynaako, Hiwoowo wonkiiji mon dɗin.

3

Fii no Yettindirbe Haani Wondirde

1 Onon kadi yo rewbe wano non, mo kala e mon yo yankinano moodi mun. Dun si wobbe e mabbe doftaaki daaluyee on, be gomɗiniray sabu kuude rewbe mabbe ben e baawo kongol,

2 e nder yi'ugol mabbe jikku mon laabudo wondudo e teddungal on.

3 Wota on fotin ko woni e kene kon, wano mooragol e cudorgol kanje e concii dimi.

^f 2:22 2.22 Isa. 53.9

⁴ Kono yo ɲari mon kin wonu ko marii ka bernde, hara ko ɲari halal ki bonataa, ki jikku newiido deeyudo. Ko dɲun buri hittude yeeso Alla.

⁵ Ko nii rewbe ɓaawo doo laabufe, tanyinornoobe Alla ben, parornoo, be yankinonii moodibbe mabbe ben,

⁶ wano Saarata non, on doftinoodo Ibraahiima, wi'aynoodo mo koohoojo makko. Onon kadi on laatoto jiwbe Saarata si on wadɲi ko moyyi, e ɓaawo on jabude jiiɓireede kulol woo.

⁷ Onon moodibbe ben kadi wano non, mo kala e mon yo wondir e sonnaajo mun on e hoore andugol wonde rewbe ben ko be nedɗanke burbe lo'ude. Teddiniron be wa ronidoobe e mon ngurndan ɗan Alla yedɲi on ɗan, fii wota hay huunde haɗu torndeeji mon ɗin.

Fii Tampangol ko Moyyi

⁸ Ka rawnoode, on fow hebee miijo wooto e giggol gootol, heewon giggol siɗɗankaaku e yurmeende e angal mawnintinaare.

⁹ Wota bone woo yottore bone, maa yennee yottoo, kono ka liddu dɲun, onon ko yo on du'ano, ko fii ko dɲun noddiraɗon fii no roniron barki kin.

¹⁰ Ko fii:

«Si tawii goɗɗo no faalaa wuurude ngurndan weldan,
e yi'ugol jalaade hettaare,

haray yo ontigi reenu ɗenngal mun ngal
e wowlugol ko boni,

o reena toni makko ɗin e janfagol.

¹¹ Yo ontigi wodɗito ko boni, o wada ko moyyi,
o ɗabbita buttu on, o jokka dɲun,

¹² ko fii giide Joomiraado on no e hoore feewube ben,
awa kadi noppi makko ɗin no udditanii toraaje mabbe
ɗen,

kono yeeso Joomiraado on
no huccana ben waɗooɓe bone.»^g

¹³ Ko hombo tampinta on, si on himmanii wadugol ko moyyi?

¹⁴ Dun-le wuren hay si on tampii fii peewal ngal, on maloyte. Awa wota on hulu yimbe ben, wota on laato maapiibe.

¹⁵ Hormoree *Almasiihu on ka berde mon wa Joomi on. Wonee pande woo hebuliibe fii jaabagol landotoobe on dalil tama'u mon on ben.

¹⁶ Wadiron dɲun newaare e teddungal e nder bernde mon laabunde nden, fii yo wonbe on wowlude ko boni e hoore

jikku mon moyyo on e telen-ma Almasiihu on, heboy ko hersinta be e fee konguɗi mabbe ɗin.

¹⁷ Awa kadi, ko furi ko tampugol sabu wadugol ko moyyi, si tawii ɗun ko faale Alla, edii tampugol sabu wadugol ko boni.

¹⁸ E hin-le Almasiihu on kadi maayii fii junuubaaji ɗin nde wootere ko yoni haa poomaa, on Feewuɗo fii be feewaa ben, fii addugol on e Alla. O waraama ka bandu, o wurnitiraama Ruuhu Allaahu on.

¹⁹ Ko on Ruuhu o yaari, o waajoyii ruuhuuji wonbe ka kaso ben,

²⁰ ɗun ko bee murtunoobe wa fewndo tawata mupal Alla ngal no beydii ka jalaade ɗe Nuuhu moyyinaynoo laana kan e mun. Ko yimbe seedfaabe nii, e maanaa be njeetato, be dandiraa rewugol ka ndiyan.

²¹ Dun ko misal *lootagol maande kisiyee wonaɗon dandi-reede fewndo ɗoo. Dun wonaa lootugol tuundi bandu ndun, kono ko aadanorgol Alla bernde laabunde. Dun hisiniri on immintineede Iisaa Almasiihu on,

²² on Yentuɗo ka kammu, wonirɗo ka sengo jaamo Alla, on mo malaa'ikaabe ben e bawɗe ɗen e doole ɗen yankinanaa.

4

Fii Wuurugol no Alla Yid'iri non

¹ Bay *Almasiihu on tampii ka bandu mun, onon kadi dolnoree e ngon miijo wooto, (ko fii on tampuɗo e bandu seedii e faale wadugol junuubu),

² fii no wuuriron wano Alla faaliraa non, hara hinaa e himmeeji nedɗanke, yeru saa'i heddaniiɗo on wuuridugol e bandu on.

³ Awa e saa'i feyyunooɗo on, on booyii wadude ko be gomɗinaa ben yidi wadude kon, fewndo jokkondirɗon e mabbe e nder jiibaare e himmeeji bondi e mandilugol e *fasaadu e mottondirgol ka mandiletee e dewal sanamuuji harmungal.

⁴ Kono jooni be tawi no ɗaldini be ko on alaa jokkondirde e mabbe hande kadi e telen-ma nden boylaare tiɗfunde kon. Ko ɗun wadi si hiɓe hoynude on.

⁵ Awa be huntoyto yeeso on Hebulaniido jaawugol wurɓe e mayɓe.

⁶ Ko ɗun wadi si hay mayɓe ben feɗɗinanaa Kibaaru Moyyo on, fii nde be jaawiroyaa wa nedɗanke ka bandu, yo be wuuroy ka ruuhu wano Alla wuuriri non.

⁷ Lannoode piiji ɗin fow hewtii. Awa wonee hakkilanɓe waawon hoore mon fii no waawiron tororde.

⁸ Ko adii kon, yidindiree giggol tabitungol, ko fii giggol ngol no monta adadu junuubaaji ujune ujune.

⁹ Tolnindiree e baawo dukindirgol.

¹⁰ Awa yo mo kala e mon kurkoran heddiibe ben dokkal ngal o hebi ngal, d'un on wonay halfinaabe moyyere Alla yaajunde nden.

¹¹ Yo taw non, mo yewtay e hakkunde mon, ko daaluyeeji Alla d'in o woni yewtirde. Mo kurkoto kadi e hakkunde mon yo taw ko mbawdi ndi Allaahu on okki mo ndin woni ko o kurkori. Dun fow ko fii yo mantoore wonan Alla, e innde Iisaa Almasiihu on, on mo mangural e bawgal wonani haa pooma. Aamiina!

Fii no Almasiyyaajo Haani Wakkilorde Tampereejii d'in

¹² Ko onon, yo yibbe, wota on njaldir nguli hebuki on kin fii ndarndegol, wa si tawii ko huunde heyre hebi on.

¹³ Kono weltoree tawdeede e tampereejii Almasiihu on d'in, fii no hebiroyon kadi weltaare jande feepugol mangu makko ngun.

¹⁴ Si on hoynaama fii innde Almasiihu on, haray ko on malaabe, ko fii Ruuhu darjindo on, d'un ko on Ruuhu Alla, no e hoore mon.

¹⁵ Si goddo e mon tampinaama, wonaa yo taw ko fii himo itti hoore, maa himo wujji, maa himo wadi ko boni, maa himo ukkii e ko wonaa haaju makko.

¹⁶ Kono si tawii o tampinaama sabu ko mo Almasiihu on, haray wota ontigi hersir d'un, kono yo o mawnin Alla sabu nden innde.

¹⁷ Jooni non, saa'i fudfoode jaawoore nden hewtii, nde fudfora yimbe Alla ben. Si tawii ko enen nde fudfori, haray ko honno sakkitoode ben be doftanooki Kibaaru Moyyo Alla on wa'oyta?

¹⁸ Si tawii non feewudo on dandiraama karahan, haray ko honno woniranta mo rewataa Alla on e junuubankeejo on?

¹⁹ Dun haray, yo wonbe tampude no yaadiri e kodduruyee Alla on duumo e wadugol ko moyyi, be watta wonkiiji mabbe d'in e juude Tagudo on, d'un ko on Sella-Findeejo.

5

Fii no Petruusu Waajori Ardotoobe ben e Sukaabe ben

¹ Awa jooni mido yewtude ardotoobe *moftal wonbe hakkunde mon ben. Min kadi ko mi ardotoodo, e seedeejo tampereejii *Almasiihu on, e heboowo gebal e darja feepinoyteedo on. Mi wakkilini on

² aynugol wuro ngo Alla halfini on ngon, hara hinaa e hoore karheede, kono hara ko no Alla yidiri non e hoore bernde laabunde, hara on wadiraali d'un miile, kono hara ko e anniye moyyo.

³ Wota on hollu mbawdi e hoore be halfinadon ben, kono wonanon wuro ngon misal.

⁴ Dun, nde Hooreejo Ngaynaakoobe ben feepoyi, on hendoyto *meetelol darja, ngol nari mun bontataa haa poomaa.

⁵ Onon kadi sukaaɓe wano non, yankinane ardotoobe moftal ngal, mo kala e mon jippina hoore mun yeeso oya, ko fii:

«Alla liddoto mawnintiniibe ben,

kono o yeda jippinbe hoore mun ben sulfu.»^h

⁶ Awa, jippinee hoore mon e ley jungo Alla dolnungo ngon fii yo o bantoy on e saa'i mo o todfii on.

⁷ Fawee anndeeji mon d'in fow e hoore makko, ko fii o kippay fii mon.

⁸ Wonon hakkilanbe e reeniibe, ko fii liddotoodo on on, d'un ko Ibuliisa, no wadude yaha ara, riggora wa ngayuuri, hara no dabba ko seekita.

⁹ Dartoree mo kanko Ibuliisa no tiidiri e nder gomdinal ngal, e hoore yo on andu ko tamperejeji gooti fawadon onon e musibbe mon wonbe e nder aduna on fow.

¹⁰ Kono si on tampii e nder saa'ihun nii, Alla Jom sulfu on, on Noddudo on ka darja makko poomayankeejo on e nder humondiral e Iisaa Almasiihu on, o heydintinoyay on kanko tigi, o tabintina on, o tiidinoya on, o wada on be dillintaako.

¹¹ Ko kanko bawgal wonani haa poomaa. Aamiina!

Fii Waynitannde Petruusu nden

¹² Ko e dow ballal Silaasi, oo musidfo sella-findeejo, mi windirani on nduu batakuru rabbidundu, fii wakkilingol on e fii seedintingol wonde ko d'undoo woni moyyere Alla haqiiqaare nden, awa humee e mayre.

¹³ Subaaɓe wonbe *Baabiilaⁱ ben e Markusa bidfo an on salminii on.

¹⁴ Awa hiwrondiree lunnondiral giggol sidfankaaku.

Yo buttu wonan on, onon humondirbe e Almasiihu on ben fow.

^h 5:5 5.5 Tin. 3.34 ⁱ 5:13 5.13 No sikkaa wonde oo «Baabiila» mo o wowli fii mun doo, ko Roomu. Fej. 17.18

BATAKURU PETRUUSU 'DIMMURU NDUN

¹ Immorde e an min Sim'uunu Petruusu, *sahaabaajo e kurkaadu Iisaa Almasiihu on, haa e bee hendiibe gomdinal fotayngal hittude e ngal amen ngal, immorde e peewal Alla men e Dandoowo on, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

² Yo moyyere e buttu sowindirane on e hoore andugol Alla e Iisaa Joomi men on.

Fii Tabintingol Noddaandu men ndun

³ Ko bawgal makko ngal, Alla yediri en kala ko handufen fii ngurndan e wuuringol wano o faaliraa non, e nder andingol en on Noddirdo en mangural mun ngal e moyyuki mun kin.

⁴ Ko nii o yediri en fodaariiji burdi hittude e burdi mawnude d'in, fii, tippude e d'in fodaariiji, no tawdiredon e jikku makko on, kanko Alla, d'un ko onon fuutinoobe boylaare aduna iwrunde e himmeeji bonfi.

⁵ Ko sabu d'un wadi, geree beyditon e gomdinal mon ngal jikku moyyo, e hoore jikku moyyo on kadi beyditon don gandal,

⁶ e hoore gandal ngal kadi beyditon waawugol hoore mun, e hoore waawugol hoore mun ngol kadi beyditon njanpagol, e hoore njanpagol ngol kadi beyditon wuuringol wano Alla faaliraa non,

⁷ e hoore wuuringol wano Alla faaliraa non beyditon giggol sidfankaaku, e hoore giggol sidfankaaku ngol beyditon giggol.

⁸ Si d'ii jikkuuji doo sowondirii e mon, di haday on wonude meerenteebe be alaa battane moyye fii andugol Iisaa Almasiihu Joomi men on.

⁹ Kono mo aldaa e d'in, haray ko bundo, mo felsataa, yejjitudo ko junuubaaji mun d'in labbinanoo kon.

¹⁰ Ko d'un wadi, yo musibbe, burtee wakkilaade fii haqingingol noddaandu ndu noddadon ndun e ko subadon kon. Si on warrii non, on yanataa e nder bone few.

¹¹ Ko nii newnirantedon no yaajiri naatugol ka laamateeri poomayankeeri Joomi men on, on Dandoowo, d'un ko Iisaa Almasiihu on.

Fii Jannde Yaadunde e Goonga on

¹² Ko d'un wadi si soono woo mi andintinay on fii d'ii piiji, hay si tawii hidon andi di e hidon tabiti e goonga mo hendidon on.

¹³ Mido sikki no haananimmi ka mi jokka andintingol on, fannin mido e nduu togooru, dɔn ko bandu an ndun,

¹⁴ ko fii mido andi mi sertay jooni e nduu bandu maayooru, wano Iisaa Almasihu Joomi men on, banginiranimmi non.

¹⁵ Ko dɔn wadi si mi etoto fota, fii hay si mi iwoyii, no anditroyon dɔi piiji.

¹⁶ Awa, hinaa men baarorbe taariikaaji sinciraadi yoyre, fewndo ko men banginani on ardu Iisaa Almasihu Joomi men on e bawgal makko ngal. Kono men yi'irii gite amen den tigi mangu makko ngun.

¹⁷ Ko fii o hendike e juude Alla Baabaajo on teddungal e darja fewndo ko o nanunoo hawa iwruude ka darja heewudo bural on, ko Allaahu on daalani mo: «Oo dɔo ko Bidɔo an yidaado, mo mi weltori on.»

¹⁸ Menen kadi, men nanii ngol kongol iwrungol ka kammu, fewndo men wondi e makko ka hoore fello hormorteengo.

¹⁹ Awa meden buri fellitude fii kongudi di annabaabe ben longinaa dɔn, dɔn di tawata si on wattanii yiila, haray on wadii ko moyyi, bay dɔn kongudi no wa'i wa lampu hubbudo e nokkuure nibbitunde, haa nde fajiri on feeri, jaawiire nden toowi ndaygini berde mon den.

²⁰ Ko adii kon, andee wonde firo kongudi di annabaabe ben wondi dɔn, dɔn ko daaluyeeji di be longinaa dɔn, hinaa e nedɔanke iwri.

²¹ Ko fii kala kongol longinaangol hinaa e miijo nedɔanke iwi, kono ko *Ruuhu Seniido on yimbe ben haaliri ko Alla longini be kon.

2

Fii Jannoobe Penaale ben (Yud. 1.4-13)

¹ Woodiino e hakkunde jamaa on waditiibe annabaabe. Jannoobe fenaande woniroyay non e hakkunde mon onon kadi, hara hiibe bisa janndeeji fenaandeeji e nder ko be jannata kon, nawraydi e halkaare. Be yedda on Sooditudo be, dɔn ko Joomi on. Ko nii be poodirta e mabbe halakuyee yaawudo.

² Buy jokkoyay jiiibaare mabbe nden, laawol goonga on hoynoyee sabu mabbe.

³ Immorde e miile mabbe den, be hiiliroya on kongudi sincaadi. Kono gila neebii ko be happanaa kon no badaade tun, awa hayrannde mabbe nden nojaa.

⁴ Ko fii Alla dandaali malaa'ikaabe wadunooŋe junuubu ben, kono o nangi ŋe, o bugii ka yiite jahannama ka ŋe jolkaa don e nder niwre, ŋe jogoraa don fii paaweede.

⁵ O dandaali kadi beya yimbe aranbe, kono ko njeetato o acci e maŋbe, godŋo on ko Nuuhu, on waajotonooŋo fii peewal ngal, fewndo ko Allaahu on acciti waamere nden e hoore jamaa ŋe rewataa mo ŋen.

⁶ O happani kadi de'e ca'e Saduuma e *Amuura mulugol de, watta de ndoondi, fii wadangol ŋe rewataa mo ŋen kanko Alla misal.

⁷ Kono o dandi Luutu feewuŋo on, on mo ŋernde mun wondunoo e sokola tiiduŋo sabu jikku jiiŋiido ŋee bonŋe,

⁸ ko fii on ko feewuŋo hodunooŋo hakkunde maŋbe, mo wonkii mun tampintenoŋo pande woo pande sabu angal peewal ngal o yi'aynoo ngal e ngal o nanaynoo ngal.

⁹ Awa dundoo fow no holli ko Joomiraado on andi ko honno o dandirta yimbe gomdinŋe ŋen ndarndeede, o donkina ŋe feewaa ŋen haa pande paawoore nden,

¹⁰ tentinii ŋen jokkubee himmeeji tuunudi balli mun, hoyna laamu Joomiraado on, dŋun ko ŋee suusube reedu, mawnintiniibe, ŋe hulataa aybinde ruuhuuji dŋin ka kammu.

¹¹ E hin-le malaa'ikaabe, ŋurbe ŋe doole e mbawdi ŋen, paawiraali ŋen yimbe hoyre yeeso Joomiraado on.

¹² Kono ŋen jannoobe fenaandeebe ko wa'ube wa kulle buruure de alaa miiŋoo-miccoo, tagiraade fii nangeede mulee, ko fii hiŋe hoynde ko ŋe andaa. Be muliray wa kulle buruure nii,

¹³ ko bone wonata njoddi boneeji maŋbe dŋin. Be tawi faale maŋbe on ko jŋangol mbeleede aduna tumbere jalorma. Ko ŋe wa'ube wa ella e waadere, ŋay hiŋe weltora daynugol on, hay nde hiŋe paamida e mon.

¹⁴ Gite maŋbe den no heewi jinaa, awa kadi ŋe haabataa wadugol junuubu. Hiŋe pooda wonkiiŋi dŋi tabitaa dŋin, nawra dŋi e ko boni. Berde ŋen jannoobe fenaandeebe no eltiraa miile, ŋen ko ŋe faybe huɗaabe,

¹⁵ ŋay ŋe accitii laawol feewungol ngol, ŋe majjirii sabu jokkugol laawol Bal'ama ngol, on biɗɗo Be'uura, yiɗunooŋo njoddi heborndi bonki.^a

¹⁶ Kono o feliraa sabu geddi makko dŋin tigi, dŋin geddi woni sabu haa mbabun kun, dŋun ko mummuntehun kun, wowliri wa nedŋo, dŋun hadi on annabaajo wadugol kuugal feetere.

¹⁷ Ben ko ŋe bulli dŋi alaa ndiyan, ko ŋe duule de hendu rafotoo, ŋen no maranaa niwre ŋurnde tekkude nden.

^a 2:15 2.15 Ada. 22

¹⁸ Immorde e yewtereeri mabbe manti e mehi, hibe huutora himmeeji jii baare bandu fii poodugol ben fuutorbe karahan e juude wuurube e majjere ben.

¹⁹ Hibe foda be ndimu, e hin-le kambe tigi ko be maccube ko nawrata e halkaare, ko fii mo kala ko maccudo ko fooli dun kon.

²⁰ Ko fii si tawii, bawto fuutagol tuundiiji oo aduna sabu andugol mabbe Joomi on e on Dandoowo, dun ko Iisaa Almasiihu on, si be nangike kadi e pircol din tuundiiji haa di foolii be, haray sakkitorde mabbe nden buray aranere nden bonude.

²¹ No burani be ka tawata be andaano laawol peewal ngol, edii, andugol ngol, sela yamiroore hormorteende nde be andinaa nden.

²² Dun haray be tentinii ko ngol tindol goongawol wi'i kon wonde: «Saa'i kala bareeru ndun yiltitanto ko ndu tuutunoo kon», awa kadi: «Saa'i kala kosewii arngii e looteede ngen ruttitoto e rukagol ka loope.»

3

Fii Artugol Almasiihu on

¹ Awa e hino batakuru dimmuru ndu mi windani on ndun, yo yibbe. E nder majji di didii non, mi windirani on di fii anditingol on, walla on hebon mii jooji laabudi,

² fii no anditiron kongudi di annabaabe laabu be ben *hiitinoo din, e yamiroore Joomi on e Dandoowo en on, nden nde sahaabaabe ben hewtini on.

³ Ko adii kon, andee wonde ka palaade sakkitorde, yawitii be aroyay heewube jalnori, wuuriroyay be himmeeji mabbe din,

⁴ hara hibe wi'oya: «Ko honto ardu makko fodanoonu ndun woni? Ko fii gila baabiraabe ben maayi, fow no wa'i wano wa'unoo non gila aduna on fudfdii.»

⁵ Kono be tewi be yejjiti wonde, ko daaluyee Alla on wadi si kammuuli din e leydi ndin woodiranoo, leydi ndin suutaa e ndiyan, ndi moyyiniraa ndiyan.

⁶ Ko ndiyan kadi aduna feyyunoodo on muliraa ndiyan waamere.

⁷ Kono ko on daaluyee Alla kadi wadi si kammuuli fewndiidi din e aduna fewndiido on maranaa yiite ngen jande be rewataa Alla ben jaawetee halkee.

⁸ Kono no woodi tobbere nde on haanaa yejjitude, yo yibbe: pallal gootal ka Joomiraado on ko wa duubi wuluure, awa kadi duubi wuluure ko wa pallal gootal.

⁹ Awa Joomiraado on alaa nennude hunnugol fodaari makko ndin, wano wofbe mii jori non. Kono ka liddu dun,

o muɲɲani on tun, ko fii o yidaa hay gooto hayra. Kono ko o yidi, ko yo fow aru e tuubuubuyee.

¹⁰ Awa, jalaande Joomi on arday wa nguɲjo. Nden pande non kammuuli dɛn muliray hito uuyungo, piiji oo aduna sunnee mula, leydi ndin kadi e kuude ko ndi wondi kon feɲɲinee.

¹¹ Bay dɛn fow non no e laawol mulirgol nii, haray pellet hidon haani wuurirde laabal e no Alla faaliraa non.

¹² Awa e nder ko habbidon ardu jalaande Alla nden kon, etee fii no dɛn yaawira, dɛn ko ka kammuuli dɛn mulirta yiite dɛn, e ka piiji oo aduna taayirta nguleendi yiite dɛn.

¹³ Kono enen hiden habbii fodaari Alla ndin, dɛn ko kammu hesu e leydi heyri ka peewal ngal hodɔyta dɛn.

¹⁴ Ko dɛn wadi, yo yibbe, e nder nden habbannde, etee fii, nde o aroyi, no o tawira on e nder buttu, hara on aldaa e waadere, on aldaa e ella.

¹⁵ Jogoree mɲal Joomiraado men on wa kisiyee, wano Puulusa, oo musidɔ men yidaado, windirani on non kaɲun kadi, tippude e faamu ngu o yedaa ngun.

¹⁶ Ko dɛn o woni wadude e bataake dɛn fow, ka o wowli fii dɛn piiji dɛn, e ka windande mettude faamude dɛn woni dɛn, dɛ tawata yimbe be faamaa ben e be tabitaa ben boylii noone on, wano be wadiri non e ko heddi e bindi dɛn kon, fii hayrannde mabbe kambe tigi.

¹⁷ Onon non, yo yibbe, bay on hajaama, reenee fii wota on selu jokkon dɛnyi be doftaaki yamirooje Alla dɛn, haa ka yoolon tabital mon ngal.

¹⁸ Awa beydee jaarude yeeso e nder moyyere nden e andugol Joomi men on, on Dandoowo, dɛn ko Iisaa Almasiihu on, on mo mangural wonani jooni e haa poomaa. Aamiina!

BATAKURU YUUHANNA ARANURU NDUN

Fii Daaluyee Ngurndan dan

¹ Ko wonnoo kon gila ka fufdoode, ko dun men nani, men yi'iri gite amen den, men punnii, men meemiri juude amen den, dun ko daaluyee ngurndan dan.

² Awa, ngurndan dan feepii, men yi'ii dan, meden seeditanaade dan. Meden feppinande on *ngurndan poomayankejan dan, dan wondunoodan e Baabaajo on, dan feppinanaama men.

³ Meden hollitude on onon kadi ko men yi'i kon e ko men nani kon fii no laatoron humondirbe e amen e nder humondiral men e Baabaajo on e Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on.

⁴ Meden windude dundoo fii no weltaare men nden timmira.

Fii Wonugol ka Ndaygu

⁵ E hino kibaaru mo men naniri mo on, meden banginande on mo: Alla ko ndaygu, niwre woo alaa e makko.

⁶ Si en innii hiden humondiri e makko, kono hiden yahude e nder niwre nden, haray en fenii, en wuuriraali goonga on.

⁷ Kono si tawii hiden yahude e nder ndaygu ngun, wano o woniri non kanko tigi ka nder ndaygu, haray hiden humondiri, dun haray yiiyan Iisaa Bidfo makko on no *labbinde en e kala junuubu.

⁸ Si en innii en aldaa e junuubu, haray en daynitike enen tigi, dun haray goonga on alaa e men.

⁹ Si en qirritike non junuubaaji men din, Alla ko Sella-Findeejo, Feewudo, o yaafanto en junuubaaji men din, o labbina en e kala bonnere.

¹⁰ Si en innii en wafaali junuubu, haray en wafii mo fenoo, dun haray daaluyee makko on alaa e men.

2

¹ Faybe an, mido windande on dundoo fii wota on wafu junuubu. Kono si godfo aru e wafude junuubu, haray hiden mari Fattantoodo en moggo Baabaajo on, dun ko Iisaa Almasiihu, Feewudo on.

² Ko fii kanko tigi ko o sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men dɪn,^a hinaa non fii dɪ men dɪn tun, kono ko fii dɪ be aduna on fow.

³ Si en doftike yamirooje makko dɛn, haray hiden felliti wonde hiden andi mo.

⁴ Kala on wi'udɔ no andi mo, hara o doftaaki yamirooje makko dɛn, haray ko o fenoowo, goonga on alaa e makko.

⁵ Kono kala doftiidɔ daaluyee makko on, haray giggol Alla ngol no timmi e makko, ko non andirten hiden humondiri e makko.

⁶ Kala on wi'udɔ no humondiri e makko, haray no haani wuurirde wano *Almasiihu on wuurirnoo non.

⁷ Yibbe, hinaa yamiroore heyre mi woni windande on, ko yamiroore hinnde, nde hebunodɔn gila ka fudɔdoode. Ndee yamiroore hinnde, ko ngol kongol ngol nanudɔn.

⁸ Kono fow e mun, ko yamiroore heyre mi woni windande on. Haqiiqa mayre on no bɛngi e makko, no bɛngi e mon, ko fii niwre nden no feyyude, awa kadi ndaygu haqiiqawu ngun ndaygii toode.

⁹ On wi'udɔ no ka ndaygu e hoore apugol musidɔo mun, haray haa jooni himo ka niwre.

¹⁰ On mo yidɪ musidɔo mun, haray himo ka ndaygu, peggal woo alanaa mo.

¹¹ Kono on apudɔ musidɔo mun ko ka niwre woni, ko e nder niwre o woni yahude, o andaa ka o woni yaarude, ko fii niwre nden wuminii gite makko dɛn.

¹² Midɔ windande on, yo faybe, bay junuubaaji mon dɪn yaafaaraama sabu innde makko nden.

¹³ Midɔ windande on, yo baabiraabe, bay on andii on Woodanoodɔ gila ka fudɔdoode.

Midɔ windande on, yo sukaabe, bay on foolii bondɔ on.

¹⁴ Mi windanii on kadi, yo faybe, bay on andii Baabaajo on.

Mi windanii on kadi, yo baabiraabe, bay on andii Woodanoodɔ on gila ka fudɔdoode.

Mi windanii on kadi, yo sukaabe, bay hidɔn tiidɪ, daaluyee Alla on no e mon, awa kadi on foolii bondɔ on.

Fii Apugol oo Aduna Boyliidɔ

¹⁵ Wota on yidɪ aduna on e ko woni e aduna on kon. On mo yidɪ aduna on, haray giggol Baabaajo on alaa e makko.

¹⁶ Ko fii kala ko woni e oo aduna, dɪn ko mbeleede bandu e himmangol ko yi'i e mantorgol keyeeji aduna, hinaa e Baabaajo on iwri, kono ko e oo aduna.

^a 2:2 2.2 Wobbe kadi no faamira: «sadaka dahoowo tikkere Alla nden.»

17 Awa oo aduna e himmeeji mun ko ko woni feyyude, kono on wafoowo faale Alla on luttay haa poomaa.

Fii Reenagol e Dartotoobe Almasiihu on ben

18 Awa, yo faybe, ko saa'i sakkitoro on nii. Wano nanirfon non, liddotoofo Almasiihu on aray, e hay fewndo doo toode liddotoofo Almasiihu on duufube arii. Ko nii andirten wonde ko saa'i sakkitoro on nii.

19 Ben non ko e men iwi, kono hinaa be men, ko fii si be wonno be men, be luttidayno e men. Kono dun banginii wonde be fow wonaa be men.

20 Onon kan, *Seniido on yedii on Ruuhu mun on, ko dun wadi si on fow hidon mari andal.

21 Mi windiranaali on wa si tawii on andaa goonga on, kono ko bay hidon andi, e hidon andi kadi wonde fenaande woo iwataa e goonga.

22 Ko hombo non woni on fenoowo, si hinaa on yeddufo wonde Iisaa ko Almasiihu? On ko liddotoofo Almasiihu on, yeddufo Baabaajo on e Bidfo on.

23 Awa kala yeddufo Bidfo on hebaali Baabaajo on, kala qirritiido Bidfo on, haray hebii Baabaajo on.

24 Onon non, ko nanufon kon gila ka fudfoode no haani wonude ka berde mon. Si tawii ko nanufon kon gila ka fudfoode wonii ka berde mon, haray onon kadi on humondirii e Bidfo on e Baabaajo on.

25 Awa e hino fodaari ndi o wafani en ndin: ko *ngurndan poomayankejan dan.

26 Mi windiranii on dun e telen-ma wonbe daynude on ben.

27 Ko fii onon, Ruuhu mo hebirfon Almasiihu on no e mon, ko dun wadi on hatonjinaa e janneede, kono, wano Ruuhu makko on woni jannirde on piiji din fow non, (ko mo goonga, mo aldaa e fenaande), humondiree e Almasiihu on wano Ruuhu makko on janniri on non.

Fii Faybe Alla ben

28 Jooni non, yo faybe, humondiree e makko, fii, nde o feepoyi, yo en hebu hoolaare, e nde o ari, wota en hersu yeeso makko.

29 Si tawii hidon andi ko o Feewufo, haray andee kala wadufo ko fewi ko jibinannde makko.

3

1 Ndaaree noone giggol ngol Baabaajo on yedi en ngol, haa noddafen faybe Alla. Awa kadi ko en dun. E hino ko wadi kon si aduna on andaa en, ko fii o andaali mo.

² Yibbe, jooni non ko en faybe Alla. Ko wonoyten kon feppinaaka taho. Kono hiden andi, nde o feepoyi, en nandoyay e makko, ko fii en yi'oyay mo wano o woniri non.

³ Kala jogiido on tama'u e makko, haray no labbintinii wano kanko *Almasiihu on o laabiri non.

⁴ Kala non on wadugo junuubu, haray ontigi bonnii Sariya on, ko fii junuubu ko bonnugol Sariya.

⁵ Kono hidon andi, kanko Almasiihu on ko o feepiri ko fii ittugol junuubaaji, e hin-le junuubu alaa e makko.

⁶ Kala on humondirfo e makko duumotaako e wadugol junuubu. Kala non wadoowo junuubu, haray yi'aali mo, andaali mo.

⁷ Ko onon, yo faybe, wota hay gooto daynu on, ko fii kala on wadugo ko feewi, haray ko feewugo, wano kanko Almasiihu on o woniri feewugo non.

⁸ Kala non on wadoowo junuubu, haray ko mo Ibuliisa, ko fii gila ka fudfoode Ibuliisa no wadude junuubu. *Bidfo Alla on-le ko feepiri ko fii mulugol kuude Ibuliisa den.

⁹ Kala on jibinaado immorde e Alla duumotaako e wadugol junuubu, ko fii haray awdi Alla ndin no e makko, haray o waawataa wadude junuubu, bay ko e immorde e Alla woni ko o jibinaa.

¹⁰ Awa e hino ko bangini hakkunde faybe Alla ben e faybe Ibuliisa ben: kala on mo wadataa ko feewi, haray hinaa mo Alla, ko wano non kadi on mo yidfaa musidfo mun.

Fii Yidfindirgol

¹¹ E hino kibaaru mo nanufon on gila ka fudfoode: yidfindiren.

¹² Wota en wa'u wa Qaayiina^b, on mo Ibuliisa, warunoofo miippiraawo mun on. E ko fii hondun o warannoo mo? Ko tawde kuude makko den kanko Qaayiina ko bonde, de miippiraawo makko on den kan ko feewude.

¹³ Musibbe an, si tawii aduna on no api on, haray wota on naldu.

¹⁴ Ko fii hiden andi ko e mayde iwufen, arufen e ngurndan, bay hiden yidi musibbe men ben. On mo alaa giggol, haray ko ka mayde woni.

¹⁵ Kala on apugo musidfo mun, haray ko waroowo. Hidon andi-le kala waroowo, haray *ngurndan poomayankejan alaa e makko.

¹⁶ E hino no andirten ko woni giggol: Almasiihu on okkitirii ngurndan mun dan fii men, haray enen kadi hiden haani okkitirde ngurndan men dan fii musibbe men ben.

^b 3:12 3.12 «Qaayiina» no wi'ee kadi «Qaabiila». Fud. 4

17 Si tawii godfo no mari ngaluuji aduna, o yi'ii musidfo makko sokoldo, o ombanii mo gite, haray ko honno giggol Alla ngol wonirta e makko?

18 Ko onon, yo faybe, wota en yidiri kongol maa denngal tun, kono yidiren kuugal e goonga.

19 Ko nii andirten ko en be goonga, berde men den hebirta kadi hoolaare yeeso makko.

20 Hay si berde men den no felude en, Alla no furi berde men den mawnude, e himo andi fow.

21 Awa, yo yibbe, si tawii berde men den felaali en, haray hiden mari hoolaare yeeso Alla.

22 Kala ko toriden mo, en hebiray mo, bay hiden doftii yamirooje makko den, hiden wadude ko welata mo.

23 Awa e hino yamiroore makko nden: ko yo en gomdin innde Bidfo makko on, dun ko Iisaa Almasiihu on, yidindiren kadi wano o yamiri en non.

24 Kala on doftiifo yamirooje makko den, haray no humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko. Awa kadi e hino no andirten wonde himo humondiri e men: ko *Ruuhu Seniido mo o yedi en on andirden dun.

4

Fii Ndarndagol Ruuhuuji din

1 Ko onon, yo yibbe, wota on hoolo kala nedfo wi'udo Ruuhu Alla on no e makko, kono taskee be fii andugol si ruuhu wondo e mabbe on ko e Alla iwri, ko fii waditiibe annaba duudube arii e oo aduna.

2 E hino no andirten si kongudi mabbe din ko e Ruuhu Alla on iwri: kala qirritiifo wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo, o ari ka aduna, haray ko mo Alla.

3 Kala non mo qirritaaki Iisaa, haray hinaa mo Ruuhu Alla on, haray on ko mo liddotoodo *Almasiihu on, on mo nanunodon no arude. On non jooni no e aduna on.

4 Ko onon, yo faybe, ko on be Alla, awa kadi on foolii waditiibe annaba ben, ko fii Wondo e mon on no furi mawnude wondo e aduna on.

5 Ben ko be oo aduna, ko dun wadi kongudi mabbe din ko di oo aduna, awa kadi aduna on no hedfaade di.

6 Enen-le, ko en be Alla. Kala on andudo Alla hedoto en, kono on mo tawata non wonaa mo Alla hedotaako en. Ko non andirten Ruuhu Goongaajo on e ruuhu fenaandeejo on.

Fii Giggol Alla ngol e Yidindirgol men ngol

7 Ko onon, yo yibbe, yidindiren, ko fii giggol ko ka Alla iwri, awa kala yidudo ko jibinaado immorde e Alla, haray himo andi Alla.

⁸ Kala mo aldaa e giggol, haray andaa Alla, ko fii Alla ko giggol.

⁹ E hino no giggol Alla ngol feepiri e men: Allaahu on addii Bidfo makko bajjo on e nder oo aduna fii no wuuriren immorde e makko.

¹⁰ E hino ko woni ngol giggol kon: hinaa ko yidufen Alla kon, kono ko ko o yidi en kon, o addiri Bidfo makko on sadaka fii no hebiren yaafuyee junuubaaji men din.

¹¹ Bay Alla yidirii en nii, yo yibbe, haray enen kadi hiden haani yidindirde.

¹² Hay gooto yi'aali Alla haa hande, kono si en yidindirii, haray Alla no humondiri e men, giggol makko wonungol e men ngol timma.

¹³ E hino no andirten hiden humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e men: ko sabu Ruuhu makko mo o yedi en on.

¹⁴ Menen non men yi'ii, meden seeditaade wonde Baabaajo on nului Bidfo on fii dandugol aduna on.

¹⁵ Kala on qirritiido wonde Iisaa ko *Bidfo Alla, haray Alla no humondiri e makko, kanko kadi himo humondiri e Alla.

¹⁶ Awa, enen en andii, en gomfinii giggol ngol Alla yidi en ngol.

Alla ko giggol. Kala on wondudo e giggol, haray himo humondiri e Alla, Alla kadi no humondiri e makko.

¹⁷ Ko nii giggol ngol timmiri e men, fii no hebiren hoolaare jande naawoore nden. Wano o woniri non kanko, enen kadi ko non wonirden e oo aduna.

¹⁸ Kulol alaa e nder giggol, kono giggol timmungol radoto kulol, bay kulol no tiji donkineede. Awa kadi, kala on huludo, haray giggol ngol timmaa e makko.

¹⁹ Enen non hiden yidi, bay ko kanko adii en yidude.

²⁰ On mo wi'i no yidi Alla, e hoore himo api musidfo makko, haray ko fenoowo. Ko fii on mo yidaali musidfo mun mo o renti on, haray o waawataa yidude Alla mo o rentaa on.

²¹ Awa, ko ndee yamiroore doo hebirden mo: mo no yidi Alla, yo yidu kadi musidfo mun on.

5

Fii Gomdingol Bidfo Alla on

¹ Kala on gomdingo wonde ko Iisaa woni *Almasiihu on, haray ko jibinaado immorde e Alla, e kala yidudo Baabaajo on yiday Bidfo on kadi.

² E hino no andirten hiden yidi faybe Alla ben: ko si en yidii Alla, en doftike yamirooje makko den.

³ Ko woni yidugol Alla: ko doftagol yamirooje makko den. Yamirooje makko den-le hinaa sattude,

⁴ ko fii on jibinaado ka Alla foolay oo aduna. Awa e hino polgal foolungal aduna on: ko gomdinal men ngal.

⁵ Ko hombo woni on foolufo aduna on, si hinaa on gomdindo wonde Iisaa ko *Bidfo Alla?

⁶ Ko kanko Iisaa Almasiihu on ardi e ndiyan e yiiyan, hinaa non ndiyan tun o ardi, kono ko ndiyan e yiiyan. Awa ko Ruuhu Allaahu on woni seeditaade, bay on Ruuhu ko o goonga.

⁷ Ko fii ko piiji tati woni seeditaade:

⁸ ko Ruuhu Allaahu on e ndiyan dan e yiiyan dan, din non tati hidfi fotti.

⁹ Hiden jabude seeditooje yimbe ben, kono ko seeditoore Alla nden furi mawnude, fun ko seeditoore nde Alla seeditii fii Bidfo makko on nden.

¹⁰ Kala on gomdindo Bidfo Alla on, haray nden seeditoore no e makko. Kono on mo gomdinaa Alla non, haray o wafii mo fenoowo, ko fii haray o gomdinaa seeditoore nde Alla seeditii fii Bidfo mun on nden.

¹¹ Awa e hino nden seeditoore: Alla okkii en *ngurndan poomayankejan, dan ngurndan non no e Bidfo makko on.

¹² Kala humondirfo e Bidfo on no mari ngurndan dan. Kala mo humondiraa e Bidfo Alla on haray alaa dan ngurndan.

Fii Kongudfi Rawnordfi din

¹³ Mi windanii on fun fii no andiron wonde hidfon mari ngurndan poomayankejan, onon bee gomdinbe e innde Bidfo Alla on.

¹⁴ Awa e hino hoolaare nde battorten Alla nden: si en torike mo godfun ko yaadi e faale makko on, o hedfoto en.

¹⁵ Bay non hiden andi himo hedfi kala ko toriden mo, haray hiden andi en hebii ko toriden mo kon.

¹⁶ On mo yi'i musidfo mun no wafa junuubu mo nawrataa e mayde, yo o torano mo, Alla yefay mo ngurndan, fun non ko ben wadoobe junuubu mo nawrataa e mayde. Kono no woodi junuubu nawroowo e mayde, hinaa fii on junuubu mi wi'i yo tore.

¹⁷ Kala ko aldaa e peewal ko junuubu, kono no woodi non junuubaaji di nawrataa e mayde.

¹⁸ Hiden andi kala on jibinaado immorde e Alla, o duumotaako e wadugol junuubu, kono Bidfo Alla on reenay mo, danda mo, hara Bondo on meemataa mo.

¹⁹ Hiden andi ko en be Alla, awa kadi aduna on fow no e ley doole Bondo on.

²⁰ Hiden andi kadi Bid'fo Alla on arii, o okkii en faamu fii andugol Goongaajo on. Hiden humondiri-le e Goongaajo on, bay hiden humondiri e Bid'fo makko on, d'fun ko Iisaa Almasihu. Ko on woni Alla Goongaajo on e ngurndan poomayankejan dan.

²¹ Ko onon, yo faybe, reenee e sanamuuji d'in!

BATAKURU YUUHANNA DIMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e oo suddiido subaado teddufo e faybe mun,^a mo mi yidi e nder goonga, mo tawata non hinaa min tun yidi dun, kono ko kala andufo goonga on,

² sabu goonga wonfo e men on, dun ko on goonga wonoowo e men haa poomaa.

³ Moyyere e yurmeende e buttu wonay e men immorde e Alla Baabaajo on e Iisaa Almasiihu on, dun ko Bidfo Baabaajo on, e nder goonga e giggol.

⁴ Mi weltike fota ko mi tawi kon wobbe e faybe maa ben no jokki laawol goonga on, wano Baabaajo on yamiriri en non.

⁵ Jooni non, an oo suddiido teddufo, koo ko mi wonu-maa windande hinaa yamiroore heyre, kono ko ndee nde hebunoden gila ka fudfoode mi tori-maa, dun ko yo en yidindir.

⁶ Awa e hino ko woni giggol kon: ko jokkugol yamirooje makko den. E hino yamiroore nde andufoon gila ka fudfoode nden: ko yo on wuuru e nder giggol.

⁷ Ko fii daynoobe duufube naatii e nder aduna on, be jabaali wonde Iisaa Almasiihu on wontuno nedfo o ari ka aduna. Ko bee woni daynoobe e liddotoobe Almasiihu on ben.

⁸ Awa, reenee onon tigi, fii wota battane golle men den bonu, kono fii yo on hebu njoddi heewundi.

⁹ Kala feyyitudo jannde *Almasiihu on, ronki humaade e mayre, haray on wonaa humondirfo e Alla. Kala non tabitudo e nden jannde, haray no humondiri e Baaba on e Bidfo on.

¹⁰ On mo ari e mon, addoraali nden jannde, wota on wernu mo ka suudu mon, awa kadi wota on hiwro mo.

¹¹ Ko fii kala on hiwriido mo, haray tawdaama e kuufe makko bonde den.

¹² Midfo mari buy ko mi windana on, kono mi yidaali windirde dun ndaha e kaydi. Kono non midfo tanyinii yahugol ka mon, mi yewtira on hunduko, fii no weltaare men nden timmira.

¹³ Faybe jaaja maa subaado on salminii ma.

^a 1:1 1.1 No sikkaa wonde «oo suddiido subaado teddufo» no firi moftal gomdinbe wonbe nokku goo. «Faybe ben» no firi yimbe moftal ngal.

BATAKURU YUUHANNA TAMMURU NDUN

¹ Salminaango an min oo ardotoodo, haa e maa an oo yidaado an Gayuusi, mo mi yidi e nder goonga.

² Gido an, e nooneji dfin fow mido yelani-maa moyyere e cellal bandu, wano wonkii maa kin selliri non.

³ Mi weltike fota, fewndo musibbe goo ari, be seeditii fii ko humidfaa e goonga on kon e ko wuurirdaa goonga on kon.

⁴ Mi alaa weltaare mawnde furi nanugol no wi'ee wonde faybe an ben no jokki goonga on.

⁵ Gido an, hida wadirde no feewiri e nder ko wonfaa wafande musibbe ben kon, hay be a andaa ben.

⁶ Be seeditike fii giggol maa ngol yeeso *moftal ngal. Haray a wafii ko moyyi si a faaborii be ko haani e nder yaadu mabbe ndun, hara ko noone no welirta Alla,

⁷ Bay ko fii innde *Almasiihu on be yahi, e baawo hendagol hay huunde e juude be gomdinaa ben.

⁸ Hiden haani jabbaade sifa ben yimbe, fii no gollidiren e mabbe fii goonga on.

⁹ Mi windanii moftal ngal kongudfi seeda, kono oo wi'eteedo Diyoteriifa, yidufdo wonude arano e hakkunde mabbe on, jabanaa men.

¹⁰ Ko dfun wafi, nde mi aroyi, mi humpitoyay on fii kuude makko den, kongudfi bondi di o woni jo'ude men dfin. Nde tawnoo dfun yonanaali mo, o salii wernude musibbe ben, o fannani faalaabe wafude dfun ben kadi, o radfii be ka moftal.

¹¹ Awa yo gido an, wota a pambu ko boni, kono pambu ko moyyi. Kala on wafudfo ko moyyi, haray ko mo Alla, kala non on wafudfo ko boni, haray andaali Alla.

¹² Yimbe ben fow no joganii Dimitiriyuusa kongol moyyol, hay goonga on tigi, menen kadi meden seeditanaade mo dfun. Hida andi-le seeditoore amen nden ko goonga.

¹³ Mido mari buy ko mi windane, kono mi faalaaka wadirde dfun ndaha e karambol.

¹⁴ Mido tanyinii yi'itugol ma ko wofdaa, onsay en yewtiray hunduko.

¹⁵ Yo buttu wonane. Yibbe ben salminii ma, min kadi mi salminirii yibbe ben gooto gooto.

BATAKURU YUUDU NDUN

¹ Immorde e an min Yuudu, nduu kurkaadu Iisaa Almasiihu on, d'un ko oo mijjiraawo Yaaquuba, haa e bee noddaabe, be Alla Baabaajo on yidfi, maraabe Iisaa Almasiihu on.

² Yo yurmeende e buttu e giggol sowindirane on.

Fii Jannoobe Penaale ben

(2Pe. 2.1-17)

³ Yibbe, e nder ko mi marnoo faale tiidufo fii windangol on fii kisiyee mo hawtud'en on, mi taw bee mi winda taho fii wakkilingol on no tippiranon gomdinal hewtinaangal yimbe Alla ben nde wootere haa poomaa.

⁴ Ko fii wobbe be jaawoore mun windananoo gila neebii no bisii e hakkunde mon, d'un ko be rewataa Alla ben. Hibe waylude moyyere Alla men on jiibaare, be yeddi Iisaa Almasiihu on, on Hooreejo men e Joomi men bajjo.

⁵ Mid'o faalaa andintinde on ko andudon moyya, bay Joomiraado on dandii jamaa *Isra'iila on e nder leydi *Misira ndin, bawto d'un o muluno kadi be gomdinaa wonnoobe hakkunde mabbe ben.

⁶ Awa kadi malaa'ikaabe hawkunooobe nokkuure mun nden be ronki jogaade bawgal ngal be halfinaa ngal, o jolkii be jolokooje de be seedataa, o marii be ka nder nibe haa jande jalaande mawnde jaawoore nden.

⁷ Ko wano non kadi, bee yimbe dee ca'e Saduuma e *Amuura wondude e ca'e de de kawtiri den, wafirnoo jinaa, hibe dabbaynoo yiidugol e mbalndi no haaniraa, ben wadfaa misal fii wonoyaybe e ley lette yiite poomayankeewe ngen.

⁸ Ko wano non kadi, ben yimbe ko miijotoobe miijooji mehi, be tuunina bandu ndun, be hoyna laamateeri Joomiraado on e ruuhuuji d'in ka kammu.

⁹ E hin-le, fewndo Miikaa'iilu oo malaa'ikaajo mawdo yeddondiri e Ibuliisa, be poodondiri fii furee Muusaa on, kanko Miikaa'iilu o suusaano mo jaawirde hoyre, o wi'uno tun: «Yo Joomiraado on donkine!»

¹⁰ Kono ben yimbe no hoyna ko be andaa, ko be andani hoore mabbe kon kadi no wa'i wa mummunte di alaa miijoo-miccoo, d'un-le ko halkayd'un be.

¹¹ Bone wonanii be, ko fii be jokkii laawol Qaayiina ngola, be ukkori e ella fii hebugol njoddi wano Bal'ama non^b, awa kadi be muliri sabu murtaldu mabbe wano Qooraha non^c.

12 Ko be baade baleeje ka mottondire mon fii hiraande jokkere endan. Hibe wada mbeleede e baawo hersa, hibe hittini fii hoore maβbe tun. Ko be duule de aldaa e ndiyan, de hendu sorotoo naba. Ko be ledde dabbunde de aldaa e bibbe, mayde laabi didi, bora.

13 Ko wano morloode ndiyan jaadude bugitortoo ngufo ka sera baharu, tuunina mo non, ko wano non kambe kadi be tuuninirta wobbe goo kuude mabbe hersiniide. Hibe wa'i wa koode yiilotoode, be niwre nibe maranaa haa poomaa.

14 Ko fii maβbe kadi, Hanuuka, on njeedidaβo gila e *Aadama, hiitino*, o wi': «Awa, Joomiraado on arii wondude e laabube makko guluuje guluuje,

15 fii wadugol jaawoore e hoore fow, e fii hollugol be rewataa Alla ben fow kuude mabbe bonde den, e kala kongudi sattudi di junuubankeebe, be rewataa Alla ben, wowli e hoore makko!»

16 Ben ko yimbe ηormotoobe, woytotoobe, jokkuba himmeeji mun, be tawata kundule mun no wowla haalaaji manti, mantoobe yimbe fii nafa mun.

Fii Waajagol Gomdinbe ben

17 Kono onon, yo yiβbe, anditee fii waajuuji di bee *sahaabaabe Iisaa Almasiihu Joomi men on hiitino,

18 hibe wi'aynoo on: «Ka saa'iiji sakkitori woodoyay yawitiibe, jokkoyaybe himmeeji mun bondi di yaadaa e faale Alla on.»^d

19 Awa e hino ben, ko bee waddoobe, jokkuba miijooji aduna, be Ruuhu Alla on alaa e mun.

20 Kono onon non yo yiβbe, tiidinee ngurndan mon dan e hoore gomdinal mon hormorteengal ngal, tororon Alla bawgal *Ruuhu Seniido on,

21 catodon e giggol Alla ngol, habbonon yurmeende Iisaa Almasiihu Joomi men on, fii yedugol on *ngurndan poomayankejan.

22 Yurminee sikkitiibe ben,

23 faaboron beya kadi jatingol be yiite, yurminiron beya yurmeende wondude e kulol, e nder anugol tuundi haa ana tuundi concu tuuniniraadi kuude bandu.

Du'aa fii Rawnagol

24 Awa, on Alla waawudo on dandude kala yanal, feppina on yeeso mangu mun ngun e nder weltaare mon, tawa on felnaaki,

25 ko kanko Alla bajjo on, on Dandirfo en Iisaa Almasiihu Joomi men on, darja e mangu mawngu e doole e bawgal

wonani, ado saa'iiji dfin fow, e jooni, e haa poomaa.
Aamiina!

FENJINANNDE

¹ Fenjinannde Iisaa Almasiihu on. Ndee fenjinannde ko Allaahu on halfini nde Iisaa Almasiihu on, fii yo o hollu jiyaabe makko ben kon ko saatii arude ko booyaa. Kanko kadi o banginiri dfun nulugol malaa'ikaajo makko goo e oo jiyaado makko Yuuhanna,

² seeditiido ko o yi'i kon fow, dfun ko daaluyee Alla on, wondude e seeditoore Iisaa Almasiihu on.

³ Maloore wonanii on jangudo e ben hediiibe d'ii kongudi ndee fenjinannde, maanditii koo ko windii, ko fii saa'i on badike.

Salminaango Yuuhanna haa e Mofte den Aazii

⁴ Immorde e min Yuuhanna haa e mon onon dee *mofte Iisaa jeediidi wond'e e ngal diiwal *Aazii:

Yo buttu e moyyere wonan on immorde e on Woodaado, on Woodanoodo e on Aroyoowo, wondude e d'ii ruuhuiji jeediidi wondi ka yeeso jullere laamu makko,

⁵ wondude kadi e Iisaa Almasiihu on, on Seedejejo Sella-Findeejo, e Adaado immintineede e hakkunde maybe ben^a, dfun ko oo Lando lambe aduna.

Yo on Yidudo en, fuutiniri en yiiyan mun dan bawgal junuubaaji men,

⁶ wadi en laamateeri e *yottinoobe sadaka ka Alla^b, on Baabaajo makko, ko on mangu e laamu wonani haa poomaa. Aamiina!

⁷ E hino ka o arata, himo arda e duule^c, kala neddo yi'ay mo, hay tufunoobe mo ben.^d Awa kadi bolondaaji aduna on fow fesay sabu makko. Ko non woniri. Aamiina.

⁸ Allaahu Joomiraado on daali: «Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, dfun ko Woodaado on e Woodanoodo on e Aroyoowo on, on Jom Bawgal.»

Fii no Yuuhanna Fenjiniranaa fii Almasiihu on

⁹ Ko min Yuuhanna oo musido mon, tawdaado e mon e tampere e laamateeri e n'appaare e nder humondiral e Iisaa, hari mido e ndee suriire wi'eteende Patmuusa, sabu yottingol an daaluyee Alla on e seeditagol an fii Iisaa.

¹⁰ Nalaande Joomiraado on,^d tawi *Ruuhu Seniido on no tippii e an, mi nani hawa tiiduka baawo an wa hito *liital,

^a 1:5 1.5 Zab. 89.28 ^b 1:6 1.6 Egg. 19.6 ^c 1:7 1.7a Dan. 7.13 ^d 1:7 1.7b Zak. 12.10 ^d 1:10 1.10 «Nalaande Joomiraado on» ko alattiire nden.

¹¹ no wi'a: «Ko yi'udaa woo windu e deftere, nabanaa dun mofte jeedidi wonde den e dee ca'e Efeesi e Simirna e Pergaama e Saayatiira e Sardiisa e Filadelfi e Laa'udiisa.»

¹² Onsay mi yeyyitii fii ndaarugol on wondo lan wowlande, mi yi'i jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi.

¹³ Tawi wa'udo wa *Bii-Aaden no hakkunde den jodfinirde pitilli, borniido kaftaane juutudo, habbitii dattol kanje ka bernde,

¹⁴ tawi hoore makko nden no rawniri wa leebi baalii maa wa cuddi, gite makko den no wa'ita wa joingol yiite,

¹⁵ koyde den no wa'i wa sila-dane wondo e nder beembal yiite, hito makko ngon no wa'iti wa hito jurnde ndiyan.

¹⁶ Tawi koode jeedidi no ka jungo makko naamo, kaafa welka ka mbelde didi no yalta ka hunduko makko. Awa kadi yeeso makko ngon no wa'ita wa nde naange jalbi tuma nge hatti e wulude.

¹⁷ Bay mi yi'ii mo, mi yaniri ka ley koyde makko wa maydo. Onsay o fawi jungo makko naamo ngon e hoore an, o wi'i: «Wota a hulu. Ko min woni Arano on e Sakkitoro on,

¹⁸ awa kadi ko min woni Wuurudo on. Hari mi maayii, e hino mido wuuri haa poomaa, awa kadi mido jogii saabiije mayde e jahannama den.»

¹⁹ O wi'immi kadi: «Awa jooni windu ko yi'udaa kon e ko fewndii kon e ko faandii arude kon.

²⁰ Awa koode jeedidi de yi'udaa den ka jungo an naamo, e jodfinirde pitilli tafiraade kanje jeedidi den, e hino ko dun firi kon: koode den jeedidi ko malaa'ikaabe mofte den jeedidi, awa jodfinirde pitilli den jeedidi, ko mofte den jeedidi.»

2

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Efeesi ngal

¹ «Windan malaa'ikaajo moftal wongal Efeesi ngal, wi'aa: <E hino ko on tambiiido koode den jeedidi ka jungo mun naamo, on jindoowo e hakkunde jodfinirde pitilli tafiraade kanje den jeedidi wi'i moftal ngal kon:

² <Mido andi kuude maa den e yangi maa kin e nappaare maa nden. Mido andi kadi a jabataa muppanaade bonbe ben, awa kadi a ndarndike waditiibe sahaabaabe ben, hara hinaa be dun, tawdaa ko be fenooe.

³ Hida nappii, tampi sabu innde an nden, kono a haabaali.

⁴ <Kono mido felu-maa huunde wootere: ko ko seludaa giggol ngol yidunodaa mi aranun ngol kon.

⁵ Anditu ka iwudaa don yanudaa! Tuubaa, ruttodaa e golleeji maa arani din. Si hinaa dun, mi artoyay e maa, mi

sottinane jofɗinirde pitilli maa nden ka nde woni ɗon, si hinaa hara a tuubu, ruttidfaa.

⁶ Kono e hino ko mi weltani-maa fii mun kon: ko ko aɗudfaa ɗee kuude bee jokkuba laawol Nikola, ɗe mi aji min kadi.

⁷ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moŋte ɗen kon. On fooludo, mi newnanay mo ɗaamugol biɓbe ngal leggal ngurndan wongal ka aljanna Allaahu on.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Simirna ngal

⁸ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Simirna ngal, wi'aa:

<E hino ko on Wondo Arano e Sakkitoro, on maynoodo wuuriti, wi'i moftal ngal kon:

⁹ <Midɗo andi tampere nde tampudfaa nden e miski-nankaaku maa ngun, hara-le ko a galo. Awa kadi midɗo andi hoyre nde bee wi'itiibe *Yahuudiyankabee, hara hinaa be ɗun, wonu-maa hoynude nden, hara ben ko be moftal Ibuliisa.

¹⁰ Wota a hulu ko faandidfaa tampude kon. Awa Ibuliisa no faandii bugaade wobbe e mon ka kaso fii no ndarndore ɗon. On hebay ton tampere e nder balde sappo. Kono gomɗin haa maayaa, ɗun mi yedete *meetelol ngurndan ngol.

¹¹ <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moŋte ɗen kon. Kala fooludo, mayde dimmere nden hewtoytaa mo few.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Pergaama ngal

¹² «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Pergaama ngal, wi'aa:

<E hino ko Jogiido kaafa welka ka mbelde didi kan wi'i moftal ngal kon:

¹³ <Midɗo andi ka hodudfaa ɗon, ko ɗon jullere Ibuliisa nden woni. Hiɗa jogitii innde an nden, awa kadi a hayfi-naali ko gomɗindfaa mi kon, hay jande oo seeditantoodo lan sella-findeejo, wi'eteedo Antipaasu, waraa ka mon, ɗun ko e ndee wonunde Ibuliisa.

¹⁴ <Kono no woodi ton ko mettimmi e maa. Hiɗa mari ton yimbe jogitiibe jannde Bal'ama nden, on jannunoodo oo wi'eteedo Balaka fegginirogol *Banii-Isra'iila'en jammingol be tebbeeli sakkanaadi sanamuuji, jokkina be jinaa.

¹⁵ Wano non an kadi, hiɗa mari jogitiibe jannde jokkuba laawol Nikola ben.

¹⁶ Awa tuubu, si hinaa ɗun, midɗo ara e maa ko neebaa, mi habira be kaafa hunduko an kon.

17 <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftē den kon. Fooludo on, mi neeminay mo <*manna>^e suudiifo, mi yēfa mo kadi hayre raneere, hara no windii e nden hayre innde heyre nde hay gooto andaa si wonaa on hendiifo nde.> »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Saayatiira ngal

18 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Saayatiira ngal, wi'aa:

<E hino ko *Bidfo Alla on, on mo gite mun wa'i wa joyngol yiite, koyde mun wa'i wa sila-dane wi'i moftal ngal kon:

19 <Midfo andi kuude maa den e giggol maa ngol e gomdinal maa ngal e golle maa den e nappaare maa nden. Awa kadi midfo andi kuude maa sakkitore den no buri arane den duufude.

20 <Kono feloore nde mi jogani-maa nden, ko ko accuɗaa oo debbo wi'eteefo Yeezabeela, wi'itiifo ko annabaajo, janni faljini kurkaadi an dfin kon fii yo be jokku jinaa, be jaama tebbeeli sakkanaadi sanamuuji.

21 Mi okkii mo saa'i fii no o tuubira, kono o faalaaka tuubude on jinaa makko.

22 E hino midfo wallinirde mo tampere tiifunde, kanko e be o jinidaynoo ben, si hinaa taw hara be tuubu den kuude mabbe.

23 E hoore dfin, mi waray iwtirbe baawo makko ben, dfin moftē den fow anday ko min woni lipooowo miijooji e lipooowo berde, awa kadi mi yobay mo kala e mon njoddi kuude mun.

24 <Kono onon bee be Saayatiira heddiibe, be jokkaali nden jannde fenandeere, onon be andaali ko wobbe wi'ata ko gundooji luggudfi Ibuliisa kon, mi alaa fawude on dongal goo,

25 si wonaa yo on tamu ko jogifon kon satta haa nde mi aroyi.

26-28 <Kala fooludo, pentini kuude an den haa ka rawnoode, mi okay mo bawgal wano min kadi mi hendornoo non e juude Ben an, o laamoo e hoore leyyi dfin, o aynira dfi labbooru njandi, hara ndun munciray dfi wa payande leydi, mi jonna mo kadi jaawiire subaka nden.^f

29 <Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftē den kon.> »

3

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Sardiisa ngal

1 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Sardiisa ngal, wi'aa:

⟨E hino ko Jogiido ruuhuuji Alla dɪn jeeɖiɖi e koode dɛn jeeɖiɖi wi'i moftal ngal kon:

⟨Mido andi kuude maa dɛn, mido andi kadi no wi'aa ko a wuuruɖo, kono ko a mayɖo.

2 Finu, tiidinaa ko heddi kon, dɛn ko ko faandii maayude kon, sabu mi yiiraali kuude maa dɛn wa timmude yeeso Alla an on.

3 Anditu no nanirdaa Kibaaru Moyyo on non, e no hendordaa mo non. Doftodaa mo, tuubaa! Si a finaali, mi arday wa ngujo, awa kadi a andataa ko e saa'i hombo mi arata, mi juhe.

4 ⟨Kono hida mari yimbe seedaabe Sardiisa dɛn, be tuuninaali conci mun dɪn. Be yaaday e an, hara hibe bornii daneeki, ko fii hibe handi e dɛn.

5 Ko wano non kadi, fooluɖo on ko conci daneeki bornoytoo, awa kadi mi montoytaa innde makko nden ka deftere ngurndan. E hoore dɛn, mi qirritoyto innde makko nden yeeso Ben an e yeeso malaa'ikaabe mun ben.

6 ⟨Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande moftɛ dɛn kon.⟩ »

Batakuru Windanandu Moftal wongal Filadelfii ngal

7 «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Filadelfii ngal, wi'aa:

⟨E hino ko *Seniido on daalani moftal ngal kon, dɛn ko on Goongaajo, jogiido saabi Daawuuda on, on mo tawata ko o udditi kon, hay gooto waawataa sokude, e ko o soki kon, hay gooto waawataa udditide:

8 ⟨Mido andi kuude maa dɛn. Awa e hino, mi wadfi baafal udditiingal yeeso maa, ngal hay gooto waawataa ombude. A doftike daalol an ngol, a yeddaali innde an nden, wonaa fii kala a dɛuɖaa fiira.

9 Awa mi addante bee yimbe moftal Ibuliisa, wi'itiibe Yahuudiyankeebe, hara be fenay, hinaa be dɛn. Mi adday be haa ka ley koyɖe maa, be jiccoo, be anda wonde mido yidu-maa.

10 Bay a huutorii ɲaɲpaare nde mi yamir-maa nden, min kadi mi dandoyte ndee tampere faandiinde arude e hoore aduna on fow fii ndarndagol hodube ka aduna ben.

11 Mido ara ko neebaa. Tamu fota ko jogidaa kon fii wota hay gooto yettu *meetelol maa ngol.

12 ⟨Kala fooluɖo, mi wadɛy mo doosal ka suudu Alla an on, hara o yaltataa dɛn hande kadi. Mi winday innde Alla an on e hoore makko, e innde saare Alla an on, dɛn ko

saare *Yerusalaam heyre iwroore e Alla, tippoo iwrude ka kammu, mi winda kadi innde an heyre nden e hoore makko.

¹³ «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

Batakuru Windanaandu Moftal wongal Laa'udiisa ngal

¹⁴ «Windan kadi malaa'ikaajo moftal wongal Laa'udiisa ngal, wi'aa:

«E hino ko wi'eteedo Aamiina on, on seedeejo sella-findeejo goongaajo, dun-le ko on wondo bundu tageefo Alla ngon, wi'i moftal ngal kon:

¹⁵ «Mido andi kuude maa den, a wulaa, a buubaa. Sago an ko yo a wonu wuludo maa buubudo.

¹⁶ Ko dun wadi, bay hinaa a hay huunde e dun, a wulaa, a buubaa, mi tuutirte hunduko an kon.

¹⁷ Hida wi'itii galo, aldudo, mo nakkiraaka hay huunde, hara-le a andaa ko a tampudo, yurmudo, baaso, bundo, holdo.

¹⁸ Min mi waajike ma soodugol kanje labbiniraade yiite e juude an fii no laatoraa galo, soodaa kadi conci daneeji ko bornodaa e juude an fii wota hersa kolngal maa ngalɗ feepu, e lekki ko wujaa ka gite maa fii no yi'iraa.

¹⁹ «Kala ben be mi yidi, mi felay be, mi wurta. Awa jooni wakkilo, tuubaa.

²⁰ Awa e hino lan, mido darii ka takko baafal, mido hodfaade. Kala on nanudo hawa an kan, udditi baafal mun, mi naatay ka ontigi, mi jaamida e makko, ontigi kadi jaamida e an.

²¹ «Kala fooludo, mi yeday mo joododugol e an ka jullere an laamu, wano min kadi mi fooliri non, mi joododi e Ben an ka jullere makko laamu.

²² «Mo no mari nowru, yo jento ko Ruuhu Allaahu on woni wowlande mofte den kon.» »

4

Fii Jullere Laamu Allaahu on

¹ Bawto dun mi yi'i dambugal no udditii ka kammu. Hawa ka mi adinoo nanude kan, dun ko hawa wa'itayka wa hawa *liital, ka wi'immi: «Yawu doo, mi holle ko saatii aroyde kon onsay.»

² Tun Ruuhu Allaahu on tippii e an. Onsay mi yi'i jullere laamu ka kammu, tawi goddo no joodii e nden jullere.

³ On Joodiido don no jalbiri wa hayre hittunde wi'eteende yasbe e hayre goo kadi no wi'ee sardiire. Tawi yaroowol

ndiyan jalbirngol wa hayre hittunde goo wi'eteende zumuruudu no hundunoo nden jullere.

⁴ Tawi kadi julle laamu noogay e nay no hundunoo nden jullere laamu, awa kadi mawbe noogay e nayo, borniibe daneeji, taarube *meetelli kanje, no joodinoo e majje.

⁵ Tawi mayande no yalta e nden jullere laamu, wondufe e digge e parpitte. Tawi kadi lampuuji jeedifi hubbudi no yeeso nden jullere laamu, din-le ko ruuhuuji Alla din jeedifi.

⁶ Tawi ko wa'i wa baharu laabirfo wa biini, jalbiri wa jaaman, no yeeso nden jullere laamu.

Tawi tagooje nay wuurufe, mari gite yeeso e baawo, no taarii, hunditi nden jullere laamu.

⁷ Tagoore aranere nden no wa'i wa ngayuuri, dimmere nden no wa'i wa kalaldi nagge, yeeso tammere nden no wa'i wa yeeso aaden, nayabere nden no wa'i wa simbirre wiiraynde.

⁸ Nde kala e den tagooje nay wuurufe no mari gabitanji jeegoo marudi gite nder e baawo. Jemma e jalorma de alaa tayindirde wi'ugol:

«Seniifo*, Seniifo, Seniifo,
ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on,
dun ko on Woodaado
e on Woodanoodo
e on Aroyoowo.»^h

⁹ Nde dee tagooje nay wuurufe mawnini, teddini, jarni on Joodiido e nden jullere laamu woo, dun ko on Wuurufe haa poomaa,

¹⁰ onsay ben mawbe noogay e nayo kadi jiccoo yeeso on Joodiido e nden jullere laamu, be sujjana on Wuurufe haa poomaa, be liba kadi meetelli mabbe din yeeso nden jullere laamu, hara hibe wi'a:

¹¹ «Yaa an Joomiraado Alla amen,
hida handi e darja e teddungal e mbawdi,
ko fii ko an tagi kala huunde.

Awa kadi ko e faale maa dun fow tagiraa, woodaa.»

5

Fii Deftere Taggaande nden e Baalun kun

¹ Bawto dun mi yi'i kadi on Joodiido ka jullere laamu no jogii ka jungo mun jaamo deftere windaande nder e baawo, tagгаа, notiraa tobbe kaape jeedifi.

² Tun mi yi'i malaa'ikaajo tiidufo no ewnoo ko tiidfi, wi'a: «Ko hombo handi e hobbitugol dee notande ndee deftere taggaande, uddita nde?»

³ Tawi waawufo nde udditude ndaara alaa ka kammu, alaa ka hoore leydi maa ka nder leydi.

⁴ Onsay mi wulli fota, bay tawii hay gooto handaa e udditugol nden deftere taggaande, hinaa fere ndaara nde.

⁵ Onsay godfo e ben mawbe wonnoobe don wi'immi: «Wota a wullu. Awa e hino Ngayuuri bolondaa *Yahuuda ndin, don ko Geeyol Daawuuda ngol, foolii haa waawii hobbitude notande den jeedifi, uddita deftere taggaande nden.

⁶ Ontuma mi yi'i *Baalun wa'itaykun wa waraakun, no darii hakkunde nden jullere laamu e tagooje nay wuurufe den e mawbe ben. Tawi hikun mari galaadi jeedifi e gite jeedifi, tawi ko din woni ruuhuuji jeedifi di Allaahu on immi e leydi ndin fow.

⁷ Kun Baalun ari, hendii nden deftere wonde ka jungo jaamo on Joodiifo ka jullere laamu.

⁸ Bay Baalun kun hendike deftere nden, den tagooje nay wuurufe e mawbe ben noogay e nayo ari jiccii yeeso kun Baalun. Tawi mo kala e ben no jogii hoddu, e pelette kanje heewufe urngallooji, di tawata ko torndeeji gomdinbe ben.

⁹ Hibe beytoraynoo beytol kesol, wi'a:

«Hida handi e hendagol ndee deftere,

hobbita notande mayre den,

ko fii a waranooma.

Awa kadi ko yiiyan maa dan sottirandaa Alla

yimbe jeyaabe e kala bolondaa

e kala haala e kala jamaa e kala lejol.

¹⁰ A wadii be laamateeri e *yottinoobe sadaka

fii kurkanagol Alla men on,

awa ben laamoto ka aduna.»

¹¹ Bawto don mi nani hawa malaa'ikaabe duufube, mi yi'i kadi hibe hunditi jullere laamu nden e tagooje wuurufe den e mawbe ben, tawi duudeendi mabbe ndin ko dente de guluuje guluuje.

¹² Tawi ben no ewnoo ko tiidfi, wi'a:

«Kun Baalun waraakun

no handi e hebugol bawgal

e ngalu e faamu e doole

e teddungal e darja e mantoore.»

¹³ Onsay mi nani kala ko tagaa, ko woni ka kammu e ka hoore leydi e ka nder leydi e ka baharu, e tagu ngun fow, no wi'a:

«Mantoore e teddungal e mangu e bawgal

yo wonan on Joodiido ka jullere laamu,
e Baalun kun, haa poomaa!»

¹⁴ Tawi tagooje nay wuurude den no wi'a: «Aamiina!»
Onsay tawi mawbe ben kadi no jicotonoo, sujja.

6

Fii Hobbitugol Notande den

¹ Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita wonnde e den notande jeedidi. Mi nani wonnde e den tagooje nay wuurude no wowlira wa hawa farpitere, wi'a: «Aru!»

² Mi ndaari, mi tawi e hino puccu ranewu. Tawi waddinoofo ngu on no jogii laapal, o jonnaa *meetelol, o yaari wa fooloowo e fii foolugol.

³ Bay kun hobbitii notannde dimmere nden, mi nani tagoore dimmere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

⁴ Don kadi puccu goo yalti, tawi hingu wojjiri wa yiite. Waddinoofo ngu on hendii bawgal ittugol buttu ngun ka hoore leydi fii no yimbe ben warindirira. O jonnaa kaafa njana.

⁵ Bay Baalun kun hobbitii notannde tammere nden, mi nani tagoore tammere wuurunde nden no wi'a: «Aru!» Mi ndaari, mi tawi e hino puccu balewu. Tawi waddinoofo ngu on no jogii balansi ⁱ ka jungo mun.

⁶ Mi nani ko wa'itata wa hawa iwruka e hakkunde den tagooje nay wuurude, no wi'a: «Sariyaare wootere ngawri ko *dinaruuru wooturu, awa kadi sariyaare tati muutiri ko dinaruuru wooturu, kono nebban dan e njaram dan wota a bonnu!»

⁷ Bay kun hobbitii notannde nayabere nden, mi nani hawa tagoore nayabere wuurunde nden no wi'a: «Aru!»

⁸ Mi ndaari, mi tawi e hino puccu fultiingu. Waddinoofo ngu on no wi'ee Mayde, tawi jahannama no jokki mo. Be jonnaa bawgal e hoore peccun nayabun kun ka leydi fii mulirgol yimbe ben kaafa e heege e jebbeeli e kulle buruure den ka leydi.

⁹ Bay kun hobbitii notannde jowabere nden, mi yi'i ka ley *layyorde wonkiiji waranoobe ben sabu humagol mabbe e daaluyee Alla on e seeditoore nde be wadi nden.

¹⁰ Tawi hidi ewnotonoo ko tiidi, wi'a: «Yaa an Joomiraado *Seniido, Goongaajo, e hara ko haa honde tuma nennotodaa jaawugol hodube ka aduna ben, yottanoo yiiyan amen dan?»

¹¹ Mo kala e mabbe jonnaa dolokke daneejo, be wi'aa yo be fowto kadi e nder saa'ihun, haa tuma adadu gollidoobe e

ⁱ 6:5 6.5 «Balansi» no wi'ee kadi «sikeeli» maa «peesirdun».

mabbe ben e musibbe mabbe wariroyteebe wa mabbe ben timmi.

¹² Onsay mi yi'i Baalun kun no hobbita notannde jeegabere nden. Dimbannde leydi tiidunde wadi, naange ngen bawliri wa bagi sacciraado leebe baleeji, lewru ndun fow kadi wa'i wa yiyan.

¹³ Tawi koode den ka kammu no saamude ka leydi, wa kuraaje wonde saamude nde hendu tiidundu dimbi kurahi.

¹⁴ Tawi kammu ngun no dira taggora wa gatal, awa kadi pelle den e suriije den fow dirti ka wonnoo don.

¹⁵ Lambe aduna ben e teddube ben e hooreebe suufaabe ben e aldube ben e dolnube ben e jiyaabe ben fow e rimbe ben no suudoyii ka pammeeje e ka lombi pete pelle,

¹⁶ e hoore hibe wi'a pelle den e pete den: «Yanee e hoore amen, suudon men gite oo Joodiido ka jullere laamu e tikkere Baalun kun!

¹⁷ Ko fii palaande mawnde tikkere mabbe nden arii, e ko hombo waawata nde dartaade?»

7

Adadu Maandinaabe ben

¹ Bawto fun mi yi'i malaa'ikaabe nayo no darii e cobbuli leydi ndin nay, hibe jogitii keneeli cende aduna on nay fii wota hendu wifu e hoore leydi ndin e ka hoore baharu e hoore leggal woo kadi.

² Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no iwra ka funnaange, himo wondi e maande Alla Wuurudo on. O ewnii ko tiidi ben malaa'ikaabe nayo, yedanoobe wadugol bone ka leydi e ka baharu, o wi'i:

³ «Wota on meemu leydi ndin e baharu on e ledde den, haa men wada maande ka tiide kurkaadi Alla men on.»

⁴ Awa kadi mi nani adadu maandinaabe ben. Ko be guluuje teemedere e cappande nayo e nayo e nder bolondaa **Banii-Isra'iila'en* ben fow:

⁵ Ka bolondaa Yahuuda, ko be guluuje sappoo e dido maandinaa,

ka bolondaa Ruubaynu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Gaada, ko be guluuje sappoo e dido,

⁶ ka bolondaa Asiira, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Naftali, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Manasse, ko be guluuje sappoo e dido,

⁷ ka bolondaa Sim'uunu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Lewi, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Yassaakara, ko be guluuje sappoo e dido,

⁸ ka bolondaa Zabuluunu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Yuusufu, ko be guluuje sappoo e dido,

ka bolondaa Buniyamiinu kadi, maandinaabe ben ko be guluuje sappoo e dīdo.

Fii Jamaa Moolanaado on

⁹ Bawto dūn mi ndaari, mi tawi e hino jamaa moolanaado, mo hay gooto waawataa limude, mo leyyi dīn fow, mo bolondaaji dīn fow, mo jamaaji dīn fow e mo haalaaji dīn fow, no darii yeeso jullere laamu nden e yeeso Baalun kun. Hibe bōrnii concī daneeji, hibe jogii baape tugi ka juude maḅbe,

¹⁰ hibe ewnoo ko tiidī, wi'a:

«Kisiyee on ko e Alla men on iwri,
on Joodiido ka jullere laamu,
e *Baalun kun!»

¹¹ Tawi kadi malaa'ikaaḅe ben fow no darii hunditi jullere laamu nden e mawḅe ben e tagooje nay wuurude dēn, hibe jiccotonoo yeeso jullere laamu nden, be sujjana Alla ¹² e hoore hibe wi'a:

«Aamiina!

Mantoore e mangu e faamu e jaarore
e teddungal e bawgal e doole,

ko Alla men on wonani haa poomaa. Aamiina!»

¹³ Onsay goddo e mawḅe ben yetti haala kan, wi'immi: «Ko hombe woni bee bōrniiḅe concī daneeji, e ko honto be iwi?»

¹⁴ Mi jaabii mo, mi wi'i: «Kooḅoojo an, an hiḅa andi.»

Onsay o wi'immi: «Ko ben woni iwḅe e sattuende mawnde nden, be wuppīi concī maḅbe dīn, be rawnini dī ka yīyan Baalun kun.

¹⁵ Ko dūn waḅī si:

Hibe ka yeeso jullere laamu Alla,
hibe rewa mo jemma e jalorma ka suudu makko.

Joodiido on ka jullere laamu dūwiray] be suudu mun ndun.

¹⁶ Be weeletaake hande kadi,
be dōndetaake hande kadi,
naange ngen hewtataa be hande kadi,
nguleendi woo kadi hewtataa be.

¹⁷ Ko fii Baalun wonkun kun ka tumbo jullere laamu ornay be,

ardoo be ka bulli ndiyan ngurndan dān,
awa kadi Alla fittay kala gōndī wōndī ka gite maḅbe.»

8

Fii Hobbitugol Notannde Jeediabere nden

¹ Bay Baalun kun hobbitii notannde jeediabere nden, deeyannde waḅī ka kammu wa feccere saa'i.

² Mi yi'i malaa'ikaabe njeedifo, dariibe yeeso Alla ben, no jonnee *liite jeedifi.

³ Malaa'ikaajo goo ari, woni ka *layyorde, tawi himo jogii tindohun sunnirkun urngallooji tafiraakun kanje. O jonnaa urngallooji buy fii sakkodugol di e torndeeji gomdinbe ben fow ka layyorde tafiraande kanje wonde yeeso jullere laamu nden.

⁴ Curki urngallooji din wondude e torndeeji gomdinbe ben yenti e juude malaa'ikaajo on yeeso Alla.

⁵ Malaa'ikaajo on yetti tindohun sunnirkun urngallooji kun, hebbini kun yiite layyorde nden, o bugii ka hoore leydi. Parpitte wadi, e digge e mayande e dimbannde leydi.

Fii Wuttande Liite Arane den Jeegoo

⁶ Malaa'ikaabe njeedifo, joginoobe liite den jeedifi, hebulanii wuttugol de.

⁷ Arano on wutti liital mun ngal. Marmalle e yiite jillunge yiiyan wadi, bugaa ka leydi. Peccun tammun leydi ndin e peccun tammun ledde den sumi, hudo hecco kon fow sumi.

⁸ Malaa'ikaajo dimmo on kadi wutti liital mun ngal. Ko nanditata e fello moolanaango hubbungo bugaa ka baharu. Feccere tammere baharu on wonti yiiyan,

⁹ feccere tammere ko tagaa ko wuuri ka nder baharu kon muli, feccere tammere e laade den lancii.

¹⁰ Malaa'ikaajo tammo on kadi wutti liital mun ngal. Hoodere moolanaande hubbirnde wa jowlol iwi ka kammu, yani e feccere tammere maaje den e bulli ndiyan din.

¹¹ Tawi innde nden hoodere ko Afsantiina.^k Feccere tammere di'e den waylii, wonti ko haadi. Yimbe buy maayiri sabu dan ndiyan haadudan.

¹² Malaa'ikaajo nayabo on kadi wutti liital mun ngal. Feccere tammere naange ngen piyaa, wondude e feccere tammere lewru ndun e feccere tammere koode den, fi no feccere tammere din ndayguuji nibbitira, e no feccere tammere jalbeendi pallas ngal mutira, jemma on kadi wano non.

¹³ Mi ndaari, tawi simbirre no wiira ka weeyo dow. Mi nani hinde wi'a e hawa tiiduka: «Bone, bone, bone wonanii hodube ka aduna ben sabu hito deya liite de malaa'ikaabe ben tato faandii wuttude!»

9

¹ Malaa'ikaajo njowabo on kadi wutti *liital mun ngal. Mi yi'i hoodere no iwi ka kammu, yani ka leydi. Nde jonnaa saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin.

^k 8:11 8.11 «Afsantiina» no firi «ko haadi».

² Nde udditi gaygii ngin alaa kattudi ngin, yalti ka nder gaygii ton curki, wa curki beembal yiite moolanaangal. Naange ngen e yaasi on nibbitiri sabu curki ngin gaygii.

³ Immorde e kin curki, kanuuji yalti ka leydi, di jonaa bawgal sifa bawgal jahe den ka leydi.

⁴ Di wi'aa, wota di meemu kudol woo ka leydi e kala ko heccidi e kala leggal, kono ko yimbe be alaa maande Alla nden ka tiide mun tun di meemata.

⁵ Kono di yamiraa wota di waru be, kono yo di tampin be e nder lebbi jowi, tawi tampere ko di wadaynoo kon ko wa tampere yaare si fidii goddo.

⁶ E nder den balde don, yimbe ben dababay mayde nden, kono be yi'ataa nde few. Be suboto mayde, kono mayde nden dogo be wodditoo.

⁷ Din kanuuji no nandita e pucci eltaadi fii hare. Tawi no ka ko'e majji ko nanditata e *meetelli kanje, geece majji on no nandita e geece nedfanke.

⁸ Hidii mariri sukundu wa debbo, piye majji on kadi no nandita e piye ngayuje.

⁹ Tawi hiwitordi berde majji on no wa'i wa bedi njandi, e hitooji gabitanji majji on kadi no nandita e hito *giri-giriije de pucci duududi poodata, no dogana hare.

¹⁰ Tawi bukki majji on no mari ndompe wa de jahe den, tawi bawgal ko di tampiniraynoo yimbe ben kon e nder lebbi jowi ko ka bukki majji woni.

¹¹ Tawi ko wonani di lando ko malaa'ikaajo gaygii ngin alaa kattudi ngin, mo tawata innde mun e haala Yahuudiyanke ko «Abaduuna», ^m innde makko nden kadi e haala Gereekiyanke ko «Apoliyon». ⁿ

¹² Bone arano on feyyii, awa boneeji didi no arude bawto dun.

¹³ Malaa'ikaajo jeegabo on kadi wutti liital mun ngal, mi nani hawa no iwa e cobbi nay *lawayorde tafiraande kanje wonde nden yeeso Alla,

¹⁴ no wi'a malaa'ikaajo njeegabo joginoofo liital ngal: «Firtu malaa'ikaabe nayo habbaabe ka maayo njano Furaatiwol ben!»

¹⁵ Ben malaa'ikaabe nayo, hebulaninoobe fii on saa'i e nden palaande e ndun lewru e nden hitaande, firtaa, fii warugol feccere tammere e yimbe ben.

¹⁶ Mi nani adadu waddinoobe pucci fii hare ben ko be guluuje noogayo laabi guluuje sappo.

¹⁷ E hino no mi yi'iri non pucci din e waddinoobe di ben e nder fenjinannde nden: tawi waddinoobe di ben no jogii

^m 9:11 9.11 «Abaduuna» no firi «mulugol». ⁿ 9:11 9.11 «Apoliyon» no firi «muloowo».

hiwitorde berde wojiirayde wa yiite, mbulorde wa baka e wa'itayde wa nete. Tawi ko'e pucci din no nandita e ko'e ngayuuje, yiite e curki e mbollan yiite no yalta ka kundule majji.

¹⁸ Peccun tammun e yimbe ben wariraa dii albala'uuji doo tati, dun ko koo ko yaltata ka kundule majji, dun ko yiite ngen e curki kin e mbollan yiite dan.

¹⁹ Ko fii bawgal pucci din ko ka kundule majji e ka bukki majji woni. Bukki majji on no nandita e bolle, hidi mari ko'e ko di wadira bone.

²⁰ Yimbe heddinoobe be wariraaka din albala'uuji ronki tuubude kuude de be wadiri juude mabbe den. Be accaano sujjangol jinnaaji din e sanamuuji tafiraadi kanje e kaalisi e sila e kaaye e ledde, di waawataa yi'ude maa wowlude maa yahude.

²¹ Be ronki tuubude kadi fii ko be itti ko'e kon, e mbilankaaku mabbe ngun e jeeno mabbe ngon e guyaale mabbe den.

10

Fii Malaa'ikaajo on e Deftun Taggaakun kun

¹ Mi yi'i malaa'ikaajo goo dolnudo no iwra ka kammu, no bornii duulere, no hippii yaroo wol ndiyan ngol. Yeeso makko ngon no wa'ita wa naange ngen, koyde makko den kadi no wa'ita wa tugaale yiite.

² Himo jogii deftun udditaakun ka jungo makko. O tippi koyngal makko naamal ngal ka baharu, nanal ngal ka leydi.

³ O ewnii ko tiidi wano ngayuuri riggorta. E nder ko o ewnii kon, parpitte den jeedidi wadi hito.

⁴ Bay parpitte den jeedidi wadi hito, tawi mido hebulanii windugol, kono mi nani hawa ka kammu, no wi'a: «Wadu gundoo ko parpitte den jeedidi wi'i kon, hara a windaali.»

⁵ Awa kadi on malaa'ikaajo, mo mi yi'unoo no tippi ka ndiyan e ka leydi, towni jungo mun naamoo ngon, fewtini ka kammu.

⁶ O woondiri on Wuurudo haa poomaa, on Tagudo kammu e ko woni ton, tagi leydi e ko woni e mun, tagi baharu e ko woni e mun kon, wonde uuda alaa hande kadi.

⁷ Kono e nder balde de malaa'ikaajo njeedifaabo on faandii wuttugol *liital ngal, gundoo Alla on laatoto wano o fejnirannoo non kurkaadi makko din, dun ko annabaabe ben.

⁸ Onsay hawa, ka mi nanunoo kan iwrude ka kammu, wi'irimmi nii kadi: «Yahu, yettaa kun deftun udditaakun e jungo oo malaa'ikaajo tippudo ka baharu e ka leydi.»

⁹ Mi yahi ka malaa'ikaajo on, mi wi'i yo o jonnan deftun kun. O wi'immi: «Yettu kun, jaamaa. Kun hebbinay reedu maa ndun ko haadi, kono kun weliray wa njuuri ka hunduko maa.»

¹⁰ Mi yetti deftun kun e juude malaa'ikaajo on, mi jaami. Kun weliri ka hunduko an wa njuuri, kono bay mi bennii kun, reedu an ndun heewi ko haadi.

¹¹ Mi wi'aa kadi: «Hida haani haalude kadi ko Alla longin maa ko yowitii e jamaaji buy e leyyi buy e haalaaji buy e lambe buy.»

11

Fii Seedebe ben Dido

¹ Mi jonnaa kadi kufol kalin nanditayngol e sawru, mi wi'aa:

«Immo etaa suudu Alla ndun e *laylorde nden, limaa rewoobe ton ben.

² Kono dingiral suudu Alla ndun, accu dɔn feere, wota a etu dɔn, ko fii dɔn yedaama be gomdinaa ben, be yaabay saare hormorde nden e nder lebbi cappande nay e didi.

³ Mi newnanay seedebe an borniibe concii heynordi ben dido, haalugol ko mi longini be e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeego.»

⁴ Ko ben woni ledde *zaytuuni den didi e joddirde pitilli den didi wonde yeeso Joomiraado leydi ndin.

⁵ Si goddo no faalaa be wadude ko boni, yiite yaltay ka kundule mabbe, jaama aybe mabbe ben. Ko nii kala faalaado be wadude ko boni warirte.

⁶ Hibe mari bawgal ombugol kammu ngun fii wota ndiyan aru e balde de be haalata ko Alla longini be kon. Hibe mari kadi bawgal waylugol di'e den yiiyan, e libugol ka hoore leydi kala noone jabbeeli saa'i mo be faalaa woo.

⁷ Nde be timminoyi seeditoore mabbe nden, kullii iwroyayngii ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin haboyay be, ngii foola be, ngii wara.

⁸ Fureeji mabbe din luttay ka ballangal nden saare mawnde nde Joomi mabbe on fempanoo e mun. Nden saare no jammaa *Saduuma maa *Misira.

⁹ Yimbe jamaaji din fow e bolondaaji din fow e haalaaji din fow e leyyi din fow ndaaray fureeji mabbe din e nder balde tati e feccere, be saloo yo be surre.

¹⁰ Hodube ka aduna ben weltoyoo fii mayde mabbe nden, be wona e nder weltaare, be neldindira, ko fii ben annabaabe dido lettii yimbe ben ka leydi.

11 Bay balde tati e feccere den feyyii, foofaango ngurndan iwrungo e Alla naati e dīn fureeji, be immii, be darii, onsay kulol moolanaangol hebi ben yi'unoobe dūn.

12 Be nani hawa tiidfuka ka kammu, no wi'a be: «Yawee gaa!» Be yawi ka kammu e nder duulere, aybe maɓbe ben yi'i be.

13 Ko e on saa'i dōn, dimbannde leydi tiidunde wadi, feccere sappabere e saare nden lancii. Yimbe guluuje njeedifo maayiri sabu nden dimbannde leydi, heddiibe ben huli, mawnini Alla Jom kammu on.

14 Bone dimmo on feyyii, e hino tammo on no arude.

Fii Wuttannde Liital Jeedifabal ngal

15 Malaa'ikaajo njeedifabo on kadi wutti *liital mun ngal. Hawaaji tiidufi nanii ka kammu, no wi'a:

«Laamateeri aduna on wontii e juude Joomiraado on
e Todfaado makko on, dūn ko *Almasiihu on,
o laamoto haa poomaa.»

16 Tawi mawbe noogay e nayo, joodfinoobe ka julle mun laamu yeeso Alla ben, no jiccarii Alla sujiani mo,
17 e hoore hiibe wi'a:

«Men jarnii ma, yo Alla Joomiraado,
Jom Bawgal, Woodaado e Woodanoodo,
ko huutorfaa bawgal maa tiidungal ngal kon
e ko jodfindaa laamu maa ngun kon.

18 Hari leyyi dīn seytinii,
kono tikkere maa nden arii,
wondude e saa'i jaawugol maybe ben,
e yobugol kurkaadi maa dīn, dūn ko annabaabe ben,
e laabuɓe ben e huloobe innde maa nden,
gila e fandube haa e njandube,
e mulugol muloobe leydi ndin ben.»

19 Onsay suudu Alla ndun ka kammu udditii, *kankiranwal seeditoore makko nden feeji ka suudu makko. Mayande wadi, e digge e parpitte e dimbannde leydi e marmalle tiidufe.

12

Fii Debbo Sowiido on e Ningiwii ngin

1 Maande njannde feeji ka kammu: tawi ko debbo borniido naange ngen, lewru ndun no ka ley koyde makko, e *meetelol ngol koode sappoo e didi ka hoore makko.

2 Tawi ko sowiido, himo sonkude fii muuseendi jibingol ngol.

³ Maande goo kadi feepi ka kammu: tawi e hino *ningiwii njanin bodewii, ngii ko'e jeedidi e galaadi sappo, tawi katanji jeedidi no e hoore den ko'e.

⁴ Tawi bukkol maggii on no fitta feccere tammere koode den ka kammu, bugoo ka leydi. Tawi ngin ningiwii no darii yeeso debbo wondo firtaade on fii modugol boobo on nde o firtori mo.

⁵ O firtii boobo gorko, ardortoodo leyyi din fow labbooru njandi. On boobo makko wippitaa, nawraa ka Alla, ka jullere makko laamu.

⁶ Onsay debbo on dogi, yaari ka wulaa, ka o joginoo nokkuure ka Alla ebbannoo mo, fii no o dankoree don e nder balde wuluure e teemedde didi e cappande jeegoo.

⁷ Hare wadi ka kammu, Miikaa'iilu e malaa'ikaabe mun ben piiridi e ngin ningiwii. Ningiwii ngin e malaa'ikaabe mun ben kadi piiridi e mabbe.

⁸ Kono ngii foolaali, tawi wonunde alanaa ngii ka kammu, kangii e malaa'ikaabe maggii ben.

⁹ Ngin ningiwii njanin, dun ko ndiya mboddi araniri wi'eteendi Ibuliisa maa Seytaane, ngin faljingii yimbe aduna on fow, bugodaa e malaa'ikaabe mun ben ka leydi.

¹⁰ Onsay mi nani hawa tiiduka ka kammu, no wi'a:

«Jooni kisiyee iwrufo e Alla men on arii,
wondude e bawgal mun ngal e *laamu mun ngun,
e laamu Todfaado makko on, dun ko *Almasiihu on.

Ko fii toopoowo musibbe men ben,
on wonnoodo be toopude yeeso Alla jemma e jalorma,
bugaama.

¹¹ Be foolirii ngii yiiyan Baalun kun,
e sabu kongol seeditoore mabbe nden.

Awa kadi be ronkaali hebulaade
hay yeebugol ngurndan mabbe dan
haa be maaya.

¹² Ko dun wadi, weltee yo kammuuli
e onon hodufe ka kammuuli!
Bone wonanii leydi ndin e baharu on,
ko fii Ibuliisa tippike e mon.

Himo heewi tikkere,
bay o andii ko saa'ihun nii heddanii mo.»

¹³ Bay ngin ningiwii tawii bugaama ka leydi, ngii jokki debbo hebunoodo boobo gorko on.

¹⁴ Onsay debbo on yedaa gabitanji simbirre mawnde nden, fii ko o wiirira ka wulaa, ka nokkuure makko, ka o danketee don e nder saa'i, e nder saa'iiji e feccere saa'i, ka wodfitii mboddi ndin.

¹⁵ Immorde ka sekko mayri, mboddi ndin furi ndiyan wa maayo baawo debbo on, fii no o yoolora ka maayo.

¹⁶ Kono leydi ndin faabii debbo on, ndin leydi udditi hunduko mun kon, ndi yari maayo ngo ngin ningiwii furiri sekko mun kon.

¹⁷ Ngin ningiwii seytinani debbo on, ngii yahi habugol luttube e jurriya makko on ben, dɗun ko ben doftiibe yamirooje Alla dɗen, humii e seeditoore Iisaa nden.

¹⁸ Onsay ngii darii ka hoore njaareendi ka baharu.

13

Fii Kullii Saafingii ka Baharu ngin

¹ Bawto dɗun, mi yi'i kullii no saafoo ka nder baharu marnгии ko'e jeedidɗi e galaadɗi sappo, tawi katanji sappo no e hoore dɗin galaadɗi. Inde hoynude Alla kadi no windii e hoore dɗen ko'e.

² Ngin kullii ngii mi yi'i no nandita e buutoori, taape maggii on no nandita e taape kullii no wi'ee ursa¹, sekko maggii on kadi no nandita e sekko ngayuuri. Ningiwii* ngin okki ngin kullii doole mun dɗen e jullere mun laamu nden, wondude e bawgal mawngal.

³ Tawi wonnde e dɗen ko'e maggii no wa'i wa wariraande soppande, kono on barme waroowo sellinaa. Aduna on fow ɗaldɗi, be rewi ngin kullii.

⁴ Yimbe ben fow sujani ningiwii ngin, bay ngii jonni ngin kullii bawgal maggii on. Be sujani ngin kullii kadi e hoore hibe wi'a: «Ko hombo wa'i wa ngin kullii maa hara ko hombo waawi ngii habude?»

⁵ Tawi ngin kullii no yedaa sekko wowlayko haalaaji mawnintinaare, hoyna Alla, tawi hingii jonnaa bawgal e nder lebbi cappande nay e dɗiɗi.

⁶ Hingii udditi sekko maggii on, hingii hoyna Alla, hoyna innde makko nden e wonirdu makko ndun, e ben hodube ka kammuuli.

⁷ Tawi ngin kullii no newnanaa habidugol e yimbe Alla ben, foola be. Tawi hingii okkaa bawgal e hoore bolondaaji dɗin fow e jamaaji dɗin fow e kala haala, e hoore leyyi dɗin fow kadi.

⁸ Tawi hodube ka aduna ben fow sujjanay ngii, dɗun ko ben be innde mun windaaki gila ka fudɗoode aduna ka deftere ngurndan wonannde Baalun hettanookun layya kun.

⁹ Mo no mari noppi nanirdi yo nanu!

¹⁰ On mo no hoddirananaa maccindɗinagol,

¹ 13:2 13.2 «Ursa» ko kullii njanii marnгии leebi, juutungii pedaali.

bee o maccindinoo.
 On mo no hoddiranaa warireede kaafa,
 bee o wariree kaafa.
 Ko d'un wadi si yimbe Alla ben
 no haani njanpaade, gomdina.

Fii Kullii Sortiingii ka Leydi ngin

¹¹ Bawto d'un, mi yi'i kullii goo no sortoo ka nder leydi, marnгии galaadi didi nanditaydi e galaadi ga'un baalun, hingii wowliraynoo wa ningiwii.

¹² Tawi ngin kullii no wada bawde kullii aranii ngin fow e tawnde maggii. Ngii wadi feere no leydi ndin e hodube e hoore mayri ben sujjirana ngiya kullii aranii sellinananoongii barme waroowo.

¹³ Ngii wadi maandeeji moolanaadi, haa hay ngii jippini ka leydi yiite iwng'e ka kammu yeeso yimbe ben.

¹⁴ Tawi ngin kullii no faljiniraynoo hodube ka aduna ben maandeeji di ngii yedanoo wadugol din yeeso ngiya kullii aranii, e hoore hingii yamira ben yimbe wonbe ka aduna yo be wadu nandolla ngiya kullii soppiranoongii kaafa, kono ngii wuuri.

¹⁵ Ngin kullii yedaa bawgal wadangol ndun nandollaaru ngiya kullii foofaango ngurndan fii no ndun nandollaaru waawira wowlude, ndu wona sabu kala on mo jabaali sujjande ndu no wariree.

¹⁶ Ngii karhi kadi fow, gila e fandube haa e njandube, galo e baaso, dimo e maccudo wadanegol maande ka jungo mun jaamo maa ka tiinde,

¹⁷ hara kadi hay gooto waawataa soodude maa yeeya si alaa nden maande, nden-le ko innde ngin kullii maa adadu innde maggii on.

¹⁸ Doo non, maa faamu: On mo no mari hakkil, yo limu adadu innde ngin kullii, ko fii ko adadu neddfanke non. On adadu ko teemedde jeegoo e cappande jeegoo e jeegoo.

14

Fii Baalun kun e Sottaabe ben

¹ Bawto d'un mi yi'i Baalun kun no darii ka Fello *Siyuuna, wondude e yimbe guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, be innde makkun e innde Ben makkun on windii e tiide mun.

² Mi nani hawa ka kammu, wa hawa di'e duudude maa wa hawa riggannde tiidunde, tawi kan hawa ka mi nani no nandita e hito korli di hodoobe hodata.

³ Tawi ben hodoobe no beyta beytol kesol yeeso jullere laamu nden e yeeso tagooje nay wuurude den e yeeso mawbe ben. Tawi hay gooto waawataa ekkitaade ngol

beytol si hinaa bee guluuje teemedere e cappande nayo e nayo, sottonoobe ka aduna.

⁴ Dun ko ben be tuuninoraali rewbe, be woni laabube, be andaali debbo. Be jokki *Baalun kun kala ka kun yaari. Be woni sottaabe e hakkunde yimbe ben, be weebitanaa Alla e Baalun kun wa ko adaa sojiteede.

⁵ Awa kadi karaaje maabe jantaaki penaale, ben ko be aldaa e feloore.

Fii Ewol Naawoore Joomiraado on

⁶ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo goo no wiira ka weeyo dow, no jogii Kibaaru Moyyo poomayankeejo on fii fenjinangol mo hodube ka leydi ben e kala lepol e kala bolondaa e kala haala e kala jamaa.

⁷ Tawi on malaa'ikaajo no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Hulee Alla, mawninon mo, ko fii saa'i mo o jaawata e mun on hewtii. Awa sujjanee on Tagudo kammu ngun e leydi ndin e baharu on e bulli ndiyan din!»

⁸ Malaa'ikaajo dimmo hikkiido e arano on kadi wi'i: «Nde yanii! Ndee saare *Baabiila mawnde mandilindirnde leyyi din fow himmeeji jinaa mun, yanii!»

⁹ Malaa'ikaajo tammo hikkiido e aranbe ben dido no wowla hawa tiiduka, wi'a: «Kala on sujjanfo kullii ngin e nandolla maggii on, hebi maande maggii on ka tiinde maa ka jungo mun,

¹⁰ yaray njaram tikkere Alla nden wancinaadan ka jeddukun tikkere makko hara dan jillaaka, o lettiree kadi mbollan yiite yeeso malaa'ikaabe laabube ben e Baalun kun!

¹¹ Curki lette maabe den yaway haa poomaa, e hoore fowtaare alanaa be jemma e jalorma, dun non ko kala on sujjanfo ngin kullii e nandolla maggii on, e kala on hebudo maande innde maggii on.»

¹² Ko dun wadi si yimbe Alla doftiibe yamirooje Alla den, duumii e gomdingol Iisaa ben, no haani njajjaade.

¹³ Mi nani kadi hawa ka kammu, no wi'a: «Windu wonde: «Maybe gila jooni no humondiri e Joomi on ben ko malaabe.» »

Ruuhu Allaahu on wi'i: «Ko non woniri, be fowtoto golleeji maabe din, bay kuude maabe den no jokki be.»

Fii Baagol Aduna on

¹⁴ Bawto dun mi yi'i duulere daneere, tawi nanditaydo e bii-aaden no joodii e hoore nden duulere, tawi *meetelol kanje no ka hoore makko, tawi wortowal welngal no ka jungo makko.

15 Tun malaa'ikaajo goo yalti e suudu Alla ndun ka kammu, no ewnoo ko tiidii, wi'a on joodiido e nden duulere: «Yettu wortowal maa ngal, wa'aa, ko fii saa'i baagol ngol hewtii! Ko wa'etee kon ka hoore leydi bendii!»

16 Onsay on joodiido e nden duulere fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, ko woni ka leydi kon wa'ii.

17 Malaa'ikaajo goo kadi yalti e suudu Alla wonda ka kammu ndun, tawi on kadi no jogii wortowal welngal.

18 Tun malaa'ikaajo goo kadi jogiido bawde e hoore yiite ngen yalti ka *lawayorde, o ewnii oya malaa'ikaajo jogiido wortowal welngal ko tiidii, o wi'i mo: «Yettu wortowal maa welngal ngal, tettaa dukke *wiiju wonda den ka leydi, ko fii bibbe majje on bendii!»

19 On malaa'ikaajo fewtini wortowal mun ngal ka leydi, hayli, o tetti wiijuuje wonda den ka leydi, o bugii ko o tetti kon ka nder wuugirgal njanal tikkere Allaahu on.

20 Den wuugoyaa ka sera saare, yiyan yalti e ngal wuugirgal haa tooweendi majjan hewti lagambe pucci din, junndi ilol majjan on hawri embere kilomeeterji teemedde tati.

15

Fii Albala'uuji Sakkitori din Jeediidi

1 Onsay mi yi'i maande moolanaande njaldinnde goo kadi ka kammu, nden-le ko malaa'ikaabe njeediido jogiibe albala'uuji din jeediidi. Ko din albala'uuji woni sakkitori din, ko fii ko kanji woni timmoode tikkere Alla nden.

2 Mi yi'i kadi ko wa'i wa baharu jalbirde wa jaaman, jillude yiite. Tawi foolube ngiya kullii e nandolla mun e adadu innde mun nden no darii e hoore on baharu jalbirde wa jaaman, hibe jogii korli Allaahu on.

3 Hibe beyta beytol Muusaa, on jiyaado Alla, e beytol *Baalun kun, hibe wi'a:

«Yaa an Alla, Joomiraado, Jom Bawgal,
kuude maa den ko mawde,
awa kadi ko hawniide,
laawi maa din ko feewudi, goongindi,
yo Lando leyyi fow!

4 Yaa an Joomiraado,
hara ko hombo ronkay-maa hulude,
maa ronkata mawninde innde maa nden?
Bay ko an tun woni *Seniido!
Bay leyyi din fow aray sujane!
Bay kuude maa feewude den fejjinaama!»

⁵ Bawto dɔn mi yi'i kadi nokkuure hormorde wonde ka nder wonirdu ndu seeditoore nden woni e mun ndun, no udditoo ka kammu.

⁶ Tawi malaa'ikaabe njeedifo jogiibe albala'uuji dɔn jeedifi no yalta e nden nokkuure. Tawi ben no bornii concii laabudi jalbudi, hiibe daditii dattii kanje ka fewndo berde mabbe.

⁷ Wonde e dɔn tagooje nay wuurude jonni ben malaa'ikaabe njeedifo pelette kanje jeedifi heewude tikkere Allaahu on, dɔn ko on Wuurudo haa poomaa.

⁸ Onsay nden nokkuure hormorde heewi curki sabu mangu Allaahu on e bawgal makko ngal. Tawi hay gooto waawataa naatude e ndun suudu haa dɔn albala'uuji jeedifi di malaa'ikaabe ben njeedifo jogii, timma.

16

Fii Pelette Tikkere Alla dɔn Jeedifi

¹ Mi nani kadi hawa tiiduka iwruude ka nokkuure hormorde, no wi'a malaa'ikaabe ben njeedifo: «Yahee, hibboyon ka leydi dɔn pelette jeedifi tikkere Alla nden!»

² Arano on yahi, hibbi feleterere mun nden ka hoore leydi, tun temmeeje kaanude muusude hebi be nden maande ngin kullii wonnoo e mun, sujani nandolla maggii on.

³ Dimmo on kadi hibbi feleterere mun nden ka baharu, on baharu wonti yiiyan wa yiiyan maydo. Kala ko wuurunoo ka baharu maayi.

⁴ Tammo on kadi hibbi feleterere mun nden ka maaje e ka bulli ndiyan, di'e dɔn wonti yiiyan.

⁵ Tun mi nani malaa'ikaajo di'e dɔn no wi'a:

«Ko a Feewudo,
an oo Woodaado e Woodanoodo,
an oo *Seniido,
sabu ko naawirdaa nii kon.

⁶ Ko fii be hibbiino yiiyan yimbe Alla ben wondude e yiiyan annabaabe ben,
awa jooni a yedii be yiiyan ko be yara, hiibe foddi e dɔn!»

⁷ Mi nani kadi *layyorde nden no wi'a:

«Hiyyii, yaa an Alla Joomiraado, Jom Bawgal,
naawooje maa dɔn ko goongaaje, ko feewude!»

⁸ Onsay nayabo on kadi hibbi feleterere mun nden ka naange, nge yedaa sunnirgol yimbe ben yiite.

⁹ Yimbe ben sunniraa nguleendi tiidundi, be woni e hoynugol innde Alla nden, on marfo bawgal e hoore dɔn albala'uuji, be ronki tuubude fii no be mawninira mo, kanko Alla.

¹⁰ Njowabo on kadi hibbi feletere mun nden ka hoore jullere laamu kullii ngin, laamateeri maggii on niɓɓiti. Yimbe ben ɗati ɗende hakkee muuseendi,

¹¹ ɓe woni e hoynugol Alla kammu ngun sabu muuseendi-iji maɓɓe ɗin e temmeeje maɓɓe ɗen, kono ɓe ronki tuubude kuude maɓɓe ɗen.

¹² Njeegabo on kadi hibbi feletere mun nden ka maayo njano Furaatiwol. Ndiyan ɗan ɓeebi fii wadangol lambe iwrayɓe funnaange ben ɗatal.

¹³ Mi yi'i ruuhuuji tati tuunudi nanditaydi e toti-paccala no yalta ka sekko ngin *ningiwii e ka sekko kullii ngin e ka hunduko waditiido annabaajo on.

¹⁴ Tawi ko ruuhuuji jinnaaji wondi wadude maandeeji, yaara ka lambe leydi ndin fow, fii mottindirgol ɓe fii hare jalaande mawnde Alla Jom Bawgal on.

¹⁵ «Awa mido ardude wa ngujo! Maloore wonanii on hakkilando, mari concii mun ɗin, fii wota o laato holdo, e wota hersa makko kan ɓangu!»

¹⁶ Din jinnaaji no mottindira ben lambe e ndee nokkuure wi'eteende Har-Magadaana e haala Yahuudiyanke.

¹⁷ Malaa'ikaajo njeediɗabo on hibbi feletere mun nden ka hendu, hawa tiiduka yalti ka suudu Alla iwruɗe ka jullere laamu, no wi'a: «Timmii!»

¹⁸ Mayande e digge e parnitte wadi wondude e dimbande leydi tiidunde, nde sifa mun e tiidude hari wadaali gila yimbe ben woni ka hoore leydi.

¹⁹ Saare njannde nden feccii pecce tati, ca'e leyyi ɗin yani. Alla anditi fii saare *Baabiila mawnde nden, o yedi nde feletere njaram tikkere makko tiidunde nden.

²⁰ Suriije ɗen fow dogi, pelle ɗen kadi ronkaa yiiteede.

²¹ Marmalle njane, ɗe tawata nde bee e majje ko wa kilooji cappande nay, iwi ka kammu, yani e hoore yimbe ben. ɓe woni e hoynugol Alla sabu on albala'u iwruɗo e ɗen marmalle, ko fii hari on albala'u ko tiiduro haa feyyiti.

17

Fii Naawoore Debbo Cagaajo Mawɗo on

¹ Bawto ɗun, godɗo e ben malaa'ikaabe njeediɗo joginoobe pelette ɗen jeediɗi ari, wi'immi: «Aru, mi hollete naawoore debbo cagaajo mawɗo on, ka joodii ɗon ka di'e duudude.

² Ko e makko, kanko on debbo cagaajo, lambe aduna ben jokkiri jinaa, e hodube ka aduna ben mandiliri jinaa makko on!»

³ Onsay Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi ka wulaa. Mi yi'i debbo no joodii e hoore kullii

bodewii heewungii inde hoynude Alla den, marngii ko'e jeedifi e galaadi sappo.

⁴ Tawi on debbo no bornii concii bodeeji e firsinaafi, himo cudori kanje e kaaye hittude e kofe hittude. Tawi himo jogii feletere kanje heewunde ko jiddinaa e tuude jinaa makko on.

⁵ Tawi innde gundoore no windii ka tiinde makko, ko woni den ko: «Saare *Baabiila mawnde nden, neene cagaabe ben e ko jiddinaa kon ka hoore leydi.»

⁶ Mi yi'i on debbo no mandiliri yiyan yimbe Alla ben, e yiyan seedebe Iisaa ben.†

Bay mi yi'ii mo, mi naldii fota.

⁷ Malaa'ikaajo on wi'immi: «Ko hondun naldudaa? Mi andinte gundoo debbo on e kullii ngii ko'e jeedifi e galaadi sappo ngii o waddii ngin.

⁸ Kullii ngii yi'udaa ngin hari no woodanoo, kono jooni ngii woodaaka. Hingii faandii yawude ka *gaygii ngin alaa kattudi ngin, ngii yaha ka hayrannde. Awa kadi hodube ka aduna ben, be tawata innde mun windaaka ka deftere ngurndan gila ka fudfoode aduna, be naldoyay yi'ugol ngin kullii, ko fii hari hingii woodanoo, kono jooni ngii woodaaka, awa kadi ngii feepitay.

⁹ «Doo non, maa hakkil wonduki e faamu: Ko'e den jeedifi ko pelle jeedifi de debbo on joodii e hoore mun den. Ko de lambe ben njeedifo kadi:

¹⁰ njowo yanii, goddo on no woodaa, oya on araali taho. Nde o aroyi, himo haani wonude seeda.

¹¹ Kullii woodanoongii, ngii woodaaka jooni ngin, kangii tigi ko ngii lando njeetatabo, ko ngii goddo kadi e njeedifoobe ben, hingii yahude ka hayrannde.

¹² «Galaadi sappo di yi'udaa din ko lambe sappo, be fuddaaki taho laamaade, kono ko hendoraybe laamu wa lambe e nder saa'i gooto fii laamodugol e kullii ngin.

¹³ Kambe ko be ebbore wootere, be jonnay doole mabbe e laamu mabbe kullii ngin.

¹⁴ Be habay Baalun kun, Baalun kun foola be, ko fii ko kun Koohoojo koohoobe, Lando lambe, ko wondube e makkun ben woni noddaabe e subaabe e sella-findeebe.»

¹⁵ O wi'immi kadi: «Di'e de yi'udaa cagaajo on no joodii e mun den, ko jamaaji din e dente moolanaade den e leyyi din e haalaaji din.

¹⁶ Galaadi sappo di yi'udaa din wondude e kullii ngin apoyay cagaajo on, di yetta kala ko o jeyi, di boora mo, di jaama bandu makko ndun, di sunnira mo yiite.

† 17:6 17.6 «Mandilirgol yiyan yimbe Alla ben» no firi weltorgol ko be waraa kon.

¹⁷ Ko fii Alla wadii ka berde majji huuwugol ebboore makko nden e nder miijo wooto fii yo di okku laamu majji ngun kullii ngin haa tuma daaluyeeji Alla din laatii.

¹⁸ Awa kadi debbo mo yi'udfaa on ko saare mawnde marnde laamu e hoore lambe aduna ben.»

18

Fii Lancagol Saare Baabiila nden

¹ Bawto dun, mi yi'i malaa'ikaajo goo no iwra ka kammu, jogiido bawgal njanal, aduna on jalbiri annoora makko on.

² O ewnii ko tiidi, o wi'i:

«Nde yanii! Saare *Baabiila mawnde nden yanii!

Nde wontii hodo jinnaaji,

suuforde kala ruuhu tuunudo,

e suuforde kala sondu harmundu e apaandu.

³ Ko fii leyyi din fow mandilirii

himme jinaa mayre on,

lambe aduna ben kadi wattodi

e mayre e nder jinaa mayre on,

awa kadi njulaabe ben ka leydi aldinorii

ngalu mayre feyyitungu ngun.»

⁴ Mi nani kadi hawa goo ka kammu, no wi'a:

«Yaltee e mayre, yo jamaa an,

fii wota on tawde e junuubaaji mayre din,

e wota on hebu gebal albala'uuji mayre din.

⁵ Ko fii junuubaaji mayre din dewnondirii haa ka kammu,

awa kadi Alla anditii angal peewal mayre on.

⁶ Wadiranee nde wano nde wadiri non,

sowon kuude mayre den nde didi, jonniton nde.

Jardukun, kun nde yarniri kun,

jonnitiree nde kun laabi didi!

⁷ Wano nde mawninornoo non,

e no nde yollornoo e mbeleede non,

jonnitiree nde wano non tampere e yoomere!

Ko fii hinde wi'i ka bernde mayre:

«Min mido joodii e nder laamu,

hinaa mi heynotoodo,

awa kadi mi yoomataa few!»

⁸ Sabu dun,

albala'uuji mayre din yanay e hoore mayre jande wootere,

dun ko mayde e yoomere e heege,

nde sunniree kadi yiite.

ko fii Alla Joomiraado, Naawudo nde on, ko Jom-doole!»

⁹ Lambe aduna ben fow, wattodunoobe e mayre e nder jinaa e mbeleede, wulloyay fesa fii mayre, nde be yi'i curki sumugol mayre on.

¹⁰ Hibe darii ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol, be wi'oya:

«Bone, bone wonanii saare Baabiila mawnde nden,
dun ko saare dolnunde nden!

E nder saa'ihun gootun pet paawoore maa nden arii!»

¹¹ Njulaabe ben ka leydi yooma, be wulla fii mayre, ko fii hay gooto soodataa hande kadi ko be yeeyata kon,

¹² dun ko kanje e kaalisi e kaaye hittude e kofe hittude e bagi daatudo e bagi bode e bagi dewludo e bagi firsinaado, e kala noone ledfe uurufe e kala piiji moyyiniraadi piye mawba, e kala piiji hittudi moyyiniraadi ledfe hittude e sila e njande e kaaye daneeje,

¹³ wondude e cebe ledfe kanel uurufe e urngallooji e angiriiji, e *buto ledfe no wi'ee *mirri, e buto ledfe no wi'ee libaana, e njaram *wiipu e nebbe e ngawri e condi ngawri e na'i e baali e pucci e *giri-giriije e maccube e wonkiji yimbe.

¹⁴ No wi'a: «Piiji di wonkii maa kin himmani din wodditike ma yo saare Baabiila! Piiji hittudi din maa jalbudi din fow fuutike ma, awa kadi be hettataa di hande kadi!»

¹⁵ Njulaabe aldinorbe nde ben wonay ka wodditii sabu kulol tampere mayre ngol. Be yoomoya, be wulla,

¹⁶ be wi'oya:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,
borniinde conci daatudi,
bodeeji e firsinaadi,

cudori kanje e kaaye hittude e kofe hittude!

¹⁷ E nder saa'ihun gootun pet,
ngun ngalu mayre e mawnude caabii!»

Hoorebe laade ben fow e golloobe ton ben fow e doginoobe ben e wuurirbe baharu ben fow darii ka wodditii.

¹⁸ Bay be yi'ii curki sumugol mayre on, be woni e ewnagol, wi'a: «Ko saare honde nanditaynoo e ndee saare mawnde!»

¹⁹ Tawi hibe bugotonoo mbullaari ka ko'e mabbe, yooma, wulla, hibe ewnoo wi'a:

«Bone, bone wonanii ndee saare mawnde,

nde kala on mardo laana ka baharu aldinori ngalu mun!

E nder saa'ihun gootun pet nde caabii!»

²⁰ Awa welto e hoore mayre, yo kammu, onon men kadi yo gomdinbe e *sahaabaabe e annabaabe, ko fii Alla jaawii nde fii ko nde wadi on kon!

- ²¹ Onsay malaa'ikaajo dolnudo yetti hayre nanditaynde e laggorde moolanaande, bugii ka baharu, e hoore himo wi'a:
«Ko nii saare Baabiila mawnde nden bugortee doole,
hara nde yiitetaake hande kadi!
- ²² Nanetaake hande kadi hito hodoobe hoddu
e yimoobe e wuttoobe ceri e *liite!
Hande kadi peejo yi'etaake e maa,
kala non noone mecce,
awa nanetaake hande kadi hito undugal e maa.
- ²³ Awa kadi ndaygu lampu jalbataa e maa hande kadi,
hawa yettudo e yettaado nanetaake hande kadi.
Ko fii hari ko njulaabe maa ben woni teddube ben ka leydi,
awa kadi leyyi din fow faljirii sabu mbilankaaku maa
ngun!
- ²⁴ Awa kadi ko e maa yiiyan annabaabe ben
e gomdinbe ben e kala waraado ka hoore leydi hibbaa.»

19

Fii Mantoore nden ka Kammu e Peera fii Baalun kun

- ¹ Bawto dun, mi nani hawa tiiduka immorde e jamaa duududo ka kammu, no wi'a:
«Mantoore wonanii Alla!
Kisiyee e mangu e bawgal ko Alla men on wonani!
- ² Naawooje makko den ko goongaaje feewufe!
O naawii cagaajo mawdo on,
faljiniraynoodo yimbe aduna on jinaa mun on.
Alla kadi yottanike yiiyan kurkaadi mun dan o hibbi dan.»
- ³ Be wi'i kadi dimmun:
«Mantoore wonanii Alla!
Curki nden saare yaway haa poomaa!»
- ⁴ Tawi mawbe ben noogay e nayo e tagooje nay wuurufe den no jiccinoo, no sujjana Alla Joodiido ka jullere laamu on e nder wi'ugol:
«Aamiina, mantoore wonanii Alla!»
- ⁵ Hawa kadi yalti ka jullere laamu no wi'a:
«Ko onon yo jiyaabe makko,
huloobe mo,
fandube e njandube,
on fow mantee Alla men on!»
- ⁶ Mi nani kadi wa hawa jamaa duududo e wa hito di'e duudufe e wa hito riggande tiidufe, no wi'a:
«Mantoore wonanii Alla!
Ko fii Alla Joomiraado on,
on Jom Bawgal,
joddinii *laamu mun ngun.
- ⁷ Weltoden, wonen e nder welo-welo, mawninen mo,

ko fii peera Baalun kun hewtii,
jombajjo makkun on hebulike,

⁸ o yedaama bornagol concii daatudii jalbudii laabudii.»

(Ko kuude feewude yimbe Alla ben woni dfin concii.)

⁹ Malaa'ikaajo on wi'immi kadi yo mi windu wonde:
«Maloore wonanii ben noddaabe ka nafakka peera *Baalun
kun.» O wi'i kadi: «Dii ko daaluyeeji Alla goongaaji.»

¹⁰ Onsay mi jiccii ka koyde makko fii sujjangol mo.
Kono o wi'immi: «Accu, wota a wadu d'un! Ko mi
kurkodoowo e maa e musibbe maa ben, jogiibe seeditoore
Iisaa nden. Sujjan Alla! Ko seeditoore Iisaa nden woni
ruuhu longinoowo annabaabe ben.»

Fii Wadfiido Puccu Ranewu on

¹¹ Mi yi'i kadi kammu ngun no udditii, mi tawi e hino
puccu ranewu, tawi wadfiido ngu on no wi'ee Sella-
Findeejo e Goongaajo. Ko peewal o jaawirta, o habira.

¹² Gite makko den no wa'i wa joyngol yiite, *meetelli buy
no ka hoore makko. Innde no windii e makko nde hay gooto
andaa si hinaa kanko.

¹³ Dolokke mo o bornii on no moddi yiiyan. Himo wi'ee
Daaluyee Alla on.

¹⁴ Tawi koneeli wondi dfin ka kammu no wadfiidii pucci
daneeki, no jokki mo, hife bornii concii daatudii daneeki
laabudii.

¹⁵ Tawi kaafa welka no yalta ka hunduko makko fii
foolugol leyyi dfin, awa kadi o ayniroyay be labbooru njandi,
o yaaba, o munca *wiipuuje den ka wuugirde tikkere
moolanaande Alla Jom Bawgal nden.

¹⁶ Tawi innde no windii ka dolokke makko e ka busal
makko, d'un ko: «Lando Lambe e Koochojo Koochoobe.»

¹⁷ Mi yi'i kadi malaa'ikaajo no darii ka nder naange, no
ewnoo colli wondi wiirude ka weeyo dow dfin fow ko tiidi,
wi'a: «Aree, mottondiron fii nafakka mawdo Alla on!

¹⁸ Naamon balli lambe ben, e balli hooreebe suufaabe
ben, e balli dolnube ben, e balli pucci e wadfdotonooobe di
ben, e balli yimbe ben fow, rimbe e maccube, fandube e
njandube!»

¹⁹ Onsay mi yi'i kullii ngin e lambe aduna ben e koneeli
mun dfin no mottondiri fii habugol wadfiido puccu ranewu
ngun e konu mun ngun.

²⁰ Kullii ngin nangidaa e wadfiido annabaajo on, d'un
ko on wadfunoodo maandeeji yeeso maggii di o faynirnoo
hebunoobe maande kullii ngin ben, sujiani nandolla maggii
on. Be didoo non be bugaa ka weendu yiite ko be wurbe,
d'un ko ka mbollan yiite.

21 Beya wariraa kaafa yaltaynooka ka hunduko waddinoodo puccu ngun on, colli dɪn fow jaami balli mabbe dɪn haa haari.

20

Fii Laamu ngu Duubi Wuluure ngun

1 Onsay mi yi'i kadi malaa'ikaajo no iwra ka kammu, no jogii ka jungo mun saabiwal *gaygii ngin alaa kattudi ngin wondude e jolokowal moolanaangal.

2 O nangi *ningiwii ngin, e maanaa ndiya mboddi araniri, dɪn ko Ibuliisa maa Seytaane, o jolki ndi fii duubi wuluure.

3 O bugii ngin ka nder *gaygii ngin alaa kattudi ngin, o soki, o ndoli kadi dow maggin, fii wota ngin faljin leyyi dɪn hande kadi haa duubi wuluure dɪn timma. Kono bawto dɪn, bee ngin jolkitoyee embere saa'i fahin.

4 Mi yi'i kadi julle laamu, tawi joodiibe e dɛn ben no yedaa bawgal jaawugol. Mi yi'i wonkiiji be ko'e mun tayiraa kaafa ben sabu seeditanagol Iisaa e daaluyee Alla on, ben be sujjanaano ngiya kullii e nandolla mun on, ronki hebude maande ka tiinde maa ka jungo. Be wurnitaa, be laamodi e *Almasiihu on e nder duubi wuluure.

5 Dun ko ummutal aranal ngal non. Tawi beya maybe heddiibe wurnitetaake haa tuma duubi wuluure dɪn timmi.

6 Maloore e *senaare wonanay ben tawoyteebe e ummutal aranal ngal, ko fii mayde dɪmmere nden heboytaa bawgal e hoore ben. Ben-le ko bee *yottinoyoobe sadaka ka Alla e ka Almasiihu on. Be laamodoya e makko e nder duubi wuluure.

7 Nde duubi wuluure dɪn timmoyi, Ibuliisa yaltinoyte ka kaso,

8 o yaltoya fii faljingol leyyi wondi e cobbuli aduna on nay, dɪn ko Yaajuuja e Maajuuja en, P o mottindira be fii wadugol hare. Tawa duudoral mabbe ngal no fota e njaareendi ndin ka baharu.

9 Be hebbini hoore leydi ndin fow, be hundi daakorde yimbe Alla ben e saare buraande yideede nden, kono yiite iwri ka kammu, muli be.

10 Onsay Ibuliisa, faljinnoodo ben yimbe on, bugaa e nder ndun weendu yiite e mbollan mun, ka ngiya kullii e waditiido annabaajo on buganoo dɛn. Be lettee dɛn jemma e palorma haa poomaa.

Fii Naawoore Sakkitorde nden

P 20:8 20.8 Ko woni «Yaajuuja e Maajuuja» e haala Yahuudiyanke ko «Gog e Magog», e maanaa aybe jamaa Alla on.

¹¹ Mi yi'i kadi jullere laamu moolanaande daneere e joodiido e mayre on. Tun kammu ngun e leydi ndin dogi mo, din ronki hebude ka wona.

¹² Mi yi'i kadi maybe ben, tawi ben no darii yeeso nden jullere laamu, dun non ko gila e fandube haa e njandube. Onsay defte udditaa. Bawto dun, deftere goo kadi udditaa, tawi nden ko deftere ngurndan dan. Ben maybe jaawiraa kuufe mabbe windiide den e den defte.

¹³ Baharu on jonniti maybe wonnoobe e makko ben. Mayde nden e jahannama kadi jonniti maybe wonnoobe e mun ben, mo kala e ben jaawiraa kuufe mun den.

¹⁴ Onsay mayde nden e jahannama bugaa ka weendu yiite, ko ndun weendu yiite woni mayde dimmere nden.

¹⁵ Kala mo inde mun windanooki e nder deftere ngurndan nden, bugaa ka nder weendu yiite.

21

Fii Kammu Hesu ngun e Aduna Keso on

¹ Bawto dun, mi yi'i kammu hesu e aduna keso, bay hari nguya kammu hinngu e oya aduna kidfo feyyii, tawi kadi baharu alaa.

² Onsay mi yi'i saare hormorde nden, dun ko saare Yerusalaam heyre, no iwra ka kammu ka Alla, tawi nden no pariraa wano jombajjo parirtee fii moodi mun.

³ Mi nani kadi hawa tiidfuka iwruude ka jullere laamu no wi'a: «Awa jooni wonunde Alla nden no e hakkunde yimbe ben. O hodiday e mabbe, be wona jamaa makko, kanko Alla tigi o woday e mabbe, o wona Alla mabbe. ¶

⁴ O fitta kala gongol ka gite mabbe, hara hande kadi mayde waditataa, yoometaake, fesetaake, muuseendi waditataa. Ko fii haray sifa din piiji arani fow feyyiino.»^r

⁵ Onsay on Joodiido e nden jullere laamu wi'i: «Mido heydintinde piiji din fow!» O wi'immi kadi: «Windu, ko fii dui daaluyeeji ko holniidi e goongaaji!»

⁶ O wi'immi fahin: «Timmii! Ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden. On mo no dondaa, mi okkoray mo ko o yara ka bundu ndiyan ngurndan, hara ontigi yobataa.

⁷ Ko dun wonata ndondi foolufo on. Mi wonay Alla makko, kanko o wona bidfo an.^s

⁸ Kono wadaybe hula yiltitoo ben e be gomdinaa ben e tuunube ben e ittoobe ko'e ben e jinoobe ben e mbileebe ben e rewoobe sanamu ben, e fenoobe ben fow: gebal ben

¶ 21:3 21.3 Isa. 7.14
89.27-28 e 2Sam. 7.14

r 21:4 21.4 Isa. 25.8 e 65.17-19

s 21:7 21.7 Zab.

ngal ko ka weendu yiite hubbundu e mbollan mun woni!
Ko ndun non woni mayde dimmere nden!»

Fii Saare Yerusalaam Heyre nden

⁹ Bawto dun, godfo e ben malaa'ikaabe njeedifo, joginoobe pelette jeedifi heewude albala'uui jeedifi sakkitori din, ari, wi'immi: «Aru mi holle jombajjo on, dun ko sonnaajo Baalun kun.»

¹⁰ Ruuhu Allaahu on tippii e an, malaa'ikaajo on nawrimmi e hoore fello njano toowungo, o hayninimmi saare Yerusalaam hormorde nden ka iwrate ka kammu ka Alla.

¹¹ Tawi nden saare no jalbiri annoora Alla on. Jalbeendi mayre ndin no nandita e jalbeendi hayre hittunde fota, wa hayre yasbe, jalbirnde wa jaaman.

¹² Tawi tata mayre on no njandi, no toowi, hinde mari kadi dambude sappoo e difi. Malaa'ikaabe sappoo e difo no e den dambude, tawi inde *bolondaaji bibbe Isra'ila ben sappoo e difi no windii e majje.

¹³ E hino no dambude mayre den woniri: ko tati funnaange, tati ka nano, tati ka paamo e tati ka hirnaange.

¹⁴ Tata nden saare ko kaaye sappoo e difi didiraa, inde sappoo e difi no e hoore den kaaye. Den inde-le ko inde *sahaabaabe Baalun kun sappoo e difo.

¹⁵ Tawi on wonnoodo lan yewtude no joginoo sawru kanje fii ko o ebbira ittiri saare nden e dambude mayre den, wondude e tata mayre on.

¹⁶ Tawi mbaaloodi nden saare ko cobbuli nay fotaydi, tawi junndi mayre on e yanji mayre on no fota. O ebbiri saare nden ndun sawru ndu o joginoo, dun hawri embere sagara yaaduui guluuji sappoo e difi.^t Tawi junndi mayre on e yanji mayre on e tooweendi mayre on no fota.

¹⁷ On malaa'ikaajo ebbiri tekkeendi tata on embere sogone neddanke, dun hawri sogone teemedere e cappande nay e nay.

¹⁸ Tawi on tata ko hayre yasbe darniraa. Tawi saare nden kanun ko kanje laabirfo wa biini.

¹⁹ Tawi didoodiiji tata nden saare no fotiniraa kala noone kaaye hittude. Didoodi araniri ndin ko yasbe, dimmiri ndin ko saafira, tammiri ndin ko kalseduwan, nayabiri ndin ko zumuruudu,

²⁰ jowabiri ndin ko sardonii, jeegabiri ndin ko sardir, jeedifabiri ndin ko kirisooli, jeetatabiri ndin ko beril, jeenayabiri ndin ko topaazi, sappabiri ndin ko kirisopaas,

^t 21:16 21.16 Dun no hawra wa kilomeeterji 2200.

sappoo e go'abiri ndin ko hiyasinta, sappoo e dīfabiri ndin ko ametiise.

²¹ Tawi dame den sappoo e dīdī fow ko moyyiniraade kode hittude, damal kala moyyiniraa hodere wootere. Tawi ballaŋal ngal ka saare ko ngal kaŋŋe laabirdo wa biini jalbudo.

²² Laatii mi yi'aali *rewirdu e mayre, kono tawi ko Alla Joomiraado Jom Bawgal on e *Baalun kun woni rewirdu mayre ndun.

²³ Tawi saare nden hatonjinaa e naange maa lewru ko jalbinana nde, ko fii annoora Alla on no hentini nde, awa kadi Baalun kun ko ndaygu mayre.

²⁴ Ko jalbeendi mayre on leyyi dīn yaarata, awa kadi lambe aduna ben addanay nde darjaaji mun dīn.

²⁵ Dame mayre den ombetaake e nder jallal ngal few, bay don kaŋun jemmataa.

²⁶ Awa kadi nde addanoyte darja e teddungal leyyi dīn.

²⁷ Hay fus e ko tuuni e hay gooto wadoowo ko jiddi maa fenaande naatataa don. Ko naatata don woo ko be inde mun windii ben ka nder deftere ngurndan Baalun kun.

22

Fii Maayo Ndiyan Ngurndan dan

¹ Ontuma malaa'ikaajo on hollimmi kadi maayo ndiyan ngurndan dan ka iwrate ka jullere laamu Alla e *Baalun kun, laabudan jalbiri wa jaaman,

² no ila ka hakkunde ballaŋal saare nden. Leggal ngurndan dan no darii e cende dīdī maayo ngon, rimoowal fiibe laabi sappoo e dīdī, tetteteebe lewru bee, ngal leyyi dīn pawndorta haako mun.

³ Haray kuddi alaa hande kadi. Jullere laamu Alla nden e Baalun kun wonoyay e nden saare. Onsay jiyaabe makko ben kurkanto mo,

⁴ be yi'a yeeso makko ngon, innde makko nden wona ka tiide maŋbe.

⁵ Hara jemmataa han kadi, be hatonjintaa e ndaygu lampu maa jalbeendi naange, ko fii Alla Joomiraado on jalbinanay be. Awa be laamoyto kadi haa poomaa.

Fii Ardu Iisaa Sakkitordu ndun

⁶ O wi'immi: «Dii daaluyeeji ko holniidī e goongaaji. Joomiraado on, on Alla Jom ruuhuui annabaabe ben, imminii malaa'ikaajo mun on fii andingol jiyaabe makko ben fii kon ko saatii arude ko booyaa.»

⁷ Iisaa wi'i: «Midó ara ko booyaa! Haray maloore wonanii ben doftotoobe dñi kongudí fejninaadi wondi e ndee deftere.»

⁸ Ko min Yuuhanna nani fii dñi piiji, mi yi'i dñi kadi. Nde mi nanunoo, mi yi'i dñi, mi jiccino e ley koyde on malaa'ikaajo holludo lan dñi fii sujjangol mo.

⁹ Kono o wi'immi: «Wota wadu dun! Min kadi ko mi kurkodoowo e maa, kurkoda e musibbe maa annabaabe ben, e ben doftotoobe dñi kongudí wondi e ndee deftere. Sujjan Alla!»

¹⁰ O wi'immi kadi: «Wota ombu notaa ndee deftere nde dñi kongudí fejninaadi wondi e mun, ko fii saa'i on ko badiido.

¹¹ Awa kadi be feewaa ben yo duumo e jokkugol angal peewal mun, be laabaa ben kadi duumoo e jokkugol angal laabal mun, feewube ben duumoo e peewal mun, laabube ben duumoo e laabal mun!»

¹² Iisaa wi'i: «Midó ara ko booyaa, mi arda e njoddi mo kala embere kuude mun.

¹³ Awa kadi ko min woni Halfeere aranere nden e sakkitorde nden, ko min woni Arano on e Sakkitoro on, ko min woni Fudfoode nden e Rawnoode nden.

¹⁴ «Maloore wonanii ben labbinbe concí mun fii hebugol gebal ka leggal ngurndan, e no be naatira ka saare, hara ko ka dambude be rewi.

¹⁵ Kono dawaadi dñin e mbileebe ben e jinoobe ben e ittoobe ko'e ben e rewoobe sanamu ben e kala on yidudo fenaande huutori yo wonu ka yaasi.

¹⁶ «Min Iisaa mi imminii malaa'ikaajo an on fii seeditanagol on dñi piiji ka mofte. Min ngol Dadol e Geeyol Daawuuda, awa kadi ko min woni Jaawiire Jalboore Subaka nden.»

¹⁷ Ruuhu Allaahu on e jombajjo on wi'ii: «Aree!»

Awa, on nanudo dun kadi yo wi'u: «Aree!»

Awa mo no dondaa yo aru, on faalaado yo yettu ndiyan ngurndan dan, hara yobaali. ^u

¹⁸ Awa mi fellintinanií kala on nanudo dñi kongudí fejninaadi wondi e ndee deftere, si beyditii godfun e majji, Alla beyditay e hoore makko dñi albala'uuji dñi fii mun windii e ndee deftere.

¹⁹ Awa kadi, si godfo aru ittude godfun e dñi kongudí ndee deftere fejninannde, Alla kadi ittay gebal makko wongal ngal ka leggal ngurndan e ka saare hormorde, de fii mun windii e ndee deftere.

²⁰ On Seediido dun fow wi'i: «Ko goonga, midó ara ko booyaa.»

Aamiina!

Aree, yo Joomi amen Iisaa!

²¹ Yo moyyere Iisaa Joomi on wonu e hoore fow.